237

CATHOLICON

FODIO

2548

2-D-1

BIBLIOTECA
DEL
Rey N. Señor.

VII F 1

237

MS. 2518

S. Bart. 335

N.° 335.

Reuerendissimo

in xpō patri ac dñō dñō alfonso sāc̄e sc̄e romane ecclie diacono cardinali sc̄i eustachij fratri iohīs de podio predicatorū ordinis et inq̄sitor tholosanus theologorum minimus se cū omī famulatu ac reuerencia pariter et formidine hūm exhibens. Quia mortalis nullus a deo palam locutus ē ut in oīb⁹ a cunctis perpendi queat hominibus utile. iō fore creduit duīssim⁹ ag⁹. adiuersis diuersos texere codices ēciam de eadem materia stilo diuerso integra tamen psistente ueritate ut ueritas quō ipā distinctos palucolos ad cēs puenisset ad alios sic ad reliquos aut sic presens igitur opus ex multis vt inferius dicētur excerptum hystoriographis q̄ minime uernantis eloq̄ purpuramento floret ymo stilus et cuiusq̄s locutio inpericiam accusat artifias ab orbis exordio usq̄ ad hec tempora. Vtrumq; texens pariter et complectens ac edisserens potentatū pūalem uidelicet et temporalem. V. R. p. dignū putauī fore pntandū. In qua ner⁹ utriusq; fulget et refulget principatu terreno enim q̄ ab illustrissimor⁹ castelle regum edē stirps uestra nostitur orta ecclīastico q̄ ad cardinalatus apicem estis sublimatus In hac uero collectione ū pauca de multis succinta de amplissimis nichil ue parum intendo nouī addere q̄ alibi nō inuenā juxta illud uulgare nil dē q̄n pō dem nō exciterit sat ē si ex bene inuentis et aliorum doctrinis nouū compendium ex ueteri opē ppā q̄dam arte compingā ū nec multiloqui fastidium pariet nec breuitas rerum intelligentiam excludet. Suscipiat quelo igitur v. p. R. et ingenuitas inclitissima exiguo pro munere penuriosam mei opis humilitatē hunc q̄ libū collectarium hystoriarum nuncupati depressam paupertem et longa correctionis emendans circūcidat q̄tq̄t supfluum inuenerit cōpleatq; diminutum q̄teno aspectū reuerentat⁹ ad legam impolitum reducatur ad fabricam in artificiosum suo referatur artificio et prope reddatur incudi male tortum quam. p. r. et metuen⁹ sala mūdi creatiua h̄ p multa annorū curricula illesam conseruare dignetur. Tandemq; in sinu abrahe collocare.

Decet uiros

uirtuosos precedentium facta sepe ad memoriam reuocare ut bonis preteritis discant digni operibus in culcare et in malis exemplum cauc⁹ ant reprobor⁹ q̄ ulcionis reuocant memorieq; infiguntur cum eorū gesta sub compendio reperiuntur. Hoc fine existimo motus fuit dñs laudulphus de colūpna canonicus carnoten⁹ ciuis ex dictis pompeytrogi qui babilonici toc⁹ulsq; orientis in quadraginta quatuor uolumīnibus gesta descripsit ac titulum q̄ romanas et occidētis ymo totius orbis magnificas descripsit hystorias ac orosij q̄ affricani et macedonū imperij facta relegerunt. Iosephi egregij et interdum moysi a liorumq; plurium hystoricorum codicem edidit. et breuiarium hystoriarum nompniauit. in quo a prīni hominis creatione usq; ad iohem nacione anglicum q̄ ut legitur tempora fuit hystorias abreuiare curauit. a quo codice et ab aliquibus alijs prīs collectarium ē excerptum ē quoq; colligentis et excerpentis intencio p distinctiones sex etatum seculi succincte gesta describere ut cuilibet etati sua gesta appriabuant⁹ et facilius comodiusq; distincta p partes memorie comendentur.

Post fabricam

ornatumq; mundi quē deus ppr hominem pulcherrimū optimū perfectumq; fecit in diebus creauit. Nam primo die condidit deus lucem et omēm angelicam creaturam. Secundo die firmamētū qđ q̄ ato fuit fecit uestigio suis angelis est decoratum superbis in hunc aerem caliginosum expulsis. firmamētū in medio aquarum dīuidens et q̄dam exteriore mundi superficiem ex aquis congelatis disposuit admistat cristalli soliditatem et lucidam intra se sensibilia obtinētem in quo firmam⁹ postea sideru fierent. Tercia die congregauit deus aquas inferiores in unum locū ut appareret arida que terra deo dicit⁹ q̄ pedibus teritur. Quarta die fecit deus solem et lunam et sidera. Quinta die pisces et uolucres de aqua. Sexta die bestias et iumenta et tunc omnibus ad modum bene dispositis ad ymaginē et similitudinē suam. De limo terre formauit adam. cui animam creatam de nichilo inspirauit. Dicta sex dierum opa ut moyses distinxit moraliter sic

se bñit/ rerum enim creatio de nichilo sig. fieat impij iustificatõm aquarum cong gacio cordis ad deum vnionem siderum pfectio exemplum bone operationis/ pis cium et auium formacio statutis accõ nis et contemplacionis/ hominis plas macio rectitudinem intencionis/ q̃q̃ adam licet vno die fuerit cũ fiunt for mati et positi in paradiso. triginta ta men annorum mox cum fiunt creatus habuit pfectionem ¶ Predictus adam in statu innocencie habuit dei cogni tionem sui et aliarum creaturarũ q̃ta erat necessaria fm̃ illum statum ad gubernatõm nẽ humane. Alia q̃ nec nãli hominis studio cognosci possunt nec sunt necessaria ad vite humane gu bernacõm. sicut sunt cogitaciones ho minum futura ctingencia et quedam singularia puta q̃s lapilli sint in flu mine non cognouit. ¶ Ipẽ hora prima diei formato fuit in agro damasceno ho ra tercia in paradisum voluptatis deduc tus q̃ tantorum beneficiorũ immemor et ingratus p̃ in obediẽciam cecidit. Vnde q̃ sciuit ẽ iusta punicio. Nam pret̃ mor tis miseriam et infimitas cruciatus q̃bꝫ addita ẽ humana condicio. de paradiso deo ipm̃ adam delinquẽtem eicit q̃ die sexta mũdi in paradiso circa meridiem ipẽ et eua p̃uaricati sunt. et paulo post circa horam nonam electi nullatenus parui in vno obediẽcie pristerunt. ¶ Vñ nouꝫ homo vp̃ eadem die post multas reuolucionꝫ annorum. i. vp̃. feriaꝫ vnius kal'. aprilis hora sexta crucifixus eiusdem pcti debitum soluit. et circa no nam expiauit latronꝫ paradisi aditũ reserauit. ¶ Ipi primo hominũ ano vb. ute eius natus est ei cayn et eius soror calmana/ post alios vb. annos nato ẽ ei abel et soror eius delbora. In hijs duobꝫ ortum habuere duitates fm̃ aug̃ninum sanctorum que p̃gnat' in terris et mansionem expectat i cel' ¶ altera reprobꝫ q̃ hic mãsione constituit sctm̃ non hñs futurorum. ¶ Ab isto abel dr̃ incepisse ecclia. si enim incepisset ab ad̃ãm non fuisset otinua. Ipe nequissim' auaricie seruiens terrum collebat et de prioribꝫ fructibꝫ dñ mu nera offerebat. Hic inuidit fri suo eo solum q̃ bonus. huc dolose et maliciose iniuens rapinis et violencia opes co gregans suos ad latrocinia inuitabat Primo fertur adinuenisse mensuras stateras et ponderꝫ. primo terminos terre posuit hominesq̃ ad calliditatẽ fallaciamq̃ p̃duxit. Primo in terra superbiuit et pr̃ superbiam suum germa num in agro damasceno occidit. Pri mus ciuitates edificauit menisq̃ ar

cuauit et homines male agentes i ur bibꝫ recollegit et q̃ septem pcã comi sit. ¶ Primum q̃ non recte inter se et dñm diuisit. ¶ 2m̃ q̃ fratrẽ uoluntarie et fallaciter inuasit. ¶ 3m̃ q̃ cum dolo malicia sua opi exercuit. ¶ 4m̃ q̃ frem innocentem proditorie et fraudulenter occidit. ¶ 5m̃ q̃ primus in terra superbiuit ¶ Sextum q̃ desperauit. ¶ Septimũ dignatus penitenciam facere recusa uit. ideo a septimo in genere suo. s. ala mech virũ sagittario et dei nutu lu minibꝫ orbato iudicante quodam adolescente q̃ dictum lamech dum uenatõm exerceret. ducebat existimãs cayn ee feram interfecit qđ factum di lamech opinit adolescentem arcu uel lirando interfecit aut hic cayn p̃ius natus ẽ q̃ abel iustus aut ostendẽt' ideo q̃ in adam tota humana generis massa dignata ẽ. et dum quis ex ea vas sanctificationis efficit' non ex natã sibi dei misericordia hoc proficient opa filiorum cayn palam indicant aqua radicitus processerint et ad quam pti net ciuitatem.

Lamech primus

Contr̃ naturam et mores bigamiaꝫ intr̃ duxit adulterium committendo. cuius etiam progenies artes quasdaꝫ mecha nicas inuenit. scilicet pretiosa pastorꝫ tentoria. primo instituit tubal peritiaꝫ sonorum musicorꝫ q̃ ad voluptatem p tinent inuenit

Tubalcaym

qui ante ferta triaꝫ et osa culturas methalorꝫ repit deseruj entes concupiscentiae et libidinj oculorꝫ nocina cuius soror artem uarie diuer seq̃ texture adinuenit. et breuiter hꝰ artes siue seculares mechanice uel libe rales siue physice curiositati humane deseruientes a filijs eius legit' inuente.

plures alios

filios et filias fertur adam genuis se. Nam ultra dictos cayn et abel legitur dictum adam triginta fi lios et totidem filias Hãbuit Se quj adam adeo de nece sui filij abel doluit q̃ iuxta ebron in loco q̃ dal lus lacrimarum dicitur centum an nis luxit et ath Dozo coniugali

pmicero mesuraz et ponder.

pmicero nouã mechanicaz

nõ dr̃ filios ad

coniugali abstinuit. admonitus autem p angelum ut susciperet semē iustum quod sorps filiorum dei cēt gemuit seth. Omē tempus quo uixit adam fiunt. ix. cc. annorum. Seth quoq; filius suus uixit. cv. annis Cayuan filius enos uixit. xc. annis Malalehel uixit. dcc. xcv. annis. Jared filius malalehel uixit. clxij. annis Enoch filius iaret uixit. cc. lxv. annis Matusalem filius enoch. clxv. annis Lamech filio matusalē uixit. dclxxxij. annis Cumpre dicti lamech cperunt mala multiplicari in terra. Cum uidentes filij dei. i. filij seth filias hominū. s. cayn q̄ cēnt pulcre acceperunt contra precep tum ade uxores filij ex omnibus quas elegerunt ex quorum copula orti sūt gigantes. Nec ālqua putet falsā que de antiquorum longa uita rescripta sunt quā ppr inuemendas uirtutes et gloriosas scientiarum utilitates atq; atq; astrologiam gromet riam deo eiq; amplio inueniḋi spaciū con donaut. que aliter deseruire nō potu issent ni ad mille. v. et. xcv. annos uixissent p tot enim annorum curi cula magnus annus impletur illa eā uite longeuitas facta fuit uirtute di uina ad humanā gñis multiplica tionem teste sancto doctore Noe ū filio dicti lamech anno etatis sue. v. mundi uero. dcc. v. lxxx. genuit sem. alios quippe filios uxorē habuit cham. et iaphet post genuit. qualiter aūt dictus noe mundante hoīm malicia iussu dei archam fabricauerit te re mitto ad librum geneseos. Hoc tamē non ptranseo q̄ eadem die. s. quodā die dñico in maio quo ingressus fuerit anno reuoluto. Cum uniuersis q̄ ibi erant egressus ē noe. quo egresso pro pace et grārum actione altare dño redificauit et sacrificium obtulit. dominusq; ei benedixit et filijs eius repetendo benedictōm primus ade datam. que benedictio in tribus ptia paliter consistebat. In prol' multipli catione. in omī dominium subiectōe et in alimentum concessione q̄ amplifi cata fuit. Tū ppr terre fecunditatem. tū pp hominum infirmitatem. Tē enim concessus fuit q̄ ante diluuiū non fuerit esus carnium. Et tunc prima mūdi etas incepta ab adam terminata fuit in diluuio. quod fu it tempore noe. q̄ etas durat mille trecentis q̄nquaginta sex annis. fm etatis

filij dei. i. filij seth

Finit prima etas mūdi.

Nota quō cōcessa fuit esus carnium gen. ix. c. dicitur. ab exordio.

computacōnem ebreorum. Alij autem dicunt q̄ ab adam usq; ad diluuium fluxerunt anni. ij^m. vlix. Aduerte tamē q̄ tubal frater tubal cayn quia audierat adam. ppheasse literisq; suis indicasse de duobus periculis aque et ignis que uenturi erant super omēm carnem. ne hoīm studia perirent ea conscripsit i duabus colupnis. Vna marmorea et alia laterea. quarum altera non diluerer diluuio. altera non dissoluereturigni dio. et colupna lapidea fertur diluuium euasisse et actenus in syriam pmanere

Post diluuium

Nota

decadit illa famosa ebrietas ipi Noe anno occasione ipe filijs suis ui delicet. Sem. et iaphet pro honore patris et honesta uerecundia benedictionem uero dedit filio suo cham. pro irrisioe et irreuerentia patris maledixit. Sem biennio post diluuium genuit arpha rat. Iste sem fertur fuisse melchisedech qui primo post diluuium condidit urbem salem q̄ nūc uocatur ierusalez de predictis tribus filijs noe ueraciter leguntur descendisse septuaginta due gentes. quindecim ex iaphet. Virgilius septem de Sem. De cam uero triginta unde dominus ihs xpus septuaginta duos discipulos destinauit q̄ totidem linguarum gentibus euangelium pre dicarent set ex illis tribus filijs noe eo rum pre nūciente iuxta philonis hi storiam cxiiij. ori. et centum virorum nati sunt extra mulieres q̄ supra se tres habuisse duces narrantur.

Primus quidem Nembroch de filijs cham qui regnauit super tres suos hic eruditus fuit a nomitho quon dam filio noe sapiente te quo moyses tacet omnino. qui nomitho post dilu uium primus astronomiam inuenit et futuros quosdam preuidit euentus maxime de ortu et occasu quatuor re gionum. de quibus daniel ppheticauit sup filios uero. Sem. iatham. regnasse dicitur. Sed sup filios iaphet sibi pheue principatum assumpsit. Arphaxat filius sem. genuit sale. Sale genuit eber et ab isto secundum iosephum hebrei de nominati sunt. Nam in domo illius in diuisione linguarum sola hebrea lingua remansisse describit. que p antea non hebrea sed humana dicebā qua omēs communiter utebantur. Et cū

Nō ymo mercatore astronomie.

Abraham ebrei denominati sūt

Tres sūt lingue ebrea greca latina

Hic de lingua hebraya sermo fiat. Est sciendum q̄ tres sunt lingue sācte. ebrē silicet greca et latina que toto orbe maxime excellunt. Quibus autem tribus linguis super crucem domini apilato fuit causa eius scripta. Unde et propt̄ sācrum scripturarum obscuritatem harum trium linguarum cognitio necessaria ē ut ad alteram recurratur. si quā dubitacōm nominis uel interpretacōis sermo unius lingue attulerit. Greca autem lingua inter ceteras gentium clarior habetur. Est enim et latine et oibz linguis sonantior cuius varietas in quinq; ptibus discernitur. quarum p̄ma ecnoloe uel ecnodo dest siue cōis qua omēs utunt̄. Secunda attica quā licet athenienses qua usi sunt omēs greci autores. Tercia doria quam imitant egipcij et siri. Quarta ionica. Quinta eolica qua sē eolenses locuti diserunt et sunt in observatione grece lingue eiusmodi certa discrimina. Sermo enim illorum ita ē disertus. Latinitatis autem linguas quatuor ē diverunt dest priscam. latinam. romanam. mixtam. Prisca ē qua uetustissimi ytalie sibilano et saturno sunt usi in cognita ut se habent carmina sabinorum. Latina quam sub latino et regibus thuscie et ceteri in latino sunt locuti ex qua fuerunt duodecim tabule scripte. Romana que post reges exactos a populo romano capta ē quanquam plautus ecinus virgilius porcie et ceteri oratoribus gracus cato et ceteri effulserunt. Mixta que post imperium latius promotum simul cum mōibz et hominibz in romanam ciuitatem irrupit integritatem ū p̄ solecismos et barbarismos corrūpēs

Lingua greca

Omēs autem orientis gentēs in future lingua et uerba colliduntur sicut ebrei et siri. Omēs medij terranee gentes i pulato sermones ferunt sicut greca et asiam. Omēs occidentis uerba in dentibz frangunt sicut gallia ytallia. et hyspani Cyrus et caldeo uicinus ē hebreo i sermone consonans in plerisq; et trāsitus sono. Cuiusmodi autem lingua locuta est deus in principio mundi. dū diceret fiat lux. inueniri difficile ē. nō dum eni erant linguē. Item qua lingua mutauit postea exterioribz hoim auribus. maxime ad p̄mum hominem loquens uel ad prophas. Vel dum corporaliter loquitur dicentis dei. Tu es filius meus dilectus. ubi aquibusdam creditur ulla lingua una et sola que fuit ant̄ q̄ esset linguarum diuersitas. In diuersis ēpr gentibus creditur q̄ eadem lingua

Lingua latina

Nō dicaz placuisse apd omēs.

Lucas

In actibz apl̄orz. c. xxvi. dicit̄ q̄ thesus ē paulo i ebrayca lingua dicens. Saule saule q̄ me persequeris

deus illis loquatur qua ipi hominēs utunt̄. Loquitur autem deus hominibz nō p̄ suum inuisibilem. sed p̄ creaturaz corporalem. per quam etiam et hominibz̄ apparere uoluit. quō locutus ē dicit etiā et apostolus. Si linguis hominū loq̄r et angelorum. ubi quēritur qua lingua angeli loquant̄ aliquē linguē sunt. sed hoc p̄ aggregationem dicatur. Item q̄rit̄ qua lingua homines in futurum loq̄nt̄ nusquam reperiret̄. Nam dicat apls̄ siue linguē cessabunt. Tres supradicti duces in campum sāmar formidātes diluuium conuenerunt uolentes turrim q̄ usq; ad celos ptingeret hedificare. Cuius altitudo. usq̄. passuum fuisse dicit̄. latitudo uero tanta ut prope eā aspicientibz altitudo longe minor uidebatur. et tunc labium eorum fuit cōfusum. et ami se mutuo non parent ab opere extitit cessatum. Posquam p̄ uarietatem linguarum p̄ diuersā mundi climata fuerunt dispersi. Sē filij sem. asiam. ffilij cham. affricam. ffilij uero iapheth. europam obtinuisse feruntur.

Nō altitudinē turris babilonice

Diuisio orbis

Orbis emm in tres p̄tes equaliter ē diuisus. Asia quidem a meridie porrigitur usq; ad septentrionem. Europa a septentrione usq; ad meridiem terminatur. Affrica p̄ meridiem ūgēditur in occidentem. Medium ergo orbem solum tenet asia. Reliqum europa et affrica. Cum mox dictum fuerit orbem diuisum tripharie. superest inuestigare de regnis et locus orbis regionibz qua in partium dictarum sunt collocati partē. Et p̄mo aggrediar asiā et p̄tes eius siue regiones.

Asia ex nomine cuiusdam mulieris est appellata. que apud antiquos imperium tenuit orientis. Hec in terra orbis pte disposita ab oriente ortu solis a meridie oceano ab occiduo mari finitur. a septentrione meotidi lacu et tanai fluuio terminatur. Habet autem prouincias multas et regiones quarum breuiter situs et noia expedia sumpto initio a paradiso

Paradisus est locus in orientalibz ptibus constitutus cuius uocabulum in latinum ex greco interpretatur ortus. Porro hebraice eden dr̄ q̄ in nr̄am linguam delicie interpretant

qd

quod utrumq; ructum haat ortum deliaa
rum. Est autem omñ grie lignī et pom
ferarum arborum consitus hmõ etiam
lignum unte. Non ibi frigus non estus
sed perpetua aeris temperies. Ex aug
medio fons prorũpens totum nemus
irrigat. diuiditq; in quatuor nascẽa
fluuiina. cuius loci post pcẽm p̃mus homi
nis aditus intercluſus ẽ. Septus est
enim undiq; rumphea flãmea id ẽ mu
ro igneo accinctus ut eius ain telo pene
uuigat incendium. Cherubin quoq;. i.
angelorum presidium arcendis spiritu
bus malis super rumphee flagrantiam
ordiñ. est ut homines flãme angelos
uero malos angeli submoueant. ne au
tem uel spũ trãlgressionis aditus
paradisi patrat.

India Est uocata ab indo
flumine quo ex p
te occidentali claudit. hec ameridiano
mari porrecta usq; ad ortum solis. Et a
septentrione usq; ad montem caucasum
pruenit hnõ gentes multas et opida in
sulam quoq; taprobane gẽmis et elephã
tis refertam chrisam et argiram auro
fecundaq; tilum arborem foliis nũquã
carentẽ habet et fluuios ganges et
idan et ypparen illustrantes intos
Trãindie fauonij spiritu ubrima et
saluberrima in anno bis metit fru
ges uere hyemis et estatis potitur. Gi
nit autem tinctis coloris homines ele
phantes ingentes monoceron bestiã
psitacum auem eburnum quoq; lignũ
et tamamomũ et piper et calamum a
romaticum et eber lapideſq; preciosos
berillos et chrisoprassos et adamantẽ
et carbunculum magnetes margaritas
et vniones quibus nobilium femiãrum
ambitio ardet. Ibi sunt et montes aurei
quos adire pp drachones et griphos
et vniuersorum hominum monstra
impossibile est.

Nõ ubi sint mõ
tes aurei.

Parthia Ab indie fi
nibus usq;
ad mesopotamiam generaliter notatur
pp inuictam enim iurtutem partho
rum et assiria et reliqne priorime re
giones nomen eius trauerunt. Sut
enim in ea aruensia parthia media as
siria et pisides. Que regiones inuicem
et coniũcte in caum ab indo flumine
sumpserunt tigri claudunt. locas mõ
tuosis et asperionbg site inites fluuii
os walpen et arbeni siũ inter se finibg
suis discrete nomiã appriis auctoribg
uta trahentes araensia ab opido suo
Parthiam parthi a fuga venientes

occupauerunt eamq; suo nomine mu
cupauerunt. Hinc ameridie mare
rubrum ẽ. de septentrione hircanum
salum puto melius saltum ab occidũ
solis plaga media regi in ea decem et
octo sunt porrecta a caspio litore usq;
ad terras satharum

Assiria Vocata ab assur
filio sem. q̃ eam
regionem post diluuium p̃mus in
colunt. Hec ab ortu solis in diam
ameridie mediam tangit ab occiduo ti
grim a septentrione mõtem caucasum
ibi porte caspie sunt. In hac regione
p̃mus usus ũentus purpure inde p
crinium et corporum unguenta uene
runt et odores quibus romanorum
et grecorum effluxit luxuria. Media
et persida a regibus et perseo cognomi
nate qui eas prouincias bellando ag
gressi sunt ex quibg media ab occasu
transuersõ. parthia regna amplectitur
armenia circundatur ab ortu caspios
uertice ameridie psidam. Vnus
terra mediam arborem gignit quam
alia regio minime parturit. Sut aũ
medie due maior et minor. Persida
tendens ab ortu usq; ad nidos ab occa
su rubrum mare habet. Ab aquilone
uero mediam tangit. ab austro armi
niaq; persidę adiacentur quibus est
ſusa opidum nobilissimum in persi
da primum orta est ars magica. ad quã
uenit broch gigas post confusionem lin
guarum abiit ibiq; persas ignem colẽ
docuit. Nam omis in illis ptibus solẽ
colunt in ipõrum lingua el dicitur.:

Nota ũ p̃ orta ẽ ars magica

Mesopotamia a grecam ethimologiam
possidet eo q̃ duobg fluuiis ambiat
Nam ab oriente tigrim habet. ab oc
ciduo eufratem. Inapit autem a sep
tentrione inter montes taurum et
caucasum. Cuius ameridie sequitur ba
bilonia. Demũ caldea nouissime ara
bia eodemon. Babilonie regiones
caput babilon urbs ẽ aqua et nũcu
pata tam nobilis ut caldea et assyria
et mesopotamia in eius nomẽ aliqũ
transierint

Arabia appellata. i. sa
cro eo q̃ sit re
gio thurifera odores creans. Hinc
eam grea eodemon nũ beatam nomi
nauerunt in cuius saltibg et murra
et cynamomũ prouenit. Ibi nascit
auis fenix semp unica nõ enĩ corpus
concipitur partu ue generatur. sed ũ

Nõ de semine.
Et uide latius in quinto
methaũ libro. vbi.

v. annorum euo perpetua duraui sup
eragerat. uarijs odoribo struem sibi
ipâ inalbat soluiturq; tande putrẽtiũ
membrorum tabe concrescens ipâ se con
cipit atq; etiam rursus renascitur. Sar
donix gẽma et myris molochites et pdo
rota inuenitur ibi. Ipâ est et sabia a filio
chus q̃ nuncupat⁹ est sabath. Hec autẽ
terre angusto tractu ad orientem uersus
ad pscium suũ extenditur. Syriam sic
quidam perhibetur indigena a suo no
cabulo nuncupasse. Hec ab oriente
fluuio eufratre ab occasu mari nostro
et egipto terminatur tangens a septẽt
one armeniam et cappadociam. A meridie
siuum arabicum situs eius porrectus in
vniuersa longitudine in lato angustior.
habet autem in se prouincias. Co magde
nam phenicam et palestinam. Cuius
pars est iudea absq; sarracenis et naba
theis. Cõmagena prima prouincia
syrie a uocabulo cõmage urbis nũcu
pata. q̃ quondam ibi metropolis habe
batur. Huic a septentrione Arabia ab
ortu mesopotamia. A meridie syria. ab
occasu mare magnum. Phenus cithmi
ce de thebis egipciorum in syriam pro
fectus apud sidonem regnauerit. cuiq;
prouinciam ex suo nomine phenicia
appellauit. Ipâ e ubi e thirus ad quã
ysaias loquitur. Habet autem ab orien
te arabiam. A meridie mare rubrum.
Palestina prouincia philistim urbem
metropolim habuit que nũc dicitur
ascalon. Ex qua ciuitate omis orta ea
regio palestina nuncupata e. Huius
ab oriente mare rubrum occurrit. A
meridiano latere iudea excipitur. A sep
tentrionali plaga thiriorum finibus
claudit⁹. Ab occasu egipto limite termi
natur. Iudea e regio palestine ex noie
iude appellata ex cuius tribu reges ha
buit. Hec prius chanaam a filio cham
dicta siue a terem chananeorum gentibus
quibus expulsis eandem trãm possi
derunt iudei. Iniquum longitudinis
eius a mico arta usq; uicum uiuadem
porrigitur in quo iudeorum pariter
et thirorum communis habitatio est
Latitudo autem eius a monte libani
usq; ad tiberiadis lacum extenditur.
In medio autem iudee ciuitas iherosoli
ma est quasi umbilicus regionis tocius
terre. uariarum opum diues frugibus
fertilis aquis illustris optima balsamis
Vnde secundum elementorum graecos
existimauerunt iudei eam promissam
pribus terram fluentem lacte et melle
cum hic deus illis refectionis prerogati
uam polliceret⁹. Samaria regio pa

Syria

phenis

palestina

iudea

Samaria

lestine ab opido quodam nomẽ acceptũ
quod uocabatur samaria ciuitas quo
dam regalis i israel q̃ nuc ab augus
ti nomine sebastia nuncupatur. Hec
regio inter iudeam et galileam media
iacet lapiens aurco cui nomẽ e cleas
tes iacens in trã athralato. situs eius
natura consimili nec ullo deferens
a iudea. Galilea regio palestine vo
cata q̃ gignat candidiores homines
quam palestina. Hec autem duplex
est. superior et inferior sibi tri cõtere
syrie et phenicie ad mites. terra eoz
optima et ferax et fructibus satis fe
cunda. Neptha plis regio in confi
nio arabie et palestine sita dicta a
quinq; ciuitatibus impiorum q̃ celesti
igne consumpte sunt. Terra ampli⁹
ab illeo sublimis olim ulterriam. nũc
autem deserta atq; exusta. Nam pio
sceleraẽ incolarum de celo descendit v
gnis qui regionem illam in aeternũ
eternoo dissoluit. Cuius umbra que
dam et species in faullis et arboribus
ipâ etiam ad hue uidetur. Nascunt
enim ibi poma uirentia sub tanta spe
cie maturitatis ut edendi desiderium
gignant. sed si carpas fatiscunt ac re
soluuntur i cinerem fumuq; ex alat
quasi ad hue ardeant. Nabathea
regio a nabath filio hismael nũcupa
ta. iacet autem inter iudeam et arabi
am et surgens ab eufratra i mare ru
brum porrigitur et est pars arabie. E
giptus que prius aeua dicebat⁹ ab
egipto danay fre postea ibi regnante
nomen accepit. Het ab oriente syrie
ac mari rubro conũcto ab occasu libiã
habet. A septentrione mare magnũ
A meridie uero mitrhus recedit pten
tens usq; ethiopias. Regio celi im
bribus insueta et pluuiarum ignara
nilo solus eam circonfluens irrigat
et inundatione sua feraudat. Vnde
et ferax frugibus multam pte
rrarum frumento aliarum aeterorum q̃
negociorum adeo copiosa ut impleat
necessariis merabus etiam orbem
trãrum. Hec egiptus teste ãsel mo
aentum millibus uillarum e predicta
hanc nubes non obscurant pluuie
non irrigant. sed nilus fluuius eam
fecundat. Qui quidem ad generandum
alendumq; adeo efficax e ut preter id
quod stated pisibus hippotamos croco
dillosq; multis uelut siluas gignit. Ce
etiam infundat animas. ex ipisq; hu
mo uitulos et fingat. Hoc eo manifes
tum e q̃ ubi fedauit diluuio. ac se
reddidit pluuiales campos quod no
dum prefecta aetas. sed tri primum

Galilea

Nota

Nota de egipto

aetas prima

accipiencaa ſpiritum et ex pte iam formata ex pte ad hnc terrena uſuntur Aliud quoq; mirum ibi in quodam lacu thominis inſula lucos ſilualq; et appolinis grande ſuſtinens templū ſtatut et quocūq; uenti agunt pellunt finis egipti ſcanopea a canopo menelai gubernatore ſepulto ī ea inſula q̄ libie ꝓcipium et oſtium nili facat. Seres opidum orientis aquo et geno ſeriai et regio nunc aipata eſt. Hec a ſcithico oceano et mari caſpio ad occauū ouētalem amplectitur nobilibq; fruticibus fertilis equibus uellera decerpuntur q̄ ceterarum genaum seres ad uſum ueſtium uendunt. Bactrie regiom ꝓprius annus bactrus nomen dedit. Partes hmo q̄ plane ſunt promis iugis ambiū q̄ aduerſe ſunt nidi fluuij fontibq; terminant. reliqua eius fluuio includit nutrit bactram fortiſſimos camellos mi quā aterentes pedes. Scithia ſicut et gothia amagoth filio iaphet fertur cognominata. aug terra olim fuit ingens Nam ab oriente indie. a ſeptentrione p paludes meotides inter danubium et oceanum uſq; ad germanie fines porrigebatur. Poſtea uero minor effecta a dextera orientis pte q̄ occeano cingit tenditur uſq; ad mare caſpium quod ē ad occaſum de hinc a meridie uſq; ad caucaſi iugum deducta ē cui ſubiacet hircania ab occaſu hmites pariter multas gentes ꝓp terrarum infeciditatez late uagantes ex quibq; quedam agros incolunt quedam pertentuoſe ac truces carnibq; humanis et eorum ſanguine uiuunt. Scithie plures terre ſūt locupletes inhabitabiles tum plures. Nā dum ī pleriſq; locis auro et gēmis affluunt gryphorum īmanitate acerſq; hominū tacta ē. Smagradis autez optimus hec patria ē. Cianeus quoq; lapis et criſtallus puriſſimus ſithie ē habet et flumina magna obſcurum ſaliden atq; arayen Flucauia dicta a ſilua hircania q̄ ſithie ſubiacet. habens ab oriente mare caſpium. a meridie armenia. a ſeptentrione albania. ab occaſu hyrcaniam. Eſt autem ſilua aſpera topioſa īmanibus feris tigribus. pantheriſq; aḋ pardis de qua virgilius hircaneq; admonent ultra tigres. Illi bania a colore populi dicta eo q̄ albo crine naſcantur. Hic ab oriente ſub mare caſpium ſurgens p oram occeani ſeptentrionalis uſq; ad meotides paludes p deſerta et inculta extenditur huio terre cancer ingentes ſunt tantaq;

Nō
Gentes q̄ carnibus hmanis et ſāguine uiuūt

ferocitatis ut etiam tauros primant. leones primant. Armenia municipata eſt ab armeno iaſonis theſſali comite qui amiſſo rege iaſone collecta multitudine eius que paſſim uagabatur armeniam cepit et ex ſuo nomine nūcupauit. Sita ē autem iter taurum et caucaſum a cappadocia uſq; ad caſpium mare. protenſa hmō a ſeptētrione ceraunios montes aquibus tigris fluuius naſcit. In quo montibq; archa poſt diluuium ſediſſe perhibetur. Duplex autem ē. Armenia ſuperior et inferior ſicē dicte pīnome. Hiberia regio ē aſie prope pontum armenie uicta in hac herbe tinctura utiles naſcuntur. Cappadocia urbs micaput. hec in capite ſyrie ſita ab oriente armeniam tangit. Ab occaſu aſiam mīorē Ab aquilone mare cimericum et thermuſcareos campos quos habuere amazones. a meridie uero taurum mōtē cui ſubiacet. Cilicia et ſauria uſq; ad celicium ſignum qui ſpectat contra inſulam cyprum. Terra eius ante alias nutrix quidam fluuius ꝓcam fluit. q̄ quondam lidie regna definxit aphis Aſia minor ab oriente cappadocia cingit ab aliis ptibus undiq; mari circundatur. A ſeptentrione pōtum eximū habet ab occaſu propōtidem. A meridie egipcium mare habz prouincias. bithiniam. frigiam. galaciam. lidiam. cariam. panphiliam. miſuriam. ciliciam. primia aſie mīor bithinia in ponti exordio ad ptem ſolis orientis aduerſa tracie iacet multis antra nominibq; appellata. Nam prius bericia dicta deinde migdonia poſt a bithino rege bithinia nūcupata ipā ē et maior frigia. Nichomedia in ea urbs eſt ubi hanibal fugiens hauſtu uenenī aiam expirauit. Dalacia dicta a piſas gallorum gentibq; aquibq; extitit occupata. Nam galli ī aurelianum arege bithinie euocati regnum cum eo patracta victoria diuiſerunt. ſic deinde greas admixti p gallo greca nūc ex antiquo gallorum nomine gallathe dicunt et eorum regio gallacia nūcupatur. f. frigia dicta a frigia cupis filia hec et dardania ex dardano iouis filio dicta de quo homines aut. Quem primum genuit celeſti iupiter arte. hic enim profectus de chorintho ciuitate pmigrauit in frigiam. Eſt autem regio

Nō ubi reſedit archa nec poſt diluuium

troadi subiecta ab aquilonis parte ga
lacie a meridiana uiaq̃ ẽ lisimonie. ab
oriente lidie adheret. Et ab occidente
helespontio mari terminat. In hac regio
ne troya ẽ quam ex suo nomine appel
lauit tros troianorum rex ganimedis
pr̃. Due sunt autem frigie maior et mi
nor. Maior frigia fr̃m̃ habet. Mi
nor autem ilium lucidoniam et asiam
herm⁹ fluuius discernit a frigia. Li
dia secens antiqua regionum quam pac
tolus undis extulit in diuicias terr̃etib⁹
aureis hec antea meonia dicebatur.
Que cum pro breuitate duos fr̃es reges
lidum et tirrenum ferre non posset. hic
ex pte tyrrenus cum ingenti multitu
dine profectus loca galacie occupauit
et tirreniam nominauit. Lidia autẽ
alido regis fr̃e qui in prouincia rem̃
serat cognominata ẽ. Conuũgitur aut
ab occidente minori frigie cuius campos
pactolus et hermus curuis fluunt a
reus aureis ditissim⁹. ¶ Panphilia
ysauria ex situ loci cognominata fert⁹
quod undiq; apparata aurarum fla
tibus pateat metropolim urbem si
lenaam habet. Cilicia a cilice quoda
nomen traxit quem ortum fenice di
cunt antiquiorem quia ioue fuisse
asserunt plurima. Iacet campis rece
piens ab occiduo lycaam a meridie ma
re istrum. Retro go montis tauri iuga
hanc ciduus fluuius intersecat. habi
nr̃em urbium turrim in ea et corticos
opidum est. Vnde crocus plurima
et optima uenit spiramine fragran
cior et colore plus auro. Lycaa mitu
patat quod ab oriente aduecta sit ci
licie. Cham habet ab ortu aliaan. ab
occasu et meridie mare. a septentrio
ne cariam. Ibi ẽ mons cimera q̃ not⁹
mis estibus ignem exhalat sicut i sici
lia ethna et uesulg in campania

Nõ mõtes qualãtes ignẽ

POST ASIAM
ad europam stillum uertendum. Europa quippe agenoris regis
libie filia fuit quã iupiter ab affrica
raptam cretam adnexit et terciam pte
orbis ex eius nomine appellauit. Iste
ẽ autem agenor libie filius ex qua et
libia. r. affrica fertur cognominata.
Vnde apparet libiam pus acte pisse uo
cabulum postea europam. ¶ Europa
autem i tercia orbis pte diuisa. Incip⁹
a flumine tanai descendens ad occi
sum p septentrionalem oceanũ usq;

m fines hispanie. Cuius pars oriental
et meridiana aperto cõsurgens to
magno mari cõiungit⁹ et in insulas
gades finit⁹. Prima pars europe re
gio scithia inferior: que a meotidis pa
ludibus sarpiens inter danubiũ et
oceanum et septentrionalem usq; ad
germaniam porrigitur q̃ terra ghiã
iter pp barbaras gentes quibꝫ inhi
bitabatur barbarica dr̃. Hug pars
p̃ma alãna ẽ que ad meotidas palu
des pingit. Post dacia ubi et gothia
deinde germania ubi plurimam pte
suevi incolunt. Germania post scithi
am inferiorem a danubio inter reli
quum fluuium et oceanum concluſa
cingitur. a septentrione et occasu oc
eano. ab ortu uero danubio. a meri
die reheno flumine diuiditur. Terra
hec duces uirorum et populis inu
merosis et in manubꝫ. Vñ et ppr
fecunditatem gignendorum populo
rum germania est dicta. gignit aues
hiemas quarum penne nocte pluuet.
Insontes quoq; ferds et ursos atq; al
ces pturit. ¶ Mittit et gẽmas cristal
lum et siceinum callaicum quoq; vi
ridem et ceraunium candidum. Duc
sunt autem germanie. Superior iuxta
septentrionalem. Inferior circa rhe
num. Prouinciarum autem quas
danubius a barbarico ad mediteraneũ
mare secludit. Prima ẽ messia a messiũ
prouentu uocata. Vñ et eam ueteres ce
reris horreum nuncupabant. hec aut
ab oriente hostijs danubij iungit⁹ ab
euro tracie. a meridie macedonie. Ab
occasu histrie copulatur. Post messiã
autem pãnonia ẽ inde noricis ager f⁹
tilis et parcens fructuosus post quẽ
rhetieus frugibus ferax q̃ eripit gallu
am belgicam. Tracie tiranis iaphet
filius ueniens nomen dedisse plinius
Alij a seuicia incolarum thracium ap
pellatam dixerunt. huic ab oriente p
ponitis et urbs constantinopolis appo
sita ẽ. Il septentrione uero et hister ob
tenditur. a meridie autem egeo ma
ri adheret. Ab occasu macedonia illi
subiacet. Cuius regionem olim ther
solium populus massagete et sarmate
scithie et alie plurime nationes incolut
ampla ẽ enim. Itaq; plurimas conti
nuit gentes hebrum fluuium tracia
findit qui etiam gentes herbarorum
primas tangit. ¶ Grecia a greco rege
uocata q̃ cunctam eam regionem re
gno incolunt. Sunt autem prouiae
grecie septem. quarum. prima ab occi
dente dalmacia inde epirus. inde ella

dãs

dane. Inde thessalia. Inde macedonia inde achaia et duc ī mari creta et cicla des illiricus autem gñaliter omiē gre cia est. ¶ Dalmacia a celim maxima eiusdem prouincie ciuitate traxisse no men existimatur. Solueret autem ab oriente macedonie. A septentrione + messie. Ab occasu histria terminat. A meridie uero adriatico sinu claudit. Epirus a pirro achilis filio nūcupata cuius pars chaonia q̄ ante molossia dicta est a molosso filio pirri quem de andromacha habuit. Sed postq̄ occiso est pirrus orestis insidijs andromacham helenus suscepit. tenuitq; regnum pro nepote qui successerat patri a quo molossia dicta est. pus epirī q̄ elenus postea a frē chaonie quē uenatu per ignorantiam dī occidisse chaoniā nominauit quasi ad solacium fris extinctū. ¶ Illiricus dicta a rege illana de ucalionis et pirrhe filio a quo et p̄us greci hellenes nuncupati sunt. Ipā est et attica terra acta prius dicta. Sā gra nus quidam grecie fuit indigena ex cuius filia attis nomine attica terra uocata ē. Hec inter macedoniam et achaiam medio iacet archadie a sep tentrionali pte conuicta. Ipsa ē et uera greca ubi fuit athenas ciuitas mater liberalium litterarum et philosophoz nutrix q; nichil greca habuit clarig aut nobiliq; ea est et maratonius campus opinione quondam p̄lij cru entissimus. Elladas autem duc sunt prouincie. boecia. et peloponēsus Boecia autem dicta hac ex causa. Du cathmus filius agenoris europam sororem a ioue raptam ex precepto pe nitus q̄reret nec inueniret patris iram formidans confirmato animo exilium elegit. Nam bous forte oēs pede secutus uestigia ampleruus est sedem ubi illa recubuerat sicq; locum de nomine bouis boeotiam nominauit ubi et thebas urbem construxit in q̄ olim ciuilia bella tetenuerunt. et ubi nati sunt apollo et hercules maior ille thebanus. Eadem est ionia uocata a fō te quodam appollinis et musis con secrato q̄ in eadem boeotia est. Peloponē sus secunda pars elladis a pelope rege autiq; achee uocata. Thessalia a the salo rege cognominata q̄ ad meridia num plagam macedonie conuicta est. Cuius a tergo pieria ē. Multa ī thessalia flumina et ciuitates et op pida inter quas precipue thessalonica ē ibi ē et mons paruas q; quondam appol lini consecratus. Thessalia patria achilles et ongo laphitare fuit de q̄b

tertur quod hi primi equos frenis do muerunt. Ixi et centauri dicti sunt. In thessalia p̄mum solidi aurei facti sut tomantorum quoq; equorum usus p̄mum repertus ē. Macedonie ī exor dio ab emathio rege emacie nomē erat Sed macedo deucalionis nabus negre postquam ibi accepit principatum mu tauit uocabulum macedoniaq; a suo nomine dixit. Est autem confinis ab oriente egeo mari. A meridie achaie ab occasu dalmacie. A septentrione moessie. prīa alexandri magni et re gio aureis uenis argentiq; optima. Lapidem quem pecuicem uocant ista figunt mons olimpus in ea est qui ex cellenti uertice attollitur tantus ut in cacumine eius nec nubes nec uenti senantur. Achaia ab achaco re ge et ubis et prouincia appellata. hec pene insula est fiam absq; septentrio nali pte qua macedonie iungitur un diq; septa ē mari. Ab oriente emm murteum habet mare. ab auro creti cum. a meridie ionium. ab affrico et occasu calliopas insulas a sole sep tentrionali parte macedonie uel ac tice terre adiungit. Huius caput est urbs corinthus grecie decus. Inacus ē achaie fluuius. Archadia situs ē archa die ut plantani folium inter ionium et egeum mare exposita. Quam archas ionius et calliste filius pelasgis indicone redactis ex suo nomine archadiam nūcupauit. Ipā ē et siaonia a siaone rege a quo et regnum siaoniorum est dictum. Flabet autem archadia fluuiū magnum erimanthum ab estate quo q; sā pridem qui semel accensq nūquā extinguit. Candidissime etiam me rule ibi nascuntur. Macedonia p̄ā nonia ab alpibus a penninis ē nun cupata quibus ab ytalia diuiditur regio uero fortis et solo leta duobus satis acribus fluuijs adriano sanoq; uallata. Coniungit autem cum nouo et recta hinc ab oriente moesiam ab euro istriam. ab affrica uero alpes appeninas habet ab occasu galliam bel gicam a septentrione danubij fontes uel limitem qui germaniam galliāq; seterminat. Histriam hister amnis no cauit qui eius terram influit ipe est danubius. habet autem historia a sep tentrione pānoniam. Italia olim a greas populis occupata magna gre aa est appellata. Deinde a regis noie saturnia mox et latium dicta eo q; ide saturnus ab ioue sedibus suis pulsꝰ

Nō de olimpo

Italia

ibi latuerit. Postremo ab ytalo saulorz rege ibi regnante ytalia nuncupata est Cuius situs longitudine amplius q̄ latitudine a carthago in eurum extendit⁹ ameridie thirreno mari. ab aquilone adriatico claudit⁹ ab occiduo alpiū finitur iugis. Terra omnibus ī rebus pulcherrima soli fertilit⁹ pabuli ubertate gratissima Habet lacus lenacū auernū atq; lucrinum fluuios. heri tanum et tyberim et tepentes fontes banas gignit gēmas sertiam ligurum et arallui bramquoq; serpentem lincē ferā et tyomedias aues Italia autē et hispania ycarco hesperie dicte quod greci hesperio stella nauigent et in italia et in hispania. q̄ due hac rōne discernunt⁹. Aut enim hesperiam solam dicas et significas ytaliam. aut addis ultimam et significas hispaniā qr in occidentis est fine Tuscia pars ytalie umbria uero pars tusche. tuscia uero affricam sacronum et thuris uocitat Vinbriam autem hystorie narrant eo q̄ tempore aquo seculdis imbribus supfuerit et ob hoc grece ūbrie cognominata. Est enim in iugis appēnini montis siti in parte ytalie uersus meridiem. Etruria pars ytalie dicta q̄ cuius fines tendebantur usq; ad ripam tiberis etruriam dictam ab etrusco p̄nape putant. Item et tirrenia a tirreno lidi frātre. q̄ ex sorte cū populi parte temeonia uenit ad ytaliam hecē et tusciā sed tusciam dicere nō debemo qr nusquam legimus Tuscia autem a frēq̄cia et thuris dicta illic et aruspicinam dicunt cē repertam Apulia ubi brondisium quod et olim secuti diomedem ducem condiderunt. Campania habet hyemes terras atq; state uernantes sol ibi mitis gratiaq; temperies aer purus et blandus. Gallia a candore populi nuncupati est gala enim grece lac dicitur. Montes enim et rigor celi ab ea pte solis ardorem excludunt quo fit ut candor corporum non coloretur. hanc ab oriente alpium iuga tuent. Ab occasu includit oceanus. A meridie prerupta procnei. A septentrione reni fluenta atq; germania. Cuius initium belgica finis aquitania. Regio gleba uber ac pabulosa et ad usus arantium apta. fluminibus quoq; ac fontibus irrigua plusa duobus: magnus reno rodano fluminibus. habet ultra illa plura alia flumina

Nō q̄m hesperia sig. ytaliam et hyspaniā.

Nō ut ars aruspicina reperta fuit

De gallia.

ut pote secana ligerim garonam lonā et alia quorum nomina nō occurrit Belgis alia ciuitas est gallie aquitanice prouincia dicta. Cisalpina q̄ circa alpes. transalpina. i. trās alpes contra septentrionem. Reliqua uero q̄ sit uersa regionum Aquitania ab obliquis aquis ligeris fluminis appellata qui ex plurimis pte eius terminus est eamq; pene in orbem cingit. Hyspania prius ab hiberoanne hiberia nuncupata est postea ab hispano hispania nuncupata ē ipā est et uera hispania a uespero stella occidentali dicta. sita ē autem inter affricam et galliam a septentrione pyreneis montibus clausa reliquis partibus undiq; mari concluſa salubritate celi equalis omnium frugum gignibus fecunda. gemarum methallorum copijs ditissima Interfluunt eam flumina betis mineus hiberus et tagus aurum trahens ut pactolus. habet prouincias sex. Terraconensem. Cartaginensem. lusitaniā. galliciam. bethicam. et trāsfreta in regionem affrice tingitanam Due sunt autem hispanie. Citerior q̄ in septentrionis plagam aprinneo usq; ad cartaginē porrigit⁹. Ulterior q̄ in meridiem a celtiberis usq; ad gaditanū fretum extenditur Citerior autem et ulterior dicta quasi citra et ultra Sed citra q̄si circa terram. et ultra uel q̄ ultima uel q̄ non sit post hanc ulla. hoc est alia terra.

Libia dicta q̄ unde ips flat hoc est affricus. Alij aiunt epaphum iouis filium qui memphim in egipto condidit ex cassiopa uxore procreasse filiam nomine libiam que postea in affrica regnum possidet cuius ex nomine terra libia est appellata Affricam autem nominatam quidam existimant quasi apricam q̄ sit apto celo uel soli et sine horrore frigoris. Alij dicunt affricam appellari ab uno ex posteris abrahe de cethura qui uocatus est afer de quo et supra memimus. Incipit autē a finibus egipti pergens iuxta meridiem per ethiopiam usq; ad athlantē montem A septentrionali uero pte mediterraneo mari coniuncta ingredit⁹ et in gaditano fretō finitur. habens prouincias libiam cirenensem. pentapolim. tripolim. byzacenam. cartaginem numidiam. mauritaniam

ſtuſſenſem tingitanam et arca ſolis
ardorem ethiopiam. Libia cirenẽſi
ũ ptibus aſſricę prima ẽ a cirene ur
be metropoli q̃ eſt in cuius finibus nũ
cupatur. Hinc ab oriente egiptus eſt
Ab occaſu ſirtes maiores et trogodite
ſ̃ ſeptentrione mare libicum. ſ̃ meri
die ethiopia et barbarorum uarie na
tiones et ſolitudines ĩaccęſſibiles
que etiam baſiliſcos ſerpentes creat.
Dentapolis greca lingua a quĩq; ur
bibus nũcupata. i. berenice centria
appollonia pheolomais cirene. ex q̃
bus tholomais et berenice a regibus
nominate ſunt. Eſt autem pentapolis
libie cirenenſi adiũcta et eius finib⁹
reputata. Tripolitanam quoq; p
uinciam greci lingua ſua ſignant
de numero trium magnarum urbiũ
oca ſubrete leptis magna. Hec habet
ab oriente ſyrtes maiores et to/ſ
a ſeptentrione mãe adriaticum. ab oc
caſu biſanaum. ſ̃ meridie getulos et
garamantes uſq; ad occeanum ethio
picum pertendentes. Byzancena re
gio ex duobus nobiliſſimis opidis
nomen ſortita ex quibus vr. adrome
tus uocatur. alterum byzancium. hec
ſub tripoli eſt patens paſſuũ duc̃
ta uel amplius milia fecunda oleis
et glebis ita ꝓpinguis ut iactata ibi
ſemina incrementa pene centeſſima
frugis renaſcantur. Lenguis ubi car
tago ipa et affrica inter byzaceũ et
numidiam ſita. a ſeptentrione mari
ſiculo uũita et a meridie uſq; ad gen
tulorum regionem porrecta. Cuius
proxima quęq; frugifera ſunt ulte
riora autem beſtijs et ſerpentibus
plena atq; onagris magnis in deſer
to uagantibus. Getulia autem pars
affrice mediterranea eſt numidia ab
incolis paſſim uagantibus ſit uocata
q̃ nullam certam hũ ſedem. ſiam li
gua eorum interte et uage ſedes nu
midie dicuntur ſumpſit autem a flu
mine ampſiga et tingitanum limi
ten deſinit. habens ab ortu ſyrtes mi
nores. A ſeptentrione mãe quod inte
dit ſardiniam. ab occaſu mauritа
niam ſitiſſenſem. a meridie ethiopi
gentes regio campis perpinguis ubi
autem eſt ſilueſtris feras educat ũ
uigis arduis equos et onagros procꝫ
at. Eximio ẽ marmore predicatur q̃
numidiam dicatur. Habet autem ur
bes precipuas hyppone regium et ſuſ
cadam. Mauritania uocata a colore

populorum. greci enim nigrum mau
ru uocant. Sicut enim gallia a candore
pop̃uli. ſta mauritania a nigro coloꝛe
nomen ſortita eſt. Cuius prima pro/
uincia mauritania ſitifenſis eſt. que
ſitiph habuit opidum aquo et uocabu
lum traxiſſe regio perhibetur. mauri
tania uero ceſſarienſis colonie. ceſaree
ciuitas fuit. Et nomen prouincie ex ea
datum eſt. Ytreq; igitur prouincie ſibi
coniũcte ab oriente numidiam habent
a ſeptentrione maĕ mag̃m. ſ̃ occaſu flu
uium maluam. a meridie montem a
triyum qui diſcernit inter ſeamidam tr̃ãq;
et arenas iacentes uſq; ad occeanũ. Ma
uritania attingit tingitania metropo
litana. Hinc prouincie ciuitate uocata ẽ
hec ultima affrice erurgit a montibus
ſeptem. hinc ab oriente flumẽ malua.
a ſeptentrione fretum gaditanum. ab
occiduo occeanum athlanticum. a me
ridie gaulolitem gentes uſq; ad occeanũ
heſperium perrantes. Regio gignens
feras ſimeas drachones et ſtruciones
Olim etiam et elephantis plena fuit
quos ſola nuc̃ india perturit. Gara
mantis regionis caput garama opidũ
fuit. Eſt autem inter cyrenenſem et thi
opiam ubi eſt fons qui friget calore di
ei et calet frigore noctis. Ethiopia dicta
a calore populorum quos ſolis vicinitaſ
torret. Deinde uim ſyderis prodit ho
minum color. eſt enim eſtus. ſiam q̃tũ
eius ẽ ſub meridiano cardine eſt cura
occiduum autem montuoſa ẽ arenoſa
in medio. ad orientalem uero plagaz
deſerta. Cuius ſitus ab occiduo athlantis
montis ad orientem uſq; in egipti fines
porrigitur. a meridie occeano. a ſepten
trione nullo flumine clauditur plimas
habens gentes diuerſo uultu et mõſ
truoſa ſpecie horribiles. Ferarum quoq;
et ſerpentum referta ẽ multitudine. Il
lic rinocerõta beſtia camelis pardis
et baſiliſcis drachones ingentes ex quoz
cẽbro gẽme extrahunt. Hyacinthus et ario
pacius ibi reperiuntur Cinamomum
ibi colligitur. Due ſunt autem ethiopie
Vna circa ortum ſolis. altera circa occa
ſum ĩ mauritania. Extra tres autem
ptes orbis q̃rta pars transoceanum in
terior ẽ. In meridie que ſolis ardore ĩ
cognita nobis ẽ m dilus finitis antipo
das fabuloſe produnt⁹ inhabitare. pro
xima autem hiſpanie. Mauritania
eſt deinde numidia inde regio cartagi
nen. Poſtq; getuliam accipimus poſ
tea ethiopiam deinde loca ẽuſta ſolis
ardoribus. Sciendum ſane q̃ q̃dã
prouincie primum de noĩe auctoris

Notu fontẽ mirabilẽ

de antipodis

appellate sunt. postea a prouincia gẽtis nomen factum est. Nam ab ytalia et rursus ab ytalia ytalus et sic utimur ipõ nomine gentis quomodo fuerit ipũ nomen auctoris. Inde diriuatiuũ est nomẽ prouincie ex quo accidit ex uno homine nominari et ciuitatem et regionem et gentem. Prouincie autem hac ex cã uocabulum acceperunt. principatus namq; genciũ qui ad reges alios ptinebat cum ĩ iuris sinum roma ni uincendo redigere ut procul positas prouincias appellauerunt. Patria autem uocata q; communis sit oĩm qui in ea nasciturí sunt. Terram autem si gnificari ut prediximõ elementum. Terras autem singulas ptes. ut affricam ytaliam eadem et loca. Nam loca et trẽ spacia in orbe terrarum multas in se continent prouincias sicut in corpore locus est pars una multa continens membra in se sicut et domus multa ha bens in se cubicula. Sic terre et loca dm̃ terrarum. Spacia quorum ptes sunt prouincie sicut in asia frigia in gallia. grecia in hispania graecia. Nam asia loco est. prouincia asie. frigia troya regio frigie. ilium ciuitas troye. Iterum re giones ptes sunt prouinciarum quas uulgus conuentus uocat. sicut ĩ frigia troya. sicut in gallicia cantabria. asturia arelatensis regio nuncupata est cuius ptes territoria sunt. Territorium a utem uocatum quasi tauritorium tri tum bobus et aratro. Antiq; enim sul co ducto et possessionum et territorio rum limites designabant. Sic autem regionibus orba ptualatim specifica tis redeundum est ad uembroch rectã et siphene quippe a supradictis trib⁹ ducibus sine causa diluuium time batur cum securitatis fœdus iam pepe gisset dominꝰ in quo fœderis signum arcus pluuialis in nubibus est po situs q; licet seu uideatur habere colores duos tamen ĩ uirtute principaliter hẽ duo iudicia representata. Ceruleus quidem color exterius qui aquosus est aque iudicium preteritum figurat ne amplius timeatur. rubens color interius futurum per ignem iudici um significat ut certitudinaliter ex petatur. Deductus helber genuit pha let. phalet genuit ragan. sub isto ere dium habuit regnum satharum qđ licet sit uetustissimum tamẽ q; barba rorum ẽ inter principia regna minime computatur. De hoc regno scribit ius tinus libro secundo uiri satarum re

gnum purthos et battrianos femine uero amazonum regna contiderunt Dutus ragau anno uite sue. xxbij. et secunde etatis. Cc. lxij. genuit seruth sub hoc ortum habuit regnum egip ti qui egiptus prius aria dicebatur. Sed ab egipcio regnante nomen accepit quod durauit usq; te ad tempora Octauiani augusti. nõ tamẽ continue. sz quibusdam intrerupcionibus ibi fac tis. cuius regni primus rex fuit zoes. Aduerte tamen q; a tempore natiuita tis abrahe regnauerunt in egipto thebei annis. C. lxxxx. Deinde pastorẽ qui pharaones dicti sunt annis. Cui. post regnauerunt. xbj. reges. ux. l. ã nis. Consequenter egipcij uti uice perunt imperatoribus et habuerũt successiue quinq; qui regnauerunt annis. C. xlvij. Post illos uenerunt diaplutani et illi imperauerunt. C. lxxbij. annis. Post illos ueneruntꝰ xxguti et quatuor imperatores. q; regnauerunt annis. vj. xxxij. quibus completis obtinuit egiptum cambi ses qui et nabuchodonosor et sic finí tum ẽ regnum egipciorum. Et nota q; egipcij in eorum potentatu usi sunt diuastijs ut scribitant hysto riographi. in eorum fuere domino xv milia diuastie. ẽ dicere. xv milia pote states. Sorech predictus anno uite sue xxx. genuit natos sub hoc orta sunt duo regna siluem assiriorum et syaoniorum quorum primus rex belus q; regnauit annis lxb. quez assirij eo uita finito deum nomi nauerunt saturnum. Secundꝰ fu it ninus filius beli cui succesſerũt treginta reges. et durauit. M. ij. xl. annis. usq; ad tempꝰ artaxersis qui assuerus. Regnum autem ubi fuerunt reges xxbj. durauit. ix et. xl. q. annis. Alij dicunt ipos regnas se annis. vm. lxxij. et durauit usq; ad annum sacerdotis. xxij. Post illos constituti sunt sacerdotes eorum qui eum posteritate prefuerunt p annos xxx m. Thachor autem genuit thare Thare autem anno uite sue. lxxo. ge nuit abraham. In quo secunda etas finita ẽ et habuit unciam tercia q; incepit ab abraham et durauit. cc. xcij. annis secundum hebreos. secũ dum alios M. lxxiij. annis

Et quoniam

prouicia patria. terra

loca

regio

Nõ de arcu celesti.

regnũ satharũ

regnũ egipti iam

Nabuchodonosor

finit regnũ egipti

regnũ assiriorũ

finit ætas et incipit tercia

paulo aĩdictum ẽ q̃ atriby noe fi
lius scilicet. Cham. Sem. et iaphet
lxx. duc gñones siue gentes exorte
sunt ut palam fiat seorsum quales
gentes eorum quisq; procreauerit.
¶ Est sciendum q̃ filij sem quinq; sin
gulariter gentes singulas procrea
uerunt. quorum elam primus. aq̃
elamite primates persides. secundy
assur aquo assirioz pullulant in
perium ¶ Cerag arfaxat aquo gens
caldeorum exorta ẽ. ¶ Quarto lidy
aquo lidij. lr̃. aram aquo syriquoꝝ
metropolis damascy filij aram ne
potes Sem. mꝝ. chus. et ul. et geter.
et messa ¶ Chus trachonitidis condi
tor qui inter palestinam et coelesiriẽ
tenuit principatum. Vnde fuit iob
secundum q̃ scriptum est. uir erat
in terra hus secundy uel aquo arme
nij. terans gheter aquo carmem si
ue carie. ¶ mesa aquo sunt hij qui
uocantur meones. posteritas alpha
rat aquo hebrei filij sem. ¶ Iectam fi
lius heber aquo indorum orta est grẽ.
falech filius iectam aquo bactriam
licet eos alij sathorum exules sus
picent ¶ Ismael filius abraham
aquo ysmahelite qui nunc corrupto
nomine sarracenꝝ quasi a sarra et
agarenꝝ quasi ab agar. ¶ Nabath fi
lius ismael aquo nabathei qui ab
cufratre in mare rubrum mihabitãt
¶ Moab ab ãmon filij loth. aq̃ mo
abite et ammonite. Edon filius esau
aquo idumei. hec sunt gentes q̃ de
stirpe Sem descenderunt possidẽtes
terram meridianam ab ortu solis
usq; ad phenices ¶ Filij cham mꝝ. ex
quibus orte sunt hec gentes. Chus aq̃
progenti sunt ethiopes. chesraim
aquo egipcij perhibentur exorti. fuch
aquo libij unde et mauritane flu
uio usq; in pris fath diatur ¶ Omisq;
arcei cum regiones futhensis. Chana
am aquo afri et phenices et chana
neorum decem gentes ¶ Item ex nepo
tibꝰ cham filij chus saba et euilath
sabata remasaba thra. Saba aquo
progenti et appellati sabei de q̃bꝰ
uirgilius solis est thurea uirgulta sa
beis. hij sunt et arabes. ¶ Euilach
aquo getuli in parte remotioris affꝛ
te heremo cohabentes. ¶ Sabatha aq̃
sabathenꝝ qui nũc astabari nomi
nantur. ¶ Rẽma uero et saba et chuza
paulatim antiqua uocabula perdi
derunt. et que nũc aueteribꝰ habeãt

filij sem heber
nepos arphaxat

ignorantur. ¶ Filij rẽma saba et dadan
hic saba p̃sui trãm scribitur in hebreo
ille autem superior saba per samech aq̃
appellatur salueos intemptatꝰ autem
nunc saba arabia. ¶ Dadan aquo gẽs
est ethiopie in occidentali plagi. filij
mestraim ulum aquo libij qui quodã
fithei uocabantur. Celloim aquo phi
listim quos ueteres allophilos. nos
mones corrupte palestinos uocamꝰ
¶ Cetere ser gentes ignote sunt q̃ bello
ethiopico subuerse usq; ad oblitionẽ
preteritorum nominum puenerunt
¶ Filij chanaam undecim aquo chana
neorum. v. gens quorum trãm his ex
pulsis undi possiderunt. quorum p̃mo
gentus sidon. aquo sydones. vñ et urbs
eorum ui phenice sydon uocatur. Secũdy
aeth. aquo ethei. Tercius iebus aquo
iebusei quorum fuit iherusalẽ ¶ Quartus
amorreus aquo amorrei. Quintus ger
gezeus aquo gergezi ¶ Sextus eneus
aquo geneei ipi sunt gabaonite acciu
tate gabaon qui supplices uenerunt ad
iesum. Septimus araceus q̃ arches condi
dit oppidum contra tryplim in radiabꝰ
libani situm ¶ Octauus aseneus aquo
aseneei ¶ Nonus aradius aquo aradij sut
q̃ saradum insulam possiderunt au
gusto freto a phenices littore separati.
¶ Decimus amareus aquo syrie nobi
lis ciuitas q̃ uocatꝰ coelis. Vndecimus
samatheus vñ samathei. hec sunt gẽ
tes de stirpe cham que a sidone usq; ad
gaditanum fretum oẽm meridianaꝫ
ptem tenent. ¶ Filij igitur iaphet septẽ
nominantur. gomer aquo gallathe
rest galli. magog. aquo arbitrantur
satas et gothas trauisse originem. me
dus aquo medos existere putant. Ju
uan aquo iones qui et greca unde et
mare ionium ¶ Tubal aquo hebrei
q̃ et yspam licet quidem ex eos et ytalos
suspicentur ¶ Mosoth aquo capadoces.
unde et urbs apud eos mazaca dicatꝰ
Tiras aquo trachos quorum nomen
satis ĩmutatum uocabulum ẽ quasi
tiracas. filij gomer nepotes iaphet asce
uer aquo sarmate quos greci reginos
uocant. Rifan aquo paflagones ¶ To
torna aquo sunt frigges. filij iauan e
lisa aquibus greca elisij qui uocantur
colides. vñ et lingua quarta greae col̃
appellatur ¶ Tharsis aquo salucas ut io
sephus arbitratur. unde et metropolis
ciuitas eorum tharsis dicatur. Cethym
aquo cetthei. v. cipreij aquibus hodie urbs
cithium nominatur. ¶ Dothain aquo
rodij. hec sunt gentes de stirpe iaphet
q̃ a tauro monte ad aquilonem media

Acetho cipri defendit

ptem asye et omẽm europam usq; ad occe anum. Britanicum possident nomina et locis et gentibus relinquentes de q̃b9 postea immutata sunt plurima cetera pmanent ut fuerunt. Nam multarum genarum uocabula ptim pmanserunt. ita ut hodieq; appareant unde fuerunt deruata siant ex assiriis. assiriis. ex heber hebrei. Partim uero temporis uetustate ita sunt mutata ut uix homines doctissimi antiquissimas hystorias pscrutantes nec oẽm sed aliquarum ex usq origines genarum poterunt inuenire Nam quod ex filio cham qui uocatur mesain egipcii sunt exorti nulla hic resonat origo uocabuli sicut nec ethiopum qui dicunt ad eum filium chã ptinere qui chus appellatus est. Et si omiã considerentur plura tamen genarum tñ mutata q̃ manencia uocabula apparent quibus postea noiã diuersa dedit tract. Slamq; indi ab urbe fluminis dicti sunt qui ab occidentali parte eos includit. Seres a propio opido nomen sortiti sunt gens ad orientem sita apud quos de arboribus lana conteritur de quibus ẽ illud ligneti facae hz noti uellẽ seres. Gagaride populi sunt inter assyros indos q; habitantes extra gangen flumen Vnde etiam et gangaride nuncupati sunt. Hyrcani sunt dicti a silua hyrcania ubi sunt plurime tigres. Bactriam scithe fuerunt qui suorum factione a sedibus suis pulsa uicta bactron orientis fluuium consederunt ex cuius uocabulo et nomen sortiti sunt huius gentis rex fuit zozoas tres inuentor magice artis. Parthi quoq; et ipi ex scithis originem trahunt. fuerunt enim exules eorum q; etiã eorum uocabulo manifestatur. Nã scithico sermone exules parthi dicũ Hi similiter et hyrcaniam domesticas seditiones pulsi scithia solitudines uicta hyrcaniam primum factum occupauerunt. deinde pleraq; finitimi eorum uirtute. assirii ab assur filio sem nõti gens potentissima. que ab eufrate usq; ad indorum fines omiez in medio tenuit regionem. Medi a rege suo cognominati putantur. Nam q; iason pelias regis frater a filius pelie thessalia pulsi ẽ cũ medea uxore sua cuius fuit pugno medus rex athenien sium qui post mortem iasonis orientis plagam pdomuit ubiq; mediam urbem condidit gẽtẽ q; medorum nomine suo appellauit Sed inuenimus in genesi q; medai

Apud seres de arboribus lana q̃ texit

Rex zozoastres inuẽtor magice artis

autor gentis medorum fuit a quo et cognominati ut superius dictum est. Perse a perseo rege sunt uocati qui a greca asiam transiens ibi barbaras gentes graui ducturnoq; bello pdomuit nouissime uitor nomẽ subiecte genti dedit. Perse autẽ antiquorum ignobiles fuerunt et nullius inter gentes loci habebantur. Medi semp potentissimi fuerũt. Caldei qui nunc caldei uocantur. achaseth filio nachor fris abrahe cognominati sunt assotoycas e.c.n.h. quod ẽ supplicari et uenerari q; diuinitatem p ipsius tura uenerantur. Ipi sunt et arabi q; in montibus arabie sunt q̃ uocantur et ante libanũ ubi thura colliguntur Syri assirini uocati phibentur. q̃ fuit neptis abraam ex cethura. quos autez ueteres assirios. nuc nos uocamus syros a parte totum appellantes. Hebrei sunt uocati ab heber qui princeps fuit sem. Israelite uero ab israel filio ysaac. Nam patriarcham hebreorum fuisse isti a quo duodecim iudeorum tribus isti uocabulum sortite sunt. Iudeis autem assiria decem tribuũ nomen nõ posuit. Nam antea hebrei siue israhelite nuncupabantur. Ex quo autem in duo regna dei populo est diuisus tunc due tribus q̃ de stirpe iuda reges habebant. Iudeorum nomẽ sortite sunt. Reliqua pars decem tribuum q̃ in samaria regem sibi constituit ob populi magnitudine p̃stinũ nomẽ retinuit isti. Samaritanorum gens sumpsit exordium ab assyriis q̃ trãsmigrati habitauerunt in samaria q̃ latine interpretantur custodes eo qd captiuato israhelite in terram regionis eorum ad custodiam collocati sunt. Genus cathmi frater de thebis egipciorũ in syriam prefectus apud sydonem regnauit eosq; populos ex suo nomine phenices eamq; prouinciam phenicã nuncupauit. Sydones autem ciuitate que uocatur trauisse uocabulum phibetur. Sarracenos dicti uel q; ex sarra gentes predicant se. uel sicut gentiles ayunt q; ex syrorum sunt origine quasi syri gene. hi p amplam habitant solitudinem. Ipsi sunt et ysmaelite. ut liber geneseos docet q; sint ex hysmaele. Ipi dicti a filio hismael. Ipi agareni ab agar qui ut diximus peruerso nomine sarracenos uocant. q; ex sarra se gentes gloriantur. Philisti ipi sunt palestini. q; p. trãsmo hebreus nõ habet sed pro eo ph̃ greco utit. Philistei pro pales

Unde sarracenos dicuntur.

timis dicuntur acinitate utiqz sua ꝑdē allophili .i. alienigene ab hoc qz semp fuerunt inimica. sīl' et longe ab eorū genere et societate separati. ¶ Chananei appellati de chanaam filio chuā quorum terram uidei possederunt. ex cuius origine sunt emor puter sichem aquo nimorrei sunt nuncupati. Egipcij ab egypto quodam rege suo uocati sūt Nam antea aerij dicebantur interpretantur autem lingua ebraya egipcij affligentes eo qz afflexerunt ꝓpulum dei priusqz diuino auxilio liberarentur. ¶ Armenius ex thessalia uno de numero ducum iasonis qui ad colcos propheti sunt recollecta multitudine que amisso rege passim uocabantur. armeniam occupauit gentiqz ex suo uocabulo nomen dedit. ¶ Limes et pisaus q̄ sithas ab eis diuidit sicuti cognomātus aquo limite sūt aquibusdam perhibentur uocati. gens antiquissima semper habita. hīi parthos hunnianosqz uicerunt. femine autem eorum amazonum regna condiderunt. ¶ Massagete ex scythare origine sunt et dicti massagete quasi graues .i. fortes gethe Nam sic hunnus argumentum graue dicat .i. massas. hīi sunt q̄ inter sithas atqz albanos septentrionalibus iuctis inhabitant. ¶ Amazones dicte sunt seu quod simul viuerent siue uiris q̄ amazoyn siue q adustis dexterioribus mamis essent ne sagittarum iactus impediretur quasi mādabant enim quā adusserant. Quas dicunt iam nō esse q̄ earum gentes ptim ab hercule partim ab achille uel alexandro usqz ad interempcōm delete sunt īptes asye. ¶ Sythe sunt gentes que ꝓsteros semper iasonis credunt alvo crine nascunt ab assiduis imbribus et ipius capilli color gentis nomen dedit unde dicit allam. horum glauca oculis picta nisi est pupilla adeo ut nocte plusqz die cernant. Allam autem uiam amazonum fuerunt. ¶ Ogmos antea hunnos uocatos postremo a rege suo abaros appellatos. q̄ prius in ultima meotide inter glacialem tanaī et massagetarum minantes populos habitauerunt. deinde pruinis equos aquatili rupibus ferāt gentes alexādri claustra cohibentes rupiunt et orientem annis viginti tenuerūt captiuum et ab egipcijs atqz ethiopibus annuum uectigal exegerunt. ¶ Troianorum genus antea dardana a dardano rege nominata. Nam dardanus et iasius trēs egrāa profecti ex hijs iasius ad tracaam. deinde ad frigiā puenit ibiqz primus regnauit. postqz filius eius erithynius. deinde nepos eius tros aquo troiani nuncupati sunt. ¶ Dallathe galli esse noscūt qui in auxilium a rege bithinie euocati regnum cum eo pacta uictoria diuiserunt sicqz deinde grecis admixti primum gallo grea nunc ex antiquo gallorum nomine nuncupantur galathe. ¶ Greci antea thessali a thessalo postea a greco rege greca sunt nūcupati. Nam grea proprie thessali sūt. ¶ Iaphitas autem gentem thessalie fuisse ayunt circa pollionamus olim inhabitantem alaphita appolonis filia nūcupatos. ¶ Siaonec sunt greci nuncupati a rege siaone hi primum agiali uocabantur a rege agialeo qui primus imperauit siaonibus aquo et agialea ciuitas nuncupata est que peleopensis uocatur uel pepones a pelope rege suo ipi sūt et archades ab archade iouis et calisto filio dicti. ¶ Danai a danao rege uocati. Idem et argiui ab argo cōditore cognominati. Postquam aut rex grecorum apis mortuus est huic filius argus successit in regnum et ex eo argiui appellati sunt. q̄ etiaz ab eis post obitum ut deus haberi cepit templo et sacrificio honoratus. ¶ Achei q̄ achei ab acheo iouis filio dicti pelasgi nominati qz cum uellis pannis hiemo tempore aduenissent y taliam nisi sunt ut aues. primo enim eos narro ytalia expulsos fuisse cōmemorat. Greci uero pelasgos ab iouis et larisse filio perhibent dictos. ¶ Mirmidones fuerunt achillis socij dolopes puri autem dicti mirmidones ꝓpter astuciam quam mirmice .i. formice. ¶ Eratostenes autez dicat mirmidonas a mirmidone iouis et eurydose filio. ¶ Ciaropi athenensium regi successit grano cuius filia actis nomen et regioni et genti dedit et ex ea actici cognominati qui sunt athenienses. ¶ Ion ut fortis ex suo nomine eosdem athenienses uocauit ones. ¶ Macedones a nomine macedonis regis antea hemachii nuncupati sunt postea macedones dicti a macedone rege deucalionis martini nepote. ¶ Epirote a pirro achill' filio prius pirrhide. postea uero a pirrho rege ad ytaliam transire ꝓpositum fuit

¶ dicta sūt amazonū regna

¶ amazonēs dexteras mamillas urebant ne sagittarum iactus impediretur

¶ Nota quare dicantur mirmidones

Dorus neptūni et elepis filius fuit. vnde dori et originem et nomē ducunt. Sunt autem partes greciae gentis ex quibus est cognominata est teraea lingua grecorum ꝙ dorica appellatur.

De origine lacedemoniorū qui spartani dicti sunt

Lacedemonios alacedemone semele filio dicti. hij diu pseuerantes in bello contra messenes uicini ne diuturnitate preli spem prolis amitterent precauerunt ut uirgines eorum cum iuuenibus domi relictis concuberent siqz ex promiscuo uirginum et maritorū concubitu iuuenes de incertis parentibus nati. et nota materni pudoris spurtām uocati sunt. Nam ipōs esse spartanos quos et lacedemonios affirmant. Spartanos uero ppr repentinos aduersus casuum casus ꝙsi de tertia contractos et ex omi plebe confluctos ita uocatos. Traces ex filio iaphet qui uocatus est tiras et orti et cognominati ut superius dictum ē prohibentur. licet getules eos ex moribus ita dictos existiment qp sint truces. Seuissimi enim oīum gentium fuerunt. vñ et multa de eis fabulosa memorantur qp captiuos diis suis litarent et humanum sanguinē in ossibus capitum potare soliti essent de quibus uirgilius. Heu fuge crudeles terras fuge litus auarum quasi crudelium et auarorum. Hetroꝝ gens originem acolohis ducit qui missi ad argonautas persequendos ut aperito recesserunt intrauerit histrum fluuium amnis siue flumine quo amnem recesserunt appellati sunt. Romani aromuli nomine nuncupati qui urbem romam condidit gentiqz et ciuitati nomē dedit. Hij autem asaturno saturniam latino latini uocati sunt. Nam latino ytalie rege fuit qui ex suo nomine latinos nominauit seu appellauit qui postea nuncupati sunt romani. hij et quirites dicti quia q'rimus dicto ē romulo qp semp hasta utebatur que sabinorum lingua quiris dicitur. Italus quoqz et sabinus et sicanq fres fuerunt ex quibus nomina populis impposita et regionibus sunt. Nam ab ytalo ytali. a sabino sabini a siccano siculi. et sicanni cognominati sunt ꝙ et siculi dicti. siculenses. Tusa ytalie gre ē a frege aa sacrorum et thuris uocata. i. assotya zH. Vmbri ytalie gres z gallorum ueterum propago q' appenninum mōtem incoluerunt. De quibus hystorie prohibent eo qp tpore cladis imbribus supfuerint et ob hoc umbros grece nominatos. Mars si gens ytalie dicti a comite liberi marsia q'sum illis uicum ostendit et ob hoc statuam illi fecerunt quaz postea romanq uictis marsis tulerūt. Marsos autem greci thuscos uocant quasi o φοβοc. quod multos serpentes habent. o φac serpens dicatur. Illesos autem ee incarminum malefici esse. Inhabitant autem plagam appenni montis simul cum umbris. Gothi amagog filio iaseth noiati putant de similitudine ultime sillabe quos ueteres magis gentis qz gothos uocauerunt gens fortis et potentissima corpis mole ardua armorum genere terribilis. de quibus lucanus. Hinc datus pmat inde gens occurat uberis. Dati autem gothorum soboles fuerunt et dictos putant datos quasi datos qz de gothorum stirpe creati sūt de quibus ille ibis aretos procul usqz datos. Celsi barbaria fuerunt q'a multitudine bouum sic uocati creduntur. de quibus quidam qui colit tiremedia uel illi diuitis multo bruc pilleatus. accola ripe. Pedites pdestri prelio magis qz equestri sunt usi. ex hac ca sunt uocati garmati patrijs ritibus campis inequitabant armati priusquā eos lentulo danubio prohiberet atqz inde ab studio armorum sarmati occupati existimant. Rang fluuius fertur ultra danubium aquo alani dicti sunt. siant et pplī inhabitantes iuxta lemanū fluuium alemāni uocantur de quibus lucanus deseruere suo territoria fixa lemanno. Longobardos uulgo fertur nominasse a prolixa barba et nichil tonsa. vandalicis amnis siue fluuius ab extremis gallie erumpens iuxta quem inhabitasse et ex eo traxisse nomen. Vandali phibentur. Germanie gentes dicte qp sint numerosa corpora. immanesqz nationes seuissimus durare frigoribus. Qui mores ex pōs celi rigore traxerunt. feroces animi et semp indomiti raptu uenatuqz uiuentes. Horum plurime gentes uarie armis discolores habitu lingue dissone et origine uocabulorum inter se ut colloquentes amsiuarij quadriuij ui gri marcomā bructeri cammanasi blaui tubantes. quorum immanitas barbarie est in ipis uocabulis horrorem quendam significat. Sueui pars germanorum fuerunt in fine septē

triones. de quibus lucanus fudit ab
extremos flauos aquilone sueuos q̃z
fuisse centum pagos et populos multi
prodierunt. dicti autem sueui putant a
a monte sueuo qui ab ortu i trium ger
manie fluit ad eus loca incoluerunt.

Burgundiones quondam aromatis
sub acti. interiori germania p castroz
limites positi a tyberio cesare in magz
coaluerunt gentem atq; ati nomen
ex locis sumpserunt qua crebra per
limites habitacula constituta. burgos
uulgo uocant. hi postea rebelles ro
manis effecti. plus q̃ octingenti mi
lia armatorum ripe rem fluminis
insederunt et nomen gentis obtinue
runt. Saxonum gens in occeam
brubis inuius sita uirtute atq; agili
habilis. vñ et appellata q̃ sit durus
et uallidissimum genus hominu
et prestans ceteris piraticis Graci
aquodam proprio duce uocati puta
tur. alii eos aferitate morū mutpa
tos existimant. Sunt enim in illis
mores inconditi naturalis ferocitas
animorum Britones latine nomi
tos quidam suspicant eo q̃ bruti sint
gens intra occeanum interfuso mari
quasi extra orbem posita. de quibus
virgilius. toto diuersos orbe britan
nos Scoti propria lingua nomen
habent a picto corpore eo q̃ aculeis
ferreis cum atramento uariarum
figurarum stigmate annotatur. Gal
li a candoris corpore nuncupati sunt.
gala enim grece lac dicitur. vñ et sibil
la sic eos appellat cum ait de hys tuc
lactea colla auro mucrentur fm̃ di
uersitatem enim celi et facies homi
num et colores et corporum q̃litatē
et animorum diuersitates existunt
inde romanos graues. grecos leues
afros uersipelles. gallos natura fe
roces atq; acriores ingenio prudem
q̃ nā clima tri facit. Galli autez
senones antiquitus Zenones dice
bantur q̃ liberum hospitio recepissēt
postea. t. in s. litram commutata est.
Vacca opid̃ sunt iuxta pireneum aq̃
sunt cognominati uaccei: de quibus
creditur diuisse poeta. lacteq; uagā
tes uaccei ipirenei iugis pampla
montis habitant solicitudinem
dem et uascones quasi uacconeS
c. in. s. litram demutatam quos ga
yus pompeyus edomita hispania
et ad triumphum uenire festinaS

De origine
fratroz

Nō

Nōtūsitate aōz. ex
diūsitate dinatū p
uenire.

de pirenei iugis depsuit et in vnū
opidum congregauit. Vsi et quena
rum nomen urbs accepit a cōuenti
endo. Hispam ab hibero amne siue
flumine primum hiberi postea ab
hispano hyspani cognominati sunt
Gallea a candore dicti. vnde galleci
reliquis enim hispanie populis cā
didiores existunt. hi grecam sibi ori
ginem asserunt. vnde et naturaliter
ingemo callent Siquidem post fine
troyani belli teucrum morte ayaas
frīs iuisum patri thelamoni vñ nō
recuperetur in regnum aperum contes
sisse ibiq; urbem nomine antiq̃ pate
salamam condidisse Inde ad galaaaz
profectus expositis sedibus ex loco no
men genti dedisse perhibetur. Asturo
gens hispanie uocati eo q̃ arta hostiu
ram fluuium septi montibo siluisq;
crebris inhabitant. Cantabri hyspa
nie gens a uocabulo urbis et hiberi an
nis siue fluminis cui insidunt nūcu
pati. horum animus pertinax et magis
ad latrocinandum q̃ ad bellandum.
uel ad patienda ūbera semp parati.

Celtiberi ex gallis celticis fuerunt q̃z
ex nomine appellati ē regio celtiberia.
Nam ex flumine hispanie hibero ubi
consederunt et ex gallis qui celtica dice
bantur mixteq; ultroq; uocabulo celti
beri muncupati sunt Affri appellati
ab uno ex posteris abrahe q̃ uocabatur
affer qui dicitur duxisse aduersus li
biam exercitum et ibi uictis hostibus
consedisse eiusq; posteros ex nomine
atam et afros et afriam nūcupasse.
Phenem autem cartaginenses sunt a
phenicibus muncupati q̃ cum dridone
profecti sunt. Tyrios uero a tyro ur
be phenicum nominatos de qua pro
fecti sunt et africe litus uenerunt Gae
tuli gete dñi fuisse q̃ vigenti agmine
alocis suis uanibus conscendentes lo
ca syricum in libia occupauerunt et
q̃ ex getis uenerunt diriuato nomi
ne getuli cognominati sunt. Vñ et opi
nio est apud gothos ab antiqua cōfi
tione mauros consanguinitate propi
quos et uocari. Afriam autem im
cio habuere nomen libies. deinde af.
post hec getulu. postremo mauri et mi
mides Mauri et mimides ut afri pu
tant sic sumpserunt exordium et uo
cabulum. Nam posq̃ in hyspania in
terut hercules et exercitu eius compo
situs ex uarijs gentibus amisso du

S ce

passim sibi sedes querebant et ex eo numero medi et pse et armeni naubus in affricam transuecti proximari loca occupauere. sed pse dum materiam in agris pro construendis domiciliis non inuenisse et ignara lingua commercium prohiberet p patentes agre et diuersas solitudines uagabantur et per ambulacionibus uagabundis semetipsos propria lingua mimi dos appellauerunt idest sine opido uagos et errantes ¶ Medi autem cum sibis semisauerunt qui proxima hispania inhabitant. quorum nomen paulatim labies corrumpere. ¶ Barbara lingua mauros pri medos appellates licet mauri ob colorem agrecis uocet

¶ Greci enim nigrum maurum uocant estifero quippe colore aflati speciem acri coloris duant. ¶ Massilia ciuitas affrice est non longe ab athlante monte et hortis uesperidum aqua ciuitate massilli uocati sunt quos nos corrupte massulos uocamus. de quibus uirgilius. hinc mi massille gentis monstrata sacerdos. ¶ Gaule gentes sunt ameridie usq; ad occeanum hesperium peruagantes hys nomen grauloen misula dedit q est uicta ethiopiam ubi nec serpens uiuit nec nascitur ¶ Garramantes populi affrice prope arenas inhabitantes agaramante rege appollinis filio nominati qui ibi ex suo nomine garama opidum condidit. Sunt autem proximi gentibus ethiopum. de quibus virgilius extremi garramantes. extremi autem quia seui et a conuersacione humanitatis remoti ¶ Hesperi uero sunt q circa hyspaniam commorantur. sic hyspania hesperia est. ¶ Ethiopes dicti a filio cham qui uocatus e chus ex quo originem trahunt. chus enim hebraica lingua ethiops interpretatur. hi quondam ab indo flumine consurgentes uicta egiptum inter nilum et occeanum in meridie sub ipa solis vicinitate insederunt quorum tres sunt populi. hisperi garamantes et midi. Hesperi sunt occidentis. giuramantes tripolis. midi orientis. Trogodite gens ethiopum ideo nuncupati quod tanta celeritate pollent ut feras cursu pedum assequantur. ¶ Ponfagi et hy methiopia sunt quibus esca est quicquid manducari potest et omnia fortuita gignentia uorare et appellati. ¶ Setrofagi q uenato in mari ualleant et piscibus alant

dantum. hi primo indorum montanas regiones tenent quos siluestres alexander magnus piscibus uesci prohibuit

¶ Antropofagi gens asperrima sub regione seriana sitaq; quia carnibus humanis uescantur. ideo antropofagi uocatur. utaq; sicut hys ita et ceteris gentibus per secula aut aregibus aut alocas aut amoribus aut ex quibuslibet aliis causis immutata uocabula sunt. ita ut p origo nominis eorum temporis uetustate non pateat. ¶ Jam uero hys q antipodes dicuntur. eo q contrarii cenris uestigiis putantur ut quasi sub terris posita aduersa pedibus nris calcent uestigia. Nulla rone credendus est quia nec soliditas patitur. nec centrum terre sed nec hoc ulla historie cognitione firmatur. sed hec prete quasi racionando connectant ¶ Tytanos autem quosdam nigreaca fertur fuisse rebustos et extellentes uiribus populos. Quos ferunt fabule adiratis contreos terra ad eius ultionem creatos. Vñ et tytanos dicti sunt ab ultione q quasi ultiscente matris terre causa in deos armati existerent. quos aiouc bello fuisse superatos atq; extinctos fingunt pri quod e celo iactis fulminibus interierunt

IN ABRAHAZ

Igitur incepit tercia etas cuius tempore nimus de quo menao facta e condidit ciuitatem nimiuc q nunc nisibis nuncupat hic nimus chamnoe filium qui ad huc uiuebat et regnabat in bactria bello deuicit hic cha post eius mortem uocatus e zoroastres. hic fuit artis magice inuentor etiaz septem liberales artes inuenit et eas quatuordecim colupnis. septem eneis et septem latericiis contra ignis et aq diluuium inscripsisse narratur. dis to legitur q statim ut natus e risit cum tamen non arisu sed afletu inci piat natiuitas hominis. Hic rex fuit bactrianorum animo tame assiriorz rege bello superatus est. ¶ Abisto nino orta sunt ydola. Nam mortuo bello pre eius in solacium doloris nimis fieri fecit ymaginem patris sui. Cui tantum reuerenciam exhibuit in qbo cuq; reis ad ipam confugientibus parceret et penam indulgeat. sicq; hominis diuinos honores ymagini exhibere ceperunt. huius exemplo plures ceteris

Incipit tria etas

de antipodibus

de inuentione artium ac liberalium artium

ann. xi. de eius.

Nō unde fabula ortum habuit

Epli. de nino. hic zoroastres tradit ab ipo & nimone q ipsum frequentabat successisse. cui q peruenit sepulcrum traditur auctore dei uehiculo fulminis ad celum sublenato. cui post mortem ipsi nomen scribitur e zoroastres. traditur uiuens astrid.

mortuos ymagines dedicare ceperunt
Et sicut belus dictus e ab assyriis. sic
et alie nationes secundum linguarū
uarietatem. alie. beel. alie. baal. alie
balay. eorum ydola uocauerunt. ymo
specificauerunt nomina. alia belphe
gor. alia belzebuc. et alios diuersis no
minibus nominantes. quos ergo pu
tam deos asserunt homines fuisse
monstratur et pro uno quoq; utru uel
meritis apud suos colu ceperunt ut
apud egipcios ysis. apud cretam iupi
ter. apud mauros iuba. apud latinos
fauius. apud romanos q̄rinos code
tempore. apud athenienses minerua
apud saunium iuno. apud pamphy
uenus. apud lemnos uulcanus. Apud
naxos liber. apud delos appollo. In q̄
rum laudibus acessserunt et prete qui
cos in celum composits carminib⁹ extu
lerunt. Si bene reuoluas historias
reperies q̄ tria primapaliter hominis
ad cultum harum ymaginum indu
xerunt. s. affectio circa morientes. tūor
et adulacio apud reges. diligencia ar
tificium circa sculturam harum yma
ginum et picturam. sicq; in uolutto or
be in uso pessimo uitio ydolatrie. A
braham peritus in astrologia ex ordi
natione et ordine stellarum cognos
cit oīum conditorem et plenius intel
lexit cuius prouidencia. gubernari. set
q̄ aliqui historiographi ab abraha
regnum michanat ebreorum. Est scien
dum q̄ dicto anno apud assyrios re
gnante nouissimo tempore nascitur
abraham natione caldeus q̄ septuagi
ta q̄nq; agens annis. diuino digni
habitus est colloquio et repromissio
ne aquo tempore usq; ad moysen et
exitum ex egipto gentis hebree sup pu
tantur anni. mil. ccc. lxx. post quos facta
est lex ut tradit paulo ad euacuandi
repromissionem facta ei dicta repro
missione anno dccxxo. post ex ancil
la agar genuit ysmael. aquo ysmae
litarum gens qui post agarent et ta
rem sarracem dicti sunt. Hic sc̄us
patriarcha abraham cum centum cēt
annorum et corpus iam naturaliter
ad generandum haberet emortuum.
sarra uero eius uxor sterilis cēt et no
nagesima prima iuxta repromissionem fi
lium genuit ysaac anno etatis tercie
centesimo. mundi uero. iv^m. xlvij. ā
no cuius hystoria clare ac plene narra
in biblia. Quare superfluum uideret
et uanum eam nouo sermone resci
bere. obiit autem abraham anno

habens. clxxb. Nota q̄ primo oim
prophetarum abraham uerbum dn̄i
in figura apparuisse humana legit
eius uocationem gentium pollicetur
in locum sichem ad arborem extel sa
ubi uisus illi deus quam nro i tpre
sermo xpi reduxit p euangelicam in
omes gentes predicationem. Ysaac
uero anno uite sue sesagesimo gemi
nos genuit esau et iacob. a quo esau
filio ysaac gens ydumeorum. a iacob
uero qui postea israel dictus e. israe
lite q̄ nunc iudei dn̄i. Eodem ano
argynorum regnum sub ynaco primo
rege inicium habuit et duraut per
reges quatuordecim usq; ad baruch
et belbora iudicium isil. et q̄ de esau et
iacob fit mencio nolo pterire. Silencio
quomodo esau fame laborante iacob
emit suam primo genitura. ni. alo
lenticule. Cuius primo genture ius
in uisu principaliter consistebat. s. in
ueste sacerdotali. in sacrificijs offere
dis. in finali benediacone patris susci
piendi. in benediacione qua in solepni
tatibus et communi utebatur. in du
plicis pdiacois susceptione. ni hec q̄d
erat dns aliorum. Dictus esau p̄ eq̄
asinus uigit unde orti sunt muli. Et
est sciendum secundum gregorium q̄
non peccauit iacob frem eius urentem
non reficiendo gratis cum posset. q̄
esau peccauit uitio gule nō necessitate
nature sed nec ius primo genture. cui
sit spuale quid. Dicendus est emisse
proprie. sed preius redimisse. q̄ q̄d debe
retur e. fuerat adno reuelatum et li
citum e unicuiq; ius redimere suum.
sicut clericis licet redimere ius decima
rum quod debetur eisdem. Alij dicerē
q̄ ius primo genture nō est spuale sed
ei quid spuale e annexum. s. ius benedi
cendi quod transit cum spuali. sic ius
patronatus annexum fundo transit
cui fundo. Iacob nō peccauit quia bene
dictionem paternam accepit qui eam
nō p fraudem secundum gregorium
sed e debitam affectauit ut pote quam
a fre legitime empuit nec falsum dicat
patri cum se esau esse asseruit. Erat enī
esau nō psona sed primo genti dignita
te sicut beatus iohannes baptista. Heli
as dictus e non psona sed ui rtutis
excellencia. benedictus est. iacob ab
ysaac. non secundum intencionem pa
tris q̄ ad esau erat. sed sui uirtutem
uerborum que proferebat sicut accidit
cum epūs ordinat alienum que repu
tat

Nō q̄ ūl hō dn̄i in figu hu
mana primo apparuit abrā

primo genitē i sex g̃ sistebat

Nota

Nō peccauit iacob nō rehaen
do frem gratus cum posset

Nō

yside⁹. g. h. ethn.

Nō q̄ ssp ta hoīes
reperit colere
ydola

clemēs. li. i.

Nō de ortu
abrahe

Nō

Nō unde habuit ortu seruū ū ētūē ac

Nō de anulo

de q̄drigis p̄

Nō q̄d dunuit captiuitas egipciaca

Vsq; colligendi mel q̄do inceptū

uum qui secundum ueterum ueritatē uere ordinatus est. Hec siquidem omnia dnō sunt ordinātē completa. Cum enim post uemens esau loquentur audiens vocem filij ysaac uehementer expauit. Ita ut quedam extasis diuinitus sequeret. In qua prius sener a dnō hoc factum esse preuidit et significationem pie fraudis agnouit. ideoq; nō irascens sed confirmans quod fecerat ait uenit germanus tuus et c̄. Hijs quoq; temporibus phoroneo machi et niobes filius primo grecie leges dedit et sub iudice causas agere instituit locumq; iudicij assignatum a suo noie forum appellauit. Tempore dicti iacob prometheus frater atlantis primus dictus ē fecisse homines. tū q; de ridibus doctos fecit. tū q; legitur fraxisse hominum ymagines quas arte quadam deambulare faciebat. Hic inuenit primus annulum in quo gēmā inclusit. precepit q; ut quarto digito poneretur qui medicus seu auricularis uocatur dignorem hunc reliq̄s dicens quia a eo usq; ad cor q̄dam venula pertingit. Tempore dicti iacob factum est diluuium particulare in achaya sub egige rege dicto etiam tempore. ocioloy primus q̄drigam iunxit. Iacob āno uite sue. xcī. genuit ioseph qui centum et decem annis uixisse legitur. Venditus enim fuit ysmaelitis annum agens xvij. et tandem egipcijs ubi fuit primi ceps et duxit lxxx. annis et ipō mortuo mox incepit seruitus ebreorum. q̄ duravit centum quadraginta et octo annis usq; ad initium ducatus moysi quod autem mcc. et treginta annis filios israel fuisse in egipto nomine egipti. intelligendus est omis incolatus eorum qui cepit a promissione abrahe facta in una mesopotamie aqua usq; ad legem datam tot anis fluxerūt Solum enim centum quadraginta q̄ tuor annis seruierunt in egipto post mortem ioseph. computato tamen tempore tam seruitutis q̄ extra seruitutē manserunt ebrei in egipto annis. ccxv. et c̄.

OVsi quoq; temporibus in creta repperit apderos hic rer colligendi mellis usum primus inuenit cuius filia aucto incestu filium procreasset pater puerpere flagicij eum iussit expuim. tumē a feris primū nutritus. Demum ui

callem augustum proiectus armenta eum nutrierunt. Consequenter cambyses multo ieiunio ad eius esum incitatus post hec et suibus et tandem i occe anum dimersus ab omnibus malis ullis fuit preseruatus et aeterna quadam nutritus mde eximia uelocitatis puero fuit et inter greges diu pugnauit ad ultimum laqueo captus regi donatur quem rex recognoscens successorem sibi constituit nomen illi imponitur aupdis qui rex fuit⁹ leges populo adinuenit. Iuues primo aratro domari et frumenta sulco q̄rere docuit. Et q; moyses cum septuaginta cēt annorum dux ebraici populi est a domino constitutus et ctitus. mſ. vimo. anno uero mundi. mo. ccc. lmo. ō ne lento pede ipius moysi hystoria trānsaurratur aliq̄d de eo fandum est. pro quo sciendū q; leui filius iacob genuit kaat qui amram annum agens. lxxx. et ioqabel genuit moysen sub monopho rege egipti qui siat ceteri reges egipti eorum pharao dicebatur quod interpretatur regnās qui monophus ai precepisset ut omēs pueri ebreorum necarentur in flumine. quidam taurus ex in prouiso egredietur de flumine aliquō et maxime in festo apis habens in humero dextro sig̃m candidum mistar hunc cornicule ad quem cum egipcij confluerent multis generibus musicorum psallentē elleuabatur in aere et sup eos tāq̄ psallentes ferebatur et ad motum uel stationem ipius ipi mouebantur in terra uel stabant et eadem die euanescebat. Vnde apis ab egipcijs dicebatur q̄ in egipto p̄mum deus putatus est quē quidem uocauerunt serapin filiam ut greci perhibent. Sicq; fuit p̄ma oīm mulierum cui iuppiter mixtus est. Alij dicunt q; non uocatur apis sed ydeo filia inachi regis argiuorum. q̄ in egiptum profecta ibi isis fuit municupata. Tunc quidā sacrorum scriba regi predixerat eo tēpore masculum nasciturum q̄ regna egipti humiliaret et uirtute transcenderet uniuersos. hac de causa postea filij israel adorauerunt vitulos aureos opinantes q; per hunc ab egipto fuerint liberati. ceteram aut post edictum ad uxorem nolebat

Nō

accedere ne in necem filios procrearet
diuina autem ei reuelacio in sõpnis
astitit dicens ne timeret uxorem co
gnoscere quia puer quem timebat
egipcij erat nasciturus ex ea. Conce
pit autem iogabel et peperit morsẽ
quem filia pharaonis nutrire fecit
et quadam die dum ẽet adultus pha
raoni pñtatuit ut ipẽ adoptaret
eum rex admirans pueri uenustã
tem coronam auream quam gestabat
capiti eius unpsit. Erat enim in
ea ymago ydoli amonis fabrefacta
et puer coronam in terram proiecit
et fregit. Sacerdos autem cliopelõ
quẽ predixerat per quendam pue
rum ebreum in proximo ruyturã
egiptum a latere regis surgens
exclamauit dicens. hic est puer
quem deus nobis occidendum mõs
trauit. ut de cetero timore careamꝰ
et uolunt irruere in eum sed defen
dente rege liberatus est. Unde
etiam sapiens asserebat puerilit
et pignorantiaam hoc factum apue
ro. In eius rei argumentum cum
allatas primas puero obtulisset
eas ori suo appsuit et lingue si
militatem corrupit. Vnde dicitur in
predicatoris lingue fuisse. Eodem
morsi tempore populus ebreorum
ab egipciaca seruitute liberatus
exiuit. egipciosq; plebem dei perse
qntes mari in rubro submersi sunt
cuius punitionis sequens memo
ria in lutore maris ad huc stat. Nã
q; tractus rotarum uestigia eqtum
ac peditum ibidem ad huc conspi
untur et si alsi turbentur sole rece
dente dictum reparant. Tempore
dicti morsi traditur dyonisium bu
cum qui argos condidit usum vinee
grecis dedisse fertur et diluuium
in thessalia factum fuisse sub deuca
lione rege. Hoc tempore in grecia
corinthus est condita et ibi ares pri
mus ab allãte reperta et astrologia
publice declarata. ppe enim pre cete
ris q̃ eum precesserant subtilius as
trologiam considerauit. Anno ño
morsi trẽgesimo et q̃nq; regni athe
nis notatur inicium in quo ano pre
regnauit annis quinquaginta. y
nõ cui successerunt. xlvij. reges qui
usq; octuaginta annis regnauerũt

post eodrum q̃ fuit ultimus rex de illa
geneologia athenis. De alio genere
regnauerunt octo reges quorum ul
timus fuit eschilus post tunc in dece
annos magnanimi consuetudo con
uersa est et fuerunt sex quorum q̃lib;
regnauit decem annis quorũ ultiꝰ
fuit filocias post tunc athenis ãq
seu anales primapes constituti sunt
et cepit dictum regnum transactis
mundi exordio. mͦ. vi. xl. annis. fu
itq; corinthus q̃ prius uocabatur e
pirus anno xlͦ. regni primi regis cõ
dita et claruerunt in arte musica ly
nus thebanus zetus amphyon an
no. xxiͦ. regni quinti regis athenien
et anno xxͦ. illius regni ydri dactili
ferrum reperierunt cecinitq; apud
phrigium uates primo phemõe futura
uersibus exametris. anno. xxxͦ. re
gis gorgones mfrctrix ppr sui eximia
pulcritudinem ita expectatores sui
mentis impotes redebat ut uertere
eos in lapides putaretur duraut q;
dictum regnum mille. v. et decem an
nis. Igitur moyse cum centum xxti
cẽt annorum mortuo iosue q̃ et iesus
ab aliquibus est uocatus ei in popu
li ducatu successit anno. lxxxmͦ. uite
sue dictumq; populum rexit annis
xxvi. hic confortatus a domino pre
missis exploratoribus per arentem tor
danis alueii populum ebraycum mi
raculose transduxit et expugnatis cha
naneis terram promissionis duode
cim tribubus sorte distribuit. Est
autem notandum sciendum q̃ ruben
filius iacob siue israelis fuit primo
genitus tamẽ q̃ uiolauit thorum pa
tris sui eius pmo genitura alijs est
concessa et ut uidetur aliquibus diuisa
fuit in tres tribus secundum tria u
ra q̃ ad pmo genituram pertinebant. Ter
tius tamen sacre pagine habet q̃ pmo
genitã ruben data fuit filijs ioseph
et ita ẽ tenendum. etiam sñ glosam
quam te remoto duas cum data fu
it illis assignans rõnes. inter alias
dignitates quas habebant primo ge
niti in cognationibus suis que usq;
ad tempus aaron duraverunt fue
runt. q̃ pmogenitus uestem habebat
spãlem qua tñ induebatur in sacrifi
cio offerendo et recepturum finalem
benedictionem a patre. Rursus in solep
nitatibus benedicebat minoribus

Nota

+ moyses dimisit i pstinã
futurã vãtis fluctibꝰ
q̃ repant.

de diluuio tpre
deucalionis regis

de inuentione ferri

de gorgone q̃ alis
dicta ẽ medusa

de inuentione artis
picture. et astro
logie.

dignitates pmogenitorũ

Nō q melchisedech rex fuit et sacerdos

et vi hijs duplicem recipiebat pcionem
ectiam in die hereditatis. ¶ Pertinebat
siquidem ad pmo gentium ius regni.
ptinebat ad eum et ius sacerdocij. Vide
melchisedech rex fuit et sacerdos. ¶ Per
tinebat ectiam ad ipm ius hereditatis
inter alios diuidendum ius quoq; regi
dulatum est inde. de iuda enim fuerunt
reges fortissimi. s. dauid et successores ip
sius et ectiam ips qui super totum orbē
regnauit et hoc ius regni meruit iudas
quando trepidantibus fratribus in mgi
sii maris rubri post moysem primus i
trauit. ¶ Sacerdocium datum est leui
distributio uero hereditatis data ē effra
im. iosue enim fuit de tribu effraym et
ppr hoc trām duodecim tribubus ipe
discribuit. de hac tribu fuit et ierobo
am qui pmus regnauit sup decem tri
ppr pcm salamonis et totum regnū
israel frequenter in prophetis uocatur.
Regnum effraym pp caput regni qđ
erat in samaria ut patet primi paralip. v. ¶ Iterum quoq; conuocauit io
sue tribus in silo et proiectis sortibus
prima sors inde egressa est. secunda sy
meonis. cuius sors qr prima fuit i sor
te inde recepta legem forte ut eam iu
das defenderet. terra beniamin hec
sors angustissima fuit ppr terre fertili
tatem tulerunt enim ierico et ubero
solimam. quarta effraym. quinta ma
nasse. sexta ysachar. vij. zabulon. viij
asser. Nona neptalim. ultima dan.
¶ Sole autem due tribus quasi pule
gliate sine sorte terram habuerunt. Ca
leph ebron habuit. iosue thamnatsara et etiam sichem seu duz
iosephum sed et proceres separauit
quadraginta et octo ciuitates ad in
habitandum quarum decem prius
acceperant i amorrea de reliquis tre
ginta et octo tres constituit ciuitates
refugij ebron. de iuda sichem. de effra
ym. cedes de neptalim. ¶ Iam enim
tres alias constituerat moyses trans
iordanem. s. bozor de sorte. ruben. et
ramoth de sorte gath. et golan de so
te manasse. et ita liquidam ē ecclē im
munitatem nōro orbi de nouo. sed
iam hoc inchoasse tempore ¶ Tempo
re dicti iosue troianorum gens anthe
dardana adardano exhibit nomina
ta. Nam dardanus et tarsius frēs
egrecia profecti. ex hijs ralig tracā

dardanus aprigiam prouenit. et ibi re
gnauit pmus. postq filius eius eric
thonius et nepos eius tros. a quo
troiani nominati sunt. ¶ Sub dicto
iosue tria magna miracula dei ondt
¶ Primo quidam iordanis alueo aqs
midatis liberum iter populo prebu
buit. ¶ Secundo clangen. sacerdotibus
ulterius corruit. ¶ Tercio iosue contra
hostes pugnante sol vnius diei spa
cio stetit. Post cuius iesu seu iosue
obitum tenuerunt hebreos alienige
ne annis octo subiectos qui iungunt
othomelis temporibus secundum tra
ditionem iudeorum. ¶ Post moysē
et iosue successerunt in dicto populo
iudices primo othomel demū aoth
consequenter sergar et tandem debora
et barach. horum primus quadragintā
annis populum iudicauit et de ma
nu regis sirie mesopotamie liberauit
populum. ¶ Secundo aoth octoaginta
annis populum israēl iudicauit hic
ambidexter liberauit israel de ma
nu eglon regis moab ipō rege i suo
cenaculo interfecto. huius tempore
hebreos habuerunt alienigene sub
iectos annis. xviij. qui copulantur
temporibus aoth secundum iudeoū
traditiones. ¶ Sangar tercius po
pulum vno anno tantum iudicauit
hic philistheis terram israēl intrare uo
lentibus. vjc. ex eis occidit populum
qz defendit. debora et barac uxor et
ius iudicauerunt ppulum annis
quadraginta. hec mulier liberauit
israēl de manu iabin regis ador. ¶ Tē
pore dicte debore apollo cytaum cō
didit et mediante arte inuenit et
vitata cōm phitonicam reperiri vi
debatur mortuos suscitare. Hijs
temporibus arginorum regnum de
fecit et in micenas translatum est.
Cuius pmus rex fuit ynachus qui
regnauit annis quinquaginta et du
rauit regnum illud ab inacho usqz
in ustellanum filium cicropi annis
mcc. lxvij. Incepit autem anno mun
di. mcc. xxx. huius regno primus
sacerdocio functus ē gallicanus filius pri
antis ubi etiam sacerdocio functa ē
ypmestra danay filia. ¶ Post debo
ram gedeon iudicauit ppulum is
rael annis. xl. huic signo victorie ac

Nō tamuruchan

Iazes mediante ar
cānaco phitonicam in
uenit.

cepto adomino in uellere lilxtrauit
ubrl' de manu madiam terrore lāpid
et tubarum hostiby subito pturbatis
alys mutua cede cadentibus
alys uersis in fugam duobo quoq;
regibus. Oreb et Zeb insuper et Ze
be ac salmana interfectis ¶ Eo in
tempore mercurio luram hoc modo
pueme' lira. reperyt. inuenit cuiquam testudis
moztuū cuo nezuj arentes et exte
si flatu aure paussi sibillum tenue
reddebant ad quoꝝ ymitacōnez
luram reperyt et orpheo tradidit.
¶ Huuo tpōe in seruitutem ebreos
redigunt alienigene ānis septem
ginta' tpōzibz grecoꝝ fm̄ su
oꝝ traditiones ¶ Post gede
on filius eo abimelech de concubi
na natus septuaginta fratres su
os de patris uxoribz omis preter
Nō magnā crude litatē vnum ioatam q' minimus absco
ditus erat occidit et dnm̄ popu
li violenter arripuit cepit anno
egressionis egipti. cc. lxbm. Eta
tis ter ac bis. lxvi. Mundi uero. iij
bis. xvj. annis. et iudicauit in sichē
annis tribus et ex tunc ab ipis
sichimitis qui eum elegerant est
expulsus et tandem dum expugna
ret oppidum thebes a mulierc frag
mētum mole desuper iacente exēre
bratus occubuit. ¶ Post hunc to
la de ysachar populum iudicauit
cepit anno egressionis egipti. cc.
lxxi'. etatis. mj. d. cc. lxxmj. mun
di uero. vj'. dc. xxmj. et iudicauit
israel annis xxiij. ¶ Huius tē
pre contigerunt q̄ homines de mi
notauro fabulose dicunt ¶ Thes
tius athenensium. ix' regnauit q̄
contra thebas dimicauit androche'
athenis dolo interficitur. theseo
helenam rapuit aliqui tamē di
cunt q̄ post tholam iudicauit la
uis ex tribu manasses annis xxij.
post quem iudicauit ebreos
suam rediguit annorum annis
xbus' copulantur tempribz poste
riorum iudicum secundum ordi
num traditiones ¶ Post tolā
lair galaytydes populum indica
uit annis. xxij. Hic habuit
xxx. filios quos principes xxx.
ciuitatum constituit hinc tpōzibz
impios leges et iura ostituit Her
cules agonem olimpiai instituit

¶ Post iair iudicauit populus
israhel iepte galadites cuiusdam
meretricis filius et ob hoc tanquā
spurius a fribus suis electus tan
dem necessitate urgente ad p̄napiuz
vocatus ē anno egressionis egipti
nō. xbj. et iudicauit israel annis
sex. Hic contra filios amon populū
ingeniose defendit. sed de prelio re
uersus ex uoto filiam ȳmolauit
et in nouendo stultus et insolu
bo crudelis ¶ Hijs temporibus
menelaus in lacedemone regnat
anno quoq; quo cepte mortuus
est alexander priami troianoꝝ
regis filius helenam rapuit et
bellum grecoꝝ et troianoꝝ
decēnale surrexit. ab hoc q̄dem
anno usq; ad q̄rtum annū regis
acaich q̄ est p̄mo anno urbis con
dite inuenimus' in tomas anni
nō. vxx. bm. quāuis teste augustio
quidam scripserunt romam ee con
ditam sub ezechia. ¶ Cuio tempore
fm̄ quosdam sibilla erithea uatizi
nans claruit. Decem feruntur fuis
se sibille q̄rum oīm carmina de de
et de Jhū et gentibz multa continēt
celebrior inter ceteras et nobilior h
ee dicatur. Cuio quosdam uersus aug'
de greco in latinum trāslatos. ome
morat q̄ sic incipiunt iudicij signū
et c. ¶ Ozo quo sciendum q̄ sibille
gn̄aliter dr̄ omes femine uates lin
gua greca sicut enim omis mr̄ pphe
tans uates dicitur aut ppha. sta ois
femina pphans sibilla uocatur q̄s
nomē ex officio non ex ppietate ido
tabuli est ¶ Decem autem sibille
a doctissimis doctoribz fuisse tradi
tur. Quarum prima de pysis fuit.
2a libia. 3a delphica in templo del
phi apollinis genita q̄ ant troya
na bella vaticinata est. Cuius plurī
mos versus operi suo homerus in
serunt. 4a cumea in ytalia. Quin
ta heritheia nomine erophila in ba
bilone orta que grecis iluum pte
tibus vaticinata est. peritura am
esse troyam atq; omnium mendi
ca septurum dicta fuit heritheia
q̄ in eadem insula eo inuenta fuit
carmina. 6a samia q̄ phemonoe dr̄
est asamo insula vnde fuit cognīna
ta. 7a cumana noīe amalthea que

Nō de sibillis

nomen libros attulit tranq̃no p̃s
co in quibus erant decreta romana
conscripta. Ipā est et cumana de qua
virgilius ultima cumei venit iam
carmis etas. Dicta cumana a cum te
cumas que est in campania. Cuius
sepulchrum in ceilia ad huc manz.
ga elleſponcia in agro troyano nata
que scribitur salomis et cyri finisse te
pribus. Nona frigia que vaticana
ta est anchise. Decima tiburtina no
mine albunea. Quarum omniū
carmina effer̃untur in quibus de dō
et de xp̃o gentibus multa sp̃lissē
manifestissime approbantur. Celeb̃
or autem inter ceteras ac nobilior
erithea pibetur. Orosius ait diat
anno ante urbem conditam. mss. vir.
pro raptu helene congregationem
grecorum et concursum mille na
uium extitisse et deinde obsidionez
decennij. et dicat dares frigius q̃ du
ces grecorum contra troyam fuerunt
xlvij. q̃ adduxerunt naues. cc.
lx. Priamo uō venerunt in auxilium
duces. xxvnj. Eusebi⁹ autem narrat
causam belli troyani fuisse cōtenc̃z
tum mulier̃ de pulcritudine ote dē
cium pnitq̃ de hoc quādā fabl'am.
q̃ q̃p̃ digna non uidetur recitacōe
tamē pp materiaz fabulatiū quā pe
fluctorie intendo tractare libet eam
inserere. Paris regis p̃ami filius
volens grecaam profiasci ad ulciscen
dum erione sororem patris sui dedec̃
illatū ut sui genitoris melius aīm
flecteret dixit deos uelle ipm̄ utūm
greciam quā confunderet et grauit de
praderetur ac de optimatibus grecie nobi
liorem mulierem raperet et in tro
yanum regnum ipm̄ transferret
qui pro redempcone eriones facili
posset cōmutari et intulit paris q̃
ut sciatis karissime pater adhuc ipis
hoc pro certo recepisse do de hoc certū
signum nō sunt multi dies q̃ septem
vpi in sompnijs visionem q̃ deg. s.
mercurio tres deas in suo ducebat
comitatu. Venerem. palladem. et iu
nonem. q̃ ad me statim accedens pre
dictis deabus parum distantibus a se.
mi dixit. paris dixi ate tres deas eo
q̃ inter eas est exortum quoddam li
tigium de quo se dispositere comptē
arbitrio tuo soli ut lis ipi tuo dirī
matur iudicio. Eis enim discentibz
in quodam solempni conuiuio pomū
mirabile et formose celature materia
preciosa inter eas medium extitit in

quo greas continebatur litteris sēp
tum pulcrior ex eis detur. Cui igi
p̃arium quelibet precedere aliam de
forma contendat ex indeq̃ putet ipiq
pmiū premium promereri de hac se
submittit iudicio et earum quelibz
tibi p me offert pro tui arbitrij remu
neratione p̃mium infallibiliter ab ea
consequendum quam in pulc̃tudie
et pmiū questu putaueris aūt pmiū
Si enim iunonem preferre dixe
ueris inter alios orbis magnificos
illa constituet te maiorem. Si uō
palladem omēm ab ea humanaz
sciencia pro premio consequeris.
Oz si venerem pulcriorem se de gre
cia et nobiliorem feminam in tuum
premium reputabis. ego aut̄ talī
bus a mercurio auditis sic ꝑ respō
di q̃ equum de hac vero possem pro
ferre iudicium nisi se oīs tres nu
dis meo conspectui p̃itaret ut p inſ
pectionem meam singulas earum p
tes corporis pro uō iudicio ualeam
cōtemplari. et mercurio fiet ut dixi
Depositis ergo uestibus et sigilla
tim qualibet earum mihi mō ospec
tui p̃itata. Visum fuit q̃ veno sua
forma alias patenter excederet. idō
decreui eam dnām esse pomj. et ipa
facta gaudens submissa voce p eam
promissum mercurio infallibiliter
confirmauit et recedentibz illis illico
sōpno et sōpno sum solutus. Ple pu
tes gr̃e care rer iudicum promissa
frustratoria p̃sse censeri. Tandē
dictus paris in greciam profectus
in quodam templo in veneris hono
re constructo. Elençam iudicabilis
pulcritudinis uxorem menelai regis
de maioribus grecie cepit et sēai
adduxit quod fuit initium sub
uersionis troiane. Nota si pa
ris pro pallade sentenciasset sus
cepisset pro premio omēm hu
manam sciencia. Si pro iu
none orbis fuisset factus ma
ior intrasset̄q; exidium sue urb
troiane. Illectus tamen pulc̃tu
dine veneris ac spe consequendi
Venus thorem de grecia effrena
to pas su et impetu ardenti arden
ter iudicauit pro venere. Nec mirū
subrib̃du certe luxuria occlos nō
habet. olim fregit sap̃sonē fortissimū
Subuertit dauid uirū sātissim. recep̃t
q̃ salomonē sapientissimū et dicti fēre
dēj rap̃t hominem. Et q̃ pulcritudi
tūtze

De sentēcia
paris

Nō de causa belli
troyanj.

Nō de visione paris

Nō pcta
mulier

Nō de matia fabulax

materiam fabularum. iō ēt profunto rie tractando est sciendum q fabulas prete a fando nominauerunt quia nō sunt res facte. Sed tantum modo facte res loq̄do. Que ideo sunt nducte. ut facto aīalium mutorum inter se collo quio ymago quedam ute hominuz nosceretur. has prius inuenisse tra ditur alemon crotoniensis appellant q ysopice q hic apud frigas in hac re polluit. Sunt autem fabule ysopice aut libistice. hisopice sunt cū aīa mita inter se sermocinasse fingunt uel q animam non hnt. ut urbes ar bores montes petre flumina libistice autem dumi hominum aī bestiz aut bestiarum cum hominibus fingi tur uocas ee comerciū fabulas prete quasdam delectandi causa finxe runt quasdam ad nām rerum. Non nullas ad mores hoim interpretati st delectandi causa factas ut eas quas. uulgo diant uel quales plautus et terencius compsuerunt. ad naturā rerum fabulas finguntur. ut uulcan claudus q nūquam p naturam rec tus ē ignis. ut illa triformis bestia prima leo. postrema draco. media chi mera idest caprea. Et tales hominū peam uolentes distinguere quarū feror est et horrens p̄ma adolescena ut leo. Dimidium ute tempus lua dissimum ut caprea eo q cautissime uideat. Tunc fit senectus calsibus sub iacens infleris ut draco. Sic uppo nunt uri fabulam ee confictam idest hominem equo mixtum ad exp̄mēdi humane uite uelocitatem quia equm constat ee uelocissimum. ad mores ut apud oracum mus loquit muri et mustela uulpecule ut per narrati onem factam ad id quod agitur uerax significatio referatur. Vtī et yzopicales sunt fabule ad mozum finem relate uel sicut tale. uidiam lupū sibi regez requirunt. loquitur ad oleam et ficuz et ad uitem et ad rubum. q totū utiq ad mores fingitur. ut ad rem q̄ intendit fucta quidem narratione sed ue/ raca significatione ueniatur Refert etiam aug⁹. vbi. de ciuitate dei. C. x vi. plures fabulas siculi de frigo et frixo et eius sorore elle q uecti arietc uolauerunt. de gorgone q fuerit mut ta serpentibus et aspiacentes conuerte bat in lapides de bellorophonte q eq pennis uolante sit uecto qui equs pe

galus dictus est. de amphione q. cithare suauitate lapides mulserit et attraxerit de anthro quem neca uit hercules q filius terre fuerit qp quod cadens in terram forcas solez assurgere Sobrio aliqn finxerūt aioue ad strupum raptum pulcherr puerum gamimedē q nephas rex tantalus fecit et fabula ioui tribuit Grecī ectiam troya euersa et ea dio usquequaq cautato diomeden fecerunt deum quem pena diuinit yrrogata perhibent ad suos reuer tisse. eiusq: socios inuoluares fuisse cū sos non fabuloso preiulq: mendacio. h̄z historie atestacione confirmant. Et am ee templum eius aiunt in mssu la diomedia non longe a monte gar gano qui ē in apulia. Et hxc templū ciraum uolare atq: colere has alites tam mirabili obsequio ut aquam sp pleant et aspergant. Et eo si grecā ue nerint. uel grecorum stirpe progeni ti nō solum quietas esse uerum et m super adulari. Si autem alienige nas uiderint subuolare ad capita tanquam graiubus utibus. ut eā pnuant uulneratos. Nam duris et graibus rostris satis ad hec pre lia perhibentur armate Et ciam uarro cōmemorat. alia nō ming in credibilia de illa maga famosissima arte q socios ulixis mutauit i bes tias. Et de archadibus q sorte ducti trāsnatabant quodam stagnum at q ibi conuertebant in lupos et cum simlibus feris pullus regionis de serti uidebantur. Alij diant muta bant. si autem carne nō uescerentur humana rursus post nouem anos eodem renatato stagno reformabāt in homines De ista tanta ludifica tione demonum quid dicemus sp quit augustinus. Si enim diverim ea nō esse reddenda nō desunt etiaz nunc q eiusmodi quedam uel certis sime audisse. uel etiam exptos se esse asseuerent. Nam et nos cum ee mus in ytalia audiebamus talia de q̄dam regione illarum peiuum ubi stabu larias mulieres imbutas hys ma lis artibus in caseo dare solē dicebat. quibus uellent seu possent uiatori bus. vtī in iumenta lico uerterent et necessaria queq: portarent. Post q p finita opera iterum ad se rediez

Mō horcs grūos inuoluares

Iste fiut terro dautissiō de q̄ augt. maricz cōmdatōz fuc

Aug⁹ in li. xviii. de ciui tate dei. c. xvi. xviii. xix.

Nō de apuleyo de asino aureo.

Nō q demones nil opari possint sm̄ potētiaz siue nēs nisi q̄ deus p̄mittit

et tamen nō eius mentem fieri bestialem sz rōnalem humanāq; seruari sic̄ apuleius in libros quos asinū aurei tituli scripsit & accidisse. ut accepto ueneno humano animo p̄manēte asinus fieret. aut iudicauit aut finxerit. hec uel falsa sunt uel tam iniqua ut merito non credantur. firmissime tamen tenendum est omnipotētem deum posse omnia facere q̄ noluerit. siue uindicando siue prestando. Nec demones aliquid operari secundum naturae siue potentiam quia et ipa angelica creatura est licet p̄prio uitio sit maligna nisi quod ille p̄mittit. cuius iudicia occulta sunt multa. iniusta nulla. nec sane demones naturas creant si aliqua tale faciunt de quibus factis ista uertitur questio sed species tenus q̄ a uero deo sunt creata commutant ut uideantur esse quod non sunt. Non itaq; solum animum sed nec corpus quidem ulla rōne crediderim denuntiante uel potestate in membra uel lineamenta bestialiter posse conuerti. sed fantasticā hominis q̄ etiam cogitando siue sōpiando p̄rerum innumerabilia gria. uariatur. Et cum corpus non sit. corporum tamē similes mira celeritate formas capit. sopitis autem oppressis corporis humani sensibus. ad aliorū sensuum nescio quo inestabili mō figura corporea posse perduci ita ut corpora ipa hominum alicubi iacentium uigentia quidem sed multo grauius atq; uehementius quam sōpno suis sensibus obseratis fantasticum aut illud ueluti corporatum ut alicuius animalis effigie appareat sensibus alienis siue alienatis talisq; etiam si esse homo uideatur sicut talis esse uideri possit in sōpnis et portare onera q̄ onera uera sunt. corpora portantur a demonibus ut illudatur hominibus. Dearcadibus autem solitos conuerti in lupos et q̄ carnibus eorū sōcios mutauisse. uarios secundum usum modum nō uidetur fieri potuisse quem dixi si tamen factum. Dyomedias autem uolucres quando quidem genus eorum per successionem propagis durare perhibentur nō mutatis hominibus factus sed subtractis aredo fuisse suppositus sicut aerua pro yphygenia regis agamenonis filia. neq; enim demonibus iudicio dei p̄missis

hominum prestigie difficiles cē poterant Sed quia illa uirgo postea uiua rapta est suppositam pro illa cē ceruam facile cognitum est. Socii uero dyomedis q̄ mutati subito conparuerunt et postea nullo loco apparuerunt perditis eos ultōribus angelis malis in eas aues q̄ pro illis sunt occulte ex aliis locis. ubi ē hoc genus auium ad ea loca p̄ducte ac repente suppositę creduntur esse conuertisse. Q̄ autē dyomedis templo aquam rostris efferunt et aspergunt et q̄ blandiuntur greci gentis. atq; aligenigenas persequuntur. mirandum nō est fieri demonum instinctu. quorum interest persuadere deum factum cē dyomedem ad decipiendos homines ut falsos deos multos colant. cum ueri dei iniuria

Similes faciunt diaboli et fecerunt sepius hominibus ludificationes Vnde et in legenda beati petri legitur q̄ cum symon magus quadam die ante neronem astaret eius effigies subito mutabatur et nō senior nō adolescentior uidebatur. Vnde nero uerum esse dei filium putauit. Q̄ quidem symon ut nero melius cum putaret cē dei filium dixit. iube me imperator decollari et die tertia resurgam. Precepit igitur uero carnifici ut ip̄m decollaret qui cum putaret se decollare symonem decollauit arietem. Simon autem arte magica illesus euasit et arietis membra colligens eam abscondit seq; triduo occultauit. Cruor autem arietis ibidem congelatus remansit. Die autem tertia se ueronī ostendens dixit factorem meum qui effusus est exterrui quia ecce ego qui decollatus fueram sicut promisi die tertia resurrexi. Q̄d nero audiens obstupuit et ip̄m uerum filium dei putauit. Post hec dicunt aliqui iudicauit p̄pulum isr̄l ezelon annis. uij. post ezelon ut in libro ebreorum fertur iudex elaon regnasse populum annis octuaginta qui nō habetur a lxx interpretibus. post iudicauit israel abethsan de bethleem et iudicauit populum annis septem. et cepit anno egressionis egipti. mcc. xcvij. etatis. nō. vnō. xxvj. huic xxx^ta filios et totidem filias habuisse describitur. filias siquidem maritauit et foras emisit filios autem septem in domo tenuit. Post abethsan de beth

Nō de symone mago

leem abyalon zabulonites ꝑpulꝰ
iudicauit annis decem. ¶ Post hunc
abdon thecauthos de effraym et iudi
cauit ꝑpulum annis viij sub hꝰ tri
bus iudicibus ista adhuc non reqeuit
tẽꝑ nil sub eis memorabile fuisse desci
bit. ¶ post cuius mdicũ ebreos indicũ
redigunt alienigene annis. xl. nũqũ
temꝑibus mdicũ secundum iudeoꝝ
traditiones. ¶ Tempꝛe uero abdon
iudicis ista uidelicet anno tertio sui
ducatus troya capta fuit. Alij autez
dicunt troyam captam fuisse anno
ante tauram regis assiriorũ. q
in tempꝛe thola iudicabat ꝑpulꝰ
israhelicum. et ex tunc greci ob gloriaz
sue victorie tempꝛa sic anotare cepe
runt anno acepti uitate troye. ¶ Nec
huius troyane ciuitatis magnitu
dinem per historiographos descrip
tam. ac eiusdem mathematicas pre
terire libet silencio. ¶ Prima enim ex
pa ꝑgrecos euersa regi acceptum fu
it priamo eam sic restaurare. fuit
enim secunde troye ambitus longi
tudinis trium dierum et latitudis
equalis nec aũ eius fundacionem
aut ꝑfectꝰ ciuitas tante magne
tudinis tante pulcritudinis. aut au
dita similis specie. fuerunt enim
eius vasis in terre gremio constitute
multum profunde facta assura et la
titudine spacosa atq; superficie usq; ad
eius sũmum super hedificata sunt
menia in mirabili compsicione mu
rorum arcuumq; ambitorum multi
tudine ducentorum quorum erat
superficies marmoreis vicrustata la
pidibus in uariorum diuersitate co
lorum ut intuencium aspectibus blã
diretur. ¶ Inmurorum uero ipsum
tramigracõne nõ multum una tu
ris distabat ab alia q̃ supra muros
eosdem excrescenti altitudine emi
nebat. ¶ Introytꝰ autem et exitus ci
uitatis fuit in sex ianuis institutꝰ.
quelibet enim portarum ipãrum
bellicosis fuerat turribus fortmata
platea et marmorearum ymagiũ
arcuumq; decora. quarum quilibz
eamdem intrare uolentibus placidꝰ
promutebat ingressus et simple resis
tere quibuslibet imminias duros et
fortes insalubatur accessus. erant etiã
ipi muri exterioꝝ pte ꝑ ambitus ar

Nõ de pulcritudine ciuitatis troyane.

Nõ

cuiquaq; obscuris hyatibus profun
do uallo firmati cuius ualla distaũ
inter se et muros eosdem larga pla
nacies extendebat. ¶ Intra uero ciuita
tem eandem constructa fuerũt pala
cia et in ea infinite domus ciuium
forma tolosis hedificijs fabricate q̃
ciuitatem eandem ornabant i mul
tarum longitudine platearum. pro
certo enim asserunt nullam domũ
nullum hospicium in ciuitate troye
fuisse constructum quin illud pro mi
nori dispsicione extitisset saltim sup
terram ereptum in seragmta arbitroꝝ
altitudine et non fuisse tõ et marmo
reis fermamẽtum lapidibus i mitri
fias ymaginum ferarum auium ho
minum sculpturum erant eterni pla
tee longo rectoq; distense dyametro.
In quarum medio discoptus aer ue
getabilis aure dulces et uarios fun
debat afflatus. In ꝑtarum uero late
ribus platearum innumeralibus sẽ
culpnis mormoreis arcubꝰ arcuuo
lutis erectis sup ipsorum edificijs ele
uatis liber et cotidianus incessus pa
tebat gradientibus. ¶ Per medium aut
ciuitatis ipius quidam fluuius vant
nomine decurrebat qui diuidendo ci
uitatem ipam in gemminas ptes ẽgles
perhennis cursu suo habitantibus i
ciuitate ipa multa comoda conferebat. Q̃ ꝑmeatus artificiose composi
tos inmundicie ciuitatis purgabã
tur. ¶ Sed et rex ꝑamus pro sue ha
bitacionis hospicio i eminenciori lo
co urbis cuiusdam rupis excelse magm
et famosum ylyon firmari constitu
uit ab ymo usq; deorsum sperica for
ma concliusum cuius altitudo sum
mitatem quingentorum passuum acti
gebat. huius ylion fenestras non i
signauerat opus marmoreum cum
maior pus earum extracta fuisset
ex cadris fulgentium cristallorũ. Sic
fenestrarum ipãrum culpnule sic
capitella et bases ipãrum ex interio
uero pte predicti pallacij inter alia
hedificia quandam salam rex pamꝰ
construxit prolixe longitudinis sed
latitudinis consonantis cuius extri
seca superficies erat tabulis uestita mar
moreis et ex lignis cedrinis et e
burneis cuiꝰ tabulata testudo arcuus
pauimentum muse operis diuisificata

materia diuersas distinxerat in colorib
in cuius sale regium erat solium pfi
titutum ubi mensa regia longa pcerte
distensa locata extiterat tota compsi
ta eboris et ebani subtilibus exiimetis
Sic et ab utroq; latere mensar um or
do distenso comodas dabat diuer
sentibus sessiones. In alio uero capi
te sale ipius mirabilis operis gemis
vitroq; conterti erat altare i nomine
ouis ad quod per xii. gradus musei
operis institucione ornatus infatiga
bilis dabatur ascensus. In huius alta
ris igitur summitate radiabat appa
ymago quedam aurea dei iouis lo
gitudine quindecim cubitorum tota
ex auro electo compsita max extima
cione ualoris q; uariarum gemarū
uenustabat impressio et eius nobili
tabant auri sbam. Hic inde appo
sita in diuersis operibus imones
et licet huius dei iouis esset priam
regis sima et inaussa fiducia longa
felicitate et p infinitatem perpetui
tatem sui regni solium pduraret deo
tamen sic disponente dicti regis pri
ami tempore elisa est et destructa
cam prodente simul et regem pami
enea et anthenore. Post abdon samp
son isrl' iudicauit. hic fuit de tribu
dan cepit autem anno egressionis
egipti iurta eusebium. ccc. xxxbis
mundi uero. ass' ccc. lxxxv. et iudica
uit annos isrl. xx. Hic ante nati
uitatem suam ab angelo premuncia
atus et in natiuitate dno consecra
tus fortissimus enim fuit filios
quoq; isrl' contra philistheos pten
ter defendit a philistheis sponte se no
uis funibus ligari pmisit et iuscla
repente distruxit cum mandibu
la asini quia in tra iacentem repe
rist mille uiros ex uuinas occidit
ac ceteros in fugam conuertit. Ta
dem p mulierem dilectam deceptu
cum cesarie capitis sui dno consec
ta simul fortitudinem perdidit et
hostibus est positum in derisum.
ad extremum renascentibus crim
bus ad fortitudinem rediens se
ipm cum hostibus domo ruyna pos
trauit quod qua dno inspirante co
misit non reputatur in ipo fuisse
dapnabile. Vnde augustinus. de c.
dei. li. p. non aliter psanson exaiatq;

Regnat sanson

ec qp se ipm cum hostibus ruyna do
mus oppressit n qz hoc spus latet
iusserat qui per illum mir aaila
faacebat hic fortitudinem no habui
it ex natura sed gra. Nam si fortis
esset natura cum ei capillus deme
retur fortitudo non minueretur sz
ad spm dm pertinebat illa potetis
sima fortitudo dicente scriptura i
sedebat cum illo spiritus dns. hu
ius ministerium in xpo completu
est quem adduxerunt iunia ut il
luderent ei q; expansas manus ad
duo brachia quasi ad duas colup
nas aduersarios suos morien
interfeat. Anno siquidem tertio
quo sampson isrl' iudicare cepit ano
silicet. bim. Post captionem troie
q; capta fuit anno tercio abdon supe
rior iudicis isrl'

ENEAS

De nobilissima troyano
rum ortus prosapia regnauit apd
latinos qui post captam atq; dele
tam troyam cum viginti nauib
quibus portabantur reliquie tro
yanorum in ytaliam uenit regn
nante ibi latino et apud athenien
nuestro apud sacaonios pilida
apud assirios autane. apud hebre
os autem iudex abdon fuit cui
successit sampson qui cum mirabi
liter fortis esset ut dictum est puta
tus est hercules. Regnauit ap
latinos antq; eneas regnauerat
ianus saturnus. picus. faunus
latinus arater. C. l. annis et ene
as annis tribus et sic reges latini
regnauerunt. C. lui. annis. He
rum antq; ad ulteriora de regib
romanis procedamus narratiom
de predicto enea gratum est hic inse
rere. Hic est enim ille eneas q
conceptus et natus ex dea uenere et
anchise post troyane urbis exadi
um profugus cum reliquis troya
norum per mare cum quibusdam
suis nauibus triennio naufragando
per pelagus post multos successus
romane urbis et romanorum rep

figura passionis

pfe

publice factus est princeps de cuius stirpe inclitus ille cesar augustus processit. Hic ē etiam ille de quo imperator iustinianus in libris suis legalibus uidelicet in libro autentico2 inclitam facit mentionem dicens q3 si a magno cesare augusto impatore ceteri dicendi sunt cesares aforiacq3 primeua omes impatores ab enea ē neades sunt dicendi q3 primus rem publicam romanorum impalu quasi sceptro impaliter gubernauit. Cuius successus continuos et processus uirgilius in eneydos dum uixit multa descripsit morte tamē preuentus nō complent

Nō de mutatione nois tiberis

Nō de romulo et remo.

POST ENEam ceperunt regnare reges qui non latini sed albani dicti sunt q3 tuyt primus. Archanius enea filius. Secundus siluius sic dictus q3 in silua et uenatione nutritus est. Unde omes reges albani dicti sunt siluii. Tercius eneas siluius. Quartus latinus siluius. Quintus alba siluius Sextus egippus siluius. Septimus capi siluius. Octauus carpentus siluius. Nonus tiberius hic suffocatus in tiberi fluuio nomen dedit. nam ante albula uocabatur. Decimus egippius. Undecimus armulus. Duodecimus auentinus. Tredecimus procha. Quartusdecimus amulius et iste regnauit annis. xlui. Huius anno xiiii. sui regni romulus cum remus. rea siluia matre ac martie gementi nascuntur aquibus post modum roma ex romulo nomine condita fuit. Regesq3 q3 primo latini. Secundo albani dicti fuerāt. reges romani dicti sunt et tenuerūt dicti reges usq3 ad romulum exclusiue. mcc. xl. iiii. annis. Subsequenter uenit romulus hic cepit regnare regni anno xuiii. et regnauit annis. xxxuii. Et ne sic ptranseam ortum romuli et remi. Est sciendum q3 armulus ultimus rex albanorū munitorem germanum suum a regno eiecit ex cuius munitoris filia rea nomine cum uirgo esset electa in templo dee uestē et mars clam cum ipa concubuisset nati sunt duo gemelli uidelicet romulus et remus. Hec habet historia communis q3 autē mauis realiter cum ea concubuerit nō est credendum sed ille qui ream impregnauit fortasse se finxit deum martis q3admodum legit de neptalone rege egipti q3 olimpiadem uxorem philipi regis macedonum matremq3 alexandri magni impregnauit et ex illo ipm alexandrum suscepit dicens dicte olimpiadi unus ex potentissimis dis. neq3 inuenis neq3 uetulus sed in medea consistēs etate concubet ream et dictus nep tunebus magice et per incantationē in figura draconis fecit apparere dicte olimpiadi ut cū in sopnis ut ei predixerat facto sopno olimpias fecit ad se uenire uectunebum et narrauit ei sopnium. tunc nectanebus olimpias tu bene scias q3 aliud ē sopnium et aliud est ueritas. et ideo ille deus quem uidisti in figura draconis ad te uenet in humana forma ut est in ea sic fiunt delusa et cōsequenter p ipm impregnata pariter dea dicit potest q3 pr incestum p ea commissum secundum leges tunc currentes fuit sepulta uiua. Remus uero et romulus prope ripam tiberis fuere lactati quos reperiens quidam pastor faustulo nomine eos portauit ad uxorem suam laurenciam q3 nutrit eos. Ipa autem laurencia cum esset formosa meretrix. et multi ad eam confluerūt uiam eius lupam uocauerunt. In cellule meretriam lupanaria dicti sunt antiq3 tamē sculture marmoree que in urbe reperūt Et etiam titus liuius scribit q3 auera lupa lactati sunt. Dictus romulus anno etatis sue xxxi. et xb. kl. ma. q. Sabineis. albaneis. tusculaneis. polutaneis. carmaneis. campanos et lucanos congregauit et urbem quā ex suo nomine romam uocauit. muro cingere cepit. In cuius arcu tu sunt. xxxi. de qua dicit titus liuius q3 tempore pauptatis nusquā alter locus eo sanctior et bonis exemplis diuor fuit. et quāto rerum minus habuit tm minus cupiditatis habebat Post diuitie auariciam et luxum induxerunt. Fuerunt olim in dicta urbe ultra capitolium quod erat to tius urbis capud. xxxi. pallacia et nic

Nō romulet remulq3 nutriti sunt a lupa

Nō q3 to romā muro circundata fuit

Senatores

Reges

Consules
Tribuni
Dictatores
Cōsules
Impatores q̄ cesares
dicti sunt

Samuel p̄mus instituit
quenta religiosorum

non est verum de illis. Templa uō
fuerunt treginta et tres mire pulcritudinis ex auro argento ere ebore ac
preciosis lapidibus et marmoribus
diuersarum colorum constructa de
quibus pallaciis et templis modica
uestigia cernuntur. Post eum se
natores quos romulus ordinauerat
anno p̄mo q̄nos dies rem publicam
rexerunt. atq; ita unus annus ex
pletus est quod tempus inter re
gnum fuit appellatum. Subsequē
rexerunt reges quorum secundus
fuit sturma pompilius cui successit tu
lius. Subsequēter ancus marcius
postea tarquinius superbus. inde apud roma
nos regum dominium ē finitum. et su
pradicti rexerunt centum septuaginta
et septem annis. Postea uenerunt
consules deinde tribuni. et dictatores
et rursus consules rem publicam ob
tinuerunt usq; ad iulium cesarem q̄
primus arripuit imperium aquo omnes
impatores dicti sunt Cesares. Du
rauit autem dominium consulum
tribunorum et dictatorum et rursus
consulum computando abinuicem q̄ fuit
p̄mus usq; ad iulium cesarem. mil.
clxxv annis. Supradicti sampso
nis tempore filius enee album condi
dit. Vñ ipā et sua successores reges al
bani dicti sunt Post sampsonem iu
dicauit isrl̄ heli qui iudicauit populū
annis. xl. Hic sacerdos ad ignoti offi
cio cognominatus est. translato eū
sacerdocio a filiis helcazar hic p̄mo
de filiis ythamar sacerdotium accep̄t
et forsitam ipēnet fructus iudex sacer
dotium transtulit. Huius tempore
urgente fame peregrinatus est heli
melech cum uxore et filiis de bethlez
in regione moab ubi noemi uxor eius
orbata uiro et filiis. tandem ad patriam
sua ruth moabitide rediit quam bi
duxit ruth booth de tribu iuda rone
propinquitatis ad suscitandum cōsan
guinei sui semen accepit et ex ea filium
obeth nomine genuit qui fuit pater
ysay patris dauid Sub hely quoq;
samuel natus puer in templo ministra
uit et anno. xij. ut ait iosephus
prophetauit. hic p̄mus instituit
conuentus religiosorum iuxta ter
psallentium. post mortem hely. sa
muel et saul anotanter anno. xb.
Archa quidem federis sub hely apd
philistheos septem mensibus fuit q̄
diuino nutu reducta in domo amina
dab in gabaa. xx. annis permansit
interim senescente samuele populo q̄
regem pinasciter postulante. Saul
de tribu beniamin uir bonus et hu
milis diuino nutu eligitur et a sa
muele in regem in brigit̄ huic ai io
nata filio suo defendit isrl̄ p̄mo ab
amonitis postea a philistheis sed q̄a
domino et samueli inobediens fu
it merito a deo reprobari. Itaq; da
uid pro eo regnaturus ad huc puer
inungitur et saul spiritu neqū exagi
tatur Dauid interfecto goliath in
populo suo gliam magnam acquirit
vnde saul contra eum spū tuoris
ardescit fraudulenteq; facit eum gene
rum suum ut prelia dñi gerens in
manus hostium traderetur. Demq;
dum instanter persequit̄ dauid us
quequaq; diffugiens. tandem apd
achis regem philistinorum peregrinat̄
et vicinos hostes depredatur. interiz
saul accepto a pythonissa responso q̄
philistheos in bello progreditur et in
monte gelboe cum filiis suis proster
nitur et aurigis malis quos p̄ius de
fenderat sepelitur. A saule itaq; in
ceperunt in isrl̄ tempora regum a sa
muele tempora nominatorum ppharū
in morte saulis terminata est etas
seculi tercia hīs annos. ix. xl. et in
dauid eius in regno successore etas q̄r
ta ortum habuit. Temporibus saulis
duo regna lacedemoniorum et corinthi
orum inicium habuerunt primus
rex lacedemonie fautemistelis secundo
egio. tercius ethelascens de hinc labo
tes. Post illum dorisaus consecuter a
gesilens. post hunc archelaus. thelec9
et tandem calcameus et sic reges lace
demoniox defecerunt. s. anno azarie
qui et ozias dic̄. xlvnf. et durauerunt
predicti reges. vf. ymj annis. Et an̄
te q̄ lapsis ab origine mundi. mf. xc.
annis dictum regnum simpsit exor
dium. Cui primus. Rex. s. euristeus
annis. xlij. regnauit et anno xxx. siu
regni. Codrus rex athenien ut mor
dicitur se ipm̄ morti tradens puteri
mit̄ in bello peloponesiaco in qua era
clidarum regnum destructum fuit
q̄ vf. lxxxij. annis durauerat. ano
prenotato dicti saulis primi rex to

A saule incepe
in isrl̄ regn

Finit z etas in
apit quarta

retinuit

q̄ etas

rinthiorum fuit alethes. 2⁹ hyron. 3⁹ agelaus. 4⁹ plin⁹. 5⁹ bactus. 6⁹ agelas. 7⁹ andemenus. 8⁹ carischodemos Nonus et ultimus thelestes. et ex hic regnis corinthorum defecerunt et duraverunt. ij. cxv. annis

Hiſtem ferme

temporibus codrus rex athenien cum ex ingenti hostium multitudine regnum suum debilitaretur ferro ⁊ fame q; vastaretur diffidentia humani auxilii confugit ad oraculum et per legatos sciscitatur quonam mō tā grave bellum discuti posset. Cui respōsum erat ita finem bello fore si ipe rex hostili manu occidisset. Hoc non solum in atheniensium castris pertulerunt. sz etiā in castris hostium fuit publice diu gratum et ob hoc inter hostes exortis ordinatum ne quis codri corpus violare auderet. Postquam codrus agnovit depositis impii insignibus familiarem cultum induit et pabulandum hostium globo se abiciens vnus ex eis quem falce percussit in tēde suam compulit salutem patrie proprie saluti prepones

Quid quo

q; post saulem primus de tribu iuda regnavit apud ebreos in ipō regno cuius principio quarta etas seculi sumpsit exordium nō pro regum iudeorum imperio cum incepisset a saule sz promissionis olim patribus facte de xpō cepit aut anno egressionis egypti. mcc. xxvbo. etatis autem quarte anno primo mundi cio ijc. vnc. lxxxvij. anno et regnavit annis. xl. Et regnavit primo ebron super tribu iuda tantum. vij. annis postmodum in hierusalē super omēm isrl. xxxiij. annis. hic pro pcō quod in uriam uxorem eius commiserat sic humilians diuturnam mām meruit et tam apropō filio q; ab alienis persecutiones et opprobria nō tm mō pacienter verum etiam libenter sustinuit. Hic dicitur exemplus pphārum q; nō solum futura predixit de xpō sz etiam xpm de semine suo nasciturum enunciavit. hic solitus est psalmos qui solitudinem mentis exigunt ut pte q; omi affectu spūali et diuina contemplatione pleni sunt compsuit. Hujus regis sui regni anno quinto hebreorum pontifex abiathar clarus habetur anno etiam decimo dō regis prophetabant. gracl. nathan. asaph. Post eum regnavit salomon eius filius annis. xl. annis. hic filiam pharaonis regis egipti sibi desponsavit. de qua ut dicunt hebrei cū ad huc eēt xl. annorum contra ius naturam filium genuit. hic habuit uxores. lxx. et concubinas cc. hic predictas mulieres deum q; usq; ad ydolorum culturam decepit. Ideo dominus adversarios ei ad huc uiuenti meditavit eius regnum post mortem sādēdum cē predixit sic factum est. ut q; prius in omnibus pacificus et gloriosus extiterat undiq; per circuitum guerris vigentibus untaq; in tribulacone finivit. Dicit tamen ebrei q; ante mortem penituit et ob hoc librum de contemptu mundi q; ecclesiastes dicatur composuit. Ipe in xxx. annis et vij. mensibus templum illud de marmore candido cum suis utēsilibus compleuit Habebat quoq; templum illud mystici in longitudine cubitos. lx. In latitudine. xx. pars quidem interior q; erat ab oriente habebat xl. cubitos in longitudine. Reliqua vero q; ad occidentem erat xx. cubitorum et dicebatur sancta sanctorum Tota vero templi altitudo. c. xx. cubitos habebat ad quem accessit regina sabba et admirans prudenciā et dispōsicōnem salomonis dedit illa gēmas preciosas aurum aromata infinita et radicem balsami Vnde propagati sunt in engaddi unice balsamite. Quoq; cum reverteretur fertur scripsisse illi q; in domo saltus lignum quodam optimum auro undequaque erat in quo suspendendo erat quidam celestis apphā pro cuius morte regnum iudeorum piret. timens autem salomon discendere lignum. et q; rex david pater suus in magō illud

de psalmis david

de mulieribus salomonis

Nō de salamone

Ecclesiastes dicitur liber de contemptu mundi

Nō de horto quem habuit salomon in engaddi generās balsamum

Nota de ligno cruis

Hic dicitur de somnio apphāe

habuerat reuerencia in profundissi-
terre. uisceribus occultauit eum.
¶ Tempore autem xpi in probatica pis
cina lupenatauit. quod lignum do
minice crucis creditur fuisse. hec re
gina sibilla dicta ē qz sapientes frē
hoc noīe antiq̄tus uocabantur ¶ fuit
qz dicti salomonis ab⁹ p dies sin
gulos xxr̄. cor̄ simile et decem cor̄
farine. decem bues pingues. xegi
ti bues pastuales et centum arietes
exceptis uenacione ceruorum capra
rum atq; bubalorum et auium al
tilium. habebat etiam. xl⁽ᵃ⁾ prese
pia equorum curulium et xij⁽ᵐ⁾ cās
trium. et locatus ē salomon. mⁱᵃ pa
rabolas et fuerunt carmina eius. v⁽ᵐ⁾
dixit de iumentis uolucribꝫ rep
tilibus et piscibus dicta carmina
mō non habentur. pierunt enim ea
multis aliis ꝑphārum libris qnō
subuersa sunt ubis et templum ī
censum sunt acaldeis ¶ Post morte
salomonis regnū in duas ptes di
uiditur | super duas tribus iudam
s. et beniamin regnauit in ihrlm
roboam filius salomonis. ꝙ noca
ti sunt iudei ob reges iudeorum ꝙ
ex iude stirpe descenderunt et uni
uersa gens nomine iude inde sorti
ta est super decem uero tribꝫ in sa
maria regnauit seruus suus iero
bam de tribu effraim ¶ Cepit
autem roboam anno egressionis
egipti. v⁽ᵐ⁾. xbij. annis etatis. mⁱᵃ. lx
xx. mundi uero ij⁽ᵐ⁾. iij⁽ᶜ⁾. lxx et regna
uit. xbij. et regnum ipius et succes
sorum suorum regnum isrl̄ sunt ap
pellatum ¶ hic populo salsinatis
occasionem dedit consilium semoz
ptermittendo duroq; secundum cō
silium iuuenum rndendo. stinqz
decem tribus eo relicto ieroboam se
cute sunt sibi super. et relicto domino
. uitulos aureos quos fecerat iudā
et in bethel coluerunt. hic habuit
uxores. xbiij. et concubinas lx. et
nati sunt ei filij. xxbiij. et filie. lx.
¶ Anno quito regni eius cessat rex e
gipti ascendit in ihrlm et ex tēplū
expoliauit ab aliis uocatur sisac.
¶ Post roboam regnauit abia filiꝫ
eius annis tribus hic patris sui
malis ymitatus est et aduersarius
geroboam habuit siat pr̄ eius ha
buerat. ¶ Post abiam regnauit
assa filius eius annis. xlj. hic lo
mitatem dauid imitatus effemina
tos de terra et sordes ydolorum pur
gauit ethiopes in bello superauit hic
in principio iustus. in fine desipuit
Tunc fuerunt ꝑphē in iudea azeq
helias abdias. zacharias. micheas
amos. ioel. et ieu. ¶ Post assa regna
uit iosaphat annis xb. hic populū
ad cultum dei reuocauit et lucos des
truxit. ¶ Porro ammonitas moabitas
et arabes irruentes in iudam per
cussit atq; fugauit. ¶ Post iosaphat
regnauit ioram filius eius annis
viij. hic consilio uxoris sue ydola co
luit et ierosolimitas ad ydolatriam
compulit. Hic quoq; frēs suos occidit
Huiꝰ temporibꝰ helias p tēpestē
ascendit in celum cuius spūs duplex
adno datus. s. ad ꝑphetiam et ad mi
racula super heliseum uolente dno
recepit. Veritamē idem spūs ad mi
racula facienda est in heliseo quoda
modo duplicatus. Nam helias qdē
uiuens unum tantum mortuum
suscitauit. heliseus autem uiuens
unum et mortuū alium. Vidue qz
sunamitis oleum in uasis diuisum
multiplicauit eius quoq; filiū mor
te suscitauit aquas sterilcs potabi
les qz sanauit. Visos ad lacerandum de
risores sui pueros maledictione pro
pria prouocauit. pulmentum ama
rum dulcauit panes paucos cū
frumento centum viris appositos
ut eis sufficerent multiplicauit. sla
mian quoq; syrum alepra curauit
giezi quoq; frandem eius p spīm a
gnoscens lepra passit. Preterea ferru
securis in aqua lapsum natare fecit
Seruos regis syrie q̄rentes ipm
aurusia percussit multa uentura pro
phetice nūciauit ¶ Post ioram re
gnauit filius eius ochozias anno
egressionis egipti. bj⁽ᵐ⁾. xj⁽ᵐ⁾. anno eta
tis quarte et lxxb. mundi uero. mⁱᵃ
lxuij. et regnauit anno uno ¶ hic
ambulauit in uijs achab auj sui qui
achab tempore abie regis isrl̄ regna
uit in samaria et fuit pessimus ydo
latra ¶ Nam templum in samaria
edificauit in quo lucum plantauit

Nō de heliseo

Consiliocq̃ iezabel uxoris sue gentil'
persequens prophetas domum pro
phetis baal fouit. Henadap morte
dignum cum cepisset dimisit in sup
uisto naboth fraudulenter interfec
to uineam eius iniuste possedit / ob
quod ad disperdendum ductum aaro
ziam et oñs reliq̃as domo aeab. Jheu
p heliseum dñi uoluntate in unctus
in regem fuit ut regnaret sup israel
q̃ septuaginta filios aeab. et xliij. frēs
ochozie aep̃m athoziam et oñs re
liquias domus aeab deleuit. sed et
sacerdotes et cultores baal astute de
cipiens interfecit eidem totumq̃ cul
tum eius destruxit. Athalia iure
ochozie filium suum mortuum uidēs
surrexit et regnare uolens omē se
men regium. s. regis dauid interfec
exceptο ioas ochozie filio quē ad huc
lactantem ielsaba ioiade pontifices
uxor septem annis ne interficeret
abscondit in septimo autem anno
ioiada pontifex congregatis sacerdo
tibus et leuitis ac centurionibus
armatis athaliā reclamantem oc
idi fecit. templum quoq; baal et a
ras et ymagines que fecerant ioā
et athalia destruxerunt. sz et mathā
sacerdotem baal ante altare occide
runt. Joas itaq; septennis regnā
uit annis quadraginta. hic tēplū
ruinas restaurari fecit et cunctis
diebus ioiade pontificis recte egit
eo autem mortuo ioas a legitimis
dei declinauit et optimates suo ex
uicauit. quem cum zacharias pro
phā filius ioiade eum arguieret int
templum et altare lapidibus obrus
fecit. Hic apud hebreos insignissi
mus pontifex habitus fuit qui solus
post moysen uixit annis centū tri
ginta. Tempore huius ioas flore
it ligurgo qui lacedemonijs leges
instituit nichil tū in alios sanxerunt
Cuius nō ipe documentum primus da
ret auri argentiq; usum oīm scele
rum materiam sustulit / fundos di
equaliter inter omīs diuisit ut ēqta
patrimoniam neiem pricipem alte
redderent cōuincari omīs publice
uisit ne aut diue uel luxuria ac
culto essent. Iuuenibus nō amplius
una ueste uti toto anno permisit ne
alicui alcius quē alterum progredi

uoluit nec opulentius epulari
et mi singula nō precia sed cōpa
tione mercium iussit. Pueros
puleres non in forum sed in agrum
dedita iussit ut p̃mos annos nō
in luxuria sed in oīm opere ac labo
re agerent / nichil eos sopīm cū hal
ternere et uitam sine pulmento de
gere nec prius in urbem redire q̃
uiri facti essent. Constituit uir
gines sine dote nubere ut uxores
non pecunie causa eligerent. se
uerius q̃ matrimonia sua uiri co
hercerent. Cum nullis dotis fremi
tenerent. maximum honorem nō
diuitum et potentium sed senū esse
constituit. Et qm̃ hec leges dure
uidebant. earum actorem appolli
nem delphicum finxit. Deinde ut
eternitatem suis legibus daret ju
re iurando obligat ciuitatem mox
eos de suis legibus mutaturos p̃us
q̃ ad patriam remearet simulans
se ad oraculum delphicum profiscia.
Consuturum quid addendum esset
suis legibus uel minuendum. Pro
fectus est autem aretam ubi uolun
tarium ꝑpetuo duxit exilium mo
riensq; proica ossa sua in mare pre
cepit ne forte lacedemonem deferri
contingeret et lacedemonen se solutos
iureiurando putarent. Post ioas
filius eius amasias regnauit ānis
xxix. hic quoq; rectum coram dño
fecit et colligens exercitum contra y
dumeos et amalechitas in ualle sali
narum ex eisdem decem millia pausit
et alia decem millia ceperunt filij iu
da et aduxerunt ad precipicium aug
dam petre eosq; de sumo precipitaue
runt et uniuersi crepuerunt. Not
andum ū q̃ tres reges iuda posteri
nominatos. s. ocoziam ioas et ama
siam preter mittit matheus in xpi ge
neratione uel q̃ ꝑpetuum euāgeliste
fuit tres preasse tenere tradens. uel q̃
dicti tres reges pceni aeab imitati sūt
nō a sancti gnōne xpi sublati sunt. Post
amasiam regnauit azarias annis
lij. q̃ in tempore prophetare ceperunt
ysayas filius amos et osee de tribu
issacar et ioel de tribu ruben et abdi
as sm̃ quosdam. Q̃ in tempore mo
narchia assiorum terminata describi

Nō leges lacedemoniorum
a lichgo rege constitutas

finit monarchia assiorum

quorum ultimus fuit sardanapalus vir utiq; uiaosissimus. hic sardanapalus fuit muliere corrupcor q̄ ai muentus esset ab arboto medorum preposito inter scortorum gregres femineo habitu colo nens purpuram mollicie corporis et oculorum lasciuia omēs feras anteredens pensaq; inter feminas muliebriter ipē dispensans indignatus arbatus ei q̄ femīam malet esse quā uir de cetero obedire aduersus bella comouit et uicit eum. hic sardanapalus adeo fiuisse describit viaosius ut in sepulcro suo scribi fecerit. ea sola se tm̄ habere mortuus que libido eius cum uiueret hauriendo consumpserat.

Ductus arbatus fuit p̄mo rex medor ubi ip̄o incluso vm̄. reges successerūt et duraūt regnum. CC. lx. annis. Cirus medorum destruxit impium et regnauit in persidem anno quoq; osie regis isrl. vm̄. macedonum regnum mcepit. in quo regnum processerunt alexandrum magnum filium philipi xxxm̄. reges qui regnauerunt. vij. annis. Alexander uero annis duodecim. mensibus. vj. q̄bus finitis mortuus ē apud babilonem xxxm̄. etatis sue a no. Tunc trānslato in multos impio regnum diuisum ē. hinc enim ortū ē regnum alexandrinorum quod ē egipti et nō multo post regnum asye et mor syrie. Post alexandrum regnū in macedonia philipus et successiue ullo incluso vm̄. q̄ regnauerunt. C. et septuaginta. vno et medio annis et quadraginta et q̄nq; diebus. et sic regnum macedonum quod fuit vnū de quatuor principalibus regnis orb redactum fuit in prouinciam arcanis anno tregintā et quatuor regni ultimi regis macedonum armenis et aristonic tympacon vnum tyrannum interfecerunt et cum leena meretrice et amica eorum cum tormentis cogerctur ut p̄ds prodiret linguam suam morsibus amputauit. Hinus etiam ostre tempore lacedemoniorum et corinthiorum regna defecerunt et regnum lidorum sumpsit exordiū ybi primus regnauit ardisius ubi fuerunt. ix. reges quorum ultimus fuit aesus q̄ captus a syro rege persarum regnum lidorum fuit destructum q̄d p̄ annos. CC. xxx. duraūt Post o siam regnauit eius filius ioatham

Nō uicia sardanapali regis

Nō hic sardanapalꝰ epithafiū uilissimū

Regnat alexander

et regnauit annis. xvj. hic bonum coram dnō fecit et deuicit āmonitas eisq; aīm tributum imposuit. s. centū talentorum argenti decem milia choros et tria et totidem ordei. sub isto rege prophetauit. naaum contra ninuē prophāuit etiam destructōm assyriorum in consolatōm gentis sue sub hoc rege. Vidit etiam ysayas sedentem dm̄m et seraphin mūdauit labia eius sub eodem prophetauit. micheas osee. et ioel. Post ioatham regnauit eius filius achath annis decem et sex. Hic in uijs domini nō ambulauit. Nam vnum de filijs suis y dolo sacrificauit trayacens illum per ignem trophon in ualle hennon iuxta acheldemach. tunc ascenderunt rasin rex syrie et phacee rex isrl in ihrlm. et obsederunt eam p̄mo ut aut ioseph et congressus cum eis acath mortuus est. et filius eius acharias occisus ē et multa milia cum filio perierūt. Hijs etiam temporibus agentibus fratribus romulo et remo. roma in mōte palatio condi et tercio anno urbis condite remus a fabio romuli duce in turbu rastro pastorali occiditur sed secundum quosdam q̄ muros ascendit contra communem fam̄ prohibitōm pena capitali punitur romulo autem solius ad culmen honoris regni sublimatur. Post achas regnauit ezechias et regnauit annis viginti et nouem. hic anno octauo sacerdotū et leuitis primo anno et primo mense regni sui templū aperuit. ualuas dei repauit et restituit sacrificia intermissa contriuit statuas et lutos succidit et filius isrl. scripsit ut ad cultum altissimi redire properarent. Anno quoq; meritis dnō in castris assiriorum vna nocte centum octuaginta milia p̄ q̄ virorum p angelum interfecit ex quoq; uite desperate q̄ndecim annos addidit. Et in huius rei signum solē decem gradibus retrocedere fecit. hoc tempore prophetabant. Osee azarias ioel et micheas. Eius quoq; tēpore romulus rex romanorum p̄mo militem ex populo sumpsit videlicet ex mille unum et nobilissimos ētum senes elegit quos ob etatem se

nitrie

natores ob similitudinem curie patres appellauit et rem publicam gubernauit. ¶ Post ezechiam filius eius manasse quo in tempore numa pompilius secundus rex romanorum regnauit rome et dictos senes senatores appellauit q̄ duos menses anno addidit. s. ianuarium et februarium cui an cum decem tantum apud romanos fuissent. hic capitolium a fundamentis edificauit et p̄mo leges romanis instituit. ¶ Tempore dicti impatoris manasses talentus ann filio eius adulterio dapnatq; utroq; oculo carere deberet ac tota ciuitas in honorem patris aliq̄ducem repugnaret. ad ultimum victus instancia pop̄uli ne lex a se condita violaretur suo p̄pius. Deinde filium oculo cruto utriusq; uidendi reliquit sicq; mirabili eq̄stris temperamento se inter misericordes p̄em et iustum legis latorem ptitus est. ¶ Hic manasses ysaiam auū maternum serra ligneā p medium secari fecit. q̄ dum in principio sectionis angustiaretur peciit e' aqua et bibere et cum nollēret ei dare. dns de sublimi misit aquam in os eius. et expiranit nec tamē carnifices destiterunt a sectōne. ¶ Tradit enim ephiphanius q̄ dum senacherib rediret ab egypto p̄misit exercitum ad obsidendum ihr̄lm q̄ castra metatq; est circa piscinam silee ut aquis eius uteretur. erat q; piscina gihon. Nam et ciues ad eam descendere poterāt et hostes. Orans autem ysaias obtinuit a dnō q̄ cum egrederentur ciues erant ibi aque sic p̄ius. Cum uero descendebant hostes siccabat' prorsus ita ut mirarentur assirii unde esset aque in urbe. ¶ Post manassem regnauit filius eius amon et regnauit annis duobus. hic fecit malum coram dnō sic pater i iuuentute sua tandem seruu sui e' insidias tetenderunt et ipm in domo sua interfecerunt. ¶ Post amon eius filius iosias iustus. bnj. quidem annorum existens regnare cepit. et regnauit annis. xxxi. hic etatis eius anno duodecimo pietatem et iustiam in se mirabiliter demostrabat et populum ab ydolatria reuocabit. prauaq; opera abhorrēs

uelut senior emendabat anno octauo regni sui om̄em ciuitatem et prouinciam a cultu ydolorum purgauit et ut nullum uestigium ydolatrie superesset. sarculabatur domos et ydolatriam destruebat. et facta est tēpli reparacio fideliter. Anno tercedecimo huius regis incepit prophetare jeremias in terra beniamin et prophetauit usq; ad euersionem urbis. vij. annis. ¶ Post iosiam regnauit eius filius ioatā et regnauit annis tribus. decem. ab hoc ioatam. Urias ap̄hā arguit eum redarguisset occisus est. ¶ Jeremias destructōm urbis et templi prophetans. fugit. et captq; ē ne publice p̄dicaret. ¶ Post ioatā regnauit sedechias cuius patruus annis undecim q̄ in tempore marsillia condita ē anno. b. Sedechie cepit ezechiel ap̄hāre in babilone ad captiuos murmurantes contra dnm q̄ fraudulenter eos esse assēt. diuerat enim pos ieremie. se manentes in ihr̄lm perituros. eis uero q̄ se traderent seruo suo nabuchodonosor uita polliceb̄antur. nē in contrarium euenire uidebant. p̄p̄ hoc prophetauit ezechiel euersionem urbis ihr̄lm et templi re manserant in urbe fame perituros et extra urbem gladio. eos autem q̄ uiui traherentur grauem passuros seruitutem p̄p̄s autem in pace et quasi libera seruitute mansuros Vt autem auctoritatem preberet deo p̄ostendit quasdam uisiones similes. s. hominis uituli aquile et leonis nō solum ad p̄figurandum euāgelistas sed ut ostenderet deum ihr̄l' deū e' tocius creature per dignioza hec om̄em intelligens creaturam. homo enim preest ceteris animalibus. aq̄la auibus. leo feris. bos iumentis. Anno ix. regni dicti sedechie. nabuchodonosor ihr̄lm obsedit et dictum sedechiam post biennium una a' ciuitate cepit et occ̄lo p̄pius effodit uinculisq; cathenis in babilonem adduxit et ibi fuit termino regni ebreorum in quo regnatum est annis quingentis et xmp. cum dimidio. In hac ultima captiuitate iudeorū terminata est quarta etas seculi hūis annos. mf. octoaginta et q̄nq; fue

ieremias incepit ꝓphetare

Nota

finis. iiij. ētis etatis

numa p̄pil⁹ duos mēses. s. ianuarij & februarij āno addit

nō magnanimus zelum iustitie

ysaias secatur cū serra

Nō miraculum de piscina silee ad p̄ces ysaye prophete

runt autem ab anno quarto salomo
nis in quo fundatum est templum us
q; ad predictum eius incendium ānj
mſ. xlix. ſab ingressu terre promissio
nis. d. cccc. lxxvj. ſa diacone legis. d. cc
c. xvj. ſa natiuitate abrahe. ſm. cccc. xl
v. ab inicio uero seculi. mſ. mſ. lxv mj.
Et q; in hac ultima captiuitate ebre
orum regnum iudeorum destructu
fuit. ſ. circo per temporum et uicis
alionum regnorum. babilonia. ſ. dei
caldei. persarum. macedonum et alio
rum oportet nos ad notiam tempo
rum huiusmodi etatis subtiliter p
uenire. Et q; nabuchodonosor rex ba
bilonis dicti regni iudeorum destruc
tor maximus tunc in oriente tenebt
imperium. ſ. circo ab ip̄o huiusmodi
etatis q̄nta sumit exordium.

fiunt q̄rta etas incipit quinta

Igitur Na

buchodonosor rex babilo
nis treginta et sex regni sui ānō
ihr̄lim cepit eamq; anno templo des
truxit et ebreos captiuos duxit. Vt
superiora declarant cui successit fi
lius suus uocatus nomine patris
Nabuchodonosor timensq; ne pu
nitus sicut de bestia fuerat in hoiem
resti sic de morte resuscitaretur ad bi
tam quendam dictum ioachim con
siluit eiusq; consilio eadem patris
effodit effossumq; in mſ. ptes diuisit
et mſ. multoribus dispertiuit. timaq;
aut ioachim nō resurget de cetero pe
nitus ñ hēt trecentos multores con
gregentur in unum. Dictaq; ci
uitas babilonis capta fuit p Cirum
regem persarum licet esset fortissima
sic q; humano ope extrui potuisse
uel humanis uiribus destrui posse.
Vtrumq; pene incredibile uidebat
Hec ciuitas a nembroth gigante cui
nata erat altitudinis decem cubito
rum fuit fundata et a semiramide
regina reparata deliciis et fortitu
dine habundabat. Hec campi planae
undiq; conspicua natura loci letissi
ma castrorum altitudine mirifice de
corata membris partibus per circu
pulare disposita firmitas et magni
tudo murorum eius uix relatu ce
dibilis. habens in latitudine cubitos
centum q̄nquaginta in altitudine

Nota

vſ. Ceterum ambitum eius. mſ. ix.
stadiis circuibant. In fronte autē mu
rorum erant centum porte ere mire
magnitudinis murus cocti lateris
atq; interfuso bitumine erat compac
tum fossata extrinseca late patens vn
diq; tamen et babillon illa ita fortis
et magna minima mora victri et
capta subuersa est. De babilonia
ieronimus super ysaiam sic loq̄tur
babilonem fuisse potentissimam et
in campestribus p̄cipuam sitam ab
angulo usq; ad angulum muri tre
cem et sex milia tenuisse passuum
refert herodotus et alij q̄ greccas hi
storias conscripserunt sic dicunt.
Arx autem. i. capitolium illius ur
bis est turris q̄ edificata post dilu
uium. tria millia passuum tenere
narratur paulatim de lato in an
gustum coartata ut prudq; impune
facilius alacaorubi subsistentet. des
cribunt ibi etiam templa marmo
rea aureas statuas plateas lapidi
bus preciosis auroq; fulgentes et
multa alia que pene incredibilia
esse uidentur. Cyrus enim rex
persarum cum fere orientem et subie
cisset ad babiloniam alijs cuncti
tibus potenciorem accessit. sed cum tra
tres fluuios alij dicunt ganges sibi
obstitit et unum ex militibus dicti
cyri candore formaq; alios credenti
tem transeundi fiducia persuasit
submersit. Tunc rex iratus ulcisci
ui ānem statuit contestans eum q̄
tam preclarum eq̄tem uocasset. uti
et mobilem religandum ut viri
genua tangeret transeuntium fe
minarum quod et frm̄ extitit qm̄
in mſ. lx alueos diuisit. Et sic ac
cuitate fluuiorum auertit. et p alue
um in luto aquarum multarum si
cut p̄phāuerat abacur ciuitatem in
trauit et cepit. Hoc totum narrauj
mus ut ostendamus q; ad tram dei
omīs potencia pulus sit et fragile
et cineri comparet. Et licet p̄mus
imperium fuerit et potentissimum
sicut p̄mi fuit uti et primum cessit
Vbi nota q; per quatuor mundi partes
quatuor regnorum p̄napitus emi
nentes extitisse noscuntur. Babilo
niam ab oriente. Cartaginem a me
ridie. Macedoniam a septentrione.

Nō

Nō⁹ pmaxi babilonij
eminentes cartaginē
fuisse i mūdo macedōn
romanū

Ab occidente uero romanum biguit imperium ¶ Predictam ciuitatem transit ganges de quo legitur q⁹ eius latitudo ubi diffusior est ⁊ passuū ubi angustior. vnī passuum habet. De isto fluuio dicit luchanus q⁹ cōtra solis ortum currit. De eodem dicit solinus q⁹ trecenta pedum anguillas

Nō anguillas trecenta pedum

produat ¶ Et nota q⁹ per eum rege hebreorum captiuitate lauata. l. ferme hominum milia regredi fecit ī iudeam. qui constructo altari templi fundamenta iecerunt. sed cum aliis gentibus fabricatio impediretur in pfectum opus usq; ad darium permansit solo altari consistente. 2o tempore iesu filius regis seneris filij salatiel clari habentur qui et principes fuerunt eorum q⁹ regressi sunt ī iudeam. Cui cyro successit. cambises

Nō singulare iudicū regē babilonis q⁹ in quo iudicem.

eius filius de quo legitur q⁹ adeo seuerus fuit ut quendam iniustum iudicem excoriari fecerit. et super sellaz eius cano coptum filium iudicis sedere fecit ut timeret iniuste iudicare ne simile iudicium pateretur. hic cambises in hystoria iudith. nabuchodonosor nominat⁹ qui precepit

Cambises nabuchodonosor nomīat⁹

oloferni p̄nāpi militie sue ut egredi ens nulli parceret omesq; deos terre exterminaret ut ip̄e solus deus dicer⁹ quod audientes filij isrl timuerūt ne silia facerent in ihrlim et sanctuario dei q⁹ alīs facta supra narrant⁹ ¶ Erat autem in pp̄ullo illo iudich uxor annis mulier pulcra nimis sed casta hec holofernem in spē sua cepit cum vinolentum et sopratum decollauit caputq; eius ablatū in ihrlim tulit et circa in hystoria continetur ¶ A culpa quoq; mendacij q⁹ iudetur sepius mauruisse iudith apd̄ olofernem eiusq; satalites. ut q⁹ riū dit se fugere a facie ebreorum q⁹ nouerat eos tandos assiryis in dep̄dacionem. Et q⁹ dixit holoferni si sciat⁹ fueris uerba ancille tue et c̄. Sic creatori potest. s. q⁹ iudith prophetice logquebatur predicens iudeos esse tradendos in manus pp̄uli gentil⁹ q⁹ factū fuit sub tito et vaspasiano pp̄r peccā q⁹ commiserunt in xp̄m et in ap̄stolos. et ita excusat⁹ amendacio q⁹ mistice loquebatur. licet audientes aliter intelligerent. Vnde ip̄i dicebat holofernes hec ī dicta sunt p̄ prouidentiam dei glo. v. spū prophetico. uel dicebat pp̄r inherdam iudeorum quia iam adeo desolati et pusillanimes erant effecti q⁹ uolebant se ultro tradere nisi deus liberaret eos et ita nō menebatur de hoc q⁹ se ornant ut ip̄m deciperet potest dici q⁹ sic preperando se nō intendebat eum scandalizare sed intendebat ad liberacōm pp̄uli sui. Secūdo ad utilitatem holofernis ut ad temp⁹ in eam captus minus peccaret multas enim habens concubinas multis modis peccabat ¶ Tempore dicti nabuchodonosor prophetauit daniel in caldea qui adeo clarus fuit ut a tribunis suis spado firmiter crederet⁹ hic nabuchodonosor elatus superbia et non cognoscens deum ut debuit de homine in bestiam ē mutatus nō q⁹ fuerit passus corporis mutacōnez sed mentis alienacōm. Nam ablatū fuit ei usus lingue ad loq̄dum datq; est ei herba in cibum nam ut debatur ei q⁹ esset bos in anterioribus et leo in posterioribus ad preces daniel obtinuit. ut septem anni in septem menses conuerterent⁹ In q̄bus quadraginta diebus reuersus ad cor homines flebat deoq; supplicabat adeo ut occili eius caro fierent. Et iterum p alios quadraginta in nisiniam v̄ tebatur donec septem menses complerentur. post quos reuocatus nō statim regnauit. sed statuti sunt pro eo septem iudices et usq; in finem septez annorum p̄nām egit panem non comedens et vinum non bibens le gumnibus utebatur et herbis Iuxta consilium danielis ¶ Dicti cambisis anno octauo pitagoras phō clarus hi letur q⁹ crotoniam veniens pp̄ulūq; in luxuria prolapsum prospiciens. auctoritate sua ad usum frugalitatis reuocauit laudabat cotidie virtutez et uicia luxurie calumq; cuncta. hac peste p̄ditarum omnia abīt. tmq; studium ad frugalitatem p̄discendā multitudinem prouocabit ut aliquos ex his luxuriatos esse incredibile uidetur. Matronas quoq; separatas auris doctrinauit et pueros apte fregiter habuit. Docebat autem nup̄ has pudicaciam et obsequia in uxores nunc illos modestiam et litterarum studia. inter hec uehit genitricē virtutum frugalitatem omnibus dissebat matronis. Dicens inter alia ornamenta matronarum pudi-

Nō de isto rege. xxm. q. m. capto nabuchodō⁹

ta pigoras phus

Dicebat pitagoras. duoz tpz memoie hūdā cuncta mane et vespe. i. cogitaturi sumus. et cogitassimus ste post dm veritatē celādā q⁹ ds solo deo hoies ppinquos fiat. ste cum genitalia cogitationē. statuerūt ne tripudiaret. ignē gladio ne foueret. cor nō cremendo. p viā publicā ne ambularet. pudicas ī domo nō hūdas. nūq; ī medio videri nouum. phicz meditacionē ee mortis.

Nō q pitagoras fuit inuētor arismetice

Veram non vestes esse dictus pitago ras fuit arismetice inuentor dicti re gis tempore veno fuues comediarum scriptor insignis haletur et clar uert Agenis Zacharias et malechias pphē

demócritus
eraclitus
anaragoras

Post cambi sem vnus de septem magis qui persarum regnum iudicabant. Cuemides nomen regni persarum fe udulenter obtinuit anno vno occi so sicqdem illo successit sorte darius fi lius itaspis et regnauit annis .xxvb. Tempre huius democritus eraclit anaragoras clari halentur. De demo crito legitur q se eruit oculos aliqui diant hoc fecasse ut uegetiores co gitationes haberet aliqs ne uideret bene esse malis ciuibus suis. Alii di cunt q mulieres sine conapistenaa utere non poterat. Anaragoras leges anathansis arancarum telas subtilit et propie comparabāt. Nam ut illa in fir miora animalia retinere et uale ora trāsmittere ita et legibus humil's et pauxes coistringi uidēt diuites ac potentes ipis minime cernimus al ligari. Ipe anaragoras post longas pegrinationem pro studio sapienaē in patriam reuersus. Cum possessiones su as desertas uideret. nō esse aliqd salui in ustc periss̄et. Ipe etiam audita mor te filij dixit. Nichil mi in expectatum nunciaas ego enim illum eyme na tum sciebam esse mortalem. Anno siquidem dicti darij vicessimo vale rius collega bruti adeo pauper i ro ma mortuus est ut necesse fuerit ipz sumptu publico sepeliri. hic adeo ple bem dilexit ut ualerius publicola fu erit cognominatus. Dictus etiam brutus adeo fuit plebis dilector q ai ipe brutus quosdam ex filiis conspi rasse aduersus ppulum comperisset ut. s. expulsos reges mutarent in foru trauit et media cōcione uirgis cesos seuiri peraussit. Dictus darius qua dam nocte sparge factus proposuit qstionem tribus custodibus corpus sui quid de tribus foraius uideretur regeuitio et mulieres promittens mu nera et honorem ei q sapiencius res ponderet in cratinum coram satrapis et magrantibus accesserunt illi tres

Nō pgrinationem le gis ad tela arance

Nō pgrinationem q̄ ppt̄ exsdre .ij. c. mj.

Nō pgrinationē pcēdā morte

Iste anaxago. veneno mortuus ē atenis q dicebat solē ēe lapidē ardētē q athenī enses dīm ēe credebāt.

hic valerius edes suas i medio foro diruit fecit q nimis gratie sibi cīues apebāt.

et aut p̄mus regem esse fortiorem ce teris cum homo enim presit ceteris animantib⁹ rex preest hominū et ad eius nutum oīa disponunt. Se cundo pretulit uirum quia aī homo presit ceteris cum fortitudine viri ipām aiam fortitudinem Zorobā bel uero mulierem fortiorem utroq asseruit. Nam regibus et hijs q̄ uires plantant mulieres dominantur. i pro mulieribus homines cuiuscūq status communiter animas ponere non formidant. Super hec autem oīa ueritatem dixit esse fortiorē q̄ immobilis semp est et sempiterna Cumq; oīs ueritatem fortiorem oīb⁹ iudicarent dixit rex Zorobabel ut pro arbitrio quam uellet gra tiam postularet. Decisq; templi redificatōnem et uasorum domus i ierl'm remissionem de quo rex gau sus est. Nam idipm se nouisse me minerat et sic. vnc. anno darij con sumatum et consumatum est cōple tum est templum quod per xlvnj. a nos redificatio durauerat et vicesi mo q̄rto mensis marcij celebraue runt filij isr̄l' phase secundū legem dn̄i. et hec fuit fa templi dedicatio ano quoq; dicti darij decimo reges rome defecerunt pulso tarq̄nio sup bo q̄ reges imperauerunt annis .ij. vlmis. Tempre autem quo pulsi sūt reges usq; ad .vb^m. lapidem rōa nj tenebant imperium quod post mo dum sub consulibus fuit amplissīe dilatatum. Hoc tempre lapis hmis formam uisus ē cecidisse de celo.

Nota

Ctqua in superiorib⁹ nominata sunt reges et descripti latinē et omē tpz quod regnauerunt insimul hic de scribet⁹ tempus cuiuslibet seorsū et etiam describet⁹ cum quib⁹ iudicib⁹ et regibus isr̄l' regnauerunt prefa regis certo descursu temporis nomj nati fuerūt latini. Postea albam q̄ filio ence albam condidit ciuitatez ideo albam dicti et tandem siluij ca supra descripta et licet eneas q̄ amis trib⁹ ob nobilitatem regnandi dicto sit p̄mus rex latinorum tamē ipm

preterierunt quatuor q̄ fere. C.l. annis regnauerunt. Vt ergo sciat^r regimen cuiusl̄bet Est sciendum q̄ tempore iudicatus sampsonis ānō septimo elcanus enee filius ānis xxxbm· regnauit. Tempore iudicat^9 heli pstamus siluius secundus rex albanorum regnauit annis xxxj. Tempore eiusdem dauid anno xxx vnō· latinus siluius iij^9 rex albanorum regnare cepit regnauit ānis xl Tempore salomonis anno xx xbm· sui albasiluius rex albanorum q̄rtus regnare cepit et regnauit annis xxxix· anno assa regis isr̄l· xxvnj egipius siluius ab alijs uocatur achas siluius sextus rex albanorum regnare cepit et regnauit annis xxxiij anno vnō· iosaphat regis isr̄l' capis siluius vi^9· Rex albanorum regnare cepit et regnauit annis xxbnj· Tempore athalie mis occie carpentus siluius vn^9 rex albanorum regnare cepit et regnauit ānis xxj· Anno octauo regis ioas tiberius siluius non^9 rex albanorum regnare cepit et regnauit annis nouem eiusdem regis ioas anno xxnj· agrippa siluius decim^9 rex albanorum regnare cepit et regnauit annis xl· Anno amasie regis isr̄l xxvnj· annulo siluius xj· Rex albanorum regnare cepit et regnauit annis xix anno osie· xb· regis isr̄l' auentinus xj· Rex albanorum regnare cepit et regnauit annis· xxxbj· sub quo duo alij reges uidelicet p chas q̄ regnauit annis xxnj· et amulius q̄ regnauit annis xlnj· regnauerunt non plures repire Post illos romulo fuit p̄mus rex romanorum et hic cepit regnare tempore achath anno et regnauit annis xxxbj· Post romulum regnauer^t senatores anno vno· Deinde secūdus rex romanorum fuit nūma pōpilius q̄ regnauit annis xlvij· et regnauit anno p̄mo regis manasses regis isr̄l· hic ampliauit urbem et adiecit ei mōtem silcon· hic ut uim ferocis populi reprimeret q̄ iniuria regnum auxerut cerimonias et cultum deorum instituit hic regionem p̄ri^es augures ānalia et festos dies locum festum eorumq; templa instituit anno insuper ianuarium febroarium q; ut duodecim essent menses addidit Te pre amon regis isr̄l' incepit regnare tullus hostilius rex romanorum et regnauit annis xxxnj· Hic prior in re publica censum exegit q̄ ad huc p orbem terrarum pcognitum erat· hic in purpura fulgures p̄ usus ē tandemq; aim sua domo fulmine conflagrauit Te pre amon regis isr̄l' anno vn^9· regni eius anais marci rome regnauit annis xxxvij· hic auentinum mōtem et iamdim urbi addidit sup̄ mare portum ostie condidit Anno p̄mo ioachim regis isr̄l· tarquinius priscus quintus rex romanorum regnare cepit hic urbem menis et muro cinxit ludos instituit Talles mellesius phūs claruit pphantibus in iudea ieremia et sophonia anno autem ix· Captiuitas hebreorum facte p nabuchodonosor regnauit seruius tullius et regnauit annis xlmj· hic analle captiue sed nobilis filius tres montes urbi addit q̄rinalem viminalem et esq̄linum fossas cincti murum ducat Anno siquidem sui regis xxx^o sui regni vi^9· Rex romanorū tarquinius superbus occiso seruio socero suo romanorū inuasit regnū et regnauit annis xlb· hic excogitauit compedes ferreos et fistreos lactumias Carceres exilia metalla et cathenas q̄ tandem regno fuit expulso et regia dignitas uelud romanis exosa in urbe destructa est et eius loco romani binos consules creauere· Hic merito fuit expl' sus q̄ urbem uelud tyrānus premebat uelud exactor seruicijs per urgebat uelud hostis bellis et sedicionibus regnum euertebant· P fato dario successit filius eius xerxes q̄ adeo luxuriosus fuisse describit^r ut edicto pu^o p̄mpū ei constituerit q̄ nouū genus uoluptatis inuenuret exterato ustius regis mādo fuit traditus et ip̄e resurgit in regnum suum quam fug-ā pulsus

Nō q̄ p̄mo anno pri· censu exigit male perijt cum domo sua.

q̄ Talē mellesiū phūm claruit

Q̄ l. primo iuuent et exco gitauit compedes ferreas

Nō iustū expulsionē a regno tarquinij superbi

Nō mōstrū

Signū habuerat monstruosus ille pr̄
eque que in eius exercitu mulpem p
peraret. Post dictum verum reg
nauit artabanus mensibus septē
Post illum artaxerces filiꝰ xerxis
toram uso esdras ꝓphā grām ī oculis
eius inuenit. hic esdras legem mo
saycam actaxerxis sucten̄sam subtilr
reparauit. nouasq; lr̄arum apices
excogitauit qui faciliores fierent ad s
cribendum et abiliores ad pronūciam
dum/ dicunt enim q̄ modum scribē
di a dextra in sinistrum vpē iudeis tra
didit. Cum p̄us ad modum arabū
scriberent unde scriptura exorsa eo
dia solet. Tempore huius regis em
pedocles phūs claruit aiq narrat
fuisse uerbum illud quod aristoteles
recitat. Tria sunt in toto ūerum na
turale precipua. s. nobilis affluentie
contemptus/ future felicitatis appeti
tus/ et mentis illustratio. quorū p̄
mi nihil honestius. 2o nihil felicius.
3o nihil ad ambrum adepcionem
efficacius. Tempore istius astuā
tis apius filiam suam virginem ī
medio foro occidit mallens esse oc
cisor uirginis q̄ corrupte patet Tē
pore huius regis nemias fecit redifica
re menia urbis ihr̄lm. et tempore ei⁹
isticus vpocras solēpnis et precipuꝰ
medicus floruit. cuius actor et re
pertor apud grecos plinius appollo
Hanc gentilis eius esculapius am
plificauit laude opere sed postq̄ ful
minis ictu esculapius interiit inter
dicta fertur medendi cura et ars simul
cum auctore defecit. latuitq; pene
p annos .v. usq; ad tempus ar ta
xersis regis psarum. Cuius tēpore
ypocras supradictus in lucem reno
catus Anno etiam. xl huius re
gis. socrates phūs colitur hic socra
tes duas simul et semel habuit v
xores q̄ cum crebro inter se iurgaret
et ille eas solitus esset irridere q̄ ipe
ppr fedissimum hominem simum
uaribus calua fronte. pilosis humi
lis decepturent nouissime uerterunt
in eum impetum et male multatū
fugientemq; diu persecute sunt. Quo
dam autem tempore cum infincta eo
rum aa ex superiori loco ingerenti u
xori zantippi socrates restituisset aq̄
pfusus immunda michil aliud respō
dit q̄ capite detorso faciem inquit

Esdras legē mosay
cam reparauit

Esdras modū scribendi
a dextra ī sinistrū iudeis tradit

Empedocles phūs claruit

Nō tria precipua

Ypocras floruit

Ab appolline media
na ꝓnapiū habuit

Socrates phūs

futurum ut ista tonitrua mulier seq
retur. Item interrogatus ab altibiade.
Cur zantippem mulierem tam ac
bam non corrigeret sed eius cōuiuia
sic pacienter ferret/ qm̄ inquit ai ullā
domi talem paaor insuescō et exercere
or ut ceterorum quoq; foris pestilen
ciam et iniuriam facilius feram So
crates dicebat multos homines ꝓpter
uelle uiuere ut ederent et biberent se
cutem edere et bibere ut uiueret. De
eo dicit ieronimus eumdem semper
multum habere non possumus/ q̄ de so
crate phī gloriantur eius sūe fuisse
scribunt Melius est cauere q̄ pe
uere/ q̄ multarum rerum ptātem hab
ꝑmum purgare consciencam debet
ut qui delicta corrigit nō admittat. S
tultum est ut imperare quis alijs uel
lit ai sibi ipi impare nō ꝓsit. Oriente
sole consilium occidente conuiuium co
gitato. Age sic alienum ut tuum nō
obliuiscaris negocium. Amico ita pro
desse ne tibi noceas. Oz habes ita utere
ut alieno nō egeas in tuo plusq̄ ī ali
eno salue salucinam suscipe. Peccunie
q̄rende et tuende modum habere opor
tet/ Cum amicis breues rationes am
micicias longas habere oportet Ma
lum alienum tuum ne feceris gaudi
um. Principium amiciciarum bene
loq̄/ Exordium inimicicarum male
dicere. Amicus raro acquiritur cito
amittit. Consciām plog̃q̄ famam at
tende. Fallere enim pōt famam cons
cienciam minime. Nulli imponas q̄ ipe
pati nō possis. hoc alteri scribe quod
tibi optas scribi. Pūtem laudare
minime decet. Expultus sit apud te
sermo q̄ solus audieris. Si bene ege
ris ipe tibi psone auctoritatem dabis
Peccatum gemmat quē non pudet de
licti Socrates dicebat michil ult̄
petendum a diis immortalibꝰ arbitror
q̄ ut bona contribuant. i. tribuant.
Ipi enim deinde sciunt q̄ unicuiq; sit
utile. De eo dicat ualerius h. bm. So
crates humane sapiencie quasi terres
tre oraculum compendiaria uia eos
ad gloriam puenire dicebat q̄ id age
rent ut tales uideri uellent quales es
sent Idem ab adolescentulo consultꝰ
utrum uxorem duceret an omnino
a matrimonio abstineret. Respondit
utrilibet eorum agere actutum pe
nitenciam. Nam hinc te solicitudo

sentēcie sōcti

Nō

Negat ē ipe q̄ dixit
ē plat.

Nota

miquit. illic te orbitas eripiet. hinc generis meritus. illinc solitudo perpetua contextus q̄rellarum dotis exprobrado affinium graue supalium garrula socrus incertus liberorū eue tus et multa alia de socrate scribūt ꝙ ꝯ breuitatis obmitto

Post dictū

Regem regnauit Exarces mensibus duobus. post illum sagdianus. post sagdianum. darius notꝰ cepit anno etatis quinte. Clexi. āmi mundi uero. vſ. vc. xxxix et regnauit annis decem et nouem. Et anno quarto dicti darij plato nasatur de quo ualerius libro p̄mo refert q̄ dormienti platoni m aīīs apes mel labellis puuli miserebant suauitatem in eo futurā significantes eloq̄j singularem quod rey euentus postea comprobauit. Dicti darij anno. x. egyptus apersis recessit et rursus diuastata egyptiorum renascitur eodem tempore euripides apud archilaum moratur. hunc archilaum regem macedonum dicit seneca ai q̄ dam tempore solis defectio factu cētū timuisse ut se intra dom̄ recipiam concluserit et crinem suum totonderit. Vestem lugubrem induerit putans mundum defecisse ab eodem archelao. Item seneca dicit socratem aliqñ fuisse imitatum ut ad se veniret q̄tinus eum honorare posset. Socrate q; respondisse refert se ab eo nolle recipere beneficia an paria reddere nō posset. Anno decimo octauo dicti darij macedonum duodecimus regē ut horestes annis tribus q̄ in tempore triginta tyrānī rectores athenis cum phydonem occidissent filios eius uirgines in conspectu ad se benire iusserunt et scortorum more mundari ac super pauimenta p̄ris sanguine cruentata impudicas gestibus ludere preceperunt que paulisper dissimulato dolore cum tumultuosas cōuiuas cernerent quasi ad regias nates egredientes inuicem se complexe precipitauerunt in puteum vt uirginitatem et honestatem morte seruarent. Post darium regnauit artaxerses et regnauit annis. xl. hic ab ebreis dicitur assuerus sub quo historia hester conscripta ē. Regnauit autem hic assuerus ab india usq; ad ethiopiam sup centum xcgnti et septem prouincias et erat in susis ciuitate solium regni eius de quo referunt justinus et pompeius trogus ex pelliabus centum et q̄ndecim filios habuisse. hic contra morem persarum apud quos rex nisi morte mutatur filium suum fecit regem. s. darium. sed ipe dario post noua pitie pietatis exempla interficiendi prem consilium cepit. tanto sceleratior q̄ in societatem fratrum assumptos q̄nquaginta fratres fecit parricidas. Grande prodigium et portenti prorsq; genus in audibile ut in tanto populo filiorum socrum uerum etiam patrum filios eripere ausum fieri potuerit. ut ex. l. liberis nemo inuentus sit que aut paterna magestas aut uenerado senis aut indulgencia pris atanta immanitate reuocaret. Cunq; darius dicti patris sceleris iniuria sui patris eripuit ut fam̄ cum fratribus aduersus prem coniuracōnem expleret deprehensus cum omnibus fratribus suis penas parricidij luit. Nam inter filios omnes q̄nquaginta uxores q; eorum cum liberis. ne quod uestigium tanti staret sceleris interfecit neq; uero multitudo filiorum incredibilis uideri debet p̄ sertim in barbaris cum innumerabiles habeāt concubinas. Nam et trogus pompeio refert libro tricessimo nono in fi. crocamnum regem arabum septingentos filios expellicibas habuisse. Anno huius x̄ athenien. xx. mr. litteris uti ceperunt cum antea xpi. tantum haberent quarum lrārum vsum primi fenices inuenerunt. Et q̄m crebro literis utim̄ sedet animo de ipis temere ordiri sermonem littere autem sunt iudices verum significaq; uerborum q̄bus tanta uis ut nō dicta absencium sine uoce loquat̄. vtilis lrārum rept̄ ē p̄ memoriam futurarum rerum ne obliuione fugātibus alligāt̄ littere autem dicte sunt quasi legiter q̄ iter legentibus prestant. uel q̄ in legendo iterant̄ litere latine et grece ab ebreis fuerūt exorte. Cōstat

Nō q̄ artaxerses dicitur assuerus rex.

Grande prodigium. si audibile fuisset

fenices primi literarum inuenerunt

Tradiat̄ quasi legis ut

enim linguam ebraicam omnium lī
guarum et trārum esse mātēm. Ebrey
xyq; elementis trārum secundum ve
teris testamenti libros utuntur gre
ci uero xyuſ latini autem inter vtrā
q; progredientes. xyuq; elementa ha
bent ebreorum trās dicunt alege ce
pisse per moysem. Syrorum autem
et caldeorum per abrahām. vnde et āi
ebreis et numero et sono concordāt
solis caracteribus discrepant. Egip
ciorum trās. Isis regina maci de gre
cia uemens in egiptum reperiit et
egipcijs tradidit. Grecarum trārū
usum primi phenices inuenerunt.
Hinc est q; phenico colore quidem
color croceus est librorum capita scribī
q; ab ipis p̄mū inicium habuerunt
latinas litteras carmentis q; fitā
carminibꝫ canebat. p̄rio autem no
mine uocabat nichostrata. Alij di
cunt q; bithinia condita ē aphenice
q; phenicabus quaſam tradidit trās
et ad scribendum membranarum misti
tuit. vnde et color ille phenicius deus
est qui postea trā mutata dicitur pu
niceus. Huius regis tempore zeno
phon phūs clarus habetur. Cuius
fertur fuisse illa sapiēs magna sniī
Cum enī s̄ quidam malediceret
maledicenti simia cum grauitate
respondit. Tu mīt nī maledixisti.
ego uero a saena a teste didici male
dicta contempnere. De ipō etiam
legitur q; ami solep̄niter secundum
ritum illius temporis sacrificaret
maiorem ex duobꝫ filijs quos hab
bat in prelio cecidisse cognouit. nec
ideo cultum deorum dimittendum
putauit sed trimodo coronam depo
nere contentus fuit qua depositā p
amicitā ē quodām cecidisset audi
uit autem eum strēnue pugnāte;
interisse tunc coronam capiti repo
nens testatus est maiorem se de vir
tute filii letitiam quam de morte
sentire amaritudinem. Anno
xuj dicti regis diogenes claruit de
quo scribit climachus q; cum dioge
nes intrepidine ipe sederet id solē
quidam cecus cum baculo o
ffendit. Tolle diogenes. tolle ocl'm
tuum. baculum ipius ocl'm appel
lans. Cumq; cecus q̄rebat quid ibi
faceret. respondit in tenacione suī
et quos capio non habeo quos āt
non capio hos habeo pediculos q̄rē
ni uestimento querebat et quos ca
piebat obterebat. Ideo dicebat se cap
tos non hābē. Tempore huius regis
dionisius tirannus imperabat in
cecilia huius dyonisij cum omēs ci
racusam interitum expectarent q̄
dam ultime senectutis femina sola
cotidie matutino tempore de suppā
ero;abat ut in columnis ac superſ
tes esset quod audiens dyonisius
admiratus cām interrogauit. At illa
cum essem inquit puella et grauē
tyrānum haberem et carere cupie
bam. Eo quoq; mortuo prior eo suc
cessit cum etiam eo carere optarem
terarum inportunorem hāc cepim
timens q; deteriorem tibi succedere
caput meum pro tua salute deuouco
Eodem tempore plato clarus habē
de quo sēptes notabiles smōe descri
bunt. Dixit quoq; beatas fore res
publicas si aut eas sapientes rege
rent. aut earum rectores studere
sapiencie contigisset. Dixit etiam
esse causam malorum esse uoluptatem
q; ea capiuntur homines sic hamo
pisces. Dixit etiam si sapiencie fōs
ocl'is uideri posset maxime ad amo
rem sui omēs homines crearet.
Dixit etiam nō p̄t̄ comprehendi fōs
iusticie nisi prius discruciatur seruſ
iusticie. Sacrificia q; remota ē a iusſ
ticia callidit as est appellanda. Ho
minus paratus ad periculum si sua
cupiditate non communi utilitate
impellitur audacie nomen habet
proximus q; fortitudini. Illa ē iusti
cia uerissima q; ergā inferiores
seruatur. Triumphus est innocē
cie non precare. More philoso
phantibus est meditacio moriēdi
Locius philosophie robur prae
cia est. Idem duas corporis sumpti
tis nō esse uelandas edocuit nec aſ
suefieri debere molliciae pedum et
capitis cum enim hec habuerint
firmitatem cetera robustiora suī
menbra. Hisdem quoq; tempo
ribꝰ architarentinꝰ floruit Cuius
plato legitur fuisse discipulus qui
dixit. Nullīs enim pestis capita
lior q̄ corporis uoluptas. hinc aui
de libidinis temere et effrenate i

zenophō phūs regit.

Nec q̄ tempnēda mor
te p̄ virtutem.

Diogenes claret

Nō tredymio
tiranno.

claret plato

Nō sūas plato

architarentinꝰ
floret.

Nota

atantur. In patrijs predicationes hĉ
rerum publicarum euersiones nul
lum demq; scelus nullum facinus
est ad quod suscipiendum nõ libido
uoluptatis impellat. Hic michil si
ne amico uel socio dicebat cẽ ioam
dum. Natura enim michil soluta
rium amat.

Nõ p̃ sine amico uel socio cẽ ioãdum

ANNO AR
taxersis decimo septimo
senones galli romam muaserũt
et ceperunt exceptoq; capitolio pe
nitus destruxerunt gallorũ sidẽ
accensus in capitolium anseris cla
gore deprehensus ẽ. Nullum enim
animal ita odorem hominis sentit
sicut anser. Vñ bratus ambrosius
in exemeron dixit merito debes
anseribus repracari roma q̃ re
gnas/ dij tui dormiebant et anse
res uigilabant illis p̃cius debes
sacrificare quam ioui Cedant igit̃
dij tui anseribꝫ aquibus sencaunt
se esse deffensos nec et ipi caperent̃

ambrosius

nõ dr̃ aliꝰ

Post illatam agallis cladem roma
cogitauerunt propias mutare se
des aliud incollere opidum aliq;
censeri nomine sed per furium Ca
millum q̃ tunc apud ardeam iuꝰ
tum agebat ciuium status urbis
est feliciter repatus. Cum em̃ ro
mam gallis mille libras auri ut
recederent spospondissent et ostrac
tus ille romanis turpis p̃ficeret̃
non dum toto auro mensurato/ z
ipi iniqua agallis illata ponderа
contenderent predictus camillus
aurum subinoueri iubet demũq; a
gallis ut se ad prelium prepararet
galli uero arma capiunt atq; i ro
manos ira magis q̃ consilio irru
unt. Tamen ut refert titus liuius
iam uersa erat fortuna. Iam deorũ
consilia rem adiuuabant romanã
adeo q̃ in totum delectus fuit gallo
rum exercatus ut etiam nec nuncq
q̃ppe cladis superfuisse legatur. Hoc
reffert quidam historiographoꝝ ro
manus. Quidam alius reffert q̃
galli dictum p̃mium mille libraꝝ
auri acceperunt. nec mora diuersis
agrmibus alij greciam. alij trachi
am peierunt tantusq; terror galli
ci nominis erat ubiq; et armorũ
inuicta feritas ut reges orientis nõ
sine gallis bella gererent/ a rege.
taq; bithinie uocati ut auxilium
pacta uictoria regnum am eo pti
sunt eamq; regni ptem gallo greca
am q̃ nuc gallacia dicitur appella
uerunt et post galli admiserunt.
Vnde in greciauenus illud proũbium gal
lum semp ciuem habeas manum
numq̃. Anno predicti regis xxv
m. aristotiles xbij. annum apud
platonis auditor fuit q̃ quidem
aristotiles m neutram ptem dese
metipõ loq̃ predicabat q̃n lauda
re se bam est et utrupare se stulti ẽ
Idem dicebat contra inimicos intra
parietes mõs uictoria querenda ẽ
Idem uiri bom est nescire uel facere
uel pati iniuriam Idem iniuria
iniuste irrogata eius est infamia
qui facit. Eo quoq; tempre medio
urbis romie q̃ p biennium ante in
gens pestilencia iugiter corruperat
loco terra dissiluit uastaq; p̃ruptо
uacua subito inferna patuerũt ma
nebut diu ad spectaclm terroremq; ciu
torum patenti uoragine imprudens
speus nepharianiq; uini hominis
sepulturam diis interpretibus expe
tebat satisfecit improbis fauabus
precipiõ sui. Fl arcius aruus uir eq̃s
armatus uiuicatq; crudeli terre im
opinam societatem. Cum parum cẽt
q̃ ex tanta pestilencia mortuos p se
pulcra susciperet nisi etiam uiuos
fossa sorberet Post dictum arta
xersem p̃sarum regem xp. regnaũt
xbj annis. Artaxersis q̃ sodalis dei
est Huius tempre demosthenes c
gregius orator agnoscatur. hic demos
thenes cum aristodemũ fabularum
actorem interrogasset q̃m mercedis
uti ageret accepisset et ille respondis
set talentum. Ac ego aut demosthenes
plus accepi ut tacerem. Ita siq̃dem
causidicorum lingua depmitica est
ñ eam ut dicit solet fimbus aureis
uincias quod apud eos silendũ
ẽ uenale. Hic demosthenes cẽ ceteri
discipuli socratis donaria plura offe
rrent se pauperem solum eidem obtu
lit dicens q̃ melius habebat se illi

Nõ vigesimo dmõ pllio

Nota p̃ũbium

aristotiles

Nõ sentẽcias ar

Nõ mpr

istic marchꝰ cuncq; pfligit eqꝰ
uingr armatꝰ spote i medio
pdite aperte.

demosthenes

obtulisse ceteros autem cum pauca ei dederint plura s' et meliora reti nuisse. vnde aut obsecro te ut hoc mu uusculum pauptatis mee excolas. et tua diligencia et sedulitate melio et ornatus reddas. Cui respondit socra tes se ab illo munus maximu fusse pisse si se ipm puo exterminaret. et lubenter alterum oprum ut eum faceret meliorem Aliqui dicunt q nõ fuit demostenes qui se obtulit socrati sed eschines discipul dicti so cratis Dicti regis tempore alleyã der magnus ggres miseriarum atq; atrocissimus turbo totius orientis na tus est dicti regis anno xvj. plato moritur Cui successit apuleius qui sunt septres suie. Nulla res potest esse eadem simul festinata et exam nata nec est qcq; omnium q libere possit laudem diligencie simul et grauis celeritatis. Nichil ẽ dõ grauis et liby q; uir plecte boni q; ceteros amaellut. Eq; dum tes ispice detenõ ut eqs q; mi camur neq; enim in equis cum ediis phalleras consideramus sed equum ipm nudum et solum ut sit ad spe ciem honestus ad cursum uegetus aducturam ualidus. Sic gr et in hominibus contemplandis. Noli illa aliena extimare sed ipm hoiez penitus considera ipm ut meum so cratem pauperem expecta aliena uo to q parentes pepercerunt. et q fortu na largita est. ut prosapiam et mul tiplicias diuicias generosus es pue res laudas diues es. non credo for tune. Cuius dicti regis verb. Xe nocrates quem tullius dicat fuisse gr uissimum philum q aliqn vino grauis in simi phince nobilissime athenarum scriti spnte procubuit contra que phynea cum quibusdam uuenibus pugnq posuerat se plm a propsito castitatiq; abducturam. staq; cum diu eum pro libito actra tasset nullo modo eum ad libidiez allicere potuit. Cumq; uuenes ab ea pignus posterent. Illa respondit se de homine nõ de bestia uel statua pignus posuisse. Idem ai quibusdam detractoribus interesset. sperq; taceret uno grente cursolo taceret. q; dixis se me inquit aliqn penituit tacuisse nũqm Post otium siue artaxerce

Plato moritur apule yus ei succedit sentencie cuius

Nota

Nõ q dicãt allie na mhõie

De xenocrate

regnauit argessem eius filius annis quatuor.

Post dictũ

regem regnauit darius annis quindecim rex plarum q tempore ufl. lxxx. matrone romane coacte sunt bibere uenenum quod coxerant. nec ant eam diem de ue neno rome memoria facti recollit Hic darius anno sexto regni sui ab alexandro rege macedonum sexto decimo interiit. et tunc re gnum persarum quod ducentos xxi. annis durauerat fuit destruc tum Tempore dicti alexandri magni anaxamenos orator egregi et magister dicti alexandri mag ni. Cum alexander cum impetu ferret ad destruendum ciuitatez lapsatum pregressum ei mena ouum. Anaxamenes sciens aut q pces ire eius appreciaret. Juraut se non facturum q praisset. Peto q; inq; ut ciuitatem destruas sta salus urbis eius beneficio obten ta est. Clarut etiam eo tẽpore epicurus. hic dicat se raro sapien ti in cunda connubia q; multam mõmoda amicia sunt nupcijs Hic uoluptatis asserter omis libros suos repleuit olleribus et pomis vilibus cibis. Dicens esse usuẽdi q; carnes et exq;site epule ingenti cura et miseria preparantur. Ma iorem penam habent inquirendo q; uoluptatem in comedendo. Di cit etiam corpora mã alui et potui tui indigere ubi aqua et panis sit et circa hns similia. Hijs nature satisfactum ẽ q;cqd supra fuerit ad vinum uoluptatis expectat Idẽ dicebat eos q; carnibus uescantur i digere q; nõ sint carnium q; simpli ci uictu utunt eos carnes querere nõ oportet. Idem sapiencie opam dare nõ possum si mense habundancia cogitemus q; labrie mimo eget et au tra. Idem honesta res est leta paup tas sed uere nõ est pauptas si ẽ le ta. Si ani sua nõ utent ampliss ma licet tocio mũdi dns sit tamẽ

Mõgnõ uenenum habuit pnapius

Nõ alicuã amicã meus oratoris contra alios

Claret epicurus

de pauptate

Nõ bene

mus ler est. Aliquis ber bonus eligẽ
dus ẽ nobis ac sepe ante oculos
habendus ut sic tanquam illo ex
pectante vnamus et omia tãq̃
pmo vidente faciamus. Si ad nã/
ami vnas nunq̃ eris pauper. Si
ad opiniones nuiq̃ eris diues.
Exiguum natura desiderat opiõ
nimum multas parasse diuiã
as nõ finis miseriarum est sed y
maginacio. Ante aram spiacendum ẽ
cum quibus edas et bibas q̃ quid
edas et bibas. Iam sine aĩo vice
racio leonis et lupi vita est. Si
vis diu tutem facere te nõ est diuja
re vã facere te nõ ẽ diu iaẽ addendũ
sed cupiditati detrahendum ¶ Ima
um salutis est noticia peccati et me
ditari mortem. Ira inmoderata i
saniam gignit. Non pticiones nõ
comessaciones nec cõpule fempia
rum nec copia pisciũ et talia huiꝰ
q̃ splendide usui parant in conui
uijs suauem vitam faciunt. Sed so
bria disputacio hijs copijs in con
uiuijs moderate vtuntur q̃ nõ in
moderate eas q̃runt. Multe enim
ex deliciarum epulis molestie ge
nerantur. Hic siq̃dem epicurus
errauit in tribus intollerabiliter
putauit quoq; deum de rebus nõ
curare humanis sed occiosum esse
et michil agere. Dixit etiam uolup
tatem summum bonum esse asseruit
etiam animas simul cum corpo
ribus interire ¶ Primi errorem se
neca ml̃ de beneficijs et lactancio
in li de opifi corporis humani re
fellunt. Secundum errorem elidit
tullius in libro de officijs. ambrosius
etiam in sua libro de off. Et augꝰ
in de C. dei. Tercium deleruit tulli
in libris de senectute et de re publica

epicurus errauit in tribus

Post Alle

xandrum diuersi regna
uerunt Et pmus in egipto ptholo
meus lagi filius aquo omes postea
reges dicti sunt tholomei. et cepit
anno ãnte etatis. xlvij. mundi
uero. tiijc. lxxxj. et regnauit. xl. Hu
ius tempore theophrastus phus
claruit huuo dicitur esse illa sma

Omes reges egipti a pmo rege tholomeo dicti sunt tholomei

theophrastus claruit

Expedit iam probatos aios amare
non amatos probare. et illa ex in
vmico iudicium si te minimum sen
serit perdidisti et illa/ grauio aduer
sarium securitate decipies et illa/ a
manicum sunt acti iudicia. Scripsit
sit hic librum de amicacia in quo
omi caritati amicaciam preferit. hic
theophrastus accusasse naturam di
q̃ cerui et cornicabo vitam diutiã
quorum michil interest hominibꝰ
uero quorum maxime interfuisse
tam exiguam dedisse vitam quoꝝ
si etas posset esse longior omibus
pfectis actibus eorum vita crudire
¶ Hic scripsit librum de nupcijs in
quo q̃rit an vir sapiens ducat uxo
rem et ait dimittet si pulara esset
si bene morata si honestis orta par
tibus sippe sanus et diues sit. Sa
pientem aliq̃ uideret in fre matri
monium et statim intulit. hec aũt
raro in nupcijs vniuersa concordat
non ẽ q̃r ducenda uxor sapienti.
Primum enim impedit ex hoc diat
studia phie nec posse q̃q̃ libris et
uxori pariter inseruire multa q̃q̃ ce
q̃ monarcis usibus necessaria sũt
preciose salutat aurum gẽme supto
amalle supellex uaria lectice et cur
ra deaurata demde p totas noctes
garrule congressiones illa ornacior
procedit in publicum. hec ab hom
inibus honoratur. Ego in cõuentu
feminarum misera sola despicior
cur aspiciebas uicinam quid ai illa
loquebatis. De foro uenies q̃d at
tulisti nõ amicam bñ possum nõ
sodalem alterius amorem suum
odium suspicatur Si doctissimus
preceptor in aliquam urbium fert
nec uxorem relinq̃re potest nec au
sarcina ire penipen alere difficile
est diutem ferre tormentum. do
de q̃ nulla est uxor sine electio. sed q̃
liscuiq; uenerit est habenda si pracu
da. si futua. si deformis. si superbu
si feda quodcuiq; ẽ post nupcias di
dicamus. Equus asinus bos ca
nis et uilissima queq; mancipia
pius probant et sic emũt solã uxo
nõ ostendit ne ant displiceat q̃
ducat. si domum totam cuius co
miseris ei sole seruiendum est. Si
aliquid tuo arbitrio reseruaueris

Nõ de nupcijs et nubentibꝰ.

Nota.

Nō bene

fiam et habere non putabit et in odi
um uertetur et iurgia. Et si cato cōsu
lueris annus uenena parabit/ auriſi
ces et institores gēmarum. Seria
triq; uestium si introduxeris pul'm
pudicicie est. Si prohibueris suspicio
nis iniuria. Verum q̄ prodest diligēs
custodia cum uxor impudica seruari
non possit. Pudica nō debeat infida ē
custodia castitatis tumē nctū ē illa le
re pudica dicenda ē. an uelint peccare
sed nolint. Pulcra facile admatur.
foeda facile concupiscit. Difficile est
custodire q̄ plures amant. t molestū
est possidere q̄ nullus amare uel ha
bere dignat'. Minor tamē misc
ria si deformis habetur q̄ formosa ul'
seruetur. Nichil enim tutum ē in quo
totius populi uota suspirant. Oz
si ppr dispensationem domus et lāgoris
sola' et fugam solitudinis ducantur
uxores. Multo utiq; melius seruus
fidelis dispensabit. Auctoritati dn̄i
obediens et eius dispensacioni obtem
perans q̄ uxor q̄ in eo se existimat do
minam si contra uiri facat uolūtate
assidere q̄ infirmo melius possint
uernule et amici beneficijs obligati
q̄ illa q̄ nobis imputat lacrimas
suas ut hereditatis spe uendat. Illi
munus et solitudinem iactans lan
guentis animum despicōnem cont'
bet. Oz si ipā languerit egrotandū
ē et nūq̄ ab eius lectulo recedendum
erit si uxor fuerit uxor et suauis q̄
tñ aut rara aut nulla est cū pturi
ente oportet gemi et cum periclitāte
torqueri. Sapiens autem nuq̄ so
lus ē potest habet enim secum om̄ia
q̄ sunt q̄q; fuerunt bona et cū mul
lis rerum quocūq; uult trāsfert quod
q; corpre non pt' contemplacione
complectit' et cum deo loq̄tur si ho
minum copia deficiet nūq̄ mi
nus solus q̄ cum solus erit. Pouro
lis rerum causa uxorem ducere. ut
uel nomen mihi non intercat. uel ha
beam q̄ presidia senectutis et ut cer
tius utam' heredibus stolidissimus
est. quid enim ad nos recedente e
mundo ptinet si noīe nro alio non
uocetur. Cum innumerabiles sint
q̄ eodem noīe appellant' q̄ senectutis
auxilia sunt nutrire dom̄ illū qui
aut por te forte moriat' aut pueris
mis morbis sit aut certe cū ad ma
turam etatem peruenerit tarde ei
mori uidearis. hec et simlia theo
phrastus deflet q̄ etiam ypsius
possint sufficere quorum cōmūsa
est in celis. Anno siquidem ptho
lomei vp̄ romam sammites diu
tissime contra se preliantes ad ex̄
mum in seruitutem redigunt. Mā
papirius aursor consul congressus
victoriam obtinuit et cesa sūt hosti
um. xvj̄m et mj̄m capta licet ab augu
ribus uaria q̄retantibus ne iret q̄
haberet'. Et q̄ augurum et auri
piam coniecturas spreuit. Deo u
cat. Hic cum esset puer in curiam
mecum erat ullum reūtentem pcunctari
cepit mater/ quid in senatu egissent
patres puer respondit tacendū esse
neq; id dia licere. Mulier audior au
dire secretum ex silencio pueri effecti
animum eius ad inuestigandum euer
berat. Tunc puer urgente mire lepi
di ac festiui mendacij consilium cap'
actum in senatu dixit utrum uideret'
utilius cē unus ut duas uxores ac'
una apud duos nupta esset. Hec
illa ut audiuit ad ceteras matronas
retulit post triduum quoq; mrone
ad senatum confluunt orantes ut
una pcius duobus nupta fieret
q̄ unus duci. Senatores q̄nam esset
illa mulierum intemperies. et q̄ ei
hec postulacio uellet mirabantur. t
non ut pue rei prodigium illam ve
reandi sexus impudicam pauescē
bant insaniam. Puer autem papi
rius publicam metum demp̄t que
mri dixerat enarrat senatus fidez
atq; ingenium pueri exosculatur
consultumq; facat ne preter illum
pueri cum pribus mauriam post
hec introirent. Testatur cicero li
ij. de officijs pricium sanytem di
xisse utinam ad illam tempora me
fortuna seruasset. Et tunc cēm na
tus q̄nō romani dna acciperē ce
perunt. Non enim essem passus
eos diucius imperare. Dicti sāmites
cū marchocurio magnum auri pō
dus attulissent benignis uerbis
muniuit et eo uti uellet. multum
protinus risu soluens sup uacue in
quid hec munera attulistis narrate

Nō bene

Nō de supiēte

Nō obſcuri
auguriū

Nō ſtatū et pri
am papirii au

samitibus. Marchum curium ma
le locupletibus imperare q̄ fieri lo
cupletem ipm̄. Et memento te mei
nec acie uerti nec pecunia posse cor
rumpi. Idem cum pirum regem y
talie eregisset alias repulsset aut oio
ex preda regia q̄ exeratum urbemq;
ditauerat atq; decretis etiam a
senatu septem iugeribus agri s'
autem q̄nquaginta popularis assi
gnationis modum non excessit. Sa
rium ydoneum ciuem reputans q̄
eo q̄ reliquis tribueretur contentu
non esset siquidem locupletē ullum
faciebat nō multa possidere. sed mlt
ta nō desiderare. Anno quoq; tho
lomei xvi regnum syrie et babilonis
nascitur in quo p̄mus regnauit n
chomar. Et post eum xbm. et dura
unt regime illorum centum octoagi
ta et tres annis.

Eodem tp̃
re iudeorum pontifex ma
ximus symonis filius darus habet
Post ptholomeum langi filium re
gnauit in egipto ptholomeus phi
ladelphus et regnauit annis tregin
ta et octo. q̄ in tempore erator astrolo
gus dauit et argentei nūm p̄mum
rome audiuntur. Ut autem uera ha
beatur origo nūmi est sciendum q̄ nu
mus plia habet nōia. Primitiu uocat
est pecunia eoq̄ de pecudibus propri
etatem habuit et nomen. de corio
em̄ pecudum nūmi inscribebantur et
signabant. Postea a saturno ereus
nūmi inuenit. Ipe enim signari nu
mos et scribi constituit. Cap̄ ergo
rium saturno agentibus cessit tōse
ratum Post modum moneta appella
ta est q̄ monet neq̄ fraus in metal
lo nec in pondere fiat. Conseqūter ap
pellatus est nūmisma q̄ ro nūmis
ma dicitur q̄ noibus p̄napiū effi
gies q̄ designant. Numo argēteo
a numa romanorum rege uocatus
est q̄ eum p̄mus apud latinos yma
gine insignuit et titulo sui nomis
scripsit Dicto etiam tempore car
taginei nauali plio uicerunt roma
nos metello consule fugato hic iu
deos q̄ egipto erant literos esse pmi
sit et missa eleazaro pontifici hiēlim

Nō origine nu
mi et moneta

uotiue
bona trāsmittens diuinas scripturas
in greciam uocem ex ebrea lingua p
septuaginta interpretes trāsferri cu
rauit. hic enim studiosius et librorum
cupidus demetrium bibliotece suc
prefecit. Cumq; quesisset ab eo de nu
mero librorum xpo adesse respondit
puo post tempore ad eū posse peuenire
et nunciatum ei dixit apud iudeos
esse legem ore ipius dei editam et di
gito eius scriptam pro qua sūmo o
pere laborandum esse dicebat ut in
greciam conūsse loquium in archiuis
regalibus haberetur et addidit ad
ostendendam legis eius sanctitatem q
nō ni adei uquentis cultoribus trāns
ferri potuisset Nam et theopōp
ūs in historiis quas scribebat eam ve
luisset inserere factus ē amens pdicē
xpi. theodectus quoq; pp̄r eandem cā
usam factus ē ceus et penitentes sa
nati sunt et suggessit ut scriberet pō
tifici iudeorum ut iudeos ebraice et
grece lingue peritos ad ipm̄ dirigeret aī legē
dei qui ad eandem trāsferendam suffi
cerent q̄ ut impetraret inmunera mu
neri cui eplis mittenda censuit ade
rat ibi aristeus q̄ longo tempore iu
deorum calamitati compatiens oppor
tunitate liberandi eos inuenta aut q̄
modo quod postulas obtinebis tot iu
deis in regno tuo seruientibus solue
utq; eos. Nichil quoq; gratius erit
pontifici iudeorum et liberaut rex
de iudeis illius ductus consilio. Ce
tum xpi. dans duis eorum pro capite
Centum xpi. dragmas argenti cuiq;
acceptum esset rex uerbis ullius hoc ma
gnum esse dixerunt. magnum est
quidem sed nō regi munifico. Et te
leazarus misit ei de una q̄q; tribu
sex senores legem ferentes scribē
ei sic. Tue pietatis erat uel iustiae le
gem quam postulas ad nos eam cau
te renuntiare q̄ septuaginta interpres
in breui. diebus interpretati sui lege
uidelicet penthateuchon etiam psal
mos et pphās quo pacto remisit eos
muneribus oneratos. Eleazaro ve
ro transmisit munera in templu
uero misit preter uasa mensam aure
am gēmis inpcabilib̄ insignitam
Cuius grositudo erat dimidij cubiti ti
materiam superabat opus

Nō de trāslatione legis
p. lxx. interpretes.

Atquonia

nov dictum est q̄ ptō
lante tholomeo philadelpho rege e
gipti septuaginta interpretes iussu
heleazari pontifi ihērosolymitano
diuinam legem quam ē omīs pas
sim vindicant ex uoce hebrea in gre
cam transtulerunt ut ptō intorie sa
atur quid sacr codex contineat auto
rūq; nomina nota sint uerta hebre
orum traditionem hic inserere acce
ptum est. Et ne dum primū hys
toriographum legis diuine pateā
am uerum aliarum sectarum. fu
it enim moyses apud nos primus
qui de mundi initio historiam sc
ripsit. Apud gentiles uero p̄mꝰ
dares frigius qui de greas et tro
yanis historiam edidit. Post dare
tem autem in grecia herodotus p̄mꝰ
historiographus habitus est. Post
quem ferecides claruit et ita habes
primos mundi historiographos

Nō hystoriographi primus mundi.

Primus enim moyses diuine
historie cosmographiam in q̄nq;
uoluminibus edidit qui et penta
teucus nominatur. penta enī gre
ce. quinq;. teucus. uolumen uocat

Nō diuisionē et cōti nētā librox sacre sc̄pē.

Initium est genesis in qua de cre
atura mundi de exordio generis
humani de diuisione terre. de cō
fusione linguarum et generū usq;
ad exitum scribitur hebreorum
continetq; q̄nquaginta capitula
Patet exodus cum decem plagis
eī exitu de egipto cum decalogo
cum misticis diuinisq; preceptis
capitulaq; continet quadraginta
In promptu ē leuiticus in quo sin
gula sacrificia leuitarū misteria des
tes aaron et diuersitates uictima
rum totusq; ordo leuiticus inspi
rant celestia sacramenta. Continet
q; uicessima sexta capitula Nu
meri liber uocatur eo q̄ in eo egres
se de egipto tribus numerantur et
quadraginta duarum p̄ heremi
masionum misteria continent.
Continetq; tricessima et sexta ca
pitula Deutro nomium quo
q; 2di lex euangelice legis prefigu
ratum sic enim ea habet que p̄ora
sunt ut tamen noua sint omia q̄
in eo replicantur. Et habet tregin
ta et quatuor capitula. Jenjam
ad iesum naue q̄ iosue dicitur q̄ tp̄m
dominum non solum in gestis. uerum
etiam et in nomine preferat transit
iordanem. hostium regit subuertit
diuidit terām uictori populo et per
singulas urbes uitulos montes flu
mina torrentes atq; confinia eccliē
celestiusq; ihēm specialia regna des
cribit et habet drama nona capitu
la In iudicum libro q̄ p̄nape
populi tot figure sunt ibi nomiā
tur qui prefuerunt in isrl. Primo
moysem et iosue et sic de aliis āliq̄
dauid et ceteri reges exisserent. Et
continet uicessima et p̄ma capitula
Ruth moabitis ysaye explet uatici
nium dicentis emitte agnum dne
dnātorem terre et cetera. Judicitq;
uox benignitatem industriam ip̄a
ruth uolentis hē uox in utrum et
modum acceptionis ruth in uxorē
Et continet quatuor capitula. Sub
sequitur samuel quod apud nos vo
catur primus et secundus regum.
samuel hunc librum edidisse cre
ditur q̄ eiusdem natiuitatem sacer
dotium et gesta describit. continet
et saulis q̄s ip̄e unxit saul et conse
q̄ter dauid in reges. Hic liber in
heli mortuo et in occisione saul ue
terem legem abolitam monstrat.
Porro in sadoch atq; dauid nouū sa
cerdociū nouumq; imperiū sacramēta
testantur Et continet primus liber
regum quem samuel edidit xxvi.
capla. Secundus uero quem dauid
usq; ad calcem scripsit continet xx
xiiii. capitula Malachim idest
tertius et quartus regum liber pro
inde appellatur q̄ reges iude et is
rahelitice gentis gestaq; eorum p̄
ordinem digerat temporum. apa
lac ebraice regum interpretatur la
tine Orditur enim a senio dauid et
transit ad salomonem et de salomo
ne ad iechoniam. et de iechonia ad
iherobaam filium nabath usq; ad
osee q̄ ductus ē in assyrios regnū
iuda et isrl describit. Si historiam
respicias uerba simplicia sunt si i
litteris sensum latentem inspexeris
eccliē pauciis et hereticorum oti
eccliam bella narrantur. Hunc
librum p̄mus ieremias in unū uo

lumen excepit. Nam antea sparsus
erat per singulorum regum histo
as et continet hic mr liber regum. x
xy. capitula. quartus uero xxvmr.
Paralipomenum liber tantus ac ta
lis est ut absq; illo si quis scienaaz
scripturarum sibi uoluerit arroga
re se ipm̃ irrideat per singula q̃ppe
nomina iunctura sq; uerborum et
preter misse in regum libris uel non
plene relata in isto tanguntur histo
rie ac innumerabiles explicantur
euangelii questiones quorum p̃mus
continet xxix. 2us autem xxvi. Li
brum iob quidam moysen scripsisse
arbitrantur alii autem vnum ex pro
phetis non nulli uero ipm̃ iob post
plagam passionis siue scriptorem fu
isse extimant ut q̃ certamina spiral'
pugne sustinuit ipe aaret, singula i
eo uerba plena sunt sensibus. i ut
de ceteris sileam resurrectionem cor
porum sic aphãt ut nullus de ea uel
manifestius uel aucaus scripserit.
Scio mr̃t q. redemptor meus uiuit z
cetera. et continet xlix. capitula. Se
quitur dauid symphonides q̃ ipm̃ li
ra personat et inde cacordo psalterio
ab inferis excitat resurgentem. Voca
autem psalmorum liber q. vno ppha
cantante ad psalterium chorus cons
nando respnderet. auctores autem
psalmorum. moyses. dauid. Salo
mon. asaph. et han et datim et filii
chorecmã ezraelite et reliqui quos hes
dras uno uolumine conprehendit et
continet psalmos. C. lvi. versus uero
bis mille et xxxb. Salomõ filiq
dauid uirtia numerum uocabulorũ
suorum tria uoluminia condidit edi
dit horum primus quem greca para
bolas. latini uero prouerbiorum no
minant eo q. sub comparatiua simili
tudine figuras uerborum et ymagi
nes ueritatis ostendit mores corri
gendo. Secundus liber grece eccle
siastes dicitur latine uero concionia
tor. eo q. sermo eius nõ specialiter
ad vnum sicut in prouerbiis sed ad
uniuersos generaliter dirigatur dice
omnã q. in mundo cernimus caduca
esse et breuia et ob hoc minime appe
tendu. Tercius intitulatur cantica
canticorum in quo ecclesiam iungit
cũ xpõ sanctarumq; nupciarum dulce
amat epithalamium. Horum librorum
p̃mus continet xxxi. capitula. 2us xxi.

Nõ q. de resurrectione nullo clarius dixerit q̃ iob.

Nõ auctores psalmorũ

tercius sex. Liber sapiencie autez
apud hebreos nusquam est unde et
ipe greca magis q̃ hebrea redolet elo
q̃aa. Hunc uulgi filonis esse affirm
ant q̃ proinde liber sapiencie nomiã
tur quia in eo xpi aduentus q̃ est sapi
encia patris et passionis eius euide
ter exprimitur. hic decem et nouem co
tinent capitula. Librum autem eccle
siasticum certissime ihũs filius sirac
uir osolimita nepos ihũ sacerdotis ma
gni composuit de quo memynit q̃ liber
apud latinos ppe eloquij simplicitate
salomonis titulo prenotatur. Dicto
autem ecclesiasticus eo q. de tocius ec
clesie disciplina et religiose conũsacio
nis magna cura et ratione sit editus
hic apud hebreos reputur sed inter a
pocriphos habetur. Hesdras et nee
mias adiutor uidelicet et consolator
adnõ in vna uolumine coartantur.
instaurant templum muros extru
unt ciuitatis omisq; illa turba popu
li redeuntis in patriam et descripõ
sacerdotum leuitarum israelis pro
selitorum ac per singulas familias
murorum et turrium opera diuer
sa aliud in cortice preferunt. aliud
retinent in medulla. hic liber actorus
siu titulo prenotatur. in cuius contextu
eiusdem hesdre nee nicq; sermones pa
riter continentur nec q̃quam moneat
q. unus et hesdre dicatur liber q. scãdus
tercius et quartus nõ habentur apud
hebreos sed inter apocriphos deputã
tur. Huius libri p̃mus continet capla
v. 2us xxvi. 3us nouem. Vsayam jeremy
am. ezechielem et danielem quis possit
uel intelligere uel exponere. Quoru
p̃mus non prophetam mentitur te
nere sed euangelium. Secundus ur
ceam nuceam et ollam succensam asci
cie aq̃lonis et pardum expliatum su
is coloribus cum trenis quos nos la
menta uocamus eo q. in tristitiis
rebus funeribusq; adhibeantur edi
dit. Tercius primapia tantis habet
obscuritatibus inuoluta ut apud he
breos xpe partes ante exordio geneseos
ãn annos xxx. non legantur. Qui
uero q̃ et extremus inter quatuor p
phetas temporum conatus et tocius
mundi philosophorum lapidem preci
sum de mõte sine manibus et regna oia
subũtentem claro sermone pronũciat
Horum p̃mus xlvi. continet capitula
2us uero lii. siue uero lamentationes

quinq; tercius uero xlvm. c° xb. hu
prophete quatuor minores uocantur
qz prolixa uolumina condiderunt.
¶ Libri duodecim prophetarum auctorum suorum nominibus prenotãt°
qui propterea minores dicuntur qz
sermones eorum breues sunt. tamẽ
multo aliud q̃ sonent in trã prefigurant quorum nomina sunt osee qui
crebro nominauit effraym samariaz
ioseph israel et uxorem fornicariam
ac fornicationis filios et adulteram
cubiculo clausam mariti multo tempore sedere uiduam et sub ueste lugubri
uiri ad se reditum prestolari. hic cõtinet capla viij. ¶ Ioel filius fatuel describit terram duodecim tribuum. e
ruca bruco locusta rubigine uastante
consumpta. et pst euersionem prioris
populi effusum spũs scõ super seruos
dei et ancillas id est sup centum vigita
ab uno usqz ad xb. paulatim et p mc°
menta surgentes q̃ndecim graduum
nũm efficiunt qui in psalterio musice continentur. hic continet capitula
tria. ¶ Amos pastor et rusticus pauas
uerbis explicari nõ pt°st. Quis em̃
digne exprimat tria et quattuor scelerũ
damasci. gazę. tyri et ydumee et filiorz
amon et moab et iudee et isrl'. ¶ Hic loquitur ad uaccas pingues q̃ sunt in
monte samarie et rutilantium domuz
maiorem montemqz testatur. Ipẽ victorem locuste testantem dñm super
murum litum uel adamantinum a
uicinum pomorum attrahentem supplicia prẽcibus et famẽ in terra nõ
famem panis neqz sitim aq̃ sed audiendi uerbum dei. hic nouem continz
capitula

ABDIAS

interpretatur seruus dei p
tonat contra edom et sanguinem terrenum que frẽm feris quoqz iacob sẽper emulum hasta pauit spũli hic v
num continet capl'm. ¶ Jonas colũba pulcherrima naufragio suo passionem dominj prefigurans mundum
ad penitenciam reuocat et sub noĩe
ninyue salutem gentibus nunciat
hic quatuor claudit° capitulis. ¶ Micheas temoraschim coheres xpi' uastationem enunciat filie latronis et obsidionem ponit ꝺ̃ eam qz maxillam
percusserit iudicis isrl'. hic septem
termi3atur capitulis. ¶ Nahu cõsolator
orbis interpretatur. hic incipit c
unitatem sanguinum et pst euersionem illius lo° ecce sup montes pedes euuãgelizantis et enũciantis
pacem. hic tria continet capitula
¶ Abacuc luctator fortis et regiduus
interpretatur stans super custodia
suam et figit gradum supra munitionem ut xpm̃ in cruce contemplet°
et dicat operuit celos gloria eius et
laudis eius plena est terra splẽdor
eius ut lux erit cornua in manibus
eius ibi abscondita e fortitudo eius
hic tria continet capitula ¶ Sophonias speculator et archanorum dei
cognitio audiunt clamorem aperta
piscium et eiulatum a secunda et
contritionem a collibus indicat q̃z
ululatum habitatoribus pile q̃a
conticuit omis populus chanaam
disperierunt uniuersi q̃ uoluti erant argento. hic tria continet. ca.
¶ Aggeus propha festinq; et let° qui se
minauit in lacrimis ut in gaudio mereret destructum templum edificat
deum prẽm miuat loq̃tem ad hucc
vm modicaiqz et ego mouebo celum
et terram mare et aridam et mouebo omis gentes et ueniet desideratus
cunctis gentibus. hic uno complectitur ca. ¶ Zacharias memor dñi sui
multipler in propheta uhemẽqz uestibus sordidis indutum et lapidem ac
culorum septem tantelabrum aureum quẽ cum totidem lucernis quot
oculis duas quoqz oliuas a similistris lampadis cernit et dextris ut
pst equos nigros ruphos uarios
albos et ad dispatas quadrigas
ex ephraim et equm de ihelim pauperem regem uaticinatur predixit sedentem super pullum filium subiugalis. hic ppha. viij. continet ca.
¶ Malachias apte et in fine oĩum
prophetarum de abiectione isrl'et
uocatione gentium nõ ẽ mi aut uoluntas in nobis dicat dñs exercituum et munus nõ suscipiam. ab
ortu enim solis usqz ad occasũ magnum ẽ nomen meum in gentibus
et in omi loco in quo sacrificatur et
offertur nomi meo oblatio mũda. Hic continet capitula q̃tuor.
¶ Oester in ecc° typo populũ liberat

liberat de periculo et interfecto ama
qui interpretatur iniquitas ptes
conuiuij et diem celebrem michi
in ꝑsiteros. Et continent. xvi. capla.
hunc esdras creditur conscripsisse
Judich uero et thobias ac macha
eorum libri quibus auctoribꝰ scꝑ
ti sint mꝓme constat. sed eorum
uocabula ex nominibus eorū q̄ꝝ
gesta scribuntur. habẽtur horum
vbi. clauditur capitulis. 2ꝰ vim. 3ꝰ
in duobus ptitur libris. ꝓimꝰ vbi.
2ꝰ uero vb. continet capitula.

Consequit

Tangam et no uꝰ tes
tamentum. Matheus. Marchꝰ
Luchas et iohannes quadriga dñi
et uerum cherubin quod interpre
tatur scientie multitudo. Primꝰ
matheus q̄ conscripsit euangeliuꝫ
litteris hebraicis et sermonibus in
dustri ysaias euangelizare ab huma
na xpi natiuitate dicens. liber gene
racionis ihu xpi filij dauid filij ab
ham significans descendisse corpo
ralis ex semine patriarcharum. 2ꝰ
marchus inbutus spu scripsit euan
gelium xpi eloco greco in ytalia seu
tus petrum ut discipulus. hic sua
um spu prophetali fecit dicens. Vox
clamantis in deserto parate viam
dñi ut ostenderet xpm ꝓst assum
cionem carnis euangelium predi
casse in mundo. ꝓ emm xpus et pro
pha dicitur ẽ iuxta illud et ꝑpham
in gentibus credite. Tercius lu
cas inter omes euangelistas grecꝰ
mos eruditissimus q̄ꝑ ut medi
cus in grecia euangelium scripsit
theophilo epo iniuans a sacerdota
li spu dicens. Fuit in diebus hero
dis regis iude sacerdos q̄dam nom̄
zacharias ut manifesturet xpm ꝓst
natiuitatem carnis et predicacionẽ
euangelij hostiam fuisse effectum p
salute mundi iuxta illud. Tu es sa
cerdos in eternum. Cum em xpꝰ
aduenit sacerdocium iudeorum ob
mutuit lex etiam et prophecia ces
sauit. Quartus iohannes scripsit
euangelium ultimus in asia incipi
ens a uerbo ut ostenderet eundem
saluatorem qui pro nobis nasci di
gnatus est et pati xpm ante secula di
uerbum esse xpm ex celo uenisse. et
post mortem iterum ad celum reme
asse. Hui sunt quatuor euangelis
te. quos per ezechielem spus scis in
quatuor significauit animalibus
ꝓprea autem quatuor q̄ꝑ quatuor
mundi ptes fides xpiane religois
eorum predicatione dissemynata e.
Animalia autem dicta sunt qm̄ ꝓ
animam hominis p̄dicatur xpi e
uangelium. Nam et oculis plena e
rant qui preuidebant ea q̄ dicta sunt
a prophetis et q̄ premiserunt i ꝑbꝰ
bus. Crura autem eorum recta q̄
nichil prauum in euangeliis est et
alis semis tegentes crura et facies
suas. reuelata sunt emm in aduẽtu
xpi q̄ tegebantur. Paulo apostolo
suas scripsit epias xiiij. ex q̄bꝰ nouẽ
septem ecclesijs scripsit. reliquas sui
discipulis thimoteo ethto et phile
moni. Vltima tamẽ. s. ad hebreos ple
risq; xpiꝰ ẽ incertum est ꝓp dissonã
ciam sermonis Petrus duas
sui nominis scripsit epias Iacobꝰ
et iohannes et iudas suas scripserũt
q̄ ideo canonice nominantur q̄ nõ
vm tm̄ ꝑpulo. s. vniuersis gentibꝰ
generaliter dirigunt et breues
et breues etiam longe dicit in
uerbis breues in sim̄e prolixe Ac
tuum apl̄orum scriptorem lucam ẽ
constat in quo nascentis ecc̄e infanc
am uidet texere et apl̄orum opera
reserare. Apocalipsim iohannes eua
gelista scripsit ubi tot sunt sacrame
ta quot uerba. Nam in uerbis sin
gulis multiplices latent sim̄e. Parũ
dixi et pro merito uoluminis laus
omis inferior est. Cum etiam
tante ꝓphẽ quorum regum tempore
prophetizauerunt dictum ꝓteriit
quos gentilitas uates appellat nos
autem ꝓphãs uocamus quasi pre
fatores q̄ ꝑro fantur. et de futuris
uera predicant non existimo fore in
ane si prophetiae genera q̄ septem
sunt hic tꝑstringantur Primum
genus ecstasis quod ẽ mentis ex
tasis sius siat uidit petrus uas illud sub
missum de celo in sinu prem mentis
cã uarijs aiãbꝰ de quo habetur ac
tu xi. Secundum genꝰ est uisio
de quo habetur ysaye vi. vbi scri
bitur

Matheꝰ scripsit euã gelium hebraice

Marchꝰ scripsit euã gelium in greco

Lucas eruditissimꝰ in greco ꝓmoẽ

Johannes scripsit euã gelium in asia.

Illud primum in prologo epistole ad. Ro.

Nõ quod septem sunt genera prophetie.

vidi dominum sedentem super solium
excelsum. ¶ Tercium genus est sop
nium siat iacob sub myram ni celo
scalam tremens vidit. de quo ha
betur gene. xxviii. ¶ Quartum genus
p nubem siat p moysem ad iob post
plagam loquit^r deus ut patet. ¶ Q
uintum genus uoc de celo siat ad
abraham sonum dicens. Ne mittas
manum tuam ipuerum ut habet^r
gen xxii. et ad saulum in via saule.
saule saule quid me persequeris. de quo hab^t
actuum. ix. ¶ Sextum genus accep
ta parabola siat apud salomonem
in proverbijs et apud balaam cui
euocaretur abalac. de quo habetur
nu. xxiii. xxiiii. ¶ Septimum gen^s
replectio sci spi siat pene apud om̄s
prophetas. ¶ alia tria genera visio
num ce diverunt. ¶ Unum secundu
oculos corporis siat vidit abram
tres uiros sub illice mambre ut le
tur gen. xviii. et moyses ignem in
rubo ubi habetur exo. iii. et disci
puli transfiguratum dm̄ in monte
inter moysem et helyam. ut h^et^r
marc. ix. ¶ Alterum secundu spm
q^d ymaginamur ea q^e pre corp^s senti
mus siat petro discum illum sub
mitti de celo. de quo dictum e sic
ysaias. dm̄ in sede altissima no
corporaliter sed spualiter vidit. ¶ Ter
cium autem genus visionis est q^d
nec corporis sensibus nec illa pte a
nime qua corporalium rerum yma
ginem capiunt^a. sed p mirabilem men
tis quo intellecta conspiciatur veri
tas sicut daniel mente vidit q^d bal
thasar corpore viderat sine q^d genc
illa duo priora uel mirabilia sint
uel etiam in errorem mittunt oia
tamen hec genera spūs sanc^s moderat^r
Habere autem prophetiam no solū
homus uerum etiam malus potest
Inuenimus enim saulem regem qui
sem̄ persequebat^r quod implctum spū
scō. Prophasse ut habet^r p. reg. xix.
Nunc autem ad materiam aq̄ ali
quantisper diuertimus redeamus
Anno philadelphi. vii. archesilas
clarus habetur. de quo legitur q^d
magnum pondus auri in mare proie
at dicens. Abite pessum male auri
ditates ego uos mergam. ne ego mi

Archesilas philo
clarus.

gar a uobis. ¶ Anno philadelphi. xx.
duelus ut refert ieronimus in tracta
tu contra iouinianum q^d p rome na
uali certamine triumphauit illiaz
uirginem duxit uxorem tante pu
dicie ut illo quoq; seculo pro ex^o eig
pudicicia fierent q^i impudicicia mos
trum erat no uxorum. Is quoq; du
elus iam senex et trementi corpore
in quoddam lupanar audiuit e os ha
bitum exprobari q^d tristis domui se re
ferens apud uxorem querellam exp
suit q^d eum nuq^m monuisset ut huic
uicio mederetur fecisse inquit illa n
putassem omn^b uiris sic os olere
laudanda in utroq; pudica et nobil
femina et si ignorauit uxorem uiri
et si patienter tulit et q^d maritus i
felicitatem sui corporis non uxoris
fastidio sed maledicto sentit immu
ca. ¶ Anno predicto romani cartha
ginen̄ nauali bello superant q^i in te
pore quidam nomine regulus bellū
carthaginen̄ sortitus iter ai exercitu
faciens no procul a flumine bag^da
castra constituit ubi ad plimos
militum ad aquandi necessitate des
cendentes ad flume serpens mire
magnitudinis deuoraret. Regulq
ad expugnandam bestiam cū exerci
tu profectus est q^d cum multi inter
fecto eius proiacentibz iaculis atq; oī
telorum ictu irrito magis^q continue
militum multitudine morsu eius
cōmunem exanelitu pestifero exam
niari uideret balistis deferri iussit
p quas a molare mirabile saxum spine eius
incussum compagem totius corporis
soluit quē hec cruenta telis facile op
pressa est. Corium eius romam de
ductum. c. xx. pedes habuisse dicit^r
¶ Anno philadelphi ultimo diuersē
ignium aquarūq; clades pene com
busserit ciuitatem romanam / ty
beris enim in solitis actus ymbribz
et ultra opinionem magnitudine
et diuturnitate redundans omia ro
me edificia in plano positu decat/a
quarum quoq; grauissimam clade
grauior ignis est secuta uastacio q
siquidem interstitum. Unde surrexit
primas ciuitatis partes puagatus
hominum domorūq; miserabilem
strugem fecit opum etiam tui Vno

Nota. De bello carthaginen

Nota. Nota illiā pudicā femina.

consumpsit incendio qm plinie et pe
regrine uictorie mẽ contulerunt//
Post hunc egipaorum quarto rex
regnauit ptholomeq energetes et
regnauit annis xxbi. Tempore eq
anno vem. quod fuit ab urbe condi
ta qngentis triginta annis belli
punicum secundum mcepit et mlta
prodigia illud processerunt. Nam
rome bos mugitum suum i sermo
nem humanum conuertisse dcsari
bit dicens/ Caue t roma. Car
nes quoq; ad modum membri de celo
cadere quarum maiorem qtitatẽ
aues dirripuerunt reliq; huius pre
aliquos dies neq; odore grauem nec
aspectu deformi mutatum iacuit. Le
gitur quoq; in piceno lapides pluisse.
In gallia lupum euagiam gladius
abstuliss. In sicilia duo scuta sanq
nem sudasse et metentibq cruentas
spicas in orbe cadisse. Aquas etiaz
sanguine mistas fluuisse. Anno
eiusdem xxb. cana et rodius ita tere
motu conquassate sunt ut coloss ille ma
gnus rodius ruerit colossus quoq;
rodius ab aliquib uocatur colosseq
Inter septem mundi mirabilia nu
merat. Fuit eqdem ymago illa erea
C xxbi. pedum fusilis in tri ualde. Cui
quom tã immensã moles sustineri potu
it. mirabilius quom erigi potuit. hz
mirabilissimum quomodo erecta
firma potuit stabiliri

Nõ de bello punico et de prodigiis precedentibq

vigili

Alt i scribe

Equalo
catio modica et sermo
habitus est de rodo que insula cẽ cẽ
setur ut de ipa ampliori et de aliis
notitia habeatur sedet eã materiã
inserere insularum. Insule eni
dicte sunt q in salo sint quasi i mari
Ex hijs quoq; notissime et maxe
quas plinius ueterum solerti studio
mdagnuerunt notande sunt. Bri
tania occeani insula inter fluso mari
toto orbe diuisa uocabulo suo gen
tis cognominata. Hec aduersa gall
arum pte ad prospectum hispanie
sita est. Circuitq eius quadragies oc
cies septuagiesta qnq; millia mlitu
et magna in ea flumina fontes

callidi metallorum largua et uaria
copia gagates lapis ibi plimus et
margarite. Sanatos insula occe
ano freto gallico abritania ẽ uaria
tenuis supata frumentarijs cam
pis et gleba ulteri. Dicta autem ta
natos a morte serpentium quos dia
pa nesciat aspritata inde terra q
quo genicium neqa sit anguis illi
coprimit. Tile ultima insula occe
ano inter septentrionalem et occi
dentalem plagam ultra britaniaz
a sole nomen hns qz in ea estiuũ sol
stitium sol facit et nullus ultra eaz
est dies unde et pigrum et conaretii
ẽ eius mare. Orcades insule oc
ceani ultra britanniam pcite nuo
xxbiii. quarum xxti deserte sunt
et trede eaz colunt. Scocia idem
et hibernia proxima britannie in
sula spacio terrarum angustior sed
situ fecundior hec ab affrico in hec
ano porrigit. Cuius ptes pores in
hibernia et cantabricum occeanũ
intendunt Unde et dicta colitur. Sco
cia autem q a scotorum gentib colit
appellata illuc nulla agnis anis ni
ra apes nulla adeo ut ad necessa in
de pulueres seu lapillos siqs alibi
sparserit inter alueare deseruit i.
Gadis insulam fine hyeme sita q
dirimit affricam ab europa in q
Hercules colupne uisuntur. Unde
et turrem mari fluuiabq occeani est
munitur. Est autem a continenti
trã centum uiginti passibq diuisa
q turi arubro profecti mari occupa
tes in lingua sua gadis deserti cepti
nominauerunt pro eo q ar cãi cepta
est mari Nascatur in ea arbor simil
palme noe cuq grumus insectum ui
trum cerãnum gẽmã reddit. For
tunarum insule uocabulo suo sig
nant ferre omia ipsa quasi felicẽs
et ymate fructuũ ubertate sua cui nã
preciosarum pma siluarum par tu
rium. Unde gentilium error et se
cularium carmina poetarum pp so
lus fecunditatem eandem cẽ paradisũ
putauerũt site sunt in occeano contra
leuam mauritanie occiduo proxie
et inter se interiecto mari dissocrte.
Gorgades insule occeani obuerse

Nota ubi habitauerunt gorgones

promontorio q̄ nōtur hesperaterus quas incoluerunt gorgones femie alitis putate hirsuto et aspero corpore et ex his insule cognominate distant autem a continenti terra bidui naugatione. Hesperidum insule uocate a cuitate hesperie q̄ sunt i fine mauritanie. Sunt autem ultra gorgones site sub athlanticam litus in intimos maris sinu in quarum ortus finguntur fabulesq; draconem pugile aurea mala seruantem fertur enim ibi emari estuarium adeo sinuosis lateribus tortuosum ut ulsentibus procul lapsus angueos siue angues imitet. Erisse et argirie insule i iudico occeano site adeo feaunde copia metalli ut pleriq; eas auream superficiem et argentream hr̄e prodiderit. Unde et uocabula sortite sunt. Ea proxime insula indie subiacens ad eurū ex quo occeanus indicus inap patens in longitudine octingentis septuaginta q̄nq; milliū passuum fabulatur indine sexcentis uiginti quinq; milibus scandit fluuio interfluo toto margaritis repleto et gēmis pars ei lestrigis et elephantis repleta e ptem uero homines tenent. In hac insula dicunt duas ui uno anno esse hestates et duas hyemes et bis flōribus vernare locum. Tuos insula indie uirens omi tempore folia habet huiusp occeani insule q̄ ab heleſponto usq; ad gades in mari magno sunt constitute

Nō ubi draco pugil aurea poma seruabat

Cipr⁹ insula a cipro ciuitate q̄ in ea e nomen accepit ipa paphon ueneri consecrata in cui puao mari vicina austro famosa quōdam diuitiis et maxime eris. Ubi em̄ pma huius metalli et inuentio et utilitas fuit.

Nō ubi fuit pmutatio

Creta grecie insula pars e uergens contra penolensem. hec pmū atq; rie celi magorones on appellata est tempe creta dicta acrete quōdā regis indigenam quē aiunt unum cretarum fuisse aquilis iupiter ubi absconditus e et nutrictus. Est autem insula grecie inter ortum et occasū longissimo tractu protecta. ll septentrione grecie estibus ab austro egipcijs undis pfusa. Fuit aut quōdā centum urbibus nobilis unde et hecatompolis dicta est. Prima ethiaz remis et sagittis clarum p̄ literis iura finxit eq̄stres turmas p̄ docuit studium musicum ad ueteris doctrine ca ceptum. Capris copiosa cervos agitat lupos et uulpes. aliaq; ferarum noxia musq; gignit serpens. nulla ibi nulla nocua. et si inuenerit alium statim emorit. Largit e aut utilibus et arboribus. Dictamnū hūc in creta nascitur et animos q̄ admorsa diurnam famem prohibet. fale gos autem venatos gignit et lapidem q̄ ydeus dactilo dicit. Albi nos insula in europa sup helleſpōtū posita angusto et periculoso mari sepata et abidos grece dicta quod sit mīnimus helleſponti maris in quo ceruices pontem ex nauibus fecit et in greciam transijt. Coos insula adiacens prouincie actice ni q̄ hippocrates medicus natus e q̄ ut uarro testis e arte lanificii p ornamēto femineo inclaruit. dictam artem minerua q̄dam inuenisse aiunt quam gentiles multis ingeniis predicant dicentes ultra p̄dictas artem tellam ordinasse et lanas colorasse. Oliue quoq; ipām dicunt inuentricem et fabrice multarum artium repertricem. Sēq; illi uulgo opifices supplicant. sed hoc poetice fingitur. Nō enim minerua harum artium p̄ncepsq; est sed q̄ sciencia in capite esse dicat hominis et minerua de capite iouis nata fingit. hoc e ingeniosum. Deoq; sensus sapientis q̄ inuenit omia i capite. iō et dea artium minerua dicat q̄ michi e excellentius ingenio quo regunt et uniuersa. Ciclades insule antiq̄tus grecie fuerunt quas indedades autumāt dictas q licet spacijs longioribus adeo procedat in orbem tri carta delum site sunt. Nam orbem cliū greca loquuntur. Quidam ui nō q̄ i orbem digestę. sed p̄p scopulos q̄ circa eas tem sunt dictas putant cicladas. Ne in helleſponto inter egeum et maleum mare constitute circundant etiam prelago mirceo. Sunt autem nūō q̄nq; gita tres tendentes a septentrione in meridiem milia quinquaginta. ab oriente et in occidentem milia ducenta metropolis earum rodos. Delos insula in medio cicladum sita et dicta delos

fer

fertur enim q̄ p̄ust diluuium q̄ ogi
gi temp̄ribus notat⁹ cum orbem ml̄
tis mensibꝫ continua nox in ūbras
ant omīs terras radijs solis illum
nata est fortitaq; ex eo nomen q̄ p̄
ma manifesta fuisset usibꝫ. Vnde
delon grece manifestum dicunt ip̄a
est et ortigia eo q̄ ibi p̄mum ui se
sunt totu rmites aues quas greci
ortigias notant. In hac insula la
tona enixa est apollinem et dya
nam. Delos autem et cūctas dic⁹
et insula ¶ Rodos ciclad̄ p̄ma
ab oriente in qua rose capitoliuz
dī esse inuentum dum ibi cūctas
conderetur exquo et urbs et ip̄si
la rodos est appellata. In hac urbe
solis colupna coloss⁹ fuit ereus
septuaginta cubitorum altitudine
fuerunt et alij centum numero ī
eadem insula colosi minores ¶ Te
nedos una ex ciladibꝫ a septentri
one sita in qua olim cuptas atenue
quondam condita est. Vnde nom
urbis illius p̄cipuus insule fuit.
Nam tenues iste infamatus q̄ az
nouerca sua concubuisset fugiens
hanc insulam uacuam cultoribus
obtinuit inde et tenedos dicta ē
sic. Cicero tenuem ip̄m cuius ex no
mine tenedos nominans ¶ Car
phatus una ex ciladibꝫ amerdie
posita contra egiptum aqua car
phacium mare appellatum est. uo
cata p̄pter celerem fructuum matura
tatem. Est enim inter egiptum et
rodum. ex hac insula dicunt⁹ et
carphasie nauos magne et spacio
se ¶ Cithera insula una ex ciclad
bus apte occidua sitaq; prephiris
antea nomen fuit. Cithera autez
uocata q̄ ibi uenus sit orta. ¶ Ca
ra insula una ex ciladibꝫ q̄ cario
mari nomen dedit. hec inter samū
et micone procurentibꝫ saxis ilos
pitalis est et nullis finibꝫ p̄tecto
sa est. Dicit⁹ autem icarum icetes ez
ibi interisse naufragijs et de ex
tu hominis impositum nomē loco
¶ Naxon insula a dionisio dicta
quasi dionaxon q̄ fertilitate via
um uincat ceteras. Est autem ab
lo ceem et nouem milia passuū
ex quia rouus olim fertur adūctus
titanas fuisse profectus ¶ Meloe ex
numero ciclad̄ una oīum insulaz
rotundissima unde et nūcupata.
Historia dicat ex ratione natum fu
isse et philomenum et plutum et
philomeno parentem gentium
q̄ de suo nomine paron insulam
et oppidum appellauit prius at
mino⁹ deinde paros dicta de qua
turgilius mucanq; paron gignit
enim marmor candidissimum quod
parium dicunt. mittit et sardiuz
lapidem marmoribus q̄d prestan
tiorem et inter gemmas uilissimū
¶ Chion insula sira lingua appel
latur. eo q̄ ibi mastix gignitur Si
ri enim mastichem chion uocant.
¶ Samo insula est in mari egeo ū
nata ē uno ex qua fuit sibilla sa
mia et pitagoras samo aquo ph
losophie nomen inuentum est. In
hac insula repta prius fictilia ua
sa traduntur. Vñ et uasa samia
appellata sunt. ¶ Sicilia a syracu
sio rege siciana cognominata est. De
inde a sycalo itali frē sicilia. p̄ius
autem trinacria dicta p̄p acria. i.
p̄montoria pelorum pachinum et
lilybeum. Trinacia enim greca
est q̄ latine tricadā dicitur quasi
inter q̄dras diuisit. hec ab italia
ex ugno freto disiecta affricū ma
re pro spectans terris fructifera a
uro habundans cauernis tamē
et sicut penetrabilis uentis et sul
phure plena. Vñ et ibi ethne mō
tis incendia exstant. In cuius freto
scilla est et caribdis q̄bus naufragia
aut absorbent⁹ aut collidunt⁹. fu
it autem patria quondam ciclopū
et postea nutrix tirānorum frugi
fera fertilis ac p̄ terris oībus
omissis seminibus aratro proui
sa. ¶ Primapem urbium sira causas
habet fontem arethusam alpheum
fluuium magnorum generatorē
equorum In ea insula p̄mū est in
uenta comedia achateu lapidem.
p̄p̄ primum ex achate flumen ded
parturit et mare eius coralliuum
gignit et sales argentios in igne so
lubiles in aquis crepitantes oīs
ambitus eius claudit⁹ stadiorū
quinq; milium. Salustiq; autem d
vtalie conuictam fuisse sicilia hz

Nō ubi ē scilla
et caribdis

Mō de eolo rege uentorum.

medium spacium impetu maris diui
sum et pangustiam salsum. ¶ Cap
sum est insula stadijs tricem a sicilia
remota iacens et planior. Vñ ē nūcu
pata de qua uirgilius capsūq; iacēt
Eolie insule sicilie ab eolo ypote filio
appellante quem ypote finxerunt regē
fuisse uentorum. ꝟ ut narro aut fuit
rector istarum insularum. et q; ex earū
nebulis et fumo futuros predicabat fla
tus uentorum ab imperitis usq; est
uentos sua potestate retinuisse. ¶ Ex
insule et uulcane uocantur q; et ipē
sic ethna arcēant sunt autem nouē
habentes ꝓpria nomina quarum p̄
lipparus quidam lipparem uocauit
q; eam aū eolum rexit alteri gera
uocat q; sic cōlibus eminētissimꝰ
reliq; uero rest stronligē diuidimē
fusa festia femausa. Enommō stripo
des sonores qm̄ nocte ardentes eolie
sine uulcane diuntur. Ex hys q
dam ab inicio non fuerunt. sed ꝓstra
mari edite usq; nūc ꝑmanent ¶ Sto
ychades insule massilienaum sexagi
ta milium spacio a continenti terra
in fronte narbonensis prouincie q̄
rodanus fluuius in mare exit. Hē
autem stoychades grece quasi ope m
ordinem sunt ꝓsite. ¶ Sadus her
cule procreatus cum magna multi
tudine alibia profectus sardiniaz
occupauit et ex suo nomine insule
nomen dedit. Hec in affrico mari
finee uestigij humani tam in orien
tem q̄ in occidentem lacor promptz
forme pariby lateribus q̄ i meridiē
et septentrionem uertunt. Ex quo
autem comercium ananiganti bus
grecorum ichus appellata ē. terra
patet in longitudine milia centuz
quadraginta. In latitudine q̄dragita
in ea nec serpens gignitur nec lupy
sed soli fuga tri animal exigui hoi
bus pniciosum uenenum quoq; ibi
nō nascatur nisi herba persceptores
plurimos et pretas memorata apia
stro similesq; hominiby rictus ōhnt
et quasi ridentes interimit. fontes
hī calidos sardinia infirmis mede
lam prestantes et furiby reatutem si
sacramento dato oculos aquis eius
tetigerint. ¶ Corsice insule exordiū
incole ligures dederunt appellantes
eam ex nomine ducis. Nam q̄dz
corsa nomine ligus mulier ai tauru
ex grege que prope litora regebat tri
natare sollitum atq; per interualla
corpore audo remeare uideret cupi
ens scire incrementa ē pabula tauri
aceteris prosecuta est. Cuius regressu
insule fertilitatem cognoscentes ligu
res ratibus ubi profecti sunt eā q; no
mine mulieris auctoris et ducis ap
pellauerunt. Hec autem insula grece
grinea dicat ab agrimo hercules filio hā
bitata de qua uirgilius sic tua grine
ab fugiant examina taxos. Diuidit
autem a sardinia uiginti milibus
freto antia ligustica equoris sinu ad
profectum ytalie. Est autem multis
promontorijs angulosa fugaces le
tissima pabula et lapidem que ca
todem grece uocant. ¶ Elysius in
sula hyspanie dicta quod a zomo nō
procul sit quasi elysius. Nam septu
aginta stadijs ab ea distat cuius terraz
serpentes fugiunt Hinc contraria
est colubraria que referta ē anguiū
bꝰ. ¶ Baleares insule hispanie due
sunt a fronsiades et grenarie maior
et minor. Vnde et ea uulgus maio
riam et minoriam nuncupant. In
hijs p̄ insulis inuente sunt funde q̄
bus lapides emittuntur. Vnde et
baleares dicte. Bali enim grece mit
tere dicat. unde et balista quasi miss
a et fundibulum Virgilius bale
aris uerbera funde

Post dictū
Ptholomeum. pholome
philometor regnauit annis tri
cem et septem. Ab isto uidei prelio bie
ti sexaginta millia corruerunt.
Illius tempore Sapp̄ q̄ post a ffr̄ cani
dictus est ad modum adolescentis
annum exb. agens magnus urbi
mona in hispania cartagine expu
gnata cum multi captiui in sua po
testate remissent inter eos eximie
pulchritudinis uirgo etatis legitie
q̄ pro munere extitit postulata q; adeo
pulchra erat q; omn̄ in se oculos cō
uertebat. Cuiq; ip̄e esset iuuenis
celeps et uictor p̄stitū operit ipām
illustri loco inter celtiberas fuisse
natam nobilissimoq; gentis illius
uiro indibilis nomine desponsatam

Nō ubi
te sunt

Nō de sep
ne affric

homo

ceratis parentibus et ſponſo mmola
tam reddidit aurum cuiq; pro re
dempcone puele purentes attulerat
ſumam dctis adiecat qua cōtinēaa
et mumſicencaa ſnditibus obligatus
celtiberorum animos romanis ap
plicauit. et ipē cum mille et trecentis
equitibus intra paucos dies in ob
ſeq'um capionis uenit. Sicqs ultio
capionis omia geſta magnifica uellet
deſcribere uolumen non paruum exi
gerent Illo tempre et anno. vc. xlc.
ab urbe condita romam adeo infeli
cter pugnauerunt qomis eorum vi
res fere fuerunt deperdite. Cam ha
nibal in teſtimonium ſui triumph
tres modios ſcaundum quosdam ſed
ſm' uulgatam opinionem unū mo
dium anulorum aureorum quos ex
manibus interfectorum detraxerat
cartaginem miſit. Vſq; adeo quoq;
ultima deſperacio apud reliquos
romanos fuit ut ſenatores derelin
quda ytalia ſedibusq; grendis cōſi
lium in eundum putarent. hic tā
quam urr uere fortis ptentiſſimo
rege perſarum armis ſupato cum
anthioco cēt arbitrio condicoms
paas pro beneplacito dicere eaſdem
paas condicones. poſt uictoriam
dedit anthiocꝰ quas longe anr vic
toriam dederut michil pr victoriam
ſupadens dicens romanos nos ſup
bire uel extolli in proſperis nec dei
in aduerſis Eodem quoq; tem
pre filius dicti capionis adicto an
thioco in quadam tumultuaria pu
gē captus fuit quem ob reuerenciaz
patris cum magnis mmeribus ad
patrem remiſit. cuiq; poſt lapſum tē
pris dictus anthiocus ſcarcte poſtu
lar et adicto capione ut in dandis
mitionibꝫ condicoibus paas et
honorem quem ſuo filio fecerat ad
memoriam reuocaret urr omi urr
tute ac fide plenus reſpondit. ꝑuata
beneficia ꝑuatis beneficiis compēſant
quod ſe loco et tempre compeſaturū
ſed qd ad rem publicam ptinebat ſe
nl poſſe nlq; uelle de populi roma
ni iura remittere. Hic dicebat de
cet omem uidicem non ſolum man
ſed oculos habere continentes. hic
ſapio ſolutus erat dicere cum aliqi
ex honeſta causa uacacōm amplica
mēbut. nuq; mpmus ſolus ſum qd

Nō de uictoria ha
nibal' & romanos

qm̄o ſolus ſum. nec mmus occioſꝰ
qd cum occioſus. magnum uerbum
a magno et ſapiente uiro dictum q
aſſerebat ſe etiam in occio de negoc
cijs cogitare. Eodem tempore mt
inſulas terramenan et theraſiam mē
utriuſq; ripe et maris ſpacio terre
motus factus eſt in quo cum ad mi
ratione nauganciū repente ex pro
fundo cum ſuis aquis caludis inſu
la corruit. In aſia quoq; eodem die
idem terremotus rhodum multaſq;
alias ciuitates grauj rimarum labe
concuſſit quaſdam in totum abſorbu
it quo prodigio territis omibꝫ ba
tes teanere orienꝫ romanorum im
perium manſurum. uetꝫ autem gre
corum atq; macedonum uocabuli

Nō terremotus

Poſt ptholomeum philometore
egiptiorum quintus regnauit eius
filius ptholomeus ephiphanes ano
ante etatis. xiiij. lxxx. vno et regnauit
annis. xxiiij. Hoc tempore romam
uictos grecos liberos eſſe inſerunt
dicentes Imperium eſt. Ser uos at
apud quos philoſophia primū orta
eſt. Magiſtra morum et inuentrix
liberalium diſciplinarum. Eiſdē
quoq; temporibꝫ. ſ. anno ſeptimo
dicti tholomei plautus ſcriptor tra
gediarum moritur de quo ſedet aō
ſeqntes ſmias inſerere Pecunia re
rum et ſollicitudinum eam eſt et ca
put. Si promeritis reddendum nlꝫ
nō puteos nos met ipos fallimus
Dona o ſtulte mirum e ſite q nouit
deſpiat q quem nō nouit diligit. In
amicicam et fidem ſtultum ne rece
peris inſipientem atq; improbum
facilꝫ ſuſtinet odium qm collectum
ſemel te mimis ſodalem feceris reſ
minum ſingularis e homo. parem
ferre non paacns mmores deſpici
mus maioribꝫ inuidemus. ab eīs
libꝫ diſentimꝰ q ſi neſcio qualis. ille
eſt. alius enim eſt in corde alius
in uultu. Ve apud quos dominꝫ p
uigilias multas in noctem pro
trahunt tm̄ enim ſeruꝫ deuita de
munt qm de nocte auferunt/ quietis
et de uacationes et loca friuola nō
ſpro ut amorem in pariant. Vtinā
michil odiorum detrent paaā deſi
die acrimonia crudelitati aſſignat
et ſic omia urr tutis opera ſubuer
tuntur. Semp diues diligens. pa
uper negligens reputatur ſepe cōdita

Plautus mouit
ſentēe eiꝰ

Dñe ex nō

lupinum fiunt rapine uulpium.

Eodem tempore anthiochus rex syrie regnum egipti q sub tutela romanorum erat grauiter infestare cepit. q infestacio causa belli cum romanis et tandem exadij anthiocho causa fuit. Post hunc anthiocum regnauit in syria filius eius selencus qui pessimus fuit quo in tempore cipio affricanus exul in opido litronensi uitam finiuit. In aug sepulcro ussiu eius scriptum est. ingrata patria nō ossa quidem mea habes. gtra quez tam singularem pnapem romam ualde fuere ingrati. passa ē sicdem illa ingratissima ciuitas istum excellentissimum affrice asie atq hispanie domitorem istum singularem cultorem uirtutis pudicicie atq modestie. istum libertatis fidei ac iustitie defensorem et inuicti hannibalis vm cum singularem q uictorem. Post mo precipuum ipā ingrate patrie seruatorem extra se q uirtute sepe seruauerat talem ac tm hominem sepeliri. Cui ad tam in audite uirtutis tantiq pro patria labores premium nō solum excelsum sepulcrū sed templum mirificum debuisset in ipa urbis medio fabricare. sed in isto precipue et in multis aliis ciuitas ingratitudo apparet. Sepe enim romanos bonos punnisse sed et malos pmiasse repiet. cuius in iustitie pena satis scito debita sunt punitu. Nam ipa urbs agillis nō multo post capta et tota exepta capitolij. dire q anō nullis ciuitas seruata est ruina ac incendio cum nece oim deformatur.

nō cepit sui api omib affricam

Post hunc regnauit in egipto p tholomeo philometor annis xxxv. q̄nte etatis mſ. vij. mūdi uero. vm. vc. lxxv. Huius regis tempore stoicus natione tholosanus comediarū scriptor clarus habetur quo in tempore apio affricam uicit. Eo tempore anthiocus regnauit in syria annis xj. Hunc tholomeum rex syrie anthioc magnus uicit et in ditcam & subiugauit. Cui successit selencus eius filius q pessimus fuit. Erat tunc ouias pontifex templi ihrlim nuper mineris et timido quo in tempore dictus saleucus misit heliodorum in ihrlim ad communē templi ararium spoliandum. o uno ingresso apparuit terribilis ac

Stoicus

sor eq et concalcabat eum et cōfractus est et conmutatus sed nō mortuus timens autem onias indignacōz silenchi. orauit ad dnm pro heliodoro et surrexit q rediens ad regē ait. si habuerit dominus meus rex aliquos quorum sicut sanguinem mittat eos in ihrlm ad templum dm spoliandum. Et tunc surrexerunt in ihrlm filij brial introducentes ritū gentium et preerunt ab anthiocho ut facerent in ihrlm ephebiam. i. lupanar ephesium. Cuius suscepit regnum dictus anthiocus iazon ā bienis sacerdocium suum promisit. anthiocho. v. lxxx. talenta argēti. Et iste q pius uocabatur iesus se fecit uocari iazonem et frater eius q ꝺ ioh anes uocabat nōtq ē menelaus.

Dicit beatus augustinus q regnus scripsit q per lxv annos babilonice captiuitatis sub aquis mixerat. Extinctus est anthiocho iazon uendēte sacerdocium ex quo palam potes concludere q sime displicet deo via cum symonie. Dictus anthiochus pparauit in egiptum ire hostiliter. eo autem profectionem parante contigit p totam ciuitatem ihrlm diebus xl. uideri equites per aera discurrentes auratas stolas habites et hastas quasi cohortes armatas et cursus equorum p ordines digestos et congressiones fieri q̄q̄tem anthiocus cum obsideret alexandriam egipti. legati romanorum missi sunt ad egipcios liberandos q̄bus fedrati erant. Et ad ussum romanorum recessit ab egipto dictus anthiocus et uenit in iudeam et expliauit templum positusq̄ i arce presidium macedonum. Suspicans enim iudeos se deserturos et egipcijs adhesuros armis cepit ciuitatem et iussit fieri senes iuuenum mulierum et infantium necem. Interfecti sunt quoq̄ triduo. lxxx. mlia. et xl. mlia uicta et uenundata ablatus de templo mille bus. talent auri et argenti et sic regressus ē in anthiochiam.

Anno istius ptholomei macedonum regnum defecit qd ut xxxv. annis sub regum dño fuit redditu post modum in prouincia p romanos.

Et q̄ inter quatuor orbis principalioza regna. Istud fuit ut q̄ licet multos reges habuit q̄ tamen

alexander omẽs alios p omnia anteꝛ
sit aliqua pauca de eo fauor. ¶ Deuic
to itaqꝫ dario. alexander vj. anno
regni sui pꝛsarum regno destructo
totam asiam et ptem europe mira
bili scelꝛitate subegit. uictoꝛ rediẽs
cum babilomam redisset insidijs
antipatri ueneno extinctus ẽ. xij. im
perij sui anno. Cuius gesta describẽ
aim amultis eleganter et magnifice
digesta sint super uacuum reputo
hoc modicum scribere delectat qꝫ iij.
die post simptum uenenum mortez
indubitatam sentiens agnoscere se
fatum domus siue suoꝝqꝫ maioꝝ
asseruit. communiter enim anteꝛssoꝛes
suos infra xxx. annum defuncto
agnouit. gꝛentibus autem cunctis
quem heredem faceret respondit di
gnissimum. nõ nominauit filium
herculem. nõ fꝛem arideum sed nec
postumũ qꝫ ex roxande uxoꝛe pregnã
te nasciturum esse sciebat. ¶ Turpe
siqdem iudicauit ipe uirtuosissimꝰ
imperatoꝛ uiro forti alium qꝫ uiruz
fortem suarere et tanti opꝛis impꝛij
alij qꝫ probatissimo deꝛelinq. ¶ De
cessit qdem alexander annos habẽs
xxxiij. et mensem vnum. vir supra
humanam ptentiam magnitudiẽ
aim predictis qꝫ tantam fiduciam
militibus suis sua uirtute contule
rat ut ipꝰ pꝛite nullig hostis arma
nec uiꝛbera timeꝛent ai nullo hos
te ũqꝫ congressus est qꝫ nõ uicerit
nullam urbem obsedit qꝫ nõ expu
gnauerit. nullam gentem adiit qꝫ
nõ calcauerit uictus tamẽ ad extre
mum ẽ non uirtute hostium. sed in
sidijs et fraude suoꝝm. legitur qꝫ a
lexander lapidem qdam habebat
secum qꝫ gestabat qꝫ qꝫ pꝛtabat in
uenenari nõ pꝛterat. cuiqꝫ in futuꝛi
in bracali pꝛtabat. sed ab insidiato
ribus nocte illa qua uenenum sup
sit ei subreptus est. Destrage facta
p alexandꝛum de exercitu darij le
gitur qꝫ in ultimo pꝛelio in quo da
riꝰ obijt de exercitu cessa sunt qn
qies decies centena millia absqꝫ
illis qꝫ interfecti fuerunt aliis in pre
lijs qꝫ fuerunt numeꝛo decies. vs
c.na milia. ¶ Olimpiade aut dicti
alexandꝛi mꝛe occisa acassandꝛo. le
gitur qꝫ ubi olimpias obstinatoꝛ ad
se uenire armatos uidit ueste in
duta regali et duabꝰ anallis inuꝛa
ultro ouam pꝛocessit et nõ refu

gientem gladium nec uulnera nec
mulieꝛiter uociferantem sed uꝛo
rum fortium moꝛe pro gloꝛia uete
ris prosapie morti subeũntem ut
alexandꝛum posset quis etiam im
moriente mꝛe cognoscere conponẽs
se insuper et expirans capillo et ue
ste et cruꝛa conteꝛisse fertur. ne qd
posset in coꝛpoꝛe eius in decoꝛi uide
ri. ¶ Et ne ptranseam mala dicti
anthiochi. est sciendum qꝫ ipe post
biennium regi egipti bellum infert
sed ab egipto repulsus p nũcios ro
manoꝝm redit in ihrlm uꝛato
aim furoꝛe et apperuerut claues ei
portas sibi fauentes benigne recep.
contra sentientes interemit templũ
spoliauit menelao ductoꝛe tollen
uasa templi et posuit in templo ydo
lum iouis olimpici oblationes mo
sayas fieri pꝛohibuit altaꝛe encẽ
amouit et caꝛnem suinã edere
judeos coegit et ydolo immolaꝛe ac
cem quoqꝫ mundauit in ciuitate dd
in qua posuit pꝛesidium macedonũ
qꝫ uiꝛis erant in omnibꝰ inhumanꝫ.
Nam quos circumcisse filios repe
ꝛissent eos et pueꝛos ad colla eoꝝ
impie suspendebant. Tunc multi
uꝛtoꝝm sponte quidam timoꝛe
regis scitu pꝛobati uero pa
tꝛijs legibus adheseꝛunt. Erat aut
uir de modin sacerdos nomine ma
thathias de uꝛbe sarom eratqꝫ ei fi
lij qnqꝫ. Johannes. Simon. Judas.
heleasaꝛus. et ionatham. Hij vi
dentes mala induti scalicis plãxe
ꝛunt et uenerunt emissarij a rege
directi in medium statuentes ydola
Tunc quidam ex uiris immolauit
in medio et surgens matathias cũ
suis truadauit eum sup aram et
nuncios regis interfecit. Aramqꝫ
deposuit et exclamauit qui dei est me
sequatur. et cum omi tribu sua exi
it in sollitudinem omia relinqns
multaqꝫ ai filijs et uxoꝛibꝰ ad soli
tudinem confugerunt malentes
heꝛbis uti qꝫ cibis iꝫmundis genti
lium maculari. Tunc emissarij re
gis aggressi sunt eos in diebꝰ saba
toꝝm qbus iudeis nephas eꝛat
arma mouere et peraisserunt mlt
os ex eis et in speluncis subteꝛrane
is suffocauerunt et pierunt ex hijs
l. or. plures autem liberati aduc
sunt. Mathacie et cum iudeam b

De morte alexandꝛi.

Nõ qd dictale est ad credibi

Nõ de strage alexandꝛi

ſcerunt qui dicant eos pugnare in ſabbato dicens ſi ſuper hoc legem ſeruaueritis eritis legis hoſtes dā tes cauſam ut pereat populus dei. Nam et lex aim populo peribit. vno anno. hunc geſſit ingratum multam ſtrenue agens et mortuo eſt ¶In hac quoq; prophanacione antiochi cum cogerentur iudei aptis legibus recedere. due mulieres delate ſunt ſuos filios aram adiſſe quas infantibus ad ulcera ſuſpēſis publice p cautatem arcendi dederūt carnifices et p muros precipitaue runt. ¶Heleazarus quoq; vnus de principibus ſcripturum etate pro uectus apto ore hyās compellebat ſuynas et ſacrificij carnes māducare. q̄dam ueteres eius aīa carnes licitas ſecreto afferebant et rogabāt ut ſimularet ſe regis ad imperiuz manducare. Ille uero renuens aie bat abſit in quo miſer et adleſtē tibus hec prauum reliquam exē plum. ¶Multis itaq; plagis pe remptus uirtutis memoriam tere liquit. Contigit autem ſeptem frēs vna cum matre apprehenſos compelli a rege ad carnes prohi bitas comedendas et ad ſacrificia ydolo rum quibꝰ renuentibus iuſſit rex coram eis sartagines et ollas ene as ſuccendi et p̄mo gemito linguaz amputari. ¶Hunc ante capitis abſ tracta et ſummitate pedum et manū precaſa coram mrē et frībus in sar tagine torq̄batur. Premiſſa tamē unicuiq; exortacione ut regi obe diret et uinceret ſupra modum at mr mirabilis ſingulos ortabat ad martirium q̄ et ipā nouiſſime poſt filios defuncta eſt. ¶Pro hac prerogatiua martirij plurim aſſe runt de hijs ſeptem frībus eccl'iaz ſolempnizare. Mira fiunt hec mr et licet non ab aliarum matrum affecti bus aliena oīm tamē aliarum fidem ſuperans atq; uincens. ¶Eodem tempo re iudas machabeus ducatu pro pre ſuſcepto appolinum ſamarie ducez deinde ſermo ducem inferiorus ſirie contra ſe venientes occidit. ¶Liſiaz et gorgiam duces antiochi epiphanem de iudea expulit et templum ab alienigenis pollutum poſt tres annos. quibus prophanū fuerat (e mundauit ipāmq; diem encēniorū ſolempnem conſtituit. hz et thimotheū

ducem amonitarum vniuerſaliter expugnauit et tandem impetum faciēs contra nichanorem exercitum ſuum numero xxti. dicto nichanore pariter interfecto proſtrauit et ſtatuit diem ul lam ſolempnem omībus annis q̄ze nophegiam diem uocauit. ¶Attende q̄ plebs hebraica hebraica habet feſti uitates in triplia nomine quarū vna enceniorum dr. Eſt enim enicenia noua templi hedificatio grece enim cenon nouum dicitur. Vnde aim nouū ali quod dedicat enicenia dicat. Hanc dedicationis templi ſolempnitatem iudei octobri menſe celebrant. ¶Sedi ſcenophegia dicitur q̄ de greco in la tinum tabernaculorum dedicatio int pretatur. Hanc iudei in memoriam li berationis ab egipto agunt in taber naculis menſe ſeptembri. Scena enim grece tabernacla dicitur. ¶Tercia nominatur neomenia q̄ apud latinos dicat kalendarium dies q̄ ſecundz lunarem cursum menſes ſupputat. inde neomenia. i. noua luna. Erant enim apud hebreos dies kalendarii inſtituacione legali ſolempnes vnde in pſalmo dicitur. Bucinate in neome nia tuba in inſigni die. et c. ¶Eo q̄z anno ionathas frat iude duy iudeo rum factus eſt rex. anno philamē torum q̄ luthitem ducem demetrij a iudea expulit et pmū annis. xii. te nuit. et ſic a tempore machabeorum regnasse regnum iudeorum. Tunc iudas machabeus filius mathathie fauore et conſenſu oīum iudeorum pontifex ordinatur. et ducatum te nuit annis tribus. et ionathas frē eius annis xii. ¶Postea frat eius ſimon annis. viii. deinde filius ſimo nis iohannes hircanus annis xxvi. Et tunc aristobulus filius iohannis rex primus et pontifex p̄mus apud iu deos diadematis ſumpſit inſignia q primū extitit post. mſ. lxxxvii. ānos babilonice captiuitatis et regnauit anno vno. Deinde alexander ānis xxvii. postea alexandra uxor alexā dri annis nouem. Ex cuius etate iu deos rerum confuſio et uarie clades oppreſſerunt. ¶Post modum yrcan filius alexandri annis xxxi. Tandez anthigono dimicante contra iude os ceſſauit principatus pontificum et aromanis ꝯſtituto ē princeps ali enigena herodes. s. filius anti patri aſcalonite sub quo natus eſt dns et regnauit annis xxxvii. q̄ inſabbo

hic naſcit dns

Nō de tribus feſtis iudeorum.

Primū enicenium

Secundū ſcenophegia

Tertium neomenia.

Nō

Ceſſat primatus et pontificium iudeorum

Natus dns ihs sub rode aſcalonite

mortuo anno domini. vi. Archelaꝰ filius eius constituitur ab augusto et frēs eius quatuor tetrarche fiunt s. herodes anthipater. lisias et philippus. et regnauit archelaus annis nouem. post eum herodes tetrarcha annis xxxvii. ¶ Post eum agrippa. Deinde agrippa filius agrippe annis xxx. scilicet usq; ad annum secundum uespesiani in quo iudea capta est et ultim subuersa et iudei captiuati et occisi. Tunc regnum iudeorum prorsus defecit anno scilicet domini. lxxii. ¶ Eodem tempore quo iudas machabeus mortuus est. publius therencius cartaginensis comediarum scriptor moritur in archadia q̄ via ait plauto precipuus scriptor comediarum fuit reputatus. ¶ Dicti terencij hoc epitaphium legitur natus in excelsis tectis cartaginis alte romanis ducibus bellica pedia fui descripsi mores hominum iuuenumq; senumq; qualiter et seruij decipiant dnōs. quod meretrix q̄d leno doli confingat auarus. hec quicunq; legit sic puto cautus eris Et q̄ hic menaon habetur de comedia q̄ carmen esse censetur. Est sciendum q̄ nos habemus carmen. heroicum. elegiacum. bucolicū. epitalamium. trenum. et comediam. ¶ Heroicum dicitur q̄ ab eo uirorum forcium res narrantur. Nam heroes appellantur uiri quasi aerei et celo digni pp̄r sapientiam et fortitudinem. ¶ Elegiacum dictum eo q̄ modulatio eiusdem carminis cōuenit miseris. ¶ Bucolicum. i. pastorale carmen quod plerique rusticalis p̄mum compositum a pastoribus opinantur. ¶ Epitalamia sunt carmina nuptiarum q̄ decantantur in honorem sponsi et sponse. hoc p̄mū salomon edidit in laudem xp̄i et eccle ¶ Trenum carmē latine lamentum uocamus. hoc p̄mum ieremias composuit super urbem ihrlim et populum qui captiuus ductus e. ¶ Comedia interpretatur uilis seu uilanus cant? Comediarum usus huic moleunt mos erat antiquorum ut post collectas de adiacentis uillis fruges in aliq̄ locum capacissimum confluerent ut ibi quosdam uersus de cōi statu uite siue rusticate compositos in festiuis diebus recitarent ex qua consuetudine usus inoleunt ut de uulgari materia uulgari sermone carmina facerent et paulatim q̄bꝰ

dam facetis et artificiali genere loquendi de uili et humili materia in artem redactum est. ¶ In comedia erant tres psone necessarie. corrector. defensor et recitator. Terencius habuit istas tres. s. titum. limium correctorem. dauum defensorem. colliopum recitatorem. ¶ Comediarum quoq; terencij aliquas morales hinias breues et ponderosas hic curauj inserere.

Nota hinias terencij

¶ Prima hoc tempore obsequium amicos ueritas odium parit. ¶ Alliū hominum ingenium alacre in libidinem e procliue ¶ Allia si illum obiurgas q̄ auxilium uitetulit. quid facies illi q̄ dapnum detulit aut malum fecerit. ¶ Allia quod nō pt̄ fieri id quod uis id uelle quod fieri possit ¶ Alia ita fere comparata est oīum hominum natura aut aliena melius iudicent q̄ sua. ¶ Allia nulla e tam facil' res quin difficilis sit si inuitus facias. Alia non ne hoc flagicium est te alijs consilium dare foris sapere tibi aut auxiliari nō posse nec scire. Que dum incipias dumq; ignoras graua sunt cognoueris facilia erunt. ¶ Allia homine imperito nichil inuisius q̄ nichil rectum putat nisi q̄ ipe fecerit. Allia istud est sapere non q̄ ante pedes e meo uidere sed etiam illa que futura sunt prospicere. Allia inspicere tanq̄ in speculo uitas hominum ubi eo atq; ex alijs ea sumere. Allia uno ore omnes socrus oderunt nurus. Allia mulieres ut plurimum leues sine sunt. Allia quot homines tot sine sunus anq; mos est. Alia nichil est tam benedictum q̄ male narrando deprauari non possit.

Post hunc regnauit in egypto tholomeus cuergetis egiptiorum. lvii. rex et regnauit annis xxxv. Huius tempore senatus cartaginem censuit esse destruendam. sed scipio nasica uolebat emulam romani imperij urbem diruit. ymo cathonem ipsum diruisse decernenti contradicebat expressius. Cato quidem pp̄ perpetuam romane urbis securitatem urbem iam potentissimam emulāq; roma ni imperij tollendam fore censebat Scipio uero pp̄ perpetuam romane uirtutis aram quam s' semper ex

nō q̄ dicat regnum iudeorum.

Therencius moritur

nō xat carmina heroycum elegiacum bucolicum epitalamiq̄ trenum. comedia

Destruct cartago

magtudo cartaginis

bellū seruile

Nō mōstrū

Nō imagtm tatē alexandri

sulpicione emule urbis romam ſnpe
derent ne uigor romanus semper
bellis exercitatus in langoidam sect
iem securitatemq; ocio solueretur i
columen seruari cartaginem asserе
bat. sed non preualuit quia aroma
nis euersa fuit. Cuius situs et magni
tudo huiusmodi fuisse dicit. xxv. ta
milibus passuum muro ampleva
tota pene mari cingebatur absq; fa
cabus q̄ tribo milibo passuum apе
riebantur. Je locus murum trigita
pedes latum habuit. Saro tadrato
in altitudinem cubitorum. xl. arx ai
ibice erat nomē paulo amplio q̄
Duo millia passuum tenebat ipaq;
ciuitas. ybi. continuis diebus arsit
Disrupta ē autem cartago. bis. post
anno quo condita fuerat multitudo
oīum captiuorum exceptis pauc
pnapibus uendita ē. De cuius const
cionem uaria fuit opiō/quidam au
tumant q anno viii. regni egistrati
regis lacedemoniorū actarcedone
tyrio condita fuit. illi autem āno
vi. ianoteī mi. regis dicte gentes
fuit constructa. Eodem tempore
anno. s. dicti ptholomei. bis. bellum
seruile in sicilia exortum ē ubi lxx.
millia seruorum tunc i arma cōspi
rantium fuisse referunt. Hoc bellū
nec imperium si romanos terruit aiz
oīem deberat terrere hominem. Nā
teste orosio/seruilis tumultus q̄ to
mpor est ceteris tanto crudelior/libe
ra enim multitudo comouet. ut pa
triam augeat seruilis ut perdat/quod
bellum quedam monstra precesserūt
Nam rome puer ex anolla natus ē
quadrupes quadrimanus occ'oc
quatuor aures totidem halens nāz
uirilem duplicem. Post dicti ptho
lomeum annis xbi. regnauit tholo
meus filcon quo in tempore. CC. an
norum cesa sunt. lxx. milia capta p
marium ducem. Anno dicti ptho
lomei. xi. aristobulus rex pariter
et pontifex primus apud iudeos diade
matis sumpsit insigne. et sic restitu
tum est iudee regnum floruerit aūt
asedechia sub quo regnū fuerat mē
ruptum annis. mf. lxb. et menses tres
Cui successit alexander q̄ cognoma
tus ē ianeus. hic adeo impiissimo fuit
ut in tribus annis crater. lm. semo
rum interfecerit. Hic adeo iudeis erat
offensus ut aim semel q̄ nā pudo se
dari eis posset peteret. respondere
si morderetur ob hoc ex pis iudeis

in plateis ihem suspendit. bis. uxo
uxoratos uxores ac liberos coniu
necauit. Post dictum tholomeū
regnauit tholomeus q̄ et alexander
dictus est annis. xx. quo in tempore
regnauit apud iudeos annis xxvi bi.
alleā Jamne in siria ūo regnabat an
thiochus siacenus post quem regna
uit annis duob philippus. Hic
agabio pnipem duce captus est tota
q̄ siria in pātem romanorum uenit
et sic regnum illud cessauit. Hoc
tempore ut ualerius ls. ms. narrat
apud corneliam gracchorū mātem q̄
dam matrona campana hospitata
fuit q̄ ab ipa cornelia more ātabli
peāit ut si sua meliora ōnderet orna
menta q̄ respondisse fert. optima mu
lierum ornamenta sint virtus et
pudicicia. michilq; prorsus extra cō
cupiscere. oīa enim habet q̄ nichil
concupiscat/q; dissum rerum collabi
solet/bene autem mentis usurpato
nullum tristiorem fortune recipit
morsum. Eo tempore ab urbe cō
dita. vc. lvi. iulio cesare et lucio mar
cio consulibo sociale bellum aroma
nis gestum ē q̄ sīm orosium q̄dam
prodigia precesserunt/sub ortu solis
globus igneus ē regiōe septētrionis
cum maro celi fragore emicant. Ap
tharentios ai primes p conuiuia frā
gerent. ruor emedys paribo quasi
cruentis cruoribus corporum fluxit. pre
terea p septem dies cōtinuo lapidū
imbrem etiam testarum fragmētis
terram latissime uerberauit. In sap
mtibus uastissimo terre hyatu flā
ma prorupit et usq; ad celum extēdi
tur sa ē. romanam etiam in tinere
globum coloris aurei e celo ad ter
ram deuolui maioresq; sīm rursus
atrā in sublime ad orientem ferri ac
magnitudine sin ipm solem obtexis
se uiderunt q̄ pla oīm generū ala
lia q̄ manus hominū blande pteri
atq; inter homines uiuere solita erat
Relictis stabilis pascuisq; cum bala
tu hinnitu atq; mugitu miserabili
ad siluas montesq; fugerunt. Canes
quoq; quorum natā ē ee hominis
ē non posset lacrimosis ululatibus
uagi luporum ritu ob errabant. In
pmo bello sociali interfecti sunt. xx.
romanorum. Consecpter marius
ex improuiso aggressus. bis. mā
lorum milium interfecit. Sapio amā
lis cum toto exercitu truncatus est.

socialebellū

Nō sīg

Eo tempore pompeyo consul. vbi mp. millia mansorum interfeat et mſ. cepit. Eisdem temporibus ab albio buro consulari. vbiq; tantum in vno prelio cesa sunt. hoc fine fuere concluſa duo funestissima bella sociale ytalicum et ciuile sissanii q; p annos decem tracta plus q; cc. quinquaginta milia romanorum ciuium consumpserūt. Eo siq;dem tempore bellum mithridatici exordium habuit q; et strage hominum. et longitudine temporum pre omnibus illius temporis extimo bellis crudelis ac magis formidabile fuit. Hic mithridates rex ponti ac syrie q; filium q; et ipe mithridates dictus e mortuus dereliq; cuius tanta postea magnitudo fuit ut no sui tm temporum verum etiam superiorum etatis omiū reges magestate superauit hic ai romanis bella p quadraginta et ser annos uaria victoriā gessit aim enim suum romanorum pncipes. s. silla luculo et plures alii ultraq; magnus pompeyo aim ipo bella gesserint licet sepius victus fuerit frequenter tame de ipis victoriam reportauit. Victus siquidem maior clariorq; i restaurando bello surrexit dapsilisq; suis terribilior reddebat. Huius futuraq; magnitudinem etiam celestia predixerunt. Nam anno quo genitus est et eo quo regnare p cepit stella comes p vtiq; tempus lxx. diebus luxit ita ut celum totum flagrare videretur. Iam magnitudine sui q tam celi pte occupare videbatur et solis victorem suo fulgore uincebat et ai oriebat. occidebatq; mſ. horarum spacium continebat. Et q plerisq; huius codicis in ptib9 fit mencio de cometis. est intendum q comete sunt stelle flāmis crinite repente nascentes regni muta com aut pestilentiam aut bella uel uentos estus ne pretendentes q̄ aliq; monent. alie uo in mobiliter herent omis ferme sub ipo septētrione aut aliqua eius pte no certa sed mā mandata q lactei circuli nome accepit breuissimum quo cernuntur spacium vbi dictum annotatum est lōgissimum. septuaginta. In q̄bus q̄dā bellis de mithridatis pte in diuersis locis cesa sunt q̄nq; milia hoim et plus ybi. Item naues tam capte q̄ demerse. c. xxiii. quantus autem numerus romanorum extinctus fuerit no ex memoria traditum. maxe quia no est consuetudo scriptorum ex pte q; uicerit occisorum describere numerum ne gloriam victorie maculet dapna victorum ni forte aim adeo pauca cadunt. ut admiratōm terrore q; uirtutis augeat paucitas pditorum sic in pma congressione psici belli magno alexandro contigisse historie referunt. Nam cum exercitus alexandri. mſ. milia hominū inter fecisset. nouem tamen pedites de eius exercitu defecerunt in dicta historia legitur q; cum mithridates ciasenos obsedisset. lucullus princeps romanorū ut bono animo essent nuncium mi sit vnum ex militibus nandi siue natandi in arte peritum q; duobus utribus suspensus ipe me tenens rēam plantisq; subremigans. vsq; pas suum remeauit et ipos sic confortatū q; dictus mithridates suo frustratus desiderio utpote diffisus discessit. Cepte dicti regis descriptio rome facta est et inuenta sunt. mſ. lx mſ. milia hominum. Eodem anno publius therē cius poeta famosus in narbonēsi pro uincia nascitur.

Octo tholomeo successit tholomeus dionisius regnauit annis xxx. quo in tempore heaton philosophus floruit q; multa egregia dixit q; atilio et senece sunt excerpta ut est illud desines timere si sperare desieris. Aliud q̄ris quid pfectum amicus ni esse cepi. aliud suus amari amicus. Illud omne honestum in arduo est. aliud no tm quid fieri debet sed qi ratione fieri. Item q̄situm fuit ab eo an beneficium dare seruus domino possit arcta quod ita distinxit. Quedā sunt beneficia. q̄dam officia. et q̄dā ministeria. Beneficium est quod alienus dat. alienus autem e q; potuit sine comprehensione cessare. Officium e filii uxoris et ceterarum personarum quas necessitudo suscitat et oprm ferre iubet. Ministerium est seruij quē conditio sua eo loco posuit ut michil eorūq; prestat imputet superior. Per eodem tempus catho philosophus floruit virgilius nascitur mantue q; multa rome et neapoli humanaq; sapientia fere incredibilia fecit cuius et carmina de xpo manifestissime pphare putantur. Oracius nascit vsi

De virgilio dr i porta neapolis cū pane facisse. musca enea q; omis mustus ab urbe expellebat. / in ead urbe dr marcellū sic gestuosisse ut nulla ibi aura putesceret. / de balneis q̄s eius incredibilia narrant. Credit esse adiudicandū e abillo sum domicilium q̄s dicebat pilicacio rome. q̄s int. 7. myrteta midi p̄ oppidū. erat enim ibi specus omnes statuas statuarie septa nouā gentes cū imaginē tenebant gestabat et timabilem cuius statue erant sedentes die atq; nocte sup vigilātes q; eas custodiebat et q̄ gens i rebellionē insurgere conabat cū primo omnes statuas illius commouebat et timabilem illius monebat. collo ad ut pedū. deinde statuas illi mox dignitū iudex gradabat usq; illud genus et usq; nomē ipius gentis. q̄d ea erant septa. q̄s nouē septa grauius sedentes principibus deportabat. et mox exercitū ad ea gentē deputandū instituebat.

Comunit de bellis ducū. ccl. rōnoꝝ

Nō de cometa

Publiꝯ. Terenciꝯ

Heraton philosophus Nō dicta eius dē

Nō hāc distinctiōm

Catho philosophus Virgilius

venus ua. cicero laude oratoria celebr̃
tur. Apollodorus clarus habetur
q̃ postea extitit preceptor augusti ¶ O
uidius peta nascitur. eo etiam tẽpore
pompeyus capta ierosolima templũ
irreuerenter intrauit et usq; ad sca
sanctorum ascendit. Cuius miratus
pulcritudinem nichil de thesauris
domus dominꝫ abstulit iudeos tam̃
tributarios romanis fecit. Marcꝰ
poncius catho stoycus phĩ illo tempo
re uiguit Cuius ẽ illa laus vita hu
mana proprie uti ferrum ẽ. si exerce
as ferrum conteritur si non exercꝫ
rubigine consumit̃ ¶ Similiter nos
exercendo uidem̃ conteri. Si autem
nos inhertia teneat plus detinet
torpendo q̃ exercendo conterimur.
¶ Idem exortando dicebat mili
tibus suis cogitate cum animis vris
si quid plabrem recte fecerit is labr
iste a uobis cito recedet beneficium
a uobis dum uiuitis nõ recedet y
mo et post mortem uos fiet glorio
sos. Si quid p uoluptatem neq̃
egeritis. uoluptas cito abibit neq̃
factum apud nos semp manebit.
Cum semel ab eo q̃reretur quid in
re familiari maxime expediret. Res
pndit benefacere. Q̃ secundum in
re familiari esset expediens respõdit
bene pascere. q̃ terciũ bene uectari
q̃ quartum arare ¶ Cuiq; q̃reretur
quid fenerari respndit quid homi
cidam interfacere. ¶ Post dictũ tho
lomeum regem egiptiorum pyr. re
gnauit cleopatra annis duodecim
et tunc terminatum est regnũ egip
ciorum et per iulium cesarem i rõa
nam trãsiuit dicionem. Et q̃m de bel
lis sociali et ciuili in precedentibus
facta sunt sermones ut nõ ignoret
ortus sociali belli. ¶ Est sciendum
q̃ anno ab urbe condita. vc. lxx. iu
lio cesare et lucio marcio ex iteratis cõs
sociale bellum totum comouit ita
liam. Siquidem hinc diuido tribu
nus plebis latinos omnis spe libertа
tis illexit. Cuiq; quod promiserat
prestare nõ posset eos ad arma co
mouit aduersus urbem. In quo
bello sociali utriq; cesa sunt cl. hoꝫ
minum ¶ Bellum uero ciuile anno
ab urbe condita. vc. lxx. exordium
habuit quorum actores fuere ma
rius atq; silla et intitulatur ciuile q̃
inter ciues et a ciuibꝰ ortum habu
it. In quo bello passim cesa sunt. ci

ciuis. hominum et proscripti per ytaliam
lxxx. et ab alia. vc. homines ¶ Hoc
tempore bellum ciuile iulii cesaris
et pompei exordium habuit q̃ quia
inter omnia bella a romanis gesta ma
ius fuit idcirco nõ est tegendum si
lencio sed breuiter describendum pa
tato itaq; romanorum uirtute ac
uiribus orbe terrarum ita magnũ
et excellens erat romanum imperiũ
ut nullis exterius viribus oppiꝫ
posset. Inuidens igit̃ fortuna roma
no populo gentium principi illum
in suum armauit exicium ut marꝰ
in propria uiscera furiosi more ũuer
teret ¶ Primo siquidem mariani
et sillanum q̃ intra urbem se cõti
nuit. Inflamauit incendium de q̃
supra narratum est. ¶ Deinde cesare
et pompeyũ in urbis et orbis pmi
cem animauit Cesaris enim furor
atq; pompey urbem ytaliam gentes
nationes totum deinde q̃ late p oia
mundi climata patebit romanum
imperium quodam quasi diluuio.
et inflamacione corripuit adeo vt
nõ recte ciuile tantum dicatur nec
sociale solum sed nec externum. sed
pcaus commune quoddam ex oibꝰ
Nam si duces eius inspicias totus
erat senatus diuisus in partibus
Si exercitus consideres ex pte pompey
uiri. ex pte cesaris vii. decem legionis
erant flos quoq; ac robur ytalici sã
guinis Sociales auxilia sociorum. ex ces
saris pte gallia germaniq; erant
Ex pte pompey deiotarus rex gala
cie. ariobarzanes rex capadocie. thar
don rex asiae. Philimenes rex pus
lagonie. Nicomedes rex bithinie.
Herodes rex albanie. Ultrices rex
hyberorum. dedalus rex asie. Aris
tarcus rex colcorum Arabie et Sinee
Tigranes rex armenie. pharnaces
rex ponti. omnis traica. capadocia.
asiana. macedonia. grecia. ytalia.
totiusq; robur orientis. ¶ Si de tẽ
pore belli ciuilis quatuor annos fuisse
respondeo pro tanta clade breue tpꝰ
fuit. ¶ Si de loco certus ee uelis
scias intra ytaliam cœptum esse bel
lum inde se in galliam hispaniaq;
deflexit. Reuersumq; ẽ ab occasu
in epiro thessaliamq; consedit hic
egiptum subito transiliunt. Inde
respexit asiam. affricaq; inualuit
postremo In ytaliam regnauit. et

ouidius

Sonare pcaq

Nõ

Fons belli sociali

Exordiũ belli ciuilis:

ubi aliq̃ndo deleat. sed nõ odia para
um aim bello finita sunt ¶ Nõ enĩ
primus q̃ceuerunt q̃ in urbe ip̃a me
dio senatu eorum qui uicti erant
odio uictoris cesaris se cede sacarẽt
Causa quoq; tante calamitatis ea
demq; oĩum mirnia felicitas fuit
¶ Legit̃ in dicta historia q̃ mũq̃
uno loco tantum uirtutem populi
romani tũq; dignitatis fortuna
congregauit Nam plus q̃. bis. mi
lia hinc atq; illinc preter auxilia re
gum et p̃napum eo bello fuisse re
feruntur ordinatis hinc inde aereis
classica sonuerunt. Deinde pila iac
tata sunt q̃to quoq; ardore pugna
uerint et initium belli et exitus
demõstrauit. Nam pompeius aũ
adeo copia eq̃tum habundaret ut
facile supaturum cesarem crederet
ipe supatus est et licet in fumo a
fortuna proiectus fuerit in nullo
tamẽ animo fractus sed in sua vir
tutis fortitudine pseuerans sicut
enim alis ip̃m non eleuauerant ps
pera ita nec aduersa deiecerunt.
¶ De ciuitate larisse recedens ho
nerariam nauem nactus properan
in siriam et inde ptyrum i egiptũ
trãsijt ibiq; statim ut litus attigit
iussu ptholomei regis ob gr̃am ce
saris uictoris occisus est. ¶ Q q̃
imperium et crudele seuientis for
tune spectaculum in pompeo legentib9
demostratur. ¶ Pompeyo romano
rum oĩum moderatori atq; uir tuo
siori p̃nceps de xpi regibus trium
phatori magni stratis et toto orien
et asie domitori p̃nceps romanoruz
p̃m et paulo ante patis ac belli ac
tocius romani imperij moderatori
de excelso solio in infimum acta for
tuna proiectus in peluisino litore
uilissimi regis imperio spadoniz
consiliis sub oculis uxoris ac libe
rorum trucidat̃ moit̃ et sine ho
nore debite sepulture in ip̃o litore tu
mulat̃ Caput uero in preapui
et spale munus p̃standum cesari
reseruatur. ¶ De Julio cesare legit̃
q̃ post galliam. britaniam. germa
niam. hyspaniamq; deuictam ro
mã reuersus monarchiam assup
sit et reptitum est post tempora co
sulum uus imperandi anno ab ur
be condita. lxi. vi. et ab exactis regib9
ms. lxij. Verum aliq; asserut

ipm̃ cesarem nõ fuisse imperatorem. sz
mecatorem impij quia licet p̃mo fue
rit q̃ arripuerit singulare dñium
am violenta dnãtione p̃fuerit po
pulo nõ fuit imperator siue p̃nceps imo
tirãnus. Et hinc è q̃ in carthalogo
imperatorum non ponitur sed octauus
mus augustus p̃mus imperator et p̃nceps
legitimus designatur. ¶ Ab hinc
tamen cesaris excellencia omes imp
tores romani appellati sunt cesares
Cesar autem dictus q̃ ceso mortue ma
tris utero prolatus eductusq; fuerit
uel q̃ ainm cesarie natus sit. Aquo et
imperatores seq̃tes cesares dicti eo q̃
ornati essent ¶ In isto cesare laudat̃
recte inuicti ei magnitudo ainm effica
ca operis cum illius mens et manꝰ
ad impossibilia fere sufficerint ¶ Qñ
tus quidem i armata multitudo fuerit
nõ solum galli britones germaniq;
primum ab eo subacti. sed tota ciuilis
belli fortuna et cesaree domus series
protestatur cuius duabq. vic̃. centi xx
et ix̃. hostium cesa historiographi
nõuerunt. lx̃. et bis dumtaxat. So
lus mareum marcellum sup̃stitem
qui xxvi̇ic̃. fuerat preliatus. Inter h̃
adeo fuit benignitate preditus ut q̃s
armis subegerat ac clemencia i suã
dilectionem et amorem tenerit̃ a
nimarum. Ip̃e unus parcissimo fuit
circa cibum oĩ indifferens. eloq̃a
mirabilis fuit q̃ aut equauit eloq
tissimorum gloriam aut exstitit. ar
mor et eq̃tandi peritissimus talor
ultra q̃ credi posset paciens erat in
ulcisendo nã lenissimus. In litera
rio studio tantus erat ut q̃ternas
simul dictaret epl̃as qualis in iure
ciuili peri[a] fuerit ueteres romanor
iudicant leges. Potencie ingentis vi
res q̃ in plñã excreuerit predicat et
extollit. sola muencio bisexti ¶ Oc
tauiq; cesar nullig dum rei publice
statum clementer instauraret auc
toritq; bruto et cassio xvi. uulneribꝰ
confossus interiit ¶ In hac cõiuratõ
ne feruntur conscij fuisse. ix̃. lx. q̃
omes casibꝰ perierunt. neq; temporꝰ
quisq̃ supuixit neq; sua morte de
functus est fuitq; occisus anno etatis
sue. lxv. corpus eiꝰ pro rostris cõ
busum est. statuit autem populꝰ in
foro solidam columpnam lapidis
mirabilis. xx. pedum supra qua
tumultꝰ est que sullia dicta è. Sicq;

Nõ mirnia felicitas ẽ cesaris q̃ eius calamitas

Unde dictꝰ è cesar

Nõ imperatus victoria cesaris

Cesar bis passim

Cesar autoritate bruti et cassii interiit

Nõ singularem et mirabilem victoriã

De julio cesare

Occidit̃ pompeius

ille q̄ multo sanguine cuiꝰ orbem terrarum subegerat suo cuiꝰ sanguine auriam madefecit. Post gayum iulium cesarem q̄ imperauit annis quatuor et mensibꝫ septem dū tyrat quindecim

Octauianꝰ

Dicti iulij cesaris nepos et filius adopcione imperauit annis sexagintatri et duos qui multa et varia habuit bella. sed post labores uarios deuocatis illiricis pānonijs deliciatis rusis dacis salmaticis. q̄ma mis triumphum reportauit. De romanis legitur q̄ diu seruauerit modestiam et dilexerunt iusticiam. munditi semp ubiq; maserunt corrupti uero fedaliter denicti leguntur. Ille octauianus mille genti siue iustis et necessarijs causis bellum induxit disciplinam militarem seueriss̄ime rexit neq; militibus nisi ualde grauatis uidendi uxorem licenciam dedit. nichil in re militari q̄ dudas festinā ciam temeritatemq; redarguebat. dicebatq; quicq̄d bene fit satis cito fieri. Bellum sapiendum ideo negauit nisi cum maior emolumenti spes q̄ damni metus euidenter ostenderet. Ita minima comoda magno sectantes dispendio similes aureo hamo piscantibꝫ esse dicebat. Cuius pditi damnum nulla pōt captura piscium comparari clemencie eius atq; ciuilitatis documenta sunt multa et magna q̄ plurima. Tiberio quoq; uiolenciam coniuenti et in absencia scribenti q̄libet de se male loquentur rescripsit. Nolim tiberi nimium indignari q̄ quisq; esse q̄ de me male loquatur. Satis enim est si hoc habemus ne quis nob̄ male facere possit. aliꝰ autem eidem similia dicenti respondit. In libera ciuitate liberas decet esse linguas. dnm̄ sepe pellegri. Nec liberis quidem aut nepotibus suis serio uel loco sustinuit dnm̄ appellari ut maledictum et obprobrium semp exhorruit. Regna que iure belli q̄sierat preter pauca reddidit aut alicui gentis tributum contribuit testem se in iudicijs interrogari et repelli eq̄ssimo animo patiebatur. Hic quoq; clementissimꝰ imperator solus et p̄mus orbem totum in unam redegit monarchiam. filias suas sic i lasciuia suo fecit instruere. ut si preter spem eas in extremam sortem fortuna proiecisset utam possent arte deducte facultatibꝫ exhibere. Iam et nendi texendi aliarumq; exercendi uestesq; formandi. nō mō artem sed consuetudinem diem et usum habebāt. Vtiq; q̄ ea nō indulgebat uirginibus. nequaq̄ permittebat militēs deciari. quorum professio instituta est ad labrem et dicebat suis militibus iuuentus enim ad defensio prouinciarum p̄mouet moribꝫ excellencia debet et ꝯtribꝫ honestis. enim ydoneum facit militem et verecundia dum prohibet fugere sepe facit esse uictorem. quid enim prodest si exercentur ignobilis si pluribus stipendijs moretur in castris. Nullꝰ in tempore belli ille proficit exercitatus cum improbandis tyronibꝫ claudicat ut electio. et quantis usu exprimēt⁹q; cognouimus. Hinc infinite ubiq; ab hostibus illate sunt clades a magnis ḡ et fidelibus uiris cum magna diligencia eligi conuenit q̄ deputant militie. Nam ueloc⁹ in tyrone creditur et robur. Et utrum armorū disciplinam didicerit et an habeat confidenciam militarem examinandū est diligenter. Milites primo iure iurando facti sunt luscio flacco et gayo Varrone consulibꝫ. milites p̄mo iure iurando facti sunt. Antea em̄ sacrō tantūmodo attribuimus prestito rogabantur et inter se coniurabāt se fuge atq; formidinis causa nō habituros neq; ex ordine recessuros n̄ telis prohibenti hostis referiendi causa aut ciuis seruandi et hoc dicebatur militie sacramentum quod et ypsissimorum p̄napum aūte firmat⁹ et usu iurant eq̄dem milites p dom̄ et xp̄m eiꝰ et sp̄m scā et p magestate p̄napis q̄ secundum deum ab humano genere diligenda ē et colenda. Nam cum quis legitimū acceperit principatum tanq̄ pīsti et corporalideo fidelis ei est prestanda deuocio. nec impendendus priuigil famulatus. iurant inq̄ se strenue facturos omnia q̄ precepserit p̄nceps miq̄ deserturos militiam uel mortem recusaturos p re publica. Cum sint assūpti militie Si huius sacramēti uerba reuoluerismus inuenies armatum militiam nō minus q̄ spūalem ex necessitate officij ad religionem et dei cultum artari cui fidelit⁹ et p̄ dm̄ deum principi debeat obsequium et rei publice profuturi

Nō

Nō sequitur de militibus

famulatus. milites enim sic labruz
ita honorum nomen est. Quarum
q̄ milites habere uidentur q̄n sine
electione sine sacramento legi nō ob
temperantes solo militis nomine glo
riantur. Hij pleriq̄ in eo solo militiae
siue unio ueriùs forte malitiae gloriā
constare creduntur. si contemptibile sit sa
cerdocium. Si ecclie uilescat auctori
tas et si ita dilatauerint regnum ho
minis ut xpi imperium contrahat.
Si laudes suas predicent et se xpō fal
sis promissis multent et extollant.
Si clerum et inhermen militiam tel
lis confodiunt siue linguis. Sed
quid est ulsius militiae ordinate cer te
tueri ecclesias p̄fidiam impugnare
Sacerdocium uenerari puperum
propulsare injurias. Sacre prouin
am pro fribus ut sacramenti docet
concepao fundere sanguinem. et si
opo est animā ponere exultaciones
dei in gutture eorum et gladij ana
pites in manibus eorum. ad faci
dam ultionem in nationibz mar
mationes in populis. ad allegādos
reges eorum in compedibus et no
biles eorum in vinculis ferreis. sed
ad quem finem aut furoꝝ aut am
uariae seruant. aut xpne uolun
nequaquam. Sed ut faciant ei
udicium conscriptum gloria hec e
omnibz sanctis eius. Certe milites hx
agentes sancti sint et in eo fidelio
res principi quoq; seruant studiosiz
fidem dei et uirtutis siue utiliz glo
riam promouent quo fidelius dei
sui gloriam q̄runt in omnibus et ho
norem. Hec autem omi militiae form
prescribenda e et implenda ut d̄o p̄n
fides debita. deinde principi et rey
publicae seruetur incolumis. Ca
um recte militantium preuilegia
multa sunt. Nam liberiores sui
et pluribz immunitatibz gaudent
ab angarijs et p angarijs et sordidis
muneribz alienī. Iura quoq; licet
ignorant et licet in potestate sint pa
trisfrensi tamē peculio testari possunt
et ex publica sollicitudine nō pmit
tuntur egere et multa alia q̄ longū
e enarrare. Et certe cū omi pro
fessione dei prima natā sint nusq̄
magis q̄ in clero et re militaria. m
chi autem est quod utriq; magis
impugnet q̄ luxuriul q̄ omis inte
perancia ordinationi plurimum
aduersatur. Hic octauianus

Nō p̄uilegia rec
te militantium.

Nō

cibi minimi fuit atq; uulgaris ani
mi quoq; parcissimq; nō amplio
q̄ter in cena bibere solitus erat. ni
purum sed p̄fusum aqua frigida
vinum sumebat. Tomitia et fulgi
mus expauescebat ut semp et ubiq;
pellem vituli marini circumferret. pro
remedio atq; ad maiorem tempesta
tis suspitionem in abditum et conca
meratum locum se recipet. Anno
imperij eius primo inter cetera por
tenta que facta sunt toto orbe terra
rum lvs in suburbio rome aranti
locutus est dicens. Cur me stimulas
ami deficient homines q̄ frumēta.
Anno secundo eius imperij etiā
na meritoria transtiberim oleum te
rra erupit totaq; die sine intermi
ssione cum habundantia fluxit.

Anno quoq;

Circater. xv. kl. Ianij. imperij
dicti augusti. Nata est beata uirgo
maria. et cuoluto trium annoruz
spacio ad dn̄i templum adducta ubi
sicut etatis processu cotidie ita echaz
uirtutibz proficiebat cūq; ad ānuz
perueniret pontifex publice denūcia
uit ut uirgines q̄ in templo gsitu
te hanc etatem incompleuissent do
mum reuerterent et nupcijs optz
darent cui marite aim cetere prone
parauissent sola uirgo maria hoc se
facere nō posse Rūdit ipā se uirgini
tatem dno uouisse asserente q̄ uio
lare nullomodo uolebat tandem ipi
spūs sci consilio nupsit ioseph. nec
per hoc uotum fregit filium dei. vmo
lxis apulis concepit. Post cōcep
tum siquidem exurgens maria abiit
in montana in ciuitatem iude. Iudā
nomen e regni non tribus. Ihrlim em
in tribu beniamin erat p quam forte
transibat ad opidum in quo dicit
tunc zachariam habitasse mīs mili
aria aihrlim et ibi iohannem natuz
fuisse. Et legitur in libro ystorum
q̄ beata uirgo p̄mo leuauit eum
a terra. Dictus imperator augustꝰ
uniuerso orbe una pace composito
omiq; bellorum fragore sedato edic
to precepit ut describeretur vniuer
sis orbis mssit itaq;. ut omis homi
nes ad urbem unde trahebant

pellis vituli marini
ho tropheum prodest

Hos lege q̄d nota

Nō fuit nata bta ūgo m

Hic incipit nouū
testamentum

filius dei octauo
kalendas apl cōcipit

originem pergerent. Et cum ioseph esset de genere dauid a nazareth in bethlem profectus ē ut in ciuitate cū aliis solueret censum suum et cū ipsa ret beate marie tempus pariendi eam duxit secum et ibi anno xlij. imperij dicti imperatoris nocte dominice die octauo kalendas ianuarij natus est ihūs. ¶ Anno uero ab orbe condito secundum hebreos ter. mil. decce. lxiij. lxx autem. lxx. interpretes q̄nquies. cc°. lxx. olimpiadis xvij. imperij dicti cesaris anno predicto. s. xlij. Et herodis regis iudeorum. xxvij. quo in tempore rome inuenti sunt ciuium nonagesies tricenta et octuaginta milia. et tunc secundum quosdam inchoata est sexta etas. ¶ In hac sancta natiuitate iuxta aplm dicentem. cum uenit plenitudo temporis misit deus et c̄. Decundum aliquos adie qua baptizatus ē p̄r bum regeneratiuam aquis collatam. Porro secundum alios a passione tunc enim apta est porta et inchoata quodāmō. vij. etas. s. q̄escenaum. Natus ē ihūs de uirgine benedicta anno etatis quinte vl. xc. ab imō mundi. mm. ix. lxij. et bm. die arā tulerunt puerum et declarauerunt nomen eius ihs. Tercia decima die magi uenerunt ab oriente eius aut uaticinio et magnitudine stelle mirati sunt magi quos appellant Venerunt autem de finibus phaturi et caldeorum ubi ē fluuius aquo regio sabba dicitur legitur istos magos ex libris balaam diuinatoris huius appariture stelle accepisse scientiaz Cuius diuinatio posita ē in ueteri testamento. Orietur stella ex iacob et exurget homo ex isrl' et c̄. Herodes autem audiens iudeorum p̄natez esse natum suspicans regni eum futurum herodem expauit et mollienis necem salutis actori ei espondz obsequium dicens. Ite et mgratis diligenter de puero et recedentes renunciate mi ut ego ueniens adorē eum. ¶ Igitur post q̄ impleti sunt dies purgationis marie tulerut puerum ihm in ihlm ut sisteret eum dnō et dederunt pro eo hostias parturturum aut duos pullos columbarum. Herodes siq̄dem audiuit magos ad se nō redire et audiunt q̄ dicebantur a pastoribus et prophetas simeonis et anne sensit se accognouit illusum. Et de morte pue

Inchoat sexta etas

A domine

rorum bellemitarum scam agere cepit ut ille quem ignorabat cum illis occideretur. Cuq̄z diuinaret de nece puerorum ataus est romam accusare carnificinam filiorum suorum responsurus q̄ arripiens iter cum trāsiret p̄naues tarsensium audiuit magos ibi trāsisse et tunc naues tarsis iuxta prophetam dauid in spū uehementi conbusit factaq̄ eam cesare reconciliacione cū filius rediens herodes hierosolimam. midens occidit pueros ¶ Ante quoq̄ per unum diem q̄ herodes pueros occideret admonitus est ioseph ī sōp mis ab angelo. ut cum puero et matre per uiam heremi pergeret in egiptū habebat quoq̄ bues duos in itinē pretantes necessaria quos leones et pardi ei in itinē dirigebant. Sed et aries q̄ simul cum eis ducebantur cum bulabant inter lupos sine formidie Et tunc impletum ē quod ait ysayas lupus et agnus pascentur simul et c̄. Sicq̄z in egiptum pergentibus uenerūt in unam ex ciuitatibus egipti nomine syenem et cum nullum haberent ī ea notum apud quem hospitarentur ingressi sunt templum quod eiusdem ciuitatis capitolium uocabatur in q̄ mss. lxx ydola erant posita quibus singulis diebus honor et cultus deitati debitus plebebatur. Vt autem beata uirgo cum puero ingressa est omia ydola corruerunt. Tunc impletum est quod ait ysayas. Ecce dominus ascendet super nubem leuem et c̄. Cumq̄z hoc nunciatum esset a sordibio uenit ad templum cum toto exercitu suo et uidens uera esse q̄ audierat. Statim accessit ad beatam mariam et adorauit infantem quem ipa in sinu tenebat. Deinde allocutus est omem exercitum suum dicens. Si hic cet deus horum dnōz non isti coram eo sepsternerent et ī conspectu eius prostrati dominum suum fore confitentur. Nos q̄ q̄ deos mos facere uidemus ni cautē fecerimus ad periculum mortemur sicut pharao in diebus illis q̄bus deus in egipto mirabilia magna fecat. ¶ Comestor dicit q̄ sicut in certu filiorum isrl' de egipto non fuit domus in qua nō iacaret p̄mogenitus mortuus. Ita nec modo fuit templum in egipto in quo nō corruisset ydolum

Nō quō impē pasti sunt

Nō

Hunc adh

Hēt tres herodes

herodes hystoriam redeamus et ne lectoribus detur erroris facilitas est sciendum q tres fuerunt herodes quos famosos facit eorum infamis crudelitas. Primus dictus est herodes ascalonita sub quo natus est dns q innocentes pueros interfecit. Secundus herodes antipas filius dicti herodis q antipas iohannem decollauit. Tercius dictus est herodes agrippa nepos herodis ascalonite q agrippa iacobum occidit et petrum incarcerauit. Vnde uersus. Ascalonita necat pueros. Antipa iohannem. Agrippa iacobum claudens in carcere petrum. Dictus ascalonita acesare augusto regimen iudee accepit et tūc p̄mitto ablatum est ceptrum de iuda huic herodi ser filij nati sunt. s. antipater. alexander. aristobulus. archelaus herodes antipas et philippus. Et q rex iustissimo nō patitur impunita hominum nequaam remanere iusto iudicio herodem punuit in filijs vt q multos literis orbauerat suis miserabiliter orbaret. Nam ipōs quos genuerat filios crudeliter interfecit. qd audiens cesar fertur iocose dixisse melem esse herodis porcus q filius. Cū enim sit proselitus porcis parcat filios autem interfecit. Mortuus ē dict herodes anno xxxbis. et dn̄ ih̄u xp̄o anno sexto. Cui successit eius filius archelaus. In hac tamen regis nouitate orta est sedicio q plerūq nouis in rebus solet accidere. Nam tunc tempis quatuor reges in iudea surrexisse dicuntur. Nam in ydumea duo milia ueteranorum q sub herode militauerant regem creauerunt sophomaz Galilee uero iudas filius ezechie latronum p̄napis ab herode olim capti diadema s̄ imposuit. Transiordanē quoq; simeon ex seruis regalibus ppr̄ forme corporalis excellentiam a latrombus rex creatus est. Pastoris quoq; quondam proceri corporis conpastorem in finibus isr̄l regem s̄ statuerunt. Dictus archelaus anno ix. sui p̄napatus a cesare romā veniens ab imperatore depnatus apud viennam gallie ciuitatem in exiliū deportatur

Quō ablatū ē ceptrum de iuda.

Nō

Porro de ista

aa saluatoris et operibus eius usq ad baptismū nō legit̄ n̄ q̄ luchas dicit i euāgelio

undecim q̄ cum factus esset ihs ānoz̄ duodecim. Ascenderunt ioseph et mr̄ secundum legis consuetudinem ad diem festum in ihr̄lm et puer ihs ai eis quibus post septem dies solempnitatis redeuntibus remansit sponte illius ut sicut ceperat mr̄iq; debebat. ascendens cum ea tamq̄ homo ad offerēda deo sacrificia sic etiam dō patri debitū exiberet doctrine spūali uacando. sed quomō pater putatiuus et uera mr̄ putuerunt eum obliuiscendo religere q tantum eum prouidentia nutrierit Respondetur q mos erat filius ad festa confluentibus et ad ppria redeuntibus q̄ incedebant ducentes choros seorsum uiri seorsum mulieres. pueri autem cum quolibet parente indifferenter ire poterant. et sic ioseph putabat eum esse cum mr̄ et ipi conuerso Sic g̃ ueneruntiter unius diei (a ihr̄lm sine puero et tunc cum eū se relinquisse papissent. 2a die q̄sierūt eum inter cognatos et notos eoq; nō inuento. 3a die regressi ihr̄lm sunt. Sicq; completo triduo amissionis eius in quo secundum glo. p̄figurat̄ ē triduum mortis eius in quo credebat̄ amissus. Inuenerunt eum tanquā sapiēs fontem in medio doctorū sedentem. et tanq̄ humilitatis exemplar prius audientem et q̄rentem q̄ docentem quia q̄ p̄ius respondet q̄ audiat stultum se esse demōstrat Interrogabat g̃ non ut disceret sed ut nos doceret. q etiam homines docti propiores esse debent ad audiendū q̄ docendum. q̄m audiens sapiens sapiencior erit. Mortuus est dictus augustus anno uite sue. lxxvbis. tempre quoq; mortis eius xp̄s q̄ndecim ānoz̄ agebat. Nam xlvi. anno eius imperii natus ē augustus autem. lvi. anno sui imperii mortuus ē et sic manifeste colligit̄ q tempre mortis augusti xp̄s q̄ndecim annos habebat. Eisdem temporibus ualerius maximus uir eloquentissimus et in moralibus sententiis Ouidius pretia egregius et athenodorus tarsensis stoycus phūs claruit aug dī esse illa sinia. tunc fato te omnibus aspidibus ē solutum cum eo pueneris. ut mecū deum roges n̄ q̄ possis rogare palam

Nō

Post octauianum

imperauit thiberius anno etatis. uite decem et sep

et imperauit annis viginti et tres q̃
cum magna grauissimaq; modestia
rey publice prefuit adeo q; se modestū
et iustum principem exhibuit ut q̃busdam presidibus augendi prouinciis
tributa suadentibus rescripsit bonum pastoris esse tondere pecus nō deglutire.
¶ De isto legitur Imperatore q̃ in iube
do modestiam et in respondendo seruauit elegantiam qui cum semel pulsare̅
ut bubulos mutaret. Sut una quedaz
muscas egri vulneris insidentes figã
do quem exercuit cupiunt qui uenture et
sitibunde suggerent. Ille tamen q; ple
ne locum occupabant. ¶ Ex plurimis
maximisq; honoribus paucos et mo
dicos recepisse describitur adulationis
detestatus est consulatum uirum per
genua cum honorare cupientem. Sta
subfugit atq; uitauit ut supinus ca
deret atq; etiam si q̃ de se blandiq; di
ceretur increpabat atq; reprehendebat
asperitate notabili aduersus cõuicia
quoq; maloq; rumores et famosa de
se suisq; carmina firmus et placens
sustinebat asserens in ciuitate libera
linguas esse. ¶ Hic tiberius
ut ferunt aliq; alij scriptores tristissiq;
omniq; pulcritudine luxuriarū et scele
rum fedatus in iuuentute tamẽ strẽ
nuus. eloquio clarus. sed simulator
et insidiosus fuit. Nam ex mansue
tissimo principe in seuissimam bestiam exarsit. Quidam fuerunt eum in
senatu mandasse ut ex pro dō haberẽ
Plurimos senatores innocuos ad mortẽ
induxit reges multos ad se per blan
dicias uocatos nunq̃ remisit Drusum
quoq; naturalem et germanicũ adop
tiuum filios veneno ipius uero ger
manici natos gladio pdidit ¶ Facta
descriptio ciuium romanorum inuenta
sunt nonagies trecenta et sexaginta
milia. ¶ Refert quidam historiogr̃
phus q; huius imperatoris tempore q̃da
lucius nomine excogitauit tempam
tum uitri q; esset flexibile et ductile q̃
dum admissus fuisset aut cesaris ospectum preteriret fialam cesari q̃ ille qñ
indignatus in pauimentum allisit
artifex autem sustulit fialam de pa
uimento q; quia se tamq̃ uas eneum
complicauerat martellum de sinu pro
tulit et fialam correxit. quo facto cesar
dixit artificia nunq̃ alio sint hanc condi
turam vitrorum. postq̃ ille iurauit al
terum hoc nescire iussit eum cesar decol
lari. nedum hoc fieret cogitatum auri
et argenti vilescere precium. ¶ Hui9
tempore ouidius pretii in exilio periit

¶ Nõ descriptõm ciuium romanorũ

¶ Nõ de uitr̃ flexibili

¶ Nõ ouidius in exilio periit

et iuxta opidum thomis tumulat9.

ANno quaz

dicti tiberii v°. ¶ Venit
ihus a galilea in iordanem ut bapti
zaretur a iohane et licet ab omi insoc̃
esset pecõ tamen baptizari uoluit ¶ Pri
mo ut baptismum iohannis comproba
ret. Secundo ut omẽm iustitiam le
gis impleret nolens alius legem im
ponere quam ipe nõ seruaret. Deo
etiam ariumadi uoluit et in templo
offerri et comedere typicam paschã.
Alias rõnes reperies in glo. Et erat
tunc ihus iuuenis quasi annorum
triginta. i. xxx. annum inceperat
xm. tm̃ diebus eiusdem anni trãsac
tis. Et secundum hoc uixit ihus tm̃
xxxij. annis cum dimidio. Nam eo
dem die reuoluto anno conuertit a
quam in vinum. Et in seq̃nti pascha
s. xxxj. anni incarceratus est. Sobres
in pascha seq̃nti detollatus est. In ter
cio pascha. s. xxxiij. anni passus e d
minus et ita uixit. xxxij. annis inte
gris et de xxxiij. q̃ fluxit a natali usq;
ad pascha quod pro dimidio computa
tur. ¶ Crisostomus dicit tamẽ eum
iam complesse xxx̃. annos. s. qñ ve
nit ad baptismum et secundum hoc
uixit xxxiij. annis integris et tri de
quarto q̃ est de natali usq; ad pascha
¶ Ihesu baptizato et orãte. s. pro bap
tizandis ut acciperent spm̃ scm̃ aptũ
e celum et descendit spus scs in colũ
bã specie quod ideo fuit ut nature
sue simplicitatem et eum in quem
descendebat mitem ee ondret. Columba
enim simplex e et mansueta. Item
q; baptizatos replet septem donis q̃
in columba signantur quibus cõtrarii
sunt septem vicia capitalia. ¶ Colũ
ba enim gemitum dat pro cantu. ecce
spus timoris contra superbiam. ¶ Alie
nos pullos nutrit tamq̃ suos. ecce spus
pietatis contra inuidiam. ¶ Sup aqs
sedet ut ne capitre preualeã in aquis um
bra declinet. Ecce spm̃ sapiencie contra
iram. Ira enim hominem perturbat ut
nõ preuideat insidias diaboli. ¶ Ite
mo edificat in petra. Ecce donum forti
tudinis contra accidiam. ¶ Nõ uult
de rapina sicut alie aues. ecce spm̃ cõ
silij contra auariciam. Puro guo
uescitur. Ecce spm̃ sapiencie contra
gulam. ¶ Tunc. s. statim post baptis
mum sine mora ductus est a spiritu

¶ Nõ baptizat dona spus exhibet. gratiam in baptismo. uirtutes aptas

Nō

Nō

Nō

Nō

Sancto in deserto quod est inter iherm
et iericō ut temptaretur a diabolo. Ipō
autem temptari noluit. ut temptatio
nes superandō nobis potestatem casdem
superandi tribueret sicut et mori uolu
it ut mortem unām sua morte destru
ret. Ex eo quoq; q temptari uoluit
post baptismum nobis dat intelligē
q statim post receptōm grē sequitur tēp
tatio. In statu emm grē constitutos tēp
tat dyabolus. illos uero q̄ nō sunt in
statu grē temptare nō curat. Dn̄
gregorius. Illos diabolus pulsare ne
glegit quos q̄eto iure possidere se sētit
Cum autem ieiunasset quadraginta
diebus et quadraginta noctibus esuriit
Tunc diabolus considerans eodem die
rum numō legem datam moysi cōē
annorum filios numero filios isrl in
heremo pane angelorum uixisse. moy
sē esurisse nō legitur. accessit ut temp
taret si eum posset deicere in pcm̄. et
ut exploraret si ēet dei filius q̄ hanc vo
cem audierat in baptismo. Hic ē filius
meus dilectus. Sicut emm eū quōz
uenturum. et se peum potestatem predi
turum. sed usq; ad futurum iudicium
expectabat. Credendum ē autē dia
bolum hominis assumpsisse formā
quō dnm̄ temptaunt in qua dnm̄ at
q̄ ducere et colloq̄ ei posset.

Post hec q̄

Dam die stabat iohannes
et ex discipulis eius duo quorum
unus erat andreas et uidens ihm̄ am
bulantem dixit. ecce agnus dei. et ob
hoc illi duo eius discipuli secuti sūt ihz.
Inueniens autem andreas symonem fra
trem suum dixit ei. Inuenimus messiā
et duxit eum ad ihm̄ Intuitus aut ihūs
petrum dixit. Tu es symō iurionis tu
uocaberis cephas q̄ interpretatur pe
trus. In crastinum uolens ihūs redi
re in galileam. Inuenit philippum et
dixit ei sequere me. Hic inueniens natha
nael fratrē suum adduxit eum ad ihz
Quo uemente ad se ait ihūs. Ecce uere
israelita in quo dolus nō ē. Verūptā
men q̄ doctissimo erat in lege noluit
eum dnūs in aplm eligere q̄ omēs aplos
uoluit eligere de idiotis ut confunderz
mundi sapientes. Tunc egressus ē ihūs
in galileam/huiusq; itinere ē ordo euā
gelice historie apud omēs sed de incepe
uarie ordinatur usq; ad incarceratōz
iohannis. Habet autem ecclā q̄ eadez
die reuolutis annis he facta sunt ad
uentus magorum quinta die p̄mi ām
baptismus eadem die ver. anim uel vers.
Mutatio aque in vinum eadem die re
uoluto anno. Dehinc quoq; dicat q̄ post
reuoluto anno eadem die fecit miraculū
de q̄nq; panibus et duobus piscibus. Et
iō epiphania plura habet nomina. Co
munior opinio ē dnm̄ post illud mira
culum in domo fem̄ in nupciis architri
clinij discipulos uocasse et occulte predi
casse usq; ad incarceratōm iohannis. Itaq;
ipā die epiphanie in cana uico galilee.
ad nupcias inuitatus aquam mire aquaz
uertit in vinum. has autem nupcias
dicunt q̄dam fuisse iohannis euāgeliste.
quem iohannes uolentem nubere reuo
cauit/ambulans autem iuxta stagnuz
genezareth quod et mare galilee uel la
cus tyberiadis dicitur. Iterum petruz
et andream simulq; duos zebedei filios
iacobum et iohannem ad se uocauit et
monuit ut de captura piscium trāsiret
ad piscatōm hominum q̄ ambabus na
ubus repletis piscibus reductis secuti sūt
eum aliq̄ntulum. Sz tamen ad sua iterū
redierunt. Deinde uenit in nazareth et
die sabbati sinagogam ingressus pro
phetam ysaye legit quam in se ipō imple
tam ostendit.

Ysay. lxi. c. Sps
dnī sup me.

Post hec i

Iudeam. i. in regnum duaz
tribuum perrexit ibiq; cū discipulis
suis moram fecit deinde ad diem festū
pasche ihierosolimam ascendit Ibiq; te
plum ingressus et omnes
ces eiecit ibidem quoq; presentiens orta
contra se phariseorum inuidiam et ma
xime cum audisset traditum iohannem
eo q̄ arguebat herodem p̄ herodiadem
quam tulerat frī suo philippo uxorem
venit et habitauit iohannes capharna
um in finibus zabulon et neptalim. Et
apte predicabat dicens. Penitenciaz
agite et appropinquabit regnum celo
rum et circuibat totam galileam docēs
in sinagogis eorum et sanans omēm
langorem in populo et auditus eius
opinio in totam siriam. Segūbant
quoq; ipm̄ turbe multe turpis opiō
nibus et pp diūsas causas. Alij q̄dez
cum sequebant pp̄ celeste misterium.
ut discipuli. Alij pp̄ curam infirmita
tum. Alij sola fama et curiositate expe
riri uolentes si uera erant q̄ de ipō mira
fica dicebantur. Alij pp̄ inuidiam vo
lentes eum capere in aliquo uerbo uel
facto et accusare. Alij primum miracla

Nō caulas q̄re t
le sequant ihm̄

Nō de ꝓmone dñi in monte. matth. v. c

considerantes ꝓpr corporalem cibum ipz
seqbantur. Videns ergo ihūs turbas ascen
dit in montem et cum sedisset in mōtem
uocauit ad se duodecim discipulos quos
apostolos. i. missos nominauit. Tunc
ihūs turbas coadunatas uidebat dicēs
Beati pauperes spū et c. De hoc ꝓmo
ne dñi inditur esse dissonantia inter
matheum et lucham. Matheus dicit
eum sedi in monte. Lucas dicit post
descensum montis in loco campestri. Sz
matheus sedi esse discipulis tm. Lucas
uero discipulis et turbis simul. Item
matheus dicit sedendo. Lucas uero
stando ad quod respondit augustinus
dicens. q primo discipulis electis i mō
te. ut doctor sedendo docerit. post descēsu
uero montis stando ut predicator simplē
sermonem faciat discipulis et turbis. In
hoc sermone perfecte exꝑmitur doctrina
noui testamenti quantum ad mores. Et
sciat uetus testamentum datum e i mōte
sic et nouum. et sciat in ueteri testamē
to proponuntur decem precepta in qbꝫ
consistit suma oīum preceptorum. Ita
dns in principio sermonis sui septem ui
tutes proponit. et quibus penitet omia
q in monte docuit. Que singule vir
tutes ut impleantur. suffragia postulat
septem donorum. que. s. septem dona
vis petitionibus orōnis dominice im
petrant. Timor quidem dono timo
ris repletur contra superbiam. Mansue
tudo dono pietatis contra iracundiam.
Luctus dono scientie illustratur ut sciat
homo quibus malis inuolutus e. et
hoc contra iram que sensum mentis ex
cat. Esuries dono fortitudinis fulciē
ne in uia deficiat contra accidiam. Mi
sericordia dono consilii regitur ut sci
at homo cui uel quō miserandum sit
Hec contra auariciam que oīa re
tinet. Mundicia cordis dono intelli
gencie repletur contra luxuriam que
hominem facit brutum. ut sit sic equus
et mulus quibus nō e intellectus. pax
respondet donum sapientie. homo enim im
pacatus sit totus mse nec erga proximum
non potest celestia contemplari. Sed quia
pax est inter animam et carnem. tunc
spūs sapientie erit aiam ad contempla
tionem et subiat carnem spūi ut fiat
pax. Hec contra gulam que tantum ter
rena sapit. Et qz huic sermoni inter
seritur oratio dominica salicet. pt nī
quies in celis. nō e notandum q form
orandi nobis tradidit ꝓpr tria. s. ut p
hanc deum honoremus. ut ab eo solo
petamus. ut quid petendum sit instru
amur. Siquidem hec orō sup oīes

Nō de ꝓmone dñi in monte. matth. v. c

Nō ꝑsecꝓaa

Nō de vij beatitudinib⁹

Nō formā orandi ꝓpr tria.

Nō expsicōm orōnis dnice usq; in finem.

alias preuillegiata est in tribus. s. In di
gnitate. In breuitate. In feamditate. In
dignitate quia a ꝑpō edita. Unde dicit
glosa. q nulla orō magis spūalis e q
ista que ex ore ueritatis processit. In
breuitate ꝓpter septem. s. ut facto sciatur vt
melius memorie comendetur. ut fre
quencius dicatur. ut dicens tedio nō
afficiatur. ut nemo de ignorancia ex
cusetur. ut dominus cito exaudire os
tendatur. In fecunditate quia in ea
oīa petenda continentur. omis enī
peticio aut e de bonis adipiscendis aut
de malis amouendis. Oīa aut
bona aut sunt temporalia et hec ibi pe
tuntur. panem urm cotidianum da
nobis hodie. Aut sunt spūalia gratui
ta. et hec ibi fiat uoluntas tua. Aut
eterna. Et hec ibi adueniat regnuz
tuum. Mala uero aut sunt ꝓpria.
et hec ibi petuntur amoueri. Libera nos
a malo. aut futura et hec ibi. Et ne nos
inducas in temptationem. Aut prete
rita. et hec ibi. dimitte nobis debita
nra. Patet ergo q dicta orō septz
continet peticiones in quibꝫ septem
dona spūsci petuntur qbus ecclam co
gruunt septem virtutes. quibꝫ septē
beatitudines promittuntur. Hoc mō
sanctificetur nomē. i. da nb spm seu do
num sapiencie quo t fir missime ad
hereamus ne a sanctitate tui nominis
in aliquo discedamus. et hec est ꝑfecta
pax. Adueniat regnum tuum. i. da spm
seu donum intellectus. ut deum videa
mus quo muniamur. et ut deo vitea
et p hoc regnare intelligatur. fiat vo
luntas tua. i. da spm seu donum cōsi
lij quo voluntatem tuam penitꝰ implea
mus. Que maxime ꝑficitur in nra
iuxta illud nram uolui et nō sacrificiū
Panem nrm cotidianum da nobis ho
die. i. da nb spm seu donum fortitudi
nis ne deficiamus in uia. sed semper
magis ac magis esuriamus iusticiam
Et dimitte nobis et c. i. da spm seu do
num scientie quo peccata nra cognos
tes lugeamus. et sic nobis dimittat
Et ne nos inducas in temptationez
i. est da spm seu donum pietatis quo
mansuefacti nec irritemur ne pritem
et sic in temptacōm nō inducam. Sed
libera nos a malo. i. da spm seu donuz
timoris quo humiliati a peccō liberem
quia timor domini expellit peccm

Finito quaq

finem

sermone. dominus discipulos ad predicandum misit cum ptāte curandi et ipā miraculorum operatio fidem faceret eorum sermoni. eos diligenter instruxit quo pgerent quid facerent a quo abstinerent et aq̄bus caueret et aquibus non timerent. Ipē quoq; de monte descendens tactu sanauit leprosum nō solum ppr̄ rei misteriū sed ut nobis formam humlitatis p̄beret. Ne quis hominem pro qualibet cuiuis maculatione spernere uel abhorreret ut se nō cē sub lege q̄ le prosum tangere prohibuerat. sed p̄ eius dn̄i legis se onderet. et ut gra ciam euangelii supra legem esse do ceret. Ingressusq; autem capharnaum rogauit seruum centurionis et petri socrum. Unte pretium uero nō susceperunt utpote filium. Porro scribi uoluntatem eum sequi. et ut ipē signi facere discēt ad lucrum et ad uanā gloriam repulit. Alium uero absq; dilatione seq̄ se uolens nec prēm sepelire permisit. Transiens autē lacū genezareth uentis et mari seruien tibus Imperauit et in terram gene zareorum trāsiectus ubi duos posse sos alegione demonum curauit q̄ utpote erant demones ut ab hominib⁹ eiecti sunt eis saltem in rebus suis nocere uoluerunt. et ob hoc pretiū gregem mutantes duo milia sub merserunt quod utiq; permisit dns nō ut eorum Impie uoluntati cederet sed ut ipā interfectio pecorum esset occasio salutis hominum. Huius rei occasione pastores fugerunt et hominibus in urbe nunciauerunt Item ut oñderet q̄nto sit dignior hō testis cum ppr̄ salutem duorum ho minum duo milia porcorum pire p misit ppr̄ misterium. qr̄ n̄ q̄s more porci uiuerit diabolus in eum ptāte non accepit. Reuersus autem caph arnaum curauit in domo paliticz ante se p tegulas submissum. Primo q̄dem remittens peccā q̄ fuerant mor bi causa quia cessante causa cessare debet effectus. Transiens autem p samarie regionem cum uenisset in agrum sichem super puteum iacob fatigatus sedit ibi samaritanam et p eam cæteros samaritanos cōuertit In galileam uero rediens filium reguli uerbo absens sanauit et i do mo leui sedens ad conuiuium cōt

querelas phariseorum se ipm̄ et dis cipulos excusauit. Congrebant⁹ siq̄ dem pharisei q̄ ipē pecōres reciperet et q̄ eius discipuli non ieiunarent Item laya filiam suscitauit ad quaz dum iret emorroysem sanauit. du os̄q; ceos illuminauit et demoniacā ceam surdum et mutum sanauit. Seq; nō in ptātem belzebuc hoc face ostendit

Post hec ut quidam diant Beatus in nazareth ad prandium in domo pharisei Magdalene peccā dimisit q̄ plures diant factum in bethania sed nec locus nec tempus i euāgelio exprimit⁹. Sane maria remissis peccis secuta est ipm̄ et audiebat ubū illius. Itaq; cum ei in domo sua sus cepte Martha ministraret marie pe idest contemplationis otium ministe rio marthe prelata est. nō q̄ maio ris sit meriti. sed quia tuaor et iocū dior et q̄ diuturnior. Nam et actio marthe in quibusdam aliis prefert⁹ otio marie q̄ hunc uite in qua hō ad laborem nascatur ē congruentior et q̄ meritorum fecundior et q̄ plu ribus utilior. Tunc iohannes bap̄ta q̄ ab herode tenebatur in vincula cum audisset miracula q̄ ipē faceb bat et eius. s. iohannis discipuli dubi tarent de ipō an ipē esse ipē ut dis cipulos dubitantes in aliquo non dubitaret ipē misit q̄ iohannes nō dubitabat qui dixerat. Ecce agnus dei Iesus autem amouit eorum dubitacōm dicens. Ceci uident. Clau di ambulant. leprosi mundantur. surdi audiunt. Mortui resurgunt Et pauperes euangelizant⁹. Beat⁹ q̄ nō fuerit scandalizatus in me q̄ dicebat q̄ uisis tot signis tantisq; uir tutibus nō scandalizari quis debu it. sed admirari et credere. His sic dictis ipē uolens turbas indu cere ut predicatōm iohannis deuote reciperent ipm̄ multipliciter comē dauit et merito q̄ uita eius fuit multum comendabilis ut patet i tuenti legendam suam

Post hec du mmus. lxxii⁹ discipulos suos

alios apredictis duodecim designauit. i. significanter instituit. ut sicut duodecim apli duodecim tribubus destinati fuerunt. sic et hic. lxx. totidem linguarum generibus euangelium predicarent. et sicut i aplis forma fuit epōrum sic in istis fuit secūdi ordis. presbiterorum qui missi bini et bini cum gaudio sunt gloriantes sibi in nomine xpi et iam demonia superbia sed sathane per superbiam corruentis exemplo deterrentur et ad humilitatem prouocantur. ¶ Cum at dominus sabbato per segetes seu sitam quasi natura transirent discipuli eius esurientes ut homines grana ederant manibus confricata Vnde pharisei ipōs de solucione sabbati redarguebant. sed dominus eos excusabat. Tum qz necessitatem frumis sustinebat sicut dō qnō panes propositionis cōmedit. Tū qz ipōs mino sabbati pōte et auctoritatem prebente. Hoc licite faciebant In aliq quoqz sabbto sinagogam intrauit et coram ipis insidentibus miām sanauit. Quadam quoqz die cum i nocte pnoctasset ascendens in nauc'am docebat turbas stantes in littore. Proposuitqz eis quatuor parabolas / pmā de semine quod in quatuor locas cecidit. / Secundam de zizaniis bono semini q̄ super seminatis. / Tertiam de grano sinapis. / Quartam de fermēto abscondito in tribus saccis farine sed quod in tercia parabola dicat. s. simile utriqz aresscere usqz ad mesem videtur esse contra illud apli. Auferte malum de medio vestrum. Sed qm̄ mētio tritici aliqs vertat ad spicas et lolium grandis ē dissimilitudo ut ue distingui possit. Hec auctoritas intelligitur de malis ambiguis de q̄bus non pt bene iudicari. auctoritas vero pauli intelligit de malis manifestis que sine dilacione sunt auferenda atqz tollenda. Tunc dimissis turbis venit in domū. et qz pmam parabolam eis in mari exposuerat 2am eis petentibus illis exposuit. Insuper et alias tres parabolas illis proposuit pmā de thesauro abscondito in agro. 2am de vna margarita inuenta et empta 3am de sagena missa in mare. Venies autem in mare priām suam docebat in sinagogis iudeorum. Vñ iudei mirabantur pntantes eum fabrum qua ioseph fabri filium esse credebant et nō nisi pauos pp incredulitatem eorum ibi auraut et iam diceret. Nemo propheta acceptus ē in pria sua. Repleti sunt ira et eiacentes eum de ciuitate duxerunt in supcalium montis ut eum precipitarent sed ipe p medium illorum transit. Tunc enim euadere uoluit qz pne locum ad hoc illis reseruabat. et qz non dum hora passionis eig venerat. et qz hoc mortis genus nō decebat. Ad huc ostenditur ibi locus qdam saltus dns. s. miliariorum nazareth ubi dominus ostendens impressit se rupi et cedens ei rupes fecit ei qsi lo cum latibuli in quo ad huc uestigia rugarum uestimentorum eius et oīa liniamenta q atergo dominū fuerat impssa notantur. ¶ Eodem tpore herodes tetrarcha diem natalis sui celebraut coram pnapibus et primis galilee ubi puelle saltanti datum est caput iohannis in disco pro munere dudiens quaq herodes famam ihū aut iohannem decollauit. quis autem ē iste de quo audio talia et q̄rebat uidere eum. q aim audisset ihūm se cessit in desertum locum ut suis daret locum uitande temeritatis et etiam ut parceret innocuas ne silicet homicidium homicidio ungeret. Illuc turbas multas eum secūtes auraut et de q̄nq panibus et duobus pisabus carnes quinq milia hominum saciauit. De fragmentis quoq bis cophinis repletis. Ob hoc eum turbe uellent eum in regem rapere qz sub talli rege non posse egere credebant ¶ Ascendit in montem solus orare postea nauicula in qua discipulos eum precedere eum trānsfretū uisserat iactabatur fluctibus unde videns eos laborantes quarta uigilia noctis ambulans super aquas ad eos uenit et petrum dum mergeretur eripuit Tumqz uentus cessauit. Altera die turbe cibum quem eis dominus dederat comedebant mana qz prēs gnem derant preferebant et tunc dixit eis ūba spūalia de corpore suo q quidem carnaliter accipientes et abhorrentes abierunt retro. Quidam pharisei ipm ad prandium inuitatum sup hoc qz nō lītis manibus manducaret increpauit quē dominus econtra de ypocrisi. et qz traditiones suas seruabant. Etiam contra mandata dei redarguit. Tibi aut in fines tyri et sydonis cananeam humilē ac fideliter ad se clamantem exaudiū

et filium eius auersacione demonis liberauit Inde ad locum maris cōt̄ decapolim. i. regionem tribuum Ve nit ibiq; surdum et mutum sanauit

Post hec As cendens ierosolimam addi em festum in probatica piscina lan guidum sanauit. ac iudeos murmu rantes q operraretur in sabbato ra tionabiliter sedunt dicens patrem suum nō tm̄ sex p̄mis diebus ut pu tabant op̄i fuisse. sed etiam operi usq; mō seq; operari cum illo addidit et de ptāte s̄ a patre mortuos suscita di disserut predixit etiam de anti xp̄o q̄ eum venientem nō i nomine patris receptum essent. Tunc relictis illis iterum secus mare galilee abiit in desertum ibiq; panibus septem paucis piscaulis. m̄. hominum abs q; mulieribus et puuulis saciauit. Statimq; nauigio transiens in ptes megedan ibidem cecum sanauit. Ve nience autem in ptes cesaree s̄ phili pi fidei confessionem a petro pro oī bus accepit eiq; claues ecclesie se at turum promisit et forte tunc ei sol uel post resurrectionem cum alys dedit tunc discipulis suis passionē suam predixit eosq; ad imitacionē inuitauit. Post dies sex. petrum. ia cobum et iohanem in montē thabor scam ducens coram eis se trāsfigu rat et in carne mortali gloriam sue immortalitatis ostendit. Sequenti ū die luāticam quem discipuli sanare nō potuerant ad preces patris sana uit. et cum venisset capharnaum ac cendentibus ḡstoribus census capitis censuq; petentibus petrum ad mare misit q̄ stateram i ore pisas iuic̄ pro se et pro domino solvit. Licet cū do minus haberet loculos ea tamē q̄ b̄ data erant ad usum pauperum i pro prium usum expendere nolunt. Cuz autem q̄reissent in via quis eorum maior esset accesserunt ad ihm̄ que rentes ut hanc eis q̄stionem determ naret. at ille ut eos ad humilitatez mutaret ostendit eis puuulum ip̄m q̄ amplexatus e quem quidam di cunt fuisse marcalem epm̄. Sorro scandulizatores puusillorum eruendos et eiciendos ostendit p metaforam membrorum et ad oīendum q̄ pti

sunt pusilli apud deum ppt̄ hoc dicit eis tres parabolas. s. de oue perdita et mue tu. De dragma simliter et de filio prodigo. addidit etiam de īm̄ corripi endi frem̄ secreto peccantem et de re mittendo peccanti usq; septuagies septies. i. ms. xx. uicibus. Qz autez petenti dimittendum sit p parabolā ser̄ oñdit. cui q debitum dominus remittunt q̄ conser̄ uoluit misere ri. Post hec in iudeam veniens phariseis q̄rentibus de causa dimi tende uxoris. Respondit sola causa formicationis eam dimittendam. le gem uero de libello repudij obduri acem cordis eorum fuisse concessam ad hoc dicentibus discipulis nō expe dit nubere ne autem omēm conti nenciam putarent meditoriam. dis tinxit eam triplicem s. naturam fic tiuam siue coactam et uoluntariam q̄ dicatur victoriosa et hec sola ēme ritoria. Post hec ambulauit i ga lileam q̄ in iudea q̄relant eum int̄ ficere adderant et tempore quidam nunciantes et de galileis quorum sanguinem mixtuerat. pilatus cū sac fiacia eorum. Quidam enim dicēs se filium dei multos seducebat de ga lileis. quos cum duxisset in gazizi ubi dicebat se ascensurum i celū crea cis duz sacrificarent supuenit pilatus ip̄mq; occidit cum omnibus suis timu it enim ne et iudeos seduceret. Cuiq; iudei putarent eos pisse. q̄ galilei essent ceteri nequiores ait dominus iudeos nō minus hijs scelatos esse et simliter nisi penituerint perituros super quo dixit eis simlitudinem ficulnee nō facientis fructum. Cuiq; docret sabbatis in sinagogis sanauit ibi mulierem aspitham. xviij annis inuiriatā sathanā quos tunc sceno phegia consanguinei eius ip̄m addu cem festum in ihrlim ascenderet ubiq; gloriam miraculorum ostendit In uitabant gloriam eius q̄rentes vt eius ptiapes fierent quibus ille nō acq̄euit. Sz postea latenter ascendit Et alij quidem dicebant eum esse bonum. alij nō seductorem. facta nō dissencione in turba de eo missis principibus et phariseis ministri vt apprehenderent eum sermonibus eius capti redierunt dicentes. q̄ nūq̄ sic locutus est homo Cum autem venisset in templum di uulgo absolut mulierem accusa

tam de adulterio ubi erectus q̃dem
dedit sigñ̃m iustice. et iterum erec
tus mſẽ q̃m vtrumq; ei propriũ est
misereri. ſ. et punire. Tunc cauere de
cens ab auaricia. q; breuis ẽ hom
mis uita. propsuit eis simplitudine
de diuite qui pſtructuum ubertate
deliberauerat orrea sua ampliare.
Cum autem inter cetera se esse lucẽ
mundi et filium dei diceret ac se esse
priꝰ q̃ abraham fieret uolentibus
illis eum lapidare abscondit se et
exiuit de templo. Pretereũs aũt
cecum natum illuminauit et adole
centem q̃rentem de uia salutis sig̃
perfectionis duxit omiaq; pro xp̃o
reliq̃ntibus premium duplex pro
misit phariseis autem superbis eiꝰ
derridentibꝰ eo q; eorum lex lona te
rrena promittens contra eorum ⟨a⟩
uariciam propsuit eis̃ de diuite pũ
purato discipulis autem palulam
de ulmo. aliam quoq; de denario
diurno. Cum autem sabbato mã
ducaret in domo cuiusdam pncl
pis phariseorum coram phariseis
ẽ insidiantibus sanauit ydropiã
simulq; probauit eis. hoc licere in
sabbato q̃m ea die licebat extraliẽ
prais si lapsum esset in puteo. ha
bent enim in suis traditionibus op
rum genera determinata arcter sep
tuaginta aquibus uacandum est
in sabbato. sed inter illa nõ ẽ aiaao
maxime que fit solo uerbo. Dicta
contra phariseorum superbiam orta
batur inuitatos ad discubitus hu
militatem. spm̃q; inuitatorem ad
pauperum zelum q̃ ad diuitum
inuitacõm. Tunc dicente quodam
ex discipulis beatum fore q̃ panez
in regno dei manducauit palulam
de cena propsuit. Facta aũt sunt
encenia ierosolimis. i. festa dedica
tionis et hyems erat. Siquidem
hoc festum nõ ad primam uel ſam
templi dedicatõiem expectabat sz
ad terciam. Prima fuit in ãtip
no qua salomon dedicauit templũ
decima die septembris. et usq; illiꝰ
templi euersionem fiebant quot ã
nis festa duo eadem die. ſ. dedicacõ
Cum iñ redificatum fuit templum
a redemptibus de babilone dedicatũ
est in vere. ſ. duodecim marcij. ſ. xij. lu
na. Cum autem anthiocus epipha
nes polluisset templum sordibꝰ ydo
lorum et prophanasset utensilia eiꝰ
iudas machabeus filius assamo
nei de genere sacerdotali munda
uit templum et restituit utensilia
iñ locas suis et quasi dedicauit il
lud. xv. die decembris. Tunc ihs
in templo in porticu salomonis am
bulauit. i. iñ porticu templi ubi sa
lomon adriandum stare solebat.
Cumq; iudei ab eo iñsidiose q̃re
rent an ipe esset xp̃us respondit
temperauit dicens opera q̃ ego fa
cio testimonium phibent de me.
et cum uellent eum lapidare q̃si
blasphemum q; se esse unũ cum pre
asserens simulabat se esse deum.
Etiam scripturam sacram homi
dos uocare respondit sic ambigui
tate hominis eos mitigauit et trã
iordanem abiit. Cum autem acce
pisset lazarum misit mari p̃mis
sum sororum. mansit ad huc in loco
ubi erat duobus diebus ut com
pleret mortis illius quatriduum
Tunc in bethaniam abiit eumq;
uocas sue uirtute suscitauit. credi
autem hoc factum fuisse ea die qua
legitur in quadragesima hoc ẽ sex
ta feria ante isti sunt dies p̃ma. ſ.
die mensis p̃mi secundum legem
multiq; iam ascenderant ad diem
festum pasche ut sanctificarent se hx
itaq; miraculo diuulgato pontifi
ces et pharisei collegerunt concilii
um contra eum timentes p eum
amittere gentem et locum eoq; cis
turbu post eum iret eiq; crederet. t
ipe sacra eorum uana et abolenda
esse docuit cayphas pontifex licet
uesanus pphauit q; mors eius hu
mano generi expediret. Jesus aũt
palam apud eos ambulare desiit
in desertum iuxta auitatem effrẽ
secessit.

Anno quar

Tiberij xpi⟨ſ⟩. ihesus
xp̃us secundum prophetas q̃ i xp̃o
erant ad passionem venit anno
etatis sue. xxx. m. firmauit ꝑ fa
ciem suam ut iret in ihr̃lm dum
dies complerentur eius assũpcõis
Assumpacionem eius luchas dicit
non solum tempꝰ q; ascensus de uit
de mundo ad prem. sed etiam sz

preceptum de agno paschali. q̃ decima die mensis p̃m assumebatur de grege et seruabatur usq; ad quatuordecimã in hunc modum. Huius decima die. a. in ramis palmarum venit ad locum passionis et mansit in eo usq; dum passus ē ipē g̃ ihūs firmauit faciem suam. i. imperterita mente locum in quo puto decreuerat proīt. sicut in psona eius dixit ysayas. posui faciem meam ut petram durissimam. Tunc in ingressu cuiusdã castelli occurrerunt ei decem viri leprosi q̃ dum nulli eius sacerdotes preterent alepra mutati sunt quorum vnus q̃ samaritanus erat redijt et gr̃ãs egit ceteri uero iudei remanserunt ingrati. Porro samaritę quia inuiderunt eunctibus in ihrlm ascendere uoluerunt cum hospicio recipere Vñ irati iohannes et iacobus voluerunt ignem de celo ad eos consumendos impetrare ad huius vindictaque laudata ē in helia in istis ē a dñō. reprobata q̃ hij non appetebant ex caritate sicut ille sed ex ira Cunctis iterum predixit eis secreto se mortem cruas passurum et tercia die resurrecturum. Vñ filij zebedei putantes eum in ihrlm carnaliter ui proximo regnaturum suggesserunt mri sue ut peteret munus sine nomine quo concesso preteret eis concessionem i eius regno cognoscens quoq; ihs eorum temeritatem reuocauit eos ad humilitatem ostendens p hoc eos uenturos ad sublimitatem preuie q̃ honorum ambitionem. preuisq; autem ingressu retro ierico cecum natum illuminauit et eandem uiam pambulans in domum zebedei diuertit. In ingressu uero iericho duos cecos secus uiam sedentes quorum unus erat bartholomeus sanauit

Iugit⁹ ant̃ sex dies pasche uenit bethaniam. s. ant̃ ramos palmarum q̃ dies sextus erat ant̃ pascha. si numeremus inter ipm et diem pasche cum quatuor interpositis et erat i domo simonis q̃ fuit leprosus et adhuc sanatus. Sed tamen ad huc pristinum nomen manebat sicut ad huc dicitur. matheus publicanus multi quoq; utrorum uenerunt ihm luc q̃ conuenerant ad diem festum nõ pp ihm̃ tm̃. sed ut viderent lazarum fecerunt quoq; in cenam mq̃ martha ministrabat et lazarus vnus erat ex discumbentibus q̃ ut ait ag⁹

de uerbis dominum conuiuis interrogantibus loca penarum et sedes iferi diligenti narratione indicauit. et ita inferi longis temporibus ignorati tandem inuenerunt proditorem Maria quoq; tunc in illa cena apperuit alabastrum et effudit unguentum super caput ihu et etiam unxit pedes eius suisq; capillis tersit Indignabatur autem iudas scariotes quasi de perdito unguento q̃ fur erat et loculos dñi habens uxori et filijs dabat q̃ furabatur.

Nunc autem facto. descendit ihs ieroso lymam et discipuli eius. et cum venisset bethphage qui erat mailus sacer totum alatere montis oliueti misit duos de discipulis in castellum qd̃ coram eis erat. i. in ihrlm. ut adducerent q̃ asinam et pullum q̃ erant alligati in uno. Asina dicat⁹ fuisse communis pupilli q̃ iumenta propriam non habebant cum in ea quis oportuno fuerat pabulum ei dabat et pullo q̃ puriter ad omnia communia nutriebat. Et cum appropinquaret ihus ad descensum montis oliueti descendentium cum eo substernebant uestimenta sua in uia. alij cedebant ramos de arboribus et sternebant in uia. Turba autem multa q̃ venerat ad diem festum et pueri ad plebeiula iõsolimorum tollentes ramos olliuarum processerunt ei obuiam. et q̃ precedebant et qui seq̃bant⁹ clamabant. osanna i. salua obsecro. Et quidam pharisseorum de turba dicebant ei ut increparent discipulos q̃bus respondit Si hij tacuerint lapides clamabunt hoc siquidem in passione tacentibus petre esse cum mundi dñm clamauerunt. et ut appropinquauit fleuit sup ciuitatem dicens. Q̃a et tu si scires et cognouisses ruinam tuam futuram et causas eius Et ē sciendum q̃ intrauit ihs templum pr̃a tria. Primo suã gloriam ut nos doceret formam religionis et regulam honestatis. Vt quocunq; pgimus p domum orõis si ibi est adeamus et p orõnes deo commendati. sic ad agenda negocia secedamus. Item q̃ locus publicus erat ubi posset inueniri oñens se non priuatim sed sponte patri. Item ut ostenderet ruinam urbis pro qua fleuerat

maxime ex sacerdotum culpa processisse. Sacerdotes enim sue auaricie consulentes in porticibus templi hostias uendebant animalia quoq; generis ne uementes michil offerrent si hostias presto non inuenissent. et ne pauperes qui michil secum ptulerant non habite preasse exalsacionem haberent. pfuerunt ibi mumulazios q sub cautione pecuniam mutuarent. sed qz lex non patiebat ut a fribus suis usuras acciperet cogitauerunt ut colubistas faceret. Colubi quoq; apud eos dicant ulla munuscula ut ceteris uue passe et pmorum duasi generis quasi qm maioribus non licebat quod prohibuit ezechiel dicens usuram et sup habundanciam non accipietis. Caueant gr q usuram pulli ant sub nomine caritatis ¶ Tunc facto flagello de funiculis eiciebat ementes et uendentes de templo dicens ne domum orationis facerent spelunca latronum. nec sinebat uas aliquod deo non dicatum transferri p templum ¶ Tradunt quidam q quidam fulgor radiosus de ipso oculis egredieb[atur] quo territi sacerdotes et leuite ei resistere non pterant nec audebant. Vñ beatus ieronimus super matheum inter signa omnia q dominus fecit hec uallde mirabile mi esse uidetur. q unus homo in illo tempore cotemptibil et in tantis reputacione stultus ut postea crucifigeretur scribis et phariseis contra se seuientibus et tuara sua uendentibus destrui potuerit et ad unius flagelli uerbera tantam multitudinem cicere mensasq; subuertere et cathedras confringere atq; alia facere q infinitus non fecisset execratus ¶ Igneum enim quodam atq; splendorem ex ipsis oculis radiabat et diuina maiestas in eius facie reluceb[at]. ¶ Et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo et sanauit eos et admirantes sacerdotes et scribe dixerunt ei quod signum ostendis nobis qz hec facis qa non credimus t. licere q ostende nobis signum quo credamus ¶ Et respondit solute templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. hoc tamen dixit non imperando uel consulendo uel hortando. sed predicendo ¶ Et respiciebat diuites q mittebant munera sua in gazophilacium uidit autem et quandam uiduam pauperculam mittentem duos numulos ereos ualentes quartam ptem sicli .s. obolos. quos et dixit eam misisse

Nō cōtra polluctes ecclias. mlti. ppt. cā.

Nō maxi. effectum potentie saluatoris hic

plusq; omnes qz totum uictum suum miserat. ¶ Alii uero ex habundanti ptem non totum. Diuit autem ad quosdam q in se confidebant tanq; iusti pro operibus suis exterioribus et spernabantur ceteros parabolam de phariseo et publicano. et intulit q omnis q se exaltat humiliabit. et q se humiliat exaltabit. et cum uesperascere iam esset hora cum ipsis omnibus rediit in bethaniam. et ibi mansit qz ut dicat. glosa pomum. Sanctus et nullis adulatus nullum in tanta urbe reperit q eum ad hospicium inuitaret. diebus quoq; in templo docebat noctibus quoq; in bethaniam rediens morabat. ¶ Idarco legitur q p totam illam ebdomadam penosam laborauit dominus recreando sic in pma mundi ebdomada operando est creando. Nec princeps nichodemus pre timore populi uel uerecundia discendi qz niger erat non die sed nocte docendus ad eum uenit quem dicit de introitu regni dei diligenter instruxit ¶ Ihesus quoq; diluculo iterum uenit in templum. Pharisei autem uidentes et insidiantes ei qz sciebat eum esse mansuetum et misericordie predicatorem et ob hoc hre gram et fauorem populi. Adduxerunt ei mulierem in adulterio deprehensam hz legem lapidandam. ut si eam lapidari iudicaret crudelem eum irriderent et non hostem missam quam populo predicabat. Si autem dimitti debere diceret quasi hostem legis odeprnarz Ipe autem utraq; caluptam prudenter euitauit qz et iustitiam et misam in iudicio seruauit protulit enim iusti iudicium salua misericordia pueq; tamen digito scripsit in terra. ¶ Qui sine peccō e mittat in eam lapidem. q autem scripsit ad tram incertum est ¶ Quidam autem dicunt quod id scripsit quod eis respondebat. Sonus autem uidetur uelle in quadam epla eum scripsisse in terra. terra absorbe uiros istos abdicatos. uel sm glosa terra terram accusas uel forte pecca eorum scribebat. Mulier inquit ui sunt q te accusant. qui dicat q uenerit ad querendam iustitiam fuerit an sit iudicio iustitie. Nemo te codemnauit qz quilibet eorum sciebat se similiter inquinatum. nec ego te odepnalo. qui diceret illi dimiserunt te idupnatam pp pcā sua. et ego te absoluo ex mia mea. Vade et amplius noli peccare sicut supra protulit iudi[ci]

Nō q scripsit in terra accusatione ad

Nō q[uo]d michol rent ad ihu

iustice. Salua mia. et hic profert Iudicium mee. Salua iustica. Secundum glo. s. ut misericors preterita pecca dimittes et ut iustus ne amplius peccaret int dicens. Nam vinucese hic dompn mis et veritas. Et notandum hic in suma quinq; q observanda sunt Iudicibus in sententijs proferendis. Primum e maturu et discreta deliberatio s. ut no precipitanter sententiam proferatur. Sed diligenter factum examinetur. Secundum illud iob causam quam nesciebam diligenter examinabam. Vi dominus audita causa no statim protulit sinam sed tacuit primo et scribebat in terra no q dominus quid agere deberet ignoraret. Sed ut nos instruerz. Omis enim xpi actio mia e instructio. ipa etiam discretio notat in digito. Secundum e proximi compassio qz delet Iudex se inclinare uel miserari ad exem xpi. s. ut no sine compassione et dolore sniam proferat et muneribus. Tertium e iudicij rectitudo. s. ut precibus uel muneribus no flectatur. Dni xpi sniam prolaturum erexit se. Quartum e proxime uite purgatio sine qua nemo pot digne alium iudicare secundum illud. q sine peco e etc. Quintum quoq; e imee anime iusti ad mercedem ad exem xpi q ut dictum est utiq; seruauit. Venerunt autem quidam gentiles ut adorarent in die festo et dixerunt philippo. Domine uolumus ihm videre q assupto andrea dixit hoc ihu. et respondit ihs. Venit hora ut clarificetur filius hominis quasi diceret plenitudo gentium adducta e q no ni post passionem futurum insinuauit dicens ni granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit ipm solum manet etc. Et dixit. pater clarifica me. ex hac hora et venit vox de celo et clarificaui. et iterum clarificabo. i. clarum te genui nec defuturum. uel hm hominem clarificaui in baptismo et in trasfiguratoe et clarificabo in resurrectione et iudo et dicebant quidam tonitruum fuisse. Alij dicebant q angelo locuto e ei. et ait ihs pp vos hec uox facta e nuc princeps huius mundi ejicietur foras. i. princeps amatorum mundi per det ptatem homines post se trahendi et ego si exaltatus fuero etc. Et cum uesperascere esset facta redibat i bethaniam.

Et iterum:

diluculo rediens tertia sabbati in te plo populum docebat et accesserunt ad eum pncipes sacerdotum dicentes in qua ptate hec facis. qui dicerent qd e quod eias de templo quos ujs am no sis hostiarius et does nobis i co sultis. Jesus autem oppositionem reddit oppositom no solucom quasi clauum clauo reamens et q apperiendi esset veritas alijs et no ipis et qre iudicauit pparabolam duorum filiorum quorum vm dixit. pater vade in vineam meam et respondit nolo postea tamen iuit. Alio dixit uade. i. respondit uado sed non iuit. Et de re propositit parabolam de aultoribz vince Et post hec aliam de inuitatis ad nuptias regales et no habentibz uestes nupciales. Tunc pharisei uolentes eum capere in uerbo proposuit ei qstionem apud judeos ortam de tributo cesari soluendo uel no solue do dicentibus q bisdam soluendu esse quasi pro securitate et quiete eo q romanj pro omnibz militarent. pharisei autem econtra dicentibz tangi q decimas oblationes et uota secundum legem dei soluebant humanis no deberent legibus subiacere ipe uero sic respondit ut et deo et cesari sua iura seruaret et eorum cauillationes prudenter euitaret. De muliere quoq; septem uiros habente qstionem a sadducei proposita solui et q; pharisei non recipiebant aliquide exodi mortuorum resurrectionem probaut. s. et phariseum temptando interrogantem de primo legis mandato et secundo instruxit et quis esset ueus proximus mi p parabolam samaritani curati ostendit q; esset dei filius pauctoritatem diuinam probauit. Tunc etiam docuit scribarum et phariseorum doctrinam audiendam sed eorum uitam no imitandam de multis criminibus eos acriter arguens. s. de ambitione crudelitate et peruersa doctrina de gula suppositione ypocrisi et auaritia. Egressus aut de templo perijt discipulis ejus templi structuram ejus destructionis urbis et signa aduentus sui predixit etiam ipius aduentus interim tribulationis similitudinibus ejq terrorem introducens. s. fulgurum diluuij et furoris. Porro in illa die dixit

Nō q̄ q̄z brāda esse a iudicabus exemplo xpi

de quolibet genere hominum quos dam/ sumendos in regnum et quosdam assu/mendos ad supplicium. s. de agro predi/cationis q̃ ptinet ad pilatos de mola/tionis q̃ ad coniugatos et de quiete/ contemplationis que ptinet ad conti/nentes secundum hec tria genera tres/ parabolas proposuit/ primam de ungli/ patris familias uel ianitoris q̃m ad p̃/latos 2m̃ de decem uirginibus q̃m ad/ contemplatiuos. 3m̃ de talentis mul/tiplicatis q̃m ad actiuos. ¶ Tandem/ uero describit uentilationem aree q̃/ fiet in extremo iudicio. finitis autem/ his sermonibus eadem. s. tercia feri/ dixit discipulis suis scitis q̃ post bi/duum. i. q̃rta feria ad uesperam acti/ nus paschalis immolabitur et tunc/ etiam filius hominis tradetur ut cru/cifigatur. Tunc. s. quarta feria p̃ncipes/ sacerdotum ihm̃ abusse et dixisse no/me in debitis animo congregati/ sunt cum senioribus populi i atrium/ cayphe. et q̃rebant ut eum tenerent/ et occiderent. ¶ Audiens autem iu/das eos congregatos abiit ad eos et/ pepigit cum eis de ihũ tradendo pro/ triginta argenteis. scitote q̃ tuc audi/erat dom̃ tercia de morituro. putauit eum in morte detinere nec de/ bere resurgere. vñ mortem immine/tem lucrativam facere voluit. Alia ca/ secundum. glo. ad videndum dum/ iudam mouit videlicet effusio un/guenti sup caput et pedes dompni q̃/ si fuisset venditum cum esset fur et lo/culos habens aliquid furatus fuisset/ et q̃ poterat in effusione unguenti/ recuperare voluit in vendicione ma/gistri. ¶ Traditus igitur fuit ad mor/tem ihũs xp̃s pilato procuratore iude/e existente. et hoc anno. xiv. imperii ti/berii cesaris q̃ tercia die resurrexit. a/ ad probandum hanc de hac resurrec/tionem p dies. xl. apparuit discipu/lis suis loquis de regno dei nõ e aut/ intelligendum q̃ mi singulis. xl. die/bus apparuit aplis sed infra numero/rum tot dierum dcaes apparuit ei/ ut ex euãgelica appareat historia et/ multi cum eo resurrexerunt inter q̃s/ duo filii simeonis sacerdotis magni/ q̃ dum infantem cum offerret v̄i tem/plo in manibus suis susceperat quo/rum filiorum nomina sunt carinq/ et leonaq ¶ Anno quoq; tercio/ decimo xpi. imperii uero tiberii. xvi. cum/ esset mos romanis ut prouinciarum/

Judices senatui scripto renunciarent/ sed quid nouum in his quas recte/ bant pronunciabas accidisset. ¶ Pilatꝰ/ q̃ scripsit epl̃am ad tiberium sub hac/ forma. tiberio augusto pncipi pila/tus salutem. ¶ Nuper accidit q̃ ipe/ probum iudeos per inuidiam se suos/ q̃ posteros crudeli dupnatione peri/ misse. Cum enim promissum haberẽt/ patres eorum q̃ deus ipsum mitteꝫ/ illis p uirginem sanctum suum. qui/ rex ipsum merito diceret hunc me/ pte misit in uitam q̃ cum vidisset/ ceos illuminasse. leprosos illuminas/se mundasse pulticos. curasse demo/nes. effugasse mortuos sustatasse. Ventis imperasse. pedibusq; siccis fi/nitimas maris ambulasse et alia mi/lta miracula fecisse. et omis populus/ iudeorum diceret eum esse di filium/ pncipes sacerdotum musdum cont/ eum moti sunt. Itaq; hunc mi tradi/derant et alia pro aliis menacentes/ eum magum esse et contra legem eo/rum dixerunt agere. Ego autem ita/ esse credidi. ppterq; flagellatum eoz/ arbitrio tradidi q̃ eum crucifixerũt/ et sepulcro custodes adhibuunt. Ille/ quoq; multibus in eis custodiendi/ die vi. resurrexit. In tantum uero/ nequicia iudeorum contra eum exacer/bat ut ipis custodientibus seu custodi/bus pecuniam darent ãt discipulos ei⁹/ corpꝰ rapuisse dicerent. Si illi q̃ fue/rat tacere nõ valentes testati sunt/ eum resurrexisse seq; visionem angelo/rum vidisse et a iudeis pecuniaz/ accepisse. Hec autem ideo scripsi ne q̃s/ aliter estimet sanũ esse vel credendum/ mendacibus iudeorum. ¶ Cunc tyberi⁹/ cum suffragio magni fauoris retu/lit ad senatum et postulauit ut xp̃s/ deus haberetur at senatꝰ recusauit i/ dignatus q̃ nõ ẽ sui moris ep̃la p̃/ fuisse delati. ¶ Huc quidem pilatus/ auctellio prelide syrie in multis ẽ ac/cusatꝰ apud tyberium pncipem p⁹/ de violenta hominum inocentium./ ¶ Q̃ q̃ iudeis reclamantibus ydolum/ in templo imagines ponebat. et q̃/ pecuniam repositam in corbanam/ in proprios redegerat usꝰ in domuz/ suam ex ea faciens aq̃ ductum. etiaz/ stollam solepnem et antiquam i sua/ potestate q̃ semp hic debebat ponti/fex ut ea uteretur diebꝰ festiuis habe/bat q̃ habere negebant in precio dato.

Mõ epl̃am pilati/ saz tiberio de mo

Probris et multis alijs depritatus ē
lugdunum in exilium unde fuerat ori
undus ut in opprobrium sui generis
morētur in multas calamitates. Itaq;
pontius pilatus iudeus mortem sibi
consciens manu sua ppria interimit. Ad
hec uero historie dicunt q; iō ipm tiberi⁹
dapnauit ad mortem. q; in mortem ei
sensserat saluatoris. nec mireturꝰ ulpi
am si in gestis xpi aliquātisp īmorā
est palam ē q; hic eodē narrat testa
mpratorum et pontificum romanorꝝ.
Cum g⁹ xp̄s mpator mpatorum
fuerit omnisq; potentatus ab eo sup
serit originem primusq; legis gre pon
tifex. iō sub longiori compendio trac
tanꝰ xpi gesta

Post tiberiū

Celarem mpauit gayus
gallicula filius germanici fris tybe
rij celaris supradicti et mpauit annis
quatuor. Hic statura fuit enormis
colore palido corpore male dissolito in
omnibus ptibus suis. multum tetruꝰ
et horridum uali⁹ ei neq; animꝰ neq;
corpori constitut. Insanabatur quoq;
maxime in sopno neq; enim pluspꝫ
tribus nocturnis horis quiescebat
nec his quidem placida quiete sed
pausa mgis rerum ymaginibus
et inter ceteras quoq; pellagi ymagi
nem colloq̄tem secum ut⁹debat.
sōq; magna pte noctis uigil cubā
diuq; tedio p longissimas porticus
uagus lucem aut⁹ expectare ḡsue
uerat in disciplinis liberalibꝫ mmꝫ
erudition⁹ eloq̄cie plurimum attē
dit q̄m uis facundus et promptus e
rat. Hic crudelissimus fuit auiā
enim anthoniam genetricem frem
tiberium in opinantem misso repen
te tribuno militum interfecit silla
num socerum suum ad necem sec̄a
dasq; nouacula fauces compulit. tāq;
efferate crudelitatis erat ut ora et
oculos iudentium infamatum pleruꝫ
q; appeteret. Horreis preclusis
nō nuq̄ famem populo indixit pa
rentes supplicijs filiorum interesse
cogebat. Reuocatum q̄dam auctē
exilio salutatuꝰ est. quidam agē ubi
consueuerat. at respondente eo p adu
lationē deos semp oraui. ut quod eue
nit. piret tyberius et ait mpato
rem optimas quosq; exules suos

Nō maximas crudelitates ipse⁹ ipatoꝝ ulciꝫ ific

ē mortem mpcari mssit q̄ unius⁹ quosq;
exules trucidarent. Et ut breui
ter magnitudinem crudelitatis eius
dissonat exclamasse fertur. Vtinā
populus romanus unam ceruicē
haberet. Pudicicie neq; sue neq; a
liene pepercit cum omnibus sororibus
suis consuetudinem stupri habuit
easdem q̄ sepe suis lenonibus stupē
prostrauit. Postremo tamq̄ adul
teras et insidiatrices aduersus se os
cas condepnauit nouum balneoꝝ
ulum portentuosissima celaturarum atq;
cenarum ingentiumq; genera ci
dierit preciosissimas quasq; mar
garitas aceto liq̄factas sorbebat. Et
raucus itaq; et egenus ad rapinas
conuertit animum uario et exqui
sitissimo calumpniarum exactionumꝫ
et nec tugalium genere ad inuento
Nullosq; genere hominum atq; re
rum obmisso cui nō tributi aliquid
impōnēt. Nouissime etiam cōtē
tante praume animo mentis est. Se
pe enim super immensos aceruos au
reorum patentissimo loco distentos
nudis pedibus spaciatus. et toto cor
pore aliq̄ diu uoluptatis ē. Diu
tissime in eo uita erant suma consi
dentia et nimius metus. Nam q̄ de
os tanto ope contempnebat ad nu
mina tonitrua et fulgura conuerto
hominum appetere et caput obuol
uere et sub lecto recondere solebat. Et
licet in principio imperij sui latis fuit
mansuetꝰ. postea cor eius euanuit
et in tantam prorupit elationem.
atq; dementiam ut ab humilis hom
inibus imperij sui tamq̄ deos colli et
adorari uoluerit atq; mandauerit
dicebatq; se fratrem iouis. Unde ecliam
filiam unicam quam habebat pone
bat quoq; inter genua iouis ut ita
q̄ communis utriq; uideretur. Pe
rit quoq; gayus ingenia faciliorꝫ
animo et aliq̄to maiora mollius. Nā
a tergo in ceruice gladio celsus fuit
grauiterq; percussus. De hinc cor
nelius sabinus alter conjuratoꝝ
ei aduersus pectus transgressit. Ca
dauer eius clam asportatum in orto
et tumultuario rogo semiā bustu
leui celsitie in tyberim precipitatuꝫ
est. Satis quoq; constat ortorii illo
rum custodes sepe umbras inquieta
tos. Inica etiam domo q̄ mortuꝰ

occubuit nullam noctem sine aliq̃
timore transactam. Vnde postea in
cendio consupta ẽ. periit etiam v
xor sua gladio filiaq; eo pcti ẽ ꝟ ulla

Post hꝛ̃c

Claudius a Quiculo
gay ympator. et impauit annis
quatuordecim. huic auctoritas dig
talq; forme non defuit. Nam statue
uel sedens pulcher statuti fuit. Hic
mmos honores recullauit ubi bi
miq; omi tempore et loco appetentis
simus fuit coniuncta frequentauit am
pla eaq; plerũq; patentissimis locis
faciebat in quibus. vi. sepe discumbe
bant inter cetera in eo mirati sunt
homines oblionem atq; consideratio
nem occisa emm matrem uxo
re sua paulo post inter eiulantes deu
bunt aute domina nõ uenisset requisi
unt multos quos capite dapniauerit

petrꝰ venit romã

ogathes sedit euãgtm

Postero die m consilium adalee
ludum vocari iussit et cum morarent
ut sopnolentos p nuncium increpa
ui siu imperij exordio. anno. s. nõ.
petrus apl̃s romam venit et saluta
tem amicis credentibus fidem dedi
it. Per idem tempus matheꝰ apl̃s e
uangelium ebraico sermone scripsit
primus Dicti ympatoris tempore
herodes agrippa occidit iacobũ frem
iohannis. anno quarto dicti ympato
ris facta ẽ nõ pua sedicio inter paulũ
et barnabam et nõnullos ẽpianos
de circa qꝛ predicabant fidem ablq; le
galibus nõ sufficere ad salutem et pro
hac lite diruenda ascenderunt ierosolimã
ad maiores apostolos. s. ad petrum
et iacobum epũ ierosolimorum

Et qꝛ ista qstio mota erat in eccl̃a
ierosolimitana cuius epũ erat iacobꝰ
nec poterat ad alium nisi per appellꝫ
transferri cum etiam petrus non
dum esset constitutus in cathedra pũ
tificali. Sꝫ paulo post. s. eodem ano
ascendit romam. iõ iacobus sniam
protulit istomõ. Ego iudex iacobꝰ
iudico eos q̃ de gentibꝫ conuertunt
nõ cogi ad grauitatem legalium. sꝫ
consulo ut dirigamus eis epl̃am ut
abstineant ab immundicia ydolatrie
ut sic uere fidei cultores sint Ydola
tria enim maxime in gentibus pulu
lauerat et a formatione ut sint casti
formatio quaq; quali mãle quid et

nullig pcti reputabat inter gentiles
et a suffocatis ne carnes eorum co
medant et a sanguine ne illum bibãt
erant enim prom ad effundendum
sanguinem immolatum diis suis
et dicunt quidam q duo pma prohi
bita fuerunt simp et ad temp alia
duo ad tempus donec confirmati
essent gentiles. In euãgelio qꝛ̃dam
eorum prom erant ad suffocandum
homines ut sanguinem humanum
biberent. iõ prohibitum ẽ eis ad tẽ
pus omẽ suffocatũ et oĩ sanguis do
nec adicta mala consuetudine reuoca
rentur. Q̃ gentiles conuersi audita
decissione de iugo legis eis imponenda
gauisi sunt. Nota q iudeis cõsilie
batur tunc seruare dum tamẽ spem i
eis nõ ponerent. Legalia considera
ntur tpliciter. primo quali ritua an
passionem tunc iudei detenebantur
seruare ex precepto. Secundo q̃
mortua. s. a passione dñi usq;
ad fidei manifestam reuelationem.
Hoc tempore promissum erat eis
seruare et petrus seruauit Tertio
tempus in quo fuerunt mortua. s.
post fidem reuelatam. tunc nec pre
cepta nec promissa. sed oĩo prohibita.
ne cineres mortales. s. sinagoge se
pulte. de tumulo prodeant quod ho
rribile foret et fetidum. Textus tri
sacre scripture habet actuum. xv. q
cum magna contentio facta fieret sup q̃s
tione mota petrus surgens dixit
nõ esse imponendum. iugum super
ceruicem discipulorum ad quod tribu
tacuit omis multitudo. et post locutꝰ
est iacobꝰ dicens. ego iudico nõ molesta
ri eos q̃ ex gentibus conuertuntur ad
dñm. Sic q̃ ablata sunt sacra ueteꝛ
ris legis et introducta septem sacra
menta noue legis. in quibꝰ nob dedit
attulit causas salutis spũal. Cau
se enim sanitatis spũalis nõ sunt
ñi quatuor. sicut et quatuor corporales
. s. Curatiua. Conseruatiua. preseruatiua. Et melioratiua. Curatiua
est duplex. q̃dam enim totaliter et simul
curat ut baptismus aulpum et penaz
oĩo delens q̃ in se est. Quedam uero
paulatim ut penitentia. Conseruatiua
est confirmatio. In hac enim datur spũs
ad robur et confirmatõnem ffidei que
data est in baptismo Preseruatiua est
matrimonium in quo conatus pna
lis in ruynam turpitudinis pna
excipit honestate nupciarum. ne

Nõ sept sunt de sacramentis eccl̃ie

Quatuor sunt hec sanitas. Curatiua. Conseruatiua. preseruatiua. melioratiua

ruat in mortale pcm. ¶ Meliorativa
e ordo in qua gra meliorat uel aug
mentat. et etiam extrema unco q
hominem in melioi statu pmit et se
curiorem reddit. ¶ Est quoq; quedaz
alia mediana predictu quatuoz sola
ciaens. s. eucharistia qm et venialia
curat et ab eis animam preseruat gra
ciam quoq; conseruat q2 pius cor
hominis confirmat et in gram aug
mentat ¶ Potest etiam dici q h est
medicina reluptia q baptizatis dat
ad refraendum animam sic corpi
curatis. Datur electuarium confor
tatiuum ¶ Sciendum e autem q
am sacra iustificare dicant q cor
ti e continenti attribut gra emm
in eis contenta iustificat nec et ius
tificat tamq causa efficiens. sed ta
q causa materialis ¶ Sunt ens qnq
q diuersimode sanant corpus. Naz
corpus sanat deus auctie. mediana
effective dicta conseruatia uas me
dia sic pyris contentie medicus a
ministerio seu ministratie. Sic et de
animam iustificat auctia gra no
ut medicina morbum expellit sm
pletio mandatoz tamq dicta sa
cramenta tamq uasa medicinalia
sacerdos autem tamq minister no
e autem oio simle de sacramento
et pyride. sed simle penitus esset si
esset vna tm pyris in qua daretur
mediana. stacq si daretur in alia no
prodesset. ¶ Quod autem sit sacra
mentum ostendit augustinus dics
¶ Sacramtum e sacre rey signum
Item sacra e inuisibilis gre visibi
lis forma. ut sps panis et vini q
sunt sacrificium uisibile et signat
inuisibile corpus xpi q e sacrame
tum eccie. ¶ Quedam quoq; sacra
sunt necessitatis. et quedam uolu
tatis. Necessitatis sunt hec q nqz. bap
tismus. confirmatio. eucharistia.
penitencia. et extrema vncio. Dic
ta sacra quaq necessitatis sunt no tm
absolute omia. Voluntatis uero sut
hec duo. ordo et matrimonium ¶ Ite
quedam sunt in quibz conferun gra
ut predicta quinqz et ordo. Aliud
in quo no ut matrimonium. Verq
tame dicat q etiam gra i matrimo
nio confertur. ¶ Effectus sacrame
torum e ut talia sint cuilibet qlis
est ipe q ad ipa accedit. i. bonis bo
et malis et fictis mala. s. occasiona
liter. Bonis enim sunt ad salute

malis autem ad iudicium. io dicim
q sacramenta no delent conferri pco
ribus ni penitentibus. quod intelli
gas de pcoribus manifestis Nam pp
occulta no possunt alicui denegari sa
cramenta ni p admonicom secretam
uel publice in ecie factam hec de sacra
sufficiant ¶ Et q in precedentibus
dictum e q petrus romam venit. io
e sciendum q petrus audiens simo
nem magum suis pstigiis et incanta
cionibz romanos deludere adeo ut
rome tamq deus colleretur ut eusebi
in scamdo libro ecclastice hystorie pe
mit. zelo nouefidei transiunt ad urbe
anno domini. xl. v. et ab urbe condi
ta. bis. lxxxv. bis. anno 2o claudij impa
toris ubi contra simonem magum p
mus uerbum ute predicauit et de
cuit suiqz euangelij claues comite
michio ianuam regni celestis romis
apperuit. ¶ Cuiqz predicatio petri ro
manis placeret in immensum eiqz
uerba desiderarent memorie expra
uerunt btm marchum discipulum
eius ut quod apls predicabat ad
sue doctrine cmemoiarem i scripta
redigeret. et hanc dicat prefata hys
toria ecclesiastica esse euangelium mar
chi q bto petro ascribitur ex causa ia
dicta. sed ppr scripturam ascribitur
bto marcho. Multi autem discipuli de
israel. secuti sunt petrum de quibus
aliquos misit in galliam. videlicet
marcialem q leonicas floruit. fro
tinum q petragore clarint. Item sa
turninum q in tholosanis ptibus fi
am uirtutem ondit ¶ Alios uo misit
beatus petrus in ytaliam q appollinare
rauenna q tunc temporis preter urbe
inter ciuitates ytalie maior erat. A
lium uidelicet syrium misit papia
¶ Tercium no. s. paulinum misit
lucham q ubi e ordinatus epc ¶ Post
hec scripto euangelio et approbato p
petrum mittit marcelnus in egiptu
in alexandriam ibiq predicauit bu
bum euangelij e epc constituto tande
ibidem martirio coronato e. bis. ne
ronis anno. et sic ante martirium
petri passus e. xum. anno neronis
¶ Igitur beatus petrus in oriente vt
in antiochena sedem suam gstituit.
In septentrione ut in ponto galathie
et bithinia quibz tanq filius epla
destinauit ¶ Item in mesopotamie ut i
egipto quos p marchum discipu
lum suum suo euangelio illustrau

De petro et simone mago

Nō de cā sanctitis spūalis.

Nō

Nō effect sacrā.

Dluſdē apli p diuſas ꝓuincias

Item in occidente ut rome ubi ut ſum⁹ pontifex .xyb. annis rexit eccleſiam. Alii quoq; apli determinatas et certas habuerunt prouincias q̄ beatus matheus habuit ethiopiam. Beatꝰ andreas achayam. Beatus iohanes euā geliſtam minorem aſiam unam ꝑtē indie habuit thomas. Alia bartholomeus. ut ex geſtis eorum euidenter apparet. Sic et epi q̄ uices gerunt apoſtolorum ut .xvi. d. in nouo ſuas diſtinctas habent dioceſes. Sed beatꝰ petrus in oriente ſeptentrione meridie. et in occidente ut dictum eſt generalem et vniuerſalem pontificum tenuit. Qđ autem rome ꝑncipaliter et ſpāl' pontifⁿ tenuit et ibi dem pontificalem ſedem inſtituit nō aret myſterio ſicut dicat auguſ. Nec enim nō diſpenſacō diuina conſtituit ut ibi generali pontificō reſpectu fidelium ꝓtineret. ubi romana ꝑna pes vniuerſale tocius orbis dnium exercebant. Item in eodem loco ſedē elegit ubi antiquorum ſuperatorum more ſacerdotum impium ſine tēporali dnio ꝑmaneret ſic maximus ualerius refert ubi agit cultu diuino et religione omnia nāq; mox poſt religionem ponenda mā ciuitas ſemper duxit. Etiam in q̄bus ſimie mageſtatis conſpici deus noluit. Quapꝛ nō dubitauerunt ſacris imperia deſeruire. ita ſe exiſtimatur ꝓ futuram rem publicam ſi diuine ꝓtenacē bñ atq; conſtanter fuiſſent famulatā.

Floret ſeneca

Dro illo tempore ſeneca origine cordubēſis floreb̄at q̄ ꝑ biennium ant̄ apoſtolum mortem a nerone interfectus ē. Hic gloriosus pontifex .l. bñ ꝑtrus ſeruum quadrageſſimale ant̄ paſcha et ꝑ tres ebdomadas an natale inſtituit ꝑmus q̄ duo tpa in cōmemoratōm ꝑmi et ſi aduēto mandauit ſolēniter obſeruari.

Dñs petrꝰ ieiunium q̄ drageſſimale et aduentus inſtituit

Nero igitur quintus ab octauiano auguſto adeptus ē romani imperij dignitatem et impiuit anis quatuordecim hic omīs liberalis diſciplinas fere puer attigit adeptq; impium a pietatis oſtentacōne ſe impare ex precepto auguſti inceptꝰ aſſeruit nec liberalitatis nec clemēcie nec comitatis quidam exiberē de ullam occaonem ob miſit grauiora uectigalia alueum aut mynuit ſenatorum cetui nobiliſſimo. Cunctꝰ ā mia ſtipendia ſalaria conſtituit. Hec in principio imperij ſimulās qualē erat in proceſſu euidenter oſtendit. nā crudelitatem petulantiā libidinem luxuriam auariciam ſenſim ꝑmo et occulte tandem palam et manifeſte exercuit nullaq; mala diſſimulās ad maiora et maxima uicia ſe conuertit libidinibus ꝑro tantis exagitatus ē ut nec amicē quidem uel ſorore ullaq; conſanguinea abſtinuiſſe referat⁹ utrum quoq; ſ uxorem duxit ꝓpēq; auro ut uxor acceptus ē. Vrbis rome incendium uoluptatis ſue ſpectaculum fecit ꝑ ſeptē dies ſeptemq; noctis vndecim locis immiſſo igne ardens ciuitas rectos potuit aſpectus auariciae tante fuit ut poſt hec urbis mutandum uicinas adreliquas rerum ſuarum ꝛre ꝑmi ſit. ſed ipe crudeliter omīa abſtulit Cenacē centena milia duo ſcrupuli et dimidium teſtarium annua ē conferri a ſenatu impetrauit. negotiatorum oīum et tormentis adhibitis omēm penitus cenſum abſtulit crudelitatis autem rabie ita effrenatus ē ut plīmā ſenatū ꝑtem interfecerit eq̄ſtrem ordinem pene deſtruxerit ſed nec parricidijs quidem abſtinuit matrem fratrem ſororem. uxorēq; pregnantem cęteroſq; cognatos propinquos ſine helitacone proſtrauit. Vsuxit hanc molem facinorum ei⁹ te meritis impietatis in deum. Nā ꝑmus rome xpianos ſupplicijs more affecit. ac p omīs prouincias pari pcautione xpianos exercuari mandauit. Ipmq; nomē ſtirpare conatꝰ beatiſſimos xpi apoſtolos. Petrum cruce paulum gladio interfecit. et hoc poſt paſſionem dnī. anno xxv. vq. ſecundum ieronymum. ſz ſecundum bedam xxxiv. Petrus q̄ ecclām romanam tenuꝰ ſimeus ꝑmiſſex. xyb. annis rexerat et anthiochie ſeptem annis q̄ tempora ſimul nicta xxxij. annos faciunt ſimul aut paulo martirio coronat⁹. Nam a ſime cū diuina prouidencia et magno myſterio factum putare debemus q̄ vna die uno in loco ſub uno pncipe paſſi ſunt ut ad xpm piter peruenirent in vno loco ne alteri roma de eſſet ſub uno pncipe ut eq̄l' crudelitas utrumq; conſtringeret dies gl̄o pro merito. locus pro gl̄oria.

pſecutor decretus ē pro virtute in quo loco martirium ptulerunt. ¶ Certe in urbe roma q̄ p̄ſiatum et caput obtinet natōnum. ſ. ut ubi erat caput ſuperſticionis illic caput q̄eſcēt ſanctitatis. et ubi gentilium p̄napes habitabant illic ecc̄ie p̄napes morerentur ut legitur. ij. q. vij. Beati p̄t duos quaq; oīs infra terminum inter horum ap̄lorum petri et pauli ſunt martirio coronati. ſ. infra xxx^ta. annos a paſſione dn̄i. ¶ Primo de ia colv maiori patet q̄ ſub claudio īm patore paſſus ē actuum xij. ¶ Jacob^s minor paſſus ē ſub nerone longe autem ante paſſionem petri et pauli. ¶ Andreas aſſumēs euāgeliū ſcriptum p̄ matheum. uadens q; in achayam crucem prediçans. cruciq; ſubijt q̄ fuit anno vn̄. poſt paſſionē dn̄i. Beat^s matheus uadens ī ethiopiam lancea mandato regis ethiopie p̄forato martirii palmam adept^s eſt. ¶ Thomas ex mandato dn̄i in diam inferiorem uadens. ibiq; fidez prediçans cum ſimulacrum ſolis deſtruxiſſet a ſacerd̄otibus ydolorū lancea p̄foratus occiditur. ¶ Bartholomeus in allia p̄vincie martirio coronatur. ¶ Simon et Judas ſimilit^r martirio coronant^r. Mihi tempus dictorum ap̄lorum petri et pauli. Mathias et mandato p̄ntificis a iudeis lapidatus eſt. ¶ Poſt mortē iacobi minoris q̄ ut ē dict^m paſſus ē ſub nerone Soli duo morte p̄pria magnauerunt. ſ. philippus et iohannes q̄ oīa patent in principio tercij libri ecc̄ie hiſtorie. ¶ Et licet multe et quaſi infinite legantur pſecutiones ecc̄ie. Duodecim tamen ſcōrum tradicōm legunt^r precipue et famoſe. ¶ Prima q̄dem fuit ſub nerone in qua paſſi ſunt petrus et paulus ecclie p̄napes. ¶ Sub domiciano 2^a in qua iohannes euāgeliſta relegatus ē in pathmos. ¶ Tercia ſub traiano in qua paſſi ſunt ſanctus ignatius ep̄s antiochenus et achileus. ¶ Quarta ſub marco antonio ſecundo in qua paſſi ſunt ſanctus policarpus et fortunius. ¶ Quinta ſub alexandro māmee filio in q̄ paſſi ſunt calixtus pp̄. beata cecilia cum pp̄o urbano. ¶ Sexta ſub maximiano in qua paſſus ē ſc̄s pontianus. aliiq; plurimi. ¶ Septima ſub gallo et uoluſiano q̄ perſecutor decio mox interfecto fuerat ſuſcepte in qua paſſus eſt cornelius pp̄. ¶ Octaua ſub ualeriano et galieno in q̄ paſſi

Nō de morte ap̄lorū

Quē per quas ecc̄ie perſecutiones

ſunt ſtephanus pp̄ et eugenia virgo cum p̄ie ſub philippo. ¶ Roma ſub aureliano in qua paſſi ſunt agapitus ſimphorianus et columba virgo. ¶ Decima ſub diocleciano et maximiano in qua paſſi ſunt ſc̄i vincencius. georgius. coſmas et damianus ceteriq; plurimi quorum nō ē numerus. Hec autem ante tempora conſtantini fuit ultima pſecucio et quaſi oīum precedencium conſummacio. ¶ Poſt q̄ vero conſtantinus ille magnus a beato ſilueſtro baptizatus ē pacem ecc̄lie reddidit. ¶ Iz conſtantinus eius filius arianus indeam adūſus xp̄ianos pſecutōm exercuit in qua paſſus ſc̄s p̄ſbiter. Euſebius athanaſius toto orbe profugus et hilarius in exilium relegatus. ¶ Undecima quoq; fuit ſub iuliano apoſtata in qua paſſi ſunt. iohannes et paulus q̄riacus et donat^s. ¶ Ille quoq; decem q̄ conſtantinum tempora preceſſerunt ſingule fere p̄ plures imperatores procelate ſunt illam vero q̄ vicio ſuſcepit ueſpelianus conſummauit. Et illam quā tractamus inchoauit adrianus et prius anthonius prefecerunt quā autem incepit antonius verus proſecuti ſunt etiam quidam et ſeuerus. Illa quaq; q̄ cepit p̄ ualerium et galerium inualuit p̄ claudium. Illa quoq; q̄ cepta ē p̄ aurelianum conſummata ē p̄ numerianum. ¶ Et illa q̄ p̄ diocleſianum et maximianum inualuit p̄ maximum galerium maxencium et licinium conſummata ē. ¶ Merito igit^r nero p̄m ap̄lm antiq; typum tenuit q̄ oīum iſtorum malorū p̄n caput extitit et origo. ¶ Cum aut nero rei publice infinita mala feciſſet q̄ recenſere p̄ ſingula longum eſſet. Tandem hoſtis a ſenatu iudicat^s eſt tanquam ille q̄ ſacri legio fidem parricidio pietatem in cēſtu pudicicia maculauerat ip̄ūmq; p̄tātem impij officia. negociaq; urbis in probriſſimis lixurijs conſumerat. Deſecto igitur ab oīb^s hoſtis a ſenatu pronunciat^r ignominioſiſſime fugiens ad q̄rtum ab urbe lapidem ſemetipm pugionibus interfecit atq; in eo oīm augusti familia defecit. De cuius morte tota romana plebs exultauit in mīta pleis tāq; ſeuo exēpta dn̄o triumpharet.

Hūc Aūt

Nerone uiuente galba ī

hyspania creatus est imperator. Otho
rome vitellius in germania. Vespesia
nus in palestina ad imperium electi sūt
¶ Hic galba post obitum neronis ro
mam venit et impauit seu violenta do
minatione prefuit mensibꝫ sex et diebꝫ
sex. Huic fūi suetonium statura usta
fuit capite precaluo oculis ceruleis ad
unco uaso manibus et pedibꝫ articulari
morbo distortissimis adi plurimꝫ fu
isse tradidit. quem verno tempore ānī
lucem atpere consueuerat. Regebatur
autem trium arbitrio quibus duūso
vicōrum gr̄ē acrissā adeo se regendū
comsit et tradidit ut nec ipē cōstā
ret mō acerbior plurimōrūq; mō remissi
or ac neglīē. q̄ p̄cipi queūz. Vnūsis
ordinibus offensus fuit. Otho istuz
rome in medio foro interfecit. ¶ Dicb
galba. marchum fabium q̄ntilianum
ad hyspania romam pduxit q̄ p̄mo
illic publicas stolas tenuit et a fisco
splarium accepit ¶ Hic q̄ntilianus
multa ad mores ptinentia digna
relatu scripsit q̄ aliqua hic miserim⁹
quorum p̄mum mollis educatio q̄
indulgentiam uocamus neruos ānīs
mentis et corpus franxit ¶ Item no
sunt ferendi q̄ grammaticam ut tenuē
atq; sesamam cauillantur q̄ ni fundā
fideliter iecerit q̄ est supstruxeris cor
ruit. ¶ Necessaria pueris. ioanda
sembꝫ oulas secretorum comes et q̄
uel sola oīum studiorum genere pla
habet opis minus ostentacionis
Plurimꝫ autem ambitiosa festinā
ne posterioribus incipiunt dum os
tentare discipulos circa spetiosa ma
lunt ¶ Consuetudo ē certissima loq̄
di magistra ¶ Item infamia puerorꝫ
minima emendacionis correctionis
seueri. deficiunt. Nam et desperant
et volent et nonnisime odiunt et q̄
maxime nocent dum omia timent
ad nichil conant. ¶ Item multo la
bore assiduo studio uaria exercitā
ne plurimis exprimentis altissima
prudencia prestantissimo consilio os
tat ars dicendi. Persuadent dicere
grā auctās et dignitas dicentis as
pectus etiam ipe sine uoce. ¶ Item
viciosa ē iactatio frontq; audientibꝫ no
trīm fastidium sed etiam plerūq;
odium. Habet in mens mā sublime
quoddam et erectum et impauens supio
res et submittentes se libenter alle
uamus. q̄ hoc facere tanq̄ maiores
videmur et quocens discelerit emu
lacio succedit humanitas. dt q̄ se

supra modum attulerit p̄ncē ac dis
picere creditur. ¶ Item michil ē tā
occupatum tā multiforme uarijs
affectibus consilium atq; laceratuz
q̄ mala nōēs. Nam et cum insidiat⁹
spe auris laborare distringitur et cāī
cum sceleris compos fuerit sollicī.re
pnā penarum expectacione torq̄tur
¶ Idem melig certe psuadebit alijs
qui p̄us suaserit sibi. Prodit enim
se q̄ libet custoditu simulacio. Sec ū
q̄ tanta ē loq̄di facultas q̄ nō titubz
et hereat quocens ab aio uerba dis
senserint ¶ Item labor opetet misterē
ubi effectus promittitur. Nam stulta
ē cura q̄ spem nō habet ¶ Item no
reperio q̄ in rebus humanis eq̄ q̄s
tauerit nā contra fortunam am
icicia concordiaq; maius prestanciaq;
q̄ auxilium. Quid enim foret q̄ē
humano felicius si oēs esse posset
amici. Non bella. nō sediciones. non
lat⁹ cīa. nō lites ceteraq; mala q̄ oī
bus ex se ipis nata sunt fortune ac
cessissent. His sic insertis ad seriez
hystorie redeamus

Otho igit⁹ inter tumlt⁹ et cedes
romanum imualit imperium et
imperauit mensibꝫ tribus ¶ Hic
faciem suam cotidie radere et pano madido linire con
sueuerat. Instituerat q; a prima la
gine ne umq̄ turbato esset ad
p̄ma adolescencia sua prodigus fu
it et procax contra huic quoq; ven
ens utellius ter dimicauit. Et cī
aduersantē otho suos usq; in pre
lio sepiꝰ interfecit.

Vitellius. Romā uenit⁹
intrauit et impauit mēsibꝫ octo. h
puericiam p̄māq; adolescenciam
egit inter tyberina secretu. Septi
quoq; etate omibus probris conta
minatus precipuum in aula locū
tenuit gr̄o p̄anciandi. Clau
dio palec usum familiaris q; aliqn
nerone accepisse ¶ Hic amylatibꝫ
caubiculo raptus ita ut erat i uestē
domesticā imperator ē salutatus circūī
latusq; p celeberrimos vicos urbē

Nō de ampliacōe

Quintilianus de hyspania
dictum et rome p̄mus
publice stolas tenuit

Nō de materia q̄ntiliani

de oratoria īstitūē li. p̄.

ide. vsitatē. n. tritaq; vtūr. / noua
ibq; nō sine pricio fingim⁹. / tuq;
prīt despat q̄ q̄d fieri pt. / michil
pt placere q̄ nō decet.

ide. i. 2. oīa q̄ a rb⁹ gsumant certū ē
animā dei inscia diuisse. / quippe
vna depulsa ē / reduci ad eā ī alio
flagro nō pt. / Nobis ad virtutes eam
antē q̄m doceam⁹ ingenia q̄d discēda
ī q̄ ingressa sūt. /

ide. i. 3. plurimū ī gsilijs valet auctoritas
nā et prudentissimi et optimi hūi di
q̄ sūt sicut de virtutibꝫ atq; honestate
credere omnes vellet.

ide. ī. 4. pseudā ē q̄ltē q̄ expimē
si vires deficiāt. alio tū pseuēmē
nīs ē faciōz p̄ laborātibꝫ
nīle ē ut pudice hoc q̄d libēter
audiūt fidaq; credāt.
. misq; legere videant q̄ delectant.
. nichil finale psuadē tuncte
. tēptāda nō sūt q̄ effici oīo nō pnt.

ide. ī. 5. tā dē auctō q̄ hī. q̄m q̄ nāhī.
. iuuare n̄ u nocē ē q̄ui vtio nō gaudet.

ide. ī. vnq; p̄ vio sufficē gsumā.
. afluāte fortuna pene oīa dant. /
. n̄ ē ad gaudā alios q̄ui bēandū.
. nīsi vite vō sepiꝰ ē tpi.

ide. cā. 10. nulla pena ē nimia iuuito.
nullū bonū n̄ ab impatā dolorē. sunt
ad crudele sit metus fiunt. /
. cā. 11. si cui q̄ q̄ui destitue spes torq̄t
. cā. 12. nō ē iustior dolor q̄m hūi q̄ di
disse rōnē. nō capimus ut stoici gaudi
ageat q̄ sanitē timeāt. / impbus pe
ripateticus audit
. cā. 13. nō hī cum loquitur ē credi nō pt.

. inde in li. cāpe. cā p̄. toto. hoc libros ē octos
p̄ dixisse. octi sūt q̄ē pauciores fere nō possim⁹
octi tota mea lectura. hi nos ī oīa cotidie
vita ḥabuit. imitat. cōdamnāt. capiūt.
. nichil difficilius ē q̄m differe gaudiū.
. ide. cā. 14. hī ē stoicoz. q̄ dico ut q̄d p̄ficiat ḥa
pere videant.
. ide. cā. 15. nec ē ī facinus oculos erdere erūpat.
Cecidit diem calamitatē diebꝫ ac noctibꝫ
timere. /
. cā. 16. hūne p̄fectū stoicū n̄ ē ut eo dīo acc
dēbus gaudissimū putet q̄q; q̄d patiē. /
. ide. cā. 17. celestē pudēda nitere parcē p̄cepta
nīa distringit. p̄ nec regnū nūcupās alioz q̄ē
cor⁹ dedit formae.

p medium ciuitatis ritu triumphanti uectus ē. ¶ Domus quoq; quacūq; de causa ad necem atq; supplicium nobiliū uiros uario genere fraudis occidit quos unū ueneno etiam manu sua protecto in aque frigide potacione quam ib affectus febre postposcerunt interfecit. ¶ Interim uō uespesianus debellabat prouinciam iudaice gentis cōualuit ita q; in exercitu rumor ciuilium bellorū et de galbe et othonis nece manifestū est. Deq; impio utellij q nequior sup̄iorib; quali lex resederat. Tunc conferre sedem ultra ueteris mliae cepere et indigne ferre se p̄mos ad p caula et ultimos ad honorem. Addebant etiam esse ibi virum strenuū uespesianum quem eligi decuerat imp̄atorem maturum ad consiliū dum et i moribus ualidiorem ad prelium. Itaq; uespesianum rogant ut gubernaculū romani sui sapiat imperij et licet plureq; resisteret uocibus precabus recepit et p̄us atq; q honorem imperialem indut. Ipe uō p capadociam et frigiam iter direxit rome uero utellig posito omni magnitudine nominis ac magestatis oblitus conuiuijs inhiabat. Segnitatem exacerbabat. sed exercitus sinistro imago cetinā quēdam dicem sui exercitatis misit eiq; summā sui periculi commisit. Ipe uero luxuria marcidus testebat uinoq; sepulto nilq; aliud spectabat nisi q cum hostis ueniret celerius perueret sine sensu doloris. Ce igitur circa urbem mema congressu habito fili sunt et cesi omē utelliani. et captus utellianus in forum deducet mutilissimis ictibus exanimatus et confectus ē et inde unco tractus in tiberim. ¶ His tribus quasi. s. galbe othom et utellio nullus in cronicis annotatur annus q nō ut imp̄atores sed ut ī uasiones impij p tyrānidem regnauerunt. ¶ Hic quoq; et precedētibus temporibus apli et discipuli xpi claruerūt Videlicet thomas i india inferiore. Andreas i achaya Mathe⁹ in ethiopia. Symō et tadeo i pside. Bartholomeus i armenia seu in superiori india item barnabas et lucas. Martha et maria Marimannis aquien. Saturninus tholosanen. Marcial' lemouicen. Iulianus cenomanen fronto petragoricen. Hirenes lugdunen. Gracianus turonen. Clemes romanen. Sammanus et potentianus

dūcet apli

timotheus. Titus et alij infiniti

Orribilis itaq; tempestate disaussa sub uespesiano p̄cipe tranquilla q̄ impauit animis quietem. ¶ Et q iudei rebellauerant contra romanos contra istos uespesiano anteponens filium maiorem inter legatos habuit multasq; legiones secum in syriam trālisisit. ¶ Hic uespesianus usq; ad extremum uite ciuilis et clemens fuit exprobrationi quoq; fuit p̄ter eam patientia tulit mediocriter nametorum appetit inimicarum offensarūq; minime memor aut exactor filiam quoq; hostis sui utellij splendidissime maritauit. ¶ Sunt contra q̄ uerisimilius uidetur dicentes ipm fuisse in omē hominum genere liberalissimum qui et male p̄tis opibus optime usus est. Hic adolescente pro impetrata prefectura et gratiē retinentem cum ipm unguento fragare sentiret. multa asperatus uoce grauissima increpauit literasq; reuocauit. ¶ Anno quoq; primo sui imperij sui dei bellis asperis et seditionibus domesticis laterabant trinoq; prelio ciuitas ihrlm intra se laborabat. Simul la reges mille inuicē momētis oibus dimicabant. manabat sanguis cruor uim uersa replebat et q̄ fluuius etiam p interiores templi recessus decurebat. Itaq; sanguine incendio ruyna fame totius urbis nerui succidebant. Nullus locus pialo uacabat. nulla fugiendi copia erat pauor undiq; clamor morientium gemitus desperacionesq; iuuenum et miserabiles dicēres eos q̄ remanserant uos qui obierant. ¶ Quomō decepta es ciuitas populus tuus expugnata tuus deiecta armis q̄ solebas sine armis uincere. sine prelio hostem ferre. dū pro te angeli dimicarent et militarent t̄ fluctus maris hyatus terre celi finitores et cete habes quod pertisti agnoste tibi hodie barrabā iuste ihm̄ mortuum ee. Inte enim regnat seditio p̄ter sepultū est ut crudelius catius pereas q̄ si perires ab alienigenis in templo. Denique pū pro unguentibus bene olentibus pro timiamatis seu aromatericis bene spirantibus pro diuersorum florum odoribus grauis erat in sepulturarum cadauerum fetorq

No destruet̄ ihrlm

plurima dissoluerat q flāma combus
serat. q sol calefecerit. neq; enim hic
mare cuiq; corpora uelabat. q uel in
templo uel arcta plateis necabantur.
q bellum diē inter se occupabat fe
riendiq; magis q humandi cura b
miseros tenebat michilq; magis
in tantis calamitatibus q una perierat
q sola solet alleuiare miserias solari
cruciatus. q dam enim latrones i alu
os seuientes fetorem occisorum gra
uiter sustinentes de muro reliquias
defunctorum in profunda precipitabā
dabant. Itaq; titus uespasiani fi
lius q bellum apud iherusalem fi
nibus q bellum aperte susceperat aspi
ciens proruptos ictibus plenos cada
uerum sanieq; dilaceratis uisceribus
in natantem alte ingemuit et manu
ad celum eleuatis testatus neq; quā
quam id asscribendum q uenia
daret uoluisset si dedicatio precedere
spectasse se ut pacem rogarent patriz
incolumes seruare libellum despe
cissent plerique etiam nō ignobilis
uiri confugientes ad templum usq; mil
lium defunctorum q per portas elata
numerata sint commemorabant.

Eorum quoq; q ppr magnitudi
nem infinitam efferri cadauerum
nescierunt numerum fuisse in ex
terminabilem asserebant. Nam ple
riq; etiam de ultimis terre finibus
ad templum uenerunt ad deprecan
dum in die festo Illorum autem
plerique q ad romanos confugierat
cum accepto alueo aluum purgaret
egerebant monetas aureas quas
et absorbuerant dum fugierant
ne deprehensi nō solum dispendio
sed etiam periculo forent q insidi
atores omnia scrutabantur. Scelq
q dicebatur aurum quem preter
latrones haberet iudei quoq; poste
miserabili spem inter munimenta
alui aurum legebant Compul
hoc q dam assirius de exercitu ce
saris et ab uno i omnes opinio ema
nauit Est quidem hoc genus
hominum preceps ad auaritiam am
et patum aduersus cum michilq;
tam atrox q refugiat. michilq; tā
turpe q pro pecunia erubescat.

Ab assirys quoq; in arabes diffusa fama quibus nō empior auaricia
et feritas barbarice propinqua in
manifestq; furti esset auro iudei. Di
ripiunt igit uilliquos occisos adue
nientes cernunt licet contra fas
contra legem dedicationis q premis
cessaris quo eos occidi nō licebat
stringunt autem inuenientes et ad huc
cruentis manibus eos euisserant
ueteris secreta alius quisq; scrutantur
et inter manacia purgamenta au
rum inquirunt. Denique una nocte
ccc auronum discussa sunt tali flagitio
uetuste quoq; palee q olim proiecta
fuerant non mediocri studio requi
rantur. Et hec fuit una alia erup
cio grauis ipsis iudeis et grandi pre
cio mercabantur. Insidiabantur q
inuicem quis cui rapet cibum ubi
alimenta suspicio ibi bellum apto
ore siant rabidi canes huc atq; illuc
circumferebantur nec cum alia fa
mes sublacta non repetebant detra
hebant corpa citius ut alui q essent
mādebant alimentum nec pudor
erat solutum pedibus ore suscipere
et lambere. et ut breuiter immensita
tem dicte famis exprimam oia neces
sitas uertebat i usum etiam illa
q nec immunda aia dignabantur. tūc
quoq; regnum iudeorum oīo defe
cit. Colliguntur aut in secundo
anno darij sub quo rursus templum
edificatum est usq; ad huius secundū
annum uespasiani in quo nouissime
ihelm subuersa est anni. v. lxxxv. Et
ut bene statuit fluuius annorum a
prima templi edificatione usq; ad eius
dem templi subuersionem est sicen
dum q a 2o anno uespasiani usq;
ad nouissimam salomonis edificationem
anni. xvi. acceptis
uero quam ab anthiocho perpessi
sunt computant anni. CC. xxv bus
Porro a secundo anno darij sub
quo templum rursum redificatum
fuit anni v. et xc. a prima ante templi
edificatione sub salomone usq; ad
eius nouissimam ruinam q sub
uespasiano facta fuit anni. xx. C. l
duo Cuius testigio dictum extitit re
a fatuis augeri romanam nec alia
putandum est contigisse causa nisi pro
romanorum uirtutes et merita q
exuberantius in eis inuocabant et pa
pue pp iustitiae uirtutem quā sume
colebant. ō beatus augustus sepius optimus

Nō rōnōz ... pp uirtutes ... pp iustitiaz

Nō ... ta papue ... ualuit Vaccag

tria uidisse oculis corporalibus. s. romam regnantem. ypm in cathe. et paulum predicantem. ¶ Quid autem mirum si rusticus et regione romani fari ignorat. Palam ē et deductum in medium epistolarum descriptum in ualuis ecclie sancte marie in trastiberim ubi sic habetur. Roma uetus ueteres dum te rerere grites nec bonus imunis nec malus ullus erat. Destinatis publicis successit praua iuuentus. Cuius consilio precipitata ruis ¶ Adduco et alium testem uidelicet btm̃ bernardum ml̃. li. ad eugenium papam de pleteromana sic dicentem. Quid tā notum seculis q̄ proteruum et fastuosa romanorum gens insuetum pati tumultum assueta gens armatis et intractabile usq; ad huc subdi nesciat. si eam nō ualet resistere et post multa quidem bis mille de tota maxima urbe q̄ te ut papam receperit precio seu spe precij nō interueniente. et tunc potissime uolunt dnāri cum professi fuerint seruitem fidelem se spondent ut opportunius fidentibus nocceant. Et post pauca subiūgit. amat omia sapientes sint ut faciant mala bonum autem nesciunt mirum in deum temerarium in sanctā sedem audacissimum in christianos emulum in extraneos inhumanum. qs nemmem amantes nullo amat. Et cum timeri affectant ab omibus quos timeant necesse est. Hij sūt q̄ sub esse nō sustinent preesse nō norunt superioribus infideles. Inferioribus imperabiles ad pretendum inuerecundia ad negandum frōtuosi. ¶ Hui mirum ut accipiat dom̃ accepimus inquieti. ingrati ubi acceperint docuerunt linguam suam grandia loq̄ cum operentur exigua largissimi promissores pessimi exactores blandissimi adulatores mordacissimi detractores. simplicissimi dissimulatores et maligissimi predatores. Quem autem tanta calamitas exitum habuerit eodem iosepho auctore paucis ānectam. Colligēs autem predictus historiographus omem numerum peremptorum uel fame uel ferro. xfs. c. a. designat. Ceteros uero latrones uel sicarios ac predones post urbis excidium multis declarauit militasse uulneribus ¶ Electos autem quosq; iuuenes quos decor corporis et proceritas commendabat ad triumphum duxit esse reseruatos. reliquos aut q̄ s. xx. annos etatis impletos ad opera egipti p metalla destinatos. uel p ceteras prouincias esse dispersos. si quero intra septimum decimum etatis repti sunt annum p diuersas prouincias miserabiliter distrahi iussi sunt quorum numerus ulq; ad. lxxvi. m̃ product⁹ ē ¶ Hec autem omia gesta sunt iuxta ea q̄ ipe xp̃s predixerat dicēs Circūdabunt te inimici tui uallo et c̄. Afflicti sunt gentes plagis bellis stragi et a patribus nris diuine indignationis excisi adeo ut in urbe gloriosissima lapis super lapidem nō remanserit fuitq; ppulus miseriis et quis lapide durior tribulacio tanta q̄ nota nō ex quo gentes esse cepunt ulq; ad illam diem Ecclesia uero q̄ fuerat iherosolimis congregata diuinitus trāsire iussa ē trāsiordanem ad opidum q̄dam nomine pulam ut remotis ab urbe cultoribus dei celesti undicte locus fieret qm̃ in urbem gentes sacrilegam fuerat execrandi finis q̄ eusebius cesarien⁹ in ecclesiastica historia refert. et quidem hec omia nudi rectissime passi sunt qui in filium dei manus sacrilegas intendere presumpserunt ¶ Despesiano gente et titus eius filius iam ab execratu imperatore pronunciato magnificum a gentes de iudea triumphum urbem ingressi sunt pulchrum quoq; et antedictis mōstribus incognitum mīt mis. et tēt triumphos qui ab urbe condita usq; ad id tempus habiti erant Spectaculum fuit prem et filiū uno triumphali curru uectos gloriosissimam ab hijs q̄ prem et filium offenderant ultionem repraesentasse q̄ cōtinuo orbis bellis ac tumultibus domi foris q; compressis pacem toto orbe promittant Iure enim eidem honor ulcionis passionis dñi impensius ē qui natiuitati fuerat attributus ¶ Tunc deinde sine ullis bellorum tumultibus in immensum res romana profecerunt Siquidem achaya licia thodus bizā cum saynio tarchuaa. Cilicia. tunc primum redacte in prouincias romanis iudicibus legibusq; pariuerūt Supradicti pr̄ et filius archas testimonium dī q̄ in templo erat ierosolimitano et candelabrum sacrum et mensam et alia sacra scamni asportauerunt q̄ nō in sō sunt Io. de laterano collocata Tempore quoq; uespesiani.

Linus pm⁹

Natione ytalicus in cathedra petri sedit. Cepit quoq; anno domini. lxvi. et ab urbe condita. dcc. xvii. sedit annis. xii. mensibus tribus diebus xii. et sedit imperantibus galba uespesiano

et tito q̄ nullam inuenimus contra
ypianum cultum exercuisse sinam.
Sed q̄ res publica hoc nomen detestabat inferiores offic' insequuntur ypianos. Vnde cum hic beatus pontifex demones effugaret mortuos suscitaret et alia miracula faceret. Saturninus consul cuius filiam adempto lumine arcebat hoc magicis artibus fieri ipm diuersis penis afflictum crudeliter decollauit. Dicunt q̄dam q̄ de cathedra romane ecc̄e diligenter perscrutati sunt q̄ linus et cletus nō sederunt ut pontifices h̄z ut sum̄i pontifices gradatores quibus in unita sue b̄ti petrus tradidit ecclesiasticarum rerum dispositionem quod uerum est s. q̄ nō sederunt ut sum̄i pontifices ad uictores beato petro uiuente q̄ nō erant pontifices. Sz pontifices aduictores Petrus cum sibi dom̄m et predicatō imminebat. sz post martirium beati petri clemens quem b̄to petro ordinauerat successorem considerans hoc posteris ecclesie forte pricula olim renunciauit et ordinauit. primum eligi iubet. deinde decretum hoc scribunt in aromatis ailentino hugutiō et iohannes super capitulo. Si petro &c. Hinc de mandato beati petri ordinauit ut mulier ecclesiam uelato capite introiret uespesianus anno. x. principatus sui de fluxu uentris diem clausit extremum Cui successit filius eius titus

Nō mutid ꝑ bono

Titus ligit

Romanum sumpsit imperium anno dñi lxxx. et ab urbe condita. mlxxxiii. ab inicio mundi mmmmcclxxxi. et imperauit annis duobus. Hic fuit uir omni genere uirtutum mirabilis imperatorum morum gloria ornatus utriusq; lingue disertissimus et in tragedis facundus claruit ut causas latino premeditatas ꝓferret et tragedias grecas ꝓponeret suspectus primum ni eo fuerunt scelera. luxuria rapacitas et libido. adeo ut palam alienum uxorem hominibus opinantibus et ꝓdicantibus. at ea fama illi pro bono cessit concessa q̄ ei in maximas laudes multo in eo uitio repto sed contra omnibus meritis est ꝓfecta Virtutibus habundancie quinque q̄dam instituit quarum ꝑ prohibitis sibi aliquem q̄q̄ abstinuit abstinuit aliquo ad nocendum q̄dem et solitas collectas recepit et tamen omnibus antē se munificencia superauit Natā leniola in animis hominum discretis ostinatissime tenuit ne quē sine spe dimitteret

Nō erimpas ultimas titi imperatoris

quem cum domestici repricherentur amonerent ne plus polliceretur q̄p̄ ꝑstare posset. Rndit nō oportet aut q̄ q̄ a sermone ꝑncipis tristem discedere atq; etiam recreatus super cenam q̄ nichil cuiq; tota die ꝑstitisset memorabilem illam meritoq; laudandam uocem edidit amica hanc diem perdidi in qua nichil donauit populum q̄q̄ uniuersum magnificentia tractauit nā neq; negauit q̄q̄ petentibus. et ut q̄ uellent peterent ultro benignissime cessuit frem̄ inlidiari s' nō desistenter nec occidere nec s' suppone at nec in nimore quidem honore frī sustinuit. sed aprimo impij die cōsortē successoremq; testium perseuerauit. nō nūq̄ secreto precibus et lacrimis orās ut tandem bono ergā se animo uellit esse. hic cum pr̄e ihr̄m subuertit et oīa ornamenta templi romam detulit et in templo pr̄is sunt posita teste sōmmo in explicacione ueteris ꝓphie hic q̄ uictos aduersus se de coniuratione dimisit et in eadem familiaritate q̄p̄ ante ea eis habuerat permansit Huius temporis mons uesbio ruptus in uertice tm̄ esse ueteribus intendium ut et urbes et regiones uicinas ea oībus everteret Rome quoq; plures edes incendio sunt consumate rome obitus tantus quoq; in morte eius luctus fuit q̄ntus unq̄ rome ant̄ fuerat. nā omnis suum tanq̄ ꝓpriam mortem deflebant. uicitq; pater eius magnitudine uirtutum fuerit. filius tamen titus q̄ fuit moribus ingenio tute benignitate ac liberalitate prestancior in omnibus scripturis et in locutione communi patuit ꝓpositus Hunc domiciano frater iunior successit in imperio

Plō magnificētia

Domician?

Romanum assumpsit imperium. et imperauit annis xv. hic in principio clemens fuit rome multa construxit edificia inter q̄ edificauit templū minerue q̄p pantheon antiquitus uocabatur Nunc autem scē marie rotunda appellatur hic forma corporis mediocris fuit multum modesto pudoreq; pleno grandibus oculis caliuico quoq; deformis erat uentre oblato cruribusq; gracil. Calliuio uitio offendebatur ut in conuiuiis sua traheret sicut loco uel turpitudo caliuio exprobaretur. Sz nec in clemencie nec ab abstinencie uel uirtutis alicuius tenore prialit quam

Domitianus hic fecit pictes

plures senatores et aliquos cōsulares uiros sine causa et iniuste occidit philosophos omnes ab urbe ytalia qz submouit. Erat autem nō solū magne sēd et calide seuicie et iopiaz te michil pensi habuit quomodo predicatores extinguat. Iuuenalis uatum ac mortuorum usq; quaqz quolibet accusante. l. criminante. satisqz erat obicia qualecūqz crimen factum dictumqz aduersus p̄ncipis magestatem. ¶ Primo se deum ac dominū appellari mandauit. tanteqz superbie fuit ut statuas aureas et argēteas sibi pponi in capitolio fecerit tēpluqz sibi sine lignorum admixtione construxit. Anno imperii sui viij. Beatus iohannes euangelista in pathmos insulam relegatus est ubi apocalipsim i sum solacium uidit etiam ut uidit scripsit. ubi fere tot sunt sacra quot i libro uerba. Ibi deus reuelauit q̄ta sit passis ecc̄a in tempore p̄nti et q̄ta nūc patiatur et q̄ta in nouissimis temporibus sit passura q̄ pro his et nec et in futuro sit p̄mia receptura ut quos denūciauit supplicia terrent premia promissa letificent. ¶ Passi sit sub eo nereus et achileus eunuchi et eorum dīna domicilla. Sanctq; dionisio q̄ predicans causa abrō clemente directa erat in francaam una cum sōciis suis passus est. ¶ Tempore huius imperatoris in p̄uincia luis imperat.

Electus na

tione romanus in cathedra petri sedit. anno dn̄i. lxxxiij. et sedit ānis xi. Vacauit epātus diebus xx. hunc electum clemens eligi procurauit in sūmum pontificem. ¶ Hic excepto beati petri presbiteros ordinauit in urbe romana uel titulos q̄ cardinalatus hodie nominant. ¶ Hic pontifex p̄mus inuentus fuisse in bris suis salutem et ap̄licam benedictionem. Hic quoqz omnibus populis scribens approbat et commendat peregrinationes apostolorum pet̄ et pauli et aliorum sanctorum asserens q̄ ualidior est ad salutem sc̄e petri uisitacio q̄ dicorū annorum centum et illos excusat q̄ uisitacōm sc̄orum impediunt uel etiam dissuadent. ¶ Duodecimo q̄ qz domiciam anno martirio coronat. q̄ q̄dem domiciano p̄p̄ sua sceleratā se natu dapnato. et in pullano interfecto. Omisqz carnis sepultura cui succ

cessit in imperio nerua.

Peruenit ad

assumpsit imperium et imperauit ānis duobus p̄mis communem opinionē hystoriarum. ¶ Hic p̄mo edicto suo aīctos quos dominicianus exulauerat reuocauit. Hinc iohannes apostolus de patmos insula cum honore apud ephesum remeauit. Fertur autem beatus iohannes pro illo loco secretissimo in quo diuina scripturus secesserat orasse ut nullo huic insistens operi uentorum ibi aut imbrium iniurias paterē. hancqz eidem loco usq; hodie reuerentiam elementa seruauere existente duto bō iohane in exilio pullulauerunt per asiam hereticorum quedam semina. s. cherinti et hebionis et ceterorum q̄ negabant xp̄m uenisse in carne. quos idem ap̄lus in epla sua antixp̄os appellat. dicebant etiam mundum ab angelis factum eē et ihm̄ hominem tm̄modo fuisse nec resurexisse et resurrectionem mortuorum nō esse. ¶ Sed dicte tante hereses p eundem ap̄lm fuerunt euulse. ¶ Demqz nerua imperator afflicte rei publice consulens traianum virum strenuum et sapientissimum adoptauit in filium qui anno etatis sue lxxij. morbo p̄riit. ¶ Cui successit in imperio traianus

Traianq; p adoc̄m ad imperiū venit

Gravanus

Romanum assumpsit imperiuz anno domini. C. et ab urbe condita vm̄. liij. Ab inicio mundi. mm̄. lxvij et imperauit annis. xix. ¶ Hic romē pz̄ proficiscens omnibus se cāt̄ē exhibens amicos salutandi causa infirmitans uel egrotantes confortans uel festiuis diebus cum eisdem ut bi assim hīs conuiuia uel iaculis qz eorum et uestibus indifferenter utens publice ac p̄uatim ditans omnē im munitates ciuitatibus largiens et relaxans tributa prouincias nulli grauis carus omnibus adeoqz bonig p oīa ut nō aliter p̄cipibus acclametur felicior sis augusto et melior sis traiano. Et tunc nā licet affatim ditauerit hoc p̄cium contulit q̄ annonis et negociis simul opem daret et singulis q̄ egrediebatur tanto cāt

Expulsus ap̄lus de ytalia.

Dominianus p̄mus se fecit dn̄m. et deum apellari

Iohannes relegat⁹ et apocalypsim scribit in pathmos

Sanctus dionisius passus est.

Primo ordinauit xp̄i fideles in titulis cardinalatus

ut eis solis uacare crederetur simul
totius erat singulorum et omñ laudes quoq; augusti. totus orbis concelebrat et tytum amorem humanum generis suas. s. delicias iocunda memoria veneratur Ego q̃dem his omnibus tuis anteponere nõ dubito q̃ in solio virtutis cultu regum constituunt magestatem quãtuq; enim quis felix fuerit q̃ta ue uoluerit sapiencia polluat nõ multum ẽ laudabilis ni virtutum prõptus fuerit ymperator urbis illud quod sub nomine theodosij precepit claudianus dicens metricae. Tuliget extremos late dnãre p̃ndes. Te medus te mollis arabs te seres orient si metuis si prauus cupis si ducaris ira Ex ira quaq; piaenae iugum tolle rabies ñ quas interius leges. tunc oiã iure tenebis. Cum poteris regi ẽ tui prodiuior ulã in preiora datur. Suadetq; licencia luxum. Illecebrisq; effrenata fauet tunc uiuere caste. Asperius ai prompta uenia tunc duriq; ire. Cõsulite aim pena patet. sz cõpme motus Nec q̃ quid liceat. sed quid fecisse decebit occurrat. mentemq; domet respectus honesti De uanitate quaq; ipa habemus legis testimonium q; appellat ipm optimum augustorum. fertur quaq; q gregorius pp̃ tria diu pro eo deum orans fundit lacrimas donec ei reuelatione nũciã est traianum aperiq; infernum liberatum sub ea tamẽ condicione ne ulterius pro aliquo infideli deum solicitare presumeret. Electo q alijs preferatur cui uirtus pre ceteris etiam sanctis legit placuisse. Hic Vtuolq; imperator uirtuosum preceptorem. s. plutarcum q̃ troiano in pnapio sui imperii notabilem direxit epl̃am ea dicatur esse huius Plutarcus trayano salutem dicat. modestiaz tuam noueram nõ appetere pnapatum quem tamẽ semp morum elegancia mereri studuisti. Quo q̃dz tanto dignior iudicaris q̃to ẽ mẽ ambicionis uacuus esse remocior. tue itaq; uirtuti congratulor et fortune mee. Si tamẽ recte gesseris que probe meruisti Alioq̃m te praulis et me detrahentium linguis subiectum tri nõ dubito. Cum et signa uiuam imperatorum roma nõ ferat et sermo publicus delicta discipulorz refundere soleat ẽ preceptores sic senece neronis sũ merito detrahentium linguis carpit adolescentiaz

Nõ eptam

suorum temeritas ni q̃ntilianum refundit et socrates ni pupillũ sinu fuisse clemencior ẽmpatur Tu uõ quod ms rectissime geeris si nõ receperis ate ipõ. Si pmũ te conpulueris si tua omia dispulueris ad ueritatem recte t̃ procederit uiuere. si politice constitucõnis ures t̃ descripsi. Cui si optemperaueris plurarem uiuendi habes actorem. Alioq̃m pitem epl̃am testem inuoco q̃ impm ciem imperij non pcis autore plutarco. Hic etiam libellum edidit ual de notabilem in quo describit institucio trayani de quo q̃ndam methaforam nõbilem pitu operi inseruit Non seq̃s uerborum seriem sed uerborum ueritatem. Aut quoq; plutarcq; p̃ oium ẽ ut p̃ncipe se totius mutatur et q̃d̃q̃d est in toto corpore rei publice aliq; ure fruat diligẽter adiuuat. Est quoq; res publica quoddam corpus q̃ diuum uirorum siue numeris beneficio aiat et sume ecstatis motu agitur et regit quodam moderamine rõnis ea q̃dẽ q̃ cultum religionis in nobis instituunt et informant et dei nobis ceremonias tradunt uicem animi in corpore rei publice obtinent. Illos uero q̃ religionis cultui presunt oportet q̃ aiam corporis uenerari. Quis enim sanctitatis ministros dei ipõs uicarios esse ambigit Porro sicut aiã locoq; habet corporis pncipium. ita et religionis pfecti toti corpori pssunt Principe uõ capitis in re publica obtinent locum uim subiectus dõ. et leges q̃ uices illius agunt in terris q̃m in humano corpore ab anima uegetatur caput et regit cordis locum senatus seu consiliarij obtinent a quo bonorum operum et malorum procedunt incita occultorum auriz et lingue officia q̃ uendicant iudices et presides prouinciarum. officiales et milites manibus coaptati q̃ semp assistunt pncipi lateribus assimulant. Questores et comites rerum pcuratarum aduertis et in testimoniorum refer ymaginem q̃ si immensa auiditate congesserit et congesta tenaci seruauerint. Innumerabiles generantur morbi et uicio eorum totum corpus dissoluit ad ruynam. pdibq; nõ solo nutrit inherentibq; agricole coaptantur q̃ bq; capitis prouidencia tanto magis

neçaria ẽst q̃to plura inuenit offendicula. dum in obsequio cor pris in terra gradiuntur eisq; iustꝰ tegumentorum debetur suffragium q̃ teius corpris erigunt sustinent et promouent molem. pedeũ admi nicula tobustissimo corpri tolle et suis vrtutibꝫ non procedit. Sz aut turpiter in utiliter et molestie mam bꝫ repet brutorum animaliũ mo re mouebit. In summa predictus auc: mtat⁹ p̃napibꝫ quatuor inualere s. Reuerentiam dei cultum sui dis ciplinam officialium et ptãtem affec tum et protectõm subditorum. De um gꝫ in p̃mis asserit honorandũ deinq; se ipm collendum ut sm q̃ apl̃s sentit lucet ipe aplm nõ agnio uerit vnusq̃sq; uas suum possideat in sanctificatione et honore. Post ut doctrina ꝑpositi tocius domꝰ disa plina redoleat et tandem vnuer sitas subiectorum de capitis ꝓpositꝰ rumq; sꝫ incolumꝫ te letꝰ. Hic im pator fuit vir tuosissimus fuerit. alĩs nr̃s. fuit ecclie pscutor sub quo passi sunt multi et martirio co ronati. Iam passus ẽ scꝰ simeõ cleophe sancti ygnacij focas et alij multi. Et si fuisset primo secundꝰ q̃ prouinciam gubernabat multo plures fuissent intempti q̃ multi⁹ occisorum motus retulit impator q̃ in numera hominum milia co thidie obtruncarentur. In quibꝫ nich oiõ sceleris poterat deprehendi mens nichil enim contrarium romanis legibus fiebant. dute lucem quoq; ꝑ̃ quidam eorum deo ympno⁹ canuit. adulteria et alia ẽnormia a pud eos arcentur et pcuto habent⁹ illicita cetera quoq; pm̃ leges commu nes agunt. Tunc trayanus decreti sui auctꝫ decreuit. ut xpiani nõ req rerent⁹ sed si q̃ inciderent puniret⁹ p quod pro pte sedatum putat⁹ per, secutiõis incendium. Iz hijs q̃ neq; iam suam aduersus nos exercere capiebant legendi occasio nõ undeba adempta. Hoc tempore.

Beatus cle

mens Nacione romanꝰ in cathe dra petri sedit anno dñi vicesimo ab ur be condita. dñi. xlvi. ab incaõ mũ di quatuor milia. lvi. Sedit autem annis nouem mensibus tribꝫ die bꝫ decem concurritq; ai domiciano et nerua. Deo q̃ teraõ trayano anno martirio coronatus ẽ. Darco ipm sub tempore trayani romanã cathe dram tenuisse describi. Qualit aũ ad officium pastorale pueñit ipe in epl̃am quam beato iacobo ierosolimo rum epõ trãsmisit plene describit di cens. Symon inquit petrus quo finem ante hic ẽ ꝙmpiã plenarit in conuentu frm̃ ꝓpositus apprehensa ma nu mea sic dixit fres hunc el emẽtez epm̃ urbis ordiõ q̃ nõ ab uncio usq; in finem in omnibus comes fiat. Cui q̃ ego procedens ad pdes eo hono rem. Respondit symon tu pcũ pri caulum timens fugis cathedram ce tus esto q̃ amplius pecces q̃ ꝓpu lum dei uellud ut fluctibꝫ ambula tem aq; subuenire pdes gubernare subtes fugis tua tm̃ modõ considera tionem habens et nõ q̃ fidei et dei gregis expedit prouidens/tradit q̃ quondam capitulum decreti ex ges tis beati clementis. l. xcm. c. i. quõ dam documentum beati petri inst titucione clementis videlicet q̃ sub diti nõ communicarent. et eu ꝑ non communicat sed eum tanq̃ hostem uiturent et aduertere se ab eo debe rent. Cui papam aduersum sentiret. Nõ eptam demẽtꝫ

Isti quidem sunt uerba pdi allo quentis ꝓpulum romanum et q̃ius ordinationi beati petri contꝫ dicere audꝫ nõ fuerit ꝑ reuerẽciaz tanti pastoris Nichilominꝰ tamẽ ex causa iam dicta post mortem bti petri remanauit. Et q̃ magne auctis erat inter fideles ordinauit fieri electõm delino ꝑmo postea de cleto ut sꝫ tactum ẽ. Hic fuit coad nutor puuli teste ipo ad philipẽs di cente rogo te in quid⁹ germane cõpr adiuua illos q̃ mecum laborauerũt meuãgelio cum clemente et ceteris coadiutoribꝫ meis ꝓ quod habem⁹ q̃ clemens fuit de antiquis discꝑlis apostolorum. Hic feat septem regio nes urbis diuidi in septem notarijs q̃ gesta martirum diligenter pq̃ rerent. Hic statuit canonem anti hos tie consecratoiñ statuit etiam epm̃ ostitui cleri electõne et ꝓpuli consẽ su. Sedemq; epãlem pm̃ ostituit in eminenciori loco et baptizatos i fronte ꝑ signi et confirmari. hic ym. anno apassione dñi petro adhesit

Eusdem trapam tempore post clementem. Nõ instituẽte canonis

Anacletus

Natione greaus. añno d
imum centesimo tercio in cathedra
petri sedit anno tercio traiani impe
ratoris et sedit annis nouem. men
sibus duobus diebus decem et ces
sauit epūatus diebus xiij. Hic ōs
tituit ut clicis comam nō mittat nec
barbam sicē habeat⁹ xcij. di. c. prohi
bite constituit etiam ut nō amplior
numero qᵐ tūm epōrum ordinetur
epō ponens exemplum de btō iacob
lo minore q̄ per petrum iacobum et
iohannem fuerus fuit ierosolimitanq
epūs constituit etiam ordinationes
clicorum palam fieri tradunt etiaz
alīq̄ cronice ipm constituisse i urbe
septem diaconos cardinales. sti dic
gotifredy uiterbiensis. Hic xcij.
anno traiani martirio coronatur
eiusdem traiani tempore.

Euaristus

Natione greaus in cathe
dra petri sedit anno dominj. c. xij. ab
urbe condita. vnc. lxm. ab imao mū
di mc. lxm. Sedit autem annis de
cem mensibus bij. diebq duodecim
Vacauit sedes diebus xbiij. Hic
constituit ut a plebeis nō accusetur
epūs ut habet⁹ ij. q. vij. c. nō ē et. c.
non multi. hic primo seandum dūa
sium titulos in urbe diuisit p̄sbiteris
et septem diathonos ostituit q̄ astio
dirent romanum epm̄ p̄dicantem
ppe stallum ire tatis. Si q̄sti uocare
tur cardinales adhuc ex cronicis nō
habemus Huic pontificis tempo
re floruerunt aliqui doctores greci
q̄ postea sub adriano martirio coro
nant⁹. s. cadratus apl̄orum discipul⁹
et epūs athenen̄ papias auditor io
hannis euāgeliste. Iōplutanq epūs
aristides athenen̄ plus. Hic
pontifex ihc. adriani anno martirio
coronatus ē Traianq̄ quoq; de flu
uu uentris extinctus ē. Cui suc
cessit adrianus

Adrianꝰ

Romanum assumpsit
imperium et imperauit annis xxj.
Hic cius adrianus consobrini
traiani filiꝰ. greas fuit et latinis

domesticorum cognoscente neqz ctiaz ꝑpō mēc. Volens autem probare de mulieribus si uerum erat quod audiuit uocauit vnam de ancillis promittens ei decem aureos si pluaderet mī q̄ secum commiceretur. ¶ At illa consentiens ancille fecit eum uehere ad se introduci animaq; illa estimaret se cum illo debere carnaliter commiscere. Ille uelud ꝑpriz matrem amplectens inter ubera illius usq; mane dormiuit. Mane uero cum uellet egredi et discedere. illa apprehendens eum ait. ut me tentares hoc fecisti. Sciēqz quam dīa mater neqz em illud est me illud uas maculare vnde exiuit. Illa autem sensatus quis essz respondit. Ego sum secundus filius tuus. Illa autem reuoluens in semetipsa et nō ferens confusionem euanuit. Secundo quoq; stiens ꝑ per loquelam suam mortis matri contigisset. hac ale in posterum exegit penam ne amplius loquetur et sic usq; ad mortem tacitur nitatem obseruauit ¶ Circa illud quoq; tempus adrianus impator uenens athenas audiuit de illo eumq; ad se uenire faciens. primus eum salutauit. ille aut tacuit. Tunc adrianus ait loquere. philosophe ut ate aliqs audiamus illo autem in propulito silencio perseuerante. Impator quendam speculatorem uocauit et ait ei huic molēte loq; impatori uiuere lo nolumus ad huc eum et torq. deniqz speculatorem latenter euocans ait loquere ei in via et pluade ei ut loquatur. et siqdem pualeq; respondeat. decolla eum. si uero nō respondeat reduc eum ad me. Ducebatur autem secundus a speculatore ad locum tormentorū q̄ dixit. O secunde q̄re tacēs morieris loquere et uiues. Sed illa uitam suam parui ꝑpendens mortem tacito expectabat. Speculator itaqz ducens eū ad locum destinatum ait illi extende cervicem et subtile in ea gladiuz Ille quoq; cervicem silencio uitam posposuit. ¶ Apprehendens igitur eum uenit ad adrianum dicens se iussum usq; ad mortem fecisse Tunc adriano admirans continēqz ꝑ phi dixit ei. Quia lex ista silencii ꝑ tibi ipē ꝑpolita solui aliquo modo nō potest. Sumens tabulam scribe et saltem manu loquere. decipiens igitur secundus tabulam scripsit i hūc modum. ¶ Ego quidem o adriane nichil timeo qz ꝑnceps huius tpis

videns existere. me idem occidere pot. sed uocas me proferende nulla tibi potestas ē. adriamus itaqz letus gens ait bene erudita es. sed tibi q̄ dam problemata propono ut arcana mī respondeas. Quorum ꝑmum est ¶ Quid ē mundus. Ille respondit. Mundus ē incessabil' ac cauto spectabilis supellex multiformis formatio eternus tenor. circuitus sine errore. ¶ Quid ē oceanus mundi amplexus terminus coronatus hospitalis fluuiorum fons imbrium. ¶ Quid ē deus. Immortalis mens uisu ꝑceptibilis celsitudo forma multiformis incogitabilis incessus insopitus oculus oia continens lux et lumen. ¶ Quid ē sol celi oculus calorus arcanus splendor sui occasu diei ornatus horarum distributor. ¶ Quid ē luna celi ꝑ pura solis emula malefactorum inimica solamen uter agentium directo nauigantium lignum solepnis quoq; prosperum tempestatum. ¶ Quid ē stella celi meditium mundi fructuum custos et mī opalium inferum nī natorum et mīr uiuentium ai decoratrix oīum cellarium ute. ¶ Quid ē homo mens incarnata fantasma temporum speculator ute manipulum mortis transiens uiator hospes puncti temporis habitudo. ¶ Quid ē pulcritudo flos marcidus carnalis felicitas humana concupiscencia. ¶ Quid ē mulier hominis confusio insaturabilis bestia continua sollicitudo indelicium pugna uiri in continentis naufragium humanorum mancipium. ¶ Quid ē amicus desiderabile nomen homo uir appetens infelicitatis refugium indelicium felicitas. ¶ Quid sunt diuicie auri pondus auarorum minister delectationum insaciabilis inuidia desiderium in explebile os execrandum inuisa concupiscencia. ¶ Quid ē ꝓuptas odibile bonum sanctitatis mī curarum remocio sapiencie retributio negocium sine damno possessio absqz calliditate sine sollicitudine felicitas. ¶ Quid ē senectus optatum malum mors uiuentium columpnis languor spiritus mors. ¶ Quid ē sopor mortis ymago laborum qēs infirmantium uotum miserorum desiderium. ¶ Quid est uita beatorum letitia miserorum

Nō ꝓble scandi phi

mestnaa expectacao mortis. Quid e mors eternus sompnus diuitum puor et pauperum desiderium in cuitabilis euentus latro hominis fugauite resoluca oim. Quid e uerbum prodotor animi. Quid e corpus domicalium animi. Quid e barba sexus discretio. Quid est cerebrum custos memorie. Quid est fons ymago animi. Qui sunt occuli duces corporis uala luminis indices animi. Quid est cor receptaculum utte Quid est iecur custos caloris Qd est fel sulcatacao iracundie. Quid est splen rilus et letiae capax. Qd est stomachus alveum coquus Qd sunt ossa robur corporis. Quid sut pedes mobile fundamentum. Quid est uentus aeris perturbacao mobilitas aquarum siccitas terre. Quid sut flumina cursa indefiaens refectio sol' rrrigacao terre. Quid e amicicia equalitas animorum. Quid e fides ignote rei miranda certitudo. Quid est quod hominem lassum fieri non sinit lucrum. Sub isto adriano passi sunt. xxx. militum q adriani impio omes in monte ararach cruciari sunt

Sub eodem ectiam passa sunt sca sophia cum tribo filiabo suis. fide. spe. et caritate. et qp plures alii et e

pallas est bta sophia cu tribo filiabo. s. fide. spe. caritate

Alexander

primus natione romanus anno dnim. c. xvii. anno tricao. uel quarto imperij ducti adriani cathedra petri sedit annis octo mensibus quinq; diebus duobus De isto dicunt multi scriptores q cum in pmitiua eccia confiteretur defermentato prouisanda hereti hebionitarum q uolebant obseruancias legales simul cum lege noua concure ipe alexander pmo resimplit de azimo confita. Hic constituit aquaz aspersionis cum sale benedicta et habitaculis hominum aspergi de quo de consc. di. iii. c. aquam. Hic ob memoriam passionis xpi addidit canone misse q pridie q pr̃etur usq; ad hoc e corpus meum. Constituit ectiam aquam pmi in vino cosecrã do in sanguinem de quo de consc. di. ii. c. i. ad xpi et ecclie deligiandum vnionem. hic sub dicto adriano martirio coronatur quinto nonas maij

Sixtus dicti

Impatoris tempore primus natione romanus anno dnim. C. xxvii. et ab urbe in cathedra petri sedit anno dnim. Cxxviii. et ab urbe condita bnis. lxxviii ab inicio mundi iiis. xciiq. et sedit annis decem mensibus tribo diebo xvi. et cessauit epũtus diebus duobo

Huio quoq; temporibo dum seuiente ubiq; xpianorum psecutione pauissim inuenirent qui se audebant asserere xpianos proposuerunt ab eodem pontifice xpianam in gallis constitui ut ipis aliquem unum dirigeret q pene iam extinctam in dictis ptibo lucerunam fidei reaccenderent qui misit ibidem pegrinum romanũ presbiterum multis s associatis ad hanc predicatõnem fides xpiana magnum recepit incrementum Hic beatus pontifex constituit ut uestes saare et quaq; ministeria sacramentorum non tractarentur nisi a ministris dedicatis ut habetur de consc. di. i. c. in sancta Hic quoq; constituit ut Sanctus. sanctus. Sanctus caneret in missa post prefacionem immediate Et q de missa hic agitur ad aliqualem breuem doctrinam qui singulas ptes misse inuenerunt breuiter describat. Ad cuius rei euidenciam breuiter est sciendum q pmaz missam celebrauit scs petrus cui solo patet mi et forma consecrationis ab inde beatus iacobus epus ierosolimitanus fr dnim multa tradidit. i basilius q sunt post tpm ut patet de consc. di. i. iacobus. de hac ectiam materia habetur. vi. di. ecclesiasticaz

Nunc autem pmanitur p ordinem. q scq patres missam sanctum suis ptibo sanctis ornauerunt Intuitum misse instituit celestinus ante cnm a lectione inchoabat sicut in uigiliis obseruat. Gregorius dcs dialogus instituit ezriel. nouces dici. Telesphorus instituit gloria in excelsis dõ. Collectas autem instituit gelasius pmus. Epla et euangelium ordinauit sõnymus sciat ieronimus scribit ad constantinum epm Alia quoq; ab ecclia ierosolimitana traxit originem. Credo uero institutum e a consilio niceno. Offertorium et incensum statuit leo tercius. in quo autem loco sacrificium fieri debeat. ordinauit syluester qz in sindone. Gelasio secundo nouem prophacones ordinauit

Nõ institutionẽ eoz q in missa dicũtur

Nõ q bto pet cũ sua pmam missã

hodie autem sunt undecim. De memō autem faciendā in missā siue pro ujuis siue pro defunctis ordinauit pelagius. Te igitur et comunicantes ordinauit ciriac⁹ pp̄. Hanc igitur et sacrificiuz sanctum et inmaculatam hostiam addidit leo p̄mus. Q̄ prodie q̄ patereture addidit alexander primus. Sanctus. scūs. scūs. instituit sixtꝰ p̄mus ut dictum est. Agnus dei papa sergius ordinauit. Hec sunt q̄ de partibꝰ inuſ se reperio a sanctis patribus institutā Hic sixtus ordinauit secundum martinum et cūsentinum ut corporale nō fiat de serico sed de lino purissimo et non tincto secundum decretum de cle. di. i. consulit. contrarium dicatur hoc statutum attribuens siluestro. Hic martirio coronatus. iij. nō aprilis. Vltimo aduiam anno q̄ aduiamus apud luuas in campania moritur cui successit in imperio anthonius cognomento pius

Anthonius

Pius romanum suscepit imperium anno dominj. C. iiij. et ab urbe condita. bxx. xciij. ab inicio mūdi. iiij^m. C. iiij. et imperauit annis xxij. Hic gener aduiani fuit et filius adoptiuus fuit uir peritissimus et naturā benignus. adeoq̄ tranq̄llus ut merito pius fuerit appellatus aquo post modū omēs imperatores cognominati sūt pij qui in omī imperio suo caudicombus abolitis debita relaxauit. et ꝯ patrie patrie appellatus ē. huc carus omibꝰ et nullis acerbus fuit bonos et dignos affectuosissime promouebat ad hunc p̄p̄ suam clemenciam atq̄ iusticiam extere gentes et lugdure legatos miserūt seq̄ eius imperio subditerunt scilicet indi bactriani atq̄ hircani. Eius tē pore floruit p̄mpeius trogus natōne hyspanus. q̄ totius orbis historias a tempore nini regis assiriorum usq̄ ad monarchiam cesaris latino sermone deduxit. Floruit etiam thaurus biceps platonice secte philos ad quē tauri legūtur athenis remisse ut scendi cognoscendiq̄ causa quidam presēs cuiusdam prouincie una cum patre dicti tauri fuit auit taurus patrem primo ut secret. at ille de filio ait. Secret p̄mus q̄ populi romani ingrātus ē absq̄ p̄iudicio inquit taurus. tu interim sede. eiq̄ ille sedisset apposita ē altera sella filio. Tunc taurus huic q̄ conuenerunt. uerbum fecerunt de hac re

p̄p̄po trogo hispano historiographo floruit

sic dicens in publicis inquit locis priuata cum uiribus filiorum qui ī magistratibꝰ aut p̄testate sunt interquiescere debent. Sed cum extra rem publicam in domestica re atq̄ uita sedetur ambulatoꝝ in coniugio q̄ familiari discumbitur. tē inter filium inātum et patrem honores pubᶜ cessent naturales autem et genitiui seruent⁹. Eiusdem imperatoris floruit galienus insignis medicus siue eusebiꝰ scribit q̄ xxiiij. libros de mediana composuit. De gallieno dicit ieronimus cōtra ioannianum li. ij. Galienus doctissimꝰ ypocratis interpres aut quorum uita et ars magna ē nec posse diu ujuē nec sanos esse animalq̄ eorum uti uino et sanguine et adipibꝰ inuolutas ē dicat ut michil tenue michil celeste sed semp de carnibꝰ et uentris ingluuie ualeant cogitare. Huius imperatoris tp̄re anno p̄

Galieng medicꝰ

Cellophorus

Primus natione grecus anno dominj. C. xlviij. in cathedra petri sedit annis undecim mensibus tribꝰ diebus xxij. et uacauit sedes diebus septem. Hic in natiuitate dominj tres missas instituit celebrari. Quam ī media nocte q̄ tunc natus ē dominus. aliam in aurora. quia tunc pannis ē inuolutus. uel q̄ tunc pastores ip̄m uiderunt. Tercia celebratur die illuscente q̄ iam ueritas nobis illuxit. et plenitudo temporis aduenit. hec ē luc⁹ et ueritatis. Theologi autem assignāt aliam rōnem. s. q̄ iste tres misse hgmisticant triplicem statum mundi hm̄ tria tempora distincta. s. tempus ant̄ legem. tempus sub lege. et tempus gr̄e. Illa missa q̄ cantatur in nocte representat statum q̄ fuit ant̄ legem quo omēs fuerunt in tenebris et p̄p̄r hoc legitur illa pphia. Populus gentium q̄ ambulabat in tenebris. Secunda missa q̄ cantat⁹ in aurora representat tempus sub lege in quo iam inpleuit expte sare ip̄z p̄p̄r dicta legis et pphaum. li nō plene. et ꝯ cantatur inter diem et noctem et dicitur officium. Lux fulgebit hodie. Tercia dicat⁹ in die q̄ significat tēpus gr̄e. s. p̄ns. et ꝯ dicitur officium. Puer natus ē nobis q̄ significantur hīs tribus. Tres in natali missē debent celebrari. Quar̄ p̄ma sacra xp̄i significat genituram. altera uenturi deitatis gaudia ē. Tercia iam factum quod ler forte sacra significat uel figurat. Huius anto mij prij anno xij. yginia p̄m⁹ nacꝰ

Nō q̄c in die natiuitat⁹ dominj tres misse celebrāt

Nō versus

greaus a patre pho de athenis succesſit
tellophero et in cathedra petri sedit. Ce
pit autem anno dom̃ m·c·lxij·et ab
urbe condita·mlxbj· ab inao uero mũ
di·mlx̃ij·c·xbij· Sedit annis quatuor
mensibus tribus diebus bj·et cessauit epi
tus diebus tres· Hic constituit ut unq
esset pat'nus et mat'na in bapt'smo cõ
firmatione et catheciſmo Item hĩ
martinum unam scripsit ep'lam de
trino deo et uno et de filii incarnatõ
ne plene fidem catholicam continẽtez
Item statuit secundum eundem q
nullus metropolitanus audiat cam̃
epi siue prouinciae nec eum cõdepnet
ñ causa in ospectu epõrum prouinciaa
lium fuerit uentilata hic clerum cõ
posuit et gradum diẽbus constituit
etiam ut ecc̃e sine missa nõ debeant
consecrari Item de diminutione ecc̃e
uel augmento eig in prouidenaa dur
cẽ epi ut conse·di·i·c·omis· hic pnti
fex anno xb·antonij pij martirio co
ronatur·Dictusq; anthonius apud
oritas uillam suam duodecimo mlia
rio ab urbe diem clausit extremum
Cui succesſit in imperio marchg
anthonig uerus cum lucio aurelio.

Marchus

anthonius uerus Roma
num suscepit imperium· anno dñi
c·lxij· et ab urbe condita·mcxbj· ab
inao mundi·mm̃·c·xxbj· Hic lu
cium anthonium aurelium secum ad
impandum assatus p̃m imperium
equo iure administrare ceperunt q
ad modum pro eo notandum ẽ cum
nulla fere ptãs pacens consortis sit
Hic marchus antonius tante se
ueritatis et constantiae fuit ut ad nul
lum euentum elatus ab infamaa mul
tum nec ex leticia nec ex merore mu
tauerit· Hu fuerunt quarti pseu
dores ecclie qua seuiente passi sunt
quali infiniti· Lucius quidem aurelig
dum cum marcho anthonio propiñ
quo suo in uehiculo portaretur morbo
quem greca appellerim uocant subito
suffocatus ẽ xi· imperij sui anno quo
defuncto marcho anthonius solus rep
publicae prefuit· Hic mox post bellũ
quod habuit contra germanos sclauos
et alias feroces gentes ann uam hrãõ
erausto ml haberet q̃ militibo lar·gi
retur nulli uolens cẽ molestus magis
elegit uasa aurea et ornamentum uxo
ris et aliam suppellectilem uendere q̃

nõ Seneca regnũ nõ capit duos

senatum uel prouincias p̃fuare· Sed
uictoria habita et illa recipiunt et
prouinciis tributa relaxauit Hu
ius imperatoris tempore pestilentiam
barorum lues magna seuit ẽ q̃ late
romanum exercitum multasq; pro
uinciaas deuastauit maximeq; ytali
am ita contriuit ut ulle sine habitato
re ag' sine cultore manerent· ab armis
uero nulla usq; quies erat sed potiez
orientem illiricum ytaliam et galliaz
bella seuiebant terremotus q̃dem erat
nõ sine casu et destructione ciuitatum
atq; castrorũ pulsationes fluminũ
et locustarum crebra agmina agros
et arbores destruxerunt Dicti impe
ratoris tempore.

Pius natꝛ

Ytalicus de ciuitate agle
ya· in cathedra petri sedit· anno dñi
c·lxx· et sedit annis duodecim mẽsibꝫ
mis̃ diebus vij· et uacauit sedes die
bus pauc· Hic statuit certam pena
contra committentes negligenciam cẽ
sanguinem xpi ut habetur de cõse·di·xp·
C·si p negligenciam· Ibi quoq; tradit
modus penitendi· q̃ si stillauerit i
terram debet prunere vl·diebꝫ·si sup
altare tribus· Si super linteum· unis·
Si super lignum nouem diebus· tam
ubicuq; stillet si lambi pot lambatur
Si nõ pot lambi lauetur aut radatur
aut conburatur· aut in sacrario repo
natur Hic statuit q̃ semp dnico die
scm̃ pascha celebretur· et merito qm̃ di
gnitas dominice diei notatur ut hec
q̃ fiunt p̃ma dierum erit et ultima ut
dicat· Item nox illa nõ succedet celum
et terra illa die creata sunt angelus
in ea lucus conuersus est ad deum in
illa data sunt filiis isr'l mandata ut
dicat origẽ· Xpus in ea natus ẽ· Xpõ
in ea resurrexit. Spũ sancto in ea da
tus ẽ apl̃is· In ea omis resurgemus at
q; iudicabim̃· In ea continuandum
ẽ ꝑpetuo laude dei· Cepit enim pon
sium sub anthonio pio et bꝫ· ãnis
sub eig imperio gessit pontificatum quarto
uero anno imperij martyn anthonij
fuit ypi martir effectus

nõ exercellẽa dñs dñe

Anicetus

tempore dicti imperatoris
in cathedra petri sedit· anno dñi·c·
lxxj· et sedit annis nouem mensibꝫ

tres. diebus tres. hic constituit ut nulli archiepi in ex spāli titulo primates nominentur. et hi possent patriarche uocari. Ceteri uero archiepi nominant ut habetur xcix. di. c. nulli. Constituit etiam ut clerici comā nō nutriat neq barbam. sed secundum preceptum apli rum coronam ad modum speculi pretet ut habetur xxiii. dis. c. prohibite.

¶ Constituit etiam ut epūs consecrā non debeat in tribus epis pritibus. Si autem metropolitanus cēt consecrādus omēs comprouincoales epi interesse debent ut habetur. di. lxv. archiepes hic subdito marco antonio. s. xiii. a no eius imperij martirio coronat. et dictus marchus xiii. anno impij sui morte obiit. ¶ Cui successit comodus eius filius.

Comodus

Suscepit Romanū Imperij um dignitatem anno dnīm. C. lxx xi. ab urbe condita. vc. xxxiii. ab Im cio mundi. vm. cclv. et imperauit annis xiii. Hic dicto comodo omēs in comodus fuit nichil pūnum gessit in ope in quo contra germanos feliciter pugnauit mensem septembrem ad no men suum reducere cognatus et co modo dictus. Hic luxurie et obsce nitati deditus plurimos senatorum interfecit illos precipue quos suebat. uir tute industria et nobilitate precel lere. ¶ Hic comodus tante fuit sup bie atq; iactancie ut sepe leonis pelle se induceret deligurari in uestimento uolens. ut sic leo bestiarum sic et ipe rex esset et dominus populorum. h fuit patrātarum uirtutum hostis et a puericia toto cōtemptus omi turpitu dine fedatus. ccc. meretrices et toti dem decoros pueros in palacio hīs infamator oīum ab omēs infamia tus tandem strāgulatus fuit ai magno comodo oīum. ¶ Huius tempore passi sunt sancta eugenia prothus et iacin tus vincencius et pegrinus et multi alii.

Nō flagicia huius i prauis ulq; i fine

Protinus

Dixi como dum Impa torem deduxe operam q mēsis septembris suo nomine. s. comodus us intitularet ob q gratum e intueri. Hinc hic terminus mensis tractus est et unde nomina mensium trayere ori ginem. ¶ Ordo quo est faciendum q mensis nomē greacum e de lune noie

Nō unde nomina mensium trayere origines

tractum. luna enim mene greco sermo ne uocatur. Unde et apud hebreos mē ses legitimi nō ex solis circulo sed ex lune cursu emumerantur q e de luna noua ad nouam. ¶ Ianuarius mēsis ad ianum dictus q fuit agentibus conse cratus uel q limes et ianua sit anni Dni et bifrons idem iano pingitur ut introitus anni et exitus demos tret. ¶ Februarius nūcupatur a februo i est cōpluitone aut eo meuse consecrā batur. Nam ianuarium dies lustrus februarium dies manibus romam consecrauerunt. q februarius a fe bruo. i. a plutone nō a febre. i. egritu dine nominat. ¶ Marcus appellat ppr romanem maiorem gentis auctō rem uel q eodem tempore cuncta am mantia ad mares et ad concubendi uoluptatem animant. ¶ Idem appel latur et mensis nouorum q anni ini cium mensis e marcus. Idem et no uembr ab iudiis. s. germinum. qi eo uirentibus fructibus nouis trans lationum probatur occasio. ¶ Aprilis pro uentre dicat uel q in eo mense oīa aperiuntur in florem quasi aperilis. ¶ Maius dictus a maya mre mercu rii uel a maioribus natu q erant prin cipes rei publice. nam hunc mensem maioribus septem uero minoribus romam consecrauerunt. ¶ Unde et iunius di antra enim populus i cen turias seniorum et iuniorum diuisus erat. ¶ Iulius uero et augustus de honoribus nominum iulii et augusti cesarum nuncupati sunt. Nam prius quintilis et sextilis uocabant. quintilis q quintus erat a marcio quem primū anni testant esse romanum. Sextilis simi q sexto. ¶ September nomen hī a numō et imbre q septimus est a marcio et imbres hīt. ¶ Sic et octo ber nouember atq; decembr ex nūo et imbribus acceperunt uocabula q numerum decurrentem decembr fiunt pro eo quod denarius numerus pre cedentem numerum claudit

Ianuarius

Februarius

Marcius

Aprilis

Maius

Iunius

Iulius

Augustus

September

October

Nouember

December

Soter

Primus natione campanus in cathedra pet sedit tempore dicti impatoris. Cepit autem anno dnīm. C. lxxxvi. et sedit annis ix mēsibus tribus diebus xvi.

¶ Hic constituit ut legitima non

halcatus uxor ñ p̄ sacerdotem fuerit benedicta et aparentibus solepniter tradita et aparam̄ p̄bis diligenter custodita. ut patet xxv. q. v. c. i. Caracal⁹ tñ uideret⁹ assistere eucharistie pape si p̄t ee q̄ titulus ē corruptus sicuti multi alij uitio scriptoris. Constituit etiam q̄ nulla monacha pallas sacratas tangeret nec incensum in ecclia poneret q̄ ordo habet xxiij. di. c. sacratas. et. ſ. uasa. ¶ Hui⁹ tempore floruit dyonisij corinthien epi q̄ multa notabilia scripsit cōtra hereses ad instructōm fidelium multas etiam epl̄as ad diuersas nationes. Hic pontifex anno q̄rto imperij dicti comodi decimo kl̄s marcij martirio coronatus est. Dicebatq; comodus imperator amicis in comodo in domo uestali strangulato interijt Cum tanta oīum execratione ut hostis publicus p̄hibeatur. ¶ Cui successit in imperio helius ptinax tē pore dicti pontificis hereſ cathafrigarum affrigia prouincia dictorum orti⁹ q̄ diuerunt spm̄ scm̄ nec aplis nec alicui datum ip̄is.

Helius pertinax dum prefecturam urbis gereret. lxx. maiorē ex senatus consulto imperare iussus suscepit romanum imperium. Cepit quidē anno dñi. C. lxxxvij. ab urbe condita. dc. xlvij. ab ad. mundi. mv̄. C. lxxj. Hic q̄ ptinaciter i p̄mocione sua ad imperium resistebat pertinax dictus ē. ¶ Vnde cum rogaret senatus cum instancia ut uxorē suam augustam et filium suum cesarem faceret contradixit sufficere dicens q̄ ip̄e regnaret unius. Hic ut erat grandeuus cālissimus fuit et in omnibus ois. nūq̄ accepit munera. nūq̄ ad ulasendum se potuit fuit. hic certo mense postq̄ regnare cepit iuliam iuris peritū scelere in palacio interemptus ē. q̄ iulianus asseuero apō pontem milium⁹ vij. mense post usurpatū imperium exigente iustitia interfectus est. et sicut inter helium cesarem et julianum tyrannum et imperij unuasorem quasi unus annus consumptus ē. Hic julianus a nullo scriptore in catalogo imperatorum ponit nec aliqua tempora ei⁹ anotantur.

¶ Helio ptinaci successit imperio seuerus

Seuerus natione affricanus romanum imperij suscepit monarchiam anno dñi. C. xcvij. ab urbe condita. dc. xl. bij. ab initio mundi iiij^or. lix. Imperauit annis xviij. ¶ Hic fuit nā seuerus multisq; bellis lacessatus in quibus semper victoriosus fuit rem publicam fortissime sed saluberrime gubernauit. Hic primum aduocatos fuit bellicosissimus latinis greciscq; bris eruditissimus p̄ diuersa officia ascendendo ad romanum puenit imperiū primus q̄dem et ultimus ex affrica imperator fuit. ¶ Notandum quoq; fuit diligens et ad dandum liberalis bella multa feliciter gessit nouissime quoq; bellum in britannia q̄ modo dicit⁹ anglia gessit ibi magnis grauibusq; prelijs insulam cepit quam multo et crebris turribus p̄ totum tractū pallis suum amari usq; ad mare cum maximo studio munuit ut prouincias acquisitas cum plena securitate teneret. ¶ Quitam quoq; plenarie in xpi anos exercuit in qua multi scī p diuersas prouincias passi sunt inter q̄s leonides p̄ origenis martirio fuit coronat⁹. ¶ Eo tempore origenes alexandrie liberalibus studijs eruditus scīs narchijs ierosolimorum epi clemes alexandrinus alexandrinus claruerunt et etiam musianus nec plene scriptor et panthenus stoyca ac etiam tertullian⁹

Eleuterius Primus natione greci tempore dicti seueri in cathedra petri sedit. et sedit anno dñi. cxij. ab urbe condita dc. xlij. ab initio mundi mv̄. lxxj. sedit annis xv. mensibus vj. diebus. v. et uacauit sedes diebus vj. ¶ Hic secundum ordinem aplicorum constituit ut nulla esca usualis reprobaretur a fidelibus q̄ deus creauit. Statuit etiam ut nullus a suo gradu decideret nisi p̄ primo accusatus conuincatur exemplo dñi q̄ iudam nō coniunctum sustinuit et q̄tūt interim inter aplos egit pro dignitate ministerij ratum manesit. ¶ Statuit etiam ut absente eo causas ventilatur sinia nulla temus proferant quam ordinatōm iura cum. a. post modum confirmauerunt. ut hēat tu. q. m. c. eorum. ¶ Hui⁹ tempore rex britannie q̄ nuc anglie diat⁹ una cum

ꝑpulo ſuo baptiſmum recepit. Erãt quoq; tunc in britania. xxbiij. pontifices ydolorum quos flamines appellabant inter quos tres archiflamines erant. et de mandato pape ubi erant flamines inſtituti ſunt epi et archiflamines inſtituti ſunt archiepi. et ꝑmiſſa facta extiterunt per duos religioſos viros uidelicet fugacium et ampanium ibidem per papam miſſos. ¶ Hic pontifex eleuterio anno. vnj. uel vnj. ĩperij dicti ſeueri. vij. kl̃s. Junij martirio coronat⁹. Dictus quoq; ſeuerus in ãglia apud eburacum diem clauſit extremum. ¶ Cui ſucceſſit ĩ impio antonio caracalla.

Anthonius

Caracalla romanum ſuscepit ĩperium Anno domini. cc. xv. et ab urbe condita. m⁰. lxiij. Ab imco mundi. mͦ. clxxb. ĩperauit annis ſeptem. fuitq; lasciuus et intemperatus juliam quidem nouercam ſuam duxit in uxorem. Caracalla dictus ẽ a genie ueſtis qua ſingulariter utebatur. ¶ Hic peſſimus ĩperator cũ ad bellum contra parthos ſepararet ĩ ter ediſſem et charas ab hoſtibꝫ cãmẽtꝫ occiſꝰ ẽ. ¶ Cui ſucceſſit in impio macer macinus prefectus pallacij nulla uoluntate ſenatꝰ intercedente.

Uictor

Pannonia tione after tẽ pore dicti imperatoris in cathedra petri ſedit. Et cepit anno dñi. cc. xvij. ſedit annis. x. menſibꝫ duobus diebꝫ. x. Vacauit ſedes diebꝫ xij. ¶ Hic inſtituit ut a xiiij. luna uſq; ad xxi. poſſit aſſumi paſcha ĩ die dñica tñ q; tantus uel arca ẽ ſalto lune et poſtea redit⁹. ¶ Huius pontificis tempore fiunt concilium congregatum in paleſtina et diffinitum q; ſecũdo dñica poſt xiiij. luna paſcha dñi celebretur nec iudaizare uideat⁹. Et hoc ió factum ẽ q; aliqui faciebant paſcha cum judeis hoc ẽ ſub eadem lunacione ut euſebius ſcribit. ¶ Anno primo dicti Imperatoris dictus pontifex v kl̃s auguſti martirio coronantur.

Accemacius

Romanum arripuit ĩperium anno dñi. ccxvij. et ab urbe condita. m⁰. lxbj. ab imco mundi. mͦ. c. lxxxvij. et ĩperauit anno vno. ¶ Huius imperatoris tempore uir ſanctus ab agarus regnauit edeſſe hic tumultum militari elapſo anno poſt in uaſum ĩperium occiſꝰ ẽ. ¶ Cui ſucceſſit ĩperio marchus aurelio anthonius

Archus.

aurelio anthonius anthonini. caracalle ut putat⁹ filius aſſumpſit romanum ĩperij faſtigium anno dñi. ccxvij. et ab urbe cõdita m⁰. lxxij. Ab imco mundi. mͦ. c. lxxxvij. et ĩperauit annis iij⁹. ¶ Hic heliogabali templi ſacerdos fuit ſimpudiciſſimeq; iuuenis nullam ſui ſtuprum flagiciorum et obſcenitatis infamie memoriam dereliquit Tandem tumultu militari cui mẽ occaſus ẽ. ¶ Hic gentius fuit ex ſemiramia uulgatiſſima meretrice ad cuius uoluntatem fecit omia turpia ĩ puriori oium beſtia q; nõ homo ſed bipupa feduſſima ẽ nominanda. aliq; non uocant eum marcum ſed uarium heliogabali. ¶ Cui ſucceſſit in ĩperio alexander mãmee filius

Alexander

mamee filius aſſumpſit Romam ĩperij monarchiam et ĩperauit annis. viij. Hic alexãder natus ex monacha mulierum pulcherrima q; iuuenis uirtuoſiſſimus puer gratus ſordibus heliogabali rem publicam ſalubriter gubernauit. Conſilio uulpiani q; fuit legal⁹ ſcientie ꝑceps. Habuit dictus imperator omes dotes natũ et fortune et uitas bonorum ꝑcipuum metricę ſcripſit. hic zeſez regem perſarum uicit. Cuius auctorĩ eius reduxit. Gtai ſupplicauerunt ei ut mitteret ad reguloſ indorum ut rederent btõ thome apl̃i quibꝫ ſuccurrit quod factum ẽ et trãſlatum corpus apli de india in ciuitatem edeſſe in q; ciuitate nullo hereticꝰ pũt uiuere. nullus iudeus nullusq; ydolorum cultor. Sed nec barbari cum ſuadere aliquo ꝑtuerunt ex quo ab agarus rex ciuſdem ciuitatis meruit epiſtolam ſcriptam de manu ſalnatoris accipe hãc epl̃am

filius monialis

Vulpianus

ſiri. al̃ ſicili

Nõ ſingulare ꝓuilegiũ contra Infideles

Nō brutem epl tole Xpi

legit infans baptizatus stans sup pu
tam ciuitatis si quō gens aliqua cōt
ciuitatem uenerit. Eademq; die qua
lecta fuerint aut pcantur hostes aut
fugiunt/multi pro fide ꝙ sub usto im
patore martirio coronant⁹ ut puta
tiburcius ualerianus Cecilia adriacus
et iulita mr eius et plures alii Cuj
temporibus floruerunt/q multa nobi
lia scripsit. Eadem ille famosissimꝰ
doctor origenes quē mānea vanā
matrē imperatoris ab antiochia/c
notatum studiose audire curauit

Ypolitus

¶ Hic post martirium patris sui
rebus patrimonialibus ob confessio
ne xpi ampli nommis puatus ai ma
tre uidua. et ser fribus paup derelic
tis. cē vbiq; herens studio frārum
intentus se mēm et frēs de eo quod
docens lucrari poterat sustentabat.
hic in tanti euasit sapientiae et scien
cie pfectōnem ut omīs orientales
dia posset merito superasse ¶ De eo
sic scribit apmo origenes leonsdie
mis filius et ipe fere apuericia uo
luntate martir. eo q̄ amē subripi
ente noctu uestes eius pia fraude/amar
turio impeditus est. ¶ Hic maxime
in lectōe et doctrina diuinorum uo
luminum potentissimꝰ fuit q̄ ut oēz
occasionem turpis maledicti infide
libus tolleret quodam mirꝰ pfecti
sensu sed feruentis fidei et mirꝰ ac
titutis opus exercuit. Nam illud euan
gelicum attendens sunt eunuchi q̄ se
castrauerunt pp regnum dei. mox
illud in seipo compleuit. tunc quoq;
nulla aduersariis obtrectandi occasi
one relicta uigilanter doctrine et pre
dicationi oportune et importune p
diem et noctem pub⁹ et priuatim in
stitit in abstinentia prima i sumis
in desine⁹ in uigiliis pene iugibus
docere et predicare nō desinens et
si quō aliq̄ paruum sopni necessitas
nālis exigeret hinc ille nō sup stra
tum quo nullo umq; usꝰ est sz supra
nudi soli superficiem capiebat ¶ Fer
quoq; q̄ per eo auditorio plimi ex utq;
sexu martires sunt effecti eius feruētis
doctrine deuocatione i amorem diuine
legis pfectus inflamati. ¶ Hic inter
alia uoluminia q̄ edidit edicem de
singularitate clericorum composuit
in quo de cohabitacione mulierum
uitandi pudicā q̄ seruande pulchr
rime locut⁹ in hunc modum ¶ Q̄a
feminearum contagione quidam in
ter nos ad ignominiam deuoluti sunt

Nō de libellum de singularitate clericorū

dns me miserum pro mā neglegēcia
am seueritate p̄ceptoꝝ correpti
ens mandare precepit ne cū ea aī femi
mis commorentur/immo certe precep
ē q̄ transire contendit ubi alium ce
adisse conspexerit/et uehementer in
firmus est cui nō incutitur timor a
prunte ¶ Ille autem ē pro utilibus q̄ sollici
tatus fit casu ceterorum/aduersaria
gsuetudo ē q̄ paulus pro certo uitam
suam commendat et lubrica spes q̄ int
fomenta pcī saluari se sperat ¶ Impo
ssibilis quoq; libratio ē flāmis crau
dari et nō ardere. Difficile ē ut bene
num quis bibat uel in ripa dormiat
et non caedat ¶ In hac pte magis ex
pedit bene timē q̄ male confidere. et
utilius ē ut infirmum se homo cognos
cat ut fortis existat q̄ ut fortis uide
ri uelit et infirmo emergat. omnis
auaricie molestias patitur q̄ diuitias
non utitur Vnde dicit ap⁹. Q̄ uolūt
diuites fieri et c̄. sic temptacionibus
subiacet q̄ femine uictus est in qua
nichil ē aliud nisi ut seriat proximāte
Aculeus enim pcī facti ē forma fe
mminea/quanti et quales epi clici et
laici post uictoriarum certamina post
magnalia et signa et mirabilia q̄q;
monstrata nostis⁹ cum suis cōibus
naufragasse cum uoluerunt in nāui
fragili naugare. Quantos leones
domuit mulierib⁹ delicata infirmi
tas q̄ licet sit uilis et misera de magn
nis tamē et fortibus efficiat predam su
am. ¶ O q̄ horribiliter femine pro
pinquitas uitulatur cui⁹ uicinum
est latrocinium delictorum de cubi
bus sanctille dissiliunt aspides mor
sus sibilant de uestimentis procedit
tinea solaq; uisu interimit basiliscꝰ
¶ Frustra enim pudicae uirum
mi trinseus laborioso agone custodit
q̄ illud permittit forisfacere infamari.
Imo peius ē q̄ mechia continenciam
ducē carnis nosam et infamem facē
simonia. Q̄ lasciuiam enim in
gerit religioni q̄ colit q̄ cōfitetur
non coram hominibus implet ne xpi
anus credatur esse fallacia et mechi
co utat⁹ sanctitatis uelamento uesti
tus. ¶ Aspectus femineus subito et
in trāsitu occurens uelut sagittas a
liene oculis iactat. Tolerabilius q̄ ē
audire aspidem sibilantem q̄ mulierē
cantantem ¶ Omē inconueniens so
cialitas mulierum gluttiuū ē delicto
et uisum troiciū quo diabolo ancu
patur Vbiq; fugiendū ē ai mulieribus

Nō

Nō

ñ

vno

nō continuanda pn̄t et quali transeū
do femims ē erubendā acceptio quodā
modo fugitiua. Tunc enim calamita
tibꝫ locam tollimus cum prouidenā
gerimus temporum futurorum. sed
semp hec ē humane duriae incredulī
tas ut non solum audiendo sed etiā
am videndo nō credat alios interiisse
ri et semetipm videat interire. Quid
mirandum si adam penam seductus ē
quē nulla morientium exempla preces
serant. sed una iussio sola constrinxerat
cum nos nec innumerabiles mortes ni
nfinita justa compescāt ¶ Et sic multa
pulcra prosequt̄r ad doctrinam cuius
tionis consorcij mulierum q̄ cā brē
uitatis obmitto ¶ Verūq̄ castitatem
seu uirginitatem pulcherrime i dicto
exortatorio diffinuit dictam diffini
tionem pritibꝫ ānotauj ¶ Dicat siq̄
dem origenes in libello predicto casti
tas seu uirginitas ē numē sāmo
me expurgatio infamie mfirmitas
lasciue amme uictoria corporis pre
da. ubertas gl̄iarum. captiuitas cri
minum. abolitio scandalorum. pur
uirtutum. rebellatio mgetantium
emulorum. almen puritatis. car
cer libidinis. porta honestatis. vita
spūs. carnis interitus. statq̄ q̄litā
tis angelice firmus status humane
substantie. ¶ Quam quoq; magni
doctores origenem in multis q̄ ad fi
dem ptinent erasse et hereticā scrip
sisse uident̄ asserere. Scripsit enim
dictus origenes ut dicunt reprobus
post mille annos absolui debere scp
sit de pnā diabolī. Scripsit etiam
paradisum illum quē tradit dns discipu
lis suis non fuisse uerum corpus eiq
expones illud de pane uerbi dei q̄
omīa orthodoxe fidei aduersantur.
In cometariis quoq; librorū moysi
mmis videtur allegoricas sensum
sequi et quasi improbare historie ve
ritatem. Preterea multum conat̄
multis q̄dem augmentis probare
mitur. ut tunicas illas pelliceas q̄s
dnō fecit p̄mus parentibꝫ humana
corpora credremus dicens. Nūq̄
coriarij erat deq̄ aut cortecharij ut
pelles animalium conficēt et cōsuēt
pelliceas tunicas ade et eue manife
stum ē q̄ inq̄t q̄ de corporibꝫ loq̄t̄
Preterea ioānnēs ad palmacium
de origene sic loq̄t̄ Si mī credis
origenista nūq̄ fui et si nō credis
nūc esse cessauj male sentit de filio
origenes primus de spū scō aiārum.

de celo ruynam impie ptulit ueram
carnis resurrectōm negauit. Post mil
ta autem secula unam de omnibus
resurrectionem asseruit ¶ Orige
nes melior omnibus ipsis peior in
malis fuit cuius hereses in libris pe
triarcon quos et composuit maxime
inuenirī dicuntur. Sz primum ad
mirandum ē q̄ uir tam illustris tā
abstinentissime et castissime uite.
tā p̄clare doctrine. tā lucidi placatiq̄
sermonis quiq; ad hereticos confu
tandos tam viua uoce q̄ librorum
diserтis disputationibꝫ potentissīe
laboraut in tam turpes hereses fuit
prouolutus. Vnde salua semp mea
opinione maiorum nō ē credenduz
q̄ ipē origenes predicta scripserit.
Sz ab hereticis ad preclarum nomē eius
obfuscandum maligne conficta sūt
et conscripta et nomine suo intitu
lata. uel si scripsit nō scripsit ex mea
Sz dissuit ex opinione ¶ Stat enim
apologia eiusdem i q̄ sic loquitur
Quidam eorum q̄ libenter cū ēmi
nant asscribunt nobis et doctrine
ēmen blasphemie q̄ a nobis nūq̄
audierunt dicentes me prēm ma
lice ac pdiacois eorum q̄ de regno
eiciunt̄. i. diabolum dicā esse sal
uandum q̄ nūc aliquis etiam ma
nifeste insanens diceret. Sz nichil
mī uidetur mirum si adulteratur
doctrina mā ab hmōdi. Nam
et tali adulterio pauli apli epla
est corrupta. Quidam enim sub
eius nomine scripserunt epl̄am
pāz ut thessalonicensem eccl̄iam cō
turbarent. Tale quidem et i nob
uidemus accidere. Nam cum sub
pnīa multorum inter nos et quos
dam maledicos habita fuisse dis
putatio et descripta q̄dam auctor
hereseos accipiens ab hijs q̄ des
cripserant codicem q̄ uoluit addid̄
et q̄ uoluit abstulit et quod uoluit
pmutauit et araisert q̄i ex nomine
mō insultans et ostendens ea q̄ ipē
rescripsit ¶ Siquis g̃ uult credē
mī in spectu dei loq̄ntis credat sin
autem quis nō credit sed uult de
me male loq̄ m̄ q̄dem michil dap
m infert. Erit autem ipē falsa tes
tis apud deum et apud proximuz
falsum testimonium uel dicens
uel dicentibꝫ credens. Timeat aut
qd̄ dictum est maledicta regn̄ dei nō

Nō de castitate

Nō ī repies et
roies origenis

Nō euulsacōm
origenis

possidebunt ¶ Stat etiam libellus q̄ plantus origenis dicitur et abeato ieronimo trānslatus asserit in quo sic ex psona legitur origenis. heu mi mater mā q̄ peperisti utrum legis pti net in imq̄tatem proiectum virum re luctuosum et sui impietatem delapsum peperisti qui turrem excelsam uel elatū sed subito usq; ad pauimentum pstratam sicut arborem fructiferam subito ma cidum sicut lampadem luciferam et su bito extinctam. Cuius dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrima rum ut plangam meipm in cont̄e mea cerno sacerdotum flens sup me et tronum nim aruncam texentem. me uideo regrere me dr̄ q̄ de supiori ihrlm ceci. Heu mi doctor q̄ nec loq̄ teneo discipuli tui nostri domine q̄ iuq tus ceci uolens enim aliis illuminā re me ipm obscuram uolens pietatez inuenire contra pietatem inuentus sum. Vulnerauit me diabolo i anglz luas trānsfiguratus fleb̄m aliquā do super sampsonem. sz priora ppessq sum sup salomonē et deterq ceci sup omes q̄ precesserunt et omiby dete rior apparui. Sampson coma capit defuit mā uō de capite corona cecidit illum mulier seduxit me lingua mā ad ruinam pcī perduxit. Conailcate me pusilli et magni conailcate sal i sipidum q̄ indignus dō sum duiniu sal in sterc̄ore iacet uideo sup me nubē obnubrantem et solis radios abscondē tem. Dirige me dnē et mute spm tuū ut igneo restrictu repellat ame diabo lum spinosum et deleat q̄ contra me ē causao peccati ad uesperum demora bit^r fletus et ad matutinum letiaa.

¶ Hūiq; errantis et de errore pen tentis sunt uerba predicta. Cuiq; error quo ad catholice fidei regulas ptinz ex eo forsitam prouenit q̄ mimio lō mis studio phōs ē amplexus. Attige rat enim et oiō assecutus fuerat scien ta platonis et pitagore. theremonis quoq; stoya et corinthi uolumina. ce terorūq; phorum. et q̄ forte i eis m mpum est moratus et diucius bibit deaurato calice babilonis quodāmo cuchus ē de cui fece in sacram sc̄ptura refundere. Ex quo colligit^r et nōtur q̄ uigilanter cauendum est in eccliaſ ticis uiris ne nimis dent opa in phi losophicis institutis ne forte cū eoꝝ mamlx pcaulis inebriati fuerint et tumidis sensibz inflati. Difficilius retracto pede ad humilitatem ypi et

Nōq; utenda lectō libroz phōz et gētiliū

sacre fidei r̄las reuocent^r ad ecclesiam. & dicti contraria nec lectores arcium et ipōs artes hec dicendo damnamo q̄s ad profundas theologice q̄stiones eno tandas et perscrutandas rōnes mul tum utiles imo necessarias esse q̄spi cimꝰ ¶ Theologia enim ē arcui dnā et ei artes tanq̄ pedisse famulant^r. h te origenē dicta sufficiant. Hō iōm nium se legisse fatetur ysi? uolumina librorum q̄ compsuit origenes excep tis omeliis et epl̄is ¶ Nunc ad seriē hystorie redeamus.

Iulius Alexand^r tempore Zepherinus p̄mo na tione romanus ex pre habundio pi cathedra petri sedit. Cepit autem āno dnī. ij. xbij. et ab urbe condita. vc lxxv. sedit autem annis nouem. mensibus septem diebus decem et cessauit epi tus dieby ser ¶ Hic instituit ut in publico in die pasche omīs ypam ca rum. anno sup̄a communicaret q̄ pos tea innocentiaq; testaq; nō solum ad co mmunionem. sed etiam ad penitēciā seu confessionem peccōrum extendit ut eā. de pe. et re. c. ois ¶ Hic etiam instituit ut cum epus celebrat semp habeat p̄bres astantes sacerdotes ut xem. di. diacon hoc idem instituit e uaristus licet magis in chiāli ut sup̄ patet. Instituit etiam ut in missa cle corum et laicorum fidelium cliales le ucta uel sacerdos ordinet^r hoc habet^r lxx. di. c. nemmem qd̄quidem confir matum fuit p concilium calcedonense ut in dicto. c. patet. ¶ Item statuit ut in uase uitreo fieret consecratio sanḡ mis dnī et nō in ligneo sic antiq̄tus de hoc habet^r de cōse. di. i. c. Vasa. sed processu temporis. postea ē prohibitū ut nec in ligneo pp̄r sui prosit^r nec i uitro pp̄r sui fragilitatem. nec in aureo nec aliocalco q̄ fetorem causat et ru bigiem chiāt. sed aut in auro aut in argento aut metallo stagneo conse crāco fiat ut patet ex concilio turbinen et remen. ut habetur de conse. di. i. c. uasa. et. c. calix. tollerā tñ fuit anti q̄tus de ligneo uel uitreo siue pp̄r impo tentiam siue pp̄r exemplum amodo uō multiplicato xpianorum cultu ad maiorem dei reuerentiam de magis preciosis metallis ē institutum. dcq

Nō quō fuit mi[illegible] ianus cōtra i[illegible]

pontifex anno primo dicti alexandri martirio coronatur.

Alixtus

primus natione romanus dicti imperatoris tempore in cathedra petri sedit. annis vi. mensibus duobus diebus decem et vacauit sedes diebus sex

Hic constituit ut in accusatione pbiterorum infames et iniuici nullo titulo recipiant. Item suspecti in accusatione et testificatione non debent recipi ut habetur. iii. q. v. c. accusatores

Item consanguinei accusatores uel conspirationes testificare nō possunt ut eadem ci. et. q. c. accusationibus

Item eos hereticos esse diffinit q̄ asserunt sacerdotem post lapsum penitentem ad pristinos honores redire nō posse. l. di. c. ponderet hic pontifex anno sexto imperij alexandri martirio coronatus est. Alexander autem imperator apud magociam ab exercitu interfectus est. Cui successit in impio maximinus

Maximin?

assumpsit romanum imperium. cepit autem anno dñi. ccxxxviij. et ab urbe condita. dcc. lxxxvj. ab initio uero mundi mmm. cc. uij. et imperauit annis tribus. Hic primus de corpore militari siue aule senatus ab exercitu imperator electus est. Sed tam aduersus ecclesiam sanctam mouit persecutionem. Sub qua multi martirium passi sunt.

Urbanus

primus natione romanus dicti imperatoris tempore in cathedra petri sedit. anno dñi ccxxxvij. sedit autem annis octo mensibus undecim diebus duodecim. et cessauit epūtus diebus triginta. Hic recepit ecclesiam reparare prdia et redditus et vasa in comuni eius emm tempore cepit primo eccl'ia predia possidere. de quorum redditibus urbanus ministrabat clericis suptus et nōnullis q̄ gesta martirum conscribebant. Fabianus emm vocabat eccl'ia ad instar aplorum precamur tuā recipies

pro egenis. de hac habetur. xii. q. i. c. bidentes. Hic distinxit tempora ieiuniorum quatuor temporum q̄ prius p̄ annalium magistrum confuse fuerant tradita ut patet. di. lxxxi. c. Statuimus. Statuit etiam vasa altaris fieri aurea uel argentea stagnea. de hac habetur de cōsec. di. c. vasa. Hic sanctus pontifex primo uel 2° anno dicti imperatoris martirio coronatur. maximinus quasi imperator desertus et a militibus apud aquileiam occisus. Gordianus autem et balbinus fratres eius usurpauerunt imperium. et mox in pullacio sunt occisi. Maximino itaque successit impio

Gordianus

assumpsit Romanum imperium cepit autem anno dñi. ccxl. et ab urbe condita. dcc. xciij. ab initio mundi mmm. cc. xliij. et imperauit annis sex. Et hic ad modum adolescens parthis deuictis dum victor ad urbem reuertitur fraude philippi in prefecti pretorio nō longe a romano solo empto ei. Cui milites solempnem sepulturam edificauerunt ossibus eius romam reuectis. huius imperatoris tempore.

Ponctianus

primus natione romanus in cathedra petri sedit annis sex mensibus duobus. et cessauit epūtus diebus decē.

Hic ut datur instituit ut psalmi dicantur psalmi distincte cum gloria patri dicerentur. Statuit etiam ut in celebratione missarum sanctorum confessionem factam ante q̄ ad altare accedat hic in cenium deportatus est in insulam sardinie. Ibi in ultimis diebus dicti imperatoris martirio coronatus est

Philipp?

assumpsit romanum imperium. anno dñi ccxlv. et ab urbe condita anno dcc. xcviij. ab initio uero mundi mmm. cc. et viij. et imperauit annis septem. Hic philippum filium sanctum consortem imperij fecit q̄. s. philippus filius adeo seueri cum fuit ut nullius umq̄ commento indicta potuerit addi debitum. Hic primus philippus. s. pat om

Ferit pleaq̄ ō ecclesiam.

Gnō ecc'ia incepit prdia possidere

distinguunt psalmi cum gloria patri.

Cōfessio in missarum misse instituit

Nūq̄ philippus imperatori indicta potuit addi debitum

philippus primo imperatorum xpiāno fuit

romanis imperatoribus xanus fuit p
tratum pmanum martirem ad fidem x
conuersus stauit in gestis eiusdem mar
turis continetur. ¶ Huic philippi pnci
pis anno pmo fuit millesimus ãnus
urbis condite completus. ppr quod ro
mani magnam solẽnitatem fecerunt
qp triby diebus et triby noctibꝫ cõtinu
is protraxerunt in innumerabiles quoq;
bestie ob dictam festiuitatem in circo mag
interfecte sunt. ludiq; in campo marcio
theatrales dictis tribꝫ diebꝫ celebrati
sunt soplenter populo uigilante. phi
lippo imperatori pasche uigilijs interes
se uolenti communicare sacris miste
rijs restitit fabianus papa nec pmisit
donec pecã sua confiteretur. vino ipz
inter pnitentes stare fecit. ¶ Hy duo
imperatores p btm pmanum ad fidem
xpi conuersi ut ẽ narratum thesau
ros suos beato sixto et ecte dimisert
quos deaus minor q non imperator
sed cesar fuit a beto laurencio rebre
bat sic in legenda sua et gestis eius
plenꝫ declaratur. ¶ Demoq; hij duo
philippi pater et filio occisi sunt prte
rome filius uone fraude decij tirãi
uenti. Cui successit decius.

Septiã pscutio
obtit xpianos

Decius assumpsit dignita
tem romani impij ano
dominj. ij. lxij. et ab urbe condita. ad
xxj. ab initio uero mundi. mmm. ij
xv. Et impauit ãno uno secundum
eusebium ẽ secundum martinum
annis duobꝫ mensibus quatuor.
Orosius uo dicit q impauit annis
tribus hic cum philippum prem et
philippum filium occidisset in odiu
xpianorum qz xpianꝫ fuerunt. ¶ Septi
miam contra xpianos pscutionem
mouit sub qua pscutione innumeri
martirio consecrantur. tunc passus
ẽ et martir effectus dionisius alexã
drinus q sermonem facit de lapsis.
Monacho enim ecclie romane presbi
tero et tunc dudum lapsus est lup.
stum salutis admittens ipos asseve
bat reparari nõ posse etiam si digne
penituissent ymo baptizatos relap
tizabat ppr quod ab isto nouato he
resiarcha nouatianorum ecclis orta
q̃quidem heretica ab ecca septi se ca
tharos. i. mundos appellauerunt.
¶ Ob qm tam conciliorum sacerdotale
celeberrimum congregatum extitit
ubiq; statutum a papa Cornelio no
uiã aim suis sequacibꝫ ab ecca dei peni
tus alienum. Cipr̃ianus quoq; de ipis
librum edidit in quo ipm lapsus red
tempoliorum amore esse designat sic
dicens multos decepit sui patrimonii
cupiditatis amor facultates sue uelud com
pedes ligauerunt. hinc uinculis. hinc
cathenis uirtus retardatur. fides pre
mpta aia precluditur et serpenti tradi
coniecti q terrenis adherent alis
efficiuntur possidere se credunt q pos
sidentur. tenetis sui seruj. nec
quo ad precumam suam dm̃ q̃ ma
gis praimie mancipati passa ẽ sub
isto beata agatha et etiam dormiẽ
tes. ¶ De asseritate quoq; dicte pscu
tionis sic legitur eusebij li. vi. nullo
mis erat iter puium nullo platee
transitu mulcebatur nec die nec
nocte procedendi usq; libera erat fa
cultas. Cum enim quis min appetu
isset in publicum statim clamor mul
tj et seditio nascebatur ut uel pedibꝫ
traheret q̃ q uisq; esset uel ignem succe
deret et hugo floriacensis dicit. Demoq;
non possemus euoluere q̃te multis
hoc pscutionis ignis succensis in de
sertis et in montibꝫ latitantes fame
sitj frigore langore latronibꝫ bestijs
qz consumpte sunt. ¶ Demoq; decius
uero profectis duobꝫ annis principatu
romani apicis administrato cum
filio suo quem cesarem fecerat in
medio barbarorum sinu interfectus
regnum cum uita perdidit. ¶ Cui su
cessit in imperio gallus hostilianus
cum filio suo uolusiano

Nota

Gallus hostilian⁹ cum filio suo
uolusiano assumpsit ro
manum imperium. Cepit em̃ ano
dom̃j. ij. lxij. et ab urbe condita. ad. v.
i. Ub initio uo mundi. mm. ij. xv. et
impauit annis duobꝫ mensibꝫ m
¶ Huic regnum cum floreret in im
pio et cuncta ei et sibi cederent scos
tuos qui pro pace et prosperitate re
gni eiusq; dnio supplicabant per sec
cepit cum q̃bꝫ pariter prosperitatez
suam fugant et pacem. ¶ Exorta
quoq; pscutione exorta est ulcio uio
lacionis nois ẽ et usq; quo ad pro
fligandus ecc⁹ edicta decreuerunt
cathena inaudibilium morbꝫ
pestis extenditur. Nulla fere pui

Nõ gñalissimã
pcessem

romana nulla ciuitas nulla dom⁹ fuit q̄ non illa generali pestilencia corrupta atq; euacuata sit. ¶ per idem tempus oritur questio in partibus affrice de rebaptizando an nō cipriano cartaginen̄ epō placebit eos rebaptizari. Sz romano pontifice ceteris occidēt epis non placebat. ymo illa manebat sinja post abiectoz prauj dogmatis sola eos manus jm posicione esse purgandos

His quoq;

temporibꝫ ancherus seu authezos natione greczus in cathed⁹ petri sedit anno dn̄i. cc. xlvij. sedit annis xj mensibꝫ vno dieby vj. a liquē hystorie tradunt hoc tempore fuisse ariacum papam q̄ per decem quam habuit ad vi. millia virginū cessit papatu et scautus ē eas usq; in coloniam ubi p̄ passus ē cum eis martirium quem scauti sunt aliqui cardinales et epi inter quos fuit fol lang lucanus epō ut scribit iacobꝫ de uaragine januen̄ archiepō et ōs alij dictis uirginibꝫ martirium suscep̄erunt a regie humorum. et quia dictus papa tantam dignitatem di mnsit ut sēcretus puellas jmpoluerunt eidem q̄ non ex deuocione hoc fecit sed uirginum oblectacione. vñ noluerunt cardinales ipm in cathologo sanctorum pontificum ponē. et ut dicunt successit huic ancherio. Sz hec hystoria non videtur hic cadere p̄ multa q̄ tradunt⁹ in lesenda xi. millium uirginum et dictus ja cobus dicit et hoc idem sentit viten eq̄ belnacen̄ q̄ ad huc cardinales nō erant nec constantinopolis. vñ oportet dicere q̄ hec fuit post tp̄ora bti siluestri. ¶ Hic gloriosus pontifex fecit ordinacōnem unam epm vnum tandem martirio coronatus est ¶ Galus autem hostiliano et nolosianus predicti imperatoris q̄ xp̄iā nos pseauti sunt infeliciter occisi sut quibꝫ successit ualerianus cum ga lieno filio suo

Valerian⁹

Cum galieno filio suo

Suscepit romanū jmperiū dignitate anno dominj. cc. lix. et ab urbe cōdita. a. xcij. ab incarnacōne dn̄i nr̄i ihesu xp̄i mundi. m⁹. cc. xcviij. et imperauit annis xb. ¶ De ualeriano dicit⁹ hystoriographus ecclesiaste hystorie Valerianus supra ceteros q̄ ant̄ se fuerant humanꝫ et benignus extitit erga famulos dei. ita ut in jmperio multo et illius temporis moz videretur q̄ nomine saltem xp̄iani dicebantur in cui quoq; uenerabat⁹ seruos dei ut domus eiꝫ dei ecc⁹ia videret. ¶ Deputatus ē autem et auctoritate electus p̄ quēdam doctorem pessimum et principem egyptiorum magorum tuncq; a pietate xp̄iane religionis alienatꝫ ē ut iustos et sanctos uiros plequi uideret ¶ Hij enī jmperatores vnusq; contra xp̄ianos mouerunt psecutōnem in qua multi passi sunt sancti. ¶ Fuso igitur p omnez romanum imperiū latitudinem sanguine ualeriano nefarij auctor edicti asiaxpe regie plarum capta in ipō et populi romani ignominiam apud p̄sas miseriam jn carceratione consenuit. Hanc enī infamis ofiai continuo donec vixit dignationem accepit ut ipē inclinatꝫ humj esset predecessoribꝫ cunctis eiꝫ jmpositor rex plarum super eū semper ascenderet. et in ista miserabili sedutute decessit. ¶ Galienus autem tam claro dei iudicio territus tangi mi sero collegę promotus exemplo pace ecclesijs trepida satisfacione restituit. Sz qz non compensauit illatā injuriam justorum sanguis ad dm̄ clamans in eadem terrā ubi fusꝫ ē vindictā rogat nec de solo assistitore precepti vindictam exigi justum erat. Sed executores delatores accusatores spectatores et judices q̄ injustissime crudelitati acq; euerant eadem ulcionis plaga corripi iustum erat ob quod nec fuit bna sola prouincia romanorū supplicia q̄ bello fuerit dilacerata et nec̄ forte romanū corpus ab hac dilaceratione esset immune ¶ Cōspirant intrinsecꝫ in ipā urbe tyrā ni conjurgunt bella ciuilia ubi fluxit plimꝫ sanguis romanoz̄ seuientibꝫ barbaris. i. gothis. et licet in dicta psecutione plurimi passi fuerint. Cipriano inter cē carthagi-

Octaua psecutō contra xp̄ianos

Nō singularis sed totius imperij psecutōis ca

Decollat⁹ capans epũ tutonicum

epũ fuit decollatus. Huius ingenij bires laudare supfluum ẽ. Sole emm clariora sunt eius opa inter q̃ de vij abusionibus seculi odiosam v̄m edidit et sunt hec. sapiens sine operibus ex nex sine religione. adolescens sine obe dientia. diues sine elemosina. femia sine pudicia. dñs sine uirtute. vpiã nus contenciosus. pauper superbus. rex iniquus. epũ negligens. plebs sine disa plina et doctrina. ppulus sine lege.

Nõ vij aiam abusi ones seculi.

Item auditores doctrine dicta despi ciunt aim predicationis opera. apre dicationis uerbis discrepare conspica unt. nec umq̃ fit efficax aũditus p̃dicãtis ni eam effectus opis ordi affiuerit. Nam et si doctor in amorem uicorum lapsus fuerit alterius doctoris mẽdi camentum suis multiplicibus pensit dicente dñõ. Si sal euanuerit in quo saliet̃ q̃ p̃ro stolidus fieri p̃t q̃ si mens ad pfectõm festinare non con tendat q̃ tocius corporis habito le nectute confectus ad interitum fes tinat. Vñ oculi caligant aures grauiu ter audiunt capilli defluunt. facies in pallorem mutatur. dentes lapsi numero minuunt⁹ cutis arefacta flat⁹ non suauiter olet tussis cathinat. ta los et pedes tumor inflat. genua tre pidant. et hec omia ruinam domũ corporis ato pronunciant. Cauende quoq; sunt homines ueterani due pti culemq; in corpore illius nuq̃ ucte rasaunt. et totum hominem ad pcẽm trahunt. cor uidelicet et lingua. Cor enim nouas semp cogitacões ma chinari non desinit et lingua impi gre loquit⁹. q̃tq̃ cor fuit machinatũ fuerit autem in seniby sobrietas et mo rum pfectio requiruntur. ita ab adoles centibus obsequium et subiectio rite de betur. quomõ honorato in senectute ap parebit q̃ disapline salubrem in adoles centia non p̃buit. Item contra auaros nõ dormitat in thesauris tuis quod pauperi prodesse p̃t. qõ eis ali quiõ de necessitate admittendum est u tiq; pena retribuco spũte distribuẽ dum ẽ auari in iudicio arctissimo iudice. iõ dicentur maledicti qz q̃ p̃te ribant habitacula eorum nõ dicebãt benedictio dñi sup uos. Item cõtra malas mulieres sicut omes bonos mo res procurat et custodit in viris pru dencia sic et in femijs cunctos hones tos actus nutrit fouet atq; custodit pudicicia. Item mundi amor et dei in uno corde habitare nõ possunt q̃ad modum oculi celum et terrã pitez ne

Nõ cõtra auaros

q̃ quam respiciunt. Item contra malos prelatos quales alios corrigere pote rit q̃ non corrigit mores suos. Sanat quoq; rex iniquus q̃ sic in throno ho minum p̃mus ẽ constitutus sic i pena p̃matum ẽ habitura. omes quoq; pco res quos caiq; in priti sub se habuit su pra se mõ plagulã in illa futura pena habebit. Item deamus abusiõs gradus est epũs negligens sz aim gradus sui honorem sup omes requrit sz mmisterij sui dignitatem coram deo pro quo legacione fungit⁹ nõ custo dit. Item disciplina ẽ morũ ordina ta correptio et maiorum precedenciũ rũ obseruatio. Item contra diuites. Certe quos diuites opinaris hos inter diuicias suas trepido agi tacionis incerte sollicitudo distrua at. ne predo uastet. ne preuisor. ne fur mica aliqua loculetoris humida calup niosis litibus inquietet. Non cibus secu rus supino ue contigit. et licet optima uina bibat suspiret tamẽ in conuiuio Et cum ab epulis corpus marcidũ tho rus mollior altus sinus condiderit in pluma uigilat. nec intelligit miser sic aosa s⁹ esse supplicia auro se alligatũ teneri et possideri magisq̃ diuicias possidere. O detestabilis cupiditatis bi cum et cupiditatis in sane profundi caligo. cum enim exonerare se possit et releuare ponderibus preelegit magis fortunis augentibus incubare et pena libus cumulis pertinaciter adherere nulla michi entes inde largicio ẽ. Nulla aiq; indigentibus participacio et preciosam suam diuit q̃ uelud alienam domus clausam sollicito labore custodiunt. er qua non amicis. nec liberis q̃quã nõ s⁹ demiq; impartiuntur. sz ad hoc tm possident. ne alij lucreat possidẽ

Nõ vanitas malos prelatos et regẽ

Nõ o epi scopi

Item contra illos q̃ nõ faciunt elemosinam michil de diuina pie tate impetrabit. in precibus q̃ ad preces pu pueris non fuerit humanus. Vnde scriptum ẽ. Beato q̃ intelligit super egenum et pauperem. Quid ergo di uicijs tuis sibus incubas q̃ in pena tuam patrimonij tui priuilus erage ras ut quo seculo locupletior fueris deo pauperior fias. Errasti et fallaris q̃ q̃ius te in hoc seculo diuitem re dis reditus tuos diuide aim domino fructus tuos ptire ami xpõ. Sed forte multi sunt in domo liberi et retardat te numerositas filiorum q̃ mynus largiter opibus suis insistas. Verum hoc ipõ amplius opari debes quo

Nõ q̃ nõ faciẽtes elemosinã

multorum pignorum puter es multoz
enim delicta redimenda purgande ꝯ
cienae. Et sicut in uita corporali sustentanda quo maior ē numerus maior
est et supflus sic et in uita spūali maior esse debet operum impensa ꝙ maior
ē pignorum copia. sic enim et Iob sacrificia numerosa pro filiis offerebat ꝙ
tuliꝫ erat in domo pignorum mūng.
dabat. tanto deo numerus hostiarum
illi ꝙ assignia facultates tuas quas hereditibus seruas ille sit liberis tuis tutor
atꝙ arator ecclīe omīs secularis injurias diuina magestas protector Patrimonium aim ē deo creditum nec respublica exp̄it nec fiscus inuadit nec alicuius alicuia forensis euertit. Ꝯtra tuto hereditas pmit. q deo custode seruā
hec ē ꝙ aliis pignoribus in posterum prouidere et futuris heredibus paterna pietate consulere. Preuaricator igitur et proditor patrie es nisi filijs tuis fideliter consulas i eis conseruandis religiosa pietate prospicias. Quid enim studes terreno magis ꝙ celesti patrimonio filios tuos et diabolo magis commendare ꝙ xp̄o. Contra xp̄m
bis delinquis et germinum crimen
comittis eo ꝙ nō preparas filijs tuis
dei patris auxilium et ꝙ doces eos patrimonium plus amare ꝙ xp̄m. Esto
pauus eis talis pater qualis thobias
fuit. Idem contra illos q indignis
natibus sunt et magnis officijs ꝙstituti. Cantu illos putas stabuli firmos
seruos quos regalis aule splendore
fulgent armorum exubantium tutella circum stat maior illos ꝙ cetus
metus ē tam cīs tumē cōgruntur ꝙ timentur. Et right penas pariter de potentiore sublimitatis Vna ꝙ placidi et fida tranq̄llitas una solida et
firma securitas. siquis ab his mēte
tantis seculi turbinibus extractus
salutaris preconio stimulatur ad
celum oculos tollat. a terris et ad
dei numus admissus d deo sic mente
iam proximus quod quod apud ceteros humanos in rebus sublime ac
magnum ut dē intra suam ꝙscientiam iacere gloriet. Nichil enim de
seculo iam appetē potest qui seculo maior ē. Idem in libro de disciplina et
habitu virginum nūc nō ad virgines sermo est quarum quo ē sublimior gloria maior debet esse cura flos
ē ille et ecclīastica germinis decus atq
ornamentum ḡre spūalis leta indoles. laudib et honoris integrum opus
atq; inco̅ruptum ymago dei resonans

ad sanctimoniam domini illustrior
preco gregis xpi Porro si tu te sup
tuos ius cōmas p publicam nōbiliter
incedas oculos te intuentis alliciens
suspiria adolescentium post te trahas
peccandi fomenta succendas ut si ipa nō
non putas tamē alios pdas et uelud
gladium et uenenum te utentibus
prebeas excusari nō potes qui in te cas
ta sis ut pudica redargui te cultus
supbus et impudica ornatu negpi
tari iam potes inter puellas uirgines
xpi q sic uiuis ut possis amari. Se
ricum et purpurum induere xp̄m ī
duere non possunt. auro margaritis
et mollibus ornate ornamenta cor
dis et pectoris prodiderunt. Quis id
nō execretur et fugiat q aliis exicio
fuerit. Quis id appetat et assumat q
ad necem alterius pro gladio fuerit. nō
solum autem uirgines et uiduas
sed et nuptas et oīs femminas admonendas puto ut opa dei et plasma nullo modo adulterari debeant adhibito flauo colore nigrore puluerus
uel rubore aut quolibet medicamine
liniamenta naturia corrūpunt. dicat
dīs facianus hominem ad ymaginem
et similitudinem nāam. quorū q audet quisq̄ mutare quod deo fecit manus
deo inferunt qui id quod ille formauit
reformare et trāsfigurare contendunt
nescientes q opus dei ē omē quod nascitur. diaboli quodcūq; mutatur. Si
quis g artifex pingendi multum alicuius et speciem ac corporis q̄litatē
emulo colore signasset et signato iam
et consumato simulacro manus alia
asseret iāq; formata iam picturi q̄ pri
orem reformaret grauioris artificis
injuria et justa indignatio uideret
et tu te estimes impune laturam tam
improbe temeritatis audaciam dei
artificijs offensam ut sis impudica et
homines et nuptias tuas lenocinio
rum non sis. Corruptis enim uiolatisq;
q dei sunt prior adultera detinens q
ornari te putas qd comi impugnatio
ē ista diuina operis prevaricatio ve
ritatis. Non unq̄ instrumento mali
cie et nequicie sed mi artifex sinceritatis
et ueritatis. Simq̄ sinceritas perseuerat et ueritas quoq; sincera sunt
polluuntur colores adulterij et medicaminum fucas in mendacium uera
mutant dicat dominus nō potest facere capillum tuum album aut nigrum et tu ad vincendum dñi
tui uocem audacia et sacrilego cōtemptu

nō

Flōtene

De fucatione mulierum

crines tuos mnias et malo prelagio
futurorum capillos iam t flameo
auspicaris nō me tuus oro te q talis
es ne cum resurrectionis dies ueñit
artifex tuus te non recognoscat. sed
ad sua premia uenientem excludat
ungore cenlonis et judicis increpans
et dicens. Opus hoc mñi non est nec
ymago hec mā est figura corrupta ē
multis alienus ē deum uidere non
peteus cum occuli t nō sint quos de
ceat sed quos diabolus infecat illum
tu secuta es rutilos atq; depictos oc
culos serpentis imitata ē de ipsius
co tuo compta cum illo pitet et ar
sura. Virgines certe q se huiq artib
compserint inter uirgines nō com
puto debere muneari. sed tamq co
tactus oues et morbidas egrege sco
et puro uirginitatis arceri ne suo co
tagio ceteras polluant. non ē autē
ad magna facilis ascensus sed si pre
mium polliatacionis attendas mi
nus ē quod labras Igitur o sacre
uirgines ornamentis uos mutuis
caritate emulis de uirtute do amē
tis prouocate. durate fortiter pgite
spūaliter peruenite feliciter tñi meme
tote vri cum in uobis ceperit uirgi
nitas honorari. Item in libro de
orōne dnica de modo orandi ita dic
Sit orantibo sermo cum disciplina
q̄tem continens et pudorem place
dum ē diuinis oculis et habitu cor
poris et modo uocis. Nam sicut impu
dentis ē clamoribo strepere. ita ecōtra
congruit uerecunde modestis pre
bus orare. Deniq dns secreto i ab
ditis et remotis locis orare precepit
i. in cubicalis ipis disciplinę quoq;
et verecundie memores nō debemo
passim in conditis uocibo preces nos
tras uentilare nec pticōm dō mo
deste emendandam tumultuosa lo
quacitate iactare q deus nō uocis
sed cordis auditor ē nec clamoribo
admonendo est q etiam secretas mās
cogitationes agnoscat. Unde et pu
blicanus orabat nō eleuatis impu
denter ad celum oculis ac manibo
insolenter erectis sed pectus suum pl
sans et pcā intus inclusa contes
tans diuine mie implorabat au
xilium Dominq etiam orōnem
quam nos docuit salutari compe
dio breuauit. Sicut etiam precep
tor salutis grande compendium fe
cit ut in disciplina celesti discerem

Nō orem orand.

memoria nō labaret sed q esset sim
plia fidei necessarium celeriter dicet
sic etiam unte eterne sacramētum mūs
et diuina breuitate complecto est dicēs
Nec ē autem uita eterna inuenire
igitur ad preces toto corde debemus
cum ad orandum stamo cogitacio oīs
carnal abscedat et secularis nec q̄q̄
aliud tūc animo cogitet q̄ id solum
quod precatur. nō enim sacerdotes an
crōnem prefatione premissa petut
sursum corda et illi respondent habe
mus ad dnm ut claudatur adiersa
rio pectus et soli dnō pateat. etiam ā
in nocte aliud habeamus in corde a
qualz quom enim audiri adeo pos
tulas cum te ipe nō audias dm tui
memorie esse ne cum tui memor ipe
nō sis hoc ē magestatem dei negligen
ciam offendere. hoc ē uigilare occlis
et corde dormire cum debeat manus
etiam cum dormit oculis corde vi
gilare. Sic scriptum ē. ego dormio
et cor mñi uigilat. Sermo quoq; d
mum promereri nō pōt q nulla o
patione feando ē. et io scptum est
Dona ē oro am ieiunio et elemosi
na. Nam q in die judicij primum pro
loco opi redditurus ē. hodie quoq;
ad orōnem am oratione uementi
lenigruus auditor ē. Un cornelio
dictum ē orōnes tue et elemosine
tue ascenderunt. et ē. Quidem pa
uperi elemosinam dat dō siuaujta
tis odorem sacrificat. Nulla aute
hora excipitur qua deo a xpiano nō
debeat adorari nec ullum de noct
ms tenebris esse orantibo dicimd
pōt q filius luas etiam i noctibo
dies ē. Qui g in xpō hoc ē i lumie
semp sumo nec noctibus ab orōne
cessamus ymitemur q̄ q futuri
sumo habituri in regno siue noc
tis interuentu solum diem Item
in libro de bono patientie patiena
am sic comendat Patiena est
uirtus aī dō gmorans q autē gtia ē
simplem dō fieri. Quanta felicitas ha
betur in uirtutibo quos diuinis
laudibo possit equari. Ille innocēs
et justo primo innocentia et justicia i
ter fructuosos deputat et testi
monijs falsis ueritate premitur
judicaturus judicatur et dei sermo
ad ultimā tacens ducitur et aiz
ad crucem eig confundunt sydē
ra cōtremiscit terra turbentur ele
menta. Ille nō loquit nec mouetur
nec magestatem suam profitetur.

Nō

Sed omnia pseuerantes tollerat ut
in eo plena et perfecta paciencia cõsu
metur. Porro unusquisq; cũ nascit
et hospicio huius mundi excipitur in
cunabulis sumpt alacres. et cum ad huc
oĩum rerum ignarus sit nichil aliud
q̃ flere nouit prouidencia nãli lamẽ
tat mortalis uite procellas quas in
credituri ploratus et gemitus in ip̃o exor
dio sui ruditis anima protestatur su
turi enim q̃ diu uiuitur et laborat
nec suadentibus et laborantibus possunt
magis alia q̃ paciencie subuenire so
lacia ni ad magis iustos et in iustos dis
cernit q̃ q; in aduersis p impacienciã
blasphemat iniustus et contritus et
paciencia iustus probatur. Denique
paciencia ẽ q̃ nos seruat deo et comendat
q̃ iram temperat linguam refrenat. me
tem gubernat pacem custodit disciplinã
regit pretenciam diuitum cohercet. in
piam superbiam refouet. frat humiles
in prosperis fortes in aduersis docet
delinq̃ntibus cito ignoscere et diu
q̃rentem diu et multum rogare fidei
fundamenta firmauit. incrementa
spei proficere actus dirigit. Idem
de caritate Caritas est unanimis
firmitatis fundamentum pacis tenaci
tas et firmitas unitatis q̃ et spe et
fide maior ẽ q̃ et opa et martiria prece
dit et nobiliam semp eterna pmane
bit. Idem in libro de zelo et liuore q̃
hoc malum sollerter ingulare nos ad
monet dicens exaudiendum est nobis
et omnibus uirtutibus laborandum.
ut seuientis inimica iaculis ex omni
pte q̃ferip possimus repugnemq.
Nam circuit ille nos singulos et tãq̃
hostis clausos obsidens muros explo
rat et temptat an sit pars aliqua et in
nus fidei cui aditu ad interiora pene
tretur offert oculis formas ut iusti as
sidentem destruat aures preconora mu
sica temptat et soni dulcioris auditu
expianum ingorem soluat et moliat
linguam contumacia prouocat manum
iniurias lacentibus ad petulanciam ex
cis instigat falsa ostentat ut uera sur
ripiat ad debellandos dei seruos semp
inquietus semp infestus in pace subdolo
in pcautione molento. Oĩlis ẽ aut
tinea in malum pximi liuia conuerte
re aliena illustrium prosperitate torqri
aliorum gloriã penam suam faciẽ et le
uia quosdam pretoni suo carnifices ad
monẽ q̃ se in testimis cruciatibus laceret
et secreti cordis malignitatis ingulis
pulsent. mala cetera tm̃ habent et q̃ap

Nõ de caritate

Nõ de inuidia

ut q. 1. c. nulla
ymn. d. c. nemo

dum quit delicti consumatione finit
in adulterio cessat fraudis ppetrato stu
pro in latrone q̃escat celus homicidio. et
ad impletu fallacia modum imponit fal
sario. zelo q̃ non habet terminum sed
ẽ pmanes iugiter malum et sine fine pe
catum. Quitoq; ille aut inuidetur melio
ri successu profecerit tanto inuidos ima
go liuoris ingenibus exacerbat. Huic
multus minax toruus aspectus i fuae
palor. in labijs tremor. in dentibus stri
dor uerba rabida effrenata cõiurat ma
nus ad cedis uiolenciam prompta si
occasio inierim uacua odio tamẽ fu
riose mentis armata facilis ira est
plaga pspicua. Zeli autem insidie
et occulta sunt nec remedium cure me
dentis admittunt q̃ se intra conscientie
latebras tecto dolore clauserunt. Quãq;
inuidus eis quos odisti infestus es nilq;
magis q̃ tue salutis inimicus es. Qui
cũq; ille enim ẽ quem zelo psequeris
subfugere et uitare te poterit tu uero nõ
potes fugere. Vbicũq; enim fugis ad
uersarius tuus teamq; est. hostis semp
in tuo pectore ẽ pniciosus uitus medusa
est. et in inuisibili cathenarum nexu
ligatus es preseuerans. Malum ẽ ho
minem prosequi ad dei ignem ptinentez.
Calamitas sine remedio ẽ odisse felicẽ
inimicos gaudio imitari si sectari potest.
si sectari non potest gelescere certe et con
gratulare melioribus. Fac te illi ẽ
adunati dilectione ptinacem et fir
mitatis unanimo coherentem. Sit i ma
nibus diuina lectio in sensibus diuina
cogitacio oio nugis oio nõ cessat sa
lutaris opacio perseueret ut quocunq;
aliq; inimicus accesserit. quocunq; ad
ire temptauerit clausum aduersus se
pectus inueniat et armatum Idem
in li de contemptu mortis ad martiriu
desiderium nos inuitat dicens. Ego
ẽ mortem timẽ q̃ ad xpm nõ uult sic
et ego est ad xpm nolle ire q̃ nõ credit
se cum xp̃o debere regnare. Contem
nendu est oĩ iniuria pricium malo
rum fiducia futurorum bonorum.
mori timeat q̃ ad secundam mortem
de hac morte transibit. mori timeat
cui hec longior conferetur ut cruciatu
et gemitus interim deferantur. Mor
talitas istu xpi hostibus pestis ẽ. eius
autem seruus ẽ salutaris accelli mar
tiriũ incipimus libenter appetere dũ
mortem distimq; nõ timere. Idem q̃
histriones ablacantem te et aduersus

Nõ de sigmo inuidie

Nõ de tempne du morte

Contra histriones

deum ore sacrilego et uerbis impijs obs
trepentem de metriane gtempseram re
cauidq et meliq estimas ei autem impu
gnam silencio sprnē quam lacād de me
tis insaniam prouocare. Nam labor ē
durus et nulli effectus offerre lumen
ceco sermonem surdo sapiām bruto. H
consideransq sepe contigit et mi praeca
am paciencia uica. tacē uō ultra non
oportet ne dum ēmpiacones falsas
refutare contēpnimus crimen videa
mur agnoscere. Idem contra hystri
ones ad eutracium consulem dū me
cumasti fr' carissime de hst'one qdā
q apud nos constituto in eiusdem ad
huc artis sue decore pseuerat et id qd
male dicat ceteris male insinuat an
talis debrat communicare nobiscum.
quod ego puto nec magestatis diume
nec euangelice congruere disciplinē
pudorem et honorem ecc̄ tam turpi et
enormi contagione fedare. Nam cum
uiri induere uestem muliebrem ? lege
prohibebatur et maledicti huiusmodi
centur, quito maioris ē crimis nō tm
muliebria indumenta accipere h; effe
tus quoq turpes et molles et mulie
bres magisterio impudice artis exp̄
mere contra dei institucōm decere q
admodum masculus fingat' in fe
minam et serus arte imitet' et dyabo
lo diuinum plasma maculanti p corrup
ti atq; euenati corporis delicti placa
tur. Idem in libro de alleatoribus
contra alleatores inuehitur. Sy
oues delinq̄nt et pastores delinq̄ntib
ignoscunt. nōne ipē se pondere delinq̄n
cium onerant. Qd qslo ē nos fideles
q manus q ab humanis iniurijs ex
piata ē et ad sacrificium diuinum ac
missā q ad laudem dni in oraculo cō
surgit q signum xpi p quod tiem' v
fronti imp̄mit. Qd ē inquit ut al
lee ludum exercens laqis diaboli. Vn̄
euita ē rursus implicetur. Allea. n.
diaboli venabulum ē et delicti uulnq
insanabile. Ibi diabolus presto ē ad ca
piendum submissq ubi pfida falsa
testimonia mentis furia. Venale p
iurium. serpentinum colloq̄um illic
rabiosa amicicia et seua audacia. fera
impiacenaa possessionum amissio.
O alleatorum pigra negocia. O mang
crudelis et ad piculum sui armatu
q lucna pina et opes ānorum suo
ribq̄ gsitas ignominioso studio dila
pidat. Allea ē aluei mali supplan
tacio amica q nec luarum confert

sed totum consumpt hinc demū pauper
res fiunt. Hinc iam consumptis omnib
suis rebus mutuis praumis se obrru
unt. Hinc priōmum siue ulla fori ca
lupnia amittunt O q̄p fideles sunt
ut quos nemo p̄sequitur ipi se ipōs
insidia p̄sequitur ut paterna sua here
ditate p̄uētur. Ille q̄dem à hinc ludi
p̄mus inuent instinctu dialoli q̄ eū
actibus suis adimpleunt ab imitato
ribq̄ suis sē colendum et s' sacrificā
dum constituit. Ita ut q uellet eiq stu
dio adherere nō aīi mā' in tabulaz
porrigat n̄ anchoni cuius sacrificet p̄us
xp̄ianus et q̄aiqz es et alea et tabula
ludis licet non sacrifices tamē legis
huius factionis p̄ticeps es et utiqz xp̄i
anus nō es. sed ethnicam t' nomen
est et iniuicum simps illicd quod ad
sacrificium diuinum p̄tinet nō amica
cam cum xp̄o habere potes q̄ eiq im
mico amicus es. O qualis aleato
rum demencia q̄ mutuem p̄iurant
maledicunt et dyabolu caligine deo
bati s' mutuem manus inferunt in
uite se deuouent et parentum origi
nem turbis p̄tibus dehonorant
et cum sepiq ustr' adnotencius stu
dium suadente diabolo animatur.
Vare infesta studentibus et stu
dium lubricosum qd nō diuicias
sed nuditatem et inopiam p̄stat.
niamq̄ tamisere manus nocēiq nec
post lucra desint sed ad huc post
dapna ludit. Esto igitur nō aleator
sed xp̄ianus p̄cauniam tuam assidē
te dnō spectantibus angelis et marti
ribus dende. Diuicias tuas xp̄o
mitte et artem dni imitare q nō
pdit sed pcius acq̄rit. Sit t' cū pau
pibus cotidianus ludus h; cum uidu
is frequens opacus. Alea uō ne luseris
ubi ludus nocuus ē et ēmen mōre
ubi demencia sine consideracione u
eritas nulla h; mendacii malicia ex
trahe caliginem imica ab oculis
tuis et purifica manum tuam a dia
boli sacrificijs Hec q̄p de floribus
apriani dicta sufficiant. Nunc ad seri
em hystorie redeamus. Galienus
q et decius ualerianum filius post q̄p ro
manum diuum solus obtinuit le
nius et moderacius erga xp̄ianos age
cepit datisq; decretis in hyberi sup
plicia p̄cationes cessare iussit. sed
postea deprauatus ut puter rursus ad
sentiam q̄ xp̄ianos armatur et in
infimi subeb martirio coronant

Dictorum imp̄atorum tp̄re.-/

Nō

Cont' aleatores

Fabianus

Primus natõne romanꝰ in cathedra petri sedit annis xiij· mẽ se Vno. dieby Virdeam· et uacauit sedes dieby ser. ¶Hic statuit ẽsma omi anno renouari in cena dnicam et consecrari uetuscq; conburi· habetur de cõsec. di. iij. c. luceras Circa tempora huius pontificis origenes aduersus celsum epicurum phm disputauit ipmq; conuincat de fide et q busdam hereticis se oppsuit asserentibꝰ ammam simul cum corpore pire. hinc tamen iudicij simul cũ corpore resurgere Vnde magnꝰ congregõ fuit epm cõcilium in quo tã magnifica et preclara fuit origenis disputacio ut omẽs quos et nouũ dogmatis error inuoluerat ad fidem rectam reuocauit et catholicam intellectum etiam se oppsuit eodem tpe quidam alij heresi de nouo exorte. ppq in hy· vi· hystorie eccãe habetur· noua ei priuatum gena fuit in flicta q; i de trina fidei et ueritatis firmissimo habebatur. Sub isto imperatore Dictus põtifex tercio decimo kl. febr. fuit martirio coronatus

Statuit ꝙ anna renouacõ ẽsmatis

Cornelius

Primus natione romanꝰ dictorum imperatorum tempore in se de petri sedit anno dñi· cc· lxxj· ab urbe condita· m· cc· lxxv· ab ymeo uero mundi· mmmmcc· lxxv· di· mmmmcc· lxxv· et sedit annis tribꝰ mẽsibꝰ duobꝰ· dieby decem. Vacauit sedes dieby xxv. Hic mlr magr cepit ñ ꝙ ro gatu aliquãm matrone corpora apl̃oꝝ de cathacumbis et ꝙlibet eorum in locum martirij sepeliuit. ¶Hac tẽpore heresis nouatianorum cuius actor fuit nouatianꝰ pbiter ecclie romane. oritur q; heresis tandem in concilio fuit damnata q; summo pontifici p omnia ei dictis imperatoribꝰ capite fuit truncatꝰ q; in tempore anthonius monachus in egipto fuit natus

Leuãt corpa apl̃oꝝ de cathacumbis et i loco martirij collocãt

Sci anthonius nascitur i egipto

Lucius

Natione romanꝰ in cathedra petri sedit ãno dñi· cc· lxxv· et ab urbe condita· m· lxxx· ab ymeo ñro mundi· mmmmcc· lxxvj· sedit annis iij· mensibꝰ iij· dieby v· et uacauit sedes dieby xxv. ¶Hic ordinauit ut in omi loco epi ñri non deserunt duo presbiteri et tres diachoni et in oi loco ipm̃ legites in testimonium ipius habeãt de cõsec. di. i. c. Iuuenis q; multũ clara ẽ et laudabil' omi probitate. hic fuit capite truncatus iij nonas martij regnans q; ad passionem. Stephano archidiachono suo oim honorum ecclie dedit potestatem. ¶Tempore cuius dicti gallieni

Stephanus

Primꝰ in cathedra petri sedit annis quatuor mẽsibꝰ tres· diebus q̃ndecim· et cessauit epãtus dieby xvij· Cepit autem anno dnicæ· cc· lxxv bis. ¶Hic statuit ꝙ nemo utat̃ uestibus sacris ad aliũ usum q; ad cultum diuinum habetur de cõsec. di. i. c. Vestimenta ne adeo pumpatur siant balthasar rex babilonis de uasis dñi q; ipi tractauit irreuerenter. ut patet dani. v. ¶Hic seãndum quosdam passus ẽ inter missarum solepnia ai xxv· pbiteris bis· diaconibꝰ et bis· diacõibꝰ ¶Alie hystorie dicunt ꝙ celebrata missa in cathedra sua in cathedra sua ¶Eiusdem imperatoris tempore.

Constituit ut ẽ altare fiat xpi corporis ꝙsecãdo

Sixtus

Seãndꝰ natione greacus in summum pontificẽ est assumptus. anno dnicæ· cc· lxxv· ꝙ· et ab urbe condita· m· cc· lxxvi· ab ymeo uero mundi· mmmmcc· lxxvi· Sedit annis duobus mensibꝰ vi· dieby ser. Et uacauit sedes dieby xvij· ¶Hic cum septem diachonibus. bis· pdus auguste capite truncatus ¶Scribit quoq; martinus ꝙ hic pontifex ostituit ut consecratio corporis xpi semp fieret super altare ꝙ antea ñ fiebat ¶Huius temporis orta ẽ heresis sabellij ut tradit eccl̃e hystoria eusebij· li· vij· negans ihm̃ xpm̃ esse uerum filiũ dei. similiq; et spm̃ scm̃ in psona distinctum aplicẽ· habetur xviij· questione ultima· Hic imperator fuit vincen. binomij fuit. Nam aliqui uocant eum gallienum. alij decium· Hic apud mediolanum strande aurelij duas suij oculos ꝙ est Cui successit claudius

Claudius

assumpsit romanum imperiũ monarchiam· anno dñi· cc· lxxx iij·

et ab urbe condita. ɣ. xvbij. Ab initio uero mundi. mſ. ij. xxxix. Et imperauit annis duobus ¶ Hic uir purus moderatus et iustitie tenax fuit. amicis utibus electus a senatu augustus est appellatus. Gotos yllyricum macedoniamq; uastantes ingenti prelio superauit. et ob hec in curia clipeus aureus in capitolio uero aurea statua ei p̄cipiẽ sub hoc passi sunt pro xp̄o sancti Cesarius diaconus et iulianꝰ presbiter marius et martha cum duobus filiis et ualentinus p̄sbiter et alij plures

Dionisius

Primo natione atticus genitus nesciturꝫ In cathedra petri sedit. anno dñi. ccl. lxxviij. sedit annis sex mensibus tribus vij. Et uacauit sedes diebus v. ¶ Hic ecclias diuisit et cimiteria in urbe romana pp̄ penitentes et baptismata procul quas etiam et dioceses constituit ut Vnusquisq; suis terminis contentus haberetur. viij. q. v. c. cetibus ¶ Huius tempore orta est hereſis pauli antiochie epi q̄ vpin̄ purum hominem dogmatizabat q̄ paula in concilio antiochie celebrato suamq; p̄fessionem impiam et blasphemijs plenam esse dictum conciliũ diffinunt ¶ Hic pontifex vij. kl̄. Januarij martirium sumpsit.

Aurelianus

Romam imperij assumpsit insignia. anno dñi. ccl. lxxbij. t imperauit annis v. ¶ Hic militaris industrie expertissimus fuit gothorꝫ gentem durissimis prelijs strenue superauit. ¶ Primo diadema caput suum gemmis ornauit muris quoq; ualli diuersis urbem auxit. ¶ Templa solis edificauit in quo infinitam auri titatem auri gemmarumq; posuit. Forcane carnes usum populo instituit Sui imperij in principio ecc̄e status p̄ prioribus incrementis augere cepit sed processu temporis malis depravatis consilijs bonum propositum mutauit et in gallias transiens & durissimam contra xpianos p̄secutionẽ exercuit. Sub quo multi et multi

martirio sunt coronati. ¶ Hic ciuitate gallie q̄ genebū uocatur nomine suo aurelianum uocauit ¶ Dicti imperatoris tempore.

Felix

Primus natione Romanus in cathedra petri sedit. anno dñi. ccc. xc. et sedit annis duobus mensibus decem. Vacauit sedes diebus sex. ¶ Hic statuit q̄ sicut aliis die p̄ fac̄ totius missas celebrare nō licet. ita in loco non dedicato etiam epi celebrare nō p̄sit de ose. di. i. c. sic. nō in casu necessitatis. ¶ Hic etiam constituit solepnitates dedicationum eccl̄iarum singulis annis celebrari. ¶ Item si nesciatur utrum ecc̄ia consecrata sit p̄ scripturam uel p̄ testes mandat felix iterum consecrari q̄ nō mōstratur esse iteratum quod nesciri esse. factum ut habetur de ose. di. i. c. solepnitates ¶ Huius tempore orta est hereſis manicheorum a quodam manes pessimum uita et moribus p̄fata hist. ecc̄a barbarum fuisse asserit ¶ Hic asserebat duo esse principia vnum lucis et alterum mali. Vnum bonus et alterum tenebrarum ¶ Hic male dictus barbarus q̄dam p̄sumpsit ut predicta hist̄ refert ¶ Elegit enim xp̄s duodecim quos ad similem xp̄i ad predicandum mittebat. multaq; rudia et plena impietatis. faciebat q̄ditem in dictis refert beatus aug. de ipis p̄ q̄ ipsum secta ē merito refellenda q̄ multum orbem corrupit athenis et ad huc hodie p̄seuerat de q̄ habetur. xxiij. q. vlt. ¶ Hic pontifex. iij. kl̄. Junij martirio coronatus est. alij q̄ dicunt sub aureliano. alij uō sub claudiano. ¶ Porro aurelianus imperator p̄dictus dum in p̄secutione xpianorum fureret fulmine iuxta eum comitesq; cum magno pauore circumstantium cecidit ac nō multo post inter constantinopolim et heraclean in campo florco ut ipse ueteris historie scripsit accisus est. ¶ Cui succes sit in imperio tacitus

Tacitus

Assumpsit imperium. anno dñi. ccc. lxxvij. Et imperauit mensibus sex ¶ Hic fuit uir egregius armis

trenuꝰ. prudens. largus virtutez
tamen suam ostendere ni ꝑ imperij gu
lxr natione non potuit subita morte
ꝑuentus. Nam apud pontum p emu
lorum insidias circũuentus occisus
est. ¶ Cui successit in imperio florian⁹

FLORIANUS

Igitur assumpsit. ꝑ imperium anno dom̃i. CC. lxxxij. ꝑ mansit autem mensibꝫ tribꝫ. ꝑ cro nica uero piatedi dicitur mensibꝫ duobꝫ. diebꝫ xvꝫ. q apud tarsum interfecto ei probus successit in ꝑ mpio

PROBUS

ꝑ mpauit anno dom̃i CC. lxxxvꝫ. ab urbe condita. an. xcv. ab incõ uero mundi. mͣ. ij. xl. lxj. Et impauit annis sex. mensibꝫ octo. ¶ Huius imperatoris tempre.

CARINUS

Primus natione thuscꝰ in cathedra petri sedit. Cepit anno dom̃i. CC. lxxxvꝫ. Sedit annis vnꝫ. mensibus decem. diebus. v. Et ces sauit epũatus diebꝫ xvi. secundum alios ix. ¶ Hic sanctus pontifex ut scribit annalꝫ. CCC. xlꝫ. martirum manu pro pria sepeliuit. Hic constituit fruges de predijs et vineis sup altare tantuꝫ benedia p sucessorem. de hoc habet⁹ de gse. du. n. c. didicimus ¶ Hic ꝑ tulit martirio coronatus ẽ vnꝰ. xl'es augusti ¶ Probus autem imperator apud simirium multam tumultu ne catus est ¶ Cui successit ꝑmpio carus narbonen

CARUS

assumpsit apice romani ꝑmpij ¶ Cepit autem anno dom̃i. CC. lxxxvm. et ab urbe condita. o. xlꝫ. ab incõ uero mundi. mͣ. ij. lm. Et impauit annis duobꝫ ai filijs suis carino et numeriano. Hic filios suos predictos consortes fecit ꝑm perij et cum ipis ad bellum pthaz profectus est cum ptis gꝰ bellum ge rens victoriam habuit sed in castris

flumine paulꝫ interiit ¶ alij dicunt q̃ in flumine tigris submersus est. Carinus quoqꝫ in bello occisus ẽ. re manslit numerianus pessimus ꝑmpi tor. Sub quo multi pro xp̃i nomine martirium subierunt inter quos paulꝫ ẽ sc̃ꝰ monachus cum locijs suis. ¶ sc̃ꝰ babillus epꝰ anthiochenus cum tribꝰ pueris sancti grisanthus et daria et alij multi ¶ Denicꝫ numerianus cum ꝑ dolorem oculorum i lectica ueheretur insidijs circũuentꝰ occidꝰ

¶ Cui successit ꝑmpio diocleciannus

DIOCLECIANꝰ

Igitur tricesimus q̃rtus ꝑmpator assumpsit romanum ꝑm perium anno dom̃i. CC. lxxxv. ab incõ uero mundi. mͣ. ij. lxj. Et ꝑm mansit cum maximiano annis xxᵗᵃ hic de dalmatica oriundꝰ fuit. Eius dem scribe filius obscure natus ꝑm perator electus statim aprum nume rianꝫ pfectorem interfectorem soceri p cussit in cõtione inultum. iuratis numerianum sine suo scelere inter fectum ¶ Hic ut deo adorari mã dauit primusqꝫ uestibus et cala mentis gẽmas inseri iussit. Cum ant̃ oms ꝑmpatores in modum iudicum incederent et solam clami dem purpuream ultra communem habitum haberent. ¶ Cura ꝑm sui ꝑmperij amandus et helmandꝰ collecta multitudine rusticorũ magnos intulerunt et difficiles in gal lia creature tumultꝰ pp quod dio cleciano maximianum quibusdam sui um cesarem fecit ipmqꝫ ad pre dictos tumultu sedandos in galli as destinauit in qb̃ quoqꝫ strenue legio thebeorum cui preerat bte mauricio tota p dictum maxim mum pro xp̃o martirio coronatur.

¶ Hoc quoqꝫ tempre dñi profectus in crementis ubiqꝫ dilatarent ecc̃a. Subito tunc vniuersalis pre cautionis increbuit. Nam cr̃ediu simo diocleciano edictum cr̃edile proponit⁹ ut cuncte sc̃a p orbem crat ulqꝫ ad solum destruerentur ecc̃e sancte scripture ubiqꝫ combure nt⁹ omsqꝫ q̃ ecclijs preciant ꝛ artissi mis tyrannis ponent⁹ ac demum exquisitis supplicijs immolare offrr⁹

Nota persecucio xpianoꝝ

Nota imperiale habitum.

Trama plecaõ xpianorum

Hec decima pſecuco omiſſa alijs maior fuit ſub qua infinita ſuit martirio coronati q̃ p̃mo mꝫlitibꝰ ſuꝰcepꝫ ex quibus fuit beata mauriaa cum tota legione thebeorum. hꝫ ſebaſtianꝰ cum ſocijs ſuis et fuit ubiq; p orbẽ diffuſa. Quorũ imputorũ tp̃re.

Gavus primus natione dalmaticus in cathedra petri ſedit annis undecim. menſibus .iij. diebus nouem. Hic pontifex ſtituit ut nemo epũ uel alios clicos apud ſeculares judices audeat accuſare et q̃ pugnus uel hereticus xpi anum accuſare nõ poſſit. uel uocem et infamacoꝫ inferre. ut habetur. .q. iij. pugnum. Gradum etiam ordinum tradidit. ad quod clia ſecundz dignitatem aſcenderent. ut p̃mo quaq; ſit hoſtiarius poſtea lector. deinde exorciſta poſtea accolitus. abinde ſubdiachonus. ulterius diaconus. et poſtea preſbiter. Sic ultimo ad epũtum aſcẽdat. Hec conſtitucõ habetur. lxxbꝫ di. c. illud nos. Sub ciſdem imputoribus interfecto dicto pontifice p eos

Marcellus primus natiõe Romanꝰ in cathedra petri ſedit annis ſeptem. menſibꝫ .v. diebus xxv. Gaudit dominus q̃ tempore iſtorum imperatoꝝ peſecuoꝫ rabies. ſic aduerſus xpianos ꝫualuit q̃ infra xxv. dies ybi. millia hominum promiſcuꝰ ſexus martirij coronam acceperunt. Unde et ipe marcellinus ad ſacrificandum ducitur et pdolis immolauit. Poſt pauces uero dies puſa ductus nunciatum epũm concilium congregauit. ut habetur. di. xxi. c. Nuc autez et coram ipis delictum ſuum recognouit et ipm̃ ſe iudicio expoſuit. Cꝫ conciliũ reuocaſſet eiq; dixit ore tuo iudica cam̃ tuam nõ autez iudicio nõ. et iterum noli audiri in iudicio nõ. ſed colligere in ſinu tuo cauſam tuam et rurſum ex te inquit juſtificaberis. aut ex ore tuo condẽpnaberis. abſit inquit ut ſumo pontifice ab alio judicetur. negaſti tu negauit et petrus et nullꝰ apl̃orum fuit aulꝫ.

Videns ipe q̃ nullꝰ uoluit ipm̃ judicare dixit obſcenus ydolatrie judicio me depmendum anathematizo q̃ aliq; corpus mꝫm̃ tradiderit ſepulture. Siq; pgens ad dyocleaanum et profitẽs ſe xpianum capitalem accepit ſnam̃ et cum corpꝰ p xxv. dies iam inhumanum ja cuiſſet nocte. beatus petrus marcello q̃ ei in pontificatu ſucceſſerat in viſione apparuit dicens. marcelle dormis. Cui cum dixiſſet. quis es dñe Rndit ego ſum p̃nceps apl̃orum q̃re inq; corpus meum ĩhumatum relinquis. Tunc ei intelligere hoc ſe dicere de corpore marcellum et addidit. Nõne legiſti q̃ omis q̃ ſe humiliat exaltabitur et q̃ ſe exaltat humiliabit. Multum quaq; ſe humiliant q̃ ſe indignum ſepultura judicant. Vade ergo et ipm̃ ſepeli nullꝰme ut quos iuſtificauit gra nõ dijudicet ſepultura. Supradicti tres pontifices. ſ. Gaius. marcellus et marcello. martirium paſſi ſunt ſub p̃nap̃ibus memoratis et ſederunt ut pontifices xvnj. annis.

Galerius tricz et octauus auguſti romanum imperium in duas procurationes orientis. ſ. et occidentis diuiſerunt Galerius enim illiricum aliam et ytaliam tenuit. Conſtantiaq; autem uir manſuetus gallia et hiſpania obtentus eſt. Iſte galerius perſecutoꝝ adyocleaano et maximiano exactis atrocioꝝ ubiq; grauauit edictis. Conſtantius uõ multa clemenaa erga homines erga deum uero religiõe maxima utebatur. Iſti quaq; duo diuiſi imperium tenuerunt duoby annis anno. .iij. conſtantiaq; apud eboracũ in britannia obyt. Hic probare uolens q̃ lyon uiri et ſolidi arcta ipm̃ erant. p̃cepit ut hij q̃ ad ſacrificandum uenirent et deos ſuos colerent in ſuo ſingulo pmanerent. q̃ nõ refugerent egredirentur de palacio tra agẽtes q̃ minime punirent. Cui igit in utroq; apparent aliq̃ xpianj xpiane religionis deſertores. illy uero duplia pretenby et eterna tempꝰlibꝰ p̃mientes. Deliberauit prius et prudens p̃nceps illorum amicicia et conſilio uti q̃ fideles in fide oſtancio reſq; pmanſerant. alios uero ueluꝫ

Nõ deſertores ut nõ fideles hominũ ſed

Galeri⁹ inhoneste ac turpis utera mali cāpli

Nō

Imperator medica filio curat⁹

Mirit edicta impia cōt xpianos

Mirit⁹ adō plagā ingens t dira

Fread mat t empne

Inhabiles a consilio et collacio suo expu
lit arcens eos nuq̄ extra p̄cinctū fore
deuotos q̄ sic erant dei sui promptissimi
defensores. Galerio uō q̄ in ptibus ori
entis et alijs excepta gallia et hispa
impetrabat duos cēsares creat. s. maxim
mum quem in oriente posuit et seuerū
quem prefecit ipē uero contentus hly
rico p omnia crudelitatem desaeuit et
tiranidem exercebat. deliras enim et lu
xu atq; omi dissolucōnum genere flu
tans turpissima suis militibus prebe
bat exempla ita ut nullum etiam pu
dicum absq; adulterio nobiliū ma
tronarum q̄ pre loca reperte fuissent ul'
corupcione uirginum preteriret. Hic
in tam sublimi constitutus honore pu
dicae honestatis iniuriae et tocius
ciuitatis hostis publicus erat. q̄ ut etiaz
xpianorum hostis et pfectos exister
aduersus eos tanta rabie crudelitatis
eferbuit. ut predecessores suos i stelere
uincere festinare. Ignes enim et lami
na truces bestias maris profundum
obtruncatōm membrorum effossiones oc
culorum et singula membris singulis
spalia inferre supplicia gestiebat. Cui
autem dicto gallerio alis maximum pre
longum tempus contra xpianos fu
isset exasperata crudelitas xpm actores
stelarum ulcio diuina corripuit. et
ille q̄ letis et sagittatis armis incede
bat superbus inflatus subito uisceribus
sub putatisq; distenditur in profun
dioribus de huic pectoris ptibus post
etiam fistulis quibusdam in scrpsiae
putridis meatibus ad aperta de inte
rioribus uulneris uenis ebullire cepit
undatim i numera uermium multi
tudo fetor quoq; tam intollerabil'
erat nulli eo nec medicorum q̄de
ppius posset accedere. Denicq; plerosq;
medicorum q̄ nec morbum medri ñ
vim fetoris tollerare possent interfi
iubet in quibus ami q̄dam iugulandis
pcq; q̄ mediaturus assisteret inspi
ratus a deo aut ait inquit impetor e
rrus et q̄ deo infert ab hominibus
putas posse reuocari nec humanus
e iste morbus nec arandus amedi
cas. sed recordare q̄ti in seruos dei ste
lera egeris q̄ pp in religionem diuinā
impio et prophano extiteris et intel
lige uī t sunt postenda remedia. Nā
et ego q̄dem cum ceteris mori potero
tu tamē nō curaberis auxilio medico
rum. Tunc sep̄ maximianq; galerio
hominem cē intellexit et stelarum suo
rum imanitatem recordata primo

errasse se et impie egisse profitet⁹ et q̄i
deo satisfacē cepit. Vocatis enim q̄ in
officio publico e parebant legem sup
sit et continuo publicari iubet. q̄ nō
solum aspectus deformat pcaneo et ar
ceatur omis iniuria uicium et reedi
ficari eorum pmittant⁹ ecc̄ ut solitis
cultibus et obsecratio nibus uacantes
etiam pro ipō salute cesaris exorent
supplicent deo. Sicq; p̄ sex menses nō
amplius passus e nōs in pace pristē.
ullis lapsis quicq; ad turbandam xpi
anorum pacem. cū tyt mali pt excogi
tat et inter ceteru reperisse se ad occa
sionem nē calamitatis asseruit apd
anthiochiam quoddam simulacr ui
rilis artibus q̄busdam magicis et in
puris consecrationibus ita compositu
ut falleret oculos intuentium et
portenta q̄dam ostendere uideretur.
et responsa proferre. et deq̄ille inter
alia responsa diuisse q̄dam tamē xpi
anos ab urbibus pellerent⁹ acris letali es
set temperies et feunditas habundan
cior. Cuiq; dicto imperator propellendo
xpianos misisset impia edicta. et q̄
obediuerant letus et ulceres segetes
pro xpianorum fuga expectaret. Cam
pos imbres restringit in nubibus dei
prouidencia et effectus aridus sterelis
segetes detinuit. Arestit etiam herbis
comprum et nō solum hominibus
fructum uerum etiam predatibus pe
cudum negat. fumet quoq; terra et
obscena ubiq; crassatur. denis quoq;
temperies quam suis impijs edictis
simulari proclamauerat in tanta ver
si e corrupcōm ut humana corpora
ulceribus pessimis q̄ ignis sacer appel
latur. Pulcion et hys q̄ draunt⁹ car
bunculi replerent⁹. Et alijs nichilomi
pestilent⁹ morbis uirorum et mulier
immense multitudines et precipue in
fimcium caderent catervatim. Nō
rum uero populi quibus reuera p̄ dei
gram quod maxime omnibus mira
bile fuit neq; fames in aliquo neq;
lues fuerunt dnāte. Tunc q̄ impleret⁹
mpletum illud quod scriptum e in
exodo q̄ egyptijs erant tenebre palpa
biles et crasse filijs autem israel lux in
omnibus habitaculis suis. Nec pp̄r
hoc impius ille. ac mente ferox galle
rio immutauit affectum donec diuina
in eum uerbera ulcio diuina profulsit
Nam carnibus in edia et arditate con
sumptis amissis humoribusq; uite

finem dedit. ¶ Tenor hui⁹ dicti ſm
pratoris in fauorem religionis ypiane
huiꝰ eſſe dicitur. ¶ Imperator ceſar
galerius maximianus inuictus au
guſtus pontifex et maximꝰ germani
cus egyptiacꝰ thebaicus ſeruatis
quinquies perſicis. bis carpicus ſeru
ces armenicus medorum et adiabe
norum victor tribunicie potestatis viies
imperator decem. nouies conſul. octi
es pater patrie. proconſul. et ſmperator
ceſar inter cetera q̄ pro utilitate rei pu.
diſponimus nos quidem primo uo/
lueramus ſecundum antiquas legeſ
et antiquam romane obſeruationē
diſciplinam omnia moderari. inter
q̄ etiam hoc addere. ut ypiam q̄ pes
ſimam religionem relinq̄rent ad eam
rursum reuerterentur. ¶ Verum q̄
nam iudico quoddam animꝰ ſui obſ
tinatio tanta eos rei huiꝰ habuit. ut
nullo modo redire uellent ad ritum
religionis antiq̄ q̄ maiorib⁹ ſuis erat
inſtituta. ſed eos magis pro uoluntate
ſua vnuſq̄ſq; legem ſibi ipſi conſtitu
it et in locis diuerſis plebs diuerſa
colebat Cumq; pro his a nobis pro
poſitum fuiſſet edictum. ut ad priſcas
leges redirent et antiq̄tus inſtitutis
plurimꝰ eorum periculis ſe prauis ſu
biecere necesq; innumerabiles tolle
rare q̄ obedire preceptis talibꝰ ma
luerunt. Et quoniam multos ad hunc
in eodem animꝰ iudico durare pui
dimꝰ. ita ut nec diis celeſtibꝰ honore
debitum redderent nec ſue religioni
ſatisfacere uiderentur reſpicientes
ad ſolitam manſuetudinem clemēcie
meē q̄ conſueuimus omnib⁹ hominꝰ
ꝰ dare veniam libenter etiam ex ſa
bos indulgentiam nram credidimꝰ
porrigendam ut rursum ſint ypiani
et conuenticula in quib⁹ orare con
ſueuerunt extruant et rehedificent
ita tamē ut nichil contra diſciplinā
publicam faciant Vnde conceſſa hac
nra mdulgencia orare debent deum
ſuum pro ſalute nra et rey publice ac
ſtatu ut sic undiq; de gente re pu.
ectiam ipi ſecuri agere in propꝰ la/
ribꝰ poſſint. ¶ Huiꝰ ſmperatoris ex
puto moti ſunt ceteri principes terre
m eorum in autenticas lris omia q̄
poſſident dominia exprimere. ſolo
rege francorum excepto q̄libet inter
alios orbis principes multa et uaria
ac latiſſima poſſideat dominia ois
tamē ſilet in ſuis lris ſoluq; ſe noīat

Nō

Rex fracie ſilet i tuto ois dia dominia et ſm. alind pit. i rex fracoz

regem francorum q̄ ut arbitror fiat
aut ppr magnam humilitatem. aut
ppr ſui regni francorum ſuprema cel
ſitudinem. ¶ Et q̄m illo in tpre
ſeptem erant tunc principes q̄ de mona
chia romani imperii contendebant
ut ſtruntur nomina eorum illorum
ſedet aiō pnti opere inſerere quoꝝ
primus fuit conſtantino iuuenis fi
lius conſtantini principis et helena fi
lia regis britannie. ¶ Maximianus
herculiꝰ q̄ cum diocleciano regnauit
et amb⁹. ſ. diocleciano apud nycho
mediam. Maximiano uero apd me
diolanum potestatem ſmperii cultuq;
et ornamenta depoſuerant ut in pri
uato ocio conſenescerent. ¶ Maxenciꝰ
filiꝰ maximiani predicti. Alius maxi
mꝰ galeriꝰ Cuius hiſtoriam prouis
deſcripſi. Alius ſeuerus q̄ a galerio ce
ſare creatus fuerat. Alius maximꝰ
q̄ ab eodem galerio factus ceſar exti
terat et licinius maximianus herculiꝰ
maxentium filium ſuum ab ympio
depoſuit licet vincere priuate elegiſſi

¶ Seuerus autem fraude militū
ſuorum rauennam fugiens interfectꝰ
eſt occiſo ſeuero galerius licinium ce
ſarem ſmperatorem creauit. Cumq;
ꝑſecutionem adiacleciano et maxim
iano exercitatam atrocioribus acēmu
laſſet edictis termes erudelis miſera
biliter periit ¶ Maximꝰ dum ad
uerſus lucanum bellum diſponeret
morbo ꝑuentus interiit. Maxencius
maximiani filius a ꝑtorianis mili
tib⁹ ſmperator creatus rome tiram dem
exercebat. et inter alia quadam die
militibus ſuis ſmperauit exire per
plateas totius urbis et omis q̄ occu
riſſent cuiuſcūq; etatis et ſexus gla
diis ederent. Vnde innumera mul
titudo romani populi nō hoſtium
ſed ciuium telis deiecta ē. ad ultiꝰ
etiam in ypianos crudeli ꝑsecutōe
deſeuit ſub q̄ bta catherina extitit
martirizata. ¶ Aduerſus hunc ar
iam ſeptimum anni imperii agens
conſtantinus bellum parat et diu
romam contra ipm̄ pgeret vidit
ꝑ ſompnium in celo ſignum ſancte cru
cis flameo ustore rutilare et angce
los s' aſſiſtentes et dicentes Conſ
tantine in hoc vince. Conſtantinus
q̄ ſignum cruis quod viderat i ve
xillis militaribꝰ depinxit. Conſti
tuitq; ut omnes humeros ſuos militeſ
eum uexerent. et cum eo omnē exerc⁹
pluſtrarent et ſic inſtructi et armati

Septem principes olim dicti de monarchia imperii

Primus q̄ ſtantinꝰ

Maximianꝰ

Nō maximi crudelitatē

bta katherina martirizata

Nō de ſigno crucis

aduersus maxentium uindicaturum
ueri accelerauit eumq; uiat mirabilit
enim diuina tegente uirtute sagitte
hostium afferentibus signum crucis
ipsi illesis protinus euolabant. et inde
habuit ortum q; gallia et anglia in
bellis deferunt signum crucis. demq;
constantinus supplicium crucis quod
apud dominos primitus erat in usu
lege prohibuit. In figurationibus autez
et in scripcionibus monetarum hoc
signum ubiq; iussit inscribi. Iuxta
apud tiburtinas fuit oppressus. et sicut o
ly predictus tyrannus extinctus q; de im
perio contendebant solo constantino ces
sit romanum imperii monarchia. Eorū
dem imperatorum. s. diocleciani et ma
ximiani temporibus licet aliq; dicant
eum fuisse tempore maxencij

Marcellus

Primus natione roma
nus in cathedra petri sedit anno do
mini. CCC. xxj. et sedit annis q̄nq; me
sibus septem diebus xxj. et uacauit
sedes diebus xx. Hic xxv. titulos
constituit in urbe romana q̄ dyoceses
tamē ppr baptismata tum ppr cimite
ria ad martires sepeliendos. tum pp
penitentes. tum etiam ppr conuersos ex
paganis. Martinus polonus hos titu
los cardinalatus uocat. Hic magnaz
cum maxencio altercacionem. Unde ut ly
di. dicatur q; eidem dixit cum p̄napis
est ecclias contritas reparare ac refe
cificare ac sacerdotes dei honorare. Et
ordinauit ut consilium generale non
possit celebrari sine auctore ppe. ut hec
di. xlvj. c. sinodum. Eisdem temporibus

Eusebius

Primus natione grecus
ex medico in romanum pontificem
est assumptus et sedit annis duob
mensibus ser diebus xxj. Et nota
hic q; sepe inuenitur assumptus ppe
ex laico sicut hic et supra patet de sil
uestro. ij. q. j. de statu phi de athenis assump
tus in archiepm mediolanen ei tamen
cathecuminus esset. Hic instituit
ut nullus laicus suum epm accusare pos
sit ni a fide exorbitaret ut habetur. ij. q.
vij. c. laicos. et. c. olim. Nuno tpore
ut omes hystorie q; agunt de gestis sā
morum pontificum dicunt sancta crux
inuenta e nonas maij et baptizatus

e iuxta q; ipam inuenit. et syriace ca
uocatus hystoria tamen inuenta om
tradit ipam inuentam tempore helene
mis ostantinum. dicta tamē posset q; in
uenta fuit hoc tempore. Tempore tamē
helene solepnizata q; resurrio nō mul
tum ualere potest cum hystoria inuenco
nis sancte crucis q; posset dicat inuentaz
fuisse p helenam cui e assencendum.
Hic pontifex martir effectus est
sub dicto maxencio sexto nonas octo
bris rome. Hoc tempore floruit euse
bius. cesariensis epūs q; libros plimos
edidit historiam ecclasticam inter
alios condidit. Eisdem tpibus

Melchiades

Primus natione. affer
annis quatuor. Mensibus septem.
diebus octo. In cathedra petri sedit. et
cepit anno dnice. ns. xxbus. et tenu
uit sedes diebus. xbus. Hic ordi
nauit die dnica et feria quinta ipz
dns reuerentiam nō ee ieiunandum
Damasq; tamē et alij hystoriographi
aliam causam assignant uidelicet q; hos
dies pagani ut sacrum Iesum cele
brant haleuy de ose. di. m. c. Iesum
facebant ut xxx. di. c. Si quis pbiter
Et q; eo tempore et damasus affirmat
dicta hereses pullulauit in urbe roa
na. Inde e q; dictus pontifex dictam o
manicheos constituit ordinationem
Hic quoq; e notandum q; usq;
ad istum pontificem inclusiue omes
romani pontifices martires fuerunt
numero xxviij. Marcus solus excludit
quem ausentinus solus catholico po
tificum aggregauit. et post felicem p
mum affirmat sedisse in cathedra pe
tri. Alij uero hystoriographi nul
lam de dicto marco faciunt mencōem
Dicti pontificis tpore paulus primus here
mita floruit q; postea sub constantino
iam xpiano centessimum uicessimū
annum agens uiam uniuerse carnis
ingressus est. Dictus diocleciani
imperator nō procul a solone ueneno
obiit. et post ipm et maximianum
aliosq; supradictos q; de romano co
tendebant imperio

Constantin⁹

Constancius claris ex he
lena concubina filia regis britanie
assumpsit insignia romani impij

Ordinauit hic die dnica et feria quinta ieiunetur

Usq; ad melchiadem oes romani pōtifices martires fuerūt

Paulus primus heremyta floruit. et mortuus anno etatis sue. c. xv

Eusebius cesariensis epūs edidit hystoriam ecclasticā

Nō titulos cardinalatus

Nō misas layco ipz ordinatas

Inuenit scā crucis

anno ꝺnicar. ccc.x. et ab urbe condita
or. lxi. ab initio uero mundi. mſ. vſ.
lxxx. et ſmperauit annis xxvii. Ch
liat ſecundum ea q̄ ſupra narrata ſt
xp̃m cognoſcere ipſumq; honorare vi
deretur quia tamen nondum pfecte
xp̃iane religionis ueritatem cognoſce
bat ad huc in nouitate ſui ꝛmperij
preſidis lente ſt perſequebantur eccl̃ias
q̄ ſn tempore ſiluester ab oms plebem
clero ſn ſummum pontificem ē electus.
Et q̄r dictus conſtantinꝰ xp̃ianos p
ſequi non deferebat ſn primam perſe
cutionis tirānice mirabilem mad
plagam lepre pro cuius medicamine
mſ. et amplius ſnfantes adduci ſibi
conſilio pontificum capitolij uolenta
um facere piſcinam mirificam occiſo
rum ſanguine ſn quo nudꝰ augustꝰ
deſtenderet. ut mor lepre illius uulne
ri curarentur cum nulla magrōrum
et medicorum agmina ei ſubuenire
non pſſent. q̄ papiens dictus conſtā
tinus exorruit facinus ſe tantorum
ſnfantum reum fieri apud deum q̄to
rum fieret noxius puerorum iam pro
hoc adductorum unde iuſſit ſtare ē
rum lacr̃ erigens ſmperator dixit di
gnitas romana ſmperij de fonte naſ
catur pietatis q̄ hanc legem dedit ut ca
pitali ſnſa puniretur q̄ aliquem occi
diſſet ſnfantem. eratq; hoc ſtatutum
ſn bello ut faces quam pulcritus nō
nouerat gladium bellatoris euade
ret. abſit igitur exercere ſn filijs mo
rum cuquam q̄ ſn ostium filijs cuſto
ditum eſt. Celius ē ſſ memoꝛ ſalua
uita ſnnocentium q̄ p eorum interi
tum uitam recupare crudelem quam
tamen reapare ſnteritum eſt cum cer
tum ſit q̄ ſic reapta crudelis eſt.

Precepit ſ⁹ ut mūbus ſuis pue
ri rederentur dona ſt amplissima
ſn uehicula ſnfinita et ānona man
dauit expandi ut gaudentes reuer
terentur ad propria q̄ flentes ad pa
triam Venerant alienam. ſp̃ uero
ſmperator ad ſinum palacium remea
uit. Hac igitur transacta die noctꝰ
no rege facto ſilencio ſopm tempus
aduenit. et ecce aſſunt scī apli petrꝰ
et paulus dicentes q̄m flagitaſt ſm
poſtuſti termſnum et exhorruiſti e
ffuſionem ſanguſnis ſnnocentis
miſſi ſumus a xp̃o tōmpo dare
tibi ſanitatis recipande conſiliuꝫ
quam et recepiſt ut liquet ſn hue
ti legenda beati ſiluestri fuerunt q̄
ultra conſtantinum ſmperatorem illo
anno quo baptizatus ē conſtantinꝰ
baptizati xx̃ꝰ virorum exceptis

puerꝭ et mulieribꝰ quorum multitu
do extitit ſnfinita. Dictusq; ꝺs conſtantinꝰ
notabilem direxit ad oms epōs epiſ
tolam modum ſiue conuersionis ex
ponendo. Qꝰ quidem conſtantinus
uolens sacratiſſimam beati petri ſe
dem exaltare ac extollere tribuit ei
honorificentiam et pūtem ſmperiale
decernendo ut p̃rogatiuam teneat tam
ſuper cēteros p̃apuas sedes. ſ. anthio
chenam. alexandrinam. constantino
politanam. et ſeroſolimitanam q̄m ſt
oms ſn toto orbe terrarum dei eccl̃ias
et q̄ pro tempore pontifex eiusdem ro
mane eccl̃ie fuerit excelsior et p̃ncips
antistes totius mundi sacerdotibus
existat. et q̄lq; ad cultum dei uel xp̃i
ane stabilitatem ordinanda ſunt ex
ſudicio diſponentur iustum q̄pre eſt
ut ibi lex sancta caput teneat et p̃rog
atiuam ubi sacrarum legum inſtitu
tor ihūs xp̃ūs ap̃lato cathedram obti
nere p̃cepit ubi et crucis patibulum
subiens beate mortis ſuſtinuit paſſio
nem. ſbiq; gentes pro xp̃i nomine
colla flectant ubi doctor eorum pulso
ap̃lo pro xp̃o extenſo collo martirio
coronato eſt. ſbi quaq; prone et humi
les celestis regis famulent⁹ obſequio
ubi ſup̃bi terrenique regis ſmperio se
mouebant. Statuit etiam q̄ ſummo
pontifex diadema frigium ſup̃ humē
rale clamyde purpurea tunicaq; coccī
nea et oma ſmperialia ſndumenta
utatur et q̄admodum ſmperial⁹ potē
tia diuersis officijs aulicalarioꝝ
et aliorum ornatur. ſta et sanctam ro
manam eccl̃iam decorari uoluit. et
ut amplio pontificale decꝰ p̃fulgeꝛ
deceret q̄ eiusdem romane eccl̃ie cle
rici quos hodie uocamus cardinales
equos linteaminibꝰ candidiſſimis
coloris coopertos liceat eq̄tare. q̄bus
reuerendiſſimꝰ dias illud culmen
singularis potentie et ꝑmanentie ad
eſſet q̄ amplissimꝰ olim ordo senā
tus habebat. Construxit etiam in
palacio lateranen q̄ bt̄o siluestro oī
busq; ſn sede bt̄i petri ſuccessoribus
contulit eccl̃iam solepnem ſn q̄ ſcripti
ſunt iſti uersus. Dogmate papali
ac ſimul ſmperiali. ut sim anteactarum
mater et caput eccl̃iarum. quam sibi
pp̃ consecrauit et q̄ oīm eccl̃iarum cēt
caput pulegrauit. Sntuit ꝛidem
romaniam et cēm ytaliam beato sil
uestro eiusq; successoribus concessit
adiciens q̄ si quis ſn hoc contemptor
aut temerator extiterit eternis ādep
nationibus subiacebit et sanctos dī

Dii ſuit hodie cardinales

aplorum ꝑnapes petrum et paulum
et ꝑnti unta et futꝝ senaat contrarios
atqꝫ in inferno inferiori concremabis
cum diabolo et oĩbus impijs deſi
cat. Sicqꝫ data urberomana dictus
impator bisancium maritimã cuncta
tem edificauit suaqꝫ nompne constã
tinopolim appellauit. Transtulit ẽ
cum eo pene oĩs nobiles romanoꝝ
et ordinem senatorum cum uxoribꝫ
et liberis eorum. Vnde liquet q̃ mu
ci aut nulli sint nobiles in urbe ro
mana. saltem de stipite ueteri Hu
ius impatoris tempore

Siluester

Primus natione Ro
mãnus in cathedra petri sedit. ãno
dñi. CCC. xxxiiij. et sedit annis xxiij.
mensibꝫ. x. diebus. vi. et Vacauit se
des diebus q̃draginta Eius tpre
rome quatuor principales edificant.
ecc̃e q̃ patriarchales etiam nomina
tur/prima fuit laterana q̃ et ostan
tiniana nompnatur q̃ ibi sedes fuerat
constantini quam uoluit ee ꝑ̃mam
in toto orbe terrarum ut habetur. xc.
vi. di. c. constantinus. 2a fuit ecclia
beati petri 3a fuit beati pauli 4a fu
it beati laurencij extra muros quos
ornauit uestibus sacris et uasis q̃z
nomina hodie pro maiori pte non
sunt in usu licet marmi fuerunt pre
cij seu ualoris dicunt etiam eas
predijs campis uillis et regionibus
tam de ytalia q̃ de grecia q̃ etiam
de egipto et palestina ut in. c. palle
gato constantinus patet Hic ẽ
impator ad instanciam dicti pontifi
cis pro reuerencia sedis aplice q̃bus
dam reuerendissimis clicis romane
ecclie seruientibus illud culmen sin
gularis potencie et ꝑeminencie con
cessit q̃ amplissimi olim ordo sena
tus habebat ut dictum est hos quoq̃
clicos cardinales hodie nompnamꝰ
ꝑ̃us ꝑ titulos distinctos. ꝑ̃ p electum
et mandato petri apli. postea p ma
electum dyonisium et marcellum. Iã
tunc facta ẽ distinctio in titulis q̃ ad
officium videlicet predicandi mar
tires sepeliendi baptizandi et pnias
audiendi. Nunc autem constituũtꝰ
eorum tituli ad decorem ecc̃e ut illa
dignitate illo quoq̃ honore resplen
deant quem seu q̃ amplissimi olim
ordo senatus habebat Et ẽ notã
dum q̃ martinꝰ in cronica sua poit

nio et p̃ gs distinguntur cardinales p titulos

numerum cardinalium. et dicat q̃ sunt
hi. videlicet septem episcopi. vr bn̄. ꝑ̃s
biteri. r xbi. dyacoñ. hz secundum assi
gnationes titulorum factas p supra
dictos tres sũmos ꝑntifices plures
inuenimus. sed non est uis facienda
q̃ hoc ẽ et semp fuit in uoluntate et
dispsicione sũmi ꝑntificis. Q̃d
silu̇estꝫ ꝑmo instituit cardinales co
mmuniter scriptores historiarum pro
bari dicunt. p. c. presul. ij. q. vij. an
tea enim uocabantur ꝑ̃sbiteri urbis
rome ut patet ex historia eccl̃iastica
eusebij Tempre dicti ꝑntificis fac
ta fuit prima sinodꝰ in bitinia ciui
tate nicena ubi interfuerunt. ccc. xviij.
epi ubi cum haberetur consilium si
ue collatio deuote constitutis emnen
do a diaconibus ꝑ̃sbiteris et alijs su
perioris eminencie prelatis surgens
in medio famosissimus ur abbas
pannuacꝫ q̃ uis nupciarum ignarꝰ
dixit pclm̃ clero ex hoc uoto proue
nire posse. Vnde consuluit unũquẽq̃
ad hoc uoluntate sua non ntãte di
mitti q̃ tota sinodus approbauit. r
q̃ ꝑ̃ tunc sit fuerat ordinatum ĩ lex
ta tamen synodo apud constantino
polim celebrata distinctum fuit q̃ o
rientalis ecc̃a non obligaretur ad
emittendum uotum castitatis Occi
dentalis uiꝰ ad hoc sp̃aliter se obliga
uit ut habetur xxxj. di. c. q̃m. et. c.
seq̃ti. In quo consilio interfuit. bn̄
micholaus scaq̃ patres dapnauerũt
in dicto consilio arrium fatuũ as
serentem xp̃m puram creaturam
et minorem pre et sabellium ac ip̃o
rum sectaces in dicto sinodo p silue
strum tradita fuit forma accusacõ
nis cardinalis. q̃ cardinalis epus
dapnari nõ pot̃ ñ cum lxxij. testibꝰ.
ꝑ̃sbiter cardinalis cũ lxij. diacho
cardinal' cum xxbꝫ. habet hoc. c.
presul. ij. q. vij. Hic sanctus pũti
fex constituit ut nullo layco ẽ clico
clico auderet inferre q̃ constitucio
habetur. ij. q. vij. nulla. Iampꝰ
constituit ut nullꝰ clicꝰ ante judicẽ
accusatꝰ cum diceret ñ in ecc̃a et ha
betur xi. q. i. c. testimonium. Rur
sus statuit ut diaconꝰ dalmatica
uteretur. Viteruꝰ statuit ut sacri
ficium altaris nõ in serico. sed ĩ sin
done fieret q̃ in sindone sepultꝰ est
dñs. habetur de conse. di. i. c. consul
to Dictus imperator constãtinꝰ
monachꝰ effectus obiit anno etatis
sue lxbꝫ. imperij uero sui anno xxxj.

Nõ de nullo cardinalem fieri nisi clericum

Ne continencia clericorum occidentalis ecclie.

Statutũ est ut diachonus uteret dalmatica

Constantinꝰ imperator efficitur monachus

quem greci cathologo sanctorum ānumerant et festum agunt xvi. mensis marcij. alij dicunt madij ¶ Hic tres filios quos cesares fecerat derelinquit. s. constantinum et constantem et constantium q̄ in ꝑio eidem successerit Eiusdem constantini temporibꝫ dem constantinum nōnulli in sue unite errore p eusebium. Nicomedien epm̄ rebaptizatum et in arriana perfidia conuersum asserunt. q tamē greci ī registro filium esse asserunt ¶ Idem dicit hystoria tripertita et ambrosius ac ysidorus eum asserunt magnꝫ fuisse merito apud deum et feliciter terminasse. Sz q de constantino mendose asserit de eiꝰ filio constantino ūa ee ꝺuemur

ARCHIS

Primꝰ natione romanus in cathedra petri sedit. Successitq; bō siluestro et cepit anno dñi. CCC. lxv. Sedit autem annis duobus. mensibꝫ octo diebus decem. et uacauit sedes diebꝫ xcgintiꝰ ¶ Hic statuit q̄ hymnꝰ per circulum cantaretur in ecclā in missa dnicas diebus et precipuis festis. Quod simbolum apud ueteres prēs et ē etiam apud nos magne auctoritatis q̄ prestat euidens argumentum q̄ saltem fiunt solēpniter in altari beati petri ¶ Hic constituit ut epi ostiū pallio uteꝰ et summū pontificem consecraret ¶ Hꝰ temporibꝫ cepunt florere duo doctores ecclie uidelicet athanasius et ylarius de prouincia aq̄tanie.

Constantin?

Constantius et constans fres et filij constantini magni imperauerunt. ab anno uero mundi. mm. CCC. iij. Et si non equali omīs annis. xxiij. constātino rome. constantius uero constantino polim. constans uero antiochie p̄napatꝰ Constantinus quoq; q̄ quasi totum tenebat impium dum constantem frem bel lo p̄sequit. Iuxta se p̄alis offerens a duabus constantis occisus est. Constans uō dus maxencij in oppo ad helena nomē ē prope hyspaniam interfit est. et sic constantio cessit imperium. ¶ Hunc constantij impietas arriano fulta p̄sidio. Vndecunq; contra catholicos p̄secutionem mouit. in qua multi martires passi sunt huius tempore.

Florent athanasius et ylarius

Vndecima p̄le ciuo eccliē :

Hylarius

Primus natione romanus in cathedra petri sedit annis undecim. mensibus duobꝫ. et uacauit sedes diebus q̄ndecim. ¶ Hic constituit ut nullꝰ canalium ingressum ad̄tem haberet ī ad̄tas pape interueniat habetur xxiij. di. c. regula ¶ Constituit etiam q̄ nullus cl̄icus uocetur ad iudicium ante omīa sī ablata restituantur. m. q. n. nullꝰ. Insup constituit q̄ appellanti audiencia non negetur. ij. q. vi. c. plaunt ¶ Hui⁹ tempore floruerunt hylarion et eraphion. floruit etiam athenas suis q̄ pro constantium proscriptꝰ et relegatus in quadam cripta quam lacum uocant septenio latuit ubi simbolum. q̄q; uult conpsuit multosq; alios libros. Dicti etiam pontifias tempore cepit pullulare heresis donatistarum per quēdam donā in affrica floruerunt etiam ut alij q̄ histore tradunt iohanes crisostomus ephipham et pastor abbas. mlti q; alij sancti heremite ¶ Dicti etiā imperatoris tempore

Florent hylarion et eraphion:

Nō et ū athanas q̄posuit q̄q; u

Florut iohānes crisostomus

Liberius

Primus natione romanus in cathedra petri sedit. et tenuit pontificatum annis decem. mēsibꝫ duob. Hunc constantius hereseos consentire nolentem exilio relegauit. ubi tribus annis exulat felice presbitero de consilio dicti liberij substituto q̄ felix ut cenam sinodum in conciliꝰ seruauit et duos presbiteros uesaeum et ualentem arrianos accusilio et ecc.ā communione preadit q̄ pre constantio indignatus felicem depsuit et liberum ad sedem suam restituit. aliq̄ histore dicunt q̄ quia deūs felix dictum constantium detestauit hereticum ab eodem fuit depsitꝰ. tandemq; pro fide capitis absasione occisus. Dictus liberiꝰ restitutus in sede petri uixit in errore arrianorum annis. vij. ut damasꝰ refert q̄ in tempore magna fuit p̄secucio ut ecc.ā p̄ arrianos dissimulante dicto liberio q̄ arream fauēte imperatore constantio rome consiliū celebrarunt. ubi arrianꝰ supuenit sed ante q̄ intraret consiliū recessit

ad

ad ſecreta nature ubiq; effudit omia ī teſtiā ſic uiliter ut dicant mortuus eſt. Cum igitur bt̄ hylarij pictauen ep̄us audiuiſſet iſtud miſquorum, conſilium celebrari zelo fidei accēſus iuit. Cuiq; preuenſſet ad locum leo papa hereticis mandauit ut nullus de concilio eidem aſſurgeret. Intrans igitur bt̄ hilariꝰ locum conſulij. nll'aq; aſſurgente ſuꝑ nudam terram ſedit dicens. dn̄s ē terra et plenitudo eius tunc diuino miraculo terra ītumuit ita ita ut hilariꝰ om̄ibus p̄mine ret. Inuenitur dictus leo papa aggreditur hylarium. tu es inquit gallus ſed nō de galina natus. Cui reſpondit hylariꝰ. Non ſum gallus ſed ſum de galia natus. tu uero es leo ſed non de tribu Iuda. Surgens igitur leo et ad ſecreta nature uadēs dixit hilario expecta modicum q; ego te patabo. Cui hilarius reſpondit tu inquit ibis ſed non redibis quod et factum ē q; uadens ad ſe ceſſum ibi effluditur turpiter ī teſtina ſeq̄ns magnum ſuum artium ſicq; diſſipatum eſt conſilium impiorum.

Sed attendendum ē diligenter q; nulla geſta ſanctorum p̄nitſciam de iſto leone quem dicant fuiſſe tp̄re conſtantij facunt mentionem licet p̄tinet ēe liberio q̄ ſeptem annis ſa uit arrianis quib; ſe ſcat uocarq; leonem. Tempore uero quo fuit liberꝰ catholicus fuit uocatus liberꝰ uel forte iſte leo non fuit uerus p̄p̄a. ſz antipapa creatus a uiliſſimis arrianis. Hoc tempore floruit donatꝰ grammaticꝰ ortus ē in ſyria hereſis fautus antropomophitarum adore hyro quoddam nomine auctore q; peſſime intelligens quod ſcribit in geneſi. Faciamus hominem ad ymaginem et ſimilitudinem nām. aſſerebat deum hr̄e humanam formam ex ptib; corpreis compoſitam cum tamen ſcr̄ tura loq̄ns de manibus dei uel oculis et c̄. Non ſic intelligenda ē q; ſit in dō forme corpralis diſtinctio. ſed ſunt quedam ꝓtentie ſp̄uales. Dicto tempore floruerunt baſilius. theodoꝰ euſebio dicimus q; licet aparua ętate occultis orbatus tamē dialetica et grammaticam q; maxime uſſum indi gent uſq; ad p̄fectum didicit. plima q; opera nobilia nō ſine admiratōe diuine illuſtrationis in ip̄o compoſuit. Mortuo quoq; conſtantio.

Iulianus

nepos conſtantini magn̄ aſſumpſit imperij dignitatem et imp̄auit annis duobus. Vir tā ſcularibus q̄ diuinis literis ple nus eruditus cum conſtantio im peratori eius conſobrino ſuſpectus eſſet q; ad imperium aſpiraret urbe pulſo mchomediam a conſtantio miſſus eſt ubi mari' plūm epheſi num habuit preceptorem et tandē athenas miſſus ē tonſus cū vita monaſticam ſimulabat latenter q̄ dem exercebatur in mūdanis et illi citis ſtudijs palam autem ſacro & xp̄ianorum legebat libros et clam ad imperium aſpirabat quod poſt mortem conſtantij obtinuit hic in illis apoſtata et crudeliſſimus im perator xp̄ianam fidem ſubuertere cupiens ultra ſe mitem et humle ſimulabat. porro laqueos q̄bus xp̄ia nos innocentes caperet tendebat in publicas ymaginibꝫ iouem mer curium et martem depingebat. Sic q; latenter ſubditos deos gentilium adorare faciebat paganos quoq; faciebat aſſuefactē ſacrificijs xp̄iano rum ut ſicut talis mixtura fidem v' ſubuerteret. hic xp̄ianos tributis et indebitis exactionibus preſſu lat et eiſdem injurias inferebat ti crudelitatem et iniuſticiam ſuam auc toritate euangelij pallabat dicens congrentibus xp̄ianis deo vē ī euā gelio dicit. ñ q̄s renunciauerit om̄ib; que poſſidet non p̄t eſſe meꝰ diſci pulus. Et alibi p̄cpit ut patienti injurias tolleretis iuxta illud ſi q̄s te paſſerit in una mavilla et c̄. Cōtra legem igitur dei uri ſacrificia ſine ablatione bonorum et injuriarum illatione q̄rimoniam expugnatis Hic odio fidei xp̄iane iudeis p̄ce pit ut templum ſuum reedifica rent q̄ ex om̄ibus quoq; mundi p tibus congregata opus facere inci perunt. ſz q; cum magno labore et p multum tempus fecerant ſubito corruit terremotu. Hic duodecimo eccl̄ie fuit p̄ſecutor a primapio quidem xp̄ianos ad p̄ſidium ſuam trahens magis blandicijs et fraudi bꝫ q̄ tormentis. ſz fuit demū facto crudeliſſimus p̄ſecutor. Sub hoc paſſi ſunt xp̄i martires q̄s colimus iohannes. et paulꝰ donatꝰ. q̄riacꝰ.

Nō gtuchiam le gom̄s pape et hy lari cp̄i.

Donat' grammat'

Florent baſilius theodꝰ euſebiꝰ

Duodecima p̄ſecu cio xp̄ianorum

epiuacus. et multi alij dicti ympatoris tempre.

Damasus

Primus natione hispanus in cathedra petri sedit. annis xviii. mensibus duobus. diebus decem. huius sedis diebus xxxi. Hic constituit q si aliquis aliquem accusset de crimine et improbatione defficeret lege talionis puniatur. habetur. ix. q. iii. c. calumniatoz. Hic etiaz ad instantiam et preces beati hieronimi Gloria patri instituit in fine psalmorum. ipsisq die noctuq mandauit in ecclesijs frequentari et clerica in duas partes diuisi uices caucrent alternati. Instituit etiam in principio misse confessionem fieri. Hoc tempore btõ ambrosius floruit et hymnos post hylarium condidit. Infra istud tempus floruerunt etiam beatus martinus. gregorius. nazanzenus et hieronimus eidem temporibus monachi multi floruerunt ut puta machabeus heraclides et plures alij post necem

Gregoria pat in fine psalmoz

In principio misse fiat confessio

Btõ ambrosius hymnos post hylariũ cõposuit

Floruerunt btõ martinus. Gregorius. nazanzenus. et hieronimus

Iouinian

Iuliam

xxxiiii. imperator effectus imperauit mensibus octo. Hic fuit vir nobilis fortis et strenuus. Illo quoq tempore millenarius erat q dictus iulianus electione militibus suis lege propulsus. ut aut diis sacrificarent aut militiae cederent q preelegit anfulum amittere q preceptis impij principis obedire. Imõ tamen tanq strenuum ducem et militaris artis expertissimum pp belli necessitatem. Iuliano proficiscens ad bellũ secum ducit q eum uoluenter post iuliam interitum a militibus ad imperium trahẽtur dixit se nolle pactum hominibus impie cum quib uel esset et catholicus xpianus. Cuiq omes milites proclamarent dicereteq se xpianos esse suscepit imperium et licet pp Iulianũ temerita undiq esset ab hostibus circumfectum imperium tñ tamen iouinianus cum sapore rege persarum et aliis barbaris pace composita ad romanum regredi solum parat. Cuiq se recepisset in quoddam nouũ palacium imbri pp parietes de nouo calce illitos subito suffocatus est.

Iouinianꝰ imperator mortuꝰ p fetore calcis i camera nouꝰ hospitis

Valentinianꝰ

magnus tristissimus nonus romanum suscepit imperium. imperauit annis undecim. Hic fuit statura magnus. multu decorus. soleres ingenio sermone cultissimus q̃q̃ ad loq̃dum paratus fideq̃ catholicus fuit pp quod a iuliano puatus fuerat tribunatu. Sz q̃ pp xpm amiserat tribunatum. p xpm adquisiuit imperium. Hic ualentem fratrem suum consortem imperij fecit. q̃ ualens ai prius esset catholicus ab uxore sua q arriana erat decepti factus e arrianus. ab hoc imperatore ualente obtinuerunt arriani ut de ecclia mytere uibus eiceret xpianos et dictam eccliam dedit arrianis anno. iii. imperij ualentiniani. Gratianus ualentiniani filius apud ambianum factus est imperator. Eodem anno apud gallicinopolim magna tempestas et grando de celo ibidem tante magnitudinis cecidit q multa animalia multosq homines interfecit. apud attrebatũ quoq lana de celo pluuie immixta defluxit. Eodem tempore. s. anno. Valentiniani dominus alexandrinus epiꝰ multa ometatus est q̃libet a no quinto natiuitatis sue luminibꝰ orbatus fuerit artes tamen omes miraculose didicit. hunc quoq tempore btõ anthonius his consolatus est uerbis michi inquit te offendut dicit me q carnalibus oculis uideris orbatus desinit enim t illi cecidq mures musce et lacrite habent sed gaude pauus et letare q habes oculos quos habent angeli q̃bus deus ingreditur et p quos t magnum et pclarum scientie lumen accendit. Valentinianus quoq anno undecimo imperij sui laudabiliter mortuꝰ e.

Sagitta celestis

Cadit lana de celo in pratis plurimis

Valens

cum gratiano filio ualentiniani accepit imperij monarchiam et imperauit annis tribꝰ. Hic fortiter post mortem ualentiniani fratris sui q pro posse a sectatione xpianorum cohibuerat fortiter cepit persequi xpianos. Unde multi sancti monachi pbiteri nos suos et militares occisi sunt legesq emp ualens decreuit ut monachi militarent nolentes ad hoc fustibus fustigabant interficiebantur. Unde in egipto milia

agmina occisa sunt hic cum omēs ca/
tholicos ab edissa urbe russisset ex
pelli quedam muliercula puerp filiū
suum ferens in brachijs non clauso
pr festinationem hostio domus sue
curebat ad eccliam ad quam omīs
catholica conuenerant Cuiꝰ pfectus
imperatoris cupiet rpiānos liberare
indignationē tamen ꝯmotus est
pr illam mulierem q contra impia/
le decretum sic festinanter ad eccliam
properabat. Vnde sic alloquit⁹ mu
lierem O infelix quo sic indecenter
curris ad illa q alij. Tunc ille nōne
audisti qd imperatorum profectus
occisurus est universos q ibi reperi
rentur audiuj uigt. et iō festino vt
inuenjam inter eos. et hunc inquit
puerum aut tralus ut inquit et iste
martir efficiat⁹ quo audito statum
prefectus curens ad pnapem dixit
omīs esse patos ad mortem impiuꝰ
esse tantam multitudinem interfice
et sic ab ira pnapem reuocauit Cui
no vndecimo dicti ualentinjani pm
romanam ipē inuestigauit quis
post eum imperare deberet. demo⁹ aut
quatuor litteras demostrauit. E.
E. O. D. Imperator igitur zelo
malo ductus multos huiꝰ nomīs
occidit putans eos uelle ad tirānide
aspirare. Occidebantur enim theoti-
theadori. theodoli quo timore pluri
mj sua nomina mutauerunt necta
tes cum juramento nomina q habe
bant presertim mutauerunt noīa
illorum q in capite sui nominis ha
bebant aliquam de dictis litis sub
stis tempribus ille pulchre hystorie
iosaphat et barlaam et zozime des
cribunt⁹ et qm longe sunt et prolixe
q nē pūctis operis aduersatur ipōs
describere tā breuitatis ob mytto. Ce
pre dicti imperatoris gens humoriꝫ
ab inaccessis asculo montibꝫ repē
tina rabie gothos ab antiquis sedi
bus expulsit. sed gothi fugientes du
nubium transeunt. et in regno ua
lentiniani se recepit sine ulla federis
pactione Gothie quatuor fuit⁹
fuisse gentes unam linguam habites
nomine tamen diuersi gothi vvvgo
thi gyrvdes et uuandali q nūc vi
loni dicunt⁹ quibus duo duces prefat
post transitum danubij inter se in
uicem dissidentes frigiderio et atha
lito. q athalitus a uoluntate ei fra
tre susceptus et ad ualentem confugi
ens adiutus frigiderium deiecit. hꝰ
heresiaꝫ gra gothi a ualente petunt

epōs q arrianus misit eis epōs pos
tea ualens fugiens barbaros in q̄da
casa cuiusdam uidue sagitta sauciatus
se recepit quam casam barbari incen
tes ipm ibidem combusserunt.

GRACIAN filio ualentiniani pre
dicti qui post mortem pris cum ualē
te pdicto patruo suo regnauerat qui
ualentiniano frē suo accepit insi
gnia romani imperij. et imperauit
annis sex. Hic pietate ac religione
omīs impatores q ant eum fuerant
superauit litteris instructus paratꝰ
ad sopm ac libidinis uictor usu ar
morum strenuus corpore fortis et
agilis et ingenio bonus fuit. hic ci
afflictum et pene colapsum rei publi
ce statum uideret. Theodosium vi
rum moribus et etate maturum im
perio orientis et tracie pfecit sibi et
fratri partes occiduas reseruando.
Porro theodosius omēm sui fiducia
lem reponens in dei mia de gothis
alanis vnis gothis. aliisq ant in
uictis nationibꝫ quos etiam alleca
der magnus uicisse dicitur meruit
felices habere triumphos. Hic q̄
cianus cum infinitam hostium mul
titudinem contra se uenire sentiret
apud argentinum oppidum gallie
recte rpi potentia cum eis pugnauit
et uicit. et plagā. nīa gallorum occid

Clarebant hys temporibꝫ vi
ri illustres in eccā dei tum alibi sum
mi pontifex. basilius cesarien epūs. quem
deo docuit pro pijs uerbis sacrificiū
consecrare q etiam iuuenem q se ob
amorem cuiusdam puelle diabolo
dederat reconciliauit rpō. Gregorius
nazanzenus. gregorio nyssenus. mar
tinus turonen. Ambrosius mediola
nen. theophilus alexandrinus et
nyleto antiochenus epi didimus
alexandrinus plus ruffino aq̄lei
en presbiter. sōnymus et paula no
bilis romana et pathomius funda
tor cenobiorum egipti q rām mo
nachorum angelo dictante conscripsit
In gallia quoq; sacris fermino ambia
nen et maurilio andegauen epi eo
tempore in hyspania pscilliano epūs
a quo heresis palam stetit q psonas
in deitate confundunt uigilant

HEC libet preterite

Vuādali nūc pu
lom dicuntur.

Nō nephandi
um factum

Nō deuotam ꝯsta
tem femīnā i fide

Triumphat theodosius de
nationibꝫ alias indomitis

Nō singulare de bō
basilio epō cesarien

Nō singularissimos vi
ros contemporaneos

Nō rām monachoꝝ
p angelum ordinata

silencio annectendum sit deum dixisse beatum basilium alium ritum consecrandi sacrificium a forma quã ipe met die cene protulit et quã eua geliste tradunt utiq; nullo sane catholicus putare debet. sed greca ad uelamen errorum nrorum. hoc preambulo attribuunt basilio astruentes eũdem secuti ueterum formã consecrasse et illam arpi dedicasse. ¶ Et nota formam consecrationis grecorum est. fac panem quidem istum ipm̃ bñedictum corpus xpi tui. et diaconus respondet amen. ¶ Forma consecrationis vini. est. q; autem est in calice isto. fac ipm̃ uenerabilem sanguinem xpi tui diaconus respondet amen. ¶ Hanc phidiam usq; ad ista tempora greci ne dum in grecia uerum et in calabria et apulia degentes obseruauerunt in opprobrium ecc romane cuius dicioni subsint.

Anno quoq;

Primo gratianus et ualentinianus impatorum qui fuit ab incarnatione dñi. ccc. lxxv. francia regnare ceperunt et hoc nomen sortiti sunt ante troyam. tempore anthenoris postea etiam sicambri uocarentur. alii autem dicunt istum ppulum in egressione troya in duo diuisum. Vna pars francionem ducem aquo francia. Alia pars turchum a quo turcia hodie appellantur electos in reges sibi fecisse. Sz ut clarius innotescat q're hoc nomen sortiti sunt et quali regnare ceperunt alaq; iporum originem et historiam repetamus franc corum regum breuiter cathalogum annotantes

Post hanc

troye euadium troianorum pars duce pamo nepote magni priami priamj ex sorore et anthenore nauigio fugiens. ¶ Primo per mare adriaticum ad ptes venetorum puenit ibiq; in mari ciuitatem venetiarum mirabiliter condidit in qua p aliq; tempora habitauit gens illa veneti sunt uocati. Condidit et paduam ciuitatem in qua anthenor moritur. Habetq; ibi honorabilem sepulturam mortuo deinde anthenore cum ciuitas venetiarum ad inhabitandum tante multitudini arta esset. facies magna inde per mare recessit q; sub dicto pamo et qbusdam aliis eorum principibus nauigando ad ryparis tanay flumina deuenerunt. Dein de intrantes meothides paludes deuenerunt ad fines pannoniarum. iuxta meothides paludes eligentesq; ibi quandam sedem edificauerunt ciuitatem magnam quam sicambriam uocauerunt. ibiq; habitauerunt anis multis. sicambri usq; ad tempora impatorum predictorum grãm. s. et ualentinianum. Valentinianus hñs guerram contra alanos pessimos homines eos in bello deuicit. sz tamen in totum delere non potuit qr inter meothides paludes tutissimum refugium habebant. ¶ Tunc impator edictum proposuit ut siq; gens aut nacio deleri posset alanos in totum tributo perpetuum esset immune. Qz audientes predicti troiam q; erant homines belli cosi hñtes noticiam locorum in qbus alani habebant refugium posuerunt eis insidias et intrantes meothides paludes eos ceciderunt et in totum deleuerunt. Tunc ualentinianus eorum uirtute delectatus uocauit eos francos antiqua lingua q; tantum sonat in nãm ferox uel audax. et hoc nomen continuo obtinuit. Nam semper postea uocati sunt franci. Elapso quoq; decimo misit impator q; tunc imperabat ad francos pro habendo tributo q; elati pro predicta victoria ei tributum denegauerunt soluere et impatoris nuncios occiderunt pp quod impator motus contra eos merito misit magnum exercitum ad subiugandum ipos cum quo francia magnum cõflictum habuerunt. Videntes autem q; romane potencie resistere nõ ualerent dimissa eorum ciuitate predicta ad extremas ptes reheni fluminis secesserunt in germanorum opidis habitantes ibiq; edificauerunt ciuitatem quam colonam uocauerunt eo q; tanq; colonj inhabitabant ibi. Erat autem tunc princeps eorum marchomirus filius pamj supradicti q; pamo fortissimus in bello quod habuerant cum romanis ceciderat. Hij duo. s. priamus et marchomirus reperti. annis dicte gentis ducatum continuo tenuerunt priamus undecim quinq; annis et marchomiris xxv annis. et ut duces non ut reges perant populo memorato ¶ Tunc franci

marginalia:
- nõ formam consecrationis grecorum
- incipit regere francos
- incipit origo et passio regum francorum
- de fundatore ciuitatis Venetiarum
- impator per tiranos dis pat Valentinianum nomen francorum

pmā rex frācor⁹ romanos fugauit et gallias occupauit

predicti consulio marchomirus trāsiit & regem siaut alie nationes siluet pharomundum filium marchomiri cruntum q primus romanos fuga uit et gallias occupauit. et ex tunc frana crimtos reges habere cepuit

Illo quidem tempore inter rhenū et ligerim dñabantur romani. Vltra ligerim gothi. burgundiones uero uxta rhenum fluuium arriana pfidia maculati. Liquet igitur q frana nedum dicti sunt ab eorū duce francone sic uocato. Verum dicti sūt frana a ferocitate seu frumea siue sfa ta et etiam q tunc nō fuit nec fauē te dompio erat q eos potuerit aut pssit reducere sub tributo.

Pharamund

Primus rex francorū regnare cepit anno dom̄i. cccc. xb m. et regnauit annis. vi. sub hoc frā ci legibus uiuere ceperunt et legem salicam p nīs gentis siue proceres ō dixerunt qui proceres causarum con siderantes originem et de singulis dis putantibus eorum uitam lege salica ordinauerūt Hunc successit clodio filius eius crimito

Clodio

Secundus Rex fran corum regnare cepit āno dom̄i. cccc. xxx. et regnauit āns xy. Huc de disiungo castello mis sis exploratoribus usq; urbem camera tum transiit et protrito multo popu lo romanorum arta rheni et ligeri fluuios habitandum Carbonariam siluam ingressus et inde usq; ad ur bem morinum properauit. ubi pauco tpore residens romanos si quos in uenit occidit. Et ex inde usq; ad suma fluuium prouemens omia occupa uit uiginti quoq; annis regnauit Cui successit eius filius merouei q

Merouei

tertius rex francorum Cepit regnare anno dom̄i. cccc. l. et regnauit annis duodecim. Ab hoc reges francorum dicti sunt merouīi gi. Cui successit eius filius hilderici.

Hilderic

quarto rex francorum cepit anno dom̄i. cccc. lxij. et regnauit annis xxbij Hic cum regnasset an nis quatuor et ni soleter inmoderate uteret frana ipm̄ regno deturbant Hic post modum regno restitutos vbā dalos. alanos. gothos et hunos pse tremo galliam uolenter suadit. nō tamen ut eam habeat prece seu deuo cionem sed ut & et genti sue sit pretue habitacōm. Q; capta colonia agrip pina fugatoq; egidio romanorum du ce multos romanos occidit. Hic quoq; treuerim sup mosellam flu men capit aurelianen ciuitatem de struxit hostiliter. h; aurelio antona charij filij egidij romanorum duq loco pris a romanis principem subs tituti allamanos & oīmode subiu gauit. Cui successit eius filius clodoneus

Clodoneus

filius hilderici. quintus rex francorum. incepit regnare anno dom̄i. cccc. lxxxbiij. et regnauit āns xxx. Hic q̄tq; romam tenebant in gallia ad uus francorum transtulit regnum francorum usq; ad secanam dilatauit. lotharingiam siue ptām sub git. Et post multa strenue facta fran corum populum ad catholicam fidē suo exemplo conuertit. De isto clodo neo legitur q ripē decimo miliario ab urbe pictauis cum alarico rege q̄ agita ue et gothie regnum tenebat et capi. ibi gothia pro lingua occauta seu oc tana ubi mor alarici consolq et occisq ē et exercitq eius ex toto dispersus Post aliquod uō tempus idem clodoneus theo doria maioris filia sua industria lemo uicen. ruthen. Caturcen albien. Necno reliquas aquitanen gentes seu prouin cias a rodano usq; ligerim et apirene is montibus usq; ad mare britannicus suo dominio subiugauit Amalaricus quoq; alarico filius erat ei luce multus et ab aquitania usq; in hyspa niam migrare compulsus ē Postea uero filia clodonei. clotildis nomine e data ē in coniugem et in hispania ē producta. et ita liquet iam fluxerunt. ānis lxxbm. ex quo ab integro aquitanie ducatus fuit subditione regis frācorum Cui dolorius als letharius in regno

Conuersio francor⁹ ppls ad fidē cathō.

Successit

Clotarius

filius clodonei seretus rex frā corum cepit anno dominice. vc. xbm. et regnauit annis. l. Hic cum pnto regno cum fribus. s. theodrico clodomaro et childebto regnum magnifice gubernauit cthilaicam amorum regem gallias uastantem p theodoriā fratrem suum bello uicit et interfecit totam burgundiam occupauit maorem ptem hispanie suo dominio sub iugauit carinū filium suum contra se rebellantem et multa mala in regno suo facientem in britania pscutus est. et cenobium britanie ducem dictum charinum adiuuantem i bello deuicit cenobium q̄m ducem pr̄m gladio charinum uero filium i bello captum cum uxore et filiabus igne consumpsit Hic clotarius cenobium beati medardi insuessionen cuitē construxit et regia munificentia ditauit. et in eo locum sue sepulture instituit. Cui successit eius filius chilperic

Chilpericus

septimus rex francorum incepit regnare anno dñi. vc. lxbuj. et regnauit annis xxxiij. Hic contento regno cum fribus suis. s. heuberto et guntrando et sigiberto cum eisdem fribus ingete et cum seductione regnauit tandem uō post multa cum fratre sigiberto prelia post filij sui theodoberti neaz post exilium fraude fredegundis uxoris sue quo commebatur cum laudunō comite palatino interfectus e. anno regni sui xxj. Cui successit filius eius clotarius

Clotarius

Octauus rex francorum cepit anno dominice. vc. lxxxx. et regnauit annis xlv. Hic infans quatuor mēsium in regem sublimatur et cā multis insidiis domēsticis prelijs quoq; et seditionibus cum patruus et consobrinis suis habitis regnum obtinuit Hic filios theodorici in bello captos occidit et brunechildim regnum diabolica mulierem q̄ totum genus regnicolarum pauerat uno pede. ac uno brachio mutilatam et ad caudam equi in dominte religatam membratim discerpi et dilaniari precepit. Eidem imponens q̄ decem reges ipā procurante et ordinante perierant Hic lotharius dagoberto filio suo cum saxonibus congredi enta uict in auxilium et saxones ita contriuit q̄ nullum dimisit in tota saxonia mensuram gladij excedentez hic. xbb. annis regnauit. Cui successit eius filius dagobertq

Dagobert⁹

quoq; filius dicti lotarij nonus rex francorum regnare cepit ānō dominice. bc. xxxbj. et regnauit ānis xbiij. Hic q̄nto anno regni sui ō imperatos bello duro congreditur et triumphat. et q̄ saxones in bello ei auxilium p̄stiterunt eis tributum q̄n q̄ uaccarum quas singulis annis debebant francorum regibus imperiū relaxauit. hic xbiij. anno regni sui moritur Cui successit eius filius clodoneus

Clodoncus

quoq; filius dagoberti. dicamus rex francorum incepit regnare anno dñi. vc. xlix. uel xlx. Hic corpus beati dionisij mirus religiose discoperuit et os brachij eius fregit et furtiue petiuit p̄r quod iustus iudex q̄ nullum relinquit impunitum p̄m priuauit thesauro in compabilitam ipm̄ propij sensus et intellectus quatum amentia p̄rtua q̄dēpniauit xbij. quoq; regni sui anno uiam uniuerse carnis ingreditur. Cui successit filius eius clotarius

Clotarius

Vndecimus rex francorum incepit regnare anno dñi. vc. lxbij. uel p̄mi alios. liij. et regnauit ānis uiginti. Hic maiorem domus habuit ebroynum dictum huic francorum reges absoluta uirtute et fortitudine ac sapiencia ceperunt degenerare et uitaz assuescunt ducere muliebrem. Nā effeminati dies suos in ocio consumebant et ipi dediti uentri atq; luxurie p maiores domus regni negocia disponebant et q̄ secundum genus uirtuose primaeui fuerant assueti. Ne

Rex tāac amēs cthilaicam ... corpus beati dionisij

Incipiunt reges frācie a uirtute degenerare

Dura et seua ymā ... regnum imassiaz

ptotum annum m latabulum ueluꝺ
hencus moralitur m kl's maij ſo
lumodo ſuj pñcia muliebriter et molt
ter exibebant. Et eadem die coram to
to populo regaliter preſidentes ſaluta
re et ſalutaria dona accipe et repenꝺe
ex more ſolebant et die tranſacta ātū
ſeu cameram reintrantes uſq; ad ſeq;
tes kl'. maij ſecum muliebriter mora
bant^o ¶ Hic quarto anno regnj ſuj
moritur eiuſq; fr̄ theodricus ab ebroy
no maiore domus in regem ſublīat^o

Theodrico

fratre dicti clotarij. Duo
decimus rex francorum precedentis
regis nō filius. ſ; frater incepit regna
re anno dom̄j̄m·bſ· lxvi. et regnauit
anno uno ¶ Hic ppr̄ inſolencias eb^o
rinj maioris domus ſecundo anno
regnj ſuj a francis repudiatur et fr̄
eius hildericꝰ q̄ regnabat ī austria
a francis vnanimiter ſublimatur in
regem ¶ Porro theodricus et ebroy
nus in monachos tonſurantur. The
odricus pariſius in monaſterio ſā
dionyſij. ¶ Ebroynus in leromo re
legatur et c̄.

Hildericꝰ

igitur xvij. rex francorꝫ
precedentis regis non filius ymo fr̄
cepit regnare anno dom̄j̄m·bſ· lxvij.
et regnauit annis duodecim ¶ Hic
leuitate morum inſe francorum vnio
ſtrēnuo in venatione ex iuſta cauſa
primit^o et tunc frater eius theodoricꝰ
q̄ pp̄ inſolencias ebroyrj regno fuerat
priuatus et in monachum ut primitt^o
tonſuratus regno reſtituitur et ebro
ynus ab exilio reuocatur

Theodricꝰ

Xiij. Rex francorum re
gno reſtitutꝰ ē anno dom̄j̄j̄·bſ·lxxv.
rij·. Et regnauit poſt reſtitucōm an
nis vij·. hic ebroynum q̄ multa cōt^a
regem et regnum fecerat. recepit ī gra
ciam quod fuit annj ſuj quīti regnj ſuj
anno quinto. eius quoq; tempore au
ſtrigius pater pipinj p̄mj a gundrino
primitur quem ipē inuentum et nut^l
tum de ſacro fonte ſuſceperat et ad
maiores mjliae honores prouexerat
¶ Hic duodecimo anno poſt reſtitucōz

ſuam viam bnqueſe carnis ingredi^o.
Cuj ſucceſſit eius filius clodoneꝰ

Clodoneus

Dicti theodorici filius
xb·. rex francorum incepit regnare
anno dom̄j̄m·bſ· lxxxvbij·. et regna
uit annis duobus. de iſto nil me
morabile legitur. ¶ Cuj ſucceſſit
frater eius hildebertus

Hildebertꝰ

Decimus ſexto rex franco
rum ſicēpit regnare anno dn̄j̄·bſ·
lxxxvij·. et regnauit annis ſex. ¶ Hꝰ
regis tempore ſanctus lambertus pri
mum ppinapem acriter increpauit
ex eo q̄ relicta pelrudis uxore legitīa
alpidem pellicem ſibi duxit contra
canonicas ſanc̄iones pp̄ quod ado
leſcens frater ipius alpiadis leodij mar
tirium capitis obtrūcatione cōple
uit. Eiuſq; corpus apud traiectū
cum honore debito tumulatur ¶ Hꝰ
ordo beati lamberti martiris inter
fectoꝝ proximo langore conſumitur
et pp̄ intolerandam fetoris ī molaꝫ
fluuium ſuffocat^o omiſq; culpe eiꝰ
complices infra ānum mala morte
moriuntur. Anno quoq; huius re
gis xbij·. pipinus primus p̄nceps
et maior domo migrauit ad dn̄m
Et karolum filium ſuum ex alpiade
cognamento tutudem ſiue martellu
principat^o ſibi reliquit heredem quē
plectrudis relicta pipinj ī urbe colo
nia arceri mancipauit et cum nepo
te ſuo theobaldo principatum maio
ris domꝰ utriuſq; uſurpauit. ¶ Hic
xbij·. ſui regnj anno mort^o eiuſq; fi
lius dagobertꝰ in regnj honoris ſu
blimatur

Dagobertꝰ

decimo ſeptimo rex fra
corum ſicepit regnare anno dn̄j̄·
bſ·. xb·. et regnauit annis quatuor
¶ Hꝰ huius regis tempore dicti karolo
tutudes de cuſtodia nocte erupit^o
et ſui honoris recipit p̄ncipatum
ſuꝰq; virtutis excellenciam cepit mul
tipliciter demoſtrare ſub hoc rege mul
ta contigerunt q̄ cauſa breuitatis

Nota nupcias

Theodricus rex afrāc^as fuit priuatus regno et fr̄ eius ordinatus ī regē

Nō

Theodricus rex monachus

Dagobertus rex francorum interemptus est ab odilone viro ſuo

Dagobertus accusatus demum ab odilone francorum

obmto. Hic vnᵗᵒ anno regni sui mo
ritur et post eum lotarius sublimat⁹

Lotharius

Xviij. rex francorum mae
pit regnare anno dominj. bis. v bis.
et regnauit annis duob⁹ sub hoc ka
rolus tutudes multa magna fecat. H
secundo anno regni sui mort⁹. et dipe
ricus receptus p karolum sublimat⁹
in regem

Dipericus

xix. Rex francorum mcep
regnare anno dominj. bis. xvi. et reg
nit annis xv. Sub hoc etiam dictus
karolo regni gliam et sue virtutis
titulum multiplicatez dilatauit to
tamqz alamanniam tributariam red
didit. eo idem anno dictus dipericq
vsq; vnuerse carnis ingressus est
et theodoric⁹ p karoli pnapem su
blimatur. in regem

Theodric⁹

Igitur Vicessimus rex fra
corum incepit regnare anno dni
bis. xvbj. Sub hoc theodrico karolo
marcellus princeps in dno gloriosq
pugnando ubiqz strenue longe lateqz
sui pnapatus gloriam dilatauit. An
no 2o eisdem dicti theodrici dictus
karolus saxones bellando deuicit. Eo
dem anno bauaros et suecos rebella
uit. anno tercio dicti regis karoli ri
gerim fluuium transiens. eudone
ducem acquitanie bellando victum fugat
Totamqz aquitaniam bellando deuastat
eudo dux p omnia karolo miseror. Sa
racenos ab hyspania contra karo
lum inuitat. Qui sarracenj cū oibo coꝛ
familijs gallias habitaturi fluuiu
garonam transeunt. Omiaqz i ore
gladij deuastantes ecclias dei cremat
et omia sine deletu etatis uel sexus
sanguine implent. quibus karolus
princeps strenuus dei fretus auxilio q
sperantes in ipm nō deserit animose
ac potenter occurrit. et ex ipis sarra
cenis. ufq; lxxvᵐ. vna cū iporum rege
aldramao victorio sepemt. de suis
uō nō ni mille quingentos amsit. Ce

Inuitant sarracenj ab hyspania ꝙ regē francie.

cido dux ad cor rediens karolo recō
ciliatq castra sarracenorum dirrupt
eorumqz reliquias toto posse destruxit
Hijs pactis karolus non sopno
uel uentri dedit⁹. sed urbi turi lugdu
no aliisqz burgundie ciuitatibo cap
tis totam et burgundiam subiugā
uit. Deinde in bastonia ami eudo
no antiquo hoste congrediturus ipmqz
tuc uita et principatu priuauit. de
inde gayfero et hunaldo filijs eudo
nis pugnando deuictis aquitaniam
et oio de subiugauit. Deinde fri
siam ingressus pponem ducem friso
num cum multis pugnando pemit
et et frisiam oio de subiugauit. Eo
dem tempore karolus aurmionem gal
lie urbem a sarracenis. marenay pro
uincie duas captam obsidet. eaqz cap
tas sarracenos usqz ad mtenacionem de
let. Demum in urbe narbona adn
mam sarracenorum regem obsidet. In
cui⁹ obsessi regis subsidium armorum
rex ex hispania cum sarracenorum cꝰ
ui multitudine uenit. Cum quibus ka
rolus strenuissimo animose bello cō
greditur et amborus regibus bello pem
ptis captaqz urbe ciuitate reliquus sa
racenorum ultimo contrit ex timpo

Hy enim q euaserant karolo in
sequte fugientes in profundo amne de
mersi sunt. Demum karolo victorio
sus princeps nemausum agatem aliasq
gothie regionis urbes a sarracenis
uiasis triumphando cepit et i totū
destruxit igitur direlatem urbs q a sarra
cenis capta erat et omibus aliis in
circuitu captis sarracenos extimiuit
in totum et sic sarracenj q pene tota
asiam. totam libiam. maiorēqz euro
pe ptem uiaserant. karolo strenuis
simus princeps dei fretus auxilio et
romanam ecclia⁹ fauente omem
spem abstulit gallias inuadendi.
Demqz karolus marentinum
prouincie ducem q sarracenos in
uitauerat ad galliam inuadendū
bellando deuicit. totamqz prouiā
sue subdidit dictioni. Hic quoqz
rex xbiij. regni sui anno viam vni
uerse carnis ingreditur. et hilderico
post eum in regie dignitatis hono
rem a karolo sublimatur.

Hildericus

Nō aut̄ nomē imp
tam o sarracenis

karlo marcello auxilio
romane ecclie debellat
sarracenos

vncti

cessimus ꝑmus rex francorum regnauit incepit regnare anno dominj. vij xlj. Et regnauit annis nouem huius regis anno ꝑmo karolus predictus cognomento martellus serenissimus et famosissimus ꝑnceps regno francorum bona pace compositio. eiusdemq; regnj dominio ubiq; strenue dilatato vocante dño viam universe carnis ingreditur et filios suos karolum magnum et pipinum ꝑnaputus sui ostituit successores. Secundo ejdem anno regnj hilderici pipinus cum humaldo aquitanie duce bello congreditur ipmq; debellat karolus magnus alamannam bellantem deuastat. Anno ejdem nono regnj hilderici dictus rex francorum non tam pro suis excessibus. sed q; tante potestatis erat inutilis azacharia papa deposuit et pipinus ꝑnceps in regem sublimatur et regia dignitas in genus pipinj transfertur. Hoc habetur. vb. q. vj. c. alia hilderico igitur anno nono regnj sui depposito pipino i regem coronatur.

Nota hilderico a papa depto

Pipinus Rex xxij. francorum ꝑmus quidem rex de genere suo regnare cepit. anno. vij. l. et regnauit annis xviij. Post annos circiter. lxxxviij. quibus maiores domus ceperunt sub francorum regibus ꝑnaparari. Hic strenuus et uictoriosus fuit et fide catholicus et romane ecclie contra regem lumbardorum spalis defensor ut ex gestis eius euidenter apparet Hic post multa strenue et religiose facta q scribere causa breuitatis obmitto. xviij. anno regnj sui moritur et karolus filius eius pro utriusq; tutum magnitudinem dictus magnus ei successit in regnum.

Pipinus rex francorum fuit ecclie defensor

Karolus magno profelicitatis magnitudine dictus magnus. xxxij. rex francorum cum partito regno cum fre suo karolo magno incepit regnare anno dominj vij. lxviij. licet alie hystorie multo ra tempora ponant. et regnauit annis. xlviij. computato tempore quo tenuit cum regno francie romanum impium Hic strenuissimus et fortissime fuit catholice fidei zelator et amator precipuus et sancte romane ecclie defensor spalis sic ex gestis eius euidenter apparet. hic xlviij. anno regnj sui moritur. Cui successit eius filius ludouicus

Ludouicus filius karoli magni ujus xxxiij. rex francorum cepit regnare anno dominj. dcc. xv. et regnauit annis xxxiij. Hic pius fuit atq; religiosus ecclesiam dei dilexit et fouit eius tempore multa magna contigerunt sicut ex gestis eius apparet q quam bellicose carnis ingreditur. xxxij. regnj sui anno Cui successit filius eius lotharius

Lotharius filius dei ludouici xxxiij. rex francorum cepit regnare anno dominj dcc. xxxiij. et regnauit annis xv. Hic q; ortis fribus karolo et lodouico regnum et imperium usurpauit et in maxima discordia cum fribus suis et tandem in prelio antisiodorensi apud fontinum acie tam formidabile bellum gessit q; nō legitur ui gente francorum tam periculosum fuisse conflictum tantaq; fuit in dicto bello utriq; cedes et strages q; nulla etas recordari ualeat tantam fuisse in populo memoratio. Vide eorum uires ita attenuate sunt ut iam nec suos terminos ab exteris defendere ac tueri ualerent q; soliti erant non solum uicinis sed etiam ultra marinis esse terrori victoria tamē karolo et lodouico prouenit sed tandem ꝑdicti fres p optimates regnj et procures ad pacem et concordiam reuocatur sicut ex gestis eorum apparet Hic xv. anno regnj sui moritur. Cui successit karolo eius frater

Karolus frater dicti lotharij. xxxv. rex francorum cepit regnare anno dcc. lv. et regnauit annis xxxv Tempore istius regis normani regnum francie multipliciter corripuunt et deuastant Hic in filijs male fortunatus fuit xxviij.

anno regni sui viam dimicese carnis ingreditur. Cui successit filius ei⁹ ludowicus.

Ludowicus

cognomento balbus xvb q⁹. rex francorum cepit regnare ano dominice. dcccc. lxxxiii. et regnauit annis duobus. Hic secundo regni sui anno moritur uxorem suam ex se ꝯ ipsam relinquens. post cuius mortē frana de eius regno uarie sentire ce perunt. alii enim filius dicti ludowici balbi ex concubina. s. ludowico karolo magno regnum delere dicebāt Alii quoq; lotharingie prouincie regulo regnum adiudicabant. alii uero regnum francie regi germanie relo care uolebant Cumq; frana secundi ppositum mō uarie de regno sentirent. nascitur ex uxore ludowici balbi ut dictum ē eius filius q̄ karolo nomi nato ē. Filii tamen ludowici balbi iā predicti. s. ludowicus et karolo magnus regnum usurpant ipmēq; ppter francorum discordiam inter se diui dunt. Ludowicus igitur et karolo magnus filii ludowici balbi ex concubina ysbirg. inter reges francorum tenentes numerum inceperunt regnare anno dnī. dccc. lxxxiii. et regnauerunt annis quatuor. Horum tempore normani q̄ pugam tunc erant regnum francie crudeliter uastauerunt ppter quod frana karolum impatorem romanorum et regem germanie in auxilium uocauerunt q̄ accēdo zelo xpiane religionis et fidei ad ipōs uenit in subsidium et normanorum conpescens audaciam ipōs deuicit et de regno fugauit. Anno eodem mī. mortuus ludowico et karolo magno q̄ ut dictum ē regnum usurpauerant. Normani iterum regnum infestant. et ppter hoc frana sola ac destituti dictum karolum romanum impatorem iterum ad ipōrum auxilium euocantes franciam sibi subiciunt eiq; secundum sigisbertiz in francorum regem prestant et sublimant et c

(ca)stando regnat

Karolus

igitur xvii⁹ rex francorum cepit anno dominice. dcccc. lxxxv. Et regnauit annis quatuor. anno primo quo karolus predictus supra francos regere cepit. Hugo filius lotharii regis et uualdrade prelie paternum lotho ringie regnum bellando assequi strenue Godefrido normannorum regi cui soror eius gilla nupserat medietate affectati regni promissa persuadet et a rege karolo q̄ et impator erat ut dictum ē imperiales fistos ad libitum suum peteret et augmentari malitiose putans si diuideret normanni hostes in uisceribus regni interirent si negaret iustam rebellandi causam habere uideretur. Ad hoc quoq; tractandum iussu imperatoris heurico duce et godefrido in bathia ex cōducto conuenientibus inter agendum Godefridus cum suis primitur nō multo post hugo ab heurico captus excecat et in monachum tonsuratur Eodē tempore normanni puriis obsident q̄ quos heurico dux execratum ducens dum ī cautes cum suis eētat ī foueas quam normanni factam ignarus eo peruenerant lapsus miserabiliter cruciatur. Eodem tempore karolus rex francorum et impator cum de regno francorum normanos nō posset expellere. facto cum eis pacis federe concessit eisdem quecq; erant. ultra secanā regiones quarum nicole rebellionē fecerant contra regem q̄ pars francie a normanis. normandia est appellata Habebant quoq; antea propriam regionem sed pro numero populi priorum amplam Quarto quoq; anno post karolus super francos regnauerat dictus karolo corpore animoq; deficiens repudiatur a regni proceribus et tanq̄ inutilis regni fracturis dominio et honore priuatum quo priuato francia absolute fidelitatis sempta deuiantes relicto filio ludowici balbi puero uix decēnij cum regnū fracie iure hereditario deberetur Odonē filium roberti ducis quem ē diximus a normanis occisum in regem sibi prefaciunt. In hoc odone regio honore agenere pipini per annos quatuor deuiant. Sz q̄ fragile ē ut unaquq; res ad nām propriam reuertatur. mīs dictis annis elapsis quibus dictus odo regnum tenuit franci more fidelitatis antiq̄ et egregii ac strenui sanguinis. Cui corona regni debebatur pdictum filium ludowici balbi karolo uocabat⁹ regno restituere studuit ut in sequtibus apparebit:

(ca)rolo rege fracia regno priuato

Oddo filiꝰ roberti ducꝭ
secundum fidem
hystorie truesi
mus rex francorum incepit regnare
anno dñi·ix·c· et regnauit annis
iiij· Hic cum dams nr· regm suu· ano
sup aronam fluuium bello congredit
cosqꝫ uictos cum multo exterminio re
patriare compellit Quarto quoqꝫ re
gm suu· anno cum per consilium franco
rum dictus oddo in aq̃tania moraret
frana considerantes regnum francoꝝ
honorem et coronam karolo filio lud
uici balbi hereditario iure deberi eidꝫ
karolo paternum regnum vnanimi co
sensu restituerunt ipmq; faciunt remis
p archiepm̃ benedicta et in regem fran
cie coronari. Oddo uo p tempora ei
karolo de regno contendit. Sed tñ
in ultimis constituto publice regno
ut karolo regnum iure successionis
debere et pmates regni rogauit hum̃
ut ipm̃ colerent ut dñm̃ et honorarent
in omnib⁹ tanq̃ regem.

Coronat̃ in rege ka
rolus filius lu
dowici balbi.

Karolus igitur fi
lius lu
dowici balbi· xxxi· rex fran
corum incepit regnare anno dñi
ix·c·v· et regnauit annis xxxi· Hic
dictus karolus simplex hic a comite
uermandie hilberto dum auxilium q̃
haberet de roberto pncipe fre oddonis
predicti reciperetur in dolo capitur et
prone in carcerat̃. duq; in carcere de
tinet̃ur karolus supradictus uoluit q
radul phus filiꝰ richardi duas burgu
die pro ipo regnaret. Diligebat quoqꝫ
dictus karolus dem̃ radulphum qm
ipm̃ de sacro fonte leuauerat Tenu
it q̃ regnum francie uoluntate karoli
dictus radulphus annis duobꝫ q̃ in
cathologo regum francie non ꝓmitt̃
qꝫ no iure suo sed karoli simplicis du
m in carcere teneret̃ur uoluntate regna
bat licet alq̃ hystorie ipm̃ pro rege co
putent. ipi ut regi propria tempora sic
aliter annotantes De hoc karolo
in hoc nemo hystorias uariare. Naq̃
quedam hystorie dicunt ipm̃ a carcere
liberatum regnum recuperasse. Quedã
uo asserunt ipm̃ in carcere mortuum
fuisse. Huic successit ludowicus filiꝰ
eius.

Ludowicus
filiꝰ karoli simplicis

xxxvij· rex francorum cepit regnare a
no dñi·ix·c· xxx bno· et regnauit
annis xix· Hic gilbergam sororem
imperatoris octonis accepit i cõiu
gem ex qua suscepit duos filios. s. lo
tharium et karolum. hic ab hugo
ne magno comite parisiensis fratre
roberti pncipis secundum quasdam
hystorias captus lugdumi incarcerat̃
sed auxilio et fauore. Octonis impera
toris de carcere liberatur et regno resti
tuitur. Hic hugo magnus parisien
comes accepit in coniugem bathil
dem aliam sororem. Octonis et ge
rige uxoris regis ludowici predicti
et fuit s̃ data fedus et concordiam
habendam cum rege ludowico pdco
ex quo matrimonio. s. hugonis et
bathildis natus fuit. Hugo capet
q̃ postea regnauit in francia. Huic
ludowico successit lotharius filiꝰ eiꝰ
alius autem fuit dux lotharingie
s. karolus

Lotharius igitur xxxviij· rex franco
rum cepit regnare anno dñi·ix·c·
lv· et regnauit annis xxxi· Hic
bellicosꝰ fuit et contra imperatorem
octonem multas victorias habuit. et
in multis aliis bellis clarus fuit.
Tandem cum imperatore pacificatus ve
neno obiit q uxor eiꝰ adultera sibi
propinauit. Cui successit eiꝰ fi
lius ludowicus.

Lotharius veneno datꝰ p
uxorem adultera mor.

Ludowicus igitur filius lotharij xx
xviij· rex francorum cepit regnare
anno dñi·ix·c· lxxxvj· et regna
uit vno anno quo mortuo sine libe
ris veneno a sua coniuge blanca pro
pinato ut in quibusdam cronicis inue
nit et in castro compendij in eccla sc̃e co
nelii tumulato francia regnum ad ka
rolum lotharingie ducem patruu
dicti ludowici fremq; lotharij uide
trãsferre uolebant. Sz dum karolꝰ
rem differt ab hugone chapet puri
siorum comite proditorie capitur in
carcere ponit̃ur et regnum francie oc
cupat Hic hugo capet comes
parisien pretendebat se hre ius i re
gno ex psona octonis q̃ fuit electꝰ
in regem post mortem ludowici balbi

Ludowicus veneno dato p
uxorem interijt

finit posteritas karoli magni

ut supra plene narratum est Cuius
octonus frater fuit robertus dux q si
militer fratre mortuo contendebat de
regno ¶ Huius roberti filius fuit hu
go magnus comes parisien q fuit pa
trinus hugonis chapet pmi regis
de genere suo. ut hec legunt in cro
nica sigiberti. ¶ Et est notandum
q hic finita fuit posteritas karoli
magni qm ad regnum francorum et
transiunt regnum ad progenem co
mitum parisien. regnauerat quoq;
dicta progenes karolenciu. cc. xv
vb. annis incipiendo a pmo anno
pipini regis q fuit pmus rex de qbus
memorato est ē.

Hugo chapet

Sin capuas sic dictus q
dum puer erat capucia ludo auferre solebat xxxb. rex francorum spre
to karolo duce lotharingie consob
rino suo ylam duarum sororum filij
erant ut supra narratum est. Cui
karolo regnum francie jure heredi
tario debebat afranias apud nouy
omum regio solio sublimatur. Eode
anno quo ludouicus inuenis ē de
functus non tamē uoluit coronari
donec karolo duci lotharingie sup
dictus cui ut ē dictum ē regnum fran
cie debebatur viam uniuerse carnis
ingressus ē q fuit usurpati regni a
no seando Cepit regnare anno dnī
mxc. lxxxx. et regnauit annis nouez

¶ Hic postp Uno anno regnauerat
roberto filium suum consortem re
gni fecit rpm q remis fecit solepnit
coronari. Iste agbusdam historiogr
phis non ponitur in recta linea francie
regum qr regnum mutauit. et qr non
erat de genere prædecaum regum et
qr dyademate non ē usus h communit
inter reges francie secundum veras
historias numatur ¶ Huic successit
robertus filius eius

Robertus

igitur pissimus filius
hugonis predicti mortuo pē xxxb.
rex francorum cepit regnare anno d
nīcxxxiij. o. lxxc. ix. et regnauit ānis
xxxiij. ¶ Hic constanciam cognomē
to candidam filiam guillermi comi
tis arelatēn natam de blanca sorore
gaufridi comitis andegauen duxit
uxorem ex qua genuit quatuor filios
s. hugonem q dictus ē flos juuenu
heuricum q s' successit ī regno. Hu
gone pmortuo robertum et oddone
¶ Hic literatus fuit cui magister
fuit gilbertus phūs q fuit archiepūs
remen demum reuenaten et tandez
papa uocatus siluester secundus. Hu
ic successit heurico

Henric⁹

dicti roberti
filius. xxv
vij⁹ rex francorum Cepit
regnare anno dnīmm. o. xxxvij⁰. et
regnauit annis xxbj. hic ex āna uxo
re sua tres filios habuit philippum
hugonem et robertum. q roberto puer
obijt. hugo fuit comes nemoracen
philippus uero successit in regno hē
rico predicto

Philipp⁹

Predicti
henrici fi
lius. xxvbij⁹ rex francorū
Cepit regnare anno dnīmm o. lxx⁰
et regnauit annis xlbiij. ¶ Hic mi
litaris homo fuit filium florentij du
cis frisie bertam nomine accepit in
coniugem ex qua genuit filium no
mine ludouicum ¶ Hic repudia
ta bertha suo iudicio accepit aliaz
bertrandam nomine filiam simonis
comitis de monte forti. q comiti an
degauen nupta erat Cui dictus rex
eam abstulit et illicite suo lateri so
ciauit et ex ea suscepit filios philip
pum et florum pquod ubanus pp
ipm excommunicauit et ipm illegitimaz
uxorem dimittere et ad p̄m redire co
pellit ¶ Hunc successit eius filius lu
douicus cognomento grossus.

Ludouicus

igitur grossus filius phi
lippi predicti. xxxix. rex francorum
cepit regnare anno dnīmm. o. C.
vm. et regnauit annis xxbiij. Hic
aurelianis a gilberto seuon archiepo
ni regem inunctus est ¶ Huic suc
cessit filius eius ludouicus

Ludouicus

predicti ludouici grossi
filius. xl. rex francorum cepit regna
re anno dnīmm. o. C. xxxb. et re
gnauit annis. xlij. Hic cum morbo

puralis labrareť filum suum philli
pum puerum in festo oīum sanctorum
remis aguillermo remen archiepō a
umaulo dicti philippi fecit solepniter
coronari. Hinc successit eiꝰ filius phi
lippꝰ.

Philippus predicti ludouja
filiꝰ. xlꝰ. rex francorum ce
pit regnare anno dominꝯ. oꝰ. lxxix.
et regnauit. vl mīs. Hic fortunatissiō
fuit et totum regnum franciae ordinauit
Obijtqꝫ apud medontam. Cui succes
sit eiꝰ filiꝰ ludouicus

Ludouicus predicti regis philippi filiꝰ
xlijꝰ rex francorum cepit regnare ano
dominꝯ. oꝰ. ijꝰ. xcvijꝰ. et regnauit annis
tribus. Hic blancam filiam regis cas
telle habuit in uxorem. ex qua natus e
filiꝰ eius ludouicus in festo beati mar
cij. Item ex ea natus e karolus qui
fuit andegauie et prouincie comes. Ꝑ
postmodum rex cecilie et alfonsꝰ qui
fuit comes tholose et pictauie et robe
tus qui fuit comes atrebatēn. Hic rex
auymone obsedit et cepit. Cui suc
cessit filius eius pmogenitꝰ ludouicꝰ

Ludouicus predicti regis filiꝰ. xlmusꝰ.
rex francorum incepit regnare anno
dominꝯ. oꝰ. ijꝰ. b. lxꝰ. et regnauit annis
xlmusꝰ. Hic sanctus e annumeratus
cathologo confessorum. huc mortuꝰ
fuit tunicis in seruicio ihū xpi. Habu
itqꝫ ex uxore sua margarita filia ya
mundi berengarij comitis prouincie
nobilem prolem. videlicet pmogeni
tum qui obijt juuenis philippum qui
et successit in regnum comitem pe
tuerrensem et robertum comitem
clā motēn et ysabellem que nupta fuit
regi nauarre theobaldo et blancam
que nupsit ferrando filio regis castelle
Huic successit filiꝰ eius philippꝰ

Philippus predicti sancti regis
ludouja filius. xlmusꝰ. rex frācorum
cepit regnare anno dominꝯ. oꝰ. ijꝰ.
lxb. et regnauit annis quindecim.
Hic reuersus e tunicis cum sacro
corpore in monasterio sancti dionisij
ecclīastice tradito sepulture remisꝰ
solēpniter in ungitur et coronatur. Hꝫ
de ysabella filia regis aragonum du
os filios habuit philippum et karo
lum quorum pmꝰ regnauit post eū
memorata uero ysabellis dum reue
teretur in francian cum uxore suo de
passagio transiīmo die mercurij ant
festum purificationis beate marie vir
ginis diem clausit extremum. et dic
tus philippꝰ secundam duxit uxorē
s. mariam filiam ducis barbantie ex
qua genuit unum filium nomine
ludouicum qꝫ fuit postea comes ebroy
cēn et unam filiam nomine ysabellez
quam postea rex anglie oddoardus
senior ē matīmonio copulauit. pre
fato quoqꝫ philippus dum īmume
rabilem exercitum in aragoniam du
ceret. contra petrum de aragonia tuc
regem aragonum sed a regno depsi
tum in dicto exercitu in ſippimano
moritur. delatiqꝫ fuit de perpimano
corpus eiꝰ parisius. et in monasterio
sancti dionisij solepniter tumulatuꝫ
Cor uō ipiꝰ in ecc firm predicatorum
parisiꝰ est sepultum. Cui successit
filius eius philippus

Philippꝰ igit predicti
regis phi
lippi filiꝰ dictus pulcher
xlvꝰ. rex francorum incepit regnare
anno dominꝯ. oꝰ. ijꝰ. lxxxvꝰ. et regnauit
annis xxvij. Hic inunctus et corona
tus in regem anno dominꝯ. oꝰ. ijꝰ. xlvꝰ.
Hic ad huc pre uiuente duxit uxo
rem iohām filiam et hęredem henrici
regis nauarre ex qua genuit ludouj
cum pmogenitum qui ad huc uiuēs
cum in regem nauarre coronari fe
cit. data e filia ducis burgundie i uxo
rem anno dominꝯ. oꝰ. mꝰ. vij. Item
ex eadem genuit philippum et karo
lum qꝫ duas sorores germanas filiaꝫ
comitis burgundie et comitisse atre
batēn duxerunt post modum i uxores
anno dominꝯ predicto. oꝰ. ijꝰ. vij. Item
ex eadem genuit robertum qui in pue
ricia mortuus fuit. Finitqꝫ sepultuꝰ
in monasterio dnārum de pyrsiaco.
Item ex eadem genuit filiam pul
cherrimam et sapientissimam noīe
ysabellem quam duxit post modum
in uxorem impior oddardꝰ rex anglie
filiꝰ oddoardi senioris. Hic corpo
re et animo pulcherrimus fuit ho
nestissimꝰ in moribꝰ et ultra huā

modum extitit omnib⁹ grole. Flandrienses quoq; rebellantes licet cum magno labore compescuit oddoardo seniorem regis anglie in uuastonia et in multis alijs regni francorum ptibus nouos motus meditantem sua prudencia et strenuitate cessare coegit. et ipm sua sapiencia p affinitatem ad amicaciam obligauit pallacium mirificum parisiis constituit et totum regnum suum mirabilibus maneriis et edificijs uenustauit. et catholice fidei uerus pluscq; zelator. Templariorum abhominabilez pfidiam confudit atq; destruxit ap pyssiacum locum dñarum pulcherrimum et solepnissimum ostruxit et uerus religionis amator fribus predicatoribus minoribus et sancti augustini multa bona et elemosias magnas fecit et erga ecc⁹ et pia loca regni sui deuocione promptus multas ymunitates et preuilegia concessit eisdem. decessit quoq; anno dominj a⁹. nr⁹. xiiij⁰. die beati andree apli et apud sanctum dionysium extitit ut decuit talem ac tm pnapem solenit tumulat⁹

Ludwicus⁹

predicti regis philippi. xlv. rex francorum. incepit regnare anno dominj. a⁹. nr⁹. xiiij⁰. et regnauit ano uno mensibus sex diebus septem. Hic post adepta regni hisigmia notabilissimam et sapientissimam dominam clemenciam filiam olim karoli martelli filij regis cecilie et sororis regis ungarie duxit uxorem cum qua pmodo tempore regnauit. si in matura morte pnetus apud stm dyonysium more regio extitit magnifice tumulat⁹

Cui successit frater eius philippus.

Philippus iiij⁹

igitur dictus longus q; magnus fuit corpore atq; pulcherrimo atq; prudens atq; magnificus xlvij⁰. rex francorum incepit regnare anno dominj. a⁹. nr⁹. xlv⁰. Et regnauit annis. v. mensibus. vj⁰. diebus xviij⁰

Hic quoq; iuuenis etate et sapiencia et eloq̃cia senex. negocium electionis sumi pontificis sibi a frē commissum prudenter direxit et ad finē gratum debitum pduxit ecc̃ q; negocium eius prudencia et fides extitit p totū collegium cardinalium mirabiliter comendata. Hic motus conspiratorum q; iam multum ualuerant in multis regni francorum ptibus sine uiribus prudencia q; compescuit. et flandrēses iam nouos motus meditantes uiriliter sapienterq; sedauit. Hic sapientissimam et nobilissimam dñam iohannam filiam comitis burgondie et comitisse atrebatēsis duxit uxorez ex qua duas filias procreauit q̃rum unam duxit burgondie. aliam comiti flandrie coniugio copulauit. Cui q; pro sua iusticia munificencia fide pietate morū q; mirabili grauitate omnib⁹ esset acceptus in sexto regni sui anno uolente dño q; omnem carnem mortis subiecit ymperio post longum et tediosum egritudinem ujam unusquisq; est ingressus. Et apud stm dionysium more regio tumulat⁹. Cui successit frater eius karolus. Si ulterius cupis scire genologiam regum francorum uide eorum gesta ad q̃ te remitto. Nunc quoq; ad seriem et ordinem historie aqua prosecucionda p ordinem historiam regum francie diu diutius redeamus

Theodosius

xlij⁰. ab augusto ai ualentiniano fratre predicti gratiani imperatoris interfecti imperium orbis obtinuit. anno dominj. ij⁰. cc. xj⁰. ab urbe condita. a⁹. c. xlij⁰. ab incarnacione mundi. m⁰. ij⁰. lxj⁰. et imperauit annis undecim. Hic theodosius fuit corpore ac moribus tranquillus. clemens misericors communis rei publice ampliator precipuus solo habitu a ceteris differens in omnibus honorificis uerum effusior in donis. Iste xpianissimus imperator hostes suos ieunio et oracione prostrauit ppter uirtutum pfectionem etiam a barbaris summo diligebatur affectu. Dñ multe nationes tp̃e procurante ad xpm conuerse pdola reliquerunt. Hic imperatoris tempore. Siricus primus natione romanus anno. m⁰. ij⁰. in cathedra petri sedit annis xv. mensibus xi. diebus xv. Hic manicheos inuenit in urbe quos exilio condempnauit

fmjt historia regum francie

nos singulare meum usum habemus

ñ siricus

et constituit ut non peiperent gēm
am fidelibus. Sz si quis de eadem
secta conuersꝰ rediret ad eccliam illa
tenus communicaret n̄ religionem ī
traret in qua omīb⁹ diebꝰ uite siue
obnoxiꝰ teneretur lesumjse et ozō
mbꝰ macteratus. et sic dispositꝰ via
tiam accipiat ¶ Tempore huius
mpatoris beatꝰ augꝰ floruit. que
q̄nita et qualia sc̄ripserit satis claret
Vnde mille et trecenta libros sc̄ripsisse refertur. quorum nomina si
quis scire uoluerit legat librum
suum retractacōmum p̄mum et
secundum in quibꝰ librorum suoz
magis audentiorum intencionem
declarat multos tamen libros fecat
q̄ ibi non continent. Sz ep̄las quoz
et sermones fecat uigintos. Vnde
legitur quēdam magnum de deo
de ipō dixisse mentitur q̄ totum le
legisse fatetur inter ipm quoq; bt̄z
augustinum et beatum ōnymuz
aliqua sunt controuersia in opiō
ombus semp tamen infra limites
fidei et caritatis siant apparet ī epis
tolis quam s̄ mutuem dīgebant
augustinum tamen sanas magis
tenet et sequt̄ stola theologie. Sz
de hoc ē sermo prolixus q̄ p̄nti ob
ujat operi ¶ Hoc tempore iohānis
anachorita in egipto claruit etiā
tempore dicti p̄ntificis in emaus
castello judee natus est puer ab vm
bilico sursum duplꝰ duo habens
capita. et alia omia hmōi duo vno
ridente interdum alter flebat. vno
dormiente aliquō alter ujgilabat
q̄q; actus similes faciebāt duobꝰ
annis fere uiuerunt et uno ujta fū
to alter diebus quatuor supuiuit
¶ Quid autem de dicto et aliis mos
tris sit sentiendum ¶ Non supua
cuum puto gręce am que hic narrā
tur et alia q̄ genciuum refert hist̄o.
ex hoc filijs uel pauis ex illo vno
homine. vñ etiam ip̄i extiterunt
sint propagata. phibent enim his
torie q̄dam vnum hr̄e oculum ī fro
te media q̄busdam plantas esse re
sus post crura. q̄busdam utriusq; se
xus esse nām et dextram mammillā
uirilem sinistram muliebrem uia
busq; interesse coeundo et gignere et
parere. alios ora nō esse eosq; p ma
res tm̄mō alui uiuere. ubi quīq̄
nos contigere feminas et octauū
uite annū non excedere ¶ Item fe
runt esse gentem ubi singula crura
in pedibꝰ habent nec poplitem flectūt
et sunt mirabilis celeritatis quos sao
pedas uocant q̄ p esse in terra iacē
tes resupini umbra se pedum conte
gunt quosdam sine ceruice oculos
habentes in humeris. Vltra illa sūt
alia portenta in magnitudine toci
corporis. ultra comunem hominuz
modum excrescentia. ¶ Quītus sunt
tition m. ir. ingenibꝰ iacens humero
testante alia pigmie tocius corporis
quos greca figmeos uocant eo q̄ sūt
statura cubitales. alia magnitudiē
palmi ueluti capite informi aut su
perfluis membrorum ptibꝰ. ut bicapi
tes tūjam uel sinodotes quibꝰ ore
mum protendunt dentes. alia de
fectu palmi in quibꝰ altera pars pri
mum defecat ab altera ut manꝰ a
manu uel pes a pede. alia discasione
ut siue manu aut capite generata
quos greca sterioscios uocant. alia q̄
in pte trāsfigurantꝰ sic q̄ leonis hnt
multum uel canis uel taurinum ca
put aut corpus ut ex paliphe filia so
lis memorant gentium mirotauz
q̄ gręci ethiomorphian uocant. alia
q̄ ex om̄ pte transfigurantur ī alienc
creationis portentum ut ex mulie
re natus sit hat̄ historia generatuz
alia q̄ sine trāsfiguratione muta
cem hnt membrorum ut oculos
in pectore uel aures in fronte supra
tempora uel sicut aristoteles tradidit
q̄dam in sinistra parte tcau. pi dextā
pte splen habuisse ¶ Alia secundū
nature rōnem ut in alia manu di
giti plures coagulati et coherentes
reperiuntꝰ in alia myna simus in
pedibꝰ. Alia hmōi in maturam et in
temperatam creacōm siant hi q̄ denta
ti nascuntꝰ siue barbati uel cam ¶ Sic
autem in singulis gentibꝰ q̄dam mos
tra sunt hominum. Sta in vniuerso
gñe humano. q̄dam mōstra sunt
genciuum ut gigantes cenocephali
ciclopes et cetera gigantes dictos sūe
greci sermones etimologiam q̄ eos
gigenes existimant idest terrigenas
eo p eos fabulose parens trā mirāc
sa mole et similes s̄ genuerit. Hic
enim trā appellatur gens gentibus
licet eos et teire filios mulgus nocet
quorum genus incertum ē. falsē q̄
opinatur q̄dam impiti te sac̄ sc̄ptis
preuaricatores angelos cum filiabꝰ
hominum aīt diluuium conatibu
sse et mox natos gigantes. i. nimpi
grandes et fortes ujros de q̄bus trā

floret agr

sc̄ripserit dicta agr
bm dict̄ ōnymuz

p̄ mōstruum
singulare

de mōstris

completa ē. Cenocephali appellant co q̄ camina capita habeant quoſq ipē latratu magis beſtias quā homines confitetur ¶ Hij in india naſcūt Ciclopes quoq; eadem india gignūt et dictos aclopes co q̄ unum habere ocaulum in fronte media phibentur hij et agriophagiti diunt ppr q̄d ſolas ferarū carnes edunt. alios ſine ceruicibus gignī oculos hūtes in humeris in ultimo autem oriētis monſtruoſe genaum faces ſtribunt. Alie ſine naribus equali uoo oris plamae habentes multis. Alie labro ſubteriori adeo prominenti. ut in ſolis ardoribus totam ex eo faciem contegāt dormientes. aliis concreta ora eſſe modico tantum foramine calamis auenarum prius haurientes. Nonnulli ſine linguis ee diunt inuicem ſermonis utentes nutu uel motu ¶ Ponothas apud ſtuchnam eſſe ferunt tam diffuſa magnitudine aurium ut omē corpa ex eis contegant arthaphatite in ethiopia prom ut pecora ambulare diait quadragieſſimum ute annum nullo ſuppgreditur. ¶ Gaturi homines ſint aduncas naribus in frontibus cornua hūtes capparum pedibus ſimles q̄lem in ſolitudine anthompus ſatis uidit q̄ etiam interrogatus adi ſeruo reſpondiſſe ferunt dictus niſi ego ſum unus ex accolis heremi q̄s uario delusa errore gentilitas faunos ſatiroſq; colit diunt et q̄dam ſiluestres homines q̄ nō nulli faunos ſicanos uocant ¶ Antipodes in libia plantas uerſas habent poſt crura et octonos digitos in plantis. ¶ Yppodes in ſtuthia ſunt humana formam et eq̄nos pedes hūtes. in india gentem ferunt q̄ macrobi nuncupant xij. pedum ſtaturam habentes. ¶ Et eſt gens ubi ſtatura cubitalis quos grea a cubito pigmeos uocant de qua ē dixim. Hyperborei in die tenent q̄bus dianus eſt occeanus. Si uera ſunt dicat beatus q̄ de illarum natōnum uarietate et tanta inter ſe et nobiſcum diuerſitate traduntur ſi diffinitione illa meliuſ dunt ut rōalia animalia ſint atq; mortalia ab eodem ipō uno patre oīum ſtirpem trahere confitendum eſt ¶ Diuntur autem et alia hominum fabuloſa portenta q̄ nō ſūt ſed ficta in cauſis rerum interpūtant Gerionem hiſpanie regem triplici forma dictum. fuerunt enim tres frēs tante concordie ut in tribus corporibus quaſi una eſſet anima ¶ Gorgones quoq; meretrices tm talēq; alpicientes conuertebant in lapides habentes unum oculum quo inuicē utebant. fuerunt autem treſ ſorores unius pulētudinis quaſi unius oculi q̄ ita ſpectatores ſuos ſtrepere faciebant ut uerē eos putarent in lapides ¶ Hirenas tres finguſt fuiſſe ex pte uoluares ex pte uirgines hūtes alas et ungulas. quarū una uoce. altera tibijs. altera lira canebant Q̄ ulletos naugantes ad naufragiū trahebant ſecundum autem ueritatem meretrices fuerunt q̄ trāſeuntes q̄libet deducebant ad eſtēſtatem. hiſ ſuete ſunt ferre naufragia. alas aut habuiſſe et ungulas q̄ amor et uolat et uulnerat. ¶ Gallam quoq; ferunt feminam capitibus ſuctinita caninis cum latratibus magnis ppr fretum ſicli maris in quo nauigātes uortiabus inter ſe concurrentiū undarum exterriti latrare exiſtimāt undas quas ſorbentis eſtus uorago colliđit ¶ fingunt et mōſtra q̄dā irrōnabilium animantium ut cerberum inferorum canem tria capita hūtem ſignificantem p eum treſ etates p quas mors hominem deuorat. i. infantiam iuuentutem et ſenectutem q̄ quidem ō dictum cerberum putat quaſi carneuorum. i. carnem uorans ¶ Diant et idrā ſerpentem anfractuoſum capitibus q̄ cedra dī q̄ uno celō tria capita extare debuit Sz conſtat idram locum fuiſſe enormentem aquas uaſtantem utpotā ciuitatem in quo uno meatu clauſo multi erumpebant. q̄ herailes ydens loca illa ex auerit. et ſic aque clauſit meatū. Nam ydra ab aqua dicta eſt hinc mencōm facit. Ambroſius in ſimilitudinem hereſium dicens. Hereſes enim uelut ydra quedam fabulatum uulneribus ſuis creuit. et dum ſepe reſcindit pullulant igni debita intendiaq; peritura ¶ Fingunt et chymeram triformem beſtiam ore leo poſtremis ptibus draco media capreā quā q̄dā phiſiologi nō animal. Sz talem mōtem eſſe aſſunt quibuſdam locis leones et capras nutrientem q̄ly dam locis ardentem. q̄buſdam plenum ſerpentibus hunc bolloro fons habitabilem feat. Unde chymeram

Cicloꝑes

de anapodis

de gorgonibus

nō expoñam ſirenarum.

de ydra

de chymera

de gerione yſpanie

¶ de centauro

¶ de tempiotauro

¶ de onocentauro

diatur occidisse. ¶ Centauro autē
spēs uocabulum indidit. i. homo eq°
mixtus quos quidam fuisse equites
thessalorum dicunt. sed pro eo q; dis
currentes in bello uelut unum corp⁹
equorum et hominum uiderentur in
de centauros fictos asseruerunt. ¶ So
ro mynotaurum nomē supposse ex
tauro et homine qualem bestiam di
cunt fabulose in labyrintho inclusā
fuisse de qua ouidius sem luem q;
sempiternumq; luem. ¶ Onocentau
ro autem uocatum eo q; media ho
minis spēs media asini esse dicatur
sicut et ypocentauri quod equorū
hominumq; in eis natura coniuncta
fuisse putatur

Archadius

et honorius frēs filij theo
dosij supradicti nichyma romanam im
perij susceperunt post mortem dicti
theodosij et imperauerunt simul ā
nis xiij. archadio moriente honorio
in occidente uiuēte. ¶ Hi duo frēs im
perij curam et palacij disciplinam duo
bꝰ uiris potentibꝰ ymiserunt ruphi
no. s. et stilliconi. q; autem isti ruphinus
et stilliconius agere conati sunt exitꝰ
demonstrabit. Nam affectantes impe
riale fastigium barbaras gentes in mi
cuerunt atq; fouerunt q̄ barbare natiō
nes cum ducibꝰ suis. s. alarico rege go
thorum et radagosa omnium precedē
cium hostium in maximo roma
norum urbis dei potentia in puluere
sunt redacte, q̄ quis enim alaricꝰ rex
gothorum urbem ruperit et magnā
ptem ytalie ferroq; uastauerit finali
tamē alarico rege dei misericordia auxi
subita morte defuncto. tota illa goth
rum īenarrabilis multitudo ad nichi
lum est redacta ¶ Tota enim p ytali
am huc atq; illuc dispersa hostili gla
dio periit. Et q; bella gothorum fue
runt maxima et inter maxima gesta na
randa. iō sub breuiloquio pīti opi
amotauj gothorum et aliquarum
aliarum gēnium simul cum gothis
conairrentium. s. siculorum alanorū
et vandalorum originem ne proli
xitas pīti proposito contradicat ¶ Ꝫ

origo gotorū

¶ Tres filios noe. s. Sem. cham. et
iapheth. Coeperat sacer esse testatus ab
ipis q̄ prope oīum hominum gena
per t̄pretitam mundi regionem. i.
asiam europam et affricam est dis
minatum. Alij sem orientalem pla
gam. s. asiam cum filijs ioctani filij
noe nati post diluuium possederunt
¶ filij iapheth septentionalem. s. eu
ropam ¶ filij cham meridionalem
s. libiam siue affricam inhabitaue
runt nata sunt filij iapheth magog
et tubal. et alij plures de magog go
thi. de tubal uero hispanj et ytali or
ti censentur. Verum q̄ ante q̄ gothorū
historia ulterius ordinatur de sueuis
cum iste tres nationes quodāmodo
gothos p̄cesserunt in potentatu fiendi
sunt sermones. Sueuj enim agerima
nis duxerunt originem q̄ a flumine
ueno nominātur ¶ Vandalj a gen
lis uenerunt q̄ a vbandalico fluuio
nominant⁹ ¶ Alanj autem ab om
nis q̄ mic unigari nominātur orti sunt
et iano fluuio eis nomen imposuit
isti alanj saltem una pars ī finibus
uastonie et nauarre hodie habitāt
et nasuli omnium nomine uocant⁹
supranominatas te nationes uidelicet a
lanj sueuj et vbandali hispaniam
occupantes urbes intendunt substi
cias direptas exurunt ita ut huma
ne carnes uj famis deuorarentur
appetit⁹ edebant filios suos mīes
pestis quoq; morientium finne glo
dio ac peste cadauerib⁹ assuete etiā
in uiuorum effrebuntur interitum
Dictaq; clades et mala era. iiij. xl viij.
hispanos inuaserunt. Vt aut̄ hui
originem supponit era est stiendum q
dudum aliquj p olimpiades aliq;
annos reliq; p eram tempus cōpu
tabant. Est autem olimpias tpūs
quatuor annorum q̄bus olim greci
certamine uacabant et in q̄nto a
no certabant Vocabat⁹ autem cer
tamen illud olimpias ab olimpo
monte. era uero singulorum ānō
rum erat recepta cesare augusto q̄
primum censum evagitato romanā
urbem describsit. Data autem era
q; omnis orbis es reddere profitetur
est rei pu. ¶ Post plagarum duram
pmaem quib⁹ hystruma cesa est. tā
dem barbari ad pacem dō misericor
diuerti in possessionem s'cie prouincia
diuidunt galleciam enim vbandali
et sueuj occupant. Alanj lusitaniaz
et cartaginensem prouinciam hispa
nj aut̄ p ciuitates et castella residua
plagis afflicti barbarorum dicio
miserabiliter seruituti se subiciunt
ad eo tamē horrida est hec gens. Vt
si famen in bello passa fuerit uenaz

¶ de magog gothi

¶ de tubal hispanj et ytali

¶ de uastatione hyspanie

¶ Vnde habuit gothi origem et era

¶ olimpias

tangat eā et sic excludat hausto sanguine famem.

Hinc lento

pertranseam prē regnum hyspanie. Est sciendum q hec patria ab ysi q ē unum. uel solum et pui q ē totum. et ya q ē stella. quasi sola tota stella. dicitur hyspania q multorum puiu legionum progatiuis inter alia mundi regna a domino meruit insignri dicitur et ab ibero flumine yberia et ab hespero occidentis stella hesperia. q sicut hec stella in occiduo climate fulget inter sidera sic et hyspania q lz situ in ultimis regionibus sit ultima non tamen in donis et totius ymo it pmas p. Nec ē deus salubritate dotata animalium foecundum fluminum et pistium affluxum ditata arborum amenitate et ferarum cuctarum ad ulū utilitatis et delectationis hominum sententia amplissime dinoscit habundare. Nec serico argento et auro purissimo ceteras emīet regiones excellit orbem uniuersum in auibus siluestribus et domesticis in equis pulcherrimis agilitate mirabili velocissimis in bellicosis militibus teste quodam sapiente q mores eorum instituis dixit hesperus est bellis propitius utilisq; begnino impaciens fortis audax animis uulnera mortis. pernolat ingenio gaudens in munere dando. Ultra illa lyna temporalia ompia in tantum celestibus dotauit donis ut protinus apl'orum iacobi corpus sibi trāsmitteret perpetuo carmis amplectendo genuit. etiam hec patria illos duos tirones insignes laurentium. s. et uincentium quoz sanctitate tota refulget ecc'a. Edidit etiam xpi ad letum marcellum centurionem cum beatissima consorte sua nouia et yq. filiis centurionibus et xpi martiribus. Nemam ad seueriani Cartaginen ducem q de uxore theodora tres doctores inclitissimos. leandrū. ysidorum. et fulgentium epos et duas filias florentinam virginem religiosarum abatissam et theodosiam gloriosam reginam filios et filias meruit obtinere quales hij doctores fuerint in eorum florigeris libris orbis experitur cotidie uniuersis extollit etiam hispaniam ille romanus papa damasus natione ystanus q pre ceteris ecclesiam apostolorum pnapis

Nō de laudibus hyspanie usq; in finem. c.

Nō

S. damasus

petri opere mirifico fundauit rome. S. isidorus hispalensis

leonsius toletanus archiepus yspaniam laudabilem reddit q uiuens in corpore pulcro celesti aregina celorum meruit insigniri. Nec tacebo beatissimum fraylanum legionen epm super quez spūs scūs in columbe specie descendit auditum labia immissis ardentibus primis nō estuarunt innumerabiles q dem sunt sancti in illa patria procreati ut sabina aristeta. felix fructuosus eulalia. marina. eufemia. et alij plures quorum nomina narrare lōgum esset. Sz pretereundum nō ē q stissimi dñi ais et anthonio q aplorum opa mīb adinuenerunt temporibus edidit. Dominico ordinem predicatorum instituit sancto spū suggerēte francisco in ordine pauperum stitate sucessit primus. Quid plura beatum quoq; consulem neruam et trayanum hyspania rome dedit imperatores strēnuos q rem publicaz ad modum auxerunt licet dira pse cutione xpianos fuerint persecuti. Theodosium aug etiam sucesserunt in imperio duo filij et neptes sucessiue xpianissimum yspania genuit q romanum decorauit imperium legibus eqtatis. Et ut multa paucis claudam. hyt yspani martires et confessores. inter sanctos sanctissimos. hyt doctores inter doctos doctissimos. halent mundi sapientes inter peritos sapientissimos. halent et milites strēnuos inter alios orbis pugnatores. Gaudeat igitur princeps et rex q habet huic populos regere et gubernare. quorum regni cronica breui sub compendio huic pti operi anotandum duxi quorum pmo rex Hispanorum.

Hispanus

nomine extitit ut dictū est q famosam urbem condidit quā suo ex nomine yspalim nominauit et in ea solium regni firmauit. aq etiam yspania nomē traxit. qui bus fluxo exi quadringentesima. xvij. sucessit. Gondericus pmo in hyspania gonderico rex Vandalorū pcessit regnans in galliae ptibo annis xviij. Cui sucessit frater suus gyserico et regnauit annis decem. q ex fide catholica effectus apostata in arianā ferē pmo transisse pfidiam. hic sacer

Nota

(3)

dotes ab eccl̃is pellit martires plurimos efficiat ut uirgta propheaam dimelis dei mutatis sanctorum misteriis ecclesias xp̃i hostiby tradant neq; iam diuinj cultj loca sed suorum esse habitacula iussit. Siaq; post multoz xp̃ianorum spolia atq; neces moritur regnj suj ãno xo. Cui successit Vinthicj filio eius et regnauit annis septem. mensibj q̃nq; q̃ et xp̃e arriano infatuat furore eccl̃iam p totum affricam atrocior p̃e p̃sequit̃ eccl̃ias tollit sacerdotes et cuncti ordinis clericos exilio mittit monachos quoq; laycos diuersis q̃ tuor mjlia exilijs durioribj relegauit martires sicut confessoribj linguas abscidit q̃ linguis abscisis perfecte ulq; in finem locuti sunt Vinthicj autem post jnumerabiles suorum impietatis strages quas in catholicos exercuerat. bnj regnj suj anno amictis effusis iusteribus miserabiliter uitam finiuit ¶ Cui successit guntamundus regnãs annis quatuordecim q̃ statim eccl̃ie pacem reformans catholicos ab exilio reuocauit ¶ Cui successit trasemũdus regnans annis xxbij. mensibj quatuor Hic arriana insania plenus catholicos p̃sequit̃ eccl̃as claudit in sardinia exilio et omi affricana eccl̃ia. Cui xv. epi̇s mittit nec sunt hec p̃ma plectio. Nam in abel p̃mo iusto ecc̃a puta cepit q̃ in singul' usq; patitur et usq; in finem seculi patietur beato dicente gregorio. Abel cui renuit quem cayn malicia nõ exercet ¶ Cui successit yldericus regnans annis nouem et mẽsibj tres. Iste non obstante sacm̃ento a suo astrictus predecessore ne catholicas suo in regno pacem daret aut eccl̃as aperiret aut p̃uilegia restituerz precepit sacerdotes catholicos ab exilio reduci et eccl̃as aperiri. quib̃ gilmer cepto tirañide regnio p̃uat. Et regnauit annis quatuor quem guillermus iustinianus imperator occidit i bello Sic regnum Vandalorum cũ populo suo atq; stirpe deletur quod p̃malit centum. vir. annis. Ab anno p̃mo gẽserici regis ad interitum gilmeri qui q̃dem Vandalu nuc̃ polom nominãtur pariter et diamꝰ

Hucusq; uero

ut p̃missum est cum p̃na p̃ eorum emerito hyspanias igressi sunt simul cum alanis et Vandalis q̃ omẽm galleciam cum Vandalis occupauerunt. Vuandal' autem i affricam transeuntibj soli sueuj galleciaz sortiti sunt q̃bus p̃sunt in hyspania Hermenericus annis xxxvj. Cui succedit rechilla filio eiꝰ. et regnauit annis ix. Hic andeuotum romane milicie ducem ad sigilum betice prouincie fluuium jnito bello prostrauit magnis eius auri argentiq; copijs occupatis inde emeritam obsessaz ingredit̃ atq; obtentam proprio regnio associat. Conseqũter hyspalim obtenta bethicam et cartaginem p̃uincias in suam p̃tatem reduat sicq; uitam finiuit. ¶ Cui succedit riuciarus eius filius et regnauit ãnis nouem. Hic habuit in conuigem filiam theodorici regis gothorum q̃ in sui regni initio uastones depredat̃ deinde profectꝰ ad cesaraugustanam regionem gothis auxiliantibj uastat Teragon prouinciam q̃ romano jmperio deseruiebat inuadit. Cartaginẽsj prouincie regiones quas riuella p̃ceps romanis reddiderat in predam mittit ad ultimum dum theodoricus rex gothorum in hyspaniaz ingrederetur inito prelio aduersus dictum riuallum p̃mo fugauit dein de captus occiditur extincto riuciaro Sueuj masdramam filie filium sibi regem ostituerunt q̃ regnauit duobj annis morbi bisfarie diuisi bna p̃s framentem pars alia masdram appellant. Nec mora fragmenta mortuo suo cui q̃ cum eo erant arimis inuidi sciatur et cum masdram pue minta piterpres lusitane dep̃edantur ¶ Subsequenter inter frumarium qui duobj annis regnauit post masdram et arimirum mundi omnib̃ sueuis in sua dicione reuocatis pacem cum galecthis reformauit ¶ Cui succedit theodomirꝰ aut theodomiro mirus succedit et tandem regnum sueuorum deletum in gothis transfertur quod mãsisse C. lxxbij. annis describitur de q̃bj gothis tela iam inchoata sic ordit̃.

Gotorum:

antiquissima origo de magog iaphet filio orti cum scitis una probant̃ origine q̃ occidentis glaaa

ha

iuga inhabitantes quecq; sunt ardua montium cum ceteris gentibq pssi debant aq̃bus sedibus tempestatibq et impetu uiorum q̃ nuc ungari diantur pulsi danubium transeu tes romanis se dederunt. sed dum iniurias eorum non sustinerent indignati arma sumunt tracam ir ruunt ytaliam uastant obsessam urbem romam capiunt gallias ag gre diuntur pcte factisq montibus pireneis hyspaniam ulq; puenit et ibi sedem iuste atq; imperium lo cauerunt ppuli naturam prompti ingenio alacres consuetudine bu ri busq; freti robore corporis ualidi sta ture magni uel medii eloquio clari manu prompti duri uulneribus siant ait poeta de ipis mortem q̃tẽp nunt laudato uulnere gẽte q̃bus tanta extitit magnitudo bellorum et tam excellens gloriose victorie vir tus ut roma ipũ uictrix oium populorum subacta captiuitatis iugo go thorum triumphis cederet et diu cunctarum gentium illis ut fama la deseruiret ¶ Hos europe omis ptimuere gentes alpium hijs cesarce duricies et Vandalica barbaries nõ tantum puincia eorum exterrita q̃ o pinione fugata est. quid pla gotho rum uigore alam extincti sunt. Sue uj quoq; actenus intra in accessoes yspanarum angelos artati sunt re uera nulla gens in orbe fuit q̃ roma num imperium adeo fatigauerit ut hij ¶ Isti sunt enim quos etiam al lexander uitandos pronũciauit. pir rus ptimuit. Cesar exhorruit p milia q̃ppe scala retrodiciabus uli sunt. postea regibq quorum oportet opera p ordinem cursim expnere et quo nomine actuq; regnauerint histo riam texere ¶ Sito quo stendus q̃ anno ab urbe condita vf. lbj. dũ pro arripiendo rei publice imperio magnus pompeyus. et illig cesar arma ciuilia commouissent. Gothi ad prebendum pompeyo auxilium in tessaliam aduerso cesarem pug turi uenerunt ubi p ceteras cesari forcias restiterunt quorum copia et uirtute turbato fertur fugam me ditasse si nox plio finem dedisset. tc cesar ait nec pompeyum sine victõ nec cesarem posse uinci. Nam si põ peius uincẽ nosset hodie cum tam asperrimos uiros haberet cesarem

supasset. ¶ Anno secundo ualeriam et galiem imperatorum p̃mo gothi distelis alpibq q̃bus inhabitabant greciam macedoniam pontum asiaz atq; illiriam uastauerunt. ex q̃bq illiriam et macedoniam. xb. annis fere renuerunt. Deinde aclaudio imperatore superati sedes q̃ppas petiũt romam autem claudium augustũ pro eo q̃ tam fortissimam gentem a finibus rei publice remouisset in signi gloria honorantes. In foro illi aureum clipeum in capitolio aure am statuam collocauerunt.

¶ Anno imperato ris Valẽt q̃nto i go thorum gente admistra nem suscepit athanaricus regnane anns tredecim. Anno uero octo de cimo impator in hystrium aduersq semetipsos in dictum athanaricum in quibq̃ superiorib̃ thanaricum i al lijs athalaricum et frigiderium diuisi sunt alteruq se credibq depopulantes q̃ athanaricis ad ualentem cõfugi ens. ꝛ ualente impatore arma fedre susceptq et adiuto frigiderium deuj cat. ¶ Huiq rei grã legatos ai mu neribq ad eundem impatorem mit tit et doctores ac epos pp suscipien dam xpiane fidei regulam popscit balens autem impator aueritate catho. fidei deuius et arriane he sis peruersitate detento missis here ticis doctoribq seu epis gothos per suasione nephanda suo errori aggre gauit vir ulq; pestiferum semine pmaoso trãsfudit in eis sicq; erro rẽ q̃ recens credulitas ebibit gens gothorum annis. xl. vemiq; te nuit qui tandem ad Vnitatem fidei catho. post deinsum dicti temporis p orthodoxum prem leandrũ yspa lẽ antistitem puenerunt in capã urbis romane que usq; in diem illũ cunctarum gentium Victrix extite rat. Excepto q̃ semel capta a gallis extiterat gothorum triumphis sub cubuit q̃ capao exigentibq meritis dementis nõ dubium facti extitit. Gothi tñ clementes extiterunt ut uo tum antea darent q̃ si ingrederent urbem quisq; romanorum in locis vbi inuenirent in uastacionem ur bis nõ mitterentur q̃ et post captõz obseruatũ. Et inter cetera legitur q̃

dum mua sti. ubis quidem ꝑpotens gothus uirginem ꝙdam consecrā et etatis pfecte reperisset cam ꝙ ho neste admonet ut si quid apud se ha beret auri et argenti proferret illa fi dei conscienca ꝙ habuit protulit. aī ꝙ ille uasorum formam et pulcitudi nem ex illa antiqua romanorum o pulencia mirarentur uirgo ait. Hec uasa mi de sacrario petri apli depor ta sunt. Hunc ꝑ plumere autes ista recapere ꝙ ego sacra hosti dare nō audeo. gothꝰ ille ad nomen apli mi mo pauore pterrito regi hec ꝑ mcam refert ꝙ confestim rex repetituri oīa ad sacratum scī petri p uirginem illā suma cum reuerencia iussit dicens cum romanis gessi bellum nō cum aplis dei. paulo post captam urbem mortuo alarico Adulphꝰ

Adulphus

a gothis in ytalie regno prefuit annis septem. Iste de ytali rediens gallias adiit. post relictis gallijs dum hyspanias peteret a quo dam ex suis barchinone iugulatus Erat autem. mis. ꝙnquagesima et go thus sigericus ꝓnceps effect annis tribꝫ. quo mortuo uallea sigericus successit et sex annis regnauit Hic ad hyspanias p constantinum patri cium euocatus cedes magnas crudeli bus ꝓpulis intulit Vandalos silingos in bethica omes bello cepit. dataq; ei ab imperatore ob meritum uicto rie secunda aſtama era. CCCC. lxiiij bullia sesterico defuncto Tendere dus successit in regno annis xviij. q; regno asturico mmme cōtenta pacis romane fedꝰ recusauit Ple raq; municipia romanorum uicta sedibꝫ suis occupauit. nec ti imprime erat cum amisso exercitu ignominio se suipatꝫ interijt era. mis. lxxv. Tu rismundꝰ eius filio prouectꝰ ad regi num q; tribꝫ regnauit annis q; cum in ipius regni sui exordijs multa ꝑpetraret insolenter aītheodrico et fridario frībꝫ suis fuit necatꝰ Cō secutꝰ theodericꝰ post frīam necē in regnum succedens. imperauit annis quatuordecim q; plurima bella strenu issime peregerit tandem a suo ger mano interceptus fuit era. V. vc

Henricꝰ successit et regnauit annis xviij. ptes lusitanie et consecutꝰ cesaraugustam impetu belli cepit. te trogonēn prouinciam q; illi repugna uerat ualida irrupcōne cucurrit sub hoc rege gothi legum instituta i sptꝫ hrē ceperunt cum antea moribꝰ tm. et consuetudinibꝰ uterentur. Hic in urbe arelatē morte ꝑpa uita finiuit. era q; inquagesima. xvi Suc cessit alaricꝰ eius filius q; apud tho losanam urbem sedem suam constituit regnauitq; annis. xxij. quem tādez francorum rex apud pictauis supa tum interfecit Cui successit gisa lericus eius filiꝰ ex concubina pcc atus. Regnauitq; annis. mis. q; sicut gnē bellissimꝰ ita in felicitate et infima miserrimus. ō ut talis honore re gio extitit ꝑuatus. Theodericus iunior ei successit q; de uicto frē eius honoalpho. et ultra transfretana di nubij effugato postq; regnasset xx. annis in ytalia totidem hyspanie regnum obtinuit et adinstans con sortis eius quem de pa hyspanorū origine duxerat Omēs hyspanos lite tati donauit. Hic ab yspania ytaliam repetens urbis rome digni tas non m paruo fuit restituta Nā eius mensa reintegrauit eo usq; fī to Amaricus eius nepos succes sit et annis ꝙnqꝫ regnauit q; am a rege francorum et agothis q; bulda apud narbonam prelio supatꝰ fugaq; ad barchinonam trepidus aufugit effectusq; oīm ostemptibilis a suo su gulatus exercitu in foro interiit era V. lxxm. Post amaricum treud in hispania creatus regnauit annis ꝙnqꝫ. et mensibꝰ ꝙnqꝫ q; ille esse labe heresis arrectus annuit tamen catho lias epis ut apud toletanam ur bem haeret conuenire. et q; aq; ec clesiastice disciplīe necessaria lice ret possent discrete. Hic rex aquoda q; dudum dementis spēm ut regez falleret arte simulauerat fuit in pu lacio perfosso quo uulnere occubuit ipe tamen in his cruoris effusione su os fertur communisse. nequis pauso res pauperet dicens congruum me rita recepisse uiassitudinem qui ipe ꝑuatum ducem suum salutatum ac ciderat. era V. lxxbiij. Interepto tre udo martis patricius totam gotho rum regem in ytalia supauit et oc cidit et teutisdus ꝑficitur gothis Hic regnauit in hyspanis annis

Sēbimi leges gothorum

Nō rege gothoꝝ re uerenciaz ad res sacās

quatuor. mensibus tribus q̄ duū plī
morum pꝛtentum connubia prosti
tuaone publica macularet ysulim
inter epulas iugulatur era. v̄. lxxxvj.

¶ Agilla rex constituitur annis q̄n
qꝫ regnans. Hic dum in gr̄eptum cathō.
religionis corpꝛa beatissimi martiris
aasedi iniuriam inferret et locum eiꝰ
ut prophanus pꝛlueret pꝛnas digꝫs
meruit. Jam milites siui eum interfec
erunt era. v̄. lxxxix. ¶ Athanagildus re
gnum quod iam uiuente agilla inua
serat tenuit annis xb. Hic vpiamis
ad modum temulolus fuit et decessit
propꝛia morte toleto et qꝫ gothi nō cō
uenerant in regis electione uacauit
regnum annis septem. mensibus q̄n
qꝫ. era bj. ij. athanagillo ad huc vi
uente. ¶ Liba narbone a gothis p̄fact⁹
regnās in gallijs annis septem. Post
modum in yspania annis tres. q̄ se
cundo anno pꝛst⁹ꝫ acceptus ē hyspalim
p̄cipatum leongildum germanum
suum ptiapem regni siꝰ constituit
yspaniecꝫ administracōm p̄fecit ipe
gallie regno contentus. Sicqꝫ reg⁹
duos non capit arm nulla fē pꝛtes
tas pacens consortis sit. era. v̄. x.

¶ Leongildus regnum obtinuit hi
romanos milites apud legionem leo
nis extinxit. Velocꝫ cepit et suo nōie
legionem uocauit ceserunt etiam
armis illius plurime rebelles yspa
nie urbes tandem obstiterunt in eo
errꝛ impietatis gloriam tante vir
tutis. Nam furore arriane pfidie re
pletus in catholicos pꝛsecutione cō
mota primos epōs relegauit eccīarꝫ
redditus et p̄uilegia tulit aliquiꝫ
suum beatum arm̄igerum suis nepla
dis ritibo applaudere uolentem duris
tormentis primus exacruciatum tandez
dira secare interficere iussit fistum q̄z
post regum gothorum iste locupletauit
et erarium de rapinis ciuium hosti
umqꝫ spoliis repleuit regnauit. xviij.
annis defunctusqꝫ acerrima morte
toleto era. bj. xbij. ¶ Leongilo de
functo filio eo recaredus q̄ per btm
leandrum yspalen archipꝛesulem in
fide catholica erat plene instructꝰ in
regno est coronatus cultu p̄dicte re
ligionis et paternis moribꝰ longe dis
simil' emꝫ ille arrchgrosus et bello p̄m
tissimꝰ. Hic fide prius et pace clarissiꝰ
ille armorum artibus gentis imperiū
dilatauit. Hic gloriosꝰ pietate eandem
gentem fidei tropheo subiugans ī ipis
empm regni siui ecordijs catholicā fidez
acceptus teutis gothice gentis popu
los in oliti errꝛis late detesta ad cul
tum rectum recte fidei reuocat ¶ Sy
nodum inde epōrum ad condēpnatōz
arriane hereseis de diuisis gallie et ys
panie prouincijs congregat cuiꝰ con
silio idem religiosus p̄nceps instituit
gestaqꝫ eius pria sua et subscpcōne
firmauit suis cum omibꝰ abdicans
quam hucusqꝫ gothorum populus &
arrio et suis sequacibꝰ docente didi
cerant et p̄dicantis tm psonarum vni
tatem in vno deo filium apte consubsta
lem gr̄emtum esse spm̄ scm̄ inseparabil'
a patre filioqꝫ procedere et esse amborꝫ
unum spm̄ et vnum sunt. Hic fine
priscio toleto obiit regnauit annis
xb. era. bj. xiij. ¶ Post recaredum
regnauit limba filius eiꝰ anno uno
et mensibꝰ q̄nqꝫ quem in p̄mo flore
adolescentie vitioqꝫ sumpto tirānide
innocuum deiecit palaqꝫ dextera occi
dit era. bj. viij. Victoriatis regnum qđ
uiuente limba inuaserat veridicauit
annis. bij. uir q̄dem strenuꝰ in ar
morum arte sed tamen cupidus iuste
rie. Hic in regno primꝰ illiata feat
et heresim arrianam inducē tempta
uit. Et qꝫ gladio oppetius fuerat inter
epulas p̄randij conspiratione quoꝝ
dam gladio periit ¶ Successit. gūde
maruus regnans annis duobus hic
morte p̄pria tolleto decessit era. bj. xiiij.

¶ Disebutus post gundemarum in
regali fastigio euocatur. regnauit āmis
nouem. Hic in sui regni initio iudeos
ad fidem xp̄ianam p̄mouens emula
tionem q̄dem habuit sed nō secundum
scīam potestate enim compulit quos p
uocare fidei romane oportuit. ui sc̄pti
est siue p occasionem siue p uirtutem vī
annūciet⁹. Hic de romanis bis feliciter
triumphauit istum alij propꝛio morbo
reliq̄ immoderato medicamenti austu
astruūt interfectum relicto recaredo fi
liolo q̄ post patris obitum solum p̄n
ceps septem mensium morte interue
niente hērtus fuit ¶ Cui succesit
cintilla. q̄ regnauit annis decem. Hic
tocꝫ hyspanie monarchiam p̄mꝫ pcu
tiis ē qꝫ nulli ant̄ p̄cipuum fuit colla
m in ipō plurime regie magestatis vir
tutes fulsere fides p̄udentia mdustria
in iudicijs examinatio p̄cipua circa
omēs largus sic qꝫ nō solum p̄nceps pꝛ
pulorum sed etiam pauperum vocabi
dignꝰ sit fine ꝑpꝛio tolleto decessit ¶ Si
gisandꝰ eiꝰ filius era. bj. lxj. regnauit
annis. iij. Iste synodum epōrum ecc⁹
pacens finit regul' catholicas orthodox

Rex iugulat

Rex mittit ad suos qui eum interficiant

Nō

Imponit nomen ciuitati legionensi

Rex occidit

Nō

extitit

ertutit toleto uitam finiuit ¶ Cintil
lianus era. vj. lxiij. regnauit annis
q̄nq. et mensibꝫ quatuor. era. vj. lxxv.
¶ Post cintillianum tiuga regnauit
annis. ij. iste blandus rectus in iudicio
largitate clarus et catholicus p omnia
fuit synoda a suis facta p decessoribus
confirmauit toleto decessit era vj. oc
tuagesimo secundo. ¶ Sanctis mũdy
regnauit solus annis quatuor. mensibꝫ
octo. Et post eum filio suo recessindo
annis vj. et mensibꝫ septem. Quo tẽ
pore ab omn̄ q̄eunt yspania ptur
bacione adeo ut nulla in ea mansio
repertretur. nec q̄ rebelliones sumerẽt
arma obiit toleto v ¶ Reste fundus
post sui genitoris obitum regnauit a
nis duodecim. hic fidem catholicam ita
dilexit ut crebro uiros inuestigaret
prelatos cum q̄bus frequenter de his q̄ fidei
sunt conferret. altaria xpi auro argẽto
gẽmis et sericis summo studio decorauit
templa synoda toleto pegit suum regnum in
pace recxit et in uilla nompne tyrecos
decessit era vij. iiij. ¶ Ei successit bam
ba q̄ nouem annis regnauit huc toleto
cathedra qua unctus est in regem uisa est
apis agminibꝫ astantibꝫ ex eius capite
prodire et ad celos uolare hoc signum
factum est a domino ut futuras nuncia
ret uictorias de ismaelitis peccatis obti
nendas et dulcedinem pacis q̄ habui
it erga suos q̄ gloriose recxit regnum
suum non est mee dissererre malitiis
ad confirmacõm enim catholice veri
tatis synodi sepius agere ordinauit.
Cuius pla. cc. lxx. naues. sarracenorũ
hyspanie litus applicatas omnes deleuit
et ignibus concremauit. et ut de huius
regis successore habeatur certitudo. est
sciendum q tempore sisenandi re
gis ex greca quidam nompne aradius
tius genere nobilis uenit q ab ismaelite
suo expulsus in yspania est auectus q
sisenandum rex magnifice suscepit
eiq; in coniugio suam consonabinam
dedit ex quo nato est filius nompne e
rmigius q̄ cum esset in palatio regis
nutritus et honore comitis sublimatus
elatus in superbiam callide aduersus
regem latenter excogitauit et pro
nem letiferam ei dedit ex qua rex me
moriam amisit. Cum autem epi
et alii optimates q̄ hoc paconis causa
latebat regem iacentem intuerentur
penitentiam et epi corpus comunio
nem et sancti olei unctionem obtule
runt. sed factum est q rex sint aperte
librat⁹ et certificat⁹ se recepisse ext

bãba

mam bnacionem ad quodam monas
terium perrexit et q̄diu uixit in reli
gionem permansit. era vnj. xiij. dictus
ermigius q̄ consanguineus sisenandi
dum regnum obtinuit sinoda multa cũ
epis toleto egit ubi uitam finiuit trisac
to sui regni anno. vnj. era vnj. xv.
¶ Egica genere ermigii regnum acce
pit sapiens idem et priuens fuit gentes
multas intra hyspanias rebellantes
pdomuit cum frequens ter pelium gessit
sed nullum triumphum habuit nec
quidem uictus fuit. Solus regnauit a
nis duodecim. et post eum filio gento
annis q̄nq. toleto spm̃ reddidit era
vnj. t xl. ¶ Vitica regnum patris
eo uiuente obtinuit. iste idem probro
sus et flagiciosus fuit multaq; flagi
cia per hyspanias semnauit et ad uo
luptates carnis soluto impudicicie fre
no se formicationibꝫ multis contulit
plebemq; suam ad lasciuiam et luxu
riam inclinauit. Sz et epi et eccl̃e mi
nistri asprenebant⁹ ecclesiastici offi
clausis foribꝫ eccl̃arum celebrabant⁹
despiebat eccl̃ia. sacramenta et ne
uersi eum parens vniuersal' fame
progeniei insurgeret. episq; ceteris q̄
eccl̃e ministris uxores laicauit rex hec
precepit. et ne romano obedirent pon
tifici sub interminatione mortis pro
hibuit hoc idem causa pereundi vs
pane fuit tota enim gothorum no
bilitas in coniugiis libidinibꝫ et vi
cijs immersa altissimum ad iracun
diam prouocauit. Itaq; uitica datus
est in reprobum sensum ut muros ciui
tatum urbium sui regni subuertit
ne possent ei resistere ciues. regnauit
annis q̄nq̄decim et tolleto decessit ¶
Cui cum consilio magnatorum
roderici filius tendo fredi in regnum
successit expulsis cum summo dedeco
re duobꝫ filijs uitice. Hic fuit vir lxl
ligax et durus et ad omne negocium
expeditus uita tamen et moribꝫ uitice
non dissimilis. Huius tempore ope
iulliani comitis et ope primatis yspa
lensis et archiepi toletani ceperunt sar
racenis yspaniam premere quod vide
rex adunato exercitu subiit pugnã
cum ipsis tartaris in quo prelio vbi
interfecit tandem pugnando occubu
it regnauit annis septem. mensibꝫ
sex. Post hec mauri vilis gothicis nõ
obstantibꝫ totam yspaniam ferro
flama fame attam suo dominio ma
ciparunt et gentem quam preuita
scula ualde preminebant prostrauit

¶ Nõ de rege lambura
de extrema untione

¶ Nõ de rege flagiciosso :—

¶ Nota causas predictas
yspanie tyrannorum

¶ Nõ predictum comitem
iulianum et primatem
yspalensem et archie
piscopi toletani

Nō amara memō

co q̄ xp̄m relinqueat et concubmali
luxurie sclubtcrant. q̄ tamen diuj
na pietas quoē pauit tandem sinat
surrexit q̄am nomine pelagius fi
lius dicti tendosuedi q̄ aim omj am
mositate de saluatione p̄ie et sponse
xp̄i agere festinauit. et q̄ deo facile ē
concludi multos in manu pauconz
Hic pelagius q̄ solum mille viros ha
bebat sic se de quadam spelunca ubi
rietu cum suis se recluserat pugna
uit q̄ magnam multitudinem sarra
cenorum usq̄ ad xp̄m una cū eorum
duce oppa p̄straunt. q̄ nec septaq̄
ginta milia q̄ remanserāt dīm vm
dictaq̄ euaserūt Naz cum sec̄m unū
flumen graderentur quodam supali
um montis afimamento corruens
totum illam multitudinem oppressit
Vixit quoq̄ pelagius in regno annis
xviij. et morte ppa uitam finiuit. Cui
successit fafila sua filia. era viij. lxxxvij
q̄ quadam occasione leuitatis a quodā
uiso interfectus ē q̄ noluit cum eo p
priis manibus decertare. regnauit a
nis duobz era. viij. lxxxviij. Altafō
sus ab vniuerso populo gothorum i
regem eligitur. Hic fuit humil̄ et ho
nestate amabilis extitit ecclias auro
et argento lapidibus preciosis ac la
tre legis decorauit. Regnauit annis
decem et nouem. In cuius obitu audite
sunt uoces in aere dicentes. Ecce quo
modo tollitur iustus et nemo consid
rat. era ix̄ et vij. Froilaris eius filius
successit li concerto prelio cum barbaris
seu sarracenorum interfecit regnauit
annis xij. era ix̄ xix̄. Aurelius
patruus eius successit in regnum aī sa
rracenis prelia multa gessit sed pacē
cum eis firmauit et quasdam xp̄i
nas nobiles cum eis p̄misit in coniugio
copulari anno regni sui septo uitaq̄
terminauit. era ix̄ xcv. Silo re
gnum adeptus ē et cum ysmaelitis
pacem firmauit et gallecaam ei rebel
lantem p̄domuit. anno regni sui vij.
ab hoc seculo migrauit. Era ix̄ xcvij
Adefonsus in solio patrino i re
gem sublimatur contra quem ma
ureg̃atus eius patruus natu ex anal
la cum exercitu sarracenorum uenit
et cum de regno expulit q̄ maureg̃at
cum esset affabilis q̄nq̄ annis reg̃n
p̄ minaserat et uendicauit multas pu
ellas tam nobiles q̄ ignobiles sarra
cenis matrimonio dedit ut pacem
cum eis haberet p pacto dicto lustro
spū exalauit. Era ix̄. xxxvij
Veremundq̄ diaconus filius vmiaran

Nō miraculum de regr Altafonso

tm regem eligitur hic biennio regna
uit qui remissistens ordinem dya
cons sibi impositum regnum ultro di
misit et adefonsum quem maureg̃a
tus a regno expulerat sibi successorez
constituit. Era ix̄ xl. Adefonsus
castus et pius regnum suscepit mi
tis uir ly emauit solium suum pul
cro et forti opere firmauit templum
saluatoris nostri ibidem fabricauit
aulamq̄ sancte marie iuxta xp̄m tē
plum hedificauit omis dis domos
auro argentoq̄ ornauit sui regni
anno tercio exercitu caldorum astu
rias ē ingressus q̄ ab eisdem pessimi
regis militibz p̄cuti. lxx̄ aim eorū
duce mulay ex eis prostrata sunt pla
alia p̄lia cum eis gessit et semp victor
extitit. Hic bertam sororem karoli
magni regis francorum desponsauit
quam q̄ nusquam uidit et aluxurii
sustinuit rex castus uocatq̄ ē hic. l.
annis regnauit. Era ix̄ xc. Re
mirus regnare cepit ad quem sarra
cenj miserunt ut eis annuatim tri
buerent q̄nquaginta puellas nobiles
quas sibi in matrimonio copularent et
q̄nquaginta plebeyas q̄ ad solacium
essent illis q̄ audiens rex turbatus fi
nes maurorum hostiliter introiuit
aiam quadam nocte beati iacobi appa
ruit dicens ei suas totam hyspaniā
nec tutele deputatam. ideo confortare
et esto robustus q̄ mane auxilio al
tissimi superabis sarracenos quod ad
impletum fuit nam ferme interfecti
sunt lxx̄. milia. hic anno regni sui
vj̄ expleto ab hoc seculo migrauit
Era ix̄ xcvj. Ordonius i regnu
patris successit hic mansuete pacienter
atq̄ modeste fuit et in omibz ne
gociis regni ad modum districtus
prelia multa cum barbaris habuit
necnon quasi indicibilem de eis
feat anno xv̄j. regni sui expleto mor
bo podagrico correptus obiit ē defūc
tus. Era aī. xcv. Adefonsus eius
filius in regem est exortus q̄ aduer
sus sibi gallias mala plima intulit sa
rracenis ab infancia deum timere
cepit et omis thesauros p̄is ecclisis
et paupibz studuit erogare. hic du
xit uxorem ex francorum regali ge
nere amulinā nomine ex qua genu
it quatuor filios et tres filias annis
xlij. regnauit. Era aī. xcx. garcea
rius eius filius in regnum successit de
arabibz multas strages feat tribz

Nota miraculum magnum

anns regnauit. Era ā. xxxiiij. Ortonus germanus eius regni strepta suscepit fuit enim oīum bello prouidus. In aurib⁹ iustus oīum honestate p̄clarus. Hic multa preclara. oīss q̄ autates barbarorum s' feat tbutarias regnauit annis nouem. vi. mēsibus. vj. Era ā. xliiij Fronlang fr̄ ordonij succ̄ssit in regnum. Hic iusto dei iudicio festinꝰ regno caruit q̄ filios almūdi nobilis insontes occidit. et ep̄m fromundum ūtristauit non enim audiuit dominum dicentem. nolite tangere xp̄os meos Cui abbreuiatum est regnum eius nam paulus lepra regnauit mēsib⁹ xiiij. Era ā. xlvj. Adefonsꝰ filius regis ordonij adeptus est regnū patrum. Hic mandauit germano suo raymūro cōmoranti in ptib⁹ beley q̄ a suo discederet regno q̄ ut ramirus audiuit magnum exercitum collegit et uemens zemoram regnum suscepit hoc audiens adefonsus habitū monachalem recepit. Hic raymirus vt erat uir bellicosus mouit exercitum ī arabes eo autem zemore de gente mauros supuenit dicens q̄ germanus eius de monasterio exierat et regnū legionis erat adeptus q̄ audiens raymirus ira succensꝰ accessit contra adefonsum cum cepit et in ergastulo iussit cum trudi quem postea cum filius fro ylam frīs ordonij regis oculis orbare precepit. xix. annis et plus regnauit. Hic multas strages de sarracenis fecit Nam ultra ly. ā. deuicit multa monasteria edificauit. Era ā. lxj. Ordonius eius filius regnum adeptus est uir satis prudens et in exercendis dispōendisq̄ exercitib⁹ ualde astutus fr̄ autem eius nomine Sancius mlto consilio cum auunculo suo garcia rege pompilonen et frenando gudisalui burgensium comite quosq̄ illorum suo cum exercitu legionem accesserunt ut regem ordonium a regno expellerent et frēm eius sanctum facerent regem quo audito rex ordonius bene exercitato stetit suisq̄ ciuitates fortiter defendit et regni sceptrum uiriliter uendicauit gralle cos ei rebellare sapientes eo mouit ulisiuam deprędauit et multa spolia simul cum captiuis duxit. regnauit annis. v. et mensib⁹ sex

finit historia hyspanie

Di ulteriꝰ siue gl̄ustus gesta regum hyspanie usq̄ eorum coronicas ad ēs te remitto q̄ prolixꝰ sermo pnti op⁹ ouat. Hunc quoq; ad seriez et ordinem hystorie aqua pro stri lexenda hystoria regum hyspanie directius redamus dictorum ip̄ratorum Garchadij et honorij tempore

Inastasius

p̄mus natione romanꝰ in cathedra sedit anno dom̄ni. ml. et iij. sedit annis duobus mensib⁹ duob⁹ diebus xxvj. Hic constituit q̄ quam sanctum euangelium legitur sacerdotes non sedant nec alij clerici et manus laica sed stent. Atque hystorie dicunt q̄ circuij stent. et ita habetur de conse. di. i. c. ap̄. Illa tñ cautus hodie non seruatur sed capita distoquuntur et hoc faciunt tam clici q̄ laici apud latinos Item constituit q̄ q̄ caret aliquo membro clericus fieri nō possit ut habet̄ lv. di. p totum Hic fecit in urbe romana vnam basilicam prope stolam maiorem et est attendendus q̄ antiqui p̄es multum studuerūt ad fabricatōnem ecclesiarum et p̄apuc in urbe unde plures ecc̄ie sunt ibi quam in aliqua ciuitate mundi. Traditur enim q̄ in urbe sint ecc̄. plo q̄ trecente Alij dicunt septingente q̄ multum esset pro prouincia una. Eorumdem ip̄atorꝫ tp̄i

Innocencius

p̄mus natione albanen anno. ml. xvij. et rexit romanā ecclesiam annis xvj. mensib⁹ duob⁹ diebus xv. Hic damnauit pelagium et celestinum quorum error fuit q̄ asserebant sola bona uoluntate et sine gratia. ds posse consequi salutem eternam ut habetur. xxiiij. q. ultima. Asserebant etiam infantes sine peccō originali nasci et tā infantes esse sicut adam fuit ante preuaricatōm nec baptizandos esse ut a peccō absoluantur et orōnes q̄ fiunt in ecclia pro defunctis fidelib⁹ esse irritas. Hic pontifex supra dictos damnauit ad instantiam cōcilij affricani. in quo concilio interfuit. beatus augustinus nec fuit dictum concilium ausum aliquid determinare sede apostolica ip̄r̄ q̄sita ad quam ista specialiter ptinē nos cant⁹ ut patet in epl̄is dicti doctoris et ex ipis ip̄nocencij diffinitione

Nō

habet. xxiiij. q. i. ubi respondendo dicto concilio sic dicat quotiens ratio fidei uentilatur semp sedes aplica ꝙ requirenda ¶ Hic quoq; pelagius fuit tempore augustini. contra quez dictus doctor multa stripsit ¶ Hic innocentius in missa osculum pacis instituit ut pr̃ te ose. di. ij. c. pacem Hic regulas tradidit de iudeis et pagans quas habemꝰ xxiij. q. i. c. miquid ¶ Hic sjmmus pontifex excommunicauit archadium imperatorez qꝝ consensit qꝺ stõ iohannes grisostomus asia pelleretur ecclã. s. constantinopolitanã. ꝓpter eudoxiam uxorez suam ꝓpr̃ ꝓdicatõm quam fecerat contra eam. eo qꝺ circa ymaginem sue spẽi. quam erexerat mulieres et puellas ludere compellebat qꝺ grisostomus ꝓdicabat ydolatrie cẽ uacuum ¶ Hoc tempore floruit pascasio acaliẽ epũs ymnicen aq gallus rõne paulina nolo campanie epũs iohannes crisostomus seuerinus et seruatus. Obierunt eciam hoc tempore stõ alexius rome et sõnymus in bethlem anno etatis sue lxxv bñ.

Stauit ꝺ ꝓ mi missa osculum pacis ꝺr̃e

ꝓpter eccmunicat imperatorez

rõnymus et alexius obꝺormiunt

Bonorius

h Meoratus mortuo archadio trẽ suo cum nepote suo theodosio juniore filio archadij suscepit imperij monarchiam cœperunt quoq; anno dominj. mñ. xix. et ab urbe condita ay. c. lxix. ab inuio uero mundi mñ mñ. lxxvi. et imperauit simul annis xv. Cuio tempore ꝙplus multa bella surrexerunt nullo tamẽ uel mínimo sanguine sunt sedata. Sec magna boni clemencia fuacente. ¶ Hic cum diceretur sibi aur rebelles non occideret respondit. utinam mihi esset possibile mortuos ad uitam reuocare

nõ uelit clemen. ma imperatoris

¶ Hoc tempore femina gigantee magnitudinis de parentibꝰ nõ statura nata multas stupori erat ¶ Horum imperatorum tempore Vandali duce crosto gallias ꝙagati multas urbes et ecclias subuerterunt in quo turbine multi martirio coronantur tãdẽ uero Vandali timore gothorum gallias relinqntes cum alanis et sueuis yspaniam occupauerunt. Alaricus quoq; rex gothorum gyppedorum et visigothorum p ytaliam deuastatus. tandem ad romaniam urbem pueni ꝙ uiolenter irrupit et cepit ut dicitur ẽ ꝺiultaq; loca in ea incendit a sang ne tamen et cẽde temperabat et confu

gientibꝰ ad sanctorum limina mulgebat capta ꝺem fuit roma nono kls septembris anno. ay. cclxxxj. postq; condita fuit ¶ Vandali quoq; itez gallias ꝛuadunt cum ꝗbus franci cõgressi modicum allum regem eorum cũ xl. mlibꝰ Vandalorum occidunt Eo tempore maxi taurmen epũ claruit et hereles predestinatorum serpere cepit ¶ Eo tempore cum judeꝰ ꝺam ad baptismum questa causa remisit subito baptism aqua disparuit et iterum atq; iterum illata semp dis parens dei ꝛpetuem et judei pfidiaz demonstrauit ¶ Dictorum imperatorum tempore

nõ maxi mum de aq̃ bap

Bonus

Primus natione greacus anno dominj. mñ. xxxbñ. in cathedra petri sedit anno uno mensibus octo diebꝰ xxbꝫ. et uacauit sedes diebꝰ xi ¶ Hic constituit ut clici tabernas non intrent nec domos conducant ad ulla uendenda ¶ Constituit z ꝙ seruus clicus fieri non ꝓsilit. qꝺ clicus in sortem dñi eligit et sit liberatus iudetur aptãte dñi sui. Statuit eciam cereum sabbato stõ in eccliã benedici Cõstituit insup ut nullꝰ clericus pocalum in publico propinaret nisi in cellis et fidelium et maxime clicorum ¶ Hic misit ad concilium carthaginense unum epm̃ cui nomẽ fuit Faustinus et duos ꝓsbiteros urbis rome ad ostendendam auctem romane ẽcie et ꝙ ad ipam ptinet q̃ in concilijs fiunt roborare ¶ Dictorum eciam imperatorum tempore

nullꝰ clicus ꝓclin ꝓpinet i publico

Bonifacius

Primus natione romanus cepit anno cepit anno dñi. mj. xl. in cathedra petri sedit annis tribus mensibꝰ. bñ. diebꝰ xiij. et cessauit pontificatus diebꝰ. ix ¶ Hic una die cum eulalio in papam electus. Bonifacius quidem in basilica beati pr̃i ordinatur eulalius in basilica ostiensi. ¶ Qua igitur dissensione et tali electone tandem bonifacius ꝓualuit tum qꝛ maiori et saniori pte electus ẽ tum qꝛ honorius imperatoꝛ et uxor eius eꝝ fauebant. Vnde eulalius de urbe exiuit et factus est epũs ut alii q̃ hystorie referunt nepheling ¶ Hic pontificis tempore floruit eut pus

Florent arriu et eutropius

discipulus

discipulus augustini. et etiam In
greca cirillus alexandrine epi.

Theodosius ulrchadij filij mortuo
honorij patruo suo sine ulcreis ai q
imperauerat xb. annis solus assumpsit
romanj imperij monarchiam Impa
uit solus annis tribj. ¶ Quarto qq;
anno theodosius predictus ualentinj
anum filium placide amitte sue ad
imperium admisit. et Impauit ai eo
annis xxtiij. ¶ Horum Impatorū
tempore genserico rex uuandaloruz
ex hispania in affricam transiens
ferro igneq; pene totam affricam co
sumpsit et crudelissime deuastauit
Hic pessimus tyrannus cunctis fi ma
xime religionj et nobilitati fuit in
festus omia diuina et humana ext
minauit in affrica epos et omem cle
rum ecie affricane crudeliter expu
lit. loca quoq; sancta aut suorum ha
bitacula feat aut curiarij tradidit
ubiq; totis uiribj pseqis xpianos
sub hoc turbine tribulationis mis
uit ad dnm magnus pr augustinus
q; pp locacitatem et detractionem que
maxime consueuerunt in quibus In
teruenire habundare hos uersus in
mensa sua scribi feat ¶ Quis qs
amat dictis absentium rodere uitam.
hanc mensam indignam nouerit e
sibi ¶ Tempore dictorum Imperato

Versus agustini
q; detractores

Celestinus primus natione Roma
nus cepit anno dom̃j. nis. xlitij. se
dit annis octo. mense Vno diebj no
uem ¶ Hic constituit ant confessi
onem dicere dia Judicij nie deus. hj
pontificis tempore celebrata est sino
dus ephesina. ns. epoz̃m ubi damnat
est nestorius constantinopolis epus
q; negabat btam mariam Vcrem esse
matrem filij dei. Vbi tamq; uglis he
resis fuit condempnata. Russus asse
rebat duas in xpo filiaciones duasq;
psonas et duo suppoita pp hoc ducti
epi dudo in concilio congregati ana
thematizauit ym. capitula in q̃bus
consistunt blasfemie eius de q̃bus
mentio xby. di. ss. nis. Sinodo eoz̃
dem Imperatorum tempore.

Sixtus tertius natione
romanus
cepit anno

mis. lx. In cathedra petri sedit annis
octo. diebus vix. Vacauitq; sedes dieby
xxvj. ¶ Hic sanctus pontifex feat ba
silicam sancte marie maioris de urbe q
antiq̃tus liberij cognomine habebat uiv
macellum ubie que sancta maria ad
sepe domm̃ hodie appellat. Hic ponti
fex p quedam nomine bassum accusat
fuit de adulterio de quo coram epis
pis hac de re congregatis et pnte Im
patore de obiecto sibi crimine se purga
uit. Sicq; bassus merito fuit confusus
et p Imperatorem ex sina conalij pros
cripcione damnatus q ptim claret. n.
q. v. c. mandastis. ¶ Fuitq; dictus sc̃s
pontifex tante humilitatis ac pfitois
q; cum iste bassus parum supuixerit
post suam condempnatom eius corpus
dictus sixtus conditum aromatibus,
ppriis manibus sepeliuit ¶ Dictoz̃
imperatorum tempore fuit illud mi
rabile de septem dormientibj q; fres
erant et tempore decij Impatoris a fa
ac eius fugientes quandam Intraue
runt speluncam. Cuius mandato dei
obturatum est os spelunce ubi doz
miuerunt et steterunt scandum alj
quos. C. lxxvj. annis scandum mar
tinum. ns. annis. ipi tamen tpe istius
theodosij Impatoris ypianissimj de
quo in pdicatum est sermo resurre
rerunt et licet historia ipoz̃m dele
tabilis sit et deuota. et pter ipam fides
resurrectionis non modicum roborẽ.
q; tamen prolixitas proposito pritis
opis obuiat eam. Obmitto te ad le
gendam remittendo auream ¶ Ho
rum Impatorum tempore pullulare
cepit heresis eorum qui resurrectioz̃
negabant mortuorum. Et io ut uere
probaretur resurrectio illud mirabile
de septem dormientibj accidit ¶ Hec
etiam tempore festum ad uincula
sancti petri institutum fuit et man
datum coli et uenerari ¶ Hijs tpoz̃
bus diabolus in spe morsu iudeis in
trepidis apparens dum eos p mare sic
co pede ad terram promissionis p
mittit pduere diabolo primus mi fres
so et seq̃tibus iudeis qui sup undas
hijs qui erant in littore incedere vi
debantur subito diabolus disparuit
multiq; iudei submersi sunt. De hi
is qui euaserunt aliq; fuere xpi ad fi
dem queli ¶ Eisdem ferme tpoz̃ibj

Beda uenerabilis qui britanniam regebat teq;
insule in se odia considerans
Inbuto consilio cum sapientibj quid
agere deberet ad tu tamen sui uulsit

nō de septem dormiẽtib

statuit festum ad
uincula sci petri

Sumigrunt iudei sequtes
diabolū i specie mouisi

cum sapientibus quid agere deberet
conuenire artifices qui ei castrum for
tissimum fabricarent. Sz cum opus
terra absorberet suasum est ei a magis
et coniectoribus ut hominem sine pre
natum quereret et eius sanguine lapides
et cementa aspergi precaperet et sic su
um edificium stare posset. Queri
ergo merlinus qui illis temporibus na
tus erat a quo orto traditur fuisse non
substripto. quidam enim dicunt eum
fuisse filium cuiusdam monialis filie
cuiusdam regis q clemencia uocabat
Ricardo uero dicat eum non fuisse mo
nialem sed dicat q inter moniales mul
ta fiunt in ecclia beati petri de urbe le
gionum. Hunc autem demon appare
bat in spe pulcherrimi iuuenis quan
sepius alloqs consolabatur. tunc
eum cognoscens grauidam dereliq
Cuius huius facti notitia ad predictum
regem Vortegernum peruenisset stu
pefactus rex magis ac magis pgerit
utrum hoc possibile uideretur qui res
pnderunt q sic. q philosophorum his
torie hoc affirmant. refert enim apu
leyus inter lunam et terram esse de
mones malos. Circa quod nec beatus
augustinus discordat ut in xb. libro
de ciuitate dei patet. Hic merlinus anno
eius regis q situs cum inuenti fuisset
coram rege cum matre adducitur. ad
ductus quoq ad regem interrogat
Cur ipse et mater sua uocati sunt. Cui
rex cum uocationis apperuit dicit
quoq q unum castrum seu turrim
edificari mandauerat. sed fundamen
ta in loco firmari non poterant q quic
in die edificabant nocte totum absor
bebatur. Cuius magi et coniectores
de causa requisita fuissent responderunt
nullo mo posse in loco fundamenta
firmari nisi inuenatur homo sine
pre. Cuius sanguine lapides et ceme
ta aspergantur. tu autem dicebas ec
talia. et q hoc te pgeri fecamus. ad q
uerba merlini respondit dicens.
Magos et coniectores fuisse mendaces
causamq aperuit pre quam non po
terant firmari fundamenta. asse
ruit quoq stagnum sub fundamento
quod totum quod struitur absorbet.
Queritur igitur fodiendo et sic
inuenitur tunc mandat merlinus
stagnum euacuari primos. et incep
it tunc aperire misterium futuroz.
Videbis inquit sub stagno duos
concauos lapides et in illis duos
dracones dormientes. Credit q de
re uerbum merlini aliquid in pe exis
timans mumpsis mandatq iussa

eius impleri sedente quadam uortigerio
britonum rege super ripam exaustu
stagni egressi sunt duo dracones q
rum unus erat albus alter ruber
Commisterunt utriq; admodum duraz
pugnam et quis modo unus modo alius
prevaleret. ultimo tamen subcubu
it rubeus. Cuius rex pgreret a merli
no huius rei eventum atq; noticia
exposit regi prorubeum dracho nem
significari britanos p album uero
saxones q prualere debebant in regno
Predixit quoq; aurelium am
brosium defuncto herigisto consulto
vortigerio regnaturum fremitq; eius
uterpandagon in regno ei succes su
rum et utriusq; ueneno pituram ad
turum uero quem aprum cornubio
uocat pphauit q ecce dei succurret
q insulas occidentales et subiugatz
et q gallicanas prouincias possidet
et q romano exercitui se terribilem
exiberet. Prenunciauit etiam q ar
chiepatus lundonie arum transferen
do esset in doraberniam q nunc cantua
ria nominatur. Et q ebroceñ ar
chiepus beato sampson cum septem
epis ad armoricam transiret regnoz
q modo minor britania nominatur.
Cprophetauit etiam q anglia
redigenda est sub dominio norma
norum et alia plurima q iuxta possint
intelligi donec inceperunt apparere
Sole enim spu dei p quos uoluit et
misteria sua loqui siant p balaam
ceteroscq huius. Eisdem quoq tpo
ribus ambrosius aurelius Vortigerno
incenso prelium cum saxonibus com
mittit herigistum ducem captum pri
ceteros obsidione concludi mysti
postemodo tributi et terra ei iux
soxiam delegata fedus pacis cui eis
confirmauit. demuz ciues reuocat
regnum disponit leges sopitas re
nouat causas reformat pcules statui
it et consilio merlini regnum britan
nie tocius rationabiliter ordinat. Cui
succedit uterpandragon frater eius q
fuit pater arturi regis inclyti. De quo
hystoria britonum magnum et pul
cherrimum tractatum faciunt. Sz q prolix
re sunt et alibi inueniuntur adple
cause breuitatis omitto Pre
dictorum quoq; imperatorum tporibus

Leo primus
Nacte tustus. anno dñi

uiſ. lx. In cathedra petri ſedit annis xxi. menſi vno. diebus xvbiij. ¶ Hꝰ pontificis tempore terag francorum rex meroneus regnauit in francia duodecim annis. Huc pontifex pp merita ſue ſtultitie furorem totile mpti gauit regi Vandalorum q̄ aum iaz magnam ptem lumbardie igne et ferro conſumpſiſſet. dictus pontifex ad ipm̄ regem uenit q̄ rex ad petiõnem dicti pontificis de ytalia recеſſit propoſuerat enim totilla ytaliam totam deſtruere ſed ipe fuit oſeſſus ſuis pnapibꝰ ſe ꝛndiſſe quendã uultum terribilem ſuper dictum pontificem ſupradictum mortem ſibi mnãtem ñ eius acqeſceret uoluntati. ¶ Huic ſcõ pontifex addidit ad miſſam ſoñ ſacrificium et immaculatam hoſtiã hic ſemel recipiens oſtulum manꝰ in miſſa aḡdam muliere ſcandiz conſuetudinem regionis multiz cyarſit in concapiſtrinam cuius pp quam cauſam et in deteſtacõm dicte temptacionis eꝰ manum amputauit et eam proiecit. Cuiꝰ populꝰ cum ad mpratione non modicam turbaretꝰ q̄ ſumus pontifex more ſoluto non celebrabat reſtitucõm manus abeata uirgine impetrauit ad quam ſpãlez habebat deuocionem q̄ manũ pontifias portans uiſibiliter apparuit et manum eꝰ appoſuit. ¶ Dictus atilla ſecundum alios totilla pulſꝰ ad preces dicti pontificis de ytalia exiuit cum romanis auctis et francis burgundis ſaxonibꝰ et pene omni populo occidentis congreſſus eſt in albermam ubi pmo regẽ burgundie eꝰ occurrentem proſtrauit. demũ in bello ſic acriter pugnatuz eſt q̄ vtriq; cesa ſunt centum triginta mlia hominum. Tantoq; ſanguis eſt effuſus ut modicus qui ibi fluebat riuulus de ſanguine occiſorum torrens eſt effectus. ¶ Cui huius pontificis floruerunt proſpre acſtancius ualde dctor eſtrecius et mamercus archiepꝰ Vienẽſis. qui letanias inſtituit ante aſtenſionem dñi inſtitucõnis tanta pontꝰ q̄ tenemotus in urbe eccias omnes q; ſubuitebat necnon et feritas luporum aliarum beſtiarum ſilueſtrium toto anno per urbem uagantium homines deuorabant. palatium etiam regis fuit celeſti igne combuſtum. Et pp hoc dictus archiepꝰ cum clero et populo

ſram dei placare uolens inſtituit letanias. ¶ Hoc etiam tempore floruit uirgo genouefa pariſius. Circa iſta tpõra. quartus rex francorum regnauit in francia. huius tempore quarta ſynodus apud calcedonam. vſ. cxxx. epõrum catholicam abbatem conſtantinopolitanum et dyoſcorum alexandrinum epm̄ aſſerentes uerbum diuinũ et carnem humanam ab ipõ aſſumptam vnam eſſe nam̄ negauit. dictus eutices ſuo in errore aſſerebat carnez ipi nõ eſſe de uirgine ſed celeſtem vt p hoc oſtenderet poſſibilitatem dicte compoſicionis cum diuinitate. pp q̄ iuſſu dicti pontificis concilium congregauit et pſis interfuit ut habet ec. vſ. di. c. nos ad fidem. Verum in dicto concilio dictus ſanctus pontifex leo nõ interfuit. ſed quidam epiſcꝰ nomine paſchaſinꝰ fuit ibidem eiꝰ vicarius.

Portuo quaz

theodoſio marcianus in impatorem aſſumptus e. Anno dñi. cccc. lvij. Et ab urbe condita. ix. dcc. xcij. ab initio mundi. mmm. cxcvij. et impauit annis ſex ſcãdiz aliquos. alij autem aſſerunt ſeptez huius anno 2o maxima ſigna in celo apparuerunt. ab aḡlone quidem die quadam circa horam ueſpertinam cum effiatur rubeum ut ignis inter myrtis p igneum rubꝛem clamoribꝰ linguis in aſtazum ſpem deformatꝰ. luna obſcurat⁹ et omota apparuit. q̄ non occaſa fuiſſe ſeq̄ntis rerum cõſequtia demoſtrauit. Nam anno ſequenti atilla rex uuorum Walamer aſt gothorum regis et ardaric gepidarum regis et multarum aḡlonarũ gentium eꝰ ſubiectarũ fultꝰ auxilio cum q̄gentis milibꝰ armatorum occidentis inuaſit imperium et pmo gallias intrans ſic eas deo pmittente contriuit. ut nulla ciuitas caſtruz uel opidum quocũq; artificio uel nacius potuerunt ſtram ymo furorem euadere. ¶ Poſtremo eo ciuitatez aurelian obſidente ad ſubſidiũ gallarum uenit ethi⁹ patricꝰ romanorum q̄ fultꝰ auxilio meronei francorum et theodrici viſigothorum regum in campis cathelanorum. q̄ atilla obſidionem relinqueret aurelianen debellatur in qua prelio

Nõ de annalio calcedonen

Nõ ſigna i celo et cometã q̄ poſtea ſecuta ſunt

Nõ de mutatione leonis pape

Nõ cauſam inſtituẽdi letanias

Alleluia ad canonem

Proſtrat regem burgundie circa c. xxx. ãi. hoim

Proſtra floret

C. lxxv. pugnatorum cesa referunt ur. Credo q̄ istud bellum cum priori fuerit idem. ¶ Alij tamen hystorie habz q̄ ille ethno patricius de gallijs recessit et in dicto prelio theodricus visigothorum rex obijt. ex cuo patricius recessu athulfa spe resumpta totam pene gallia et germaniam uastauit oīm̄z fere ciuitatuz destructis ¶ Sz tholosa sanctorum eruperij et saturnijm̄. trecitum. Seruacij aurelianis anyam turonis martinum dum tuvat Ciuitates meritis et p̄cibz seruantur illese. et ecclīam methen scī stephani patronus conseruauit ¶ Hoc tpōre vi. virginum ab vrsis colonie esse fuit luce tempore pape siricij earum passio legant in alia cronica ¶ Hoc etiam tempore scī simeon apud anthiochiā ij. vel. annis in columpna incluso interalia mouebat ne quis p nomen dei aut sancti aliuius iuraret. Sed p nomen ipius promptens impugnitate ni se peierandi se postulaturum adeo ¶ Eisdem temporibz gensericus rex romanam uenens ipāmiqz ui capit oia quoqz diripit ¶ Eisdem tpōribz bt̄z iohannes baptista caput suum duobz monachis reuelauit. ¶ Eo quoqz tempore super insulam britanie stella mire magnitudinis apparuit. Cuius radio globus igneus draconem simil adherebat. Ex cuius ore radij duo procedebant quorum uno ultra galliam se extendebat. Alter uō uersus hiberniaz tendens in septem mynores radios terminabatur ¶ Denunciato merlinus de stelle significatione a fratre regis britanie dixit eum illo sydere et igneo draconе significatum p radium uero gallias respicientem figurari filium eius potentissimum nasciturū videlicet arturum q̄ sua ut legitur benignitate pariter et bonitate flandriā francigenam nouerciā ducam. plurimaqz alia regna et marinas insulas ei obsequi coegit ¶ Inquodam prelio quoqz letali uulneratus ad insulam abalonis secessit ad curandum uulnera et deinceps quo deuenerit ignoratur. ¶ Altero autem radio filiam cuius filij et neptes regnū britanie successiue essent habituri ¶ Eo etiam tpōre pullulante in tra gallias heresi arriana vnitas substancie trinitatis psonarum euidenti miraculo declarata Nam dum in urbe nanetēn missam eps celebraret uidit sup altare tres guttas darissimas equalis magnitudinis cadere q̄ simul defluentes et in vnū conuiuite germani pulcherrimam

Reuelat bt̄z. io. baptistā caput suum

Miracul vnionis p bē tum p̄tum

effecerunt. et cum eam in medio cruas aurea epūs posuisset alie gēme q̄ in cruce erant posite ceciderunt.

Leo magn⁹

susteptit ymperium anno dom̄j. mj. lx. et ab urbe condita. dc. lj. xv. et impauit annis xxj ¶ Hic asserebat sanctorum ymagines non esse uenerandas q̄ spēs ydolatrie esse videbat et pp hoc romam uemens oīs xpi et scōrum ymagines tulit et secum constantinopolim deportauit ibiqz eas igne cremauit. Sz recta fides tenet predicat xpi et sanctorum ymagines esse uenerandas quā obrem fuit dictus ymperator a domno papa solēpni anathemate condepnatus. hoc tamen ut aliqz inuit non erat iste leo qz fuit verus catholicus. Sed leo tertius tempore gregorij pape tertij hoc fecisse asserit. ¶ Huius tempore.

anathematizat⁹ fuit pictor xpi cum picturis ymag⁹

Hillarius

natione sardus cepit āno dom̄j. mj. lxxxj. Et sedit in cathedra petri annis sex. mensibz tres. diebus decem. ¶ Hic constituit q̄ ut nullius pontifex successorem ordinare. que constitutio habet⁹ viij. q. i. c. plerique ricardus dicat q̄ tempore istius pontifis fuit merlinus. Martino uero ponit eum fuisse tempore simplicij successoris istius ylarij. aliqd dicunt eum fuisse circa tempora iouinianj ymperatoris et dicunt regem arturum fuisse tempore pnapis. gratianj. Cuius regis tempore romanj ymperatores perdiderūt dīcm̄ gallicanum qd tenuerūt a tpōre julij cesaris. citra ¶ Eodem tpōre eudoxia augusta uxor ualētiniani fil⁹ theodosij ymperatoris reliquias prothomartiris stephani et cathenam scī petri romam trāstulit

Senon

assumpsit romanum ymperiū monarchiam anno dom̄j. mj. lxxxvj. ab urbe condita. dc. lxxxvj. ab inicio mundi. mv. mj. xlix. et ymperauit annis xix. ¶ Huius tempore gensericus rex Vandalorum moritur. Cui succedit honoricus filius eius q̄ infinita mala intulit in affrica xpianis. Hic legi

Nō arrianiem et assertam pfessionez ecclie

aliqua pcautio ptritarum ita crudelis nec ita aspera sicut fuit honoria in affrica. ¶ Hic siquidem in pmordio regni ut communiter habet subtilitas barbarorum. cepit mistice et modestius agere circa religionem marie fidei mē. et ut se religiosum ostenderet sollicitus requirebat hereticos. maniche os ex quibus multos mendit arrianos ecclm destruebat. ¶ Spē clam pessimus arrianus sed nequaquam suam diu celare non potuit. nā publice ac puatim ueros catholicos persequi cepit. et ut totum corpus affligane ecclie videret mandauit catholicorum et suorum arrianorum apud cartaginem concilium congregari in quo rex impius q̄ nectebat dolos interesse uoluit. Sz loco eius quos sciebat uoluntarios et peritos pro sui erroris sustentacione illo in concilio pfecturos ad disputacionis conflictum et catholica uociferationis tumultus uitare uolentes eligunt ex se decem q̄ pro omnibus responderent. ¶ Arrianum uero eligunt quendam birrillaz nomine. Cui tronum superbissimum in loco excelso a satellitibus regis collocatur direxunt itaq; catholica gerine propone quod uis. Qui respondit cum fastu nestio latine catholica dixerunt semp te latine fore locutum manifeste cognouimus minimo te excusare non debes maxime q̄ hoc rei incudium sulcataste. ¶ Si autem mām fidem desideratis agnoscere hec ē ueritas quam tenemus. Regali quoq; impio de fide catholica quam seruamus iuste uolumus reddere rōnem ipō fidem quam predicamus et credimus secundum medio critatem mām uerum intimam. ¶ Primum igitur de unitate sce patris ac filij quod greca homosion dicunt exponendum nobis esse cognoscite prem et filium et spm̄ scm̄. ita in trinitate deitatis profitem̄ ut et prem in sua ppetate subsistere et filium michilq̄ in propria stare psona atq; spm̄ scm̄ p̄ sue ppetatem retinere fidei confessione fatear. Non enim eundem asserentes prem quem filium nec filium confiteri tes q̄ pater sit aut spm̄ scm̄ nec spm̄ scm̄ accipimus ut aut pr̄ sit aut filius sz ingenitum prem et de patre genitum filium et de pre et filio procedentem spm̄ s. Vnum credimus esse sce uel cene. q̄ ingenita patris et genita filij et procedentis spm̄ sc̄a una est diuinitas tres uero psone ppetates. ¶ Et q̄ contra hanc catholicam

et aplicam fidem hereseos execrata nouitatem quandam induerat asserens filium non de pris sca genitum. sz ex nullis stantibus. i. michilo cum subsistisse. ad hanc impietatis professionem q̄ contra fidem emerserat refellendaz et penitus abolendam homosion sermo grecus positus est q̄ interpretatur unius sce uel ecclie significans filium non ex nullis stantibus. nec alia sca. sed de patre natum ee. Quē q̄ putat homosion auferendum ex michilo uult asserere filium extitisse. sed si ex michilo nō est ex patre sine dubio est et recte homosion unus cum pre sce his testimonijs approbatur apostolo dicente q̄ cum sit splendor glorie et figura sce et c̄. ¶ Item quoq; in euangelio dicit ego in pre et pr̄ in me. et ego et pater unum sumus quod non ad unitatem trinitatis uoluntatis. sed ad unam referent̄ scam̄ q̄ non dixit ego et pr̄ unum uolumus sz unum sumus uerum q̄ duas in filio professionis esse naturas deum uerum et hominem q̄ quo excellentis sublimitatis potentie de deo referunt scripture ad memoriam eius diuinitatem tribuendum sentimus et q̄ quo infra hominem celestis potentie de eodem humilius narrant. non uerbo dei sed hominis reputamus assumpta secundum diuinitatem quod est hoc quod superius diximus ubi ait. Ego et pater unum sumus et q̄ me uidet uidet et patrem. et oia q̄ cuiq; pater facit eadem et filius facit similiter et c̄. Ea q̄ supra continentur. illa uero q̄ de ipō secundum hominem referuntur ista sunt. ¶ Pater maior me est et non uenit facere uoluntatem meam sed eius q̄ misit me pātis. Et pr̄ si fieri potest transeat a me calix iste ueritatem̄ non sicut ego uolo sz sicut tu et c̄. ¶ Est quoq; uerus filius dei qui deo uerus natus de deo uero. Sicut iohannes dicit hic est uerus deus et uita eterna. et ipe dominus ait. Ego sum uia ueritas et uita. ¶ Cetera de spū sco dicit apls diuisiones gratiarum sunt. idem autem spūs et c̄. Et sequitur hec autem oia operatur unus atq; idem spūs dividens singulis prout uult. Vnde non dubie claret spm̄ s. et deum esse et sue uoluntatis actorem q̄ cuncta operari et secundum ppe uoluntatis arbitrium diuine dispensationis dona largiri aptissime demonstratur q̄ ubi uoluntaria gratuita distribuatio predicatur non pōt uideri conditio seruitutis. Habetis quoq; creatorem spm̄ s. in libro iob. Spūs

inquid dictus ē qui fecat me et spūs
omipotentis q̄ dixit me. Et dauid di
at. Emitte spm̄ tuum et creabunt
Vna itaq; ē religio vnaq; glori
ficatio trinitatis ut audiamus ap̄z
siant audierunt corinthi. grā dn̄i
ni nr̄i ih̄u xp̄i et caritas dei et comu
nicatio sancti spūs et c. Hec est fides
mā euuangelistis et apostolicas tradi
cionibus et oiū q̄ in mundo sunt ca
tholicarum eccl̄iarum spactate funda
ta in qua nos p gram̄ dei omipotētis
pmanere ulq; in finem unte huiꝰ con
fitemur et speramus. Cumq; li
bellus catholicorum predicta conti
nens in consilio legeretur oblatus
arrianꝰ ueritatis lumen sufferre ne
quaquam eas oculis potuerunt p̄
insanientes uocabo grauiterq; fere
tes q̄ nū se catholicos diceranꝫ me
dacia regi sugerunt q̄ qui catholicos
se dicebant strēptum fecerant audien
tiam fugientes q̄ ea hora accensꝰ et ce
cis mendacio festinauit facere quod
uolebat iamq; conscriptum decretū
habens et occulte cum eodem decreto
p diuersas prouincias suos homines
dirigens epis ad huc carthagine poli
tis una die uniuerse affixit catholi
corum eccl̄ias clausit uniuersamq;
sibam epm̄ catholicorum et ecc̄a
rum suis arrianis epis condonauit
nescienſq; quid loqueretur. neq; de
quibus affirmabat pro se legem qua
contra eos et omes hereticos pro ho
nore catholice ecc̄e. Catholici impa
tores pro catholicis decreuant eamq;
contra catholicos non erubescebat
proponere q̄ pro catholicis fuerant
ordinata addens multa de suo sicut
placuit tirannice potestatis Post
dicta feralia mlt̄ amicos catholicos
q̄ carthagine fuerant congregati quo
rum iam eccl̄ias domos et sbam̄ ut
dictum ē exprat. In hospicijs in q̄
bus erant spoliari et expoliatos ext
muros ciuitatis expelli nō animal
non seruus non mutanda q̄ ferebat
uestimenta dimittuntur. Addi
ad huc ut nullus quē piam ip̄orum
hospicio recipet aut eis uictuꝫ mi
nistraret q̄ autem misericordiam cō
contra facere attemptasset. Cum u
niuersa domo irremediabiliter ce
maretur sapienter tamen sic proiecti
epi tunc egerunt Nam licet mendi
cantes tamē inde minime recesse
runt. Si enim recessissent et uolent
reuocati fuissent mentirentꝰ hereti
ci ꝓ disputacionis fugisse conflic
tum. preterea nō habebant quo se re
cipierent recedentes ip̄orum eccl̄ijs do
mibus et uniuersis substanciis ut pre
missum occupatis. Dum gemitꝰ gemē
tes in circuitu murorum sub dio nudi
iacerent factum est ut rex tausa sdiaj
ciuitatem exiret cui uniuersi occurrut
dicentes. Cur taliter afflictam̄ pro q̄ti
malis commissis ista patimur. Si ad
disputacionem sumus congregati cur
spoliam̄ quare transducimur. quare
differrimꝰ. et sine eccl̄ijs et domibꝰ
nr̄is extra ciuitatem fame et miseria
te laborantes mediis stercoribꝰ uolu
tamur Quos rex impius torui
culis aspiciens p̄ pessimꝫ suggestionez
eorum audisset iussit satellitibus
q̄ secum erant sup eos equos dimit
ti ut tali uiolencia possent nō solū
conteri sed etiam execrari. ex q̄bus
multi contriti sunt et maxime se
nex q̄ p̄ nature debilitatem citius
defecerunt. Et ut breuiter asseriti
tem illius persecutionis enarrem oēs
illos epōs dolose ad conciliū ꝓ ca
tos rex crudelissimus exiliauit et ba
riis supplicijs afflixit et de alijs
catholicis fere.v. milia exilio ꝓdi
dit et exulatos uarijs fecit pe
rire supplicijs Huius zenonis im
peratoris tempore odoacer ruthenus
rex ytalie de quo ē facta mencio phi
leteum regem rugorum bello sup̄m
occidit. rugosq; destruxit quibus
exterminatis longobardus rugiam
idest rugorum p̄riam inuaserunt
quibꝰ longobardis quinto rex gude
oth̄ tunc temporis imperabat. et q̄
de longobardis occurrit mencio
quorum hystoria est occulta. ō ipsis
in q̄ p̄terimus declarabimus

Longobardi
ab hoc fis barbis sic uo
cati scādinauiam insulam sithie
p̄mo incoluerunt ibiq; in tm̄ mlti
plicati sunt q̄ eos dicta insula capere
non poterat communicato itaq; inter
eos consilio decreuerunt ut tercia ps
ip̄orum minuende multitudinis
gra insulam egredientis sedem sibi
alibi quereret. et q̄rere destinarent
missis sortibꝰ consuluerunt. Terra
itaq; ps ip̄orum pro ut sortes dex
rant ducibꝰ agyon et ylor de scan
dinauia insula egressi de loco in lo
cum uagabundi et incerte errantes
sepe bellis lacessiti q̄ pro salute et

Nō mirū a ru
delitatem impa
toris & catho.

libertate res erat se potenter et viriliter defenderunt. porro agion et ymlur duabus eorum mortuis. ¶ Primus apud eos regnauit agelmundus xxv m. annis qui dum in cautes pcilis se offerret a bulgaris cum multis ex suis emptus e. ¶ Iamisso regnauit secundus sic dictus q alama. i. aq uoragine sit extractus mater enim eius septem pueros uno ptu emisa cum eos in pis cinam proiecisset. et rex agelmundo iter cau faciens eos hasta quam gestabat reuoluceret iste postea iamisso dictus hastam regis ujcaum firmiter tenuit q in extractus et a rege studiose nutritus ad id uirtutis peruenit ut in regno regi succederet et necem ei contra bulgaros uindicaret. ¶ Tertius rex longobardorum fuit lechu. z ¶ Quartus gudeoth. ¶ Quarto autem tempore hi regnauerunt non inuenim. ¶ Quintus rex fuit gudeoth. ¶ Sextus claffon filius eius sub quibus in rugia. vl. annis habitauerunt. ¶ Septimus fuit tacton sub q rege in campio affed habitauerunt. ¶ Tertio quoq; anno post q ibidem habitare ceperunt cum radulpho heraulorum rege pugnauerunt ipsumq; occiderunt et tunc longobardorum potentia corruit. tactonem uastho peremit et ipse uno regnauit quadraginta annis filiumq; suum ualteriot successorem regni reliqt q nouus rex. vj. annis regnauit. ¶ Decimo audohyn regnauit xvj. annis. ¶ Undecimo albuginus filius eius regnauit xxxi. annis v; xvj in panonia. et vj. in ytalia. ¶ Duodecimo tleb regnauit duobus annis. post hunc longobardi fuerunt sub ducibus annis decem. post hec fecerunt sibi regem auctari quem ob dignitatem flauium uocauerunt. a quo omnes deinceps longobardorum reges flauii appellati sunt. ¶ Huic anni. vj. annotantur et unus rex longobardorum fuit. ¶ Tertius decimus fuit arigilulphus q regnauit xvj. annis. ¶ Quinto decimo adoluald o filius eius q regnauit xviij. annis. ¶ Sexto decimo rocauch filius eius q regnauit. v. annis. ¶ Decimo octauus aripperech filius eius regnauit annis ix. Huius filii godobertus et gimoald duces taurinorum de regno contenderunt. s gimoald godobertum dolo pemit. Cuiusq; regnum arripuit regnauitq; annis. ix. ¶ Post hunc partarith frater gimoaldi regnauit annis. xvj. et fuit nonus decimus. Vicesimo quinto aripperech filius eius regnauit duodecim annis. xvi. filius eius luitprech regnauit cuius tempora non inuenim. Inuenim tamen q tutorem habuit aspraudum quem regulus dux taurinen bello superauit regnumq; arripuit et regnauit anno uno et fuit xvij. Vicesimus terti ariprech filius eius regnauit annis nouem cum q dictus asprando bellauit coqz superato et in fluuium demerso regnum reparauit regnauitq; xviij. annis t by mensibus. quo mortuo uitprandus xvj. regnauit annis. xxvij. xvj. rasis filius eius regnauit. annis. vj. quo monacho effecto asulpo frater eius xvj. regnauit annis. vj. quo iudicio dei pcusso. desiderio filius eius xvij. regnauit annis vj. in quo regnum longobardorum finitum est sub karolo magno quod duravit usq; lxxvij. annis et tribus mensibus exceptis quatuor regibus de quibus supra fit mencio q nulli regnauerunt non inuenim. ¶ Dicti imperatoris tpore clodoneus primus fuit xpianus rex francie. pro quo sciendum q ste rex burgundiorum habuit quatuor filios. s. gondobandum. godegisillu hilperiam et godomarum. Gondobaldo quoq; hyspaniam fremit suum i terfecit gladio. Uxorem quoq; eius ad collu ligato saxo in aquam proiecit et suffocauit. filias quoq; eius duas quarum senior uocabantur troua mutata ueste godepinauit exilio. Clotildem uero no multum honorifice domi retinuit. Hec clotildis copulata fuit dicto clodoneo regi francorum. Illa itaq; nocte qua nupciali more insimul coniugi debebant ingredi iam erant secreta cubicula. Clotildis sic regem alloquit dne mi rex concedere dignetis ani qua analla tua tibi soacetur. Cui rex astpostula quod ujs. at illa peto ut i dmi pem celi omipotentem credas q te creauit. et in ihm xpm regem regum q te redemit. Et in spm scm confirmatorem et illuminatorem iustorum oim hanc magestatem aptam crede et ydola vana derelinque et ecclias sanctas quas succendisti restaura quod tade et facere eidem spospondit. Venit igit ad baptismum clodeneus pompis diaboli omibus abnegatis. Cui sca remigio ore facundo dixit mytis depone colla sac autem adora quod incendisti et incende qd attentus adorasti. Cuiq no adesset q crismati auferre debuerat ecce subito columba celitus elapsa ampullam cum crismate rostro detulit. De quo pontifex regem in baptismo linuit. Hec ampulla in remen ecclia conseruatur et de illo sto crismate reges francie inunguntur. Et licet iste fuerit

¶ clodoneus primus rex francie xpianus

¶ Nota deuotum suppliacio dne regine clotildis

¶ Nota de ampulla crismatis qua reges francie inunguntur

pinus rex frãcie xpianus longe ãnt
q̃ essent reges in francia et longe ant
pharomundim fuit xpiana fides
in francia ut in cathalogo regum fiã
ce euidenter appuret. ¶ Constat e
nim q̃ beatus petrus misit suturinũ
tholosam. marcialem lemouas. tra
canum turonis. julianum in ptibus
Seno manentibo. paulum in narbonẽ
sibus. eutropium in sõnensibus.
frontonem in petragora. hurenem i
lingonen. Non ẽ igitur credibile q̃ tã
gloriosissimi sancti grandem nõ attu
lerint fructum fidei xpiane. ¶ Legit
etiam q̃ tempore sixti qui fuit octauꝰ
simus pontifex post petrum in trñ i
ualuit persecuco in gallia contra xpi
nos q̃ vãntas fuit ibi fere deleta et
ideo xpiani de partibo gallie supplicue
runt dicto sixto ut mittere dignaretꝰ
aliquem q̃ lucernam vãntatis reac
enderet q̃ pegrinum epm cum plibus
alijs trãsmisit vnde fides xpiana
magnum incrementum susceptꝫ ¶ dic
ta mpatorum tempore.

Simplicius

p̃mꝰ natione tiburti
nus cepit anno dñmm. cꝯ. ccc. xxx
viij. in cathedra petri sedit. annis. xv.
mense uno. diebus septem. et uacauit
diebus sex. ¶ Hic constituit ut nllꝰ
clicus inuestituram reapiat a layco q̃
postea p̃ gregorium aliosq̃ sũmos p̃
tifices extitit robꝛ̃ ut patet ybi. q.
vij. p totum ¶ Hic plures dedicauit
basilicas et inter alias btẽ ypolite sue
palacium lucinianum ubi corpꝰ eius
q̃ estat ain. mj. q. liij. martirio abs
q̃ puulis et mulieribo. Hic fecit quiq̃
regiones in urbe pꝛ̃ apud sc̃m petrum
ꝑam apud sc̃m paulum. ijꝛ̃ ad sc̃m
laurencium. iijꝛ̃ ad sc̃m iohannem. iiijꝛ̃
ad sanctam mariam maiorem ¶ Hic
tempore apparuit hereticus acephaloꝝ
q̃ sine capite nominantur q̃ actor eo
rum non inuenitur. impugnat tamẽ
calcedonense concilium. de quo errore
habetur xxiij. q. ultima. Eodem tpre
due gentes. s. gothi et vandali mul
tum nequauerunt orbem ¶ Hoc etiã
tempore clodoneo francorum rex aliq̃
tamẽ hystorie dicunt q̃ tpre anastasij
impatoris quod sequitur factum extu
tit vt q̃ cum gothi arriam optinuam
ptem galliarum tenerent dicto clodo
neus contra alaricum regem gothoꝝ
rum q̃ pictauis morabatur ammose
processit et cum magna pis exercitus
iter faceret p territoꝝ turonense pre
cepit rex pro reuerencia beati martini vt
in dicto territorio michil ꝑter herbaꝝ
acciperent ad equos sui exercitꝰ sustẽ
tandos. direxit etiam rex nuncios ad
eccl'iam beati martini cum muneribus
multis et eccl'e suum quem plimum di
lexebat. ¶ Appropinq̃nte autem clo
doneo ciuitatem pictauen dum procul
ab eccia sancti hilarij tentoria fixisset
ea nocte fixe ugnea ex eccl'ia usa ẽ exiuis
se. apparuitq̃ super ipũ tentoria clodo
nei prelagiens clodoneo auxiũ a beato
hilario prouenturum precepit ergo rex
exercitui suo ut nec cibum nec ꝯpiaꝝ
stipendij nec spolia de pago ipõ reape
rent et ibi clodoneus de gothis plesa
obtinuit victoriam. Deinde recedens
turonis reddidit munera q̃ beato mar
tino deuotus obtulit eccl'e q̃ quem ante
ut dictum est ad ipam ecclam trãsmi
serat reapere uoluit a matriculariꝭ
eccl'e supradicte datis pro eo centum ar
genti solidis quibo datis equs ille nul
latenus se mouit. acti rege date illis
alios centum solidos q̃ eum dediss̃et
statum equs soluto abiit ad nutum
regis. tunc cum letitia rex aut Vere
beatꝰ martinꝰ longe ẽ in auxilio sed ca
rus ẽ in negocio ¶ Tempore dicti
mpatoris.

Felix

tercius na
tione roma
nus. cepit an
no dñmm. v.
mj. in cathedra petri se
dit annis. viij. diebꝰ vbi. et cessauit
sedes diebus q̃nq̃ ¶ Hic dapnauit achu
cium eo q̃ ad comunionem recꝑerat pri
alexandrinum epm ¶ Hujus tempore
floruerunt theodoꝛo presbiter in grecia
et iohannes damasceno. alij tamẽ dicũt
q̃ dictus damascenus extis cancellarijs
mpatoris habebat vnum discipl'm q̃
m omibꝫ siue in mõ scribendi siue dic
tandi siue docendi sumum mpatabatur
mirũ q̃ turbatus contra ipm litteras
scripsit in psona mri sui contra mpa
torem mmoias eiusdem. Qꝛ cum ad
mpatoris noticiam puenisset. uocat
iohannes damasceno. cuiꝰ fecit mpator
manum amputari q̃ pulcre fides
just ad altare btẽ marie virginis. cu
ius deuotꝰ erat et deuote orans ma
num sꝛ restitui mpetrauit

Anastasius

accepit romanum mperiꝫ
monarchiam anno. v. quinto. Et
ab urbe condita. cꝯ. cc. lv. ãb mundo
uero mundi. mjv. mj. lv bꝫ. Et mpauit

Nota miraculum

Floruit post tpa bti gregorij hic damascenus

Iohannes damascenus mutilatus amputatam recepit

annis xvb. Hic impator abrachaco constantinopolitano epō corruptus arrianus effectus deo et hominibus odibilis male uixit et male periit. He resim istius Imputoris hormista pp p singulas ciuitates Imperij constā tinopolitanū mandauit publicari ad cōmouendum populum contra eū q' impator papē striplit seḡaa. Nos cum simus impator iulire uolumus non autem nobis iuberi. et paruū post dictum sēpturam iusto dei iudicio fil immo ictus interiit Dicti impatoris tempore ḡthundeug' rex burgundiorū regnabat huic fuerunt quatuor filij gondobandy. godegisilus. hildericus et godomarus Gondobandꝰ q̄a hysperiam frēm suum interfecat gla dio uxoremq; eius ad collum ligato saxo in aquam proica feat et suffocari filias quoq; eius duas. quarum se nior uocabat trona junior uero clo tildis male tractauit. Nam p̄mo gem tam ueste mūta condepnauit exilio clotildem uero non multum honoru fice domj retinuit. Hec tandem clodo nei regis francorum uxor fuit Tp̄e dicti impatoris

Gelasius

Natē asser e pit anno dominj. v. xxxj. p̄mus in cathedra petri sedit. annis quatuor mensibus octo. diebꝰ xxbnj et uacauit sedes diebꝰ septem Hic mancheos de roma expulit et ip̄orū codices ḡdepnauit Hic prosuriu vnios tractus orōes sic ambrosiq feat p̄factiōm missē compluit uere dignum et iustum est in cotidiano Vsu statuit et libros in eccl̄a auctenti cos dedarauit. i q' sunt ab eccl̄ia re apiendi et q' tanq̄ apocriph iusti nienoi diuinuit habet. xb. di. c. sci roā Hic dictum impatorem excō municauit siue ostendit excomunj care posse ex⁹ aliorum pontificum. vt xcbj. di. c. duo. Motus forte q̄ fo uebat achacio et petro alexandrino arianis in quo casu sūmj pontifices debent esse minus audaces ubi de fi de agitur. Hoc tempore barnabas apl's reuelauit corpus suum quod sup euāḡlio matthei hebraice scpto suis inuentum manibꝰ Hoc t̄e tempore in monte garganio apparicō sancti michaelis facta est Dicti t̄e Imperatoris tempore.

nō quō et aqua ppossim ē p̄factō misse

Hō summū pontifice p̄ fidei defensiōe arianis ē delate

Reuelat corp⁹ barnabe apli ai euāgelio matthei

Apparitio sci michaelis in monte garganio

Anastasius

secundus natione romanꝰ cepit anno. v. xliij. in cathedra petri sedit anno uno mensibꝰ undecim xxvj. et uacauit sedes xxvij. Hic constituit ut nullus clicus pretermittat officium suum ira uel rancore p̄ter missam Hic excomunicauit supradictum Imputorem ex eadē ca qua ut ē gelasius fecerat videlicet q̄z fauebat achacio. de quo achacio est v. c. xxiij. q. i. c. achacius. ubi dicitur q̄ gelasio supradictus nō dāpnauit achacium quasi nouj erroris inuentorem videlicet nestorij here tici. q̄dem pontifex tandem ab achacio fuit seductus. de hoc habetur. di. xxv. c. anastasius. quamobrem to tus videlicet presbr̄i epi et alij se sepuit q̄z communicauerat achacio. et q̄ eundem restituere uolut diuino iu dicio in testa egerendo mortuus ē

Dicti impatoris tempore

Simachus

Natione sardꝰ Cepit āno v. xx. in cathedra petri sedit annis xv. mensibus septem. diebꝰ xxbj. Et uacauit sedes diebꝰ septem. Hic quoq; hystorie scribunt virum vir tuosum fuisse amatorem et pauperū verum prudentem humanum et ḡtōsum Hic fuit in discordia ele ctus. fuit quidem electus i eccl̄ia constantiniana ab aliqua pte cardinalium et populi. Quidem uero laurencius electus fuit in basilica sce marie maioris. ab alia pte cardinalium et diuersi. Sed cum unꝰ alteri nō crederet constituunt ut lis cepta iudicio regis theodorici q̄ plene dīnabatur in ytalia determinaretur q̄ tandem ordinauit q̄ simacho remanet et laurencius in ciuitate nucerina facto ē epūs Hic pontifex p̄cepit glo ria in excelsis post uerba angeli et cantari ordinauit diebꝰ dominicis et in sanctorum natalicijs Huius pontificis tempore accidit illud mira bile de quodam epō arriano barsabas uocato ut ysidorus in sua cronica pō mit. dum enim dictus barsabas epūs arrianus quēdam baptizaret arri ana forma q̄ talis erat. baptizat te barsabas. in nomine patris per fi lium in spūm scūm statim aqua disparuit in

Gloria in excelsis p̄ sacerdotē p̄ ūba angelū

qua baptizabat. quod videns baptizandus ab arriano recessit et a cath̃olico baptismum suscepit. ¶ Quidam autem cronice referunt q̃ post quatuor annos iterato amici dicti laurencij suscitauerunt turbac̃onem in clero et ꝓpulo opponentes symacho crimina de quibꝫ agitur. ij. q. vij. c. nos si m̃o competenter. ℣. ultimo ꝓ quam cum aliquij de clero et ꝓpulo separauerunt se a symacho et tic̃ ad pticc̃onem eius theodoricus rex gothorum et dñs in ytalia congregari fecit in urbe concilium. C. vb. epc̃orum ut patet. di. xbij. c. concilio. q̃. hinc est. ¶ In quo concilio symacho restituto in sede sua. petrum quidam altarium dapnauerunt q̃ inuentus ẽ crimina symacho falso imposuisse. restitutus igitur clerum et ꝓpulum q̃ se ab ip̃o separauerant grauiter reprehendit q̃ ant̃ symam latam contra eum recesserant ab ip̃o ut ꝓ. viij. q. iij. ubi sic lex ecclesiastica ꝓntificem ab aliis accusatum prohibet non relinqui n̄i sub luce obiectu ostiterit

Domnus

ꝑmus natione campanus cepit anno dnimm. v. xxxbij. in cathedra petri sedit annis ij. diebꝫ xbij. ¶ Hic reconciliauit grecorum eccliam q̃ sub anathemate erat ꝓ petrum alexandrinum et acacium q̃ constantinopol' corrupta. ¶ Dicti ꝓntificis tempore anastasius impator fuit erronee cuitas maculat̃ ꝓ quem fuit req̃situ q̃ ad gremium reduret eccliꝫ q̃ adimplere puppendit. et ob hoc. xiij. epl'as ꝓ cautates dictus ꝓntifex contra imperatorem misit q̃ impator audiens sic pape scribit. Nos inquit uolere uolumꝰ non nobis uolenti hmõi arrogater dictis ictu fulminis interijt

Iustinus

senior q̃ suscepit imperium et imperauit ānis decem. hic fuit totus fide catholica plenus. omẽsq; actus anastasij imperatoris cõtempnauit. hormisdam q̃ ad hoc aduenit ꝓ legatos deuote req̃siuit. offerens se suis uelle obedire mandatis quod et factum extitit ¶ Dicti impatoris tempore

Iohannes ꝑm̃

natione tuscus. Cepit anno dnimm. v. xlbij. in cathedra petri sedit annis tribus. mensibꝫ octo. diebꝫ xbij. q̃ iohannes ꝓ theodoricum regem hereticum arrianum corruptum stalore diri carceris fuit interfectus. et etiam dñ theodoricus infra paucos dies male morte periit. ¶ Tpõre huius cepit florere beatus benedictus et in hyspania floruit apulie pudẽs epc̃us q̃ inter alia quodam subtili sensu atq; illust̃ sermone ultra modum doctorum ueterum apocalipsim ẽ interpretatus. ¶ Tempore dicti pontificis rex turingorum ꝓ regem francie in bello fuit deiectus. et dñs rex francorum totam turingiam s̃ subiugauit.

Iustinianus

romanum suscepit imperium et cepit anno dnimm. v. xlij. et ab urbe condita. ꝯ. ij. lxxxbij. ab initio mundi. mil̃. v. m. et imperauit annis xxxbm. ¶ Hic finem dilatauit imperium et leges ciuiles q̃ romane dicuntur quarum erat mirifica prolixitas admirabili breuitate correxit et ad duodecim libros coartauit et de oĩbus unum codicem ordinauit quem codicem iustinianum appellari uoluit. ¶ Fecit etiam librum institutionum q̃ quem in quatuor distinct̃ libris in quibꝫ legum ꝑmordia continentur nouas quoq; leges quas ipe fecerat in unum uolumen redactas nouellas uocari uoluit q̃ cõit̃ auctentice appellantur et sunt p collationes distincte oĩm etiam magistratuum et iudicum seu iuris cõsultorum leges quarum. ij. librorum esse dicebantur abbreuiari fecit et ad num̃ librorum. l. redegit ip̃m librum digestorum seu pandectarum uocari mandauit ¶ Quibꝫ legibꝫ hodie totus mundus ordinatur et regitur in isto ꝓncipe concurrerunt. ꝓ ꝑfecta sapientia. et diuino cultu. p ꝓtectam hostes superauit. p sapientiam mundum iustis legibꝫ ordinauit. p diuinum cultum deum et ecc̃as edificijs et aliis opibꝫ honorauit

¶ Dicti imperatoris tempore

Gregorius ꝑm̃

legum conditores hic inseraꝫ. ꝙ

Nõ laudes iustiniani imperatoris

Nõ contra dictorum legum

sermoq; de iure quo pti bm uersus orb regitur pfunctorius habeatur nõ utiliter ut puto locum occupabit. ¶ pmꝰ emm gentis hebraice oim moyses diuinas leges sacris litteris explicauit ¶ foroneus rex grece pmus leges iudiciaq; constituit ¶ Mercurius temegistus primus leges e gypcijs tradidit ¶ Solon pmus leges athenien̄sibꝫ dedit. ¶ ligijus primus lacedemonijs iura ex apollinis auctoritate confinxit. ¶ Numa pompilius q̄ romulo successit in regno pmus leges romanis edidit. Dende cum populus seditiosos magistratꝫ ferre non posset un̄ eam uiros legibꝫ scribendis creauit q̄ leges ex libris solonis in latinum sermonem trãslatas unde cum tabulis expsuerunt. Sunt autem oĩs leges. aut diuine aut humane.

Jus autem nomen ẽ gen̄iale // lex uero juris ẽ spẽs. ¶ Jus a dictum q̄ justum. ¶ Omé autem jus legibus et mõibꝫ constat ¶ lex ẽ constitucio scripta. ¶ Mos ẽ uetustate probata consuetudo. sine lex non scripta. Nam lex a legendo uocata. q̄ scripta ẽ. mos autem longa consuetudo est de moribꝫ tm̃dem ualens ¶ Consuetudo autem ẽ ius quoddam moribꝫ institutum q̄ pro lege suscipitꝫ cum deficiat lex. nec deest scriptura an ratione cõsistat uocatu autem consuetudo q̄ in communi est usu

Jus autem nãle est. aut cuile aut gencium. ¶ Jus autem nãle est comune oĩm nationum eo q̄ ubiq; instinctu nature non constitucione aliqua habetur. ut uiri et femine. omicõ liberorum successio et educatio. cõis oĩum possessio et oĩm bna libertas ac quisicio eorumq; celo terra mariq; capiuntur ¶ Item depositi rei uel cõmendate pecunie restitucio violencie p̃ uim repulsio. nam hoc aut si q̄d huic simile est mũq̄ iniustum est ꝫ nãle equiq; habetur.

Jus Cuile ẽ. q̄ quisq; uel ciuitas sibi p̃pium humana diuinaq; causa constituit

Jus gencium ẽ sedium occupacio uel edificatio municio bella captiuitates seruitutes post liminia federa pacis inducie legatorum non uiolandorum uetio conubia inter alienigenas prohibita. et inde ius gencii q̄ eo jure oĩs fere gentes utuntur

Jus militare est belli inferendi solepnitas federis faciendi nec̄ signo dato egressio in hostem uel ꝯ missio ¶ Item signo dato receptio ¶ Item flagitij militaris disciplina si locꝰ deferatur ¶ Item stipendiorum modus dignitatum gradus premiorum. honoꝝ ueluti cum corona uel torques donantur ¶ Item prede deuisio et pnarum qualitatibꝫ et laboribꝫ iusta diuisio ac p̃napis preda.

Jus publicum est in sacris et sacerdotibꝫ et in magistratibꝫ

Jus Quiritum est q̄ p̃pe Romanoꝝ q̄ nulli tenent nisi q̄rites. i. romam q̄ de legitimis hereditatibus. de alienationibꝫ. de contractibꝫ. de tutelis. de usu capionibꝫ q̄ iura apud nullũ populum alium reperiunt. sed p̃pria sunt romanorum et in eosdem solos constituta ¶ Constat autem ius q̄ritum ex legibꝫ et plebiscitis constitucionibꝫ principum. et ex dictis siue prudencium responsis

Lex Est constitucio populi qua maiores natu simul cum plebanis aliquid sanxerunt.

plebiscita Sunt q̄ plebs tantum ostituunt. et uocata sunt scita q̄ ea plebs sciat uel q̄ sciscitatur et rogatur q̄ fiat

Senatus Consultꝫ est q̄ tm̃ senatores populꝫ consulendo decernunt.

Constitucio uel edictum ẽ q̄ rex uel imperator constituit uel edic

Responsa sunt que juris cõsulti respondere dicunt consulentibꝫ. Unde et responsa pauli dicta sunt. fuerunt enim quidem prudentes et arbitri eq̃tatis q̄ instituciones cuiles juris conpositas ediderunt q̄bꝫ de sidencium lites contencionesq; sopirentur.

Quemdam Etiam leges dicuntur ab hijs q̄ eas condiderunt ut consulares tribunicie julie cornelie. Nam sub octauiano cesare suffecti consules papius et ponpeius legem tulerunt q̄ a nobilibꝫ eorum appellantur. papie ponteya continens prin̄ preripia q̄ susciendis

liberis. Sub eodem quoq; imperatore fuladio tribunus plebis legem feat ne quis in extraneis plus testo lege ret q̄ ut quarta ps heredibus sup esset ex cuius nomine lex fuladia nūcupata ē. aq̄lius quoq; condidit legem q̄ adhuc aquilia nūcupatur.

Satira vero lex q̄ de pluribus simil' rebus eloq̄ēter dicta a copia rerum et quasi asituritate vnde et satiras scribere est poemata uaria condere ut horacij iuuenalis et persij lex nouella.

Rodie leges nauales uel mercatorum sunt ab insula rodo cognominate in qua antiq̄tus mercatorum usus fuit

Priuilegia autem sunt leges priuatorum. quasi p̄ uate leges. Nam priulegium inde dictum q̄ in priuato feratur

Omis autem lex aut pmitt aliquid ut utr fortis petat premium aut uetat aut sacraz iurgium nupcias nulli petere liceat aut punit ut q̄ eadem fecerit capite plectatur. Eius enim pmio aut pena iusta moderatur humana

Facit Sunt autem leges ut cazz metu humana cohercea audacia tutaq; sit inter improbos innocentia et in ipis improbis formido supplicio refrenetur facultas nocendi

Erit autem lex iusta honesta possibilis fm̄ naturam secundum consuetudinem patrie loco temporiq; conueniens necessaria utilis manifesta quoq; sit ne aliquid p obscuritatem in captione contineat nullo priuato comodo sed pro communi ciuiū utilitate conscripta

Volta iam dicta de legibus utile arbitror inquirere an leges humane habeant vim obligandi in foro conscientie pro quo audi declaracionem sancti thome p̄ma 2æ. q. xc. vi. articulo. dicens leges humane aut sūt iuste aut iniuste. Si iuste sint habent vim obligandi in foro conscientie a lege ēterna fm̄ illud prouer. viii. per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Dicuntur autem leges iuste p̄mo ex fine q̄ho. s. ordinantur ad bonū commune. 2o ex autore q. s. lex lata non excedit potestatem ferentis. tertio ex forma

q̄ secundum equalitatem proportionis imponuntur subditis onera in ordine ad bonum commune. Cum enim unus homo sit ps multitudinis quilibz hō id ipm̄ quod ē et q̄ habet est multitudinis sicut et quelibet pars id quod ē totius. vñ et natura aliquod detrimentum infert parti ut saluet totum. et fm̄ hoc leges huiusmodi onera proportionata inferentes iuste sunt et obligant in foro conscientie. Iniuste autem sūt tripliciter. Primo ex fine sicut cū alius p̄sidens leges imponit onerosas subditis non pertinentes ad utilitatem communem sed magis ad p̄pam cupiditatem uel gloriam. 2o ex autore sicut cū aliqs legem fert ultra sibi commissam potestatem. 3o ex forma puta cum aliqualit onera multitudinis dispensant equitatem si ordinentur ad bonum commune et huius magis sunt violentie q̄ leges unde tales non obligant in foro conscientie nisi forte pro uitando scandalum uel turbationem pp quod etiam homo debet iuri suo cedere. secundum illud mathei quinto. qui angariauerit te mille passus uade cum eo alia duo. et q̄ abstulerit tibi tunicam dimitte ei pallium. 3o p̄ oppositum ad bonum diuinum sicut leges tyrannorum inducentes ad idolatriam. nil adquodcunq; istorum quod sit contra legem diuinam et tales leges obseruare nullo modo licet q̄ sicut dicit actu. iiii. Obedire oportet deo magis q̄ hominibus

Quandoquidem nō leges imperiales que nunc uigent sunt alicui casus illicati et secundum animam non seruandi. respondeo sicut dicit di. l. Et primo quidem in matrimonijs nam secundum leges. filius unius germani potest copulari cum filia alterius germani ut insti. de nupciis. ꝯ inter eas et. C. de nupciis. l. nemini sed secundum deum tales debent penitus seruari extra de consan. et affi. nō debet et ibi q. n. profitemur. 2o q̄ fm̄ leges puella rapta non potest contrahere matrimonium cum suo raptore. C. de rap. vir. l. i. et idem erat olim secundum antiquos canones sed hodie pot extra de rap. c. fi. 3o q̄ fm̄ leges licitum ē homini soluto tenere mulierem solutam in concubinam ut in auctentica quibus modis naturales efficiuntur filii ꝯ. Si quis autem. sed fm̄ deum etiaz fornicatio simplex mortale crimen est et excludit a regno dei teste apl̄o p̄ ad corin. vi. Eo q̄ secundum leges licitum

est uiro occidere adulterum uxoris dꝛ̃ benissim in adulterio si est ꝑsona uilis. r an non debeatur reuerencia. ff. de adulteriis. l. marito. et. l. si adulterum. et. C. de adulteriis. l. gratus. Et simꝫ ꝛ patri qui habet filiam in ꝓtestate occidere adulterum filie in domo sua et generi. etiam occidere filiam. ff. de adulteriisꝫ l. pater. et. l. nec in ea. et. l. quod aut. Si uiluter latronem siue depopulatorez agrorum sed ſm̃ deum michil ꝛ illo prohibetur ex. xx. non occides. Q. qꝛ secundum leges dupnatur q̃ comprehẽ sam in adulterio tenet. vẽ. C. de adulteriis. l. ẽmen. et. l. castigatis. sed secunduz deum et iura canonica ꝓ̃ tenere sine ulla pena dumodo ipi uelit recedere ab adulterio xxxi. q. i. ſ. subaudituꝛ

Certo qꝛ secundum leges in multꝭ casibus licitum ẽ uxorem repudiare et matrimonium rite contractum dissoluere. et maxime in casu qui notatur. di. xl. et xxx. di. q. sunt q̃ dicunt. sed hec lex diuina prohibet ut in eisdem caplis dicatur. Septimo qꝛ secaidii leges mulier que mortuo uiro nubit infra tempꝰ luctus. s. unig anni. infamis fit et incurrit multas penas. C. de secaidis nup. l. v. et. q. sed secundum deum ut apla dicat nubat libere cui uult ex̃ de secundis. nup. c. fi. et ut ibi not. inno. remptuntur illi omes ille pene q̃ sunt tm̃ ad penam ipiꝰ secus si inde ꝓsumat aliquod ad d̃. Octauo qꝛ ſm̃ leges filius spuriꝰ nõ est alendus sed ſm̃ dm̃ et canones ẽ alendus. Nono qꝛ ſꝫ l. hereses si non fecerit inuentarium tenetur ad omia debita defuncti secꝫ secundum dm̃. Decimo qꝛ in certis casibꝫ ſm̃ leges heres non tenetur de maleficio defuncti secꝫ ſm̃ deum. Undecimo qꝛ ſm̃ legem id quod relinquitur in ultima uoluntate nõ ualet ni habeat septem uel quinqꝫ testes. C. de testa. Sunig et. l. finali. ſꝫ secunduz deum in relictis ad pias causas sufficiunt tres aut duo extra de testa. ai ees. et. c. relatum. Duodecimo qꝛ ſm̃ leges si promisso aliquid nudo pacto nõ tenetur nec oritur inde actio. ff. de pactis. l. iuris et econtra ẽ ſm̃ deum et canones qꝛ mortaliter peccat recedens a pacto ex̃ de pac. c. i. cum simplex. Tertiodecimo qꝛ inter ementes et uendentes leges concedunt deceptum scias secundum dm̃.

Quartodecimo qꝛ ſm̃ leges nõ licet emere siue uendere iura et actiones q̃ quis habet contra aliquem pro minori precio q̃ sit ꝑncipale debitum alis nõ ualet emptio nec peti potest in usqꝫ ad id quod solutum ẽ. nec etiam possit talia iura pro pte uendi et pte donari. C. mandati. l. pduersas. et. l. ab anastasio. sed secundum dm̃ michil prohibet emere iura contra aliquem pro minori ꝓcio q̃ sint ipi iura dum tamen nõ faciat hoc in fraudem usure sed ppter interesse unum aut laborem q̃ forsitan erit in rehabendo seu qꝛ dubito ne debitor fugiat aut ad pauptatem ueniat. Decimo quinto qꝛ secundum leges in longissimo tpe possessor male fidei prescribit secus secundum deum et iura canonica. cẽ de re. iu. male fidei. li. vi. Sexto decimo qꝛ secundum leges maleficia cogitatio ms̃ v̄la inter non puniantur. ff. de pems. l. cogitationis. secus secundum deum qꝛ omis male cogitatio dampnabilis ẽ si consensus interueniat xxxvi. q. i. omes. Decimo septimo qꝛ ſm̃ leges licet magi et benefica puniant tamen qui hoc faciunt contra imbres ventos et grandines premiantur. C. de malefi. l. eorum sed secundum deum talia etiam si sic facere ꝓfitabile ꝓcium est ut clare probat sanctꝰ thomas 2ª 2æ. q. xcvi. Decimo octauo qꝛ secaidii leges in causa sanguinis latum est corrumpe accusatorem. ff. de ꝓbationibus. l. fi. sed secundum deum non licet ut dedu cat scis tho. 2ª 2æ. lxxiv. q. Hoc itaqꝫ ẽ ꝑ notare potui q. q. ad talis amme non sunt secundum leges tenende. Et hic uõ iuris subtilitates et diuersitates iuris canonici et ciuilis iuristis relinquimꝰ. Postremo de illis legibꝫ q̃ ꝓmittunt usuras michil dico qꝛ omes abrogate sunt etiam ꝑ leges. Quid de condentibus leges iniquas dico ſm̃ leges inq̃ sunt contra libertatem ecclie tunc condentes et seruantes sunt excommunicati ipso facto. Si uero sint simpliciter q̃ aliqua dicunt et ecclie mandata ut puta q̃ sic et sic facere usuras uel alienare feudum precipue ecclasticum et huiꝰ ipso iure non ualent. di. xbm. q. ō. xxxi. q. vi. flagitia extra de constitu. q̃ in ecclesiarum et facientes et seruantes peccant mor. ex̃. de symo. cum in ecclia et c. nõ satis et si q̃ dampnificati sunt occasione talis legis conditores et eorum heredes tenentur ad restitutiõm illi etiam q̃ induxerunt conditorem ad talem legem faciendam tenentur insolidũ et simpliciter oes seruantes tenentur ad restitutionem oim eorum q̃ talium legum occasione lucrati sunt uel alios dampnificauerunt.

Nunc ad seriem hystorie aq̃ diligẽter ꝓsequi duximus redeamus

Nõ q̃ magos ymbres et uentos cõmouentes

Nõ de q̃dictoribus legum q̃ libertatem ecclie afflant

Felix quart⁹

Naagone sabin⁹ us cepit a no dom̃ni .v. ly. in cathedra petri sedit annis quatuor. mensibus trib⁹. Diebus tredecim. et uacauit sedes mense vno. Diebus quindecim. Hic constituit ut infirmi ant̃ transitum oleo sancto ungerentur. Sed certe ista constituco fuit p̃mo facta per xp̃m et postea distpsita p apostolos. Cum em̃ extrema unco sit sacramẽtum teste magistro in iiii⁹. et alijs sacre pagine doctoribus. omia autem sacramenta fuerunt instituta p xp̃m ut augustinus et ambrosius dicunt. Constat extremam unc̃onem a xp̃o dom̃no instit̃utam. Hic pontifias tempore gildeberti et clotarius filij regis francorum yspaniam uastantes ce saraugustam ciuitatem obsederũt et cives predicte urbis cum tumca sa vincena⁹ q̃ regibꝫ dederunt pacem sinit consecuti. Gildebertꝫ uõ rediens in sancti ypolitj honorẽ ecc̃e⁹ pulsius construxit q̃ hodie dicitur sancti germani de pratis in qua tu mulam posuit. Tempore dicti pontifias gilimer primꝰ hyldricum regem uuandalorum regnat i affrica q̃ multas epis linguas ereadi fecat ut refert greg⁹ in libro dyalogorum. Tempore dicti imp̃atoris

Bonifacius

secundus natione romanꝰ cepit anno dom̃ni .v. lxxx⁰. in cathedra petri sedit annis duobꝰ. mensibꝰ duobus. diebꝰ xxvi. et uacauit sedes diebus sex. Hic constituit ut clia sint diuisi a diuinis in celebracione mis se. hic fuit electus cum dyoscoro in discordia. Dyoscorus in basilica constantiniana. Bonifacius in basilica pulliana seu sancti petri. Fuitq; discordia in clero populo et senatu. diebꝰ xxvi⁹. sed mortuo tunc dyoscoro bonifacius obtinuit et mortuum dyoscorum cum amaritudine q̃ depinauit electumq; reconciliauit. Hic constituit ut electio p̃p̃e post tres dies a morte eius p̃p̃ manifestum fieri deberet ut habetur lxxiv. di. c. nullꝰ. Hic constituit q̃ nullꝰ epꝰ̃ successorem posset relinq̃re q̃ multi sequẽtes pontifices confirmauerunt. ut greg⁹ habetur. q. q. i. in primis circa medium

Quinus pontifias tempore floruit beatus benedictus cuius claritas et virtuosorum actuum plenitudo atq; perfectio p̃ in monte cassino euidenter appariuit et q̃ ipse ubiq; fuerit uirtuosus et admirabilis ut in sublatu q̃ ab urbe romana. xl. milia distat. tñ multis alijs locis ut btꝰ gregorius in dyalogo plene declarat. tamen apud montem cassinum actus sui fuerunt magis mirifici q̃ gloriosi sanctus ista benedictꝰ in nomine rl̃iam striplit plenam oĩb⁹ ornamentis quibꝰ ista spiritualis et cõtemplatiua profiatur et temporalibus homs rõnabiliter sustentatur. Hoc tempore btꝰ benedictus cepit multiplicari in monachis et monasterijs et clarere unde nobiles illius regionis usq; romam pro gra magna habebãt filios suos educari p talem patrem et magistrum. Unde eodem tpore duo eius discipuli floruerunt mauro et placido nobiles romani amb⁹ viri maxime sanctitatis. quorum unus s. maurus missus in galliam ibidem miraculis claruit. Placidꝰ uõ missus in aliciam ibidem q̃euit. Eodem tempore floruit cassiodorus q̃ p̃us consul postea senator fuit demde factꝰ ẽ monachꝰ in urbe romana. hic plima opuscula ad instrucõm catholice fidei fecit. Eodem tempore fuerunt duo frẽs uterini medardꝰ. s. et ghildardus eadem die pontifices ordinati. Medardus in ecc̃lia noviomẽsi. Ghildardus in rothomagensi. Eodem die absoluti fuerunt a seculo et assumpti a xp̃o. Dicti imp̃atoris tempore

Iohannes 29

natione romanus cepit anno dom̃ni .v. lxi. q̃ in cathedra petri sedit annis .ii. mensibꝰ .vii. diebꝰ sex. et uacauit sedes diebꝰ septem. Hic iustiniano imperatori epl̃as destinauit. q̃ epl̃e mature sunt et pondus magnum in portant. de quibꝰ fit mencio in principio codicis. Dicti imp̃atoris tempore

Agapitus

primus natione romanus cepit anno dom̃ni .vc. lxv. Et in cathedra petri sedit. mensibꝰ

Vndecim diebus ybm. et uacauit se
des diebus ser. Usic anthemium
epm constantinopolitanum inuentes
cutiana heresi pollutum excommu
cauit et quendam nomine mennaz
ei substituit Hic constituit proces
siones fieri trimmias diebg

Hec In pcedn
tibg habi
tus fuerit sermo de mul
tis mirandis factis pdcm in die
dominico et dictum tam in dicta die
quam de alijs in vsuali locutione
habetur menao puto equum inde
gere. quid e dies demum. qnō incho
atur. tandemqz dies unde nomiat
Enim dies e pma solis siue sol
supra terras sicut et uox est cum sol
est sub terris. et e dies quidem ho
rarum xxiiij Vocatur autem di
es apte meliori. vnde et in vsu e ut
sine commemoratione noctis nume
rum dicamus dierum sicut et i lege
diuina scriptum est. factum e ues
pere et mane dies unq Dies pmi
etpacos inchoat ab occasu solis bz
persas ab ortu solis pmi athenieñ.
a sexta hora diei pmi romanos ame
dia nocte. vnde et tunc gallicanum
est quorum uox diei oñdit pcmiū
Dies dicti adijs quorum noia
romam quibusdam syderibg sacra
uerunt Primum eñ diem a sole
appellauerunt q̃ princeps est oīum
syderum sicut et idem dies caput e
annorum dierum. Secundus
a luna q̃ soli et splendore et magnitu
dine proxima e et ex eo mutuat lu
men Tertium a stella martis q̃
ues̃per uocatur. Quartum a stella
mercurij quā quidem candidum cir
culum dicunt. Quintum a stella
iouis quem fetontem aiunt Sex
tum ueneris stella quem lucifetum asse
runt q̃ inter oīa sidera plus lucis
habet Septimum a stella saturni
q̃ septimo celo uocata xxv annis fer
tur explere ad sinum. Pro inde
autem hijs ex septem stellis nota
am dierum gentiles dederunt eo q̃
p eosdem aliquid sibi effia existiãz
darentes hre a sole spm a luna corpo.
a mercurio ingenium et linguam.
A ueneree uoluptatem. A marte sã
guine. a ioue temperantiam. A sa
turno humorem Talis quippe
extitit gentilium stultitia q̃ sibi fin

xerunt tam ridiculosa figmenta. Apud
hebreos autem dies prima una sabbati
dicitur q̃ apud nos dñicus est dies quē
gentiles soli dedicauerunt. Secunda
sabbati secundi fēria quam seculares di
em lune uocant. Tertia sabbati. iij.
feria quem diem martis uocant Quar
ta sabbati. iiij. fer. q̃ mercurij dies dicit
a pagans Quinta sabbati. v. fer. q̃
apud gentiles iouis uocatur. Sexta
sabbati. vj. fer. q̃ apud eosdem paganos
veneris nuncupatur. Sabbatum
autem septimq a dominico die quez
saturno dedicauerunt et saturnium no
minauerunt Sabbm autem ex he
breo in latinum requies interpretat
co q̃ deus in eo ab omib⁹ suis reces
oribus. Melius autem in uocabulis
dierum de ore xpiano ritus loquẽdi eccl
asticus procedit tamen si quem forte
consuetudo traxerit ut illud exeat ex
ore quod improbat tende intelligat
illos homines de quorum nominibg
appellati sunt Hi dies homines fu
isse et pre leuitica quedam mortua q̃
plurimum potuerunt et emicuerunt
in hoc seculo delati sunt eis ab ama
toribus suis diuum honores. et in di
ebg et syderibg si primum annotibus ho
minum sydera nuncupata et a syderibg
dies sunt appellati. Hic pontifex
cum iustiniano imperatore magnā cō
tentionem habuit sustinente impato
re an in xpō una uel due nāe essent. et
q̃ papa fidelissimus documentis du
as in xpō esse naturas probauit. iō
imperator ei dixit. aut consenti nobis
aut te faciam in exilium deportari
Tunc pp gaudenter dixit. ego ad iusti
nianum imperatorem clementissimum ve
nire desideraui. sed ut video dyocesa
anum pseudatorem inuenio tamē minas
tuas in nullo timeo. Dictus imperator
his auditis humiliauit se sedi aplice
sedq̃ in terram prostrauit ante limina
pontificem Tempore dicti impatoris

Siluerius ix pmo nato
Campanus. cepit anno do
mini. v. lxbn. in cathedra petri sedit.
annis tribo. mensibg quinq̃. diebus
vndecim. Hic p theodatum reges
gothorum corruptus. peccunia leuat⁹
est in summum pontificem a theodatus
minas mortis dero et populo intulit
si in eius electōm consentirent Cū
cum anthemium ab acacio ep⁹ tu⁹ ula
et damnatum reuocare nollet proxima
te. Theodora imperatrice deposito est et

Vna sabbti dies dñicus dicitur

Cognita hac re tunc pp ad imperatorem humiliat

et monachus factus. Hoc procurante et
tractante vigilio q papatum ambiebat
Cuius inductione imperatrix scripsit beli
sario patricio romano ut inuenta occa
sione siluerium papam exularet vigili
umq; pontificem constitueret. q ille fa
cturus dixit. Ego q̄dem voluntati p̄ncu
pum q̄re non audeo et q̄ vis tuitus
tussionem impleto sed huius machi
natoris sceleris iram nō effugiet iudicis
cuncta cernentis ¶ Et cum inter go
thos et romanos immensum tunc foret
odium pp infinita mala q ducta gens
barbara romanis intulerat imposue
runt siluerio sūmo pontifici q roma
urbem in manus gothorum tradere
voluisset. Cuius imq; impositionis p̄tex
tu fuit ductus pontifex relegatus. ¶ Eo
tpore facta ē fames in vrbe ita p̄cipue
in liguria. et tanta fuit ut paulo dia
conus cardinalis scribit. q plures
mīes in felicium natorum membra co
mederunt ¶ Eodem tpore q̄dam stel
la apparuit que ex aduerso veniens
lunam intrauit ¶ Tunc q̄dem vue
ex arbore q sambucq uocatur nate sūt
graues etiam eo tempore et solito as
priores hyemps fuit ita ut torrentes
et flumina congelati solidum iter ho
minib⁹ prebrent et aues frigore oste
nate fameq; absq; vllo hominum i
gressu capiebant ¶ Dicti etiam im
peratoris tempore

fames in urbe

pmus

Vigilius Romanus nation̄e
Romanus in cathe
dra petri sedit. annis vbi. mensibus
sex. diebus. xv bi. ¶ Hic licet papatū
fraudulenter accepisset tamē postmo
dum et pro fide multas iniurias passus
est. Nam ipm theodora augusta q̄ ad
modum predecessorem suum siluerium
exulauerat sic et istum vigilium pro
eo q̄ anthemium patriarcham ciuitā
tinopolitanū ad preces ipi theodore
reuocare voluit relegauit ¶ Huius
tempore quinta synodus constantinopo
lim celebrata fuit ut expresse legitur
vbi. di. c. sexta. s. quinta in quo inter
fuerunt centum sexaginta quinq epi.
et de hijs q̄ fuerunt in dicto consilio or
dinata ¶ Dictus imperator quādam de
dit p̄ uniuersum orbem epl̄am in
qua confitetur concilium nicenum ci
tantinopolitanum ephesinum et cal
cedonen ¶ Primo confitetur concili
um nicenum in quo interfuerunt. ccc.
xviii. epi celebratum sub p̄nape gstan
tino et dapnant arrium eiusq; impie/

quatuor alijs primarijs

tates asserentem filium non esse con
substantialem patri ¶ Secundo cō
fitetur concilium constantinopolitanū
celebratum sub theodosio seniore et
dapnat macedonium negantem dei
tatem spūs sancti. recitat ecā hereticū
dapnatam appolinaris q̄ verbum di
humanum sensum dicebat nō recepis
se ꝛ verum solum aīe intellectiue hās
duas ibi detestatur dictus princeps
hereses confitendo q spūs sanctus
ē deus et cosubālis pri. ac filio. et q. oī
q̄ deus in mā natura plantauit as
sumpsit dei filius carnem ut delicti
sensituam et anime rōnali unitaꝫ
¶ Tercio concilium ephesinum
celebratum contra nestorium et eius
impietates asserentes alium dei ver
bum et alium xpm̄ hunc quidem nā
filium dei patris. Illum autem solū
gratia filium. et sic alterum filiuꝫ
dei. alterum filium hominis predi
cant. ¶ Nic etiam btam̄ virginē
non dei sed hominis tm̄m̄ asserunt
genitricem. ¶ Confitetur insuper
calcedonen concilium in quo condep
nato est eutices q̄ carnem xpi con
substalem esse nobis negabat. i. eius
dem generis cum nā asserens q verū
bum dnm̄ carnem celestem as
sumpserat.

nō materiā conciliorum

Nowco q in plerisq passibus huius
libri fit meā de conciliis
et etiam de constitutionibus olim fa
ctis presules ¶ Ideo ē intendūz.
q conciliorum alia sunt generalia. alia
sunt prouincialia ¶ Generalia di
cuntur q̄ generali concilio. s. in pn̄a. ad
mām papē uel eius legati vicem eius ge
rentis conuocatis generalē epis et ce
terisq prelatis celebrantur ¶ Prouin
cialia dicunt q̄ a primate siue q̄ ab ar
chiepō aliquo conuocatis ad hoc su
ffraganeis trinq; in suis prouinciis
simit ¶ In generali uero canones e
diti ad omnes eccl̄as vim suam vniuer
saliter extendunt et q̄ eos nō obser
uant pro trāsgressoribus habent. Qz
autem canones in prouincialibus
editi sunt conciliis prouincialibus nō
egrediuntur. nec alios coherent nisi
qui iurisdictionem illorum prouincialiū
epōrum subditi sunt. Inde ē q
etiam canones alij dicuntur generales
i. est in concilio generali editi. alij pro
uinciales in concilio prouinciali uel
synodo promulgati ¶ Item ē actēdē

quem locum et situm in ordinatione ecclesiarum ecclesiasticarum tenent concilia generalia pro quo dicitur q̄ primum locum optinent precepta euāgelica et dicta aplica. Deinde quatuor predicta concilia. 3° reliqua decreta et decretales. 4° loco sunt decreta uerborum sanctorum p̄m. s. aug. ambro. hie. lō. et aliorum. ¶ Circa constitutiones ecclesiasticas dicitur quadrupliciter reperiuntur q̄dam secundum consiliū quedam secundum p̄ceptum. q̄dam sine permissionem uel indulgentiam quedam sine prohibitionem. ¶ Istarum tuor genera hominum respiciunt quorum quidem sunt pfecti quidam pficiendi. q̄dam infirmi et quidam reprobi. ¶ Que consilium continet data sunt pfectis. ¶ Que p̄ceptorū pficiendis. ¶ Que permissionem infirmis. ¶ Que prohibitionem reprobis. ¶ Consilium est omnia uendere et dare pauperibus. ¶ Preceptum est deum diligere. ¶ Permissio est uxorem habere. ¶ Prohibitio est nō occidere et non mechari. ¶ Consilium penam nō intendit sed premiū p̄mittit. ¶ Permissio nō promittit premium sed impendit remedium. ¶ Duo sunt in necessitate. ¶ Duo in uoluntate. Nemini uolueris nec consilio acquiescas. nec permissionem sustineas. ¶ Precepto et prohibitioni nipunc resistes. ¶ Nunc ad precepta redeamus.

Hic pontifex

missam instituit celebrari in ecclesia in pte orientali. ¶ Hoc tempore theophilus archidiachonus in ecclesia cupiens promoueri diabolo fecit hoīem ydolum. Cum autem quod cupiebat habere penitens fleuit. Cui btā uirgo grām reparabit. ¶ Rex totilla beneductum iuniorem eo tempore propter pseuens in dibanum ardentē proicit q̄ die altero uestibus illesus exiuit. ¶ Eo etiam tempore uigilia magna pestis constantinopolim et ypapanti dñi sumplit exordium ut celebraret 2ª die februarii. ¶ In oriente quidam puer iudeorum a choetaneis suis ad ecclesiam ductus ad eccliam ut communicaret communicauit quem pater eius ppter hoc in ardentem fornacem proicit. de qua illesus extracto dixit mulier illa in ecclia depicta q̄ puerum tenet pallio suo flāmas ignis ventilabat. ¶ Dicti imperatoris tpore

Pelagius

ymaginem saluatoris

cepit anno dominice incarnationis dcclxxxviij. in cathedra petri sedit. annis octo mensibus decem. diebus xviij. ¶ Hic constituit prefationem ante canonem dicendam. ¶ Constituit etiam q̄ hereticus uel schismaticus p̄ scabinos et p̄positos ordinantur. ut habetur. xxiiij. q. v. c. relegentes. ¶ Hoc etiam tempore iudeus quidam ymaginem saluatoris furtim ad domum suam delatam telo transfixit et cum de sanguine eius cruentatum uideret abscondit. Sed expiam querentes p̄ uestigia sanguinis inuenerunt et lapidibus obruerunt.

Iustinus

Regnare suscepit imperii anno dominice incarnationis dclxxvi. Et ab urbe condita. cc. mill. xxvij. ab initio mundi. mill. v. xlij. et imperii sui annis. xij. ¶ Hic narsethem virum strenuum fecit primum romanum qui totilla regem gothorum occidit et omnes barbaras nationes uirili pugnando deiecit eas ita ut possent q̄ romā et totam italiam detinere reddidit. Cuius in urbe prouisione ac fideliter acta distineret. diabolus contra ipsum narsethem eunuchum romanorum ingratitudinem excitauit taliter q̄ sophia uxor imperatoris unam trāmontanam sibi eidem precipiens ut sine mora constantinopolim remearet ut cum puellis ingenuis ac femineis lanarum pensa duceret. q̄ uerba narses intelligens et ppendens q̄ augusta opprobrium quod esset eunucho opponeret tale imperatrici fertur dedisse responsum sinas q̄ filium filatrix de quo talis ordinetur tela quam nec tu nec imperator potentis in tota uestra uita restituere. nec moram contrahit ad occidendum propositum. persequendum. Sed celeriter ad albuinum regem longobardorum q̄ tunc in partibus pannonie morabant misit ut pauperiem panonie iuris q̄ incolebat desereret et ad amenum et fertile solum italie se transferret quod et fecit et expertis dicti nacerti fere totam italiam occupauit quā deinceps longobardi possederunt usq̄ ad tempora karoli magni. Et uolens intrare ciuitatē

ymaginē maximum miraculum

deypapanti

Romanam dictus alboynus cum pro
posito extirpandi xpianos q ibi erant
cum esset in porta q dicitur porta scī
iohannis equus quem insedebat q op
timus erat sub ipō cecidit nec calcaribus
uel q buscaq; stimul' surgere potuit
de quo magna amicis admiratō fuit
¶ Affuit quaq; quidam ut scē ut te
q dicto regi dixit. Si uis ciuitatem in
gredi oportet te mutare uotum quod
emisisti in exīmium nomen xpi
am. Mutacione igitur uoti facta sta
tim equus surrexit et solito more p
tessit usq; ad palacium quod theo
dorianus olim rex gothorum extruxe
rat ¶ Hic quoq; iustinus impator
bonum initium habuit postea dedit
se totum cupiditati et auariae adeoq;
immersus fuit q fabricare fecit ar
cas ferreas in quibus recondebat ea
q uenum puerens tyrānice rapiebat
pp quod factus ē omībus odiosus. Et
q tanta solitudinem habuit in con
gregando thezauros uisto dei iudicio
amens effectus ē ¶ Dicti impato
ris tempore.

Iohanes xi

teraus natōne Romanus cepit anno dñi
v. cc. septimo et in cathedra petri sedit
annis duodecim. mensibus vndecim.
diebus xxvm. ¶ Huius pontificis tpō
re armenii fidem xpi susceperunt hoc eo
tempore inuentum ē corpus beati uirgi
nis apostolorum discipuli extra biturigas pri
mi eiusdem urbis epi ¶ Hoc quoq;
tempore in diuersis partibus galliarum
ut testatur vincencius. Celum ardere
uisum ē quem ardorem bēs gregorius in
omelia ignicas aeres appellauit ¶ In
quibusdam quoq; partibus de uestimen
tis hominum uerus sanguis effluxit
domus in quibusdam sanguine respersa
abinitus apparuit. Postq; prodigia
clades magne secute sunt fames atq;
mortalitatis pstrtim in italia subito
enim apparebant quedam signa in dom
bus siue in uasis siue in uestimentis
q si quis uoluisset ablue magis appa
rebant. Post annum uō inceperunt
nasci in uiginibus hominum quidam
glandulo ad modum nucis uel dac
tili quas mor subsequebatur febrium
estus intollerabilis q infra tres dies
ut in pluribus extinguebat ¶ Eo etiā
tempore ut testatur idem vincencius
accidit in gallia cp mons sup rodanū
annis mugitum multis diebus tandem
ab alio monte ebullicio diuisus ai ecclīs
et domibus omnibus uestibus et animalibus
pepitatus est ¶ Hoc tempore floruit
beatus germanus parisien epūs quo et regē
but chilperetus in francia quorum q
libet certabat ad subuenendum debi
libus et egenis. Vnde inter principem et
sacerdotem erat expetanda contencio qz
faciebant de mīa pugnaq et de pietate
certamen ut thesauros. et de talentis
suis egenis ditescerent. non sic moder
nis temporibus agunt mī primates mī
pontifices

Gilerius

assumpsit insignia ro
manam impij. anno dñi
v. xcvm. et ab urbe condita. cc. uij. xl
iiij ¶ ab initio uero mundi. mm. v.
lxj. et impauit annis septem ¶ Hic
impator fuit ut xpianissimus et stre
nuus ac multum religiosus. Vñ mul
tas in constantinoplim et alijs ptibus
ecclīas restauraut terras plurimum quaq;
potenter intrauit. psas quoq; potentis
sime debellauit. Indeq; egrediens ma
ximam predam cum multis elephan
tis adduxit. pauperibus quidem liberalissi
mus fuit. Et largiter ipis elemosinas
erogabat quod ipm uxor sua uxor sua
dure redarguit dicens ipm nō dis
pensatorem sed dilapidatorem bono
rum impij. Cui impator pissimus
xpianissimo confido mēt in dō nō
q pecunia in fisto nō nō deerit. Si
thesauros nōs pro amore xpi largi
ter pauperibus erogemus quod uerum
esse rei statim comprobabit euentus
Nam cum hec agerentur ipe deambu
lans p impiale palacium inuenit
in pauimento tabulam marmoream
in qua crux dñi sculpta erat. Cumq;
illam tabulam pro reuerencia dñi
ce crucis leuari fecisset diceretq; in
dignum esse crucem dñi pedibus con
culcari q de in pretoribus et frontibus
primatum cum reuerencia pmi ap
unt sub illa alia tabula eodem mo
do crucis signaculo insignita. Cumq;
et illam leuari fecisset. apparuit alia
oīb̄ ponibus ssimilis. Cum et illam
impator admirando leuari iussisset.
apparuit quarta sub qua infinitus
thesaurum reperit catholicus impa
tor de quo largas fecit elemosinas. et
multas restauravit eccl̄ias pia locaq;
gstitut ¶ Dicti impatoris
tempore ::

Beneoictus.

Ppmus natione romanus cepit anno dmjm.vj. dramo in sólio petri sedit. annis quatuor mense uno diebus vbiq. et uacauit sedes mēsi bus trib⁹. dieby decem ¶ Huius tempore richgredus rex gothorum quem hystor tradunt ut rum fuisse ut tuo sum. Cum esset arriana perfi dia maculaty in concilio toletano. lxx vij. ꝓm suum recognoscens errorem ad catholicam fidem reuersꝰ est pro nunciauit eam et mandauit oīb⁹ populis q̄ sibi subiacebant dominio ut arca integritatem fidei maiorum preceptis obediant secundum ordina tionem dicti concily toletani. Quis autem iste rethacredus fuerit sub con tinuo patebit ¶ Scendum quoq; est q̄ duo genera barbarice gentis in hyspania q̄ euenerunt inter alia. s. gothi et vandali ut summa breuiter tactum est q̄ q̄dem genarum genera p bellissi rium de ytalia et affrica sunt expul sa gensq; gothorum adeo in hyspania preualuit ut eam sibi proprią subiuga ret. De ista progenie reges hyspanie ori ginem traxisse dicuntur. Et iste retha credus tempore dicti toletani concily regnum hyspanie quod hodie castelle dicat⁹ gubernabat. quo intempore flo ruit leander epūs yspalen cuius doctri na atq; industria gens gothorū ab arriana recessit in fidem et adhesit fir miter fidei xpiane ¶ Hoc tempore florut iohannes constantinopolis epūs vir intollerabilis abstinencie et in ele mosinis largissimus

flouit leander yspalen archiepūs

Mauricius Ro

mani imperij iura sustep et impauit annis xxi. tiberio de quo proxime dictum est senatus sibi ex tremam jmpositre diem mauricius in rebus bellicis strēnuum pruden cia predictum et vniuersa morum ho nestate preclarum elegit ad jmpium filiam suam constantiam tradendo in uxorem dixit. Sit t' impium vim cum hac puella concessum utere eo feliciter et valeat in mente cōtatem in cessanter et justiciam precipua cē op timi jmperatoris insignia et hijs dās emisit spm ¶ Hic rei publice fuit q̄ plimum utilis. anno imperij eiꝰ secundo anthiochia diuinitꝰ est sub uersa mō q̄ sequitur. Quam cuius illius

de subuersione antiochie

adeo elemosinis et hospitalitati dedit erat ut nullo umq̄ die sine paupere comederet. Cuiq; vna die usq; ad ues pram urbem ascendisset ut pauperes inuenisret jnuenit utrum antiquū uestitum candidū ueste cum duobꝰ socijs stantem in medio ciuitatis et ipē ad hospicium inuitato. hanc ab ipō habuit responsionem nō pote ras o homo dei cum mō sermone huc ne subuerteret ad saluare ciuitatem quo dicto sudarium quod in manu te nebat sup medietatem ciuitatis eua sit statimq; ipi medietas cum habi taculis et habitatōibꝰ est subuersa uolens autem exaltare sudariū sup aliam ciuitatis partem bis ab illis duo bꝰ socijs multa est prece flexus ut pa ceret sicq; utrum illum elemosinarū q̄ hec aspiciebat athomito fiut. ex sal uatione. tamen domo sue q̄ in pte nō erat euersa consolato discurrit vnde nō ē dubium ipm angelum fuisse missum adnō ihū xp̄m pcā populi ad ext minium ciuitatis ¶ Eodem tempore guntrendo rex francorum in venādo fessus dum in gremio armigeri sui dormiret uxta riuum aq̄ usdit ar miger ex eio ore puum animal exire Cui riuum transire uolenti nec valē ti armiger gladio posito ex trāsuerso riuuli ipam ei eundi et redeundi pa rauit quo in eiꝰ rei intuite rex strege factus est et stupens dixit sēp sbpn̄ū p pontem ferreum transisse et sub monte quodam multos thesauros uduse ad quem montem cum rex prexisset fm̄ fidem sopnī et audita sui armigeri relacone multos the sauros inuenit eosq; acceptos sce ec usib⁹ deputauit ¶ Nec reor fore ma ne causam scrutari sopnorum p q̄ dicendum q̄ sopnorum causa. duz est interior. quoq; exterior. Interior autem sopnorum causa duplex est. Vna q̄dem aīalis in q̄. s. ea occurit hominis fantasie in dormiendo ama q̄ eius cogitatio. affectio fuit imo vata in uigilando et talis causa sop norum nō ē causa futuroꝝ euen tuum. Nam talia sopna p actibus se hnt ad futuros euenius. Et si quoz simul concurrunt erit casuale ¶ Duz uō causa sopnorum intrinseca est corporalis. Nam ex interiori dispo sicone corporis formatur aliquis mo tus in fantasia cōuenies talj dis pnī sic hoi in quo habundant frigi di humores apparent in sopnis q̄ fit in aqua uel nive. iō media dicunt

Hec de materia sopnorum

Ne intendum sõpnijs ad cognoscen
dum interiores dispsiaones ¶ Ca
usa autem sompniorum exterior est
duplex. s. corpalis et spũalis. Corpo
ralis quidem in quantum ymagina
ao dormientis in mutatur quod fit
uel ab aere continenti. uel impressio
celestis corpris ut sic dormienti aliq
fantasie appareant conformes celes
tium dispsiaoni. ¶ Spũalis autez
causa quõqz a dõ q̃ mĩsterio angelorz
aliqua hominibus reuelat in sopnijs
secundum illud numeri duodecim. Si
quis fuerit inter uos pphã dominj in
uisione apparebo ei. uel p sõmpnia
loquar ad illum ¶ Quõqz uero opi
aone demonum alique fantasie dor-
apparent. ex quibus aliqua futura
reuelant q̃ cum eis hñt pactũ illiata
sicqz causa liquet sompniorum ¶ An
no quoqz dicti mauricij. vij. nimis
pluuie in undaco fuit adeo ad dilu
uium esse crederetur et tanta clades
secuta est ut nullus grauiorem esse
memnerit. magnus etiam draco
in modum maxime trabis cum im
mensa serpentum multitudine p
tyberim in mare defendit q̃ in mari
suffocati et ad litus proiecti putredi
nem aerem corruperunt. De quorum putre
dine pessima plaga secuta ẽ q̃ ingluuia
ria uocabatur q̃ tanta fuit ꝙ papam
pelagium de quo statim dicatur occi
derit et passim destructis habitatori
bus infinite domus uacue in urbe re
manserunt ¶ Huic tempore

Declasius

Natõe Rãus
secundus cepit anno dñi. vj.
in cathedra petri sedit. annis decem.
mensibus. ij. diebus decem. et uacauit se
des mensibus. vj. diebus. xvij. ¶ Hic e
lectus fuit absq; pncipis iussione qz
roma tunc a longobardis erat obsessa.
et ppter hoc ad pncipem mittẽ nimime
potuerunt. Et nõ hinc ꝙ sepe ecclia ro
mana hunc honorem suadebat sympatõ
ut de ipsius uoluntate atqz decreto papã
eligeretur. qz sepe romanorum pncipũ
auxilium postulabat Unde mauricio
factus fuit iste hõr. et hoc ppter longobar
dis q̃ nimis uexabant eccl̃am ¶ Simil
honor fuit factus karolo magno ut
vij. diebus ĩperatoris c. adrianus ¶ Dicti im
peratoris tempore

Eugenius

pmus Natione roman
cepit anno dõ mpij. vj. xxvj. ĩ

Cuius assumptio gracaosa atqz mira
culosa fuit. in cathedra petri sedit an
nis. viij. cum dimidio et diebus. v.
¶ Hic pmus romanorum pontifi
cum se seruum seruorum dei sripsit.
antiphonarium rlariter intonauit
introitus in missa statuit ad populũ
demulcendum. Deinde kyrieleyson
es. alyã. usqz ad pascha cantari pcepit
et post pdicta euangelium et offerto
rium ordinauit. ¶ Statuit etiam
ut orõ dnica decantetur alta uoce. et
ut semp in pncipijs horarum. Deus
in adiutorium mum intende a pbro
dicatur ¶ Hic in singulis romane
urbis ecclesijs in remissionem pcorz
stationes singulis diebus quadragesi
sime ordinauit p fideles deuotione pm
tissima celebrandas. Et ne antiqz ydo
latrie semen de cetõ preualeret ymagi
nibus ydolorum capita et membra
fecit spialiter amputari

Et quia

in dictis stationibꝫ
ipãz instituit beato gre
gorius plures in suo pontificatu suc
cessores singulis eas digredientibꝫ
concessere indulgencias. Unde annua
tim diebus quadragesimales eas plebs
romana frequẽter arbitrans pene debi
te exsolute pcã relaxatõm. ¶ Qua
nouissime pseudo ypi pseudo pphẽta
pseudo apli secta. s. pestifera bohemo
rum in suis pfidis traditionibus co
natur astruẽ indulgencias nullom
prodesse nec aliquid ualere sed sunt
illusio et deceptio plebis ypiane ut
legentibus palam fit hanc pfidiam de
directo sacro aduersari codici et statu
to uniuersalis ecc̃e ac asseratõm sacro
rum doctorum libz et gratum ẽ ma
teriam indulgentiarum aliqualiter
p tractare ¶ Ppter alia deasione aliq
occurunt ptractande ueritates q̃zz
pma q̃ indulgencie ualent ad abso
lutõnem pene pr̃ culpam debite veri
tas hoc sic declaratur ¶ Aquinas dicit
ypm esse caput ecclie dicente a
postolo ad ephe. i. ipm dedit caput
supra omnem ecclĩam q̃ est corpus
ipius et ad colo. i. ipse est caput corpo
ris ecclie. Cum igitur capitis officium
sit dirigere regere et gubernare mem
bra concluditur q̃ ipse rexit et guber
nauit ac gubernat hanc militantem
ecclĩam erronee quippe dicẽtur ipm
male regere et rexisse ¶ Cui igit

Nõ magnam cladẽ

Nõ de indulgẽ

Nõ de materia indulgentiarũ

Gregorij pmus sep
seruoz dei appl

ecclia

ecclā uniuersaliter semp tenuit. teneat
q; indulgenciaas ualere sequit^{r} appositū.
Suadetur sic ſmpium enim esset
dicere ecclīam aug capit xp̄s est. et q̄ stō
regitur spū. ut patet actu. xv. cum dicat
Visum ē spui stō et nobis et c̄. aliquid
uane facere. faat autem et contedit in
dulgenciaas ualent igitur. p̄ursus eccl̄a
generalis errare non p̄t q; ille q̄ exa
uditus fuit pro sua reuerencia dixit pe
tro sup cuius confessione eccl̄a fundata
ē. ego pro te rogaui ptre non defiaet
fides tua. Scribitur luce. xxij. Sed
eccl̄ia generalis indulgenciaas approbat
et faat q^{d} ualent. Verūtamē quidam
dixerunt q; nō uolent ad alvlendum
arcatu pene quam quis in purgatorio
secundum ꝓdiciaum dei mereturꝰ sed vo
lent ad absoluendum ab obligatione
qua sacerdos obligauit pententem ad
penam aliquam etiam ordinatam
ex canonum statutis. Nec autem opi
nio alm sit expresse contra illud p̄uille
gium petro et suis successoribus datum
ut quod in terra remittret remittet^{r}
et in celo reputatur et dicatur q; remis
sio q̄ fit in foro eccl̄ie p indulgenciaas
etiam ualent q^{m} ad forum dei alias
eccl̄ia huiꝰ indulgenciaas concedens
magis dampnificaret q^{m} uocaret aim
ad grauiores remittere penas. sed
purgatorij absoluendo a pentenciis
iniunctis. Secunda ueritas q; in
dulgencie ualent ut p̄missum est et
q^{m} ad forum eccl̄ie. et q^{m} ad forum siue
iudiciaum dei ad remissionem pene re
sidue p̄t contritionē confessionem. et
absolucōm siue sit iniuncta siue nō. Ra
cio aut ualent est Vnitas corporis mis
tici in qua multi in operibus pientiae
seu penalibus sup erogauerunt ad me
suram debitorum suorum et uarias
angustias pepram subierunt quarent
p quas multitudo penarum p̄terat
expiari si eis deberet^{r} quorum merito
rum tanta ē copia q; omnem penam de
bitam uiuentibus excedunt precipue
pp̄ meritum xp̄i et tante sunt efficacie
q; p una sola gutta cruoris satisfac
tum est pleō prothoplausti Tercia
ueritas q; unus pro alio satisfacē p̄t
dicente ap̄lo ad gal. vj. alt̄ alterius
onera portate. Cum igitur sci in q̄bus
sup habundancia ad operum satisfacō
nis inuenitur. nec expēdē nec determi
nate pro isto q; remissionem indiget
opa huiusmodi fecerint alias absq; omni i
dulgencia remissiom consequeretur
sz cōmuniter pro tota eccl̄ia teste ap̄lo
ij. ad corinthi. i. dicente se implere ea
q; desunt passionū xp̄i in corde suo q;
eccl̄ia igitur sequitur q; predicta me
rita sunt toti eccl̄ie communia. ea vera
q; communia sunt alicui multitudis
destribuūtur singulis de multitudiē
uoluntate arbitrium illi^{us} q; multitudinem p̄
est Vnde sic aliquis consequeretur
remissionem pene si alio pro eo satisfe
cisset uti si eq; satisfactio alterius sibi p
cum q; p̄t̄est distribuatur Quarta
ueritas q; sumus p̄ntiafex ne dum eccl̄e
militantis claues dei est uerum et tri
umphantis ex eo patet q; ei dictū est
Quodcūq; ligaueris et c̄. Vnde ligat
q; apud eum et in facultate eius sunt
thesauri militantis eccl̄ie derelicti
p xp̄m in manibus quem distribuē
p̄t̄est ad uotum causa tamen exīte
legitima. nec decencius dispensacō
dicti thesauri relinqui p̄terat qua
pp^{r} xp̄i vicario aug fidelitatis et pas
ture oues pro quibus xp̄s sanguinem
fudit q; misse sunt. Quinta ueritas
ad hoc q; iste thesaurus bene distribue
tur dispensacio q; fit efficax ex parte
dispensantis auctoritas q̄ plene in
summo residet pontifice requirit^{r} 2° ca
usta et rationabilis. ex pte recipien
tis exhigit^{r} p; q; sit in statu gr̄e. Ter
tium q; ad impleat id pro quo indul
gencia concedit^{r} Septa ueritas
q; indulgencie tm̄ ualent q^{m} sonant
pro aug suppō. declaratione dicatur
q; causa effectiua remissionis pene nō
est labor nec donum recipientis. nec
causa pro qua datur^{r} nec ad aliquod ho
rum oportet ap̄probare q^{m} titatem re
missionis. sz ad merita eccl̄ie q̄ semp
habundant. et iō fm̄ q; applicantur
ad istum fm̄ hoc remissionem consequ
tur. Ad hoc aut̄ q; applicentur aliqua
requirit^{r} auctoritas dispensandi huiꝰ
thesaurum et uno eius dispensat^{r}
ad eum q̄ meliat^{r} quod ē p caritatem
et ratio dispensationis fm̄ qua sal
uatur intentio illorum q; opa fm̄tō
fecerunt. fecerunt q̄ppe ad honorem
dei et utilitatem eccl̄ie in gñali Vt
q̄libet causa assit q; in utilitatem eccl̄ie
et honorem dei uergat sufficiens cā
est indulgencias faciendi Septi
ma ueritas q; merita et pene per meri
ta passionis redemptibiles solum sunt
humane et imperitie finite
minores et exiles. Vnde sequitur
q; reliquum meritorum et penarum
passionis xp̄i superfluunt nec tamē
in aliter xp̄s uoluit mereri. nec pati
illas penas cum deus nichil agat
frustra itaq; concludit^{r} illud reli qui
derelinqui pro nobis pro q̄bus xp̄s in
carnatus est et passus et tantis m̄is
necessitatibus ad multas obligandi

nō q; sit causa sufficiēs
ad decedendas indulgencias

penas ex continuis lapsib⁹ pro solucõne satisfactionis ad ꝑfatum rcaurẽmus thesaurum ¶ Octaua ueritas et si ĩ mortali exĩte non ualeat indulgentia stat q⁹ ui mortali exĩs ꝓtest indulgentias concedere ¶ Prima pars ex premissis luquet 2ª ptis racio ẽ q⁹ concedere indulgentias ad iurisdictõnem ꝑtinet quaꝫ habens nõ amittit p mortale pccm licet ꝟnitatem amittat. ĩo indulgẽtie cõualent si fiant ab eo q̃ ẽ in mortali pccõ sicuti si fierent ab eo q̃ ẽ stãtissimo q⁹ nõ remittit⁹ pẽa ex ui suorum meritorum. ꝫ ex ui meritorum reconditor⁹ rẽ in thesauro eccℓe ¶ Nona ueritas cum indulgentia indeterminate conceditur ut puta aĩ sumo antistes dicat q⁹p rrigentibꝰ manꝰ adiutrices ad filiã tam alicuius ecclie lucrentur. xl. dies de indulgentia. tale auxilium intellig⁹ et ꝟm q⁹ accedit ad hoc secundum hoc plus ne minus de indulgentia cõcedit⁹. ꝟi licet unꝰ inops largiens unum denarium totam consequat⁹ indulgentiam locupleꝫ ti simplement⁹ buens denarium totum nõ conseq̃t⁹ q⁹ non deret locupletem ad opus tam pium et fructuosum ita parum erogare Hec dicta sint pro repellendo errorem pfidissimum bohemorum. nũc uertamus calamum ad seriem hystorie

Hic addidit

in canone misse dicẽs nõs in tua pace disponas ꝯtuã gra emicuerit ꝯto splendore lumine ꝑ dnũ fuerit ꝯ ꝑntibꝰ et futuris eius operis et scriptis prodesse studuerit lingua uix explicare mortalis possit ¶ Eodem tempore tymea dominꝰ in constitutis uncastre zaphet nõ lõge aiõsolyma simonis iudei confessione inuenta ab epis gregorio anthiochie thome iõsolymitano et iohanne constantinopolitano iõsolymꝫ ꝓtata ẽ ¶ Eodem tempore apparuit in celo cometa nata sunt ꝑterea eodem tempore prodigia in suburbio bisanay puer uidelicet quadrupes. et alter duos uertices hñs ¶ Eodem etiam tempore signum sanguineum in celo apparuisse uisum est et quasi aste sanguinee et luce clarissima p totam quasi ꝛ debatur nocte ¶ Quidam etiam mulier infante ꝑperit sine occlis et sine manꝫ q̃ alibis infra erat sicut pisces ¶ Sed et apud egiptum in nilo flumine apparuerunt duo animalia humane forme uir. ſ. et mulier. Vir q̃dem erat pectorosus et uultu terribilis rufa coma camisq̃ ꝓmixta q̃ usq̃ ad lumbos cãt⁹

Nõ prodigia ⁊ apparuerũt ꝑ cometã stellam

monstrabat⁹ nudus reliqua uõ membra corporis cooperiebat aqua. mulier uero habebat mamillas et femineum uultum cesariemq̃ prolixam et usq̃ ad horam nonam modo et forma ꝑdictis se palam amicis uidere uolentibus ostendebant ¶ Eodem etiam tempore sol amane usq̃ ad meridiem mirabat⁹ est usq̃ ad tertiam ptem ¶ Hoc tpr beatꝰ gregorius misit aug⁹ cum mellito et iohannem in angliam q̃ regem athelbertum q̃ sedem regni statuit in cantuaria conuerterent una cum gente sua quem ypi baptismate insignierunt quem augustinum etherius archiepiscopꝰ epm̃ consecrauit angelorum cum rex prefatus locum infra urbem cantuarien⁹ ad sedem epalem ostenderet concessit ubi dictus presul in honorem ste trinitatis eccl'iam fundauit q̃ tocius anglice gentis merito mr̃ esse probatur

NE AUTEM

sub silencio regnum ptranseam anglorum Est sciendum narrat antiquia britanorum hystoria q⁹ astanax⁹ ence troyani filiꝰ de filio suo siluio nepte habuit nomine brutus. Hic matrem suam nascendo pẽm uero in uenãdo casu interfecit. cuꝰ pricidij cã tã exul cum parentibꝰ suis reddidit ut de ytalia pulsꝰ in greciam fugeret ibi exul cum esset tanta cepit prõbitate pollere ut confluentibꝰ ad eum troianis q̃ ibi captiui habebantur ducatum eorum sortiretur quorum fretꝰ multitudine et armatus ofilio peruenit ad regem grecorum libertatem eundi ad alias nationes.

¶ Rex autem ira prnotꝰ bello eos conterere uoluit. ſz neq̃quam potuit Nam uictoria bruto adeo prosperis prouenit ut plimos de exercitu regis puñet regi. ſpñcipi ex ui prouiso cãpetet regi mortem intemptatꝰ ꝛ rogatus ãnueret eregit filiam suam in coniugium auri et argenti copiam multam. naues frumentum ceteraq̃ marino itineri necessaria ¶ Quibus igitur ex regis impio plagꝫ trecentis nauibꝰ et omi genere farris oneratis. troianis auro et argento plurimo ditatis brutꝰ filiam regis accepit in salutato rege equoreum it⁹ aggressus est. transierunt autꝫ affricam et mauritaniam. Venerũt q̃ ad littora tirreni maris ubi quatuor gentium nationes gentis sue exules ſn

uenerũt

venerunt cum duce eorum comite. qb⁹ scaim assumptis direxerunt iter ad fines aq̃tanie. ibi eis exortum est cū gallis grauissimum prelium quibꝰ eo tp̃re decem reges p̃sidebant. In quo congressi apparuit uidicabilis fortitudo comes dicens q̃ tam ualide pugnasset confusse unum in summo capite ut eum dissecaret in duas ptes toto corpore diuisb Nepos autem bruti turmis et ipe fortissimus miles qui sloghadio suo ibi premit hostium gladijs occisus est. Deditq; nomen turonj ciuitati qr̃ ibi loco illo sepultus fuit finito illo certamine ubi ex utraq; pte multi sunt interfecti Bruto cum suis ad naues rediit cepitumq; iter aggressus tandem ad insulam destinatam puenit. Erat autem nomen insule illio albion et a solis gigantib⁹ inhabitabat⁹ cum quibꝰ certamen pene sepe habuerunt. brutꝰ uero de suo nomine insulam appellauit britanniam hominesq; suos britones uel britannos. Dux autem ormeus trinam q̃ sorti sue cesserat cornubiam uocauit q̃ modo cornubia. uel a cornu britannie. uel p corruptionem predicti nominis appellatur

Anno exactis. xxxiiij. annis ex quo insulam ingressi sunt moritur bꝰ est brutus relictis tribꝰ regnis suis heredibus. qui sepulto pre dilecti buerunt inter se regnum patris singuli ptem suam de nomine proprio appellantes. Primus aut nomen erat lotinus mediam ptem insule possedit q̃ post modum logria est appellata. 2ª q̃ cambri dicebantur. accepit ptem illam q̃ poste cambria dicta est et mogualia uocat⁹. 3ª cui nomen erat albanactus possedit terram q̃ nunc stocia dr̃. Eisq; indidit nomen de nomine suo albaniam Regnauit autem lotinus annis .xxv. et mortuus est. et ita usq; ad julium cesarem britannia libera dignitate regnauerunt. Sub quo imperio romanis tributarij facti sunt. Porro trinoma antonini uerj misericordia lucius britannorum regis p legatos eleuterij pape misteria xpiane fidei suscepit in qua aliquj eorum usq; ad martirij coronam proiecti sunt. Orta enim precautione sub diocleciano cesare hec fides in pluribus deficeret. in aliis tamen frangi nec morte potuit. Sed postea maxima tirannus insulam britannie militum presidio euacuauit et fruentur picti

Cæteraq; barbare nationes cum eis pullulumq; in bellum et terram totaq; cede et predis uastare ceperunt accessit huic malo et aliud q̃ rex uertigirno ad tutamen sui hostiumq; impugnationem imputauit gentem saxonum ad huc paganorum. Nam cū aliquandiu strenue ac fortiter eos tutati fuissent depugnandi cupiditate illecti dignitates ciuium a rege praecerunt ut non iam opem ferre ciuibꝰ sed propria tirannidem exercere in eos ulterius possent q̃ britannos penitus expulerunt eosq; illi repulsi multiplicati redierunt pacemq; simulantes pene omnes principes eorum fraudulenter occiderunt prevalentes igitur ad tempus ciuitates et castella occupauerunt donec surgeret rex aurelius ambrosius q̃ eorum ducem interficeret ciuitates eis abstulit et reliquas eorum effugauit. Postea surrexit ut herpendragon aurelij filius q̃ genuit arturum regem nimium atq; magnificum

Post hos sex reges de gente eorum regnauerunt et tunc prevalentibꝰ anglis auxilio affricanorum aliarumq; gentium britones monarchiam insule et dyadema regni amiserunt. et alij quidem in minorem britanniam ubi eorum et genus et nomen permanet. alij uero in galliam trasfugerunt demo cum redirent regnum obtinuerunt. sed non multo post urgente eos diuina ulcione pestilentem et mortalitatem insulam alienigenis gentibꝰ inuadendam reliquerunt. et ab illo tempore saxones. i. anglj angliam de nomine nuncupatum sub dominio suo tenuerunt.

De chathaloco

Regni britannie. primo igitur anno gratie et deuicesimo regnauit apud britannios maximus annis .vij. Et tunc britannorum ingres animos hostium irruptionibus attenuate sunt. et quia romanis undiq; bello labꝰantibꝰ nichil subsidij habere poterant Subtrahunt se ab eorum dominatione inito autem consilio direxerunt loudonesiam archiepm ad regem minoris britannie aldoenum ut eis succurreret. at ille tradidit eis fratrem suum constantinum q̃ armata militum manu. Siquidem constantinus erectus est in regem regnauit decem annis. Habuit autem tres filios constantem q̃ monachus factus est. aurelium. Ambrosium et uterpendragon. Itaq; post alios

gallwya annexata nuic e stocia.

xym. ponunt quidem anglos venisse in britanniam. s. anno dominj. inf. vl vy. et ambrosium aurelium hic regnare cepisset. Sz verius videtur eos multo ante venisse q̄ ille regnaret. Demiq; post annos. xlv. ab anno p notato ponunt eidem primum regni anglorum. Nam in hac re multum dissonant hystorie. itaq; britanni nō ualentes amplius ferre uim tutem anglorum ut uiri contenderent in ius et nomē eorum. Et p̄mus de gente anglorum elli et fabius telum alter mortuo succedendo regnauerunt apud eos p annos lxx. Post hos tercius regnauit edilbertus annis. lb. post hunc caldebaldus filius eius. xv mens. cuius filius carconbritus anno dominj bc. xl. regnauit annis xvb. hic anglia primus ydola destruxit et fidem xpi dilatauit. post hunc filius eius ecbritus annis. bnj. post hunc fi eius lotere duodecim edilredus. quo mortuo extremi genitum reges regni anglie distinguunt annis quatuor post hec Witred filius ecbti anglos ab illorum oppressione liberat et sup eos regnat annis. xxvbj. Post hunc filius eius edilbritus annis. vnj. s. usq; ad annum dñi. bc. xxvb. Ab hic aut regnum angelorum annotare superseded et ad eorum hystorias te re mitto. Sanctus etiam lupus q̄ promptus est contra morbum caduam regebat eccliam senonicā predicto tempore.

quō in anglia destructa fuerē ydola

Hoc mortuo mauricio tumultu militari electus romanum temeritate ppa muasit imperiū cepit quoq; anno dominj. bc. xv. et ab urbe condita. dv. uc. lxv. Et imperauit annis. vnc. sub huius impio prese et alie confines nationes romano imperio dapna maxima intulerunt. Nam p eas romani deuicti multas in oriente prouincias sed ipsum et ipsolimas perdiderunt. Huius imperatoris tpe

Famianus .al. fabianus

primus natione tuscus. anno dominj. bc. xl. cepit. et in cathedra petri sedit annis vnio. mensibus q̄nq;. diebus nouem. Hic instituit ut hore diei per eccliās cantarentur quod antea nō fiebat. Huius tempore fames ualida uexauit italiam frigus etiam intentissimum fuit. ita q̄ in longobar

Instituit q̄ hore diei per eccliās cantentur

Nō frigus ītēsissim

dia omnes uites siccate sunt messes etiā preusse uredine perierunt quod mortem gregorij figurauit. qui ille usque licet mirabiliter defecat q̄ pabulū spiale et corporale p̄bebat. Post mortem igitur beati gregorij fame inualescente in ptibus romanis uenerebant paupes quos consueuerat gregorius liberaliter pastere ad humanum pontificem gregorij successorem diceliumq; s. dūc quos pater ille gregorius solebat pastere tua. s. fame pire non sinat. q̄ bus papa turbatus semp talia respondebat. Si ggs ad famam siue laudis aūc tos populos curauit sustinere tamen nos nō possumus ipos pastere et sic spualiter penuriā habebit. Cum igitur dō papa contra gregorium multum liuiam fluuium ob loca dū laxaret. dicere q̄ ipe dei eccliam silis helemosinis dissipasset apparuit ei in visione btō gregorio. ipmq; monuit ut se de tenacitate corriperet et a detractōe cessaret qui se in aliquo nō correxit apparens igitur ei iterum ipm̄ uiualde terruit et in capite preussit. De qua passione post paucos dies expirauit

Ditti imperatoris tempore.

Bonifacius tercius natione romanus cepit anno dominj. bc. xlj. in cathedra petri sedit. mensibus. vnc. et diebus xxbiij. De hoc pontifice notandum q̄ tempore quo erat constantinopolitanus epūs ipse obtinuit a mauricio imperatore tunc turbato contra btm gregorium et romanam eccliam ut non ordinaret de cetero in suis locis siue submissis. siue ab ipō mittendis uniuersalis pontifex siue papa q̄ p̄sumptionem beati gregorij. durissime reprehendit sicut dicens Quis ē iste qui contra statuta euangelica contra canonum decreta nouum sibi nomen usurpare p̄sumpt. Vtinam sit vna sine diminutione qui uocari appetit vniuersalis sine vniuersalis. et in hac elatione ista uocabuli et stulte. gregorio. se seruus seruorum dei postmodum in suis locis nominauit. et q̄ mauricius imperator fauit in hoc dicto epō uocato odiosus deo ipm̄ grauissime pena punit q̄ totus miles ei cum uxore militia ipm̄ uxorem eius et filios uitam priuauit assumpsit Huius pontificis tempore desiderius viennensis epūs brunichildem francie reginam de

suis

suis arguens impie. ac theodrico ei⁹ gentore francorum rege suasu missis in exilium detrusus est q̄ tandem impia iubente regina in territorio lug dunen lapidibus obrut⁹ et sepult⁹ multis corruscauit et corruscat miraculis. Et qz omps tandem mala non sint impunita post aliqua ānorum curricula clotarius rex omni regnum imo pede et brachio mutilatam ad caudam equi in domite relegatam deterpi fecit improperans ei q̄ decem reges p eam finissent extincti. ¶ Eiusdem socr imperatoris tempore.

Bonifacius

Quartus natione marsorum de cuitate ualeria in cathedra petri sedit. annis sex. mensibus octo. diebus xvb. ¶ Huius pontificatus tempore fames pestilencie et inundationes aquarum fuerunt grauissime. ¶ Hic affocatus precepit imperatori ut templum pdolorum quod pantheon uocabatur edificatum in honorem omnium deorum diabolus quam plurimum deorum dicebat antiquitas omniumq; deorum purgata spurcicia pdolorum cōuertere in reuerentiam et honorem uirginis gloriose q̄ mater est ueri dei et omnium sanctorum. et nūc uocatur Sancta maria rotunda rotunda propter formam edificii qualitatem. ¶ Hic pontificatus tempore mulier quedam in fratia sancto iohanni baptiste deuota tenuit in oratione et deuocione in tanta debilitate perseuerans prout a deo de mentibus sciebat iohannis aliquid obtinere. Dixit iurauit se non manducaturam donec quod petebat acciperet. Tercio uero die ieiunans pollicem sub altare mitti cantorius uidit et leta recepit. tres autem cpi accedentes uolentes quidem hanc tres guttas apollice stillantes singuli singulas habuerunt.

Nō myracula de gestis bti iohannis baptiste.

Eraclius

africe p consularis focam eo qz dominum suum prodidisse et fraudulenter occidit ipm regno pariter et uita priuauit et impium assumpsit. et annis xvi. imperauit. ¶ Hic fuit multum decorus uisu hylaris statura mediocris egregie fortitudinis. Nam leones etiam in arena sepius interfecit. anno. vo. sui imperii cosdroe rex persarum totum egiptum alexandriam libiam. atq; cartaginem uiolenter cepit damascum et iosolimam deuastauit. ac uenerabilia loca igne consumpsit duodecim xpianorum cum zacharia patriarcha captiuauit fereq; xem. primit ac aduas xpi preciosum lignum scam in psidem asportauit ob q̄ dicto cosdroe profugam in tantum atq; supbiam prorupit ausu ē ab incolis biarum genarum quas nephando sui imperio subiugauerat coli se uoluerit vt deum. Vocari se regem regum et dominum dñancium iussit mandauit fecit quoq; s' turrem argenteam in qua influentibus cōmis tronum extruxit aureum ubiq; solis cadrigam lune ac stellarum ymaginem collocauit. ac p subtiles et occultos meatus aquam spergebat. ut quasi deus pluuiam desup infundere uideret. Crucem quoq; dñi iuxta se in dicto fano quod extruxerat honorifice collocauit. Contra quem eraclius profiscens scam ferens urbe dei geminas ymaginem q̄ apud bisantium ē non hominis manu sz dei miraculo pictum dimisit et p intercessionem urbe marie obtinuit grauido siquidem uehemens sup persarum exercitum cedebat. aue uero romanum in tacta et illesa ab ipō tempestate permanente Et tandem capto dicto cosdroe p decem eraclium sic ei dixit. Eraclius pro eo q̄ lignum scē cruc licet indignus honorasti. Si credere uolueris dño nro ihū xpō. et illius te seruum esse confiteris tibi regnum psarum tantum cum tuo patrimonio uitam acceptis ate praeobsidibus dalv. qsi noluerit moy mō gladio uitabus ¶ Cumq; cosdroe nō acquiesceret extracto gladio caput eius amputauit filiumq; cosdroe puerum baptizari precepit psisq; ppōsuit argentum quidem cosdroe exercitui mandauit distribui. aurum autem ad restauratōnem eccl̄iarum q̄ p dictū tyrannum destructe fuerant deputauit et suscipiens lignum scē cruc ueneratione dignissima suo loco restituit. Verum cum dictus eraclius pretium quam diu ad passionem exiuit cum pompa uelles ingredi porta ultra clausa. Cui humiliato ultro aperitur et cruce dñi in templo locata festum exaltacōnis instituit est et ubi iosolimitani a pianis rapta q̄ ante p dictum cosdroe capta extiterat ¶ Elatus igitur eraclius p dictis uictoriis cepit pisas arabes caldeos et confines nationis crudeli

Nō institucōm festi scē cruc exaltacōis

Nō contra tyrannos

et alpero et quasi tyrunnico ꝑmere
dnātu ꝓpter quod predicte nationes q̄
ant catholicam fidem tenebant et ro
mane ecclie. ac imperio obedierant
rebellionem contra Imperium assu-
serunt et fuerunt ꝑncipales q̄ rebel
lauerunt de arabia et radice montis
caucasi que gens nabuthea nūcupa-
batur anabayoth ꝑmo genito ysmaelis. bn
non sarracem sed agarem siue ysma
elite dicta debent. Dicte igitur nato-
nes. s. nabathei ysē arabes et caldei
qui hodie sarracem uocantur aduc
tis confinibus q̄ prouincias regiones Im
perij hostiliter intrauerunt et in ore gla
dij prostrauerunt et ut ab obediencia
Imperij ita recederent q̄ nūq̄ ad recta
obedienciam seu obedienciam tra-
nsirēt consilio machometi. tunc inter ꝑsas
diuitis et potentis occasionem diuersi
cultus assumunt. ut occasione diuer
se credulitatis et fidei si fides dicta debe
at ad ꝑ̄ dnīum ꝛcetero non redirēt
forte ad reuolvam familiare sumentes
exē q̄ decem tribuly ipm̄ segētibus diu
sum cultum tradidit ut ad prestitum
et debitum dnīum imperium nō re
dirent. Idem quoq; fecerunt post mul
ta tempora grecia capientes enim se ab
obedientia sancte romane ecclie sepa
rare acceperunt diuersum cultum seu di
uersum ritum in ecclia ministrandi et
sentire prolapsi sunt in diuersos errores
Omēs enim eorum calogeri q̄ conseruāt
et mittunt stigmata aut sunt uestoria
ni aut eutichetes aut arriani aut jaco
pite aut hebioīte. Quidam tamen
historiographus sarracenorum abec-
cessionem Imperio discessum segēti proueniss
se causa asserit cum q̄dam spado Im
peratoris eraclij distribueret togas
militibus et inter alios etiam sarrace
nj sub imperatore militantes uenissent
ad accipiendas togas spadone eis in
dignante: dicente uix sufficiat Imperator
dare togas militibus q̄to magis istis
canibus illi dolore et pudore maiorati to
tam sarracenorum ꝑtem ad rebellan
dum incitant. Cuius uerbi occasione
segēti anno sarracenj capti damasco
phenicem et egiptum occupunt. ac p̄
hec ihrlm obsident. Eamq; post bien
nium expugnant et capiunt. Alij autē
dicant q̄ huius rei ecclesiastice a fide causa
fuit romanorum insuperabilis auaricia
q̄ subditas nationes iugo seruitu
tis intollerabiliter oppimebant. Vnde
optimitate male habita eorum dnīum
q̄ cecus asinus ceruicibus seruorum
se nephariis ritibus machometi mi
serabiliter implicantes Vnde cum ma
chometus fuit causa draconis

de quo legit in apocalipsi q̄ deiecit
tertiam ptem stellarum. Cont
ꝑdictas nationes q̄ sic in ore gladij
prouincias imperatoris uicinas ꝑ
trauerant. ꝙ licet eraclius imperator maximam multitudinem q̄ tota ab
hostibus cesa est. Nam. C. quinq̄
ginta milia de exercitu imperatoris
dnō sic ꝓmittente prostrata sunt.

Aliq̄ hystorie tradunt dictum
imperatorem ante ꝑdictum conflictu
cutias errore maculatum. Et ar
filia sororis siue martina nomine
matrimonio contractum. alie aut
hystorie dicunt q̄ erat adhuc fatus a
fide catholica et corruptus ab ana
stasio patriarcha iacobitarum. et
ita ē opinandum. Nam ꝑdecessores tenu
it ueram fidem omnia q̄ prosequere su
stinuerunt. nichil enim ē q̄ ita neq̄
at occasiū subiacere q̄ uera religio
nichil quasi lumine clariore ꝑ
fulget q̄ recta fides in prima ꝑ Petri
to igitur dicto conflictu multiplicā
exercitus arabum et nabutheorum
ipis uidelicet nichis caldeis amonitis
et moabitis quibus adiunxit machometus q̄ tenebat in arabia ꝓncipatu
iste surrexit siue fuit post mortem
hui gregorij. xxv. annos seu circa.

Porro iste machometus sarrace
norum et arabum ꝓnceps et pseu
doꝓpha fuit de genere ysmaelis
filij abrahe q̄ cum in ꝓmeua etate sua
esset mercator frequēter ꝓgrebat ni camelis suis apud egiptum et palestinam
cum iudeis et ydumeis aquibus tā no
uum q̄ uetus didicit testamentum
sed et magis ꝓfectissimo est effectus.
Et cum corocaniā ingrederetur ꝓ
uincia. Cuius prouincie dna cōdi
tio uocabat et diuersus strēs quas
machometus seum attulerat dicti
dnā mirarentur. Cepit ei ꝓfata mu
lier familiarius attrahere quas ma
chometus incantacionum suarum
uiribus cepit paulatim inducere in er
rorem dicebatq; se esse messiam. quē
iudei ad huc spectant esse uenturū

Suffragabant quoq; uerbis
ipius tam incantacionum prestigia
q̄ calliditatis eius ingenia copiosa
qua oppinione nō solum dicta ꝓ
tenis mulier est decepta. sed omēs
iudei ad quos fama eius ꝓtingere
potuit adeum cum sarracenis ca
terua tam tanta rerum nouitate a
tonita confluebant. Quibus cepit
nouas leges fingere et eis tradere
adhuc etiam eisdem legis testi
monia noui ac Veteris testamenti

Nō de machometo

quas leges ysmaelite seu sarracenj suas appellant cumqz suum legislatorem esse fatent. ¶ Dicebat quedam mulier videns hominem iudeorum et sarracenorum puriter testimonio approbatum et sacra bulla existimabat diuinam in illo latere maiestatem. Et cum esset vidua assumpsit eum sibi maritum. Sicqz machometo tocius illius prouincie obtinuit principatum. ¶ Deinde vero cepit eis adherentes paganum regnum infestare ceperuntque totumqz impium cuentis inuaserunt. tuncqz preualuit hostium multitudo quibus eraclius quia nam aduersus erat a fide resistere non potuit. Vnde coactus est omnia sacra que erant in ihrlm et papie prosilium lignum secum cruces apud constantinopolim asportare iam enim pse cum arabibus et aliis predictis nationibus consuncti syriam occupauerunt et partem maximam palestine quod fuit in anno eraclij anno. xx. insup predictus machometus qui a predictis nationibus tanquam summus dei pphta et nuncius colebatur et laborans morbo epilentico sepe cadebat quem cadiga uxor eius cernens opido tristabatur eo quod hominum in purissimo iunctus matrimonio se uideret quod ille placere desiderans eam talibus sermonibus demulcebat. dicebat quoqz cum gabriele archangelo se hre colloqui nec uultus eius ferre posse splendore sed in eo aspectu imprisito uirtute carnis oio deficere. et pp hec ipm cadere oportebat credidit quoqz mulier eius falsis assertionibus ¶ Crediderunt et supradicte alie nationes eo quod gabriel archangelus sepe adeo ad sanctos homines destinatur quod ex ore gabrielis archangeli machometus leges illas sustulit. quarum eis obseruanciam imprabat. ¶ Fertur quoqz quod libellus inptus trasmarinis de eius fallacijs in quo legitur quod ipse uolens et conabatur animos populorum dicebat se esse pphetam ad eorum salutem diuinitus destinatum ydeliret ut legem iudeis et christianis datam quibus rigidus et seuerus erat machometus preceptorum promulgatione temperaret et ut eius missionis ad instar morsi attestari sic quedam et prodigia uideret assignata die ad certum locum populus conuocauit legem diuinitus missam insignis et prodigijs acceptarum. tuncque sermocinante ad populum columbus candidus qui in uicino loco erat ad hoc fallaciter edocta ad uolans sup humerum eius stetit et in eius aure uxta morem solitum grana in aure reposita omnibus uerba legis ei suggerere videbatur. ¶ Taurus quoqz similiter ad hoc ipsum consuetudine quadam edoctus ut de manu eius pabulum acciperet ad uocem eius coram populo uenit et quasi noue legis mandata celitus missa que ipse corrumpere eius aliga uerat detulit. Set uasa quedam lacte animelle plena quibus ipse in certis uemis terre artificiose ac latenter immisserat quasi diuinam reuelationem fecit effodi et populo uelud insignum fuisse habuisse quod per eiusdem legis obseruanciam meruerit ostendit. Sicque miraculis et magnalibus diuinis congratulantes et acclamantes se duxerunt atqz ad legem suam quasi diuinam recipiendam pertinaciter animauerunt.

¶ Porro de machometi origine de ipius furtis et latrociniis de eius crudelitate de ipius impudicicia et flagicijs quod falsis pphia fuerit de fabulis ab ipso confictis de alcorano eius libro qualiter confictus fuerit. qualiter dilaceratus de ipius morte et instabilitate sectatorum eius quod lex eius non sit diuina qualiter per fallaciam fuit data de ultimate stili in legis datione de superbia et fictione illi adherentium de nomine machometi quod falsse dicatur in throno scriptum de superstitionibus iesumis et lauacris sarracenorum. de circumcisione et prohibicione carnis porcine et uxoris repudio de peregrinatione ad domum mecha de eo quod in domo illa dicuntur fieri mira de eo quod machometus iubet homines ad sectam suam uiolenter cogi de uanis promissionibus et minis machometi de descriptione padisi et infernj iuncti fictionibus machometi longius est sermo ¶ Sed quia per alios scriptores hystoriarum hec omnia plene notantur. et ppter prius opus est hystorias abbreuiare pro utribus quod de machometo dicta sunt preter id modicum quod immediate sequetur breuitatis causa sufficiant. ¶ Ne ad seriem hystorie redeamus. machometus igitur magicis artibus instructus preterea ytemptus imperij dictis nationibus prefuit de modo viuendi et ad augendum diuinum

populum multip̄ sua arte deluſit. et totalis auertit a fide dicens ipſ̄ ꝓnapatum tenere non poſſe ñ a xp̄i anorum fide eo duerterent ſuaq; documenta ſeruarent. Simulanſq; ut p̄dictum ē aliquid diuinum nummꝰ in ſe hr̄ē et p̄ſtigiis multis p ipſ̄ oſtenſis hominꝫ decapiens ꝓpha maximus ab om̄ibus in dicto pu pulo habebat⁹ uideos multos ut dictum ē ita decepit ut ipm̄ credret ſuum eſſe meſſiam. ¶ Hic ſ⁹ uer ſuciis et ſua potentia et ampliatōne legis circa ueneria et promiſſionib⁹ legis circa futura populos ſeduce bat et armorum potentia ad ſuam pfidiam compellebat. ¶ Lege em̄ dita p machometum populi q̄ arma ſumpſerant contra miſtum ſi q̄s regiones occupabant eos lege ma chometi ſuſtinē compellebant no lentes autem obedire crudeliē tru cidabant. Vnde de arabia intraue runt egiptum et ibi populum ſub uerterunt et demum tranſierunt in affricam et ſimle fecerunt. p̄ modum reuenerunt in yſpaniam et eam in pte fidem p̄ſtinam dimit tere coegerunt. et ſic multiplicati ſ̄t ſup numerum plo uiolentia belli q̄ predicatione ſermonis. ¶ In hiſ quoq; maximis aduerſitatib⁹ oſti tutus eraclius pro maiori pte pri uato orientis imperio et ꝓ ſuam infidelitatem deſtitutus adeo ꝓꝛ impij ſui anno diem clauſit extre mum.

Cum cuctigio

Dictum extiterit machomet⁹ eo ſortem ſuam et plebs fefelliſſe plu rimas arte magica ipm̄ p̄ſintorie annotare nō erit puto inutile q̄ non aberi et inuidia tenuit nemꝰ in uſum. ymo teſte ſtaro codice magi pharaonis ſimilimis reſiſtebat moyſi ſignis uirgas conuertentes in dracones refert etiam hyſtō paganica q̄ magi q̄dam arte noie ulixis comites mutauit in beſtias ſō p̄ino innecſtigabitur huiꝰ termꝰ in magis origo demum. q̄ eſt hoc dicē magus. Conſequtez ꝙ fuerunt huiꝰ artis inuentores. Ruſſo q̄d magi facere poſſint ſimplicius an effim artis magice fiant abſq; demonꝫ

auxilio tandem cui talis pteſtas la titur diabolo. ¶ Pro p̄mo iuxta maiorum traditionem quos greca phi lophos preſe uō magos iudei autez ſtribas. latinꝫ uocatant magiſtros. Hugo autem dicit q̄ magi ſtellarum interpretes dicebantur q̄ p̄ diuinū habuit qualiter ſe haberet quiſq; cum naſce retur. Vnde et in euangelio legitur q̄ magi uiderunt ſtellam in oriente et c̄. ¶ Cuius artis ſcientia uſq; ad euangelium extitit p̄miſſa q̄ nulli licuit nec eius naturalitates p̄ſcruta p̄ ſydera. ¶ Pro ſcrutando magi di cuntur q̄ uulgo malefica ob facinoꝝ magnitudinem nuncupantur. hꝰ autem multa ſortiuntur nomina. Nā quidam dicunt⁹ nigromantia q̄b⁹ p̄ incantationib⁹ uidentur reſuſcitari mortui et ad interrogata reſpondere alij dicuntur incantatores q̄ artem uerbis pagunt. alij arioli q̄ circa aras ydolorum nephandos p̄ces emit tunt et ſiniſtra ſacrificia offerūt. hi ieiunijs celebritatibꝫ demonū reſponſa accipiunt. Quidam auruſpices q̄ horarum inſpectatores dies eligi et horas in agendis negocijs operi buſq; cuſtodiunt et quid p̄ ſingula tempora obſeruare debeat homo in tendunt certa etiam preuidum miſ piciunt et ex eis futura prediciunt. Augures dicuntur q̄ uolatu auiū et uoces intendunt. Alliq; ſingula rerum uel obſeruationes in puriſſis hominibꝰ. ¶ Quamuiſte aphyao appoline apollinie dicti ſunt. eo q̄ hiꝰ auctor fuerit. ¶ Aſtrologi dicti eo q̄ in aſtris auguriantur i genethliaca appellant ſunt p̄ nataliciam conſidera tiones q̄ p̄ ariſtim ſyderum naſcen cium mores actus euentusq; p̄ducere conantur. Hij uulgo mathematici vo cantur. Alij dicuntur ydromantici ab aqua ſic dicti. Eſt enim ydromā cia in aquarum inſpēne umbras de monum euocare. ſibiq; ab eis ali q̄ audire. quiſq̄dem interdum p̄mū ant paliquas figuras uel in ſigna q̄ in rebus inanimatis apparent q̄ ſi fiant in aere uocatur aerimancia Sim ilie pironiancia. Sim bicez bo animalium ymolatorum i ariſ demonum uocat⁹ aruſpicina. Si per ſtitur mutationes hominum uel me brorum i ſalto aut moto quoꝝ aiq; animaliū dicitur augurium. Si uero fiat ex aliquibꝰ ſignis i ſpatula

aliaq̃ aīmalib⁹ apparentib⁹ uocat⁹ spatulā. q̃ sub nomine fidei religiosi p quasdam quas sōrum sortes vocant diuinationis scientiam profitentur aut quarūcūq; scripturarum in specione futa promittunt. hys ꝯ portentis p demonum fallaciaq; illuditur curiositas humana quomi id imprudenter stire appetit q nulla ratione inuestigare ei competit. vñ et ut tanta sint axpiano et omē pe mptus ex ecclōne repudianda q̃ in istis omib⁹ uel expresse demon inuocatur aut pp pticōnem hominis se occulte demon ingerit. ¶ Pro 2° p̃mo hārtis inuentōr fuit zoroastres rex bactrianorum quē multi rex assyriorum interfecat preliando. ¶ Hāc autem multa artem post seculu demo critus amplianit. ¶ Apud aut assyrios hec ars copiosa est dicente lucano quis nosse fibra q̃at quis prodat aues. quis fulgura cēli cernet et assiria structetur sidera cuncta. ¶ Fulgurium autem augurū p̃mi friges inuenerunt. ¶ Vestigium uō mercurius p̃mo dicitur inuenisse et dicā prestigium q̃ prestringat aciem oculorum. ¶ Aruspicine autem p̃mo etrus as dicitur tradidisse q̃dam nomine tages. alii dicunt stages q̃ ex horis aruspicinam dictauit et po nō apparuit. fertur fabulose arante quodā rustico exiluisse subite ex glebis aruspicinamq; dictasse et ea die obmisse q̃ libros romani ex lingua etrusca in ꝓpriam mutauerūt. ¶ Quid aute magi facē possint dicitur q̃ ipi permissu dei elementa conuiciunt mētes turbant. hominum mimis ī dō considerandum sensū illudunt ac sine ullo uenenū haustu molestia tātum animis ledunt et interdum interimūt. ¶ Circa uō effectū dicūt magicarum opinio fuit alexandri de ales et effectus magicarum dicū fit p aliquas potestatē et uirtutes in rebus inferioribus generatas ex virtutibus superiorum corporum cum obseruatione celestium motuum q̃ opinio ex eo insufficiens ē q̃ licet ad aliqua q̃ magicis artibus fieri uidentur naturalium corporum superiorum et inferiorum uires sufficere possint sicuti ad quosdam corporum trāsmutationes quedam tamen fiunt magicis artibus atq; nulla uis corporal' se extendere pōt. ¶ Constat uero q̃ locutio non est ni ab habente intellectū tamē p magicas artes aliq̃ locutiones aliquorū responsa audiūt

Vnde oportet q̃ hoc fiat p aliquem intellectum maxime cum de aliquibus occultis p huiusmodi responsa homines doceantur. nec potest dici hoc fieri p immutationem ymaginationis solius aut prestigii q̃ tunc iste uoces non ab hominibus omnibus circumstantibus audirentur nec angulantibus et habentibus sensus solutos uoces ille audiri possent aut oppositū ē uerum. Vnde sequitur q̃ fiant ex uirtute anime hominis utentis arte magica aut ab aliquo exteriori intellectum habente primum dici non pōt q̃ anima hominis ex sua uirtute. nequit venire ad noticiam ignotorū nisi p aliqua ei nota. vñ ex uolūtate anime hominis fieri nō pōt occultorum reuelatio q̃ fit p magicas artes cum ad huiusmodi occulta sciendi non sufficiant principia rōnis. tū secundo q̃ si anima talis magis sua uirtute huiusmodi effectū faceret non indigeret uti inuocationibus aut aliquibus rebus exterioribus quibus indiget. Sequitur igitur q̃ huiusmodi effectus artis magice p aliquos spūs bonos quod ex duobus patet Primo q̃ bonus spūs familiaritatem suam sceleratis hominibus nō exhiberent quales sunt magicarum artium exercitatores. 2° q̃ non cooperarentur hominibus ad illicita ꝓpetranda q̃ plerūq; sit p artem magicam. ¶ Restat igitur q̃ magi p priuatos contractus quos habent cum demonibus agunt artes eorum q̃ ars magica nō est sup̃ ordinem naturalium constitutum. imo fit uirtute actiuorum naturaliū. tamē ē supra comprehensionem hominum et facultatem ipsius tria. primo q̃ demones magis cognoscunt actiuorum naturalium uirtutem q̃ homines. 2° q̃ sceleratus possunt ea congregare. 3° q̃ actiua naturalia q̃ assumunt ut instrumēta ut possūt extendere ad maiores effectus ex uirtute aut demonum arte q̃ ex uirtute seu arte hominum unde hominibus uidentur miracula et stupenda q̃ p aliquos artifices fiunt. ¶ Cur autē dialolo tales potestas adeo tribuatur. nō hec ptās datur immundis spiritibus ut puersos ē aptent hoc ē praues homines seducant q̃ ueritatem sternunt et mendacio credunt fidē sanctā apl'i ingentis sanam doctrinam nō fecerunt. sz ad sua desideria ē congregabant magnōs paruentis auribus et a ueritate audiendā auertūt. ad fabulas autem conuertunt. ¶ Nec q̃ pōtia sufficiant de arte magica. nūc

Quāe carmine tractā tabulis superstitionibus et artibus:—

Potentiam artis magice

ad seriem hystorie reeamus.

Tempore dicti impe
ratoris da
gobertus filius clotarij regis francoz
cum saxonibz bello congreditur. Et
patre occurrente domina saxonum
ber toldus interficitur. Intreqz totam
saxoniam et capitur huc saxonia pro
anglia qm dudum anglia uocabat
saxonia puagans nullum saxonuz
ultra thensuram gladij sui uiuere p
misit. Fortasse illa uetustissima et
letalis inimica inter gallicos et an
glicos inde exordium sumpsit q et
ad huc pmanet non sine utriusqz
ptis interesse et dapno grauissimo uj
ta functo clotario patre suo dictus
dagobertus frem sibum arrij ptum
regni sui consortem facit. data ei tria
arippa ligens usqz ad ligeri pironei
q galliam et hyspaniam q regni se
dem et capit tholosam statuens tota
uastomam subiugauit Dicti
impatoris tempore

Oeusdeditus
pmg natione romanus
cepit anno. vsi. xlvnj. et in cathedra
petri sedit. annis tribz. diebz. xxmj.
Hic clerum multum dilexit. Hic ostitu
it ut nulla mater filium qpium de sacro
fonte leuaret Item constituit ut si
aliquis aliaug filiam de sacro fonte
leuauerit filius eg nõ possit eam in
uxorem accipre ut habet. xxx. q. i. c.
oportet. Hic fuit uir stissimus q
dum leprosum quendam oscularet.
statim leprosus curatus est. Eius
tempore fuctus ẽ maximo terremotꝰ
mense augusti. Per hec secuta ẽ clades
in populo. s. passio stabiei tanta q
nullus mortuum suum recognoscere
ptererat Et est terremotus uapr
grossus extractꝰ de ustrinis terre nõ
potens exire pp terre supficiem et ulli
solliditatem sicp coartatꝰ et intexionꝰ
bz concauitatibz trãm concutit

Huius pontificis tempore duo
doctores ecclie de prouincia hyspanie
floruerunt uno fuit braulio cesar aug
tan epus. alius fuit ysydorꝰ yspalen
epꝰ. de quo qdam hystorie narrant a
ipm fecisse officium misse in dicta ecc
yspalen in qua pla dicunt et legunt
dyachonꝰ qz sacerdotes et sunt in offo
dicte misse duo ipranda. Unum est
qz qñ leuat eucharistia dyachonus
cantat alta uoce versus ad populum
dicens uidete in quem creditis. Qñ
autem cantatur pr nr in missa quot
sunt ibi clausule petitoꝝ tot sunt
restensiones a clero. Inde cum canta
tur pater nr qui es in celis sanctificetur
nomen tuum. Chorus respondet. a
men. Cum autem additur aduen
at regnum tuum fiat uoluntas tua
siat in celo et in tra. Chorus simꝫ
respondet amen. Sz cum subiungit
panem nrm cotidianum da nobis
hodie. respondet chorus cũ modico
cantu. qz est deus. In omibz autem
sequtis clausulis. respondet chorꝰ
amen. Multaqz alia sunt in dicto
offico aliena a nro sz dicta breuita
tis causa suffiant Dicti impato
ris tempore

Bonifacius
quintus natione campa
nus. cepit anno dnimm. vsi. lmj.
Et sedit in cathedra petri annis. v. di
ebz. xmj. Hic constituit ut nullo
de eccla extrahatur. Item ostituit
ut testamentum haberet ualorem pn
capis mssione. Huius pontificis te
pore secundum hystoriam longobar
dorum regnabat in dicto regno re
thar ius q fuit uir magne fortitudi
nis iustie tramitem sequens nõ tri
fidei ypiane consentiens Cuius tpie
p omes ciuitates longobardie duo
erant epi. Vno catholicꝰ et alter arri
anus. q quidem rex leges quas sola
memoria sine scripto longobardi re
tinebant scripture mandauit codicep
de pis copilauit q longobardi nomj
natur. Tempore eciam dicti pn
capis dicto lomfilio successit hono
rius

Honorius pmg
natione
Campanus cepit anno d
nimm. vsi. lxix. in cathedra petri sedit
annis duodecim. mensibz undeci.
Diebz decem et septem Hic erudi
uit deum et ipm honestissime ordi
nauit Huius tempore dicto eradi
impatori cum esset astronomg uidit
regnum uastandum agente cur ei
casa cepe mandauit dagoberto regi fiu
eorum ut omes iudeos in regno suo
precaperet baptizari. qd et factum est
sed in hoc decepti sunt qz ges arcana

Sũt in causte toletane
duc eccle parrochiales
i qbz nõ cotidie ce
bratur ustid offi

Nõ humanitatem
pontificis et miraclm

Nõ causa terremotꝰ

Florent braulio esta
ragustan et ysy
dorus yspalensis

De offico qd moza
rabe dicitur.

baptizãt judei
frãca

fuit

fuit gens sarracena non judayca q̃ utraq; aranalionem obseruat. Si quidem sarracen; eodem anno romano impio rebellant et deuastata p̃ sarracenos syria crux dñi in hierlm constantinopolim transierunt Cui maior ps post multa tempora ad instantiam ludouyci regis francorum xpianissimi. anno dñi. dc. lv. vij. pisis translata ẽ. ¶ Eodem tpe sicilerius dogoberti francorum regis filius baptizatur et ceteris tacentib⁹ infans. vl. dicitur sto amando ipm bapt̃a respondit. amen. ¶ Eadem illo in tempore iuari in ysturia baptizatur. Dicti imperatoris tempore

Eucrinus

primus natione roma nus. Cepit anno. vj. lxxij. et in cathedra petri locatur anno uno ¶ Hic fuit uir lxmgnus amator cleri egni pauperes largus circa regimẽ eccl̃iarum diligens eccl̃ias quoq; urb in p̃dijs vineis uasis et alijs ornamentis mirabiliter ampliauit. ¶ Eodem tempore mauriacq; carthaginensis et ysaacus et ciracus yta lie patriarcq; lateranen̄ episcopi simul sedentes. Mauriacq; quidem p̃dictus dolose cũ ccc.ᵐ dei motu consilio inito cum quibusdam perversis hominib⁹ romanum inuitauit exercitum dicens. q̃ prodest q̃ tante in lateranen̄ episcopio lateranen̄ sunt pecunie congregate et mlites nũ nichil exinde subuencionis habent imo et stipendia nra q̃ nobis pius impator misit recondita retinentur hus auaritie exarserunt omẽs aduersus eccl̃iam et uenerunt animo irritati et armati q̃ inuenti sunt in ciuitate romana a puero usq; ad senem. Sz gra protegente epm̃ paucis lateranen non potuerunt infringẽ imo nec intrare permissi sunt. Qz uidẽs mauricio pacem simulans tandem thesaurum depredatus ẽ quem multi xpiani ssimi imperatores pro redemptõe animarum suarum beato petro reliquerãt pro pauperib⁹ omni tempore sustinendis. De quo thesauro dicti sacrilegi mauricius ad eraclium imperatorem ptem destinauit ut cum sui sacrilegij faceret esse participem. ¶ Eo tempore syrus alexandrinus et petrus constantinopl̃ urb̃ epũs ac sergius eaphalorum hereses dogmatizant. ex quo ẽ attendendũ q̃ malum sequit̃ q̃n̄o dimissum ẽ timetum. Tunc enim mali homines assumunt audaciam malefaciendum. se et alios deprauandi in ista et in doctrina. et ad principes et populos corrumpendos dicti ¶ Eraclij imperatoris tempore sedit in cathedra petri.

Iohannes

quarto natione dalmat̃ Cepit anno. vj. lxxxvij. et regnauit anno uno mensibus nouem. diebus xbm. ¶ Hic thesauros eccl̃ie distraxit magnamq; letitiam congregauit et dalmaciam et istriam a magna seruitute redemit. Sz quod fuerit huius sui facti motiuũ non potuit sciptores hystoriarum sz ce potuit q̃ forte censuales erant eccl̃ie dicte prouincie sz neglectus ẽ iste census sicut et alia multa pertinencia ad romanam eccl̃iam q̃ plures pontifices sunt negligenda vt in anglia sicilia et sardinia et de multis alijs insulis contigit uel forte fuit motiuum gentis sue. Sollicitudo ad quam liberandam ipm̃ mouit feruor et incendium caritatis q̃ seruitutis erat iniusta. ¶ Eodem tempore machometus patricius et propha magnus sarracenorum apud mecham morbo epilentico seu caduco moritur q̃ moriens cognatum ad apicem sui principatus promouit qui parum regnauit eaq; humana in principatu successit. ¶ Eo tempore refert paulus diachonus cardinalis in q̃rto libro hystoriarum longobardorum quandam illusionem factam p̃ grimoaldum regem longobardorum contra exercitum francorum. Cum enim franci contra eum in italiam destinassent amit ipsorum aduentum per grimoaldum castra sua parari iubet. Ibiq; magnum apparatum victualium pro hominib⁹ et iumẽtis appositi et precipue vina suauia ibi in magna multitudine pparant quibus castris vino et victualib⁹ habundantissime p̃munitis se ad loca ulcina transtulit et cũ magno exercitu quasi metu preterijt de proximo latuit. Cumq; franci ad loca in quibus castra erant peruenissent tam magnum apparatum existimãtes hoc metu eorum fecisse ad ulna suauia et epulas se diffundũt. Ibiq; degustant.

nõ q̃ maior pars ecclie dominice pretacta fuit passa

Nõ q̃ mortuo machometo

Nõ astucia grimoaldi regis contra francos

Rex uero grimoaldus cum suo exercitu in medio noctis silencio francorum exercitum vino et epulis redundantem utriliter et fraudulenter inuasit. et quasi omēs in ore gladij interemit. ¶ Dicti etiam imperatoris tpre.

Theodricus

Primus natione grecus cepit anno dominice. vj. lxxvj. in cathedra petri sedit annis sex. mensibus quinq; diebus octo ¶ Hic fuit amator pauperum largitor largissimus et super omnes misericors ¶ Hic constituit benedictionem cerei in sabbato sancto dicti suimi pontificis tempore. Dictus eraclius imperator moritur. et filio ei⁹ constantinus ad apicem imperij sublimat⁹ q; quarto mense sui imperij ab augusta martina nouerca sua et pirro patriarcha constantinopolitano ueneno extinguitur. Martiniam uero cum filio suo eraclona impium uoluerunt assumere Sz statim martina predicta lingua eraclonas uō naso abscisis exilantur ¶ Eodem tempore dagoberti francorum rex moritur aug ammam ad judicium creptam gt̄ quem dum multi sci de ecclesiarū spoliacione reclamarent angelis malis eam ad penas infernj trahentibus Scō dyonisius aug precipue deuotus fuerat liberauit

Institut⁹ ut cereꝰ in sabbato sto benedicat

Constans

Constans q; et ostantinus dictus est filio constantini predicti romanj imperij assumptus monarchiam. anno dominice. vj. lx. et ab urbe condita. cc. mj. ix. ab initio mundi. mj. vj. xxvj. Imperauit q; annis xxvj. ¶ Hic pessimus fuit in omnibus impius et crudelis contra catholicos cum enim acephalitarum heresi lapsus esset q; cum entichate unaꝫ sylam nam. unamq; uoluntatem in xpō domino contra ueritatem catholice fidei asseuerant plures catholicos eo q; sue nolebant acquiescere heresi uerberauit crudeliter exilauit iniuste et p diuersa loca carceribus mancipauit q; cum omnibus esset exosus ut pote qui erat reprobatus a domino cogitauit ut ytaliam de manibus et potestate regum longobardorum eripere et ibidem sinum dominium dilatare suamq; sedem imperialem constituere ī cadē Et licet q; concepisset execrationis demaduerit cum non proficeret contra longobardos residens de neapoli uersus romam procedit. et cum p duodecim dies in urbe resedisset triumphans et volens ruinas tam pulcras tamq; mirabiles edificijs adornari contra claues et urbem maiestatis sue uenena diffundens maiorem partem eorum q; ad ornamentum et decorem urbis constructi fuerant ab antiquis ornamenta. s. marmorea erea et multa alia una impietate deum mirabiliter adeoq; processit. Sacrilegia eius et prophana impietas ut etiam ecclesiam beate genitricis de marie et ouium martirum q; pantheon uocabatur antiquitus distorpuerit tegulis fecerit. et dicta ornamenta tulerit in tiberim fecitq; constantinopolim asportari. Sz tantarum impietatum merito penam luit. Nam cum impius imperator secreto in balneo lauaret⁹ suiq; milites eo seuciam ferre non ualentes occiderunt eum ¶ Hic est diligenciius attendendum quales sunt prouisa impiorum q̄ deus cum bonis fuit et sce ecclie debitam reuerenciam exhibuit sibi prosperi successerunt. Sed mox cum se auertit a fide catholica infeliciter uixit et fine infelicissimo terminauit ¶ Hoc tpre gens sarracenorum q; alexandriaz et egiptum inuaserat audientes eorum discordiam subito cū multis nauibus sicilliam inuaserunt et syracusas ciuitatem celebrem subito uiolenter ceperunt Stragemq; magnam p totam siciliam faciunt prouinciarum uix paucis euadentibus q; preualida mōnium et munitissima castra fugerunt. Sarracenj quoq; facta magna de hominum recessserunt predam straum maximā asportantes una cū ornamentis q; constantinus de urbe secum tulerat. Vtinam hoc tpre simplicitate accidit xpianitati pp diuisiones et guerras q; adeo proch dolor uigent inter xpianos q; nix ē placta seu procella q; guerre non subiacet ¶ Tpre huius imperatoris

Martinus

Primus natione tuscus cepit anno dominice. vj. lxxxvj. Incathedra petri sedit. annis. vj. Menses uno. diebus xxvj. tempore huius pontificis humanis principis sarracenorum uenientis ibidem ubi olim fuit templū

Iudeorum quod ꝑtitum destructum fuerat diligenter iubet mari loco uero repto et diligenter mundato cepit templū edificare et structura non stabat primo repente cadebat. Sathanas quaq; ar hoc accideret ꝑ quosdam Iudeos repperit q nisi crux dñi q erat in monte oliueti de medio tolleretur edificare non posset quod factum fuit. Sublata enim sancta cruce dñi structura tenuit et humanus supra sepularum dñi vnam eccliam rotundam edificauit pro eo q machometus dñm nrm ihm xpm tanq uerū dei sum ꝓphām. non autem tanquā deum adorari mandauit. Dicat enim in alchorano ihm xpm uerum fuisse ꝓphām natum de uirgine conceptuq; de spu sco. sed non deum. et si ꝗratur. Cur cruce dñi existente in mōte oliueti structura illa nō stabat rō esse potuit qz non placebatur deus templū ubi fit blasphemie preciosa cruce dñi ibidem existente in quo templo dñi humanus sacrificaret aquodam plā infectus est. ¶ Vic pontifex constās contra hereticos fuit et fidei catholice precipuus defensor ac cont paulū ostantinopolitanū urbis epm inflatū spu superbie q contra scam eccliam domagitizare ꝓsumpserat et pmos studuerat diffinitiones contraire infiaendo duas uoluntates aut operationes in xpo ad requestam aliquorum ortodoxorum processit q ei supplicauerant ut tanti mali tantiq; euersionis comitum et origo ꝓsedem apliam abstraheret et extinguentes ignis antiq; traheret in flamam mortificaretur qz ubi oriebatur negissimum gremen ac in sue mis prefocaretur utero malicia serpentina quod et factum extitit. Sta dictus papa in roma centum et quinq congregauit epos et in synodo illa anathematizauit. Syrum alleuād'nuz sergium pirrum et ꝓdictum paulū q hereticas et damnabiles nouitates contra sanctam fidem confingebant inuenire ¶ Dicti imperatoris temꝑe

Agathius

Primo natione natione romano cepit anno dom̄i. dc. lxxxix. in cathedra pet sedit annis duobus. mensibus octo. diebus. xxvi. et uacauit sedes mense uno. diebus xx bus. ¶ Hic omnibus benigno fuit. et

amabilis maximaq; claruit sanctitate. et gr̄us eccla orientalis tota esset heresibus maculata et gr̄i ad pmas pres et gr̄i ad prelatos romana tamen eccla semp sta et firma permansit. et qz semp grecorum eccla tessersa diuersis erroribus uacillabat. et in excellencia et prelem̄inencia semp romanum emulabatur epm ¶ Idcirco domino disponente romani pontifices prouidere circa illam multiplicauerunt epos ad concilia congreganda ut obuiare possent erroribus qui cotidie in grecia pullulabant. Et ne forte grecia infecti erroribus in conciliis ꝑ ualerent.

Quorum

erroꝝ a liquos hic inserere placet. ¶ Primo q negant spm scm procedere a filio et affirmat proterue q a solo patre procedit ¶ 2o q negant romanam eccliam cē caput oīm eccliarum et papam cē ihc̄i xpi in terra et uerum successorem petri. ¶ 3o q dicunt ihm xpm i cena consecrasse corpus suum in pane fermentato et non in azimo et dicunt ac tenent fere omes q corpus xpi consecrari in pane azimo non pot. Dicunt eaa omes latinos esse ydolatras et azimatas qz nō adorant corpus xpi ꝛ panē et azimum. ¶ Quarto cetunt circa statum aiarum post mortem. Primo q dicunt animas sanctorum apl'orum martirum confessorum et uirginum aliorum uq; iustorum nō esse in paradiso nec posse ire usq; in diem judicij imo sunt erratice sicut aues celi ¶ 2o dicunt animas infidelium et ipa eoꝝ in peccō mortali descendentium non esse in inferno nec posse ire usq; in diem judicij ¶ 3o dicunt qz nō esse purgatorium in quo possint purgari ante fidelium descendentium sine crimine mortali q̄ m̄ta nō pegerunt pnti cō digniam pnam. Itaq; negant remissionem peccorum posse esse post mortē pp quod bonitatem justitiam et misez tollunt et destruunt ¶ Quinto erra circa sacramentum matrimonij qz soluunt dum tamē ptes uelint et petant et sic solutos licentiat q̄ cum alijs nō here possint. et tamen si alter conjugū moritur tenent q superstes nō pōt esse sine mōrli peccō zas contrahe nupcias ¶ Sextus error eorum confessores ullam satisfacōm iniungunt pro

Primo grecorum inconstantia

Secundo errores greco

Tertio errores greco

Primo quo greci epi multiplicati sunt in yralia

quarta rapina manifesta seu facto
ri qꝑ fur siue raptor uadat ad septez
sacerdotes qꝫ eum oleo simplici pro re
missione pcōi eum inungant et sol
uunt preumpas pro absolucone ¶ Sep
timus error semel in anno. s. in die ce
ne pro toto anno conficiunt sacramēti
pro infirmis et desiccant eucharistiaz
ad solem asserentes. qꝫ dicta die do
minus hoc instituit sacramentum.
ꝯ maiorus eficaciae ē die illo qꝫ altero
conficiē. ¶ Item hnt ginqz ordines solū
lectoratus. s. subdiachonatus diaconat⁹
pbiatus et epūtus. Solent etiam quo
libet anno excommunicare eccliam ro
manam. ¶ Item nō pmittūt latinos
in eorum altaribus celebrare. et si ali
quis latinus actsu celebret p̄ lauāt
altaria pro abhominatione falsi sa
crificij. Tenent etiam qꝫ in uno al
tari non licet uno die ii vnam mis
sam celebrare. ¶ Item dicunt qꝫ sim
plex fornicatio. s. soluti cum soluta nō
est pcēm mortale etiam plato ipōrum
et sacerdotes insugunt pro pnia gre
cis sclauis ut latinos interficiant. ¶
¶ Item patriarcha eorum ordinat
archiepōs epōs sacerdotes clicos pro
arbitrio uoluntatis sue ac destituit
ac deponit eos. conferetqꝫ beneficia a
ecclesiastica et retinet ad uotum suū
¶ Item uerbrans platos religiosos
aut clicos non pcctat nec incurrit
excomunicationem. Dicunt etiam qꝫ
non pōt peccare mortaliter quis qꝫ ai
qꝫ magnum scelus comittat. tenent
etiam firmiter qꝫ p quēcūqz modum
licet suum deape inimicum ¶ Item
dicunt latinos continuo esse in pcō
mortali et dapnant omēs q̄ come
dunt de suffocato q̄ radunt lardum
et q̄ comedunt aiā in ueteri testame
to prohibita. Dapnant etiam lati
nos comedentes carnes tribus diebus
ante q̄rtam feriam quadragesimale.
¶ Item ipi comedunt carnes q̄tuor
diebus ante natalis dñi et condepnant
latinos comedentes carnes diebus
mercurij et ova. et non comedē
tes carnes diebus sabbatinis ¶ Item
dicunt qꝫ lumen illud quod appuit
in monte thabor nō fuit res creata
etiam nō fuit deus. et sic dicunt ali
quod ē meritum qꝫ non ē deus
¶ Item tenent qꝫ aliud ē unitas
dei. aliud est sba dei. aliud est iusti
cia dei. aliud est sapientia dei. t

sic de alijs attributis dei. ¶ Item
romanam dicunt errare eccliam ꝑ
formā baptismi quam etiam adep
uant pro eo qꝫ missa celebrat diebus
quadragesimalibus quod fieri nō
debet ut ipi dicunt in tantum die
bus sabbatinis et dnicis. ¶ Ite erāt
dicentes qꝫ sicle seu mice panis
fermentati de quo conficitur sacrifi
cium eorum ee corpus xpi vere mate
uirginis et nominant ipm̄ panē an
aferum et dicunt ualere in necessi
tate qm̄ sacrificium eorum ¶ Hec
sufficiant de erroribus grecorum

HOC TEMPORE

papa quidam a nautis clemo
sinam petente dixit naudezus
desiste petere nō habemus in lapi
des. et tunc papa intulit ergo in la
pides conuertantur et mox quicqꝫ
manducabile erat in nauj in lapi
des conuersum est colore et forma re
rum eadem remanente. ¶ Dicti im
peratoris tempore.

Anicianus

Primus de prouincia ca
pue. cepit anno dominj. lxx. xij.
in cathedra petri sedit annis. viij.
mensibus. vj. Et uacauit sedes mēsib⁹
duobus. diebus quindecim. ¶ Huius
tempore fuit victoriacum corpus beati
benedicti de monte casino trāslatus
fuit aurelianis. et in monasterio flo
riacensi reconditum preter reuelacō
nem factam. Mummolo abbati mo
nasterij supradicti. qꝫ est autem dicta
mo nos gallia in hac pte italie di
cunt illud sanctissimum corpus esse
apud montem cassinum. ¶ Hoc
tempore clodoneo deo rex francoz
corpus bti dyonisij irreuerenter p
tractauit. Nam os brachij eius con
fregit. et nō sine male contigit. ut sup
ius dictum est ¶ Dicti imperato
ris tempore

Deodatus

Primus natione roma
nus cepit anno dominj. lxx. vij. in

cathedra petri sedit. annis quatuor. m
mensibus duobus. diebus quinq; Hic
pontificis tempore fuerunt pluuie magne tante q; tempestates quales nulle memorie etatis hominum et animalium multitudo fulminum ictibus et fluuiorum inundationibus anno precedenti et est tonitruum sonus uaporis sic ei egrediens de nube hyemsdam. Huius pontificis temporibus et gestis fuit ecclesiasticus maiores et minores ecclesie sustipiens et q ab eo postulabatur prudenter ecclesie concedens et omnes ad se venientes consolatos remittebat atq; contentos. Huius pontificis tempore ignis in celo adeo magna apparuit ut putarentur homines consumari seculi adesse.

Constantinus

filius dicti constantini assumpsit dignitatem anno dñi. dc. lxxvij. et impauit annis xij. Hic bonus fide catholicus et modestus primum quoq; quod fecit fuit iusta et debita vindicta mortis sui patris qui omnes quos in patris mortem conspirasse reperit crudeliter interfecit ecclias q atque cracij quam sui imperio ab hereticis destructe fuerant reparauit contra clericos et laycos principes et prelatos. a cephalonum et monachelitarum heresi maculatos tamq; uerus catholicus et zelator fidei catholice sine remissione processit et p iustum finem omnes hystorias repetita est fides in greca q tempore patris mei tota corrupta fuerat. et reintegra est etiam pax et fides inter latinos et grecos extirpatis hereticorum zizaniis p principem memoratum. i quo e matrice ac prouide attendendum q fuit bonitas principis ad solutatem fidei. et bonum et quietum statum ecclie et eo malicia et infidelitas principis q nocet quod ostendunt isti duo principes. Constantinus tercius et constantinus quartus patrem q malo et infidelis fuit et vil hereticq fidem in oriente corruptit statumq; ecclie animchilauit. filius uo qui bonus iustus uerusq; catholicus erexit ecclias et fidem catholicam reparauit. Hic imperator secretum sinodum ad destructionem hereticorum petitione agathonis pape q dicti imperatoris temporibus romanam regebat ecclesiam ut infra patebit concilium. c. l. prem

constantinus pius ecclias destruxit constantinus filius reparauit

constantinopolim congregauit de qua synodo agitur xxv. di. c. sexta. Synodus in qua tria inter alia facta fuere primum damnati sunt. Macharius anthiocenus epus et entices sui fuit mutatio quedam quia ad statum dignitatum ante enim sedes alexandrina 2a erat post romanam ut patet xxv. di. c. Sacro sancta. sz in isto concilio sedes constantinopolitana preferitur omnibus post romanam ut patet eadem. di. z. ordinatum fuit q diffinierunt sancti pres orientales clicos no obligari ad castitatem uouendam sicut in nicena synodo primus diffinit. sz occidentales sicut patet. di. xxv. c. qui. et xxvj. Si q etiam ante istud concilium occidentales obligabant ad castitatem eatenus tempore beati gregorij in dicto concilio non interfuit dictus agaton Sed iohannes diaconus et iohannes epus portuen uices dicti pontifis in dicto concilio tenuerunt. Anno quarto imperij eius

Donus

natione romanus cepit anno. dc. xxxvij. in cathedra petri sedit. annis duobus mensibus quinq; diebus decem. Et uacauit sedes mensibus duobus. diebus q indecim. Huius tempore apparuit stella clarissima cuius radij celos penetrare videbantur. de cuius apparitione omnes gentes et prouincie mirabantur et gallicantus usq; ad mane seminum damasium per tres menses apparuit propter quam apparitionem mali mortalitas secuta est in partibus orientis. Dicti imperatoris tempore.

Agatho

primus natione panhonius cepit annis dc. lxxvij. in cathedra petri sedit. annis duobus. mensibus sex. diebus quatuor. Et uacauit sedes diebus q indecim. Hic fuit mansuetus benignus et hylaris et iocundus cleroq; quo q diocesis honoribus amplianit. Dicti etiam imperatoris tpre.

Leo

secundus natione sicilius cepit anno domini. dc. xxx. in cathedra petri sedit. Mensibus decem. Diebus. xviij.

Et uacauit sedes mensibus undecim diebus. xxv. ¶ Huic constituit pacem patri ī eccl'ia p'agnus dei. Hic fuit ellogiatissimus greca lingua et latina eruditus ergā pauperes sollicitus. Huic sō habetur et ut talis in kalendario ponitur labores studij ¶ Circa ista tpa secundum paulum qui longobardorū scripsit hystorias corpus beati benedicti et sororis sue Sc̄e stolastice ī frācia sunt translati. Causam quoq; translationis asserit paulo predicto fuisse solitudinem loci. s. montis casini. Siquidem rimoaldus dux beneuētanus filius grimoaldi regis longobardorum p̄dictum locum destruxerit Q̄ quidem rimoaldus totam apuliaz sue protestati subiugauit. Hoc enī fuit gp̄um longobardorum. q; q̄n quisq; poterat tantum de trīa occupabat et suo dnio submittebant ad quod temp⁹ pch̄ dolor deuenit sumo ¶ dci impatoris tpre

Benedictus

Scandus natione romanus cepit anno dominice. bis. xiiij. in cathedra petri sedit. mensibus decem. diebus duodecim. Et uacauit sedes mensibus duobus diebus duodecim ¶ Hic fuit pacis pietatis amator humilis mansuetus pacens pius largus atq; benignus ¶ Tempore istius apparuerunt signa in celo q̄ in pluribus significatiā sunt effectus in trīa. Siquidem tuc luna eclipsim passa est. et eodem āno quinto nonas maij. huius hora diei sol fuit eclipsatus. post quas eclipses grauis pestilencia rome in ariquitu ē scauta tribus mēsibus. Julio. augusto. atq; septembri. Tanta enim fuit huius tribus mensibus multitudo morientium ut etiam parentes cum filijs frēs cum sororibus uiri in feretro positi ad tumulum portarentur. Duo etiam angeli. unus bonus et unus malus corā anno rome uisibiliter apparuerunt p̄ ciuitatem p̄ gentes uultuq; boni angeli. angelus malus cum uenabulo quod tenebat in manu p̄cussit domum palacebat et quociens de uenabulo feriebat tot mortui inueniebātur in domo illa quod solum in urbe roma dī accidisse. Time orātibus sanctis uiris apud dmīm pro ipsis maximis necessitatibus remouendis reuelatum est eisdem ut pro uite stabilitate q̄ ipsa

Rome apparent duo angeli boni & alter malus

pestilencia non cessaret quousq; reliquie sancti sebastiani deferrentur ad altare sancti petri ad uincula q̄d factum fuit mox q; pestilencia cessauit ¶ Eodem tempore fuit quidam in britania a mortuis resurgens q̄ de pena inferni et gaudijs paradisi multa q̄ uiderat enarrauit ¶ Eodem tpre regnum bulgarorum exortum est cui regni gens asithia egrediens ad eo contra romanorum rem publicam exercitu q̄ ipsorum inualuit. ipmq; imperatorem adeo terruit ut facta pace eis pacta soluere sit coactus ¶ dicti impatoris tpre

Johannes

Quintus natione Siculus cepit anno dominice. bis. xb. in cathedra petri locat.⁹ et sedit annis tribus. diebus decem. ¶ Hic fuit uir strenuus moderatissimus sanctaq; redemptor. Huius tpre iuxta ungulas noctis celo sereno intonatuit tempestatem dominicam et ephiam stella apparuit oīdie obumbrata ueluti cum luna sub nube est constituta. Post hoc mense februario media die stella ab occasu apparuit cum magno flagore in partes orientis declinauit Post hec in marcio mons lybie uel delie finitimus ciuitatum q̄ mons est ī campania p aliquod dies ex more intendium et oīa urencia ex uicendy cineribus circaq; sicciata sunt. ¶ Eodem tempore gens sarracenorum infidelis et deo inimica in multitudine grauj transiuit ī affricam ex egipto obsedit q̄ et cepit cartaginem ueterē depopulatamq; eam atq; adiacentem prouinciam religionem deuastant et ad solitudinem redigunt. ¶ Dnus⁹ impatoris tpre

Conon

Quintus natione Romanus cepit anno dominice. bis. xbij. in cathedra petri sedit mensibus undecim. diebus decem. Et uacauit sedes mēse uno. diebus xbij. ¶ In hac electione magna dissensio facta est. Clerus enim romanus in partem archipbi inclinabat exercitus autem totus in theodorum p̄bm tandem diuino ducti consilio sanctotes et clerus episcopio lateranen uniuersam mysteria canon pontificem elegerunt. In quo erat assertio angelica

Cartago deppulata a sarracenis

Elig⁹ uir in pontificem eximijs uirtutibus insignitus

Cū reliquijs bīi sebastiani cessat pestilencia

Nō de mortuo resurgente

Conspirat cū iustiniani secundus

Veneranda camacs ḡeti mores religiosa uita sermo uerus prouecta etas simpler cānus q̄ se mūḡ causis actibus q̄ sclaribus īmsticerat.

Iustinianus

secundus filius constantini pieduti. assumpsit imperiū ānodnīi. vnf. mr. et ab urbe cōdita. ayc. inf. luq. et imperauit annis decem. Hic fuit vir⁹ prudens et largus et romanum imperium nō modicum ampliauit eccl̄q; officia quam plurima honorauit. anno dnī. dcc. xi. imperante scauro tyberio priore et gallico patriarcha Iustiniani capiunt naribusq; amputatis eū apud cersonam exilio. Defato rumq; milicum leopatricū armis munitus imperialem arripuit dignitatem. Et tradunt alique hystorie q̄ illo tunc iustinianus in fide errabat. cō deq; permisit q̄ impio puaret. Sed post modum iustinianus penituit et ad fidem catholicā rediens cum auxilio uulgare gentis recuperauit imperium leone ac tyberio pīte interfectis. Eodē tempore beda venerabilis claruit q̄ in extremo natus orbis anglie salutaris doctrine habundantia totum mundum illuminauit. ve vbi. uoluminia notabilia edidit.

Amputat⁹ iste errauit puatus impio q̄ prius recuperauit

beda venerabil fleuit

Dicti imperatoris tpōre

Sergius:

primo natione syrus cepit anno. bis. xx. in cathedra petri sedit annis. xii. mensibus. bm. diebus xxiii. In cuius electione orta fuit magna diuisio. Nam vna pars cleri elegit theodorum archipbrem. alii nō paschalem archidiachonum aliq; illo alteri nō cedere. imo consilio cleri et exercitus romane mili tie ad sacrum palacium prexerit et diu pertractantes quid fieri deberet quia ne duor⁹ altercancium contencio sopiretur dō adiuuāte, in psonam dicti sergij unanimit consenserunt. Hic in sacrario bti petri inuenit capsam argenteam i loco obscurissimo tante uetustatis q̄ argentea nō apparebat in qua inuenit crucem preciosis lapidibus ornatam et magnam pcionem dnice cruis interius repītam q̄ in die ste cruis ostenditur et ab omib⁹ honoratur. Huius pontificis tempore rex anglorum uel saxonum q̄ multa bella strennuissime gesserat in prīa sua ad fidem xpī conuersus romam profectus ē. et est attendendum q̄ saxones occupauerunt insulam britannie. et ab eisdem nominata ē anglia. Hy quoq; saxones gentiles erant primeus a' romam dictus rex papa sergio baptismum receperet et appellato ē petrus et ad huc ostitutus in albis uestibus quas in baptismo susceperat infirmitate pcipatus ad celestia regna migrauit

Rex anglorum ad fidem cōuertitur

Et sic nota q̄ non sunt ultra septingenti anni q̄ anglia sunt xpiani nisi uelles dicere q̄ populus esset xpianus et rex paganus q̄ nō bene uerisimile. Supiō tñ dictum ē q̄ tē pore eleuterij summi pontificis lucius rex britonum. et capitur ibi britannie pro anglia precipit fieri xpianus et factus fuit vna cum gente sua. Dicto iustiniano de facto puato impio et in exilium misso. leopatricus imperauit duobus annis. Cui succesit tiberius et imperauit annis. vii. De isto tiberio nichil inuenio nisi q̄ deū iustinianq; dictos leonem et tyberiū publice iugulauit et patriarcham q̄ cum eis consenserat excecatū exiliauit. Tpōre dicti tiberij

Nō q̄ abrevij tpōre dē anglia fuit ḡam

Iohanes

Sexto natione grecus cepit anno. bis. xxxiii. In cathedra petri sedit annis tribus. Mensibus duobus. diebus xxiii. Hic pontifex ut martinus scribit martirio coronatur. ex aquo hystorie nō declarant. Forte passus ē martirium pro defensione iurium et libertatis ecclie ab aliquo pincipe lōbardorū ut pote adhuc agilulpho uenerāti no q̄ illius pontificis tempore in campania uenit incendia multa et depredationes faciens infinitas multosq; cepit quos carceri mācipauit Vel adhuc spoletano quorum usq;

lonbardus erat. et uterq; uexabat ecc̃as et trãs ecclie quas eas vicinas habebat. Dicti ectiam tyberij tempre

Iohannes Septimꝰ natione romanus. Cepit añ̃o dñ̃i mbis. xxvbj. in cathedra petri sedit ãnis tribus. mensibꝫ septem. diebus xxbij. Et uacauit sedes mensibus .ije.

¶ Sic fiut eruditissimus sacrata et facundissimus eloq̃a ¶ Huiꝰ tempore arriptus rex longobardꝝ donatõm patrimonij alpiũm coatꝫ sꝫ quõdam ad ius et ꝑpetuitem roãne ecclie ptinẽ solebant. Sꝫ a regibꝫ lõgobardorum p longa tempora fuerãt occupate muste ecclie deuote restituit et donatõm sꝫ plenem fecit q̃ litteris aureis scribi uoluit. eamq; sũmo pontifia dstruxit. Sut quoq; alpes coe quasi tota rapina ianuẽsꝫ de iure ad romanam eccliam ptin leone igitur ac tyberio q̃ minus ꝺ surpauit ugulatis ¶ Iustinianꝰ imp̃auit pst reassumptum ipiũ annis septem. hic cessionam ubi missꝰ fuerat in exilium statuit prorsus euertere. Et ad hoc pagendum collectis multis nauibꝰ. n tarsum patriarchatum dstruxit sꝫ omẽs predicti loci habitatores exceptis infantibꝰ interfecit principaliorubus ad imperatorem missit sibiq; septem reseruauit quos in uestibus ligneis igni applicatos fecit assari. tristisq; imperator de reseruatione puerorum magnum aliud nauigium mense octobris misit papiens ut pueri reseruati morti traderentur. sꝫ totum illud nauigium qd ad innocentium mittebatur interitum dei iustitia opante submersũ ẽ. Quo agnito iustinianus ex estuans et furiens. aliud misit nauigium precipiens totum locum ulũ aurum ad paumentum sterni qd̃ audientes homines illius prouincie philippum quẽdam sibidem exulabat imperatorem arripuerunt qui confestim cum magna multitudine ostantinopolim nauigans dictum iustinianum et tyberium eius filium perimere fecit ¶ Dicti imperatoꝝ tempre.

Nõ ex desperatõe augeri audaciaꝫ

Tsyrus Nacione roma t ng cep

anno dñ̃i mbis. xxx. Et in cathedra petri sedit. annis .xv. diebus bij. Et uacauit sedes mensibꝫ bij. Quo tempore magnum schisma in ecclia fuit includendo altercatões et diuisiones quas habuit ai illis aliis summis pontifibꝫ dcꝫ iustinianus ¶ Temporibꝫ ectiam ipij et leonis et tyberij fides fuit multum corrupta. Cum hereticis ꝑdictos principes quibꝫ nõ modicum indigebant magnos habebant fauores ¶ Nota quõd aliqꝫ in suis diuis fiunt uiolentie, errores multiplicantur qr non est q̃ errantes corrigit et a malo coherceat. Isti siquidem errores et ista schismata usq; ad tempa huius sisinij duraverunt. tunc enim iustinianus reassumpto impio se correxit Et ad gremium ste̅ matris ecclie redijt ¶ Hoc tempore romani sarracenos pyratantes multa milia sarracenorum interfecerunt. ¶ Hoc tpore sancta oda duassia aquitanie claruit q̃ maxima elemosinaria fuit suis enim elemosinis ecclias et monasteria et alia pia loca ditauit // dei imperatoris tempre.

Constantinꝰ Quintꝰ natione syrus cepit anno dñ̃i mbis. xxbij. in cathedra petri sedit annis. vij. diebꝫ xb. ¶ Hic fuit uir mitissimus et ita benignus q̃ ab omnibꝫ amabatur ¶ Huius tempore in roma fuit p tricennium maxima fames quam secuta ẽ tanta ubertas q̃ sterilitas fame̅ preterite sterilitatis absorbuit ¶ Hoc tempore karolꝰ martellus bellum maximũ habuit cum sarracenis q̃m ꝑ ualuerant in occidentali plagia q̃ quasi tertã ceperant aut monẽ ipse tame̅ cuitatem agreditur. Et sicut de ierico legitur cum strepitu et sonitu tubarum urbem munitissimã cepit et hostes fidei me̅ contriuit ut laca patet in hystoria regum francie. ¶ Hoc tpore arreptus humor rex longobardorum regnabat uir pius et elemosinis ꝺdit⁹ iustiae et equitatis amator. q̃ solus

Karolꝰ martelꝰ aut⁹ aut monẽ cap̃ destruc sarracenos illã accepit

erat aliquo secrete et p̃uate ire pr regnum et inuestigare quid de eo diceretur p̃ singulas ciuitates et diligenter inq̃rebat qualem iusticiam iudices sui populo facerunt

Philippus

Romanum assumpsit imperium anno dñi. bis. xxx. et ab urbe condita. cc. lxv. Et impauit anno uno et mensibus sex fm̃ alios annos duobus. Hic ai cet hereticus omes picturas et ymagines sanctorum de eccl̃is auferri in omnib9 mala fiunt et ideo ma le finiuit. Iam cum p annum et dimidium impasset contra eum uemens anastasius cum de regno expulit et occlorum lumine et claritate p̃iuauit. Quo mortuo anastasius scandus ei imperio successit

Anastasius

Secundus assumpsit impiu monarchiam. Hic fiunt iur catholicus et habuit pugnaz cum theodosio aquo uncto extitit et depositus ab imperio fiunt i pres biteum ordinatus.

impator depm̃ p̃sbr ordinat

Theodosius

assumpsit romam impiu monarchiam. et impauit anno uno. Hic gesta ser sinodeum q̃ a philippo impatore deleti fuerant fecit reuocari. Renouo fiunt et humilis et pacifice gubernauit imperium. Quicq̃dem leo potentissim̃ de imperio depsuit et fiunt theodosio in p̃sbm̃ ordinatus

theodosio impatore depsito in presbiteū ordinato

Leo tercius

assumpsit imperii dignitatem anno dñi. dcc. xxvi. et ab urbe condita. dc. liii. lxxvi. Et impauit annis xxiii. Hic aquodam apostata fidei deceptus omes ymagines xpi et beate me et aliorz sanctorum depoi fecit et igne conburi. de quo errore gr̃ tactus ipm̃ ualde redarguit et cum esset incorrigibilis ipm̃ excomunicauit. Romanq̃ et totam y

taliam et hyspaniam ab illius dominio et potestate deficere fecit. eiq̃ uectigalia interdixit. Hoc tpe sarracen totam hyspaniam occupauerunt. Cumq̃ eam sub suo dominio per decem annos tenuissent in gallias transeunt quibus karolus martellus gloriosus princeps occurrit et cum eis bello congrediens ex eis plurimos. nr̃s. cc. interfecit. de suis quoq̃ amissis tantum mille quingentis. Eo tempore apud ostantinopolim pestilencia processit. mr̃ milia hominu et amplius. Eo tempore lupprandus rex longobardorum audiens q̃ sarracen depopulata sanctorum loca in quo erant ossa beati augustini condita deshonestabant illuc solepnes nunios destinauit q̃ dato multo auro preciosas illas reliquias secum usq̃ ianuam detulerunt. ubi p̃fatus rex p̃sonaliter occurrens cum magno gaudio papiam detulit. Ad̃ autem ibi corpa scor̃ q̃s cum signis stupendo monstratur. Idem in crypta qua scor̃ corpa iacent puteus est q̃ in festo eius aliquot annis inundans totam cryptam p̃efluit mundans eam a sordibus. Fiunt sci augustini in doctrina effluens hereses ab eccl̃ia dei detersit et deterget.

ossa sci augustini papie delata

Huius impatoris tpe

Gregorius

scandus natione syrus cepit anno dñi. dcc. xli. sedit cathedra petri sedit annis. xi. mensibus. viii. diebus. xv. Et uacauit sedes diebus xxvi. Hic fuit uir castus diuinus scriptuus eruditus loquela facundus ostans ad rectum ecclesiarum defensor sollicitus et hostium ecclie fortissimus impugnator. Hoc tempore claruit sco cuthbrto. Eo etiam tpore karolo martello saxones debellauit alamanos. Suenos atq̃ bauuaros plustrat frisones subiicit. Sarracenos quoq̃ uementes in prouincia apud arelatem deuicit in qua pugna magna di miracula in honorem fidei sunt ostensa. Eodem tpore fluuius tiberis in tm̃ excreuit q̃ egressus alueum suum maiorem romanis intulit ruinam. Eodem tpore racedus rex frisonum p̃dicatione

Nō stulticiam rc
gis arcti bapti?

Vulfram senonen archiepiscopi ad
hoc deductus ē ut baptizari uellet
Cumq; unum pedem in lauacrum
posuisset alterum retrahens interro
gauit ubi plures maiorum suorum
essent in inferno an in paradiso et au
diens q; plures erant in inferno po
situm pedem in lauacro retraxit di
cens sine uis ē plures seq; q; pauco
res et ita ludificato ademone spōdē
te s' incompabilia uota dare. die
iij. subita morte pempto est ¶ Eo
tempore uir pretonas cuius brevi
ori ortatu dicti gregorij montem
cassinum preoccupauit ut ipm repauit de-
structus enim fuerat a lombardis.
Hic coopante duuina gratia cum ve
prefatus actum et decem annis
oi hominum habitacione fuisset
destitutus multorum monachorū
pr̄ est effectus et sanctorum cenobium i
statum pristinum fuit reductum.
¶ Hic pontifex lon sanctum a
britannia uementem epm̄ conse
crat q; germanos ad fidem conuertit
Postq; fuit archiepc̄s magunti nen
q; m finibus p̄dictis martirizatur
transferturq; ad fuldense cenobiū
quod ipe construxerat ¶ Dicti
impatoris tempore

GREGORIUS

tertius natione romanus
cepit anno. dñi. lxxi. in cathedra pe
tri sedit annis nouem. mensibus
octo. diebus xviij ¶ Hujus pontificis
tpe gens sarracenorum i munera
in loco q; dicitur stepta uenit et in
trāsfretantes in affricam uniuer
sam iterum occupauerunt hyspa
nie regionem ¶ Deinde post aliq;d
temporis agarenam in matrimonio
uxoribus et filiis ut cani habitacoi
haberent ¶ Karolo martello eis de
occurrente. m. lxxxb. multa ex ipis
interficit. Hec fecerunt isti illi sarra
cenos quos alis in agarena debellauc
rat. de quo karolo legitur q; cum
pp multitudinem hostium necessi
tatis decimas ecclesiarum multibus
concessit habendas quam ipius
post eius mortem sanctus eleuterius au
relian epc̄s audit in inferno supplicia
s detineri quod valde ē notandū
¶ Dicti etiam pontificis tempore

Nota karolo martello
necessitate mani
ad decimas posuit
in inferno visus est

sarracenos ex egipto uementes pales
tinam cum maximo exercitu videlz
cū tribus milibus nauium constantino
polim obsederunt et triennio ob
sessam tenuerunt. Constantinopo
litanen quoq; ad auxilium astitis
multitudinibus contra sarracenos con
gressi sunt ¶ Quantibus uō scīs
uris ut regia ciuitate exeuntes milia
ex sarracenis sine suorum lesione
prosternunt. Sarracenos quoq; resi
dui quorum erat innumerabilis
multitudo p orōnes sanctorū ui
rorum fame frigore bello ac pesti
lencia pereunt. ¶ Unde. my. anno
confusi ab obsidione recesserunt
nauibus ptim igne consumptis p
tim tempestis ex tanta nauiū mul
titudine uix quinq; naues ad pria
redierunt infra ciuitatem. exē.
hominum pestilencia pereunt.
¶ Dictis pontifex statim ut electus
fuit zelo moti religionis et
fidei xpiane rome fere mille epōz
synodum congregauit in q̄ ve
neratom statum ymaginum con
firmauit ac uiolatores ipārum
generali anathematis sina con
demnauit. Et contra leonem im
peratorem et constantinum eius fi
lium iuste at acriose processit

Constantin⁹

quintus filius leonis assump
sit imperialis dignitatis honorem
anno dominice. dcc. lx. Et ab urbe cō
dita. an. v. c. Et imperauit annis. xx
xb. ¶ Hic fuit pessimus et ydolis he
reticis et apostata catholice fidei nā
sacrificia demonibus ymolauit ¶ Hi
storum legum persecutor toto tpore
uite sue maleficiis et magicis artib⁹
opam dedit et turpibus luxurijs et
dissolucombus deseruiens cū summa
diligencia imitatibus deseruiuit. ¶
Hic dum baptizaretur a patri
archa germanio in baptismo mu
tauit magnum dans presagium qcc
dei futurus esset in scandalum ¶ Hi
sinodum. ccc. xxx. epōrum constan
tinopolim congregauit. in qua de
ponendum ypi et sanctorum ymagi
nibus terribile promulgauit edictū
et ex tunc contra catholicos cepit

Nō singulare de
structōm nauiū
sarracenorum

Nō in cōcilio mille
episcoprum restau
ratione ymaginū

Iste constantin fuit
pessimus imperator
ut infra patet

tyrāmpdem exercēt. Et luct monacō premissa ut se a sua cohercerct neqaa monitus fuerit ꝑ ut alter pharao induratus in malo ꝑmansit. ob qđ mors pestilens regnam urbem sic deuastauit. ut i ea infinite domo inte gre clauderent.ᵇ Nec erat q̄ eas inha bitaret. ferebant.ᵘ enim in plaustris ad sepeliendum cadaua mortiorum

¶ Huic impitoris tpōre.

Bacharias 1 primo natōe greais. cepit anno dominj

vic. lxx. in cathedra petri sedit annis decem. mensibus. bo. diebus xb. ¶ Hic fuit ut mitissimo atq; suauis omi lenitate ornatus amator dei totiusq; populi romanj. tardus ad irascendū et uelox ad miserandum. Nulli ma lum pro malo reddens. nec vindictaꝫ fnī demerita faciens. ¶ Huic tpōre filij karoli martelli adeptis ptibꝫ re gnj pro ut anuisserat comprebat exer citus ptiant contra uuoldum aquitano rum ducem barbarorum et de utraq; triumphant ¶ Deinde karolomā no filio dicti martelli romam profisci atur et coram zacharia papa se toton dit. Et adicto sumo pontifice uestes sacras accepit et ad montem cassinū se trāstulit et pipino fr̄i suo totū do minium assumpsit et contra saxones bella multa seuissime gessit in nullo a pīe degenerans ¶ Dicti pontificis tempore monachi montis cassini ai karolomāno romam venerunt. Hu militer supplicantes pape ut regi fra corum pipino kās dirigēt ut corpo beati benedicti quod floriacēj monaci furati fuerant monasterio mōtis cassini restituerent ¶ Annuit sūmo pontifex et psolēpnes nuncios dō regi pipino suas kās destinauit qs rex prefatj regnj recipiens quod petunt fieri mandauit. tum ꝓpter uenerandam romane ecclie. tum ꝓpter pīcipuam fidēs sui quem tenero dilige bat affectu tradidit atq; eis in comita tu remensium rothomagen archiepm cum tribꝫ aliis epīs ad stelerem ex pditionē fir̄i atq; solēpnem. Cuiq; ad floriacēj monasterium puenisset monachi floriacēj se iunātibꝫ et flē tibꝫ nūcij q̄ corpꝫ auferre debuerāt passi sunt ꝛcitate et sic ab opē incep to desistunt ¶ Dei impatoris tpōre

Ethanus

secundus natione romanꝰ cepit anno dominj. bic. lxxx. In cathe dra petri sedit annis. v. diebus xxbiij. Et cessauit sedes mense vno. diebus decem ¶ Hic fuit eccle dei uerus et fidelis amator pauperum xpi nutritor uerbi dei in magna constantia predi cator uiduarum et pupillorum defen sor ¶ Huic tempore pipinus rex francie obsedit astulphum regem lonbardorum in papia et ipm cepit Et ad restituendum bona eccle ro mane coegit. Rauenā etiam cepit to tamq; pentapolim romagiole cum exarchatu in quo ē vrbinum acisiū et omā beato petro obtulit. Simile fecit karolo magnus filiꝰ eiꝰ ut infra patebit ¶ Hic pipinus cenobium fossatense quod tunc fiscam uoca batᵘ in diocesi cāturcensi fundauit

¶ Hoc tempore in syria terribilis terremotꝰ ē factus ita ut multe urbes ex toto subuerterentᵘ. Alie nō uehementissimo flante uento cū muris tombis integre et salue amōtaꝫ ad subiecta campestria pr.bi. miliarii transiliendo cecidunt in messo putaꝫ trā diruptā est usq; ad duo miliaria ¶ Nec erit mane huic operi annotare materiam uentorum pro quo sciendum q̄ uentus ē aer q̄motꝰ et agitatus sicut flabello breui appro bari pōt. Nec aliud intelligitᵘ q̄m flu tus aeris q̄ ut clemens aut ex q̄busdam mōtibꝫ excelsis uelud cōpressꝰ et coangustatus ordinatione dei co gitur et exprimitur inuentos ad exer candos fluctus estusq; temperandos pro diuersis autem ptibꝫ celi diuersa nomina sortitur ¶ Ventoꝝ quatuor cardinales sunt. quorum primꝰ sep tentrio q̄ et aparctias flat redo ab axe faciens frigora et nubes huic dextera cardq; q̄ et trachias faciens nubes et grandines. ¶ A sinistris aq̄lo q̄ et lurcas nubes constringens ¶ Sedꝰ cardinalis sub solano q̄ a feliotes ab ortu solis intonās tempatꝰ cuꝰ adex trix multitudinis q̄ et calcias cuncta de siccans a sinistris eurus nubes gene rans ¶ Ꝫ cardinalis auster q̄ et nothꝰ humidꝰ et calidꝰ atq; fulmineꝰ. Hu ic adextris euro austere calidꝰ a sinis tris uō nothꝰ tempatꝰ atq; calidꝰ ꝛcta

Nō terremotꝰ

Nota nam ventoꝝ

Nō mutacionē destō benedcō

australes qrer humiliant maiores
in mari tempestates faciunt ꝑ septen
trionales. ibiq; post austros nouij pre
cipue terremotus ¶ Quarto cardinal⁹
zephirus q̄ et fauonij hyemē resoluēs
floresq; producens aug dexter affricꝰ
q̄ et lips tempestuosus tomitrua grene
rans et flumina. a sinistris chorꝯ qui
argestes in oriente nubila ī india fa
ciens serena ¶ Sunt aut q̄dam uenti
peculiares q̄busq; gentibꝫ non ulli cer
tum tñm ut athemen sthiron paulo
ab argeste deflexus. Narbonensibus
aracꝯ q̄ nec ad uiennam q̄m eiusdē
patrie putent urlem. ¶ Duo aut sunt
extra hos ubiq; spūs magis ꝑ uenti au
ra et altanus aura enim lenis motꝯ
ē aer⁹ in trā altano in pelago ¶ Vic
pontifex ultimo anno suj pontificat⁹
romanum imperium trāstulit de gre
cis in francos in psonam magnifica pri
cipis karoli magnj rō pmittit extra
de electione uenerabilem ymperatore leo
ne tercio in sua impietate defuncto.
Circa depsicōm et destrucōm stātuum
ymaginum ut supio est dictum ¶ Suc
cessit ei filius constantinus q̄ pre deteri
or et magis impius fuit et qr ī nullo
iuuabat ecclām ymo ipām grauabat
motꝯ fuit dictus pontifex diffinire et
ordinare qr trāslatio impij fierent de
gręcis in francos quorum fauorem
et beneficia iam romana ecclia p pipi
num in multis necessitatibꝫ expta fue
rat ¶ Tunc enim ordinata fuit trās
latio solum romani imperij sed leo trā
in psonam karoli magnj a magnitu
dine aīm et uirtutis sic nouiter fuit
execuōi demandata ¶ Eiusdem
imperatoris tempore.

transfert⁹ imperium de grecis in francos

Nō magnū imperatꝛ

Paulus primus na
tione rōn⁹ cepit anno
dominj. dcc. lxxx. quinto ī ca
thedra petri sedit annis decem et me
se uno. et uacauit sedes anno uno et
mense uno. ¶ Hic cum paucis fami
liaribꝫ suis p cellas infirmorum et pa
uperum incarceratorum de nocte sece
te currebat uictum ipis de nocte mini
trans. Viduis pupillis et orphanis
opem ferens. ¶ Hic constituit diuina
officia celebrari ant horam septimam in
quadragesima. ¶ Hoc tpore sanctus
augustin⁹ claret in burgundia q̄ in
francia fontem emit et in burgundia
statuere a dnō impetrauit ¶ Hic aiz
uxorem adulteram dimisisset a clerico
adultero occiditur uxor uō ei deprecaz

Nō exercitū imperatꝛ

Nō de ortu pestilēcie

Nō passiones ymaginis xpi:

miraculis sancti dicens. Magnificꝰ
miracula fiat animus meꝰ cantet uta
scatium ē in suam punitionem q̄ sēp
ei loquebat⁹ amnis suꝰ cantabat et. vj.
feria non cessabat. qr tali die uerbum
stultum protulit ¶ Hoc tempore tur
ci q̄ de montibꝫ caspijs exisse dicunt⁹
armeniam maiorem infestant mul
tipliciter et deuastant. in quorū pri
am olim pestilencia fuisset suasioē
ypocritarum in modum cruces se to
nderunt et a pestilencia statim libe
rati sunt. Et qr per hoc signum salu
tis reddita est huic post modum ri
tum tondendi semp ritum tondendi
obseruauerunt ¶ Et nascitur pes
tilencia ex aere uel siccitatis uel calo
ris aut pluuiarum intemperancia
pro meritis hominum corrupto q̄
spirando uel edendo pceptus luem
mortemq; generat. Vnde sepe ome
tempus estatis in procellas turbinesq;
brumales uerti conspicimus. Sed hoc
cum suo tempore euenerint tempesta
tes aim iō alias prodigia aut figma
dicuntur. in syria quoq; ciuitate tru
tho iudei ymaginem saluatoris nostri
omnia fecerunt opprobria q̄ olim iudei
ipō intulerant tandem latere ei⁹ apto
exiuit sanguis et aqua q̄ illi ampulis
suppositis sanguine in infirmos qs
pregebant et statim consequebantur
de suis infirmitatibꝫ sanitatem. Vn
inde compūcti ad xpm conuersi sut
q̄bꝫ baptizatis precepit epūs ut singu
lis annis q̄nto nouembris pas
sionem dnj celebrarent ¶ Eodem
tempore pipinꝰ fecit magnam synodum cō
gregari. ubi fuit magna altercacio
circa ueneratiōm ymaginum et
fuit diffinitum xpi ac sōrū ymagi
nes esse uenerandas licet hereticꝰ

contrarium ſuaderent eo q̃ eis ſpecies ydolatrie ingerebatur. Sz non ē uerū q̃ ymago ferat intellectum humanum ī ipſam ymaginē. Vnde quod latret adoramus et debita ueneratione uenerem⁹. Nec ē eadem ratio de ymaginibus et ſtulpturis ydolorum. q̃ ibi malignus ſpūs ingrediebat⁹. q̃ ī eiſdem dabat reſponſa aq̃ nulli debet⁹ reuerentiā ſz nō ſit de ſanctis ymaginibꝫ

CIRCA autem ſcōrum ymaginum ueneratione ſiue adoratiōne ſmonem aliqualē tenere libet et inde ſtare. Primo quid ē adoratio. Secundo quot modis ſumpt⁹ et tandem qualis ueneratiōne ſcōrum ymagines uenerande ſint. Quo ad p̄mū. Adoratio nichil aliud eſt q̃ q̃dam ueneratio ſeu reuerentia alicui exhibita ratione diuinitatis ſuperioris et excellentis. Pro ſecundo uerba doctorum ſacre ſcripture traditiōm nob habemus adorationē ſeu ueneratiōm q̃ latria dicit⁹. Et habemus q̃ ypredulia nuncupatur. et habemus q̃ yperdulia intitulat⁹. Latria em̄ dr cultus ſolū dō tuo et uno debitus. hoc ī experimur in oīm re publica obſeruari q̃ ſūmus rector aliquo ſigno ſingulā pre ceteris honorat⁹ qđ ſi alicui alteri deferretur foret crimen leſe maieſtatis et ideō in ſacro codice ſtatut⁹ pena mortis hys q̃ diuinum honorem alijs exhibent ut patet exo. xxij. nec iſtum honorem ſiue adoratiōm ipſi deo exhibem⁹ ppr ipſum q̃ ipſe ē gloria et honore ꝑditiſſimꝰ cui nichil a creatura adiici potest. Sz pp nos q̃m p hoc q̃ deum reuerem⁹ et honoramus. mens mea ei ſubiatur. et in hoc eius pfectio cōſiſtat res em̄ quelibet pficitur pp hoc q̃ ſuo ſuperiori ſubditur ſicut corpus p hoc quod ab amma uiuificat⁹. et aer p hoc q̃ a ſole illuminat⁹. Dulia uō dicitur cultus uel reuerentia debita rōnali creature ſuperiorem ordinem tenenti ſicuti ſunt p̄lati uel dñi ſeu magiſtri. Yperdulia ē cultus ſiue honor dignior dulie debitus eisdem v̄l aſſumpte a filio diuino teſte. glo. ſup illud pſal. adorate ſcabellum pedum eius. Circa uō ymaginum ueneratiōm dicitur q̃ ypi ymago ſiue crucis. et alie ſanctorū ymagines dupliciter poſſunt conſiderari. Uno modo ut ſunt ymagines dei aut beate marie ſeu ſanctorum. Secundo ut ſunt quedam res puta lignum ſiue lapis. Secundo nō conſiderando nulla uenerationis eis exhiberi debet. ymo ēmen ydolatrie maereret q̃ ut ſunt ſolum res q̃dam ipſas ueneraret⁹. Alio nō poſſunt conſiderari ut repſentant ipſum ypm aut uirginem mariā ſeu ſtos paradiſi et ſic utiq; ueneari debent. Eciam eadem ueneratiōne q̃ ymaginatum uenerat⁹ et ita cruc ypi ſeu eius ymago uenerari debet ueneratiōne latrie. ymago aut beate uirginis marie aliorumq; ſtorum uenerari debet ueneratione dulie. q̃ to honor refertur ad prothotypon. i. ad exemplar. Si uſpiam uellit dicere q̃ ſacer codex uetat facere ſtulptile et inde uenerari dicatur. q̃ antiq̃ deus eſſet humanatus facit ymaginem deo erat impietatis cui ſimile diuina nātura ſit infigurabilis inuiſibilis et inſenſibilis ſz p carnis mee aſſumpciōm factus eſt uiſibilis ſenſibilis et palpabilis et ita figurate nō ē impietatis. ſed pietatis. et hoc pp doctrinam et inſtructiōm meam ac paſſionis ei recordatiōm. Siq; nō noſtunt hās nec lectiōm uidant. ideō ſcī patres ad uidendā rem memoriam habendam de triumphis ſtorum ut ſic alliciam⁹ ad bonū ymagines adinuenerunt. Et ſi aliquis uellit dicere q̃ nulla tradicio de adorandis ymaginibus inuenit⁹ in ueteri ſacre pagine et apoſtolo prohibeat nobis communicare ī fructuoſis opibus gentilium inter que opa infructuoſa ymaginum adoratio computat⁹. dicatur q̃ apli ſancti conſilio ſpūs ſci nō nulla traditio de adorandis ymaginibus ecclie tradiderunt obſeruandi q̃ nō relicte ſunt in ſcriptis ſed in ecclie obſeruatione p ſucceſſiōm fidelium ſunt ordinata. Unde ipe met aplus ait teſſa. ij. dicit. State et iuſtificationes quas didiciſtis ſiue p ſermonem. ſ. ab ore prolatum. ſiue per epl'am. ſ. ſcriptam trāſmiſſam inter quas traditiones ē ymaginū ueneratio. Et hec ſufficiant de ymaginum ueneratione. Nunc ad ſeriem hyſtorie redeam⁹. Poſt dictam ſynodū iterum pipinus ſe ad aquitaniam uertit quā intrans cum exercitu copioſo cepit munitiſſimas ciuitates. ſ. narbonam q̃ hodie ꝑpriam ſe habet prouinciam tholoſam q̃ ꝑpriam prouinciam habz albigeſem

regionem am castris ipsum Inde usq; garonam pueniens Sacconas cepit Inde uenit petragoricas ipāmq; cepit et ibidem cum basaro duro bello congreditur ibiq; basilius interficitur. et sic uictor pipinus totam aq̄tamsam acquisiuit quam suo regno coniunxit Ultrata est igitur aq̄tania p reges fr̄a/ corum. primo agothis. 2o a sarracenis 3o a normannis. Hoc tempore frm̄ est ge lu maximum in ytalia in oriente et maxime in septentrionali pte pelag9 ad centum miliaria p̄glaciei rigōe in duritiem lapidum uersum est hyems in profundum triginta cubitos et nix iacebat desup altitudine. viginti cubitorum. et mense februario gelu ad instar montium congregatum est i diuersas ptes eodem anno stellę cadē tes de celo apparuere ac sibimet mu tuo cuemsset ¶ Dicti imperatoris tp̄re

Leo quartus

Roma im imperij assump sit monarchiam. anno dom̄i. viij. lxxxvij. et ab urbe condita. m. v. xlv. et impauit annis quinq; ¶ Hic ma lus fuit. sed nō ita malus ut pater. h cum auiditate insatiabilis arta lapidē preciosos quandam coronam q̄ erat in ecclia constantinopolitana habē tem carbunculos conuulsit quam accipiens dum portaret in capite cui cruit de corona carbunculi et capt9 a febre defunctus ē. ¶ Huius imperato ris tempore.

Constantin9

Secundus natione romanus cepit anno dom̄i. viij. xcij. In cathedra petri sedit anno uno et mē se uno. Hic tyrānice subintrauit et nō parum sedit q̄ statim ut cognitus ē abiectus et occlis priuatus. punijt g9 deus sergium epm̄ q̄ ipm̄ consecrauit. adiuit emm manus eio et os isto falso papa electo.

Stephanus

Natione siculus cepit ano viij. xcij. eligitur. et sedit in cathedra petri annis tribus. mensibus q̄tuor. diebus. xxiij. ¶ Dictus pontifex in gallia et ytalia sinodum conuocauit et omia a constantino falso pōtifice ordinata reuocauit et ānullauit. preter baptismata et confirmatōes et omēs p̄ ipm̄ ordinatos degradauit Constituit quoq; in dicta synodo ut nullus ad pontificatum assumeret9 ni p̄ distinctos gradus inter alia ma la q̄ intulit rpiānitati. Constantin9 impator puter supradicti leonis simi ista q̄ subditos suos sup lignum scē cruas iurare coegit. ne aliquam dei scōrūq; ymaginem uenerarent9 ge nitricem dei inuocantes ungulas di agentes elemosinas facientes religio se uiuentes auramentis et īmūdi ciis abstinentes. sanctorumq; reliquis prnes se hostes patrimonijs p̄uabat. et cruciabat p̄sbiterorum uero bar bis pice et cera illitis adurebat. mo nachos ut uxores moiales ut uxo duerent compellebat. Sub tali pstatione plures martirizati sunt.

Constantin9

Sextus filius leonis cū yrene matre sua assumpsit romanū imperij dignitatem anno dom̄i viij. et ab urbe condita. m. v. l. et im perauit simul annis decem. ¶ Hoc imperij anno. viij. facta ē synodus universalis nicena. ccc. l. scōrum patrum in qua p̄tibus constantino et yrene cunctis subscribentibus fides catholica roborat et hereses execran cium scōrum ymagines abdicatur et pronunciatur sp̄m̄ scm̄ a patre filio q; procedere ¶ Huius imperatoris tē pore apud constantinopolim inuen tum fuit quodam sepulcrum in quo iacebat homo lamynam auream in pectore habens in qua scriptum erat Xp̄s nasciturus de uirgine maria et ego credo in eum. O sol sub hesene et os tantini temporibus uterum me uidēb ¶ Decimo quoq; anno imperij sui arta finem anm constantino mat9 suam yrenem impio p̄uauit et solo imperauit q̄nq; annis uel septem se cundū alios yrene quoq; pro ereptio g9 impio rancorem simulat. sz more femineo concepit dolorem et peperit inimicitiam. Nam filium suum o9 tantinum occidit et impio priuauit uenenosa iure. et imperauit annis quatuor ¶ Dei imperatoris tpore.

Adrianus primus

hatioe

Sigo de vpo sm̄ tho. 2a 2e. q. 2a. ar. 1o. 1o.

Romani?

Romanus cepit anno dñi. dcc. xcix. in cathedra petri sedit annis. vnq. mēsibus quindecim. diebus decem et octo. Hic fuit uir preclarissimus nobilissimus genere atq; potentissimus elegāns ac decorus. constans atq; fortissimus ortodoxe fidei et prīē sue plebisq; ē' commisse defensor. Hic karolum magnum uocauit p solepnes nuncios in auxilium ecclie contra desiderium longobardorum q̄ ecclīam grauabat et spoliabat quem tamē diu obsessum tenuit in ciuitate papie q̄ ipē cum byore ac filijs diacon karolo subiciatur. Inde karolus romam uadens omīā iura ecclie beato petro restituit simulq; ducatum spoletanum et beneuentanū ecclie donauit. tuncq; cessauit regnū longobardorum q̄ ducentis. xviij. annis durauerat et pro premio dēq; adrianus cum consilio centum. lxx. epōrum. ius et ptātem eligendi pontificem ac ordinandi aplīcam sedem tradidit. q̄bus cessisse dicitur filius eiq; ludouicus post suam ad impiū assumpcōm ut habetur. lxxv. di. c. Ego lodouico. sub hō quidem pontifice adriano celebrata ē synodus. vij. epōz apud cōstantinopolim et fiunt celebrata ad confirmacōm vnigenitum et alia q̄ ptinent ad fidei ueritatem ortodoxe. Quam quoq; synodum celebrauit ipē. adrianus prīte karolo rome de qua dictum ē supra. Dictus karolus septus extitit infestatus p duas nationes quarum una erat apte orientis et aq̄lonis. s. sarones sub quo nomine includuntur etiam frisones et omēs in illo angulu barbare nationes cum q̄bq; sepe pugnauit et ipōs finalī sub iugum missos conuertit ad dñm. Alia natō fuit aq̄tanor et Vasconia que duos tunc duces habebat quos expugnauit et suo dominio nationes dictas subiugauit suoq; regno coniunxit. Annota dicta yrene ab imperio et in quodaz monasterio recluса pro eo q̄ karolo matrimonio nubere uoluit. Greca i' impatorem elegerunt michoforum.

Michoforus: assumpsit romanū impiū dignitatem. anno dñi. dcc. xix. et ab urbe condita. an. dc. lxx. Et imperauit annis xx. alīq̄ dicunt ānis octo. Posthō staurac' filio ei' mēsibus quatuor imperauit quo mortuo quēdam michaelem ad impium gyra p̄fecerunt fiunt dictus impator uir catholicus et amabilis oībus. Oīs quoq; q̄ aduersabāt' orthodoxe fidei donabat' extinguere.

Michael assumpsit honorem romanū imperii et imperauit annis duob'. Illo enim in tpōre orientale imperium ad michahelem fē deueniat romanū quoq; q̄ a constantinopolitanis imperatoribus aō discesserant eo papue q̄ romanam ecclīam et urbem nō inundabāt Vno enim oīm consensu ad karolum magnum conuertunt aīos uiros magnificum maximum romane urbis et ecclie defensorem papium a dicto adriano papa duo filij dicti karoli uncti sunt i' reges. Pipinus quoq; fuit rex ytalie ludouicus uero rex aq̄ta me mortuo dicto adriano

Leo tercius natione romanus cepit anno dñi. dcc. xvij. in cathedra petri sedit annis. xxj. mensibq; quinq. diebq; xxj. Fuit quoq; uir castus loq̄la facundo in diuinis scripturis pollens animo constans. tardus ad iurandum. Velox ad miserandum. mitis inter discolos. et cum hijs qui oderunt pacem pacificus. Die letania maiori rome capto ex decreto est et lingua truncato q̄ in gesto dia positus nocte p murum euasit et restituto' ē lingua et ecclīs diuina uirtute fuit in francia ad karolum p̄nacem gloriosum aquo honorifice susceptus est q̄ cum ipō pontifice romam uenies iniuriam dicti pontificis est ultus. Deq; pontifex die celeberrima natiuitatis dñi in missa coronam imperialem capiti eius imposuit. Et acclamato romano populo ē adclamatū karolo augusto a deo coronato uita et victoria de celo sub mīstretur. Est tamen sciendum q̄ primus assumptus fuerit ad imperialem dignitatem ipō exīte rege francorum ad petīcōm imperatoris constantinopolitani copioso ai exercitu ultra mare transfretauit. totāq; trām sanctam recuperauit. et ea recuperata uenit constantinopolim. Cui ai impator preciosa munera auri et argenti et lapidum p̄ciosoz,

cesat regn' longobar' dnus

offerret. karolus ea recusauit oīo solas
xpi et sanctorum reliquias postulando
dataq; ē ei dominj mi ihū xpi corona
spinea et unus clauus cum uno frus
tro ligni dnice cruc̄is xpi. eaam iudā
eorum et camisia beate marie in qua
xpm̄ peperit et fustia q̄ puerum ihm
in cunabulis cinxit pariter et brachiū
sci symeonis q̄ omnia religiosis
pncipes mundissimo munere posuit
seaiq; asportauit

Karolus magnus
rexit roma
num impium trāslato impio
ex causis et rōmbo an̄dictis de grecis
in francos cepit quoq; anno dominj
dcc. xj. Et ab urbe condita. mv. cc. xxv.
et impauit annis quatuordecim. Hic
fuit corpore decorus sed ingenti statura
cuius octo pedum suorum q̄ marti
um erant. rumbo fortissimo uentre con
gruus brachijs et cruribus proportiona
biliter minuto omnibusq; membris for
tissimus faciem cubi palmum et medium
habebat longitudinis barba faciei co
uemens erat tum̄ dimidium pedem
habebat oculos habebat grandes et le
netes faciem hylarem canitiem pul
cram et reuerendam tante fortitudinis
erat q̄ militem armatum. uno ictu
cum ense secabat quatuor ferratum̄
equorum simul equale mambq; exten
debat. militem armatum rem stantem
sup palmam suam a terra usq; ad ca
put suum sua manu facilitet leuabat
Erat quoq; in donis largissimus in iu
dicio iustissimo. locuacior fuit quam
in alio tempatus vinj autem et cis
potus. ita tempato fuit q̄ raro i cena
plusq̄ ter bibebat et vinum aqua mo
deste tempabat. dictes quoq; liberales
studiosissime coluit earumq; lectores
q̄ plurimū honorauit. Studiūq; qd
de grecia rome ad urbem trāslatum
fuerat parisio trāstulit ulteros quoq;
suos liberalibus studijs ālij ipe opa
dabat censuit instruendos. Et ai p̄mū
placebat ętas filios more francorū
eq̄tare armis et venatibus exercerj fa
cebat. filias uō lanificio uel opribus
servilibus exercerj mandabat. ne ujtam
ducerent ociosam. de nocte sic cubabat
ut sopnum quater mutet q̄ uices nō so
lum expergiscendo sz etiam disserendo
interrumpet. Ceterū p omē ujte sue
tempus ita cum summo amore omnium at
q; fauore quesitus ē q; nullj ei alicui

crudelitatis uel inuidie nō decentia
nota potuerit obiici uel opponj. De
ipō legitur q; tot fundauit monasteria
et totaut̄ est sunt trē in alphabeto
latinorum et pmū ordinem literā stul
pi aureā faciebat pro ut in suo ḡ
du monasterium edificari contingere
ret Hic gloriosissimo imperator p
aq̄taniam nouem comites de gentibus
francorum sub se ponens ordinauit
tholose torsinum. bituriū. umbertus
pictauis alonem. lemouic rogerium
burdegal. Seguinum. vallagie q̄ ne
c̄ auricen duces bullum albie aymo
nem Dictus siq̄dem imperator fuit
largissimus fortissimus pulcherrimus
rectissimus robustissimus et fuciidis
simus erga stām romanam eccl̄iam
deuotissimus erga subditos. benignis
simus semp et ubiq; pmansit Post
mortem quoq; pris cum fre regnum
mira placentia et equalitate diuisit. Constituto apud aquis generi
cum iam dies extrema uocante dno
appropinquaret. Signa portenta
q; non modica preuenerunt. primo
q̄dem eclipsis solis et lune ultra so
litum cursum nē fuit. Apparuitq; in
sole p septem dierum spacium ma
cula nigri coloris postea quoq; qua
inter basiliam bē marie et domi
regiam aq̄s gram opposa mole ostru
erat. Die accensionis dnice subita ru
yna. usq; ad fundamēta colapsa est

Deinceps pons rem apud ma
gontiacum quē ipe decimo labore
ingenti de ligno construxerat ita ut
plenitet durare iudicetur. ita tribo
rius confragauit incendio ut pter
id quod in aqua erat ex eo nec una
quidem astula remanet. q̄ p̄ indies sig
mortis uocato filio suo ludouico
eidem tradidit coronam imperij ro
mani. Suiq; imemorato imperio
constituit successorem postq; suum
condidit testamētum in quo i bonis
omnibus suis mobilibus deum et pau
peres heredes constituit Ipore di
imperatoris Tuellin̄ rex ungaro
rum sectam priam dedit karolo
et baptizatus fuit. Et q̄m̄ dictus im
perator bona fecerit ypiam tutti iudi
cibilia inter alia hoc singulare extit
q; infideles expulit ab hyspania
pnō quod dicat turpinus recitans
q; karolo q̄escente tribus apparuit
ujcibus bti iacobi dicens q; expedi
ret iter usq; ad sepulcrum suum pp̄

baptizat rex vngarie.

dominum sarracenorum subp̃me
dum et eum dominio iungeret pala
tius. Conuocato igit̃ xp̃ianorum
exercitu et cruce ubiq; terrarum pre
dicata dictum iter karolo expedit̃
Omã ydola ysrame destruẽs q̃ az
multo labore et sudore sarracenos
fugauit. et eccl̃iam bt̃i iacobi in cõpos
tella edificauit. Hic aurea gl̃ia
regni sui multis regibꝫ p amicaaz
& coniũctis presertim aldefonsi rẽ
gem ysrame et regem sobrarum qs
ita sibi in amicaaa copulauit ut eo
amicaciam omnibꝫ regibꝫ aponeret
nec ex post ruptura interuenit.

Ecclia q̃ post carolana edificat

Ludwicus prius assup
sit romani imperij monar
chiam anno dominice. dcc. xl. et ab
urbe condita. a. v̄. lxxxx. mill̃. et im
pauit annis xxvi. Hic fuit na
clemens et pp hoc cognominatꝰ est
primus p̃ceptor dom̃i et in aduersita
tibꝫ seruator humillimꝰ et legis
stẽ feruentissimꝰ executor. hic adie
cit scl̃aribꝫ legibꝫ q̃dam capitula ual
de utilia. Hic habuit duas uxores.
ex p̃ma genuit tres filios. s. lotharium
pipinum et ludowicum. Ex secunda
genuit karolum et lotharium que
cesarem fecit eiq; ytaliam regendam
comisit pipinum aq̃tanie regem fe
cit ludowicum barbaris et germanis
in regem concessit. karolum uõ fra
cie ac burgundie regem constituit

Huius imperatoris tempore

Stephanus Quarto natione roma
nus cepit anno. dcc. xlj. in cathe
dra petri sedit. mẽsibꝫ septem. diebꝫ
xbm. Hic ad gallias uenens a
ludowico honorifice susceptꝰ quem
imperatorem coronauit omẽsq; ex u
les q̃ captiui tenebãtꝰ in francia pp
stelera suasq; iniq̃tates quas in leonẽ
papam ppetrauerant redemit et ad
ppa scaim reduxit. Eodem ãno
luna eclipsim patitur nonas febru
arij hora noctis secunda sed et come
ta portentuosꝰ apparuit in signum
sagittarij nõ carens effectu. nã p̃t
multas alias secul̃i nouitates. Ste
phano papa paulo post a suo redi
tu de francia rome diem clausit ex
tremũ.

Nõ de maria eclipsis et signorũ

Aequa in aliquibꝫ huius libri

passibus fit mencio de eclipsi lune. r
interdum de eclipsi solis et etiam de
signis. iõ ut sciatur quid ẽ eclipsis. dr̃
q̃ eclipsis solis ẽ quocens luna vsq;
ad eandem lineam qua sol uehitur
puenit eiq; se obiacens solem obstu
rat. Nam defectꝰ nobis sol ui detur
dum illi orbis lune opponitur. E
clipsis lune est quocens in umbra
terre luna incurrit non em̃ suum lu
men h̃z ase sed asole illuminari pu
tatur. Vnde eclipsim patitur quõ int̃
ipãm et solem umbra terre interuen
De duodecim uõ signis sequens
succinta locutio sic oritur gentiles
enim arietem p̃mum signum pp̃
amonem iouem trahunt. In cuius
capite q̃ simulacra faciunt arietis ce
mia fingunt quod signum gentiles
iõ p̃mum inter alia ponunt q̃r in mar
co mense q̃ ẽ ãni p̃incipium solem in
dicto signo airsum suum agere dicit
Alb alijs autem dicitur q̃ sic ari
es anni medietate iacet supinatus dein
et hoc tota estate et alia medietate
anni. s. tota yeme sup sinistrum et
sic bipit ãnũ in duas medietates
equales ita sole existẽte in arete dies
nalis duplicit equaliter. s. in diem
et noctem artificialem. ita q̃ sol sub
illo gradiens signo nec ad dextram
neq; ad leuam pambulat. Sedm
ẽ taurꝰ ob id quod iupiter in raptu
europe ut fertur fabulose fuit quer
Significat autem q̃ sol sub illo signo
posito cornua forcius erigit et trãz
arabilem reddit et aptam cultẽ. Ter
cium signum ẽ gemi. s. castor et pollꝰ
filij iouis q̃ troya reuersi post mor
tem inter sydera sunt translati. Alij
dicunt q̃ castor et pollus apud paga
nos dy habiti sunt. et dicebatur pol
lux q̃dam deꝰ q̃ bonum omẽ credeba
donare. Pro signo autem ponũt
q̃r sol sub tali signo exns duobꝰ die
bꝰ plusq̃ sub alijs signis moratur.
Alij autem fingunt q̃ isti duo fra
tres alter est in inferno p̃ medie
tatem anni et ita celum et infernũ
alternata. qd̃ michi aliud intelligit
nisi q̃ quidam ps illius costellationis est
in inferiori emisperio et reliq̃ in superio
Quartum signum ẽ cancer eo
q̃ cum cum signum sol uenerit in su
mo retrograditur in modum cancri
breuioresq; dies facit hoc enim animal
incertam h̃z p̃mam ptem tamq;
ad utrãq; ptem gressum dirigit. ita
ut prior pars sit posterior. et posterior

prior. Quintum signum leo quem hercules in grecia occidit. et pp ei⁹ tutem suam hunc inter duodecim signa constituunt. Hoc signum sol cum attigerit nimium calorem mundo reddit et ānuos flatos et hestias fiat et estus. Sextum signum ē virgo. s. ongone veneris sacerdotis filia inter astra rapta et significat q̄ cum sol ē in illa pte zodiaci q̄ dicat⁹ virgo terra exusta solis ardore nichil parit ymo sol reddit terram virgineā i. sterilem. Septimum signum libram uocauerunt ab equalitate mensis ipsius q̄ ab. viij. kl̄as octobris sol per eum signum curens equinoctia facit. Vnde et lucanus ad iuste pondera libre.

Octauum ē scorpio q̄ maximum omnem pauorem dum bestias terre occideret et ob terre grām astra meruit pro signo. autem grandinum pmittit⁹ q̄ in illo mense in quibusdam terris crebrius fiunt. Scorpius enim est animal cauda pungens et ledens. Similiter sol exiens in illa pte zodiaci q̄ dicatur scorpius q̄ ē cauda pcipuus et lesionis humanorum corporum q̄ sol declinans minus caleffiat aera. Vnde aer dissolut⁹ in frigiditate cito ledit et pungit humana corpora q̄ inuenit ea dissoluta et poros aptos pp temp⁹ calidum quod processit. Nonum ē sagittarius cuius equinos cruribus deformatos aut sagittam et arcum iungunt⁹ ut ex eo mense ipsius fulmina demostret⁹. Vnde sagittarius est uocat⁹. Decimum est capricornus pp capraz rationis nutricem et significat q̄ sic capra alta petit ita tunc sol alta ascendit cuius signi posteriorem ptem corporis in effigiem pistis pagani formauerunt. ideo ut pluuias eius dem temporis designarent quas solet mensis ille plerūq; in extremis habere. Porro aērium et pistem ab imbribus temporum uocauerunt q̄ hyeme q̄dē in hys signis sol uertitur maiores pluuie perfundunt.

Et est admiranda demencia gentiliū q̄ nō solum pistes sed etiaz arietes hircos tauros ursos sed et canes et cancros et scorpiones in celo trāstulerunt. sed qualicūq; superstitiones hec agentibus nunc aptentur. sint tamē syderea q̄ deo in mundi exordio condidit ac certo motu distinguere tpora ordinauit. Horū signorum obseruationes uel geneses aut ceteras superstitiones q̄ se ad cognitionem syderum coniungunt fieri nec cōtra sunt et ignorari debent a pijs ut nec scripta ee uideant. Sz nō nulli syderum pulcritudine et claritate pellecti in lapsu stellarum sequaces mentibus corruerunt. uti ut per supputationes horias q̄ mathesis dicunt⁹ euentus rerum prestire posse conent⁹ quos nō solum vane religionis doctores sed et gentilium plato aristotiles atq; alii rerum uarietate omnia concordi sinceritate damnauerunt dicentes confusionem rerum poenas de tali persuasione generari. Nam si gens humanum ad uarios actus nocendi necessitate premitur. aut aut laudem merceant⁹ bonum aut mali pcipiant ultionem et quibus ipi nō fuerint celesti sapientie dediti ueritatis tamē testimonio errores eorum merito ptulerunt. Et hec sufficiant de priti materia. Dei imperatoris tempore

Paschalis primo natione romanus cepit anno dominice. dcccc. xcix. in cathedra petri sedit ānis septem. diebus decem et octo. Hic innumera sanctorum corpora in eccliā sce paredis pipini repata colecta ex ameteriis recondidit. Eodem tempore apparuerunt in diuersis ptibus magna prodigia. Fiunt quoq; terremotus magnus in aquisi palacio etiam nocturno tempore ibidem sonus audit⁹ in ytalia una ymago bte marie puerum tenens in gremio et magorum ymagines offerentium munera ob nimiam uetustatem. obscurate et pene in totum erāt absolute. sed subito ymago virginis et pueri benedicti et etiam pictura muneris tanta resplenduerunt huius claritate q̄ omnem splendorem cuiq; noue picture superare. et ymagines uō magorum in nullo mutate sunt et sic triduo in fulgore dicte ymagines remanserunt in aliquibus ytalie ptibus cum ipis grādine ueri lapides ingentis ponderis ceciderunt. domus quāda ictu fulminis destructe sunt. Homines q̄z et aīa passim eisdem ictibus preter ceteros solitum mortua sunt inuenta in saxonia audita tromptua et in

Nō ydigia

uisa fuerunt fulgura. Nam xxm. uj
le populose cremate sunt cum magna
hominum lesione in territorio tullen
uirgo quedam post communionem
in pascha p decem meses aprine. de
inde ab omi cibo et potu p tenmpum
abstinuit. t postea ad comunez vitā
hominum rediit. In turingia cesus
longitudinis. l. pedum latitudinis
xmi. altitudinis uō sex de trā siue
mamba preaso ultra. xxb. pedes
trāslatus est. Postq strauta est pesti
lencia inaudita atq; mortalitas
generalis q̄ p frantiam bmuersam
transiens multos utriusq; generis
interfecit. Sub hac tempestate pas
chalis pp̄ moritur et multi p̄nates
p totum orbem debitum nature p
soluūnt. Dicto paschali dictus
impator ludouicus quandā epla
scripsit continentem renuncacōz
factam circa romanā pontificas e
lectōm et ordinatōm romane ecc̄
distinguit etiam i eadem epla i
tustia terras ecc̄lie a tribus ḡmpn. di
atq; ciuitates episcopales luchanaz
lunēsem. pistoriensem. vulterranā
florentinam aretinam et castella
nam cum suis districtibus et terri
toriis siue cōitatibus ad impium p
tinere. alias autem ciuitatum vr
bem ueterem prusium tudertum t
reliquas urbi romane uicinores
religit ecc̄lie. Asserit et in epla sup
dicta romāgriolam cum lonoma
ad ius et iurisdicōnem ecc̄lie ptinē
Hanc q̄dem epl'am q̄dem hystōz
scriptor auctentico asserit se uidi
se et legisse in quodam solepni mo
nasterio tustie. sz tenere ardendum
e q̄ in archiuo romane ecc̄lie repe
ritur q̄ nō consueuit ea q̄ portat p
dus leuiter ptransire. Dei sm. tpz.

Iuuenius natione romanus Cepit anno dmi. bus. xlix. In cathedra petri sedit annis
tribus. mesibus duobus. Vic venā
bilis uir et preclare magne simpli
citatis et humilitatis fuit mūdū
respuens. Solaq̄ xp̄o erant plac
ta diebus ac noctibus cogitabat. In
tempore paucis diebus ante solsti cū
estiuale in territorio augusta dumen
aere in tempestatem subita mutacōe
concusso ingens fragmentū glaaci

Cuius longitudo. xbi. latitudo. xb.
grossitudo duos pedes habebat
cum grandine de celo cecidisse di
Eodem tempore luna eclipsis
bis in eodem anno passa est. postq;
magna et horribilia crebra statum
impii contigerunt. Dicto tpore
arioldus rex dannorum ai uxore
sua et filius magnaq; pte dannorū
magnum ac baptizatur. Dei impi
torus tempore.

Valentin natione Romanus Cepit anno dmi. bus. lxi. In cathedra petri sedit vix uno mense
completo. Dicti imperatoris tpore

Gregorius Quartus na tione romanus Ce
pit anno dominice. bus. lxi. In cathe
dra petri sedit annis decem et sex. De uoluntate impatoris et oim epo
rum gallie atq; germanie festum
oim sctorum quod mi. vdus maij
celebratur ad kalendas nouembris
trāstulit. Eius tempore quidam
sceleritati ypiam miserunt ad sol
danū babilonie ut uenire romā
Nam leuiter posset totam ytaliaz
possidere. tanta igitur sarracenorū
multitudo supuenies intrauit yta
liam ut totam superficiem terre quasi
locuste uiderentur implere. acp̄ pos
tea centelensem intrans romam cp̄
cunctas quoq; leonina spoliatur oio
et ecc̄lia sti petri stabulum equoruū
efficatur. et non solum p eos roma ca
pitur. sz magna ps tustie deuastat.
tandem ad peticōnem pape gregorii
gingo marchio lonbardie cū lonbar
dis et ludouico cum gallias venien
tes ipos cum multa effusione sangui
nis fugauerunt. His temporibus
portentum comete apparuit ualde
singulare et primo in signo uirginis
visum e demū a signo uirginis in
signum leonis cante gemmorum
et tauri cucurrit. Ibiq; se figens et
globum igneum emisit iubarum
q; prolixitatem depsuit impator q̄z
ista diligenter examinans cum ecti
nardo philosopho contulit sz cuius
portenti effectum exprime noluit. tc
impator subuixit q̄ regni mutacōz

Transfert festum oim sanctorum.

Soldanus babilonie Romam capit.

pnapisqz mortem pretendebat. tuc
eginardus ad confortacõnem pnapis
ap̃he testimonium introduxit dicẽs
a signis celi ne timueritis q̃ gentes
pauent. Et tunc Imperator non aliũ
inquit timẽ debemo nĩ illum q̃ mĩ
et hõ creator & sideris ꝙz eio clemẽcã
laudare tenemur q̃ mãm inhereaz
cum pcõres simus talibo amouere
dignatur Iudicijs ꝙ ego talia por-
tenta cum appurent omẽs comuniꝫ
tangunt. iõ omẽs pro posse ad meliõ
festinare debemus ut mĩam in illo
dnãnte consecq̃ ualeamo ¶ Et licet
tunc impssio illa ludouici non te
tigerit tetigit tamẽ totum statum
ecclie ex aduentu sarracenorum ad
ptes romanas ut dictum est. Et q̃
dicto gregorio et ludouicus quasi eo
dem tempore decesserunt. Sũ notã
da q̃ circa finem utriusq̃ contigerit
Vnde appropinq̃ntibo ad mortem
fiunt maxima solis eclipsis. tmq̃
fiunt obstinato aer et obtenebratus
sicut de nocte etiam ita ut de nocte
sidera apparebant. Item luna sic re
tessit asole q̃ lumen recipe uidebã
comodo quo recipit inouiluuio. ¶ Post hec autem egritudo Impa
torem grauiter inuasit q̃ statim
prouide de Imperio et regno et aĩe sue
salute disposuit et ecclĩastica sacra
susteptt multaq̃ cum deuocone mq
grauit ad xpm. gregorio q̃ eodez
tempore diem clausit extremum.

Lothoricus filius ludouici Romam Impiũ monarchi-
am Iimpsit. anno dommm. bus. xl
q. et ab urbe condita. an. v. xyb. Im
pauitq̃ annis xb. ¶ Vic patre
uita sunto in consultis frĩbo ludo
uico et karolo usurpauit Impiuz
et regna francie ac germanie frẽs
sui indentes sic se destitutos hereda
tate paterna contra eum insurgit
et apud fontanetum in pago antisi
odorensi pugna conseritur tanta ꝙz
hinc inde facta ẽ strages q̃ nulla
memnit. etas tantam stragem ho
minum fr̃ãm in gentem francoruz
pp quam sic ipes eorum attrite sũt
ut q̃ alioꝝ consueuerũt potenteꝫ
et virtuose fines inuadere. fines
iam suos non poterant defendere
victoria tamen ludouico et karolo
proueniꝫ Iuuantibo thãms et prou
cialibo q̃ cum duce garrico sup̃ue
nerunt. ꝙz cum nec alterno frẽs de
sistere consilio optimatum electis de
qualibet pte ꝛl. p̃moribo de pace
agitur ipiq̃ p̃miores tandem ipos
frẽs concordauerunt. ¶ Dic Impa
tor post q̃ndecim annos sui Impij
muꝺo renũciauit et in proma mo
nasterio habitum monachalem assũp
sit. ¶ Oꝝ aĩa in obitu suo ma
xima inter angelos et demones
fuisse legitur contentio. ita q̃ cũc
tis videntibo corpi ipiq̃ detrahi ui
debatur tandem orantibo monachis
demones sunt fugati ¶ Huio Im
patoris tempore

Sergi? Secunda natõ
ne Romanus
cepit anno dommm. bus.
lxx. In cathedra petri sedit annis
tribo. mensibo duobo ¶ Vic assit
pretatum esse ei nocabat & q̃ no
men erat inhonestum et in cõue
niens tante dignitati nomine mu
tato sergius uocato ẽ. Et ab illo tem
pore omẽs romani pontifices no
men ꝑpium mutauerunt. ¶ Hõ
tempore sarracenj in multitudie
grauiter uenientes de affrica roma
nam uastarunt et ecclĩas sanctorum
petri et pauli multum dehonesta
uerunt. in multisq̃ alijs locis
dapna maxima intulerunt. ¶ Hus
tporibo quidam duces brittanie ac
ꝑ hoc ne cõnũ quinti ad fidem
eodem tempore normanni gallĩã
crudeliter uastauerunt et primo
in aquitania p̃ipũs conflictate st̃
herio insula burdegala lemouicas
xanctonas engolisma petragoras con
scepter andegauos turonis aurelia
nen̄ parisiq̃ et uelauum ¶ Eo
tempore can̄ sci marcialis lemoui
cen̄ sponte monasticum habitum
et rĩam assumpserunt econtrario
monachi sti martini turonen̄
abiecto monachali habitu et rĩa
canonicalem habitum assũpse
runt ꝙz mox in eos uindicta de
scendit q̃ una nocte omes mortui sũ
inuenti. Et nõ q̃ de ordine ad laico
rem nõ licet trãsgredi religionem

Nõ hũ orta ẽ mutatio nois ꝑ tuis de glo. in andrece. i ꝓhemijs. lo vbi sup̃ pte Lonfracto

contra

econtra venerunt causis illo tpõre pipinus rex ad tamen frater ipsius imperatoris augmentacõi construxit monasteriu ubi caput bti iohannis bpte recondidit quod alij apud constantinopolim illud esse asserebant. alij uõ apud castrum nogeti retrodi tarnotensi dicebant esse dicunt. Alij uõ dictum caput esse credunt rome in ecclia beati sylvestri. ¶ Dcõ imperatoris tempore

Leo quartus

Natõe romanus cepit ãno dñice incarnõis. dcc. lxxxiij. In cathedra pris sedit annis octo. mensibus tribus. diebus sex. ¶ Hic multe pacienciae atque humilitatis fuit. largus. pius. atque clemens. amator justiciae ac plebis fortissimus defensator. diuinarum quoque scripturarum indefessus perscrutator in quo et serpentis astucia et columbina simplicitas habitauerunt. ¶ Hic de consilio imperatoris ad defensionem basilicae principis apostolorum pãm ecclesiam cinxit muris lapideis et dcãm clausuram a suo nomine leoninam appellauit. ¶ Hoc tpõre adulphus rex qui primo totius angliae obtinuit monarchiam romam veniens coram leone papa mirificum argenteum de unaquaque domo pro tributo obtulit scõ petro vi. anno quod usque hodie solutum et sterlingus uocatur. ¶ Eodem tempore in britannia tribus diebus et tribus noctibus sanguis fluxit de celo pluuisse

Ludwicus

Sedente rõm imperio assumpsit monarchiam. anno dominicae incarnõis. dccc. et imperauit annis xxv. ¶ Huius tempore in dioecesi maguntina malignis spiritibus parietes domorum qui malleis pulsãbantur et manifeste loquendo fingebant discordias seminando multiplices homines inquietabat et ubicunque ingrediebatur domum illa confestim exurebat. ita quod hominibus regionis illius in agris nullus locus manendi remanserat ob hoc quoque sacerdotibus et religiosis letaniis ducentibus et aquam benedictam spargentibus malignus spiritus contra eos lapides iaciebat et multos aduentabat. et sic per tempus homines illius religionis molestauit. ¶ Hoc tempore cristofonus karolo regi francorum uoluntarie se subiecit. et ex tunc britannia regibus francorum esse cepit subiecta. ¶ Eodem tempore rex bulgarorum cum gente sua ad fidem xpi conuersus est. Et adeo in fide catholica solidatus est ut maiore filio suo in regem sublimato ipse factus est monachus et cum filio eius ad gentilitatis cultum reuersus esset et xpianos persequeretur. pater resumpta militia filium dure persequitur eumque cepit et tetro carcere mancipauit. ¶ Illumque filium suum catholicum in regni fastigium sublimauit quo facto regnoque disposito monachalem habitum reassumpsit. et in die sepulture ipsius finiuit. ¶ Hic imperante

Benedictus

Tertius natione romanus cepit anno dominicae incarnõis. dccc. lxxxx. In cathedra petri sedit. annis duobus cum dimidio. diebus. iij. ¶ Cuius tranquillo regi latenter refulsit ut ab omnibus beatissimo dictus et ore diceretur. ¶ Dicti etiam imperatoris tpõre

Iohãnes

Natione anglicus in cathedra petri sedit ãnis duobus. mensibus septem. diebus. iij. ¶ Hic ut fertur femina fuit et in puellari etate aquodam amasio suo in virili habitu athenas ducta est. que in diuersis scientiis profecit scientiis ut nullus ei par inueniretur. que romam se transferens ibidem eleganter triuium legit. Alii dicunt quod per tempus legit. atque magnos magistros discipulos habuerit et in urbe ypocrita et scientia ac magne opinionis esset in papam concorditer eligitur et in papatu per suum familiarem impregnatur. Verum tempore parturiendi ignorans de scõ petro in lateranum tendens angustiata peperit inter coliseum et ecclesiam scã clementis et ibidem ut dicitur mortua fuit. hanc ipsa quidem dñs pp obliuisci dicitur aperteque pp detestacionem facta hoc egit. nec post in catalogo pontificum romanorum ppr muliebrem sexum. alii historiographi permittunt ipsum iohannem benedictum. iij. Et aliqui cum posuerunt ut hic ¶ Tpõre dci imperatoris:

Nota cathol. ãnis

Nõ quia femina habitu virili assumpto ipsi occupauit

Nicholaus

pmo natõe rõnus

Cepit anno dñi. dcccc. lxv xbij. in cathedra petri sedit annis. ix. mensibus duobus. diebus viginti. Et uacauit sedes diebus septem. Hic post sem̃ gregorium in romana sede tenuit pnãpatum in sanctitate. Hic tempore scõ carillus corpus sci clemẽtis romam transtulit quod in ecc̃a sã dementis recondituz. Hunus tpõre normani galliam repetentes cordegranum pictauum depopulant rauulphum ducem aq̃tanie et robtum fortem marchionem et populũ mmum bello occurrentes occidũt

Dei Impatoris tempore

Adrianus

Scã natõe

Romanus cepit anno dñi xcbij. in cathedra petri sedit annis q̃nq̃. Hic lotharium frem̃ impatorem et regem lotharingie pro adulterio excõmunicauit q̃ romaz uenies ut se excusaret pro sue iõcenie ostensione ad communionez corporis xpi muitauit et etiam suos optimates. sed omis q̃ indigne pceperunt xpõ anno mortui sunt rex eiã rediens de urbe placentie defunctus e. Hius pontificis tempore gens danorum angliam pcurrebant regemq̃ xpianum aymũdum capitali sniã cõ depnauit. Cuius caput lupi famelici is deportans in nili lam inter anteriorũ predum amplexus seruando custodiũt et dum q̃reretur talem uocem emisse her her her. quod sonat latine hic hic hic. Sic manifestato gens angelorum letatur.

Ludwic?

Romam Impij assumpsit monarchiam et Impauit annis xvi. Hic habuit filium cui roma nus. Hoc tempore normãm aq̃tanie tempnios repetentes andegauis turonis pictauiam deuastant q̃bus rauulphus dux aq̃tanie occurrens pimitur et ceteri anormanis tanq̃ oues aluis consumunt. Hoc tpõe karolo impio filio ludouici germanorũ regis a demonio uexatur pris et optimatum eius in ospectu fuisse si illud accidisse q̃ conspiratõm molichant aduersus pcm. Hius Impatoris tempore anno xbnj. hij impij in ytalia

breuiue tribus diebus ac noctibus sãguis de celo pluisse legitur. Huius Impatoris tpõe.

Iohanes

Octauus in cathedra petri sedit annis. Diebus duobus Verũ q̃ tempore Impatoris pducti. s. lothary factus fuerat sũmus pontifex sz q̃ ampliori tempore sedit sub ludouico q̃ sub alio. sub tempore iste computat. Sub hoc pontifice celebrata e quinta synodus in ostantino polim. ccc. lxxxvij. pm. Dicti Impatoris tpõe

Martinus

Scam dus in cathedra petri sedit. anno Vno mensibus q̃nq̃. et uacauit sedes diebus duobus. Cui successit

Adrianus

Teraus natione romanus sedit in cathedra petri anno uno mensibus tribus. Hic statutum edidit q̃ Impator nullo modo se intromittat de sumi pontificis electione Cui successit

Stephanus

Quintus natione rõnus sedit in cathedra petri annis sex. diebus octo. Huius tempore metu normanorũ totam galliam deuastantium corpus sci martini de turonis altissiodorum est deportatum ac in basilica sci germani locatum. Hi contendentibus monachis et q̃libet suo stõ q̃ fiebant miracula astrictis pro determinatione leprosis inter scõs. s. martinum et germanum statuit. Cuius pars ad sm̃ martinum uersa curata e et iterum sequẽti nocte alia pars regirato leproso mundata e. Scõ germano nõ Impotente hi hospitem honorante. Hius pontificis tpõe normanis carnotum obsidentibus ostensa dei genitrix camisia quam karolo caluus de bisanco detulerat. tunc ex territi uertunt in fugam et quibus librata extitit. Dei pontificis tpõe.

Formosus

Nõ impctm

epūs pr̃tuēn̄ in cathedra petri sedit
annis q̃nq; mensibꝫ q̃nq;. ¶ Hic p
picturam renouauit totam eccliaz
sci petri. ¶ Hic nitu iohannis pape
epūtum pr̃tuensē reseruit. Volensq;
redire anathematizatus ē et tandez
p dictum iohannem usq; ad laycalē
depositus ē statum iuramento se as
tringens nec romam nec ad epūtuz
se regressurum ¶ Post uō amar
tino successore iohannis restitutus
ne dum romā rediit uerum contra
iuramētum romanum pontificā.
susceptit ¶ Dicti imperatoris tempo
re septem pontifices sēctes secūdū
aliquos hystoriographos sederunt
successiue cathedra scā petri. ꝫ com
putatis annis q̃bꝫ dictus impator
imperauit et q̃bꝫ pontifices sederunt
posse stare non uideo. In hoc tamē
nō ē magna uis Sufficē cm̄ nobꝫ
dz numerum pōtificum stare. et q̃
eorum tp̃ibꝫ contigerunt stupenda

Bonifacius

Sexto nationē tuscꝫ
in cathedra petri sedit anno dm̄
ꝑ. lb. xcb. et sedit diebꝫ decem. ¶ Cui
successit

Stephanus

sextus nationē romanꝫ
sedit anno uno. mēsibꝫ tribꝫ in cathe
dra petri sedit q̃ omēs ordines for
mosi in anes et uiritas esse diffim
uit nec hys contenta corpa eiusdez
papē q̃ eum epm̄ anagnie fecerat
in consilio positum papali ueste e
xutum laycali reiduit et duobꝫ di
gitis dextre manꝫ abscisis manū
eiꝫ in tiberim iactari fecit

Romanus

Na
tionē romanꝫ in cathedra petri
sedit annis tribꝫ secundum alios
solum dī q̃ sedit mensibꝫ quatuor
diebꝫ xxtī.

Theodulus

Scā
tionē romanꝫ in cathe
dra petri sedit diebꝫ xx. ¶ Hic ac
ta stephani reprobando oīa ordi
nationis facta ꝑ formosū approbauit
et confirmauit

Iohannes

nonus m̄ cathedra petri se
dit annis duobꝫ. diebꝫ xxb. ¶ Hic
sinodum fecit rauēne. lxxuiꝫ. epōrum
ubi synodus stephani contra formo
sum extitit reprobata. ¶ Hoc tp̃e
cenobium dumiacēn̄ constructū ex
titit uerno comite ī abbatē instituto

Benedictus:

Quartus nationē romanꝫ
m̄ cathedra petri sedit anno dom̄
m. ix. n. et sedit annis tribꝫ. mēsibꝫ
duobꝫ

Leo quintus

post benedictum electus
hunc post. xxx. dies alibi haletus
ꝛl. ordinationis sue xp̃oforus p̃sbr
captum in carcere trusit et p insidias
nem rapuit p̃sulatum ¶ Et post leo
nem.

Xp̃oforus

m cathe
dra petri
sedit. mensibꝫ septem. q̃bꝫ
elapsis xp̃oforus a sergio papa depo
nitur et in carcerem tanq̃ in uasoꝛ
detruditur. Alij dicit q̃ electo ē papa
tu monachus efficitur.

Karolus

Huiꝰ no
minis se
cundus romanū imperiū
assumpsit monarchiam. et imperā
uit annis tribꝫ. mēsibꝫ nouem. q̃
istum a ludouico frē suo rege germa
nie eo q̃ se inconsulto imperium v
surpauit bellum parauit et cum ka
rolo sufficientem exercitum nō ha
beret p alpes in franciam rēdē dispo
nens aquodam pincerno p̃ceptoꝛis lo
co q̃ dicit̃ marcia mortuꝰ ē ¶ Hoc
tempore comitatū flandrensis sumpsit
exordium. flandria enim tuc̄ modi
ce fame erat. et arcere francorum so
restarijs regebatur. Quo in tp̃re
frana plagā q̃nq; milia normanoꝝ
pmuit et postmodum in silua frā
cie dicta carbonaria a francis plagā
ꝛ. ibi prosternit̃ dicti romani fere p
antea p. xl. annos regnum francoꝝ

deuastauerunt. sz yſtrē regis ſnteri
torio arnotensi. ita deuicti sunt ut se
preterent sicu xpianos quod et factu
e. Nam rollom dua normanorum
karolus dedit gillam filiam suam. t
totam neustriam Hic fuit p̄mo
dux normanorum xpianꝰ hic genu
it guillermum et guillermꝰ ricardū
secundum. t hic ricardus genuit ri
cardum tercium ac robertum gruſ
tardi. h̄ robertus apuliam calab̄am
cicilia acquisiuit uincetosqz et a
lexium ſmpatorem grecorum deu
cit Hic genuit guillermum q̄
interfuit in bello karolum regem ā
glorum Hu ſmpatoris tempore.

Eugenius tercꝰ natō
ne romanꝰ
in cathedra petri se
dit. annis septem. mensibꝰ tribꝰ. die
bꝰ decem et sex. Hic diaconus a
formoso papa multo reprobatꝰ app̄
tii et tandem papa factus ad fran
ciam se contulit francorumqz au
xilio xp̄oforum multorem papat⁹
intruserat romam latenter ingressꝰ
papatum obtinuit. et in ulcionem
sue repulse formosum et tumulo
extractum in sede pontificali sacer
dotaliter indutum deollari p̄cepit
et in tyberim iactari. Et omis p ipz
ordinatos deordinauit quem for
mosum postea apistatoribꝰ iuetus
et in loculo ad eccl̄iam beati petri ad
portatum gdam sc̄orum ymagines
adorasse et uenerabiliter ei inclinas
se in se sunt.

Anastasius
tercius in cathedra petri
sedit annis duobꝰ mensibꝰ duobꝰ
Cui successit

Gundo natione rom⁹
et sedit in cathe
dra petri mensibus sex

Iohannes.
xcmo natione romanꝰ
in cathedra petri sedit annis. vnꝰ
fuit filius sergii papē h⁹ consilio et
auxilio sarracenꝰ q̄ tunc dn̄abant⁹
in ytalia ppe urbem p̄mo deuicti sē
deinde ipē papa cum marchione al
berito in apulia cont̄ sarracenos

durum bellum hns victores sut effuti
et redeuntes a populo romano cum
honore sunt recepti. p̄ post discordia
interuenisse marchio predictꝰ ex
pulsa misit pro ungaris ut uenien
tes tram romanam possiderent q̄
uementes totam tuciam depopula
do mares et femplas et q̄cq̄d tolle
poterant in ungariam deportarunt
pp quod romam marchionem tru
cidauerunt ungari uō post annuati
p magnum tempꝰ romam uastā
re solebant. Deus iohannes papa
militibꝰ comitis guidonis captus
et in carcere posito sup os eiꝰ cerui
li posito strangulatꝰ e. In cuius loꝯ
alter iohannes subrogatus. q̄ ma
le intrauerat nec eiectus fuit nec
in nullo pontificum collocatur.

Arnulphus.
nepos predicti ſmpatoris
ad ſmpium sublimatus. t ſmpauit
annis duodecim. De isto arnulpho
legitur q̄ longa infirmitate thalis
factus nullo medicamine adiuuari
potuit. q̄n a p̄dialibus suis oppidis

Nō q̄ h⁹ ſmpatoris
p̄dialibus ossumpt⁹

Hu ſmpatoris tempore

Alfo sectus natō
ne romanus in cathedra petri se
dit. mensibus octo. diebꝰ duobus
cui successit

Stephanus.
Septimꝰ natione roma
nus in cathedra p̄ sedit annis
duobus. mense uno. diebꝰ duodecim
Cui successit iohannes xp̄.

Iohannes Vndecimꝰ natō
ne romanus in cathedra pe
tri sedit. annis quatuor. mensibꝰ de
cem. diebꝰ q̄ndecim Hu⁹ anno
p̄mo ranne fons sanguinis fluxit
pretendens forte subsecutam urbis
ruinam q̄ eodem anno a sarracenis
affricanis illuc cum classe uenien
tibꝰ capta fuit annis cunctis cunctis ex

capt

ceptis puuis et mulieribꝫ captis aut occisis et thesauris espoliatis

Leo septimus

Nlatione romanꝰ in cathedra petri sedit annis triby. mensibꝫ quatuor. diebus duodecim ¶ Huꝰ tempore sol celo sereno obsturatus p fenestras domorum radios q̃si sanguineos emittebat ¶ Item hoi curdam manu sua ferro amputata post annum nocte quadam dormienti restituta ẽ integre in loco cuꝫ suꝫtionis linea quedam quasi sanguinea apparebat.

Stephanus.

Octauus natione germanus in cathedra petri sedit annis tribꝰ. mensibꝫ quatuor diebꝰ q̃ndecim. ¶ Huꝰ tpore michil stupendum accidit in mundo saltim quod legerim.

Ludwicꝰ

filius p̃fati Impatoris Impauit scandum aliquos annis decem. scandũ alios annis sex. Iusto ludwico incep deficiẽte progenies karoli magni in regno germanie. Et obtauerunt franci Impare quod apud eos fuerat circa centum xx. annos ¶ Exempto enim Impio a franais fertur ad ytalicos sm̃ sm̃am romanorũ q; franciginie non inuabant romanam ecclam contra longobardos pp quam cam tempore ipso ludwico diuidi cepit Impium quidam tantuꝫ in italia q̃dam tm̃ p almaniaꝫ Impabant usq; ad octonem p̃mum q; resumpsit utrobiq; Impatore ¶ Hludwicus pp tirannorum ytalie vnsolẽꝫ et insalcium infruc. tene dicõm. non habuit Impialem ¶ Dicti Impatoris tempore

Transfert impium a franais ad ytalicos q ecclã nõ inuabant

Martinus

tercꝰ nacõe Romanus in cathedra petri sedit annis tribꝰ. mensibꝫ sex diebꝰ quatuordecim. ¶ Cuius successit agapitus secundus.

Agapitus

secundꝰ nacõe romanꝰ in cathedra petri sedit annis octo. mensibꝫ sex. diebus decem ¶ Huius tempore sanctꝰ odo abbas clunacen̄ dormiuit in xp̃o. Cui ademarus succedit q̃ cum sex annis rexisset sanctũ maiolũ abbatem sustinuit utrum crimis feruoris et abstinencie et reparatoꝝ monastice discipline.

Octauus.

Huius nominis primꝰ predicti Impatoris filius ab successit patri imperio solum apud theotonicos. et Impauit annis septem Ipe tamẽ uti p̃ benedictione caruit Impiali. Et q; nõ Impauit in italia non computat eo inter Impatores romanos ¶ Huic anno septimo moriens oram̃ p̃napibꝫ regni relinquit heuricum filium ottonis ducis saxonum. Et sic prorsꝰ progenies karoli in regno germanie terminat.

Terminat in regno germanie karoli progenies

Predicti Impatoris tpore

Berengarius

p̃mus apud ytalicos Impauit sm̃ patre et Impauit sm̃ aliquos annos vnos. sm̃ alios annis septem. sm̃ alios annis quatuor. ¶ Iste prudens fuit annis fuit et habuit bellum ad rõmanos. De isto berengario p̃ nec de põ nec de hugone. de heurico. de berengario tercio. de lothario. nec de berengario quarto q; in ytalia Impauerunt nullam fecit mentionem vtpote qui. Sed solum incepit ad ottonem p̃mum. ¶ Horum Impatorum

Iohanes

Duodecimus in cathedra petri sedit annis septem diebꝰ sex. ¶ Pater istius nobilis romanorum cum esset potens iuramento affirmauit ut filium suum mortuo agapito promouerent quod et factum est. Hic venator et totus lubricus feminas publice tenebat pp quod quidam cardinalis octoni Impatoꝝ litteras scripserunt ut ecclie scandalo compacens romam rediret quod iohannes

Nota male morigeratum ac delicatis lubricum pontificem

papa pcipiens. io. diacono cardinali huius sancti consiliario nasum. et io. subdiacono q̄ trās stripsit manum amputari precepit. Demum p̄ impatorem a clerum montius am corrigi nō pōss collecto concilio eōrum ytalie leo adhuc laycus substituit. ℣ Sz postmodum iohānes papa collecta synodo p. to leonem depposuit et gesta eio cassauit. tādem aim uxore ac unisam se oblectans a dialolo in timpore pcutitur et sine pnā moritur. et q̄ ut mos dictum e cardinales contra sumum pontificez ad ottonem impatorem reuersum habuerunt satis liquet q̄ de illis q̄m y talia impauerunt ecc̄. non facat magm computum. tamē ut sciantur q̄ et quot annis impauerunt. ¶ Est sciendum q̄ dicto berengario successit berengarius secundo q̄ impauit in ytalia annis sex. Martinus tamē dicit q̄ annis octo cui successit hugo q̄ impauit annis sex. Vincencius tamen nec martinus nullam faciunt mencionem de isto hugōe ¶ In alamania regnauit henricus post cōradum secundum vn cencium annis decem et octo. et q̄ nō regnauit in ytalia nec fuit p papam coronatus inter impatores minime computatur. ¶ BERENGARIUS tercius regnauit in ytalia annis vij. uel octo. Cuio tempore magnum stuma fuit in ytalia ¶ Lotharius secundus regnauit in ytalia annis duob⁹. huio tempore factus ē sol sic sanguis. Vnde post paucos dies ce des hominum magna strauta est.

Berengarius

Quartus regnum ytalie cum impio acceptus est anno domini ix. xl. secundum martinum. sz sm̄ sicardum. ix. xlvij. et regnauit cum filio suo alberto annis undecim a pud theotonicos uō regnauit otto p̄mo henrici prefati filius ¶ Berengario uō fretate ualida ytaliam premebat et aluidam lotharij impatoris relictam in carcere tēbat ¶ Otho uō rex alamanie in manu uali da intrāb ytaliam berengario repul so reginam liberat eaq̄ sibi i matrimo nio copulata natale dn̄i papie cele brat post berengario ab ottone in grām recepto lombardiam sibi reddi dit exceptis marchia triuisina ve rona et aq̄leya sz paulo post a sede

apl̄ica et lombardiam Venerunt legati ad ottonem de berengarij tyrānj de congrentes. Otho uō pro coro na impij uocato romam profisciē. Cum in lombardiam uenisset berengarium captiuauit et banariam i exilio misso a iohanne papa duo deam et a romanis solepniter est receptus. Sic impium ad theotonicos pro gloriosa et victoriosa eccl̄ie defensione trāsiuit ¶ Hoc tpōre in uastoma mulier ab umbilico sursum duysa duo capita et duo pectora trīs una comedente uel dormiente altera q̄nōq; neutrum pa gebat uiuerunt multo tempore tādem inita finite sunt

Otho primus

primo regnauit ad theothonicos et taz apud illos q̄ romanos impauit triginta et sex. ¶ Hic in bonis opibus insistendo in allodio suo apud magdeburg. eccl̄iam mire pl̄ citudinis ad honorem s̄c̄i mauri cij fabricauit magnis q̄z possessio nib⁹ dotauit. Ibiq; fuit tumulatus ¶ Huius impatoris tempore

Benedictus

quintus in cathedra pe tri sedit annis duobus diebus uigin ti ¶ Hunc romam uiuente leone papa in papam elegerunt p̄p quod otto impator romam obsidens a romanis b̄l traditur leo benedictus ipm̄ depposuit etiam in saxoniaz in exilium mittit. Ibiq; moritur. Aliq dicunt q̄ in carcere strangulatore ¶ Impator uō leonem restituit in sede petri

Leo octauus

in cathedra petri sedit anno uno. mensib⁹ quatuor ¶ Hic constituit ut nullo papa sine consensu impatoris quod nō factum fuit q̄ romani suos intrudebant i papatu ¶ Hic omēs donationes fact̄s eccl̄ie romane p̄ iustinianum impatorem p̄ariptum p̄ papinum et per karolum. ottonem remisit et reuocauit concedens eas ottoni et suis suc/

Nō q̄nō tīnslatō im... peril facta fuit ad tem...

mōstrum

cessoribus ut regnum ytalie ab vnialo
ribus liberaret. Hic otthonem fili
um ottoms coronauit.

Ottho secundus roma
n imperu as
sumpsit monarchiam. et
impauit annis viginti. Hic ad gre
cos in calabriam fraude persequetur
admissis multitudinibus exiliens de ma
nu eorum euasit. demum exercitu
congregatus beneuic' obsedit. Cuj
capta ossa beati bartholomei ut de
inde portauit ac rome in quadam
concha collocauit. Erat enim tunc
suma pax inter papam et imperatore
Accidit q illo tempore agarenj
et barbari calabrie fines ingressi oia
igne uastabant contra quos ottho
imperator cum theotonicis longobar
dis gallicis et romanis procedens
acriter dimicauit. Sz romanis et
beneuentanis tergа uertentibus xpi
anorum exercitus pene est extinct'
Imperator uo ad mare properans
quosdam rogauit ut ipm in nauim
reciperent se asserens unum ex mili
tibus imperatoris q eo suscepto in nauj
considerantes dispositionem et decore
ipius loquebant' grece arbitrantes ipm no
intelligere q ipe esset imperator et no
lebant ipm constantinoplim duce
ad imperatorem eorum q imperator
intelligens et grauiter dolens cir
cauenit ipos asserens se magnam
pecuniam hic absconditam in aqa
lia rogans ut illuc irent et accepta
pecunia simul gaudenter propera
rent ppe ipis autem hoc ad litus
accedentibus iussit imperator epm
in armis sensim nomine et inuo
cato epi auxilio imperator ai epo ex
nautis triumphauerunt quod nec
uno euasit uirtute sci petri apli
quem imperator sollicite inuocauit
rat et ita ad imperatricem properes
Ab ipa filiisq baronibus gaudent'
est susceptus et romam rediens post
paucos dies ab hac luce e subtra
ctus. Huic imperatoris tpe

Iohannes Hui
naace
nauarrien in cathedra petri sedit an
nis quinq. mensibus octo. Hunc
prefatus urbis petrus incarcerauit
in castello sancti angeli. Deinde i ca
pantam in exilium missus e post
decem menses et quatuordecim dies
romam e reuersus Ottho uero
imperator nobiles urbis quos culpa
biles inuenit alios truncauit. a
lios suspendit pluribus ac sauorne
et saxime ptes in exiliu missis

Benedictus
Sextus natione roma
nus in cathedra petri sedit anno
uno mensibus sex. Et uacauit sedes
diebus decem. Hunc captum et in
castello sci angeli retrusum stran
gulauit comitis theodore filius

Stragulat' papa

Dompn' in cathe
dra petri
sedit. a no Vno. mesib'
sex. et uacauit sedes dieb' decem.
Hic sepultus e in eccl'ia beati pet'

Bonifacius
septimus in cathedra
petri sedit anno uno mense Vno
diebus duodecim. Et uacauit sedes
dieb' viginti Hunc strangula
to benedicto romam papam elege
runt q distractis preciosis eccl'ie sci
petri fugit in ostantinoplim. Et
post p pecuniam reddiens roma
nam habam diacono cardinali oculos
eruit. Et ipe papa deinde subito ex
tinctus est.

Benedict'
Septimo natione Ro
manus in cathedra petri sedit annis
undecim. mensibus sex. Et uaca
uit sedes dieb' quinq. Hunc tpore
in remense ecc' fuit archiepe vir
honorabilis radulphus nomine
quem hugo tunc rex francie odio
hinc quocatis epis allegans illum
illegitimu depi procurauit gilber
tum monachum plm imo pcas
nigromanticam substituendo qp
simo pontifex intelligens legatum
misit et remis quocato concilio gil
bert' deponitur et radulpho restitu
itur. De isto gilberto qualiter tandez

fuit sumus pontifex merenus ostendetur. Tempore huius pontificis edwardus anglie rex a nouerca tolo occisa martir effici meruit

Iohānes .xlvij. hui⁹ in cathedra petri sedit. mensibus nouem et uacauit sedes diebus decem. Hic in castello scī angeli p quatuor mēses fame afflictus moritur et in uaticano sepelitur.

Iohānes .xlviij. nacōe romanus in cathedra petri sedit mensibus quatuor et uacauit sedes die uno in vaticano sepultus e

Iohanes .xlix. nacōe manus in cathedra petri sedit annis decem. ssl. vij. d. x. Hic multos libros composuit hunc crescentius patricius p̄sequebatur in tm̄ q̄ urbem reliq̄t et thusciam intrauit q̄ nūcios ad imperatorem mittens a cui sentencia hoc patiente reuocatus est ad urbem et ad eos dem̄ ei senatu ad pedes ueniam postulauit sicq; pp̄ pace facta rome obiit

Ottho tercius imperauit annis decem et nouem. fuitq; tandem ueneno peremptus. et predicti tres otthones p successionem theutonicis regna tenuerunt. Hic ottho a gregorio quinto e in imperatorem coronatus. Post obitum dicti otthonis sanati sunt. ut p imperij officiales imperator eligeretur q̄ sunt septem videlicet Magontinus. Treuerensis. Colonensis. marchio. Brandeburgensis camerarius. palatinus dapifer. Dux saxonie ensem portans. Pincerna rex Boemie Unde uersus. Magōtinus. Treuerensis. Colonensis. Quilibet imperij fit cancellarius horum et palatinus dapifer. Dux portitor ensis. marchio p̄positus camere pincerna luxemburgensis. Hi statuit dom̄ papa ut scala summum Uno imperatoris tpe

Gregorius .v. nacōe saxo sedit annis .j. m. vij. se et vij. dictus fuit brunio et ad instantiam p̄ dicti imperatoris cum esset consanguineus eius electus e in papam hic post modicum tempus crescentius consul urbis placentinum epm̄ urbem tenentem de legatione de constantinopoli pp̄ magnam precium quam portabat intrusit in papatu quod audiens imperator ad urbem reuersus crescentium in castro sancti angeli cum duobus obsedit quoulq; ipm̄ cum castro habuit et captum p capite truncauit

Iohānes .xvij. nacōe gr̄ cus placentinus epūs sedit mensibus decem. p̄ presentiam urbis consulum fundo crescentium bene uente gregorio fuit intrusus post p imperatorem exoculato fuit et meb⁹ ceteris debilitatus.

Silvester .ij. nacōe gallicus sedit annis. iij. alij dicunt septem. mense uno die bus octo. Vacauit sedes diebus xxij. Hic cum esset honoris et gl̄orie temporalis cupidus diabolo fecit homagium. ut ei omia succederent ad uotum loq̄batur. ei hostis cum eo et ipe ei obsequi non uerebatur. Inito eciam fedre p̄mo remeij. demū renouacij archiepi. tandem rome pp̄ effectus est. inter hec interrogans hostem de fine suo. responsum fallax ab eo recepit q̄ donec in ierlm celebraret diuina moriturus nō ēet q̄ ipe pp̄ audiens gaudens est ualde reputans apud se tm̄ e p̄cul a fine q̄ntum longe sentiebat se amoto peg̃rinationis. Et instanti q̄dragesima ex more ad capellam q̄ ierlm dicit missam celebraturus accessit et mox inter misteria sacra. p. sceptrum de manum finem ad esse cognouit et uisu emuit. Licet sceleratissimus esset studuit seram nō esse passam in hac uita spaut uenam et prome ruit coram omibus pceni suum re uelando precepit omia membra q̄b diabolo obsequium prestiterat p̄ dicti et p̄ticulatim tribui ut temporalis supplicio dolores sempiternos

nō electores imperij

nō q̄m̄ silvr fecit homagium dia.

extinguereť. et demum truncaťi mor
tuum sub bigam pom ut ubiaiqp cũ
am malia produerent et subsisteret
ibidem sepeliretur et ui signum conse
cute mse sepulto fuit rome in eccla
lateranen. Cuius epitaphium ẽ tale. Sã
dit ab. r. uidelicet a remis. gilbertus
ad. r. i. rauenas post papa ũigens
s. Rome. Huic sepulcrum dat
udicium de futura morte sũm pon
tifices Nam fere paululum instante
fine pape sepulcrum tanta de se ha
bundanciam humorum effundit
ut suo in circuitu lutum faciat. Si
uõ cardinalis uel psona magna de
cetu chorum pplice sedis mori de
beat idem sepulcrum tantum de aq
emittit ut irrigari uideatur.

Nõ de sepulcris pontificũ

Iohãnes xviij mẽsibꝫ
q̃nq̃. diebus xvb. et uacauit sedes diebus xiv. Huic tpre
q̃dam religiosꝰ gb ierosolimis redi
ens in ytalia aliq̃ quodam heremi
ta reduso moram faciens ab eo se
didicisse retulit in illa uicinia esse
loco flammas eructantia q̃ olle bblan
ni ab incolis uocantur in quibus
animę purgande luunt diuersi p
qualitate meritorum supplicia de
putatis et demomby ad hec exequ
di quarum diras uoces et ululat⁹
sepe audisse dicebat plangentiuꝫ
et q̃ animę eripentur p orõnes et
elemosinas fidelium et precipue du
uacensium in defesse oiam aium pro
requie defunctorum quo odilio ab
bas clumacen) cõpto statuit ut p
omes ei subiectos crastino oĩum sco
rum memoria oĩm in xpo q̃estena
um celebretur q̃ ritus inde pcessit
Huic tpre ungari p btm stepha
num regem eorum et gillam uxo
rem eius ad fidem conuertuntur.

Nõ de olla ulcana

Vnde habuit originez festum seu celebracõ defunctorꝫ in crastino oĩum sanctorum.

Henricꝰ primꝰ imperauit annis xxviij. et stamdum alios annos xi. et scribitur in quadam cro
nica q̃ iste cum sponsa sua scã redi
gundis ambo uirgines pmanẽtes
in eccla lauubergen quam edifica
uerant requieuerunt miraculis corus
cantes Notandum q̃ iste hen
ricꝰ ui q̃busdam cronicis dicitur
esse primus hoc ex eo accidit q̃ alig

henricꝰ primꝰ nõ imperauit apud. ro.
sed solum apud theot. ideo non ponit
inter imperatores sed in uincencio iue
nitur inter imperatores. Hic multa bel
la prospere gessit in germania Dolo
rosa ytalia. Postremo uolens soli de
uacare cum esset xpianissimꝰ epũ
tum. barbacentem fundauit. Huic
tempore luna uersa ẽ in sanguine.

Dicti imperatoris tpre

Iohãnes xix. Romanus sedit annis iiij
q̃ Vacauit sedes diebus xxx. Hic
tempore roberto rex francie tante de
uocionis erat q̃ in festis semp in
aliquo monasterio pp officium ce
lebrare uolebat et ne dum cum monachis
cantabat uerum cappa induto se
cum chorum regebat. Vrbi cui quodã
castrum obsedisset dimisso exerci
tu pp festum sti aniani aurelianis
uenisset et chorum regendo alta
uoce tri agnus dei fletendo genua
incepisset. muri castri quod obse
debat fundit⁹ corruerunt

Nõ de rege roberto deuotissimo.

Hercolus Quarto anno dñi
ab. r. sedit annis duobus
mensibus sex. et uacauit sedes die
bus octo. Hic fuit stẽ uite et caste
conuersationis sepultus in eccla sti
petri.

Benedictus octauus natione thusculanus. anno. ab. ri. sedit annis xij. Va
cauit sedes anno uno. Hoc tempore
iuuenis quidam p incantationez
duarum annuum factus ẽ asinꝰ salte
et ita uidebatur. Hoc etiam tpre
ierosolima a turcis capta ẽ et pmittẽ
te deo gloriosum sepulcrum xpi po
sessum ab eis uidei nõ multis loãs
metu baptizantur. Benedicto de ppetu
datur et aliꝰ factus est papa. Unde
maximum stragem fuit huic benedicto
ut petro damiano dicit indit post mor
tem q̃dam epũ equo nigro corporaliter
insidentem. et cum epũ q̃reret an ẽt
papa benedictꝰ defunctꝰ. Ego sum in
iquus ille infelix. Cui ille quomodo
est tibi pre grauitez iniq̃tatis q̃ cor

rans tamen de dei mia. Vade in qes
ad successorem meum iohannem et
dic ei ut in tali tra tranquam accepi
at pauperib⁹ distribuat qz p aiam pro
me datum est nichil in profuit qz de
rapinis fiunt epi impleta legacione
suo epio cedens monasterium intrauit

Iohānes xxij. Na
cione ro
manus anno. ch. xviiij sedit
annis. ix. mesibus nouem. et uacauit
sedes diebus duobus ¶ Hic guerras
habuit cum romanis huius tempore
aymerus sci stephani p regis unga
rorum filius uirgo cum sponsa sua
obiit mirabilis coruscando et c.

Conradus primus
impaui
annis. xx. Hic multis le
ges condidit hic pacem in terris se
uare cupiens statuit ut quicunq pna
pium pacem infringeret capite plec
teretur h⁹ statuti trasgressor comes
lupoldus accusatur qui cupiens
uxorem saluare cum pauas uxore
et filiis clam fugiens uastam soli
tudinem multis temporibus tam
hetemita inhabitat quo deuenit
nullo penitus sciente sed contigit im
peratorem ad illas partes accedere ve
nationis eam q feras insequens
p solitudinem sic se ab omnibus elon
gauit ut solus remanens ubi esset
penitus ignoraretur nocte appropin
quante casu ad pdicti comitis here
mitorium uenit q benigne receptus
cum post balneum in stratu dormi
ret et eadem nocte predicti comitis
uxor filium peperisset audiuit im
perator in somnis uocem dicentem
illum puerum qui sum suum futurum
ac imperii successorem hanc uocez
imperator primo uppendens cum ute
rata fuisset uox amplius fuit impe
rator et uso de mane puero cum ad
suos pueros esset imperator duobus
secretariis suis occulte mandauit
ut pdictum puerum in silua occide
rent et s' cor pueri adportarent ipi
uxori uisionem pium rapuit et im
sericordia moti non occiderunt sz in
nemore relinquentes cor capti le porus
in argumentum occasionis prebent
imperatori. Accidit autem ut eadez
hora dux hereticq causa venacois
in eadem silua errans solum puerum
uagientem audiret ipumq pulchrum
conspiciens uxori sue sterili occulte
deportans. Mandauit eidem ut q ipz
genuit affirmaret quod et factum
est Vocauitq eum nomine suo he
riam Cuiq post plures annos im
perator pces p illas transitum facet
puerum illum adultum prelatum
ipi esse illum de quo s ut s' asta
ret retinuit et tractans apud se q
liter ipm predoret post aliquod tpo
misit eum ambas ad imperatricem
strictius ut ipa eodem die quo iuue
nis ad ipam declinaret clam suffo
caret Sz iuuente igit⁹ agente ai i do
mo amicus pbiteri quesieret pbi
biter eo dormiente curiosam ipius
bursam pertractans bas imperatoris
conspexit ullasq caute aperiens illi
feliciter commutauit. Nam abraso ipa
die moriatur reposuit ipa die filia ma
tradatur quod et factum e. Magna
licet cum admiratione pp tam subi
tum stipendium mandatum imperatas
q imperator audiens obstupuit. Sed
postq inuestigauit et scitum prem su
um fuisse comitem ludolphum que
rusticum credebat dolor ipsi mitti
gatus est ¶ Qui henricus post
conrado successit in loco natiuitatis
sue magnum construxit monaste
rium. ¶ Anno xb. dicti imperatoris
uisa est in celo trabes igniea mire
magnitudinis sibi ad occasum ver
genti occurrere et ad tram cadere
Denicq eodem anno imperator ad
yttaliam ytens quosdam epos i bri
aula coniecat. Et qz mediolanen ci
uitas lapsus e suburbia mediolani in
cendit. Die uo pentecostes ai im
perator in pua eccla sancti urbem co
ronaretur in missa tanta tonitrua
fuerunt et fulgura ut aliq mente
excederent et aliq expalarent

Benedictus
Nonus natione tusculanus anno domini. dc. xxxviij. cepit
sedit annis viij. este de papatu eiect⁹
et epus sabinen fit papa q siluester
uocatus est quo etiam ejecto bene
dictus restituitur quo uiuente recto
dato est papatus iohanni archipbro
sancti iohannis q gregorius sextus

uocatus est. Cum autem esset rudis
trãrum alterum fieri contigerat seu
ad uices ecclĩastica officia q̃ cũ mul
tis non placẽt tercius sup̃ inducat̃
q̃ solus uices duorum impleret. Sic
q; hũs de papatu altricantibꝫ ĩm
putor romam accedit et omĩbꝫ ca
nonica et ĩperiali censura depos
tis sẽndegerum banbergẽ epm̃ sub
stituit q̃ demens seundꝰ appellat̃
est romanꝰ ꝙ promictentibꝫ et ju
rantibꝫ se ssne ꝙq̃ consensu nũq̃
romanum pontificem electuros Iste
henedicto fuit nepos alterius benedicti
q̃ post mortem eiusdem apparuit ape
molendinum ui spẽ monstruosi cuiusl'
cuius caput et cauda asĩm erat reliq̃
corpꝫ sicut uisꝫ et cum inspectores terri
fugeret monstrum clamauit post
eum dicens. Noli expauescere homo
fili sicut tu. ꝫ sic me repsento sicut oli
ui felix papi cuius bestialis uixi

Henricus Roma
nũ ĩm
perij monarchiam assup
sit et ĩmpauit annis decem et septez

Hug tempore rome corpꝫ pulpã
tis. alij diunt planudis gigantis in
uentum ẽ in corruptum cuꝰ hyat
uulneris quatuor pedibꝫ et semis me
suratus ẽ erat caput eius lucerna ar
dens q̃ nec flatu extingui poterat ni
liquore donec subto flãmam cũ stilo
foramine facto aer introducto ẽ sicq;
extinctꝰ ẽ Hui⁹ corpꝰ erectum al
titudinem muri excedebat. cuꝰ tale
erat epitaphium filius eiusdem pallas
quem lancea t'ni militis occidit mo
re suo iacet hic Hoc etiam tpe
in apulia q̃dam statua erat marmo
rea arcta caput suum circulum hñs
ereum in quo scriptum erat kl' mai
oriente sole halet⁹ caput aureum
quod quidam sarracenus arbitro
fundendi capto intelligens q̃ pretẽ
deret ut kl' mai oriente sole notato
tempore umbre illius statue sub umb'
thesaurum repist infinitum quez
pro redemptione sua dedit.

Siluester Tercius
In hũmi
pontificem ut premissũ
est fuit electus expulso benedicto. ꝫ
isto post modum electo rursus restitu
tus est.

Gregorius Sextus sup̃

memorabilis sedit annis duobus me
sibus sex. huic symoniace papatum
manusit. et ut dictum ẽ alium cũ eet
rudis trãrum seum consecrari fecit
hunc aliq̃ hystoriographi asserũt
sanũ fuisse et cum ad papatum ventũ
ois ex ĩmunitia anteces'orum suorum ne
gleta inuenit. Nam qui apredonibꝫ
tollebant̃ pegrin̄ soluabantur et obla
tiones ut auferebant̃ quos p̃ papa
admonuit demũ excommunicauit. z
q; contempserunt manu armata rap
tores scĩ petri aut extinxit aut fuga
uit multaq; amissa p̃dia recuperauit

Hunc omis ipm̃ homicidam et sa
crilegarum uocabant etiam cum hi
firmaret̃ cardinales cum indignũ
in eccla sti petri sepelui diuerunt
Et tunc resumpto spũ longo sermõe
ondit se bene fecisse et cardinales
stulte locutos allegans illud dicti
ezechielis contra sacerdotes q̃ non
apponebant se murum pro domo is
rael et subdidit cum mortuus fuero
corpus meum fores ecclie et uectibꝫ
firmatas sistite et si apte fuerint
corpꝫ in fretro. si non quod placet fa
cite. Eo defuncto sic factum est et
tunc diuinitꝰ uemens portas ecc̃e
firmatas nedum apperuit ꝫ mactꝰt
cum fragore ad parietem deportauit

Clemens Secundꝰ de quo
supra factus ẽ sermo sedit
mensibꝫ nouem diebꝫ septem. Va
cauit sedes diebꝫ xxx. Hujꝰ tpe
gilo abbas cluniacẽn̄ virgo cente
narius demsit in xpo

Damasus decimus
cepit ano
dñi mxlvi. ꝙ. lmo et sedit die
bus xxiii. uacauit sedes diebꝫ vi.

Hic fuit inuasor sedis aplice et
subito defuncto est.

Leo nonꝰ Lotho
ringus
sedit annis quatuor. me
sibus duobꝫ diebꝫ sex. Romam ad
ex p̃ma consuetudine preuissent p̃
tificem ẽl dari et imperator illin thco
tonicorum ad hoc ut rearet populũ
posset inducere epm̃ tullen̄ virum
simplicem et bonum ad hoc inclina
uit q̃ ad urbem Veniens et hiis ex

Nõ turbacões ba
rias in papatu:.

Benedict⁹ w⁹ p⁹ mortẽ
in figã bestie mõs
truose apparuit

Nō myraculum pro hospitalibus

hoc consecrauit resignauit otō et denuo in sūmum pontificem ē electꝰ hic leprosum nocte in lecto suo collo cans et mane reserato ostio nō inue niens ꝑ in paupe leproso se obstupu it sustepuisse.

Victor Secundꝰ natione ꝺ lamanais sedit annis duobus mensibus .tribꝰ. diebus. xiꝯ. vacauit sedes diebus tribus ¶ Hic timore impiali factus ē papa. hic apud florentiam synodum celebrauit ubi multos e piscopos pp symoniam et fornicatiōz deposuit. hoc tempore rome fint palū bus ꝑsbiter maleficiis ꝙ am demone compulisset anulum reddere cuidā iuuenī ꝙ illud statue ueneris ī digi to ꝓsiceat demone clamante o deꝰ omps ꝙ diu placeris negocias palū bi presbiteri timens et penitens mē bris detruncatus defunctus ē ¶ Hoc tpre in ofinio normanie et britan nie due mulieres fuere quelibꝫ hīs duo capita quatuor brachia et oīa membra ꝙdrupla usqꝫ ad umbilicuz et inferius duo crura et oīa singu la erant una edebat altera esuriebī Vna ridebat altera flebat. Vna de functa in burgondia. altera aliq̄diu supꝛ uixit.

Nō monstrum duo pluas semper i-

Stephanus Nonus lotharingius se dit mensibus nouem. diebꝰ xxbj.

Benedictus Decimus papatum p uio lenciam obtinens cum sedisset mē sibus nouem. fugiēs diant men sibꝰ decem cessit

Nicholaus secūdꝰ natōe burgundus sedit annis duobus. mensibꝰ sex. diebꝰ xxbj. uacauit sedes diebꝰ quinq. ¶ Hic ni colaus concilium celebrauit cū cēt et xm. epīs contra berengarium tu ronen. cuꝰ confessio habetur de cōse. di. ij. ego berengarius asserentem eucharistiam quam sumimus nō esse uerum corpꝰ xpi. sz corporis et sanguis signum q̄ berengario post retractionem feliciter migrauit et assertus esse sanctus. Hoc tempore scō eudoardus rex anglorum clarꝫ sanctitate q̄ quondam in prandio / epō et plibus pritibus risum inso lutum emittens. reḡsitꝰ fuit secrete ab epō de risu inconsueto ualde res pondit. Vidi nocte in spū septem do mones q̄ apud ephesum sup facie terre a tempore theodosij impi toris usqꝫ modo sup dextrum lat⁹ pausauerant in monte celion in lato alterum se hodie conuertisse quod audientes ualde mirati sūt et nuncios miserunt ad impato rem constantinopolitanum cū lit teris p quem nunciꝰ uoti compos effecti uerbum regis uerum inue nerunt anno domini. ch. lxiij. fi nitus fuit actus magno amoꝝ contines amoe. v. xxxij. q̄ ad omnem rationem paschalis opti utilis est et ab eius ē cunctis insenet ipm sine errore reuoluitur. Sept ti autem anno sicut magnus an norum. v. xxiij. cuncti ystate dñi ex actus incepit. pr anno fine erit labꝫ et dolꝫ.

Nō myrabilem de septem demonibꝰ

Alexander Secundꝰ natione medio lanen sedit annis vi. mensibꝰ sex diebꝰ xxb. Hic dictus est prius anselmus lucanus epō et cardi nalibꝰ concorditer electus. sz epi lombardie omnes caduli epm pre mem elegerunt dicentes papam nō debere eligi ni de paradiso y talie. Hic caduleus bis romam uenies papatum puꝝ uoluit sz nō potuit obtinere itaqꝫ inter duos electos longa fuit concertā cio cetuam usqꝫ ad hominadia. d nium alexander ad rogatum he retici imperatoris mantue concili um celebrans se purgauit de sy monia et in sede apca subrogat Caduleo nō ut simoniacō et priua sor repudiat. ¶ Hoc tpre nor mānī q̄ in preiudicium pape reg apulie occupauerant fines cāpā nie deuastabant quos gotbofri dꝰ dux spoletanꝰ et comitissa mal

Nō arrogantiam ytalicorum

tida deuota filia sancti petri expulle
runt. Hec comtissima fiut potētissiā
adeo q etiam cum ympatore bellū
habuit q cum amplis pssionibz
habundaret totum pat'monium su
um sup altare sancti petri obtulit
et hoc usqz in hodiernum diem dia
pat'monium sancti petri ¶ Hui
tempore cum stō eudardo omnā q
ipe et soci sui habebant premanib
dedisset pauperibz anulum digni
sui paup cuidam tribuit que seus
iohannes euangelista ad quem spāle
habebat deuocionem p quosdam
pegnos a nautis uento prospero
flante dimissos eis desolatis et
flentibz in litore maris apud acho
in spe pegni apparens remisit dicēs
q p totum annum illuc fuerat in
digito bte ni. ¶ Hi eadem die-
hora q lb beato-ia euāgelista eis
anulum reddidit se miraculose
ad portum londonialium muenerit
et regi anulum pntantes narraue
rint cum gaudio seniem predictor.

Henricus tertius t
impui
annis xlix. ¶ Hic primo
uenit romam mense maij die xvb.
Q in tempore fames et mortalitas
fuit in uniuersi terra. Huic tpe
hildebrandus cardinal' q postea gre
gorius papa factus e cuius legata cet
in gallia et contra multos symon
acos processisset. Cum q Vnum ep
ualde infamatum procedere uoluis
set et ille testes q ipm accusauerant
peccuniis corrupisset ¶ Dixit legā
tus in concilio cesset humanum iu
dicium producatur in medium dei
oraclm. Cum certum sit q epal' gra
spō sci donum sit et q epatum mer
cat' contra spm scm agit. Si igit'
contra spm scm nō fecisti. Dic gloā
patri et filio et spui scō. Qui cum
incepisset nullatenus spūsco dicere
potuit fregcius repetendo. sz dejecto
ab epatu tunc plene dixit. Iste legā
tus contra ympatorem predictum
q: dissidium procurabat in eccliā
uehitur ympator uero concilio xxim
epōrum et multorum nobilium co
gregato iubet omnia decreta istius
legati postq fiunt factus pp cassari

pp quod papa excommunicat ympatorē
et a fidelitate et iuramento oīm sibi
adherentes absoluit. Ympator uō ma
gnnac gregorium a papatu q in eo
fuit deposuit gilbertum ralenatem ar
chiepm pro ipo constituens ¶ Hui
tempore q dam potens ai sedet in cō
uiuio repente a muribz arq̄ualiat
est et cum esset innumerabilis multi
tudo murium de nullo curabant ni
de illo sz cum asinus in pelagus maris
deiuto esset nil ei profuit q: mures
nauis septem ipm usqz ad aq introi
tum corrodebant. In terra q positus
totus est a muribz dilaceratus et co
mestus idem di cuidam pncipi pollo
me contigisse et hoc minus miruz
iudicatur. Inuenitur etiam de quodā
pncipe q nulla arte potuit iuuari
quin ipm predicti consumpserint
circa hec tempora ciuitas siracusa
na vi alia magnum terremotum
sustinuit. adeo ut die dnica circa ho
ram tertiarum dum missa cantaret
ecclia maior cadens omem populum
et clerum oppmunt sacerdote diacō
no subdiacono missam celebrantib
cum uno pbitero tm saluis nō siue
magna oim hominum admiratōe.

Gregorius septi
mus nacōe
thuscus sedit annis xii.
mense uno diebz quatuor huic anthi
us prefecti filius cum missam natiui
tatis dominj romam in scā maria ma
iori celebraret cepit suaq in turri po
sunt. sz romani mox turrim euellent
papam liberant et cinchium extru ur
bem eiciunt. Hic secundo anno ponti
ficatus sui celebrata sinodo symon
acos anathematizat ac sacerdotes p
uocatos a diuino officio amouit. Sz
q: laycas missam eorum interdixit
grauissima oritur in ecclia q: mul
tis usum e ce contra sinam q stple
runt q sacramenta siue p uenos dis
pensent' non amplificant' siue p
malos nō attenuantur q: spūs scī
in illis latenter operatur. ¶ Hic gregō
ant' dictum ympatorem freto cen-
decem epōrum concilio ex'. co q ecc
uoluit sic sanctere vnitatem. Sed
post ad ipm papam uenens nudis
pedibz sup niuem et glaciem stans
ue absolucōm impetrauit. Post hz
ympator Wormacie concilio xxim
epōrum et nobilium congregato iubz

Donacio patrimonij sancti petri :

Nō miraculum anuli sci edwardi p elemosinā.

Nō miraculum q symoniacos

Mures hominē comederunt :

Nō

decreta gregorij cassari pp quod de nuo excomunicatur. et papa oms a juramento et fidelitate eo absolut pp q primates regni Impatorem ab iurant et radulphum ducem burgundionum regem elegerunt. Cui co ronam mslit dns papa sic scriptus petra dedit petro petrus diadema radulpho. Postq aliq epi sedicio si briviam conuenientes guilretus epm rauennatem in papam elegerit consensu henrici et clementem uo cant quem henricus tum suis pro nus in tra adorauit et romam du cens sine cardinalibo alvonomicy tremonen et mutinen epis frat le nedia et ab eodem in die pasche co ronatur gregorium cum cardinalib in castro sancti angeli obsidendo ro mam gibertum sustipiunt et grego rius a papatu abdicatur. Robertus uo guistardi ab apulia uemens Im patore fugiente cum suo papa senas capitolio et ciuitate leonina destruc tis p eumdem urbem capt roberto fe rroq consumit et ihm papam ab obsidione liberando. Q gregorig in apuliam descendens apud salernu cerul obijt miraculis coruscans. guil lretus uo in cathalogo pontificatu non ponitur anno dnj. ab. lxxe vij. Sco stephanus de mureto natione alberno ordinem gradimoten inst titut. Deo anno in yspania al defo sus rex gallecie tolletum capit sa rracenos debellans in ea ypiam ti tis cultum amplificauit

Victor tertius cepit brevio post mortem gre gorij et sedit anno mesib quatuor. diebo septem. Vacauit se des diebus nouem. Hic p somp num uidit deum sue dignacom in solitudinem carthusie habitaculum ostruentem. Et ecce septem uiri ho rum primus erat magr bruno et re ligione et sciencia famosus q dictum or dinem incepit anno dnj. ab. lxxe bij.

Hoc tempore uenetis meditatib transferre corpo sancti nicholai a mirea urbe lice tunc a turcis desola te preuenerunt eos naues barrenses numo xlvij. de anthyochia mirri am deuentes q coactis monachis quatuor ibidem inuentis tubam ostendi inuentiq in ea ossibus i olei lite natantib ea integro nuo extrahentes barrum cum gloria trastulerunt. victor papa ut fert ueneno in calice misso ad missa pcionat mortuus est

Urbanus secundus anno dnj. m. lxxv. huj. sedt annis undecim. mensibo quatuor Alij dicunt annis duodecim. Vacauit sedes decem et sex. Hoc tempore floruit anselmus archiepus cantua rien q multa subtilia scripsit. Hic pontifex philippum regem francie q uiuente uxore aliam uxorem sic induxit excomunicauit anno. a. xcvj. apud clarum montem alter me mense nouembri conalium cele brans statuit horas bte virginis dia tota die et officium eius solep niter fieri diebus sabbatorum. Idem exponit miseria uhm dec eccl xpi et obprobrium nunciat con silium et auxilium postulat. Vn occidentis populi innumerabilis multitudo duces comites et nobi les ignobiles diuites pauperes epi cleric religiosi senes pueri et puelle dolentes loca sca prophanari aspe tibus et turcas ab apulia prouincia lingua occitana hyspania acquita ma normannia sclaua flandria fran cia. germania lotheringia burgun dia lumbardia aliisq regnis et te rris nullo ullum angariante sed oms pari fide uoto et deuocione iniurias xpi ultum ire separantes signo arnas signati pace fir missia ubiq terrarum compsita de terris suis egredientes nullum in tanta multitudine regem habentes nisi xpm sepulchrum xpi tanto tempo re sub seruitute redactum ppon nit reddere libertati et quanto quisq promior erat pius ad mundi mi liciam tanto erat promior modo ad dei miliciam exercendam. Inde ob uo in urbib quas transibat credere compellunt uel truadunt Vnde multi zelo paterne legis mu tuo se pimunt. Alij credere se si mulantes post ad judaysmu rela bunt. Erant autem huius sancti exercitus eminentiores adamarq pdicn epm godefridus dux lotho ringie. Eustachius et Baldoynus frs eius robertq comes flandrien radulphi

Nō maximā pro dictōz et ēmpnosā

Floruit anselmus archiepūs cātuarien

Ordinat officiū in brē m octidie dicēdū et solēp niz ari diebus sabbatinis

Collectum liberat a sarracenis

comes metten hugo magn frat regis francorum. Stephan comes blesen Ramundo comes tholose et sancti egidii Wilmundo dux aprie rolertus comes normanie anselm de aboldumonte ramulfo turene et creduntur tunc transfretasse plg̃ duenta mylia xpianorum inter quos golfer⁹ de turribo q̃ multos insultq hostiliby inferens atq; dapna bna die rugitum leonis audiens exprite citatus audiit q̃ sociis dissuadentibo accedens audacter serpentem truncat leonem liberando Cuius rei leo nō immemor eundem sequit⁹ ut leprar⁹ et ꝑdiu in tra illa fuit multa frat ei comoda in uenationiby et in bell' et q̃cūq; updit dnō aduersari subito prosternebat nec dñm redeuntem i naui positum dereliq̃re uoluit ut dicunt sz nautis nolentibo eum re cepe ut pte aial' crudele secuto e' dominum suum natando p maria q̃ usq; defecat. ¶ Anno lxxxv bis. exercitus dñi fines paganorum attigit et ꝑmum bellum fuit ad pontem flumis pharphar u⁹ kl' maij ubi pagani uicti sunt et capte ciuitates mara et laodicea et licet essent tanti in exercitu tanta fuit rerum oim habundancia ut aries uno denario bos uō tm̄ nūms duodecim uēder⁹. Sanctus andreas cuidam rustico prouinciali appar uit dicens ueni ostendam t' lanceam xpi. et idem rustic⁹ capta anthiochia fodiens in eccl'ia sti petri in loco q' ostensu prite raymūdo comite tholosano et capellano suo lanceā inuenit.

¶ Dubitantibo aut plerisq; q̃dam bartholomeo noīe xpi q' apparente certificatus ignem terdecim ꝑdum quem fieri iussit ille⁹ transiit ai lanceā et sic exercitus fiduciam hūt in xpō et eius lancea atpe aplorū inuisa intrepido processit. Capta ignit⁹ anthiochia moy sirpuent⁹ corbzanus magno cum exercitu paganorum et xpianam obsidente. tantaq; fame afflicti sunt ut uix se aliq' ab humanis carnibo abstinerent. Sed confortati adeo p inuentam ihū lanceam obsessi obsessoribo occurrit et uictoria pcuniunt. ¶ Quanti bellum fuit in romania quam nūc appellamo morcā in quo etiam t⁹ a uincunt⁹ anthioca dux bosimūd comissa xpiana siriam proficiscentes

marchiam et burram multaq; castella regionis illius expugnant tante fame afflicti q̃ corpora sarracenorum iam fetentia edere compellebant⁹. ¶ Anno dñi. xc. ix. exercitus ad interiora syrie profectus largitate manu refotillatus ē tandem ihrlm obsederunt ¶ Est autem ihrlm ciuitas in montanis sita riuis fontibo et siluis carens excepto syloe ubi aqua sufficienter inuenitur in qua obsidione dum prouido et aq̃ penuria laborarent ex condito comun omes cotidie nudis pedibo orādo circuierunt ciuitatem. Octauo q̃ die tali humiliacois obsidionis autem. xxxix. die iunii feria vi ihrlm capitur et in porticu salomonis xpiam quinto bello pagani nos egredientes tot cecider⁹unt ut in sanguine occisorum usq; ad equorum genua cōstarent. Urbe q̃ obtenta et mundata patriarcha ordinat⁹ et rex eligitur principibo utriq; de reparando tractantibus Ecce rex sarracenorum cum cētis milibo cōtum. mil. milibo peditū ad debellandos xpianos ascalonia uenit quibo exercitus dominicus nō q̃ non erant ii q̃nq; milia cōputum et xb. milia peditum occurens deo protegente et nube ab estum solis protegente sarracenos solo impetu territos proiectis armis eos in fugā conuertit. Et in hoc bello sexto fructo vi. kl's aug⁹ cesa sunt centum milia paganorum in porta uō ascalonie usq; ad duo milia suffocant⁹ eorum uō q̃ in mari et inter spineta cōsupti sunt numerus ignoratur. ¶ Hugo gesuis godefridus electus in regem remansit in ihrlm et principes ad ꝑpria reuertunt⁹. ¶ Capta ē autem ihrlm anno dñi M. xcix⁰ post annos circiter nīl. lx. equo sub eraclio imperatore a uice capta sarracenis possessa est.

¶ Legitur q̃ pusq̃ exercitus in ihrlm applicuit quedam columba de supno exercitu nūo uolans a capite unus signifer plagulam decidit arca qua repte sunt lre quas deferebat talis sme. Rex atharon duci cesareo salutem q̃m̄ cāpana uenit gens contentiosa contra quam pre et p alios tuam defendas legem indicat stem alys urbibo ¶ Hoc tempore v⁹ ano

Nō maximā fame

Nō de bellū

Capit⁹ ciuitas stā ihrlm a turcis

Nō de colūba portante litteras missiuas

Nō rem prendat⁹ de leone

Inuent⁹ lancea i

cñ. xcviij. xij. kls aprilis in festo bti benedicti fundatum ē asteracum ī uasta et horribili solicitudine astercij non longe a castro dionisij

Hoc tempore in hyspania tolletum illaz, pcium maxima urbium p regem aldefonsum a sarracenis tollitur nō sine multis laboribus et expensis septem enim annorum spacio obsessam tenuit et anno octauo cum diuino adiutorio ipām ciuitatem tholetanam q olim fuerat materia gloria regum gothorum cepit

Dascalus Scandus natione tuschus sedit annis tres et octo. mensibus q̄nq; diebus septē

Q in tempore bti bernardus asteracū ingreditur cum socijs amplius q̄ trginta et illo anno uidelicet. cc. xl. tercium. clarevallis fundatur cuius p̄us abbas fuit dictus bt̄ bernardus

Henricus Quartus assumpsit impium et impauitanis xb. Hic susceptio imperio patrem in uinculis mori fecit

Huius tempore in parochia legionensi prodigium est puellum habentem facies bouis natus ē etiam pullo gallinie quadrupes

Hugo de stō victore parisius claret.

Hoc etiam tempore ordo tēplariorum ex militibus congregatum ulrin incepit et dicti sunt milites templi qz in porticu templi sedebāt secundum sui ordinis statutum

Hic imperator ad memoratum pontificem uenit rome coronandus et p̄missis nunciis resultabat p litteras inuestituram ep̄orum super qua predecessores sui questionem habuerant cum romanis pontificibus clerus et populus romanus de mandato pape regi aduenienti uersus montem malum obuiauit et ad sumptatem gradium sc̄i pet ubi papa et cardinales spectabāt adduxit ubiqz papa et rex post pedum osculata se osculati sunt et ip̄e dato osculo imperatorem ipm̄ de signauit Cumqz papa iuramētum exp̄eiisset super restituenda uestitā

Imperator cum suis consilio habito papam et cardinales captiuauit mensibusqz duobus et ultra captiuum detinuit Post pape liberationem q̄dam ex clero romano q papam insurgentes tres antipapas elegerunt q̄ p̄mo papam infestantes ultimo p eundem sui ofsi

Et nō q ecc̄a dei est sicut luna q aliquo apparet plena aliquo ualde diminuta et iterum reuertitur ad plenitudinem p̄mam Imperator etiam monitu p papam prelatis renunciauit inuestiture q̄m imperatores usqz ad illa tempora consueuerunt facere de epis et prelatis. Sicqz pax unita est mt̄ eccl̄e.

Celasius Scandus natione Campanus sedit anno Uno Diebus q̄nqz. Vacauit sedes dieb; xxuij

Hic p̄ henricum Imperatorem cum cardinalibus gaetā se cessit et inde p mare uenies cluniaci in burgundia defunctus ē.

Calixtus Scandus natione burgundus sedit annis quinqz. mensibus decem. Diebus xij. et uacauit sedes diebus q̄nqz

Hic concilium grāle cum cardinalibus archiepis epis et prelatis celebrauit tholose anno dñi. mo. c. xx. ix. In quo inter cetera damnati sunt et ab ecclia depulsi omnes q̄ religionis spēm simulantes diuina corpus et sanguinis sacramentum baptisma puerorum ordines sacros et legitimarum dapnabant federa nuptiarum decem quoqz bona et domos clericorum et oblationes ac bona deficientes epi fuerunt lancas sub anathemate interdicta.

Hic ad p prouinciam lumbardiam et tusciā romam rediret ubiqz cum gaudio receptus est. Iterum uō plenariū imperatorem papa factus audiens aduentum pape in suburio se recepit quem papa cum romanis obsidere cepit etiam cepit in camelo uersa facie posuit et cauda pro freno usq papam precedebat ad urbem ubi tribus fuit dicto pontifex synodus romane celebrauit in qua ordinauo

Cujus tolletana p aldefonsum regē tollitur a sarracēis

Toletū mat̄ et gloria reḡ gothorū

Nō patriarchatū pp libidinem dominandi

nō monstrua.

claret hugo de scō victore :-

papa ad cardinalitia captiuat p imperatorē

Nō

nes burdin antipp̃e irrite iudicate
sunt.

Honorius Scaidh bono
nensis. sedit annis. V.
mensibus duob9. diebus tribus
¶ Hic papa videns infidelitatem
brauium apulie aq̃bus uocatus
erat ut in apuliam destenderet et cã
q̃ de iure è beati petri arogero siculo
tueretur dictum rogerium habito
consilio et homagio facto de ducatu
apulie inuestiuit. ¶ Hic papa per
legũ cardinalem duos patriarchãs
aq̃leyensem et gradensem deposuit
q̃ inuent eos fauisse stasiniacis.
¶ Hui9 tempore beati bernardus
rlam templariorum co̅posuit ad
preces hugonis de paganis et gau
fridi de ademario dicte religionis
p̃m fundatores huic nominis.

Lotharius Quarto electo in
imperatorem impauit ãnis
undecim ¶ Huic tempore fames
ualida fuit et fere totam ytaliam
inuasit p idem temp9 in francia tã
ta siccitas fuit in fluuijs fontes lac9
et putei siccarent. Ignis quoq3 p
rimas terre subintrauerat in plu
ribus nec frigore nec alia arte extin
gui poterat. Hic post suam corona
cionem zelo ecclie accensus con̅ ro
gerium comitem q̃ se contra papã
erexerat et regnum ytalie occupa
uerat una cum papa Innocencio a
puliam potenter intrauit et fuga
to rogerio in siciliam ꝯstituerunt
ducem apulie comitem raymone
¶ Eo etiam tempore contra uolũ
tatem Innocencij pape romani se
natum renouare conati sunt.

Innocencius Scaidus romanus ãno
do mill. m°. C. xxxij. In cathedra
petri sedit annis xiij. mensibus octo
diebus octo ¶ Hic a maiori pte car
dinalium et petrus leonis contra
eum a minori pte disparites eligũ
tur. Petrus tamẽ leonis ob patien
tie fortitudinem ecclesiam sc̃i pet

ri bim habuit eamq3 aureo et argẽ
to sic eccl'iam sc̃e marie et plures alias
spolians cum hoc thesauro prene om̃s
romanos corrupit Innocencio uõ fu
git cum cardinalibus in gallijs et are
gie franie honorifice suscipitur. Eiq3
gallicana eccl'ia adhesit ¶ Hic duo
conalia celebrauit p̃mũ in claromõte
secundum remis et processu tp̃ris
Imperator expedicõnem in ytaliã pa
rans Innocencium papam romã
duxit. et petrum leonis expugnãs
totamq3 eius progeniem relegans In
nocencium in propa sede restituit
septi anno. s. dñi. C. xxxbj. Guillermo
duce aq̃tanie et comite pictauie ad
sum̃ iacobum proficiente ibidem mo
ritur q̃ moriturus procures suos obtes
tatur ut filia sua maior alienoꝛ di
ludouico regi francorum cum du
catu aq̃tanie uxor tradatur. et ita
factum est ¶ His temporibus obiit
iohanes de temporibus q̃ annus. m.
lxx. uixerat atempore karoli magni
m cuius domigeri fuerat

Celestinus Scandus
Nacione
tiburtinus. Sedit mensibus q̃tuor. diebus
quatuordecim

Lucius Scandus
bonomen
sedit annis Vndecim. diebus
quatuor ¶ Huic tempore edes
sa mesopotamie ciuitas in qua corpa
sanctorum apl'orum thome et tadei q̃
estimant q̃ ydolatrie sordibus post con
uersionem ad xpm̃ nimiꝭ fuit sordi
data a turcis obsessa capitur.

Conradus Scandus electo in impa
torem impauit annis q̃ndecim.

Eugenius Tercius pi
sanus sedit
annis octo. Mensibus. vj.
diebus xx^ti^ Vacauit sedes diebus
duobus. ¶ Hic papa metum se
natorum quos populus contra vo
luntatem predecessoris sui elegerat
ad monasterium farfense se transtulit
cum cardinalibus suis ubi cõsecratus

Nõ morte iohannis de temporibus

est. Hunc cum simplex sicut deus mirabili gra pfudit et eloq̃aa contra hunc romanum iordanem seruatorem et pat̃am erigentes eum ab urbe deturbant q̃ transalpinas venit in gallias et cum ludo trãsmarina crucẽ signasset et remis concilium celebrasset redyt ad urbem et cum magna letica cleri et populi susapi dicentis Benedictus qui uenit in nomine domini. ah. C. xlvj. ludo fra corum rex capte aturas ut dictus est mesopotamie conpatiens apud Arzeluacam signum crucis assumpt cum pmaribus pegrinatõm propones aggredi transmarinam. Anno sequenti. M. C. xlvij. Sanctas Bernardo conrardo regi apud francfordiam constitutu et pmaribus fece sanctis signum crucis affixit et socij pegrinationẽ ultra modum multiplicat Naualis execratus de anglia flandria et lotharingia collectus. vj. kl. maij apulis detremundo portu anglie cum. cc. nauibus profectus. iij. kl. julij Vlixbonam applicuit et illam post quatuor mensium obsidionez capiunt hostesq; quorum erant CC. et V. deuinunt licet mi. xij. millia uir essent. Conradus rex cum in numia multitudine pegrinationem aggreditur mense maio et dum ad expugnandum yconiũ inconsulte ducitur defficientibus uictualibus fame afflictus redyt et pseqũtibus eos turcis multos p didit. Rex uõ francorum ludouicus. viij. kl. aggreditur pegrinatõm et euocatus ab impatore grecorũ nauibus eq ĩõsolimys euehitur anno. ab. c. xlviij. frana p desertas asie dolo et astucia grecorum q̃ cal cem farine mistuerunt trebro insultus turcorum patientes fame cruciati ita ut q̃dem equorum et asinorz carnes uesterentur tandem multis fame peremtis celenciam uenyunt et inde antiochiam palestinam nauigio peaerunt Hay medio comes maurianen in apro et alfonso comes tholose et sancti egidij apud cesaream palestinam obierunt et adeo tunc male successit regi francorum q̃ agrecorum nauibus captis manuele impatori grecorum tursolium obsidenti ducatur pretudo qui rogerus rex calie spoliata greaa et ualastata usq; ad constantinopolim a captione liberauit. Nuq̃ tẽpe gracianus monachus de clusa cuius tuae decretum compsuit anno dñi. m. C. lx. sicut dicit Hugucio. ij. q. vj. c. forma. Hoc tempore ludouicus rex francorum Iurata consanguinitate uxorem suam elienor filiam quondam guillermj duas aquitanie comitisq; pictauie repudiat et anno M. C. lxj. filiam alfonsi regis hyspanie duxit in uxorem henricus uõ dux normanie et post modum rex anglie elienor repudiatam duxit uxorem septem simultas orta inter dictos reges pretendente henrico q̃ cum uxore deberi aquitaniaz nec ex post cessit spina scandali et domo francie. Dictus ludouicus pius uirtuoso fuerit in hoc tamen maculam contraxit ut scribit ricardus q̃ duas fam aquitanie repudiauit Verum hystoriographi cum eraisant dicentes consensu eugenij pape et bti bernardi ac gothfredi epi lingon hoc fecisse causante forte aliquo impedimento pp. qd contrahi ce non poterat. q sic repudiata nupta fuit henrico filio gaufredi comitis andegauen et sorori regis anglie uidelicet ricardi tunc defuncti q̃ q̃dem gaufridus sue uxoris romane uis q̃ competẽ in regno anglie et ducatu normanie asserebat. quem eo tunc stephanus rex anglie possidebat fauente q̃ dicto gaufrido ludouico rege francorum ducatum normanie ui abstulit adicti stephani mandi. Conseqũter mortuo dicto gaufrido henrico eius heres natuq̃ de filia regis anglie ducatum obtinet normanie. q̃ cum esset strenuus in armis et in moribus gracioso/ alias roibi anglie reg̃itur q̃ ad angliaz se transferret sue mris ratione ei debitam quod fecit et exaltatus fuit uehementer. Nam ratione pris erat comes andegauen. turon. et cenomanen sue uxoris. s. elienor occone sibi erat q̃ uasconia pictauia xanctonia lemouicz et tota aquitania rõne mris sue subesset q̃ anglia et normania. q̃ q̃dem henricus rex anglie coronatus de anglia remeans gallias ferro et armis aggredit

Nõ quõ oppsuit gracianus decretuz

et Vuam

etiam vnam ptem fecat & tributaria
ut refert dictus ricardus asserens
etiam q totam acstamam et uastom
mam suma cum iustitia sic rexit ut
ex suprema pace conflarent gladios
in uomeres nec esset ulterius q mouē
bellum auderet. cessaretq raptorum
rapacitas et dentes luporum essent
edentati. Iisup dictus henricus sin du
catus barones arcta ciuitatem assen
congregauit cum populi multitudi
ne copiosa pro obsidenda ciuitate
tholosana quasi dicta ciuitas ei pti
neret sicut comitis ratione q de du
catu ydebatur acstanie illo forsita
motiuo q q est ē inter ligerim et
garonam situm dicunt actores vin
centius et alij acstamam appellan
Sz rex francorum ludouicus ciuita
tem defendit tholosanam sic q rex
anglorum suo fuit frustratus desidꝝ

Mort⁹ beatus bernardus

Illo in tempore beatus bernardus
beatus Bernardus pmus abbas clare
uallis consummatus feliciter unit sue
anno gratie mcxliij. obdormiuit in dño
ex illa claraualle ad montem assen
dens claritatis eterne. Huic impa
tozis tempore

Anastasius

Anastasius ānus tertius na
cione romanus sedit ānos
uno mensibus quatuor. diebus xviij
et uacauit sedes diebus xv. Q⁹
in tempore dns petrus lumbardus
antistes parisien librum sniarum
compsuit psalterium et epistolas
pauli nobiliter glosauit. Hic a
nastasius lateranen in tuba proph
rica est tumulatus. Cui succesit

Cōpuit⁹ libros sniar⁹ p mandm pet⁹ lōbar dus ep⁹ parisien⁹

Adrianꝰ

Quartus nacione an
glicus existens cardinalis
albanen missus fuit legatus in nor
uegiam pro predicatione uerbi dei et
gentem illam barbaram conuertēs
reuertit⁹ et in papam electus⁹ et sedit
annis quatuor. mensibus nouem.
diebus xviij. Et uacauit sedes vnius.
Hic guillelmum regem acilie ex
communicauit q post absolutus fecit
homagium domno pape et terram
ab eo suscepit. Hic obiit anno dn
mmlxxxij. c. lix. Cuius mortuo cardi
nales duos pontifices elegerūt
reclaudum cancellarium q dictus
est alexander. Hiis ludouicus
francorum et henricus anglie reges
obsederunt et octauianum q uictor
uocatus est. Cui fredericus imperator
cum suis adhesit et sic ecc⁹ gravi sus
mate est dissa. et fredericus piv am
mis tali in sus̄mate pduxit

Fredericus

Primꝰ
imperauit annis xxxvij et
coronatus est ab adriano in eccl'ia
sci petri. Iste largus et strenuꝰ nobil
facundus in oñibus gloriosus. Eo
tempore rex alapie cepit edissam a
uitatem q in greci diat⁹ arach et
francos ibi captos aut morte aut ꝑ
uitute dampniauit et archiepm̄ eiz
oi dero q rpm noluerunt abnegare
in medio urbis coram se decollari
precepit. Huio tpore sol obscuratus
parum ant horam nonam et diu
post horam nonam in eodem statu
pmansit. Hoc anno fames ualida fuit
Hic post mortem adriani pape cū
alexandro papa pessime discordā
uit et in preiudicium ipi alexan
dri quatuor sismaticas adherens
et fauens tandem post multas per
secutiones pape illatas timens ne
a domino suo caderet pp lombardoz
contra ipm rebellionem et pape pos
itatem laborauit ut reconciliare
pape et apud uenecias uenetis hu
miliauit se et pacem composuit uiz
alexandro papa anno domini m.
c.lxxvij. ut habet cronica sicardi.
Hic post reconciliacionem pro
emenda accepto treuas carathere
p terram et non p mare ad libaciōz
terre sce procedens pactum liqꝫ
occidentale impium cum magno ex
atu et grauj transitu adptes trāsijt
orientis ubi cum esset in armenia
in magno estu et se in quodam flu
uio balneare et natare cepisset de
medio ē ut dicit cronica sicardi. Cro
nica uō vincencij hꝫ q cum esset in
ptibꝫ transmarinis equo suo ut dr
impingente et offendente in aquā
quandam cecidit ubiq interijt. Hy
tempore

Alexander

tercius nacione tuscus in cathed⁹
petri sedit annis fere xxij. Hic

Edissa ciuitas dicebat⁹ arach.

briat quatuor scismaticos antipates
videlicet octauianum. q̃ se fecit uoca
ri victorem guidonem cremensem q̃
paschalis. iohannem fermensem qui
calixtus et laudonem q̃ innocencio
uocati sunt quorum tres fuerunt
ꝑsbiteri cardinales ¶ Hij omes bi
ssim scismā fecerunt et ꝑ papam
excomunicati mala morte obierūt.

nō terremotus

¶ Huio tempore quindecim annorū
spacio p loca terremotus magni fue
runt antiochia cum tripoli cecidit
et damasco cum multis ciuitatibus
subuersa est. ¶ Tunc quoq; cathā
nicen̄ ciuitas penitus euersa ē etiā
pluscq̃ xx.ti milia hominum mor
tui sunt et mare retrogradum uersus
est et q̃nq; milia hominum in ea
lia submersi sunt ¶ Huio tempore
floruit anselmus bellouacen̄ epūs
ut integerrime religionis ¶ Hoc
etiam tempore thomas archiepūs

thomas cantuarien̄ occiditur :-

cantuarien̄ hora uespertina et feria t̃
ca in ecclia sua non longe ab alta
ri occiditur et anno seq̃nti ꝑ alexā
drum canonizatur. de quo stant seq̃
tes uersus. Annus millenus cēten̄
septuageng. pmus erat pmiat cum ca
dit ense thomas ¶ Hic thuronis
concilium generale in octaue pen
tecostes celebrauit. ¶ Huio tempore

petr9 comestor

petr9 cōmestor clarus habetur in scri
ptis facundissimus q̃ utriusq; testi
hystorias uno compegit uoluminе
¶ Huio tempore circa ānū dom̄
m.o a.o c.o lxx. Incepit secta et hereses
ualdensium seu pauperum de lug
duno auc̄ actor et inuentor fuit cuius
lugdunen̄ uocē ualden̄ q̃a diues
esset relictis omib9 pauptatem euā
gelicam seruare uoluit ut apli et
scribi fecit ē euāgelia et aliquos li
bros biblie in uulgari cum nō nul
lis sanctorum auctoribus quas min9
sane intelligens stulto inflatus sensu
ap̄lorum officium ē usurpauit p
vicos et plateas ꝑdicando suosq; cō
pares ad predicandum destinando
q̃a illiterati erant multos errores
seminabant. a quorum nō p archiepō
desistere noluerunt dicentes dō ma
gis obedire q̃ hominibus q̃ precepit
apostolis euangelium. dum creature
predicare quorum ap̄lorum succesto
res et imitatores se ficti sanctitatis
ymagine profitebant. clicos et platos
spernendo. Sicq; in obedientes tā de
excomunicati a patria sunt expul
si. demum uocati ad concilium ro
me ptinaces et scismatici et tandem
hereticis fuere iudicati ¶ Anno pre
dicto gerald9 ep̄s lemouicen̄ ca̅ ꝑpu
lo terre duo millia scotarū latrocinio q̃
obtentu regis anglie henrici aq̃tani
am deuastabant in castro quod bel
lum dicebatur pemit et deinde de
mala morte. i. malorum morte ap
pellatur ¶ Dicta pestilias tempore
mediolanen̄ cremonen̄ et placēti
n̄ in odium federis ymperatoris et
in fauorem alexandri ciuitatez no
nam contra papienses edificauerūt
quam alexandriam uocauerunt
sz a papiensibus palea uocatur etiā
usq; in hodiernum diem q̃ alexā
der epūs ostituit in eadem papien
sem uō archiepūm arcas et pallij di
gnitate ꝑ quam eo q̃ federico adhe
sisset. ¶ Cui alexandro successit.

Lucius

tercius natō ne tusculus
sedit annis quatuor. me
sibus duobus. diebus decem et octo
et uacauit sedes diebus octo. ¶ Hu
tempore sebastus epūs et uicecomes
lemouicen̄ cum populo terre sc̃i die
pasche cum populo mysterium per
cepisset sex milia balistariorum qui
pro rege anglie aq̃taniam deuasta
bant pemit paucis fuga lapsis, z
¶ Cui lucio successit.

Urbanus

ter cognā
tione mediolanen̄. Sedit
in cathedra petri anno dom̄ m.o a.o
c.o lxxvi.o. anno uno. mensibus decē
diebus xvi. ¶ Ad hunc papam u
rone moriantem uenit de calabria
abbas ioachim q̃ licet multum nō
diuisset diuinitus dicebatur de
num intelligentiae accepisse in quo
finem mundi predixit uenturū infra
duas generationes q̃ iuxta ipōrum fa
ciunt lx annos et tunc implendum
q̃tūt de antix̄o futurum legitur etiā
dicat in eodem libello q̃ sicut i uete
ri testamento q̃nq; etates ab adam
usq; ad xp̄m continentur. Sic liber
apocalip̄ etatis sexte a xp̄o inchoa
nte decursum exponit et etatem sex
tam dicat in vi. etaticulas ptitas

abbas ioachim

hereses

Ncaq; reuelata fuisse in fine q̃n
q; etatum cule et in proximo succ
dere sextam in qua tribulationes
dixit uenturas ſz in libello eius hoc
suspectum habetur q; mundi term
num diffinunt ꝙ euangelium dicẽ
tem. Non ẽ vr̃m nostre tp̃oris ¶ Di
rimbam tempore agit⁹ lamentabilis
pturbacio in ptibus transmarinis
Nam sadalinus cum gente innu
merabili galilcam ingrediens tyb
riadim obsidet. Gũydo uõ rex iõso
limorum templary hospitalari et
alij. vſ. ydus Junii cum hostibus
pugnauerunt et mõrum pcõrum
de meritis exigentibꝫ nr̃i in manu
gentium traditi sunt tractante et
opam dante proditore comite t̃po
lytano tota enim tra illa facino
ribus sordescebat et ratus erat in
monasterio ranorq; in seculo quez
non morbus uel luxurie uel auа
ritie infecisset. Capta igitur fuit ie
rusalem a turcis 2ª die octobris q̃
erat obsidionis quatuordecima fer̃
vj. quod audiens prefatus urbanꝰ
pre dolore post modicum obiit

Nõ orignẽ et gesta antixpi

Eusebio dicimus abbatem
Ioachim predixisse q; post lxx ãnos
dcursum complendi erant. Oia que
tradidit stola theologorum de antix̃o
¶ Et ut de traditis uera cernitudo
habeatur applicemus stillum ad di
cta doctorum sub epilogo et mãra
mus p̃mittis vñ antix̃pi suum gen⁹
educet de quum qualis fraude q̃sita
diuinitatem sibi ascribet. Conlegit
quibꝰ modis orbem in errorum
uinculis inuoluet. et tandem q̃lis
sua immensa piacula dextera vñ
dicabit diuina. ¶ Nasetur autꝫ
antix̃pꝰ in babilonie de tribu dan
iuxta illud quod dixit Iacob. Fiat
dan coluber in uia et c̃. Vñ in apo
calyp. Hec sola tribꝰ subticetur ubi
aliarum tribuum signati nume
rantur ¶ Huꝰ adventꝰ erit teste
apl̃o secundum operacõm sathane
q̃ ei unietur. nõ tamẽ ex toto sicut
diuinitas in xp̃o vnitur humanit̃
nec prorsꝰ uerabit eum ut careat
vdiao rõnis ¶ Alioqn nõ imputa
ret⁹ ei q̃ ꝑpetrabit mala sicut nec
furibundo. Comestor quidem dixit
ꝙ aplicapio conceptionis ipius
diabolꝰ in utero matris eius descen
det. cuꝰ uirtute deinceps alet⁹ puer nasetur et adolescet. Illy dñs
et pluto melius q; more ceterorum ho
minum adire siue conceptiones ha
bebit sui cristo dem angelum lumi
nis usq; ad annos discretionis quo te
extollet se ẽ omẽ quod dicitur de⁹
et tunc p̃mo deseret cum angelo
Lon⁹ ex toto nec deinceps habebit
cum ad promocõm. ſz ad damnacõ
nem tuc apte cum in quorum capit
iniquus ille reuelabitur q̃ muc latis
in membris mĩtatis ministeriuz
operat⁹ ¶ Erit autꝫ ipe clam luxuriosi
ssimus sed ut facilius possit fallere.
palam simulabit sanctitatem et ĩ
tantum sua elebabit⁹ superbia q; le
gem dei mutare conabitur et ad ĩ
maiorem contumeliam suam statuã
faciet adorari. sibiq; omẽs habebũt
caracterem ĩpressum in frontibus
eorum astruet se uerum dei filium
et hominis iudicem templuz
quod romani destruxerunt reedifi
cabunt ubi ipe sedebit tamquam
deꝰ sed faciet adorari. Et sicut in
xp̃o omnibus plenitudo deitatis fu
it ita in antix̃po omnis erit plenitu
do iniquitatis. ¶ Nunc uero dicendũ Nõ q̃ꝫ antix̃pꝰ decipiet homines
ẽ de deceptione ipiꝰ decipiet enim
quadrifarie scilicet callida pluralio
ne miraculorum operacione donoꝝ
largicione et tormentorum exibi
cione. ¶ Primo modo erit callida
pluralio depranabit enim noua
legem et medio suorum discipl̃oꝝ
p orbis fines discurrendo pro posse
destruet. Ipi aut impedient ne scp
tura sacra ueridice exponat⁹ a catho
licis doctoribꝰ et a fidelibꝰ audiat⁹
unos se simulabunt. Verũptamẽ
mala sua debunt ¶ Ꝙ modo subũ
tendi erit p fallibilia miracula q;
magice illa exercebit faciet arte ma
gica statuam loq̃ et futura p̃dicere
ignem de celo in terrã. descendere
i. malignum spm̃. faciet sup suos
discipulos descendere ut loquant⁹
variis linguis et iactabunt se esse
meliores apostolis xp̃i q̃ sanã acce
perunt spm̃. ¶ Item p arte magi
cam simulabit se mortuum et feci⁹
ademonibꝰ in aera et sic putabit⁹
ab hominibꝰ surrexisse. faciet in
sup confestim arbores florere et a
resetere mare turbari natãs ĩ diuisas

figuras mutari mortuos in q̄ spectu
hominum suscitauri ¶ Zo decapiet
p munera omīs eorum thesauri abs
conli succedent s' ad notum cum q̄b⁹
plurimos ad se alliuet ipōs ditādo
¶ Qo compellet p tormenta quos ali
ter uincere non poterit. tanta erit
tribulacio q̄ nulq̄ simil' fuit ex
lebit enim cunctā q̄ in precedentib⁹
mūdis sunt ꝓpleta genera tormē
torum nec erit hec tribulacio p ptes
sz simul exampnabit unuersum nā
tiones q̄ mō nequā detinentur ne
possint nocere q̄n ualent tunc solue
tos omīs nichil uendetur ne ab eis ali
quid emetur ni' ualentib⁹ caractere
antix̄i/inter occultum aduentum ipi
antix̄i q̄ē p naturalitatem et manifes
tum eius aduentum p ꝓdicationez
et aptam eis pleaūm uenit Hely
as et enoch conuertentq; cor dā pa
trum in filios ita q̄ tunc iudei et
ydolatre in xpm̄ piter consentient et
ꝓdicabunt tribus annis cunctis suis
penitentiam. post antix̄m in ihrlm eos
interficiet. iacebuntq; corpora eorum
triduo insepulta metu antix̄i q̄ lapso
astendent in celum in nube post mor
tem autem illorum solum xb. diebus
superuiuet ipē antix̄s ¶ Ipē autem re
gnabit tribus annis cum dimidio p̄
occidet⁹ in monte oliueti p michae
lem archam. in loco arcta quem dns
astendit. ¶ Et hec sufficiant de ipō
antix̄po ¶ Cui successit

Gregorius octa
uus

Beneuentanus sedit me
se uno. diebus xxby. Vacauit sedes
diebus xē. ¶ Hic ad exitandos pn
cipes et ꝓpulos occidentis litteras
et legatos mittit pmarum relaxacō
nem promittens ihōsolimam profec
turos sz pdolor in ortu suo flos de
corruit exaresit. ¶ Nam in natiuita
te dñi rebus humanis exuit⁹ et pi
sas ubi pro pace inter pisanos et la
uenses tractata et firmata hono
rifice sepelitur ¶ Cui successit

Clemens
tertius roman⁹

in cathedra petri sedit an
nis tribus. diebus decem et sex nesci
te rumore lamentabili de tra sca-
pleriq; assumpto armas sufno ihōso
mam ire propulerunt uidelicet ph
lipp⁹ rex francorum et henricus anglie
et fredericus et guillelmus rex alie
q' uter maris litorum sciat apiratis
et turas p margaritum classe sua du
cem. Anno itaq; dominice. M. C. lxxx
ix. fugiens fit modo paum dubitatū
gencaum p mare p certas ptes preten
cum transmarinas rauennatem et
pisanum archipulos cum magno
de ytalia agmine tyrum apulsi sut
¶ Fredericus imperator fines imperii
aggredit⁹ cū multitudine infinita
de frisia nō et draa naues q̄nq̄gin
ta. de flandrijs quoq; xxebij. De fri
sia etiam et campania q̄p plures il
lustres militie titulis gloriosi etas
nulla memimit. nec refert hystoria
tantam modōm populorum/ philip/
pus et ricardus francie et anglie
reges apud messanam uix apulsi
non ualentes progredi ibidem. pe
manerunt. ad quos abbas ioachim ue
niens uocatus ab eis de calabria sui
statius de futuris respondit q̄ mare
quidem transirent sz parum profi
cerent. nec dum ad esse tempora q̄b⁹
recarpandi foret ihrlm q̄ et ita con
tigit. Nam solum achon auitatem
decursu fere biēnio q̄n ceperat obli
deri fuit capta p reges predictos ū
phillippo francie rege fuit infirmus
unde apparatu suo duca burgundie
omisso rediit aptib⁹ transmarinis
¶ Imperator uō ad quasdam locorū
angustias ueniens repiit turcorū
multitudinem cum quib⁹ bellans
triumphauit. Postq; fluuium quē
dam transiturus mergitur et uix
extractus post paulo morit⁹. Vir q̄d⁹
magnanimus q̄ post karolū mag
num in gestorum magnificencia
talem non habuit cui⁹ exercitus
antiochiam uenit ubi dum fessa
corpora reficiunt et eplis intenduit
tot obeunt ut de tanto exercitu pe
ne mlia remanerent. Ricardus
anglie rex post multa naufragia re
diens p austriam transire secrete de
liberans aduc capt⁹ tradit⁹ imp
tori aquio p anni dimidij detenc⁹ exactione
maxima redditur suo regno ¶ Deō
clementi successit

Henric⁹
Huius nois

quint⁹ imp
tor et sextus inter reges fi
lius fredericus p̄my successit patri. Ce/

pit autem anno dom̃ · M° · c. xc. secundum cronicam uincentij ympatum uitq; annis septem in cronica martim dicatur annis octo sub celestino et innocencio. ¶ Hic fuit coronatus a celestino papa feria ka post paschu v. die mensis aplis hic accepit ostanciam filiam rogerij regis cicilie in uxorem sm̃ cronicam martim. In cronica sicardi habetur q hec constancia fuit filia guillelmj regis ciciliæ ¶ Hunc henricum celestino pp̃ iij° in ympatorem unxit et ympatorem et regem in craslino paschæ anno dm̃i · M° · c. xci. Eodemq; anno ympator henricus cum augusta constantiam apuliam destend' ut regnum s' quod iure hereditario debebat' et quod regula mua serat obtineret ꝛ augustam q' dez pirata nomine margaritq apud salernum capiens eam ad urbem regalem panormi deducat et ympator neapolim obsedit. Tandem henricus ympator neapolim obsedit etiam postmodum in cicilia obiit apud pauerium. anno dom̃i m° · c. xcvij. Mortuo igitur henrico ympatore orta ē dissensio inter principes alamanie una quidem pars elegit otthomem filium ducis saxonie. alia uō philippum fr̃e quondam henrici ympatoris p̃fati · ꝛ otto ex mandato ymocē cij pape in aquis gr̃ij coronatus ē in regem germanie seu alemanie et tandem obtinente philippo tunc duce sueuie q̃ magnam p̃te alimanie pro se habuerat sub pace formata inter eos dolose ab altigmo philippus ē interfectus et sic otthо obtinuit. ymocentius enim pp̃ q̃ eodem anno in papatu celestino successerat fuerat philippo aduersarius pp̃ fr̃em suum henricum imperatorem p̃fatum q̃ qt̃ religionem xpiãnam in regno cicilie archiepōs et epōs truncauerat et contra romanam eccl'iam semp exercuerat tyrãnidem pp̃ q̃ ipm̃ et omes familiares xpi ex communicauerat. Otthom ducis saxonie birsiter adhesit. ¶ Dei ympatoris tempore :-

Celestin⁹ tercius romanus in cathedra petri sedit annis. vj. mensibus octo. diebus undecim ¶ Hic in die dnice resurrectionis consecratur et in craslino henrici federici ympatoris filium coronauit. hic fecit palacium apud sem̃ petrum ¶ Hujus tempore carnotum ciuit⁹ et eccl'a beate virginis in eadem subiecta exustione consumpta fuit et corruit cum reliquarum ornamentorum et oīm̃ multitudine copiosa

Henric⁹ p̃fati ympatoris henrici frater dux sueuorum maximam ympij partem obtinuit et imperauit annis duodecim. ¶ H philippo duce sueuie rege francorum philippo confederatis ē strans p̃ eum comitez flandrie s' subiecere contra hunc philippum sueuorum ducem otthо p̃dictus ducis saxonie filius stetit hinis coadiutorem richardum regem anglie auũcalum suum contemptq; frandrensem. et archiepm̃ colonien. Demiq; dicto philippo ympatore aquodam palatino q̃ lauda gfua. r. comes palacij uocabat' occidit'. Circa annū dm̃i m°. cc°. xj°. hujus. iurta cronicam vincencij

Otthо iiij⁹ nomine quartus duas saxonie filius p̃ indust'az et auctoritatem innocencij pape tercij ympium pro quo coronat⁹ fuerat intempto dicto philippo obtinuit imperauitq; annis duobus ¶ Hunc otthonem ymocencius tercius contra uoluntatem et consilium multorum coronauit in ympatorem rome in basilica sc̃i petri mense octobris. Vnde xvj° octobris nonas quarto tulit otthо coronis dc̃e de p̃rogatiuo et iure beati petri ympio pace diuittendo ab ipō iuramentum exegit q̃ die eadem promptas exhibendo fidei Vñ papa sniam excomunicationis contra eum promulgauit.

Demiq; subditos illius omes ab
eius fidelitate absolut et ne quis
eum ympatorem uocaret sub inter
minatione anathematis prohibu
it. Siq; ab eo recesserunt lande q̄
ujus turingie et dux austrie. et
rex bemie ac alij multi tam secu
lares q̄ ecclīastice plone. martinus
uō dicit. q ottho accepta corona
ympij mox pugnam habuit cuz
romanis et contra innocencij pp̄e
uoluntatem apulie regnum int̄o
iuit auferens illud frederico regi
cialie vnde excomunicauit illuz
papa et deposuit. anno autem q̄r
to sui ympery alamanie p̄nates
fredericum elegerunt ympatorez
q̄ nauigio uemens usq; romam
ab innocencio tercio et ppulo ro
mano honorifice fuit susceptus
Tandem alamanjam rediens q̄t
ottbonem mirifice triumphauit
Qui ottho anno dn̄i. M. cc. xbij.
uel xbiij. excomunicatq; et sathana
tizatus ab hoc mundi caligine fuit
substractus Cuiq; successit frederic
t. dicti. ot.

Innocencius

tercio. Natione campa
nus in cathedra petri sedit anno
dn̄i. M. C. xbij. et sedit annis xb
ij. Mensibq; Diebq; xviij. Hic
fecit rome hospitale sc̄i sp̄s et refe
cit eccliam sc̄i sixti. Hic inter alia
sermones nobiles librumq; de mi
seria condicionis humane ac q̄da
alia compsuit gloriosa Hic co
ronauit in ympatorem in basilica
sc̄i petri an̄ dictum ottbonem q̄r q̄
fidelitatem nō seruauit postea de
posuit coronato emm cum roma
nis statim pugnam habuit ut p̄
dictum est. Dicti pontificis tempo
re et anno. ab. C. xij. ricardj anglie
rex in obsidione castri ujce comitis
lemomcēsis quod sarlucium dica
sagitta transfixus paulo post mo
ritur. et in cenebio fontis ebraudi
sepelit. Cui iohannes frater eius
successit. Q̄ eodem iohannes anglie
rex anno dn̄i. M. ccj. arturum
Comitem britanie apud mirabel
lum pictauie cepit et p̄mit. Vnde
uocatq; et accusatq; apud regem

Scribit de libris de my
steria ordinis huius

francie aū uassalus erat aim nol
let apparere p̄ judicium parium fra
cie exheredato est aductū ad̄tanie
et a toti terra quā habebat in reg̃o
francie Eodem tempore rex fra
cie philippus totam normanjaz
subiugat p̄ost ccc. vb. annos. postq̄
karolus simplex eam rodomadmo
aim filia sua dedit eam ut fieret
vp̄anus anno dn̄i. M. cc. mj
Johannes epc̄s lemomcēn. aim no
bilib⁹ terre cepit nobilia aī rup
tarios ibidem inclusos interfia
ens et sic in adtama brachium
regis anglie fractum fuit. Eodez
anno capta ē constantinopolim
a francis et uenetis et Baldoyno
Comes flandrie ympator ḡstituit
Cuiq; captionem non credebant
incole tumen p̄p̄ fortitudinem ej
us tutis. tum q̄z ꝓphetizatum fuit
q̄ nō esset capienda ni p angelum
et ergo non p̄ hominem credebāt
capiendam Sz opto q̄ in loco ubi
p̄ murum intrabant captores pic
tus erat angelo uiderunt incole
se deceptos. Tempore h⁹ liuonia
pro pte conuersa est Hic etiā
dāpnauit libellum quem abbas
ioachim q̄ petrum lombardum
edidit ut habet⁹ in decre. dāpna
mus. Item in eodem decreto dāp
nauit hereticum Almaricum carnoten
assentis ydeas q̄ sunt in mente
duuina creare et creari. Cū tamē
ꝑm̄ augustinum. mchil n̄ eternum
et inmutabile sit in mente duuina
dixit etiam q̄ deus nō ē finis om̄i
q̄z omiā reuertura sunt in ip̄m vt
unum individuum atq; inmuta
bile in eo manebunt. Item sic lux
nō uidetur in se Sz in aere. ita deus
nec ab angelis nec ab homine vi
detur in se sed tm̄ in creaturis. Hic
asseruit si homo non peccasset in
duplicem sexum p̄tinus nō fuisset
nec genitus fuisset. Sz eo modo quo angeli
multiplicati fuissent hominesq;
q̄ post resurrectionez utriusq; sexꝰ
adunabit Dixit etiam q̄ in ca
ritate constituto nullum pēm̄ cō
putabit Vnde sub hac specie pie
tatis sequaces eius omem̄ iustitiam
tudinem omittebant. Pluresq; alij

errorē

errores sarpti sunt in libro suo
dicto perision pro q̃bꝫ idem alma
ricꝰ suꝭs cum sequacibus fuit puꝫ
lice conbustꝰ. ¶ Dictus pontifex ā
no dom̃i. M. cc. ix. bis misit xij. ab
bates albienses ordinis ad ptes al
bien tholosanorum et carcassonen
ad p̃dicandum contra hereticos
quib⁹ didacus oxomen epc̃ reddi
ens de curia romana iunctus in
alio comitatu frater dominicus
ordinis p̃dicatorum postea inſti
tutor. ¶ Duo enim solepnes ordi
nes sub hac papa inceperunt vz or
do predicatorum quem incepit
sc̃ dñicus in ptibus thām̃s ubi
q̃ biennio antea contra hereti
cos p̃dicauit anno dñi. M. cc. b
m pontificatꝰ dñi innocencij ano
v. ac ordo frm̃ minorum quem
cepit sc̃ franciscus p̃us dicto io
hanes apud dnām mām de por
tiuncula ppe ciuitatem assisij ano
dñi. M. cc. vj. vz pontificatꝰ dñi in
nocencij anno. p̃uij. ¶ Q̃ q̃dem
religiones sunt quasi due oliue
dei in conspectu pietatis lumine
ac deuocionis pinguedinē mi
nistrantes et q̃i uires fructifere
religionis palmites arãiquãz p
pagantes ac p omnes fere ypam
orbis terminos xp̃i palmũ de
fundentes ¶ Dicti pontificis tpe
obiit sc̃a guillermus archiep̃us
bituricen. Q̃ etiam tpe pueri ul
tra. xl̃. sopitis decepti crucem si
gnantur et masiliam atq; brũdu
sium diuersis agminibus uemen
tes redire in aues. ¶ Eodem ea
am tempore rex affrice mirã mol
limus bellum inferens grande xa
nis quinq; regibꝰ mis cum ipin
uementibꝰ uictus est ubi arater
sarracenorũ centum milia cecide
runt. potitiq; sunt mi post bellu
protinq; callatrauam sarracenoꝝ
rege turpiter fugato. ¶ Dicti
pontificis tempore philippꝰ rex fiã
ac flandriam uastat et acceptis
obsidibꝰ de grandano ypra brugis
insula et duaco in franciam redi
it cum eisdem. Cepitq; in bello ca
pt̃ comites flandrie et bononie
¶ Dicti etiam pontificis tempore
anno. M. CC. ix. in festo sancte mã

Epc̃ oxomẽsis aĩ ꝓpe
tue ecc̃e bt̃o dñico iu
gie p̃dicatibꝰ ⁊ hereticꝰ

Nõ quo ordines p̃dica
tor. et minor. ceperũt

Capt̃ calatrua

magdalene excreatus cruce signa
torum de finibus uemens gallica
nis contra hereticos albien tholo
sam et carchassõn in tertis subiectis
Comiti thãno p̃mo oim̃ biterim cap
tam incendunt. ac in ecclia bt̃e m̃
magdalene ultra bis. occidunt
et iuste p̃us enim req̃siti fuerunt
pro pte excreatus p epm̃ suum ut he
reticos redderent quod facere renu
erunt aues etiam biterren olim i
eadem ecc̃a. vicecomitem suum pro
dicta aliter occiderunt et epõ suo qui
eum defendere intendebat tentes
cruciunt. et q̃ ecclam illam sac̃m
ne polluerant equum fuit eos in
sanguine epi p̃po purgari capta bitr
carcassonam obsiderit et ea habi
ta tractantibꝰ p̃latis et legato qui
terre p̃ficiãtur acquisite et acq̃ren
de Electus fuit nobil⁹ vir symon
comes mõtisfortis q̃ susteptο oñe
uelud pugil strenuus mano ponẽs
ad francia multa castra comitꝰ p
tinencia tholosano cepit. et inter
alia unum in diocesi narbonen
ui. C. vl. hereticos repit ellegentes
conburi p̃uaq; q̃ conuicti. aliud i
diocesi tholosana. s. bdurum que
nũc est ciuitas ubi. mlt̃. hereticos
inuenens cum nollent conuerti
ligmbus materialibꝰ conbustos
ugm̃ ꝑpetuo trãsmisit Consecutꝰ
anno. oj. cc. vi. de mense julij dñs
comes et excreatus cruce signatoꝝ
cum comite barrensi et multis no
bilibus de almãnia urbem obsed
tholosianam in qua erant comes
tholosanus filius et quenarum
sz post multos utrimq; insultus
deficientibus victualibꝰ ab obsi
dione retedere compulsꝰ fuit ¶ Deo
anno de mense februarij ludouicꝰ
p̃genito regis francie et ad cuius
emulacõm multi milites signũ
crucis assumpserunt contra sup̃
noiãtos fuitq; dies monicionis
p̃fixa in octauis pasche h̃ ꝑ gue
ras interim regi francie suadẽ
tas anuoto fuere tenmio retardã
ti. ¶ Subsecutꝰ anno. M. cc. xmo
quarto vdus septembris. Petrꝰ
rex aragonum ingenti cum exer
citu cathalanorum et aragonen
Comites etiam tholosanus fuit

et guenarum ac ciues tholosam usq; ad centum mylia pugnatorum
ereuntes tholosam obsederũ castrum murelli situm in rippa garo
ne quod comes symon aduersus he
ticos stabliuerat. Cuiq; innotuisset
dicto comiti scẽpti die q̃ fiunt mercu
rij de festo ioñis uenientes in uitis
aduersarijs Cum septem epis usq;
licet tholosano. carcassoñ. agatẽñ.
nemausẽñ. Vticẽñ. Ludouicẽñ. et cõ
uenarum. tribulq; abbatibꝫ ac
fr̃e dñico ordinis predicatorum
fundatore castrum introiuit De
cẽpti die iouis existente uigilia e
xaltacionis sc̃e crucis dictus comes
suo cum exercitu quorum equites
vix erant. vnc. et pedites paua e
xiuerunt in campum. audito p̃
mysterio officio diuino et alv altaꝛ
ris salutari refecti. p̃ congressu
hostes fugauerunt Conscẽpter
ad regis uexillum sẽ conuertunt
et tanto cum impetu ruunt q̃ rex
ibidem cum multis alijs nobili
bꝫ obijt. comitibꝫ supradictis tur
piter fugatis totq; dicto in bello
ceciderẽ q̃ uix erat edes in tholo
sa q̃n suum plangeret mortuum
interim autem q̃ bellum gerebã
supp̃dicti epi et abbates una cũ
dicto fr̃e dñico exemplo moysi
iosue pugnante orante dñm dep̃
cabantur nec eorum preces ut pa
tuit cassẽ remanserunt. frustra e
nim petit ad bellum ut uincat que
mestas comittatur nõ mi purgati
a cr̃imine triumphum reportauerit
ex hoste Subscẽpter dictus Ov
mes anno. or. ij. xxij. in diocesi
bꝫ ruthenen agenen et pr̃gorcen
cepit pla castra fortissima ubi he
retica tuebant. Quo anno missi
fiunt archiepi ebredunen ac dñm
Innocentium ut trã iam acq̃sita
et acq̃renda largiretur dicto comiti
Tempore medio ludouicꝰ filiꝰ
regis francie pp patris guerras
tenmo retardato cruce signaculo
cruce assumpta cum multis nobi
libus uiris comiti tholosano
subiectis appliuit. et in villa sct̃i
egidij mansit cum comite symõe
ubiq; uenerunt lr̃e papales q̃bꝫ
papa comendauit totam trã̃m
comitis custodiendam donec uige

neralis concilio quod in kl. nouembꝫ
ullius anni rome conuocauerat
de terris plenius ordinaret interea
statuerunt legatus et comes symõ
q̃ menia urbis tholose et narbone
distruerentur q̃ et factum extitit Sta
tuta die concilij aduemente ubi
fuerẽ epi. iiij. xx. lxxi. abbates et le
gati fere oim p̃ncipum expiamen
tis fiunt comitatꝰ tholosanꝰ adiu
dicatus comiti simoni licet comes
tholosanꝰ et fuit in concilio p̃n
tes pro recuperatione terre supplica
rent. Sic igitur lata sẽntia dicto co
mes symon ad regem uenit fr̃ancie
quẽ rex susceptum benigne inues
tiuit de tholosa et tota terra q̃
de feudo suo erat eiq; ducatũ con
firmauit narbone. ipo comite exis
tente in francia raymũdꝰ filius
comitis tholosani facta conjura
tione cum auxilioñ. tarastenen
et maallionẽsibꝫ totam terram
ultra rodanum occupat et bellica
drum quod ẽ in regno francie
aura rodanũ et in rippa situatur
Vñ multi cornua creuerunt int̃
quos tholosanꝰ q̃ moleste ferebat
iugum comitis. Sy cum eos extra
pristinam p̃meret libertatem.
Hesitans dicto comes de hoc
quod ei accidit anno. ij. xbj. ad ci
uitatem tholosanam in genti arc
exercitu applicuit ignemq; ĩmit
tens duplia gladio ignis et fe
rri eos inuasit. Sz ciues ecõtrio
eiꝰ impetu restiterunt. Tandez
tractante epo tholosano cũ esset
comes premissis ad modũ atte
nuatꝰ obtulerunt ei xxx. marca
rũ argenti clam tamẽ miserunt
q̃situm comitem antiq̃ tholosanũ
tunc in hyspania degentem q̃ re
mens tholosam obtinuit quod
audens dictus comes. Sy cum le
gato et cruce signat tholosam ob
sedit ubi in castrino rohãnis bap.
lapis magnus a tholosanis mis
sus sup caput comitis. Sy cecidit
sicq; omniuꝰ expirauit et obsi
dio recessit Conscẽpter almari
cꝰ filiꝰ dicti comitis et heres cas
trum nouum de arrio obsedit
ubi guido comes Vigorre obꝰ

Vulneribꝫ decessit et obsidio ulla
in capta recessit ¶ De post anno
dñi. ꝯ. xiꝛ. ludouico filio regis fran
cie capta rupella et ablata adicõe
regis anglie tholosam uenit et
xlv. dieby contra eam pugnauit
illis laplis uidens se non posse
poturi intentum recessit consecꝫt
anno ꝯ. xxij. raymũdꝰ senior co
mes tholosanꝰ obijt cuiꝰ corpus
mansit et ad huc manet ꝑ ꝺmna
tum anathematis insepultum. et
cum almaricus filius et heres co
mitis ſy nõ posset ꝓ uallere aduersꝰ
tholosinos anno. dñi. cc. xxxij. to regi
francie cõitatum tholosanum totã
q; terram ꝓ suum acq̃sitam prem
resignauit et rex ꝯmestabulatꝰ offi
cium ꝑ totam franciam ei comisit
et nõ obstante illa resignatione ⁊
bro comes raymundꝰ iunior cast
recupabat amissa. Tandem legat
pacem offert tholosanis quã cassa
ti uexationibꝫ libenter accipiunt
et treugis factis multisq; collo.ijs
habitis inter legatum ciues et ra
ymũdum ultimũ comitem tho
losinum. Demũ profecti sunt pa
risiꝫ ut in presencia ludouici regis
oiã consumarent ubi in die pa
rasceue anno. dñi. ꝯ. xxbij. nudis
pedibus in camisia et bracis ductꝰ
ad altare pñtibꝫ duobꝫ cardinali
bꝰ uno in francia. altero in anglia
legatis fuit reconciliatꝰ factiq; pax
cum certis punctis quorum unꝰ
q; comitatum tholosinum comes
solum in uita sua retinẽt ñ aliꝗs
heres ut quod ⁊ius succedendi
uendicaret ñ soli ex filia ipiꝰ com
itis iohãna Vxꝛa et duo alfonso
uro dicte iohãne fratre regis del
cententes. et q; dictꝰ alfonsꝰ pro
lem ex dicta iohãna nõ habuit
sic ad manꝰ regis cõitatꝰ tholosa
nꝰ puenit

Fredericus

Itaq; huiꝰ nominis ꝓꝰ
ꝺmpator. Henrici quondam ꝺm
patoris filius. et rex alie otho
ne prefato ab ꝺmpio iam deposito
apñapibꝫ alamanie et cõsilio
phillipi regis francorum ꝺmpator
est electus anno dominj. dd. ꝯ. et. x.
uel xi. secundum cronicam uincẽ
ottbone ꝑfato. adhuc etiam post
annis aliqbꝰ ꝺmpium ĩ sismate de
tinente tandem autem defuncto ot
thone ꝺmpatore ꝑfato. fredericus
ꝺmpium obtinens coronatꝰ fuit
in ꝺmpatorem rome apud sanctum pe
trum ab honorio papa tercio ano
dominj. dñi. ꝯ. xxi. uel xxij. ꝺmpauit
q; iure uel ꝺniuria annis xxxvij.
¶ Vic ab infancia ꝑ eccliam tã
q̃ ꝑ matrem nutritus eam tanq̃ no
uercam q̃ potuit lamauit ꝓ qꝺ
honorius papa tercius q̃ ipm̃ coro
nauerat ⁊ rebellem et ecclie romane
aduersarium q̃piens anathẽtizauit
ipm̃ et omes fidelitate absolut ¶ Contra ꝯtum ꝑ
fredericum gregorius papa nonus
successor honorii sinistram quam pre
decessor fulminauerat roborauit.
¶ Onẽs honorius papa tercius post
magnum tractatum de pace cum
frederico ꝺmpatore cum ipso adu
sus ecclesiam contumacem ꝓpendisset
clam januensium auxilio deuenit
in galliam et celebrans concilium
in lugduno ipm̃ fredericum uelut
hostem ecclie ꝺpriuauit et ab ꝺmpio
deposuit anno dñi. ad. dd. xlv. vbis. kal.
augusti proauarunt̃q; postmodum
ꝑ principes alamanie electores elegi
ad ꝺmpium. Primo languium tu
ringie ducem. de hinc guillermum
comitem hollandie successiue qui
antequam ad ꝺmpialem benedictionem per
uenisset unte tum exegerunt ¶ H
fredericus ꝓpium filium henricum
nomine regem q̃ tunc alemanie a
cusatum ⁊ de rebellione in apulia
captum deducens carceris stalõe
suffocauit ¶ Demũ frederico de
posito in sismate et anathemate
obstinato in apulia posito grauꝫ
infirmitate corripitur. quã infir
mitatem magnifredus filius suus na
turalis ambiens regni culmina dispũ
et thesauros uno ꝺmpatoris sec
tario consilio timens ne conualesce
ret ꝺfirmus pululare sup facie
eius posito suffocauit. Sicq; federe
sine sacramẽtis et pentencia ꝺn

depmit fredericꝰ et ꝑuatꝰ ab ꝺmperio suo

fredricus ꝺmpator male moritur:-

bmcalo anathematis est extinct⁹
anno dom̃i·o3·cc·l°· in festo ste
luce reliqua autem malorum eius
p'ima scripta sunt in flōba rom
corum· Vacauitq; impium tā post
frederica depositum q̄ post eig obi
tum annis multis ¶ Conlegpter
post certum decursum temporis elec
tores ip̄i duos se diuidentes q̄dam
alfonsum regem castelle quidam
iō ricardum comitem cornubie frēz
q; regis anglie ad impium elegerūt
quorum stulticia multo post tp̄re
pduraūt nec eorum aliquis bene
dictionem obtinuit Impialem ¶ Tā
dem mortuo p̄dicto comite cornu
bie predictus alfonsus rex castelle
memorat⁹ apud bellicadrum cora
gregorio decimo uenjens omī iuri
si quid habebat dicto instigante
gregorio ānno dn̄i·o3··ij·lxxvm°
cessit· ¶ Tempore dicti Impatoris
ut traditur aplerisq; tartarorum
dnīum habuit Imaum ¶ Vi
enim sub montibus in die in regio
ne dicta tartara constituunt dn̄z
suum regem in die dauid noīe fi
lium iohānis p̄sbr̄i orientis sic
dicto uacante Impio seq̄nte anno
dn̄i·ij·lxj· inter ypicolas factu fu
it nouitas q'ppe rex ungarie pro
terris regem Lohemie bello agḡ
ditur habens in exercitu suo diū
sarum orientalium gentium et
paganorum ducenta xl· o3·· eqtū
et·bij·mylia equorum de ferro
coopertorum Cumq; in confimbus
regnorum inchoatum fuisset bellū
ex collusione equorum et armo3
tanta pulvis de terra surrexit
ut media die uix homo hominē
cognoscere ꝓtuisset· tandem gra
uiter uulnerat⁹ tergta uertentes
cum cedentes festinarent effugē
in quodam fluuio profundissimo
quem trānsire debuerant p̄ter alios
occisos circa·xviij· mylia hominū
subm̃si dicunt⁹ Sic a rege lohemie
victoria habita rex ungarie pacem
fecit terras que discordie causa fue
rant restituit in futuram amp̄ā
mediante matrimonio ofirmauit

HONORIUS

terc⁹ natio
ne Ro

manus in cathedra p'sedit ānis
decem· mēsibus octo· diebus vnde
uiginti sedes diebus xxvnj· ¶ Hic
renouauit ecclīam sc̄i laurentij
ex̄tra muros et basilicam q̄ dicitur
sc̄i sc̄orum· Hic pontificatus sui a
no p̄mo rome apud sanctū petrum
vi· kl̄· januarij ordinem predica
torum Beato dominico procura
te Idem procurante Beato fr̄ancisco
confirmauit ordinem minorum
pontificatus sui anno·vm· Idem
presul confirmauit ordinem de
valle scolarium parisiq; ¶ Eod̄
tempore factus ē terremotus i lō
bardia ita ut multe domus rueret
¶ Dicti pontificis tempore obiit
guillelmus epūs niuernensis pau
cos aut nullos s' simples relin
quens q̄ omī die· ij·s· pauperum
pastebat· ¶ Eiusdem pontificis
tempore anno·o3·ij·xbij· cōgrega
tus exercit⁹ achon cum regibus ihe
rusalem cipri ungarie et ducibus
austrie bauarie frīsie q'p̄ plibus
et germanis redeuntibus uō ungarie
aliqui egiptum applicantes dam
natam capiunt pereuntq; tam fa
me ferro ixxē· sarracenorum ¶ De
inde captis cardinali templariis
et hospitalarum totoq; exercitu
excepto rege q̄ a cardinali discor
dante recesserat damyata q̄ p̄ ānis
a'vantis fuerat possessa pro eorum
redemptione fuit reddita paganis
dicti pontificis tempore et anno·o3·
ij·· xvinj· lemouicarum pet̄gorianum
et tota aq̄itania exceptis uasconibus
liberauit rex regi h̄an promptitudi
nem obedientiam et fidelitatem.

GREGORIUS

Nono nus

Nacione campanus se
dit annis viij· in cathedra petri
Hic p̄ fr̄em raymundum de pena
forti ordinis p̄dicatorum priorem
et capellanum suum decretales
in unum uolumen redegi fecit
Hic innouauit et aggrauauit
sniās latas p honorium cont⁹
fredericum uolensq; celebrare cō
cilium generale ad tatis uis per
mare et p terram impedituri per

federicū

fredericum ymperatorem pisanum duos cardinales legatos redeuntes ad curiam cum multis prelatis cepunt

¶ Hic obsessus in urbe p fredericū qui totum ecclie fere occupauerat patrimonium cum uideret romanos pene pecunia corruptos exapiens capita aplorum et processionem a laterano ulqz ad scm petrum faacęs animos romanorum sic reuocauit ut pene oms contra ymperatorē arma signarent. Q ymperator qz iam credebat se int turcam urbem audiens timens longe ab urbe recessit

Deinde gregorius papa tantis tribulationibus concussꝰ rome anno dñi· mense augusto migrauit ad dñm ¶ Hic beate mē dñam inuentorem et magistrum ordinis ꝓdicatorum bonome sepultum miraculis īmuneris coruscante canonizauit anno dñi· cc· lj· xv· a confirmatione ordinis anno vbiq· a morte eiq anno xi· ¶ Dñi pontificis tempore et anno· cc· lj· xxv· iacobus rex aragonum cepit maioricam ¶ Dictus pontifex anno· lj· xxvm· omisit officium inquisicoms fribus predicatoribus in ptibus tholosanis et alijs

¶ Eodem tpore fuit fames ualida in pictauia· ita ut homines herbas comederent siat tres tie et tanta mortalitas subsecuta ut centum pauperes aliquo una die cōderentur in una fossa ¶ Eodem tempore anno dñi· cc· lj· xv vbiq· iacobus rex aragonum cepit ualentiam subsegti anno nonas iunij fuit eclipsis solis magna ¶ Item eodem anno i festo sci iacobi fuit stella q minor

Tempore dicti ymperatoris

Celestinꝰ

Quarto nonas mediolanen in cathedra petri sedit diebꝰ vbiq· Et uacauit sedes pp ambitiones et discordias mensibꝰ xviij· et diebꝰ xm·

¶ Quo in tempore ludouicꝰ rex francie contra comitem marchie angolisme acquisiuit et post multas obsidiones et bella comes cum uxore sua regina anglie et filius ad pedes regis uenit et homagia multorū dnōrū alfonso comiti pictauie fri regis q tunc· rex uō anglie a tirannis acquisiuit in angliam remeauit ¶ Eodem tempore tartari ungariam et polomam utraqz armeniam ruthenam et alapiam uastant et ulqz ad fines germanie puenerunt. Cum autem timeret resistentiam habuerunt et dictuꝝ est eis p eos. Ite scauri qz spūs delicij et incredulitatis et discordie precedunt uos. sicqz factum est cum eorum introitum eorum· rex principes clerus et populus diffidebant. ideo introitū eorum parare se nolebant et cum tartari se diffunderent p regnum ungarie timore confusi fugerunt. et multa milia ungariorum sunt occisa

Innocencius

Quarto ianuensis· in cathedra petri sedit anno dominj· cc· lj· xlvij· diebꝰ vj· ¶ Hic anno secundo sui pontificatus cum cardinalibꝰ et prelatis cisalpinis lugdunū cōcilium celebrans ab imperio p dissimulatam sanctam deposuit fredericum principatu laudomo ymperatore constantinopolitano et comitatu tholosano et prouincie. ¶ Dicti pontificis tempore ludouicus rex francorum anno ut dicitur· lj· xlvij· postea scō cum tribus filijs suis crucesignatꝰ q p mare nauigans applicuit portum insule cypri ubi yemauit. Ibiq; in cypro infirmat aburat et multi sarracenj quos tunc inde misit rex duos fres ordinis predicatorum ad regem tartarorum cū ornamētis ecclīasticis ut eum ad fidem inuitarent Sz uentes ad regem tartarorum in nullo p fuerunt. ¶ In septi uē dō ludouicus postea scō ueniens damiatam litora uili plena sarracenis inuenit defendentibꝰ ꝑ terram Sz eos cum balistis fugauit et terruit adeo ꝙ ciuitatem munitissimam libram dimiserunt fugientes. Quam rex et sui intrantes

Canonizat stō dominicꝰ hyspanus

Valēcia capit

intrauerunt et estate et sequenti veme tenuerunt. ¶ Consequenter rex cum exercitu contra soldanum babilonie egredi tur dictum sequendo alueum uerum sarracenj preliari cum eo formidantes transitum precluserunt sed roberto fratri regis suspicans quod eodem ar su ultima respondent primis inquiram aggressione ullam occupat almosseram ubi sarracenj plurimos primerunt xpianos inter quos frater regis fuit potius nec inuentus. ¶ Consequenter exercitus regis tante fuit sub iectus infirmitatibus quod coci et alij armis nō usu assumebant ad stu bias et durnas custodias loco eorum tantarum dnorum quod sarracenj prese cientes regem inseant et in quodam loco interdulum cum fribus suis. scilicet karolo et alfonso capiunt et alios plures interficiunt et plures reti nent captiuatos. set tractatu habi to cum soldano rex cum captiuis ma gna interuemente pecunia liberat et damnata reddit sarracenis pro quam pecuniam soldanus fuit post a suis interemptus uassallis et di mjata dirupta ne ad manus ite rato pueniret xpianorum. Rest uero ad ciuitatem rediens acquiescē fē quinquēnio illis mansit in partibus multaque loca munuit et captiuos plurimos redemit. ¶ Quo tpore facta ē subito cruce signatio pasto rellorum et puerorum in francia dicentium se angelos uidisse et ad ultrascendum regem missos esse it quos aliq mī uocabant signatos more eorum aquam benedicentes mat monia cōiungentes. religio sos uō et clicos spoliantes interdū uiberantes et interdum occidentes et nullus restitit seu compescit ma lignantes infra tamē breue temp ut fimo euanuerunt. ¶ Dicti pontifi cis tempore et anno. o. cc. l. rex du norum ab abel frē juniori suffocato in mari ut regnaret pro eo. set idem abel sequenti anno regni sui frisones subiugare uolens fuit ab eisdem i terempto ¶ Dicto tempore et anno cc. lj. Cōrado filius frederici quōdā jmperatoris susceptarum regnum si cilie pro mare uemens capit ne ap lim et destruxit et cum sequenti anno infirmari cepisset cristiere quod media

iudicabant ad salutem Veneno mix to intulit ei mortem. ¶ Dicto rege de predictis reuerso patri ultimo mi ms suo filio copulat et desponsat in uxorem ysabellem regis aragō num filiam. Q quidem rex ara gonū quicquid iuris habebat in cau tibo carcassōn bituricen aurelicen et diocesi nimatēn petuo quitauit et uicecūsa rex francie quicquid juris habebat in comitatibo de tolosa empuriarum rocalbionis barchi none et cathalonie remisit et quita uit. ¶ Illo etiam tempore inter lug dunum et uienam sup rodanum in ulla quidē dicat Habent nati est puer hns caput barbam capillos pedes et ungulia ac si esset etatis xxv. annorū uixit carate duobus annis ¶ Illo met tpe in dioc audegauen quādam aprudine mota pegnum brē mi interfecat. Cuius interfectoris cultel lo quidē pius frequenter exercito arena cōfri cato et aqua lotus sanguinem stillare nō desijt quo ulq; rompeta sancto sepulto et homada sustenlq fuit ¶ Dicto tempore anno lij. frater petrus de ueroua ordinis predicatorum exercens officium inquisitionis ohta hereticos ab hereticorum credentibus interficitur in territorio mediola nen. Huntq; canonizatq; a dicto su mo pontifice nono uel octo kl' apl' anno pdicto.

Badulphus

Comes h aluesbruc arta ptes basilee in regem almanie et romanorum eligit anno dnī. ao cc. lxviij. Quam electionem papa approbauit in fauorem terre sce ad quam plimum anelabat et in tendebat psonalr profiscī et ad pticōm dicti pp radulpho crucem suscepit trāsmarinam. Regnauq; apud theutonicos annis v bus. Benedicōm tamē jmperialem nō habuit. Hic fuit probus i armis et prudens. Obijt anno dnī. o. ij. xcj. ¶ Dicti jmperatoris tpe

Alexander

Quartus natione cam panus in cathedra petri sedit ānis

Nō inuenitur q Nomjnabam

sex aim dum dio cuig tempore mag
fredus filig illegitimus frederia Co
ronam regni cicilie s'mponens q̃
eccl'iam ꝙcommunicatus et excoiatus
contra eum mittit⁹ ꝫ i amb reuer
tit⁹ ¶ Hic papa ꝺdẽpnauit libellũ
guillelmi de sco amore impugnãtis
statum pauptatis asserentis inter
alia erronea q religiosi predicantes
uerbum dei saluari non ꝓterant
uquendo de elemosinis ¶ Item dãp
nauit libellum aug actor fuisse dr
Io. pma asserens q euangelium xpi
et noui testamenti nemmem ad p
fectum ꝓduat et euacuanda erat.
post mille. cc. lx. annos et sucmẽti
nouc legis euacuanda erat. Illo a
no et doctrina ioachim inchoari
deberet quã etnim cuiã noiant
ꝫ hanc doctrinam aũctas aplica
et esperienaa temporis exsuꝫlau
siuitq liber ꝺbustus publice anno
dominꝫ. ar. cc. lx. ¶ Eodem anno
apud anagniã in ecc maiori ramo
rizant scam clarum ordinis mi
norum anno dñi ml. ꝯ. lxvi. Inue
tum ẽ tholose septembris die. vi.
corpo sancti satirmm mis et epi
tholosam anno dñi. ar. ꝯ. lxv. pro
logus Impator grecorum ostantino
polim oli per gallicos et ueneto &
captam vi prelu recupat. ¶ Eodẽ
anno inter reges franae et anglie
pax inhita fuit expresso interuem
ente consensu germani dicti regis
anglie. s. ricardum regem almanie
et sororis suorũq gemcorum et pn
cipum ac sui regni anglie ꝑlato
riz ossu et deliberatione q̃tauit
pempnter ius omẽ quod in duca
tu req̃rebat normãnie et comita
andagauie. ceromãnie turonen
pidanie ac eorum feudis mag da
to auri cumulo p regem franae
dicto regi anglie quem cuestigio
Imparẽ franae ut acstume duc
Dicto francorum rex recepit ¶ Quo
qz dictus anglie rex. s. henricus pn
cipum et ꝑlatorum utriusqz regi
in conspectu ei⁹ juramẽto fidelita
tis p:o burdegala bayona et tria
uastonie. ac ceteriusqz de lemom
cen. petragoricen. Caturcen. a
genuicn. ac vautonen epatꝫ rex
francorum tunc ludouic⁹ ea sup

canonizat⁹ sacra
clara. :
Inuent⁹ tholose
corpus sti sat⁹mi

addidit homagium fcat. et si uspi
am yri nõ tenet rex franae duca
tum acq̃tame quereret dicatur
pro eo qr dudum fuit requisiti re
ges anglie dictum facẽ dnõ reai
sirunt. Nam fidelitas reuerenã
et famulat⁹ ꝓnapi et regi suo debẽ
etiam sm̃ theologos ¶ Eodẽ anno
in tuscia seuenses freti auxilio mag
fredi tunc regis cicilie florentinos
et lucanos ciuitates Senen intrãtes
bello vincunt in quo de florentia
et luca plusq̃. vi. mlia hominũ
corruerunt anno dñi. ar. ꝯ. lv. rex
Hohemie rectem ungarie fram
suam intrantem in bello supauit
rege ungarie uulnerato ungari
is tergu uertẽ fuit rex ungarie di
uersarum nationum et pagan oꝛ
habuerit arater mlia equitũ ytac.

URBANUS Quar
to na
cione gallicus in cathed⁹
petri sedit annis triby. mense uno
dieby quatuor uacauit sedes mẽ
sibus quatuor. dieby q̃ngz ¶ Hic
exercitum sarracenorum quẽ mag
fredus in patrimonium ecclie miserat
p cruce signatos fugauit et cõtulit
karolo frẽ regis ludouici franae
regnum cicilie quod mgnfredus
detinebat anno dñi. ar. ꝯ. lvi. a
no regni Symon comes montis
fortis et barones anglie ac uilli
londoniarum ar regem anglie i
surrexerunt ceperũntqz regem et
frem regis ricard. s. regem alama
me et multa strages facta ẽ ¶ Sub
regni anno cometa apparens circa
medium mensem julij durauit p
sui cursum usqz ad finem septembris.
hoc coptum ẽ q cometa primo appa
rente papa infirmari cepit et ulti
die septembris perubij moritur.
Eademqz nocte cometa disparuit
de quo stant regentes uersus annos
M. bis c. l. et. x. dia ꝺteratiqz. Est
nouiter nata q̃ fertur stella come
ta. Plures signa monstrantur mul
ta maligna. Nam morbi pestis
belli fames ẽ ea testis. ¶ Propter
ortam discordiam in regno anglie
ꝑdicto pontifex dmm̃ ihesum.

Nota cometã appa
ruisse anñ mortẽ
VRBani

epm̃ cardinalem illuc mſit qui tamẽ mare nõ trãſiuit anglicanũ ſz bolon ſupra mare ſubſtitut. ſtũ/ eiꝰ ultra directis et ſubſiſtens ĩ legacione eligitur ad papatum Et clemens ꝯ uocat⁹ ẽ.

Clemens quarto de uilla ſancti egidij p̃us uocato guido fulcodij uxorem hñs et li beros miles et aduocatus famoſq; conſiliarius ſancti ludouici regiſ francie mortua uxore amacẽ epm̃ poſtea narbonẽſem archiepm̃ et demũ cardinal' epm̃ ſabinẽſem mſſ'us pr urbanum ueſo angliam in lega cione eiꝰ̃ perutilj elegit in feſto ſancte agathe anno .m̃. cc. lxv.m̃. Hic uigilijs ieiunijs et orõmbꝫ intentꝰ erat adeo ꝙ deꝰ eiꝰ meritiſ multas quas tunc ſuſtinebat ecc. tribulationes credit eꝰ extinxiſſe

Anno ſeꝑti eudoardꝰ p̃genitꝰ anglie fracto iuramento fãcto symo iij de monte forti comiti lancaſtrie de ciſtodia libera exiuit et poſt dies aliquos oſſto bello comites ipm̃ et filium eiꝰ henricum aim pluribꝫ baronibꝫ interfeat. Eodẽ anno iacobus rex aragonum mi caam ciuitatem ſarracenorum regi caſtelle tributariam expugnauit et cepit. Eodem anno rex franciae ludouicꝰ aim multis nobilibus et plebibus iterum crucẽ ſignat contra ſarracenos. Eodem anno tholoſe ppe ſepularum ſcã ſaturnj in quatuor ſepulcra inuenta ſũt nono octobris ſalicet ſilinj ylarij honõati et pauli martirum Eo dem anno Verno tp̃r karolo fratri ludouici regis francorum ut que ab urbano comite macfredum cep ta fuerant exactionꝫ mandarent nõ ueritꝰ inſidias in mari bꝫ poſi tas naungans uenit romam. In uigilia pentecoſtes et accepti ſe natoria dignitate manſit ubi toto eſtiuo tp̃re au frater eiꝰ ludouicꝰ rex de francia et prouincia exer citum mſſit bellatoruꝫ coronatoꝫ qꝫ fuit in regem cicilie in epipha nia dñi aim dña beatrice ꝙ forte ſua. Iſte papa ad monaſteriũ ſancti egidij in prouincia mſit ſem̃ geor gium ſub bulla p̃ ſex cardinales ſ. epm̃ albanẽſem duos preſbiteros et tres diaconos p ſũmũ pontificẽ ad hoc mſſos Vementibꝫ am baxiatoribꝫ p ytaliam karoloꝫ ĩ ea pr ante auſtatem beneuentanam aim manfredo congreſſum belli facturus ſupauit ipm̃ manfredo et duobꝫ mſlitibꝫ de exercitu ſuo cap tis et inclusis. m̃. kl'. marcij feria ſexta anno dñi mcapiendo ĩ am/ nũciacione predicto. ſ. a. cc. lxv. In cipiendo uõ anutali annos diat ſſl. cc. lxbj. Vnde uſus. karolus alleta pape pro ut ait cometa. h̃ preſignauit manfredum ſuppedi tauit. bis duo preditum qm̃ uirta beneuentum. Victor proſtrauit hic eccl'iam releuauit. Sunt anni xpi victoria aim datur iſti. mille duce teno ſeragenꝫ qꝫ ſenus bello fim fit februj luce terna finit Obtẽ ta uictoria karolo ſiue obſtaculo beneuentum occupauit Anno eodem. ſ. lxbj. ſarracen̄ ex affrica auguſtum mare tranſeuntes yſpa nias uaſtabant. Sz ypiam ad u nati de ipſis multo ſuſo ſanguine t'ũphauerunt anno dñi. m̃. cc. lx bij. Soldano babilonie uaſtata ar menia antiochiam occiſis et cap tis uiris et mulieribꝫ in ſolitudi ne redegit Proceſſu temporis co radꝰ filiꝰ quondaꝫ cõradi ab al mania occulte uenies romã ab henrico germano regis caſtelle a romanis ſenatore electo et a ma gn̄atibꝫ ẽ receptꝰ. Q'bꝫ s' iurantibꝫ aim multitudine romanorũ egre dit regnum cicilie regnũ ĩgreſ ſurus ꝯ karoluꝫ et ꝯ excommuni cato ſũm̃ pontifice haet ait m'/ ti frem̃ karoli pro deſperato habe rent. tũ pp multitudinem exercitꝰ gradm̃. tũ etiaꝫ pp rebellionem cicilie karolo tamen in campi palẽ tim plamae. Inſtructis aciebꝫ hũ cande hoſtes in fugam conuertit pro ut etiam dñs papa in ſermonez prediuerat corradinũ ad victimã apuliam intraturum. Fuitqꝫ ſtra ges longe maior ſmm̃orum eccc ꝙ in prelio beneuenti facta fuit h̃

Nota capitulo

ogressio. anno dnmm. o3. ij. lxbuj. cõradinum uõ et ducem austrie fe at karolo capaone teneri siluitq; trã coram eo ¶ Eodem anno mo ritur clemens papa biterbij i ecc̃a sci andree et in ecc̃lia frm̃ p̃dicato rum sepelit. Vacauit sedes annis duobg. mensibus nouem. anno dñi. M°. cc. lxix populg lutherie i fidelis post multas molestias qs karolo rex eis intulit ipm̃ i dñm receperunt presentes correctias incolis in signum fiututis ¶ Eod̃ anno iacobj rex aragonii ai regio apparatu in subsidium terre sce mare intrans p̃muctensq; quosda de suis xpc̃ ad consilium mulieris reuertitur siait iupiter q; uxeta fa bulam celum deserut seq;do uptu lam ¶ Anno dñi seq̃nti. s. o3. cc. lx v. ludouicg rex francie nõ territg lalpubg pretentis et expensis iohi nesq; comes. Nuuernen. Philipp9 et petrus liberi eio pictauie frater regis atrabaten quoqz et b̃tanie comites theobald9 rex nauarre multiqz inlites atqz plebes et cet prelati uenunt ad mare bi. kl'. Ju lij ab aquis mortuus incipiunt naugare inadituq; eis consilium ut regum tunica quod trãsfretã tib9 dabat impedimentum xpiano rum p° subicerent protestati ¶ Eo dem q; mense circa festum beate m magdalene ad portum tartaginis repulsis sarracenis luto mentibg applicant et cuitatem capiunt in nistanti et castra conit̃ tum tau posuerunt q; cum p mesem obse dissent occulto dei iudicio infir mitas in exercitu inualuit quam p° filig regis comes nuuernen iohi nes et post eum legatus cardinal' epi albanen obierunt. Deinde be nedict9 rex ludouicg in uigilia bar tholomei obiit. Videnlq; exercitus xpianorum q tute remare nõ ua lebat in ptibus transmarinis pri mitq; regie tunicij fr̃o tributario regi cicilie et xpianis captis libe dimissis et q fides xpiana p predi catores et minores libere predicare remeauit Subseq̃nter de cicilia re cedentes phillipg nouus rex fra cie et karolg patruus eius rex cicilie

ac henricus filius ricardi regis A lmanie fris henrici regis anglie bi terbio deueneuerunt ibiq; in quad gessima septi filij quõdam symois comitis lancastie in ulcionẽ patris in ecc̃lia viterbien filium ricardi oc ciderunt añdicti q; odoardg p̃mo genitg anglie symonem prem eorũ in bello occiderat ¶ Septi anno s. M°. ij. lxxi°. alfonsus comes tho lose et iohãna uxor eio filia quõdã p̃udj ultimj comitis tholosani ã lo breuj dierum spacio sine liberis obierunt. Sicq; comitatg tholosa nus ey dicto ad regem francie de uolutg ẽ

Gregorius decimus de pla cencia p̃us dictg theobal dg archidiachonig leodien causa de uotionis exis ultra mare eligitur uiterbij et sedit annis quatuor cõ putando adie creationis usq; ad diem mortis dum aute cardinales essent in conclauj dñs iohãnes epi portuen ludendo dixit distoperua mg domũ q; spõ scã p tot ad nos copaula nequit ptransire q; de dicto gregorio sc̃ptes oprnsiunt uersus papatg multg tulit archidiaconig. bng que pi p̃m̃ fecat discordia fiz.

¶ Hic anno. o3. cc. lxxmo. celui conuocauit lugdunum in quo pla statuit pro subsidio terre ste quaz intendebat plonã uisitare ibiq; nu cij grecorum promittentes redire ad unitatem ecc̃lie confessi sunt spm̃ scm̃ a patre et filio procedere et sin bolum greca lingua canebant in co cilio nuncij etiam tartarorum bap tizati ad pp̃a rediere. Inter fuerunt aute epi. v°. abbates lxx. Alij plati circiter mille. fiutq; uocatg frat̃ tho mas de aq̃no ordinis p̃dicatorum doctor famosissimo q; de neapli ue niens apud ortanum in campania egrotans in monaste fosse nouie astertien ordinis declinauit. ibiq; obdormiuit in dnõ legitimq; ibide miraculis claruisse.

Innocencius quintus Natione burgundus dictus frater petrg de tarentesio

ꝯ mouit seq̃ tho/ mas de aq̃no

ꝯ petrg de tarẽtesio

a puericia educatus in ordine predicatorum m̃ in theologia factus primo p̃or prouincialis predicatorum in frã cia inde archiep̃s lugdunen̄. demũ cardinalis ostien̄. tãdem papa electꝰ et rõe coronatur in sc̃o petro et licet multa facere proponeret ato tulit eum deo de medio in eccl̃ia late ranen̄ sepelitꝰ. Sedit mensibꝫ q̃nq; diebus duobus. Vacauit sedes diebus decem et octo

Adrianꝰ quintus ianuensis a clemente quarto i̇ anglia pro sedenda guerra orta it̃ regem et barones in palatio late renen̄ i̇ papam electus: uterbium ueniens xl. diebus a sua creatiõe nõ dum expletis. nõ dum promotꝰ in sacerdotem nec coronatꝰ nec consecratꝰ moritur.

Iohannes xxi. i̇ cathedr̃ petri sedit mensibꝫ octo. Vacauit sedes mensibꝫ circiter sex. Hic cum misisset legatos duos epõs ad periologum g̃recorum i̇mperatorem. an obedire uellet ecclie rõme obtulit se omnia q̃ninam sui i̇ concilio lugdunen̄ promisserant obseruare. Dictus pontifex in hoc q̃ plurimũ laudabilis fuit q̃ se tã paupibus q̃ diuitibꝫ communem exibens multos egentes studium l̃rãrum amplectãtes fouit ac in beneficiis eccl̃iasticis promouit. q̃ subito cũ camera nona quã pro se uterbij erecta pallacium ostruxerat solo corruit et inter lig̃ colusq; et lapides sexto die post casum oĩ bus p̃ceptis eccl̃iasticas sacramẽtis ab hoc seculo migrauit. Cui/ successit

Nicholaꝰ tercius i̇ cathedr̃ petri sedit annis duobꝫ mensibus octo minꝰ quatuor diebꝫ. Vacauit sedes mensibꝫ sex. Darum ante sui promotiõm p̃ aliquos flumẽ tiberis rome excreuit suos trãscendens alueos sic q̃ cunctis cernẽtibꝫ erat formidinꝫ flam s̃ altare beate m̃ rotunde p̃ m̃s. et amplius excreuit p̃dict̃. Huius tempore anno. dñi. i̇. lxxv. mense decembris die nouem karolꝰ comes prouincie filius regis cuius corpus p̃rens beate marie magdalene soluete et deuote i̇ oratorio ubi illud sc̃m maximinus olim aquẽsis epc̃s tradiderat sepulture ut in gestis antiquis obtinet in ulla dicta sc̃m maximinum ubi aptis aliq̃bꝫ tumulis i̇ medio inuentꝰ corpus s̃anctissime magdalene cũ ingenti odoris flagrãcia sequ̇tibus miraculis gloriosis p̃ q̃dem sacrum corpus quo catꝰ narbonen̄ archiepis multisq; epis abbatibus et religiosis p̃dicti p̃ncipis anno dñi. i̇. lxxv. leuauit et in capsa p̃ciosa. ad hoc auro argento et gẽmis preparata locauit. Caput uero in teca ex auro purissimo intro clusit. Eodem anno alberꝰ magnus ordinis p̃dicatorꝫ sũmꝰ ꝑ̃s in dnõ obdormiuit. Hic sũmus pontifex pallacium sancti petri ual de augmentauit et q̃ plura edificia fieri faciens. Iuxta illud p̃tol lum inclusit et fontem fluere ibi dem parauit. ecclie successu mortis hora p̃uentꝰ decessit. Post cuius mortem hamburgenses p̃tem domꝰ urbis rome in ustis ursinis habuerunt. ita q̃ ex pacto inter eos habito pro pte hamburge aut ung pro pte vicinorꝫ alius in capitolio senatorum officiũ gerentes fuerunt ostituti. Sub q̃rũ regimine multa homicidia plãe q̃ dissensiones et alia mala pleni fuere tã in urbe q̃ in eius districtu ꝑpetrata

Martinꝰ quartus i̇ cathedr̃ petri sedit annis quatuor. Diebꝫ xxviij. Vacauit sedes. Diebus mẽs. Huius tpr̃e uidelicet ãno dñi. m. cc. lxxxi. vi. die exitus may. que fuit in gallia assensiõis dñi. cecidit pars pontis tholose ueteris post transitum processionis et ruerunt in flumine garone submerse circiter. cc. te plõ. Eodem anno petro rex aragoñ habuit i̇ uxorem constanciam filiam quõdam manfredi ex hoc pretendens sibi

Reconditꝰ corp⁹ beatissime magdalene

Mortꝰ alberꝰ magnus

regnum cicilie debeat fieri apparatu
non modicam quē martinꝰ papa
et karolꝰ rex cicilie nō immerito sus
pectum habebant sicut euentus rei
comprobauit. Nam eodem anno
panormitanꝰ et siculi omes gallicos
mares et femīas senes et puulos
in ogētēpꝰ regis karoli occiderūt et
ꝙ fiunt detestabilis laty aperientes
mulierum suarum pregnancium
ꝙ de gallicis dicebantur ogcepisse
ptꝰ in utero occiderunt. Deinde tō
cicilia karolo rebellauit et petrum
regem aragonum in suum regem
receperunt. Qꝰ petrꝰ lxxxvj. āno se
quenti in regem cicilie coronari fecit qꝰ
excōicatꝰ a papa priuatꝰ fuit et de
positꝰ a regno aragonie et ab oīꝫ
ab eccᵃ tenebat. Diuꝫq; sua regi fran
cie occupanda concessit et karolo
filio regis francie philippi regnū
aragonie contulit.

nō mayimā crudeli
tatem qꝫ gallicos a sedis

priuat a pp̄ rex petrꝰ
regno aragonū et
tradit eo regi frācie

Honorius Quar
tus in cathedra petri sedit
annis duobus. Vacauit aduc
ne dies ulꝫ ad sēpꝫ festum cathe
dre scī petri. Eodem anno philli
pꝰ cum primogenito suo rege nava
rre et karolo filio suo tunc rege a
ragonie noīato et cum legato apli
co collecto exercitu predicata cruce
et concessa a papa indulgencia
peccorum signatis uadit cōtra petrum
regem accipr et regnum aragō
nie trānsiens p tholosam carcassō
nam et perpinianum ac montes
pirenceos girronam obsedit et cepit
Voluitꝫ cōtra barchinonam me
orta epidimia in exercitu processū
impediuit. Quadam die una ps
exercitus regis obuium habuit
petrum regem aragonie. Factꝫ pu
gna inter eos ubi petro extitit mul
nerato et ex uulnere obiit dies ifa
pancos rex nō francie uidens exer
citum infirmari redire cepit. et eo
dem anno in perpiniano tela usce
ciq; succisa fuit. Huiusq; post modū
inter romanā ecclīam et heredes pe
tri de aragonia cum regis francie
assensu cōcordatum et aliter ordi
natum. Tempore dicti pontificis ā
no. sī. ijc. lxxvij. in pties occitanis
et in vna pte ducatꝰ aq̄tane fuit
epidimia magna quo anno carne
lute mantellos barratos ex allo et ni
gro seu griseo uariatos in capis al
bis mutauē

Nicolaus Quar tus
p̄us dictꝰ fuit frater iōmmꝰ minister ge
neralis minorum sedit annis q̄tu
or. Et qm̄ē a cathedra scī petri usq;
in parasceue. uacauit sedes annis
duobꝰ mensibꝰ q̄ tribꝰ. Dicti pon
tificis tempre et anno. ds. ijc. lxxx
ix. Dum latine fierent sī marci tri
polis ciuitas capitur a soldano et
sarracenis captisq; et occisis xpia
nis plūs xpiānitatis nomē dele
tum fuit ex eadem. Eodem tpre
anno dīni. ml. cc. lxxxj. xvij. kl. Ju
nij athon asiaticus capitꝰ occi
sis plagis xxv. utriusq; sexꝰ causa
amissionis fuisse dicitur dnōrum
et nationum diuersitas facientiū
ibi contrariam uoluntatem.

Adulphus Comes de anavone fu
it electus in regem alamānie et
rōānorum anno dīni. ds. cc. xcij.
Hic rex exercitum congregauit
contra albertum ducem austrie
qui fuit filius radulphi quondā
regis alamānie pugnauerunt si
mul in qua pugna adulphꝰ occi
ditur et sibi in fugam conuertitur anno. cc. xcviij. Hic regnauit āīs
sex Nec dictōm tamē imperialem nō
habuit nec coronam. Dicti impe
ratoris tempre.

Celestinꝰ Quintꝰ heremita
uōcatꝰ frater petrꝰ de marro
ne in opinate cardinalibꝰ duobꝰ
annis et amplius discordibꝰ i uo
tis et diuisis eligitur ad papatum
xvij. die mensis julij anno. Mo. ijc.
xcvij. Sedit q̄ cum cardinalibus
suis anno q̄ dimidio et uacauit
sedes diebꝰ decem. Iam cum esset
homo in secularibꝰ nō exptꝰ theo
rice et oīōi deditus in uigilia scē
cēlie in ospectu cardinalium renū
ciauit papatui oneri et honori
deponēs ibidem papatus insignia
exūtante humilitatis et abiectōis
linquens posteris a nullo ut reor

immittendo. Hic post cessionem fu
giens et redire capiens ad heremu
siait p̄us reductꝰ p̄ sucessorem suuꝫ
in custodia detinentꝰ pro cauendo
ecc̄e scandalone ab aliquibꝫ p̄ papa
haberetur siait postea contigit tp̄e
bonifacij multis uertentibꝫ in du
bium cui papatus quis posset re
nunciare et supuixit tento in cus
todia anno uno mensibꝫ quatuor
dieꝫq; xv bm̄s. Et tandem clemens
quintus cum aupnione canonizā
uit sub noīe sancti petri confessoris
sc̄orum cathalogo āotādo. Eo
tp̄e anno. ay°. cc. xciij°. oritur gue
rra inter philippum franciae et od
ardum angliae reges maxime in
uasogna ubi plurimꝫ piere

Bonifacius bm̄s edit
annis octo. mensibꝫ. iv.
Vacauit sedes diebus decem. Cep
qꝫ singulari uga papalem manſi
cenciam dilatare sꝫ in fine defec̄

Hic pontificatus suꝫ anno p°
et anno dn̄i. ay°. cc. xcb°. Statu
it festa apl̄orum quatuor euāge
listarum et unſ̄r doctorum. ggj. ag̃
ambrosij et ieō. sub honore festi du
plicis celebrari. Eodem āno a
dulphus alamanie rex uicariuꝫ
fecit in tuscia dn̄m iohannem de
cabilona. quē dn̄s bo. papa rece
pit anno dn̄i. ay°. cc. xcb°. Idem Bo
nifacius villam appamiarum erexit
in cuitatem faciens de ecclesia
anthonij canonicoꝫ rl̄arium ecc̄ae
cathedralem epm̄ instituens i ea
dem. Eodem āno fecit processus
d̄ columpnen̄ eo qꝫ stephano de colūpna
thesauꝫ pape fuerat depdatꝰ
deinde dn̄i. ja. et pe. de colūpna car
dinales libellum fecerunt qꝫ pp̄m
asserentes in eo ipm̄ nō esse papā
sꝫ celestinum. Quapp̄ etati abo.
et q̄tumcues effecti fuerunt p eum
in consistorio tanq̄ schismatici depna
ti et capellis p̄uatis omibꝫq; bene
ficijs et p̄bendis et cardinalat°
titulo comodo et honore. Insuper
bona eoꝝ et filiorum iohānis de
columpna confiscata in die ascensi
onis dn̄i. anno eiusdem. a°. cc.
xcbij. et super hoc fecit decretum
ad succindendos de sacr. ec̄. li. vi°

Predicti uō. io. et pe. cardinales
fugientes latuerunt donec bonifa
cius fuit mortuꝰ. Eodem anno ca
nonizauit senē ludouicum quōdam
regem francorum. unſ̄r ydꝫ augusti
pontificatꝰ suiꝫ anno nō°. Eodem
anno instituit in ecc̄a albien̄ cano
nicos seculares antea rl̄ares erāt
id eorum epō procurante. Conse
cr̄ter anno quarto suiꝫ pontificatꝰ
sextum decretalium publicari fec̄
anno. ay°. cc. xcbn̄°. Idem ponti
fex alfonsum filium quōdam p̄t̄
regis aragonum absoluit a sinā
ey°. et reconciliauit regnum ara
gonie sꝫ restituens regnum sar
dinie cetus sub pactis occendo

Dicto anno dn̄ica p̄ma aduē
tus cepit uehemens terremotus
nō continue sꝫ pluribꝫ uicibꝫ et
diuersis de die et deuote edificia
direuēs sicq; homines timore ducti
nō audebant in ciuitate pp̄ edifica
tionum casum manere papa etiaꝫ
timore ductꝰ in prato predicatoꝝ
extra ubi erat cum sua curia in loco
solidiori sō tentoriolo subtili con
q̄estebat. Dicto papa anno. ay°
unſ̄r concessit plenam indulgēciaꝫ
peccatorum visitantibꝫ lumina apl̄oꝝ
et deinceps quolibet. c. anno i p̄s
terum statuit sic teneri. Vñ fiunt
q̄esta rome maxim̄ pp̄ indulgen
ciam supradictam. Anno predō
predicto pontifex contra philippū
regem francie sub bulla mādā
uit q̄ cum deq̄ esꝫ tp̄oralium et
spūalium regnum francie recogno
sceret ab eodem d̄ūq; sentire he
reticum iudicabat. sꝫ littere hmoi
in pallacio regis crematę fuerunt
et nunciꝫ cum decore remissi. tē
rex artari fecit uias et exito reg̃
suiꝫ pp̄ qd̄ papa exco'icauit omes
impedientes ad romanā curiaꝫ
transeuntes iudicē philippum
regem excō'icando. Anno eodeꝫ
philippꝰ conuocauit omes no
biles et ciuitates regni suiꝫ pisius
petens consilium et auxilium q̄
omem hominem et licet cuialis
esset peticio uertebatur tn̄ specialē
cōtra papam et fuerūt pp̄ obiecta
ei'mina et tactꝰ hereſis et suo pre
decessore uiuente intrusio ad pp̄tū

canonizat° sc̄s lu
dowicꝰ quōdam
rex francorum

publicat° li
ber sextus

Nō de terremotu

Statutꝫ anno; subi
lei centenarius

ro ingressus eo illegitimo & sceptri
ei non parendum. fitq; contra ipz
prouocatio ad concilium generale
Anno eodem corpus quodam no
mine hermanus xxxi. annis i ecc
ferrarien pro sancto uenerati studio
et mandato inquisitorum hereticę
pitatis fuit exhumatus et combusti
uelut hereticus ordinati. ataq; ei
satis precaosa ofractu pri et destruc
ta. Dicti pontificis tempore anno
dñi. m. cc. lxx. de mense julij fuit bellum
cum palle gallicorum & flandrenses
fueruntq; necati de exercitu gallico
rum comes atrebatensis radulphus
de nygella omestu bullacio franciae
ibiq; flos militiae gallicanae corru
it victoria cedente in opinate flan
drensibus apparuerat fere p annum
cometa in occidentali pte in signo
scorpionis si interdum ad oriente
interdum ad meridiem radios
emittens duraut p mensem. Eo
dem anno in vigilia nativitatis
marie virginis papa cum curia
sua in solo sue originis ubi tuscor
merito crederetur ostijs quibus
dam domestias suas prodito fuit
captusq; et thesauro depredato no
sine dedecore grandi ecc fugientib
cardinalibus exceptis sabinen et
ostien cum captionis caput fuit gul
lermus de nogareto de sto felice de
oc tholosanen colupnen oplialis
in hac pte. Itaq; superbia bonifacij
que reges pontifices et clerum ad
pvulo tremore fugabat et pauce
timor et tremor ac confusio eum
oppressuerunt et romę dicto vicedo.
die capcionis inter dolores et angu
tias. Spūs sanctus esset magnanimus
obijt ergo igitur exemplo distantis
superiores prelati no simplex dnari
et plo appetant amari q timeri.
Illa magna auri congeries pre
dictum facta bonifacium sue dedit
causam capcionis sine non est in
sacerdotibus nouum istud in quibus
ex antiquo auaricia cum vicorum
mater suas radices affixit et in glu
tuosa cupiditas suas medullas
Nullum tamen stelio pot ee ta
grauc q ad compendium illud
sacerdotes in fulgore auri subitaq
no recipiant cecitatem. Sut enim
auaricie templum et cupiditatis
auxilium altus assilium.

Cometa apparet

papa i loco originis
ciuitatis capitur

nō leone

auctor dz loqt ut
fr dz nō e hoc gnale

Albertus duxa
ustrie
filius quodam radulphi
regis fuit electus in imperatorem ab
electoribus congregatis aquis anno
dñi. cc. xcviij. q mansit solepnes
nuncios ad bonifacium pre
dictum pro sue electionis confirma
cione quam multis allegatis ro
manis repulit etiam asserunt ee
nullam. Postmodū pp sub ortam
discordiam inter ipm pupam et re
gem francie idem papa albertum
predictum in imperatorem confirma
uit ei subiacens regnum francie
sic et alia regna. Hic regnauit
annis decem et fuit occisus a nepte
suo filio fris sui anno dñi. mo. vmo
dicti imperatoris tempore.

Benedictus
Vndecim dicto fratres
nicholaus de trusio ordinis predi
catorum sedit in cathedra petri mensi
bus. viij. diebus vij. obijt perusij
Non julij sepultus i ecclia pdicatorum
p quem diuina virtus miracula o
patur mar in demonibus de obsessis
expellendis. Vacauit sedes p annum
septem et plus cardinalibus inclusis
non valentibus concordare. Hic
renunciauit electionis publice acto
res captionis predecessoris sui et
nominatim guillermum de nogareto
et Siarram de columpna generaliterq;
omes complices. hic jacobus et petrus
de columpna eorum bona q tenebat
ecclia restituit sz no ad cardinalatus
lis privilegia et libertates quibus bonifa
cius regem francie privauerat pri
vilegiis quas restituit in consistorio
pu. restringens constitucionem bonifa
cij q incipit dereas laycos. h. vi. ti

Henricus Comes
luce
burgensis fuit electus i re
gem alamanie et romanorum i fra
debuch in festo katerine anno dñi
mmo. cc. viij. Eodemq; anno
in festo epiphanie coronatus aquis
grani. Post hoc anno. dñi. ccc. xc.
mus sit ad papam clementem q situm
apud auinionen solepnes nuncios
et ambaxiatores. s. tres comites et
duos epos petens coronationem

Impij ab ipō papa ē dati. papa uero mense iulij electionem eo admisit et confirmauit et coronatōm promisit tempo eidem assignās ut a festo purificationis ad duos annos romā uenret coronam ibidem ab ipō Impio recepturum. ¶ Anno uero dnī m. ccc. v. in estiuo tpōre mense septēb' lumbardiam intrans p̄ puent thaurinum deinde apud astum receptusq; fuit ut rex et dnō et inde uercellas et mediolanum puemens coronaz unam Imperij in mediolano susceptit in festo epiphanie dnī quā mediolanēs archiepūs ē' dedit q̄ modecia egre tulit ubi enim predecessores Impatores coronam hmuīsmī susceptre consueuerunt. deinde p incrementa lumbardiam superiorē suo beneplacito et dnō adunauit urbē papiēn et laudēn a p̄ncipio subiciuolucrunt. sz paulo post nō ualētes resistere consenserunt Urbia uero cuitas diu resistit usq; ad sanguīē et stragem plurimā sub anno dnī Mo. ccc. vi. in quo anno paulo ante festum bt̄e lucie brixienses reddiderunt se et cuitatem suam uoluntati ac mīe Impatoris procuratōz cardinalibus q̄ missi fuerunt ad ipm Impatorem coronādum rome ¶ Et inde henrico predicto processit uersus romā cōsequnam Impij suscepturo a tribus cardinalibus quos illuc ac de causa clemens papa quint⁹ tūc mīserit loco sui de cui mone. uel pdicq de malanssana ubi estiuo tpōre morabat⁹ Cardinales aut fuerūt dnūs nicholaq ostiēn epūs et dnūs leonardo epō albēn q̄ antēq̄ p̄ue nissent romam ad coronationez Impatoris obiit in lucha cuitate et dnūs luchas de flisto januēn et dnūs arnaldo epō sabinēn et iste ultimo debebat cum Impatore lestatus pape in ytalia remanere ut nouj Impatoris negocium qd̄ omibus non placebat dirigeret et juuaret rem enim noua et dura piter ujdebat⁹ q̄busdam ytalicis atq; tuscis et hys maxime q̄ populum refrenabant⁹ cum lx. annis et amplis a depsicione ab Impio ultima fredericia siue impatoris dnō deinuo subderent⁹ a quo se extimabant imperpetuum plimum librātos. Sz tranns dis graue iugum quod in ciues suos exercuerunt merebat⁹ ut tyranni subderent⁹. et hoc ipm mino populus precipue affectabat ¶ Fuit autem coronat⁹ in Impatorem p tres cardinales supiq memoratos de spāli mandato clementis pape quinti rome in ecc^a scā iohānis lateranēn in festo apostolorum petri et pauli anno dnī. a°. ccc. vi°.

¶ Hic henricus Impator obiit apd buonum conuētum in tuscia xv kl. die augusti in festo sci bartholomei anno dnī. a°. ccc. xiij. regnj uero sui et Impij anno. v. delatusq; fuit inde corpus eius apud pisas et sepultum ¶ Hic henrico florentina cum bononiēn aliisq; adherentibus fuere ē' plimū aduersuti. Unde ut q̄dā referunt florentinoz ope ipi henrico venenum ecc^e sacrō mīstratum est. Et post orta fuit discordia inter electores ut patebit

¶ Clemens quinto uastho ipō existente in ipō archiepātu suo burdegalēn electo fuit et missum decretum electionis a qua a uitate recessit circa finem mensis augusti uersus lugdunum ubi in ecclia sci justi fuit coronato. Cūq; de loco procederet ut sūma pontifex aurj corona ornamēntis turbis de pulsa materia cuiusdam muri corruit uirtute pipam cetusq; corona de capite eius et ex ea annulus ē carbunculus aug p̄tium dicebat⁹ vlt̄. florenorum papa de equo depmit⁹ nō tamē lesus. sz de arcū statutis xij. collisi breuiter ex pirauerunt inter quos maior fuit et precapuus iohānes dux britannie frater uero regis francie dnō karolo grauiter fuit sz nō letalit̄ concussus ex q̄bus multi more uulgi presagierunt mlta. ¶ Eodem anno in aduentu dnī fecit decem cardinales nouos et duos olim p leo. depositos renouauit s. sa. et p̄. de colupna patruuz et neptem ¶ Eodem anno. m. kl' februarij reuocauit duas ostitutiones leo. directas ō regem francie unā q̄ pp̄ uolunt regem ecc^e romane esse subiectum in temporalibus et spūalibus et aliā q̄ in vj. decre. ōtinetur q̄ incipit clericas laycos etiam et omia ex eisdem asecuta anno dnī. mo. ccc. b. predicto.

mense maraj regi aragonum sar
dinam confirmauit et rex pro
mittens et juranis pape fidelitate
promisit insulam astendere i sep
tembri proximo uementq; anno
dñi oñ. ccc°. vj. papa de lugduno
rediit burdegalam ubi cum curia
sua stetit p annum ¶ Eodem an
no de ordinatione regis francie
fuerunt in toto regno capti judei
inperceptibili una die et ofiscata
bona ipsorum et expulsi ad regnu
nunquam reuersuri ¶ anno eod̃
hospitalarij cum exercitu januen
oppugnare ceperunt insulam ro
di cum adiacentibus insulis. cc. v.
quas turci inhabitabant sub
dnō jmperatoris ostantinopolita
n et ab inicio aliqua ceperunt ste
terunt q; in pugna obsidentib et ob
sessio ānor annis cont turcos. t
obtinuerunt fiali xpiana ¶ Anno
dñi. añ. ccc. vj. clē. dum curia reces
sit de burdegala ad pictauiam i
morato fuit anno uno. t amplio
maxime prosedanda discordia it̃
reges francie et anglie predictos
¶ Eodem anno i julio moritur
rex anglie oddoardus q̃ septi mense
februarij duxit uxorem filiam phi
lippi regis francie ysabellam ¶ Eod̃
anno. oñ. ccc. vij. in festo sti odonar
di ofessoris. s. iiij. vdus octobris fer
vj capti fuerunt in toto regno fra
ac templari ex ordinatione regis
et consilij mirantibus cunctis inclua
am templi mmis pulcritudinem ab
eccā romana ita subito uno die cap
tuari cum ignorantibus captionis
q̃ postea publice fuit infamati. s.
prophana professio cum abnega
cione xpi et expuitōne ē crucem i
obprobium crucifixi prout plures
eorum etiam de maioribus confessi
fuerunt. plures etiam confiteri no
luerunt q̃ius supponent q̃stionib
et tormentis. Sedes nō romana p
egre ferebat hmoi captionem sed
non nullum coram papa et cardi
nalibus in pictauia dictis et re
cognitionibus ritu execrabilem ac
confessiones prius ese factam re
vas ee ordinatum fuit q; templarij
undiq; caperentur ¶ Eodem anno
in quadragesima septi inquisitorē
heretice prauitatis de ordine pre
dicatorum in lumbardia supiori cū
epō vercellen predicata cruce cū in
dulgencia peccatorum congregauit
exercitum ad dulcinū hereticū nova
rien q; multos secū ceros homines hui
modi habuit in montanis novarien
ubiq; captus fuit dulcinus et cum eo
karga. cl. psone et pp intensum frigo
eiusdem dulcini socij fame et frigo
re in eisdem montibus mortui ac gla
dio interfecti q; dcc et amplio
numeri sunt. et uxor ei margarita
hereticus capta cum eodem ¶ anno
uō dñi. oñ. ccc. xv°. inchoato fuit
facta de eis execitio p curiam sēla
rem fuitq; margarita cū dulcino
occīs membratim constricta. De hinc
et uxe dulcino membratim ostendit
et membra omnia piter conburunt
cum q̃busdam aliis compliabus
processum dñi dulcini imitatoresq;
ueterum et nouorum errorum in
uentor nō diu extinctum ¶ Eod̃
anno rome conbusta fuit ecclia
sci iohānis in festo sancti iohānis
ante portam latinam vbi fuit in urbe
magna lamentacio timentes dei
judicium processiones faciunt cle
rus et populus pariter distor
des ordinate viriq; et mulieres
timorati signa assumunt pijs et
lamenti cunctiq; ad repcōm ecc
dat optim clē. etiam papa dolens
manum porrigit adiutricem ¶ Eo
dem anno. clē. papa regi rossie ag
p̃us nuncios recepit remisit fres
predicatores et minores q̃ ipm sic
recipt in fide informarent. Qz uem
entes cum honore recepti sunt a
rege finis tamē intento nullus
fructu fuit q; rex nris ac fris mo
tu retracto prorsus nichil egit ¶ Eo
dē anno mense augusti p bnuolā
regina jamptus misit trās alpes
ut templarij caperent et pro dioce
sanos ficret inquisitio q̃ singulares
psonas ordinis sup articulis datis
q̃ eos misit etiam psonas insignes
q̃ de toto ordine inquirerent ut possit
ullo ordinis reformacio uel tota
l. delectio fieri in proximo futuro
concilio generali ¶ Dicto pontifice
anno. oñ. ccc. xj. in cena dñi execo
municauit uenetos et puauit q
mezzio aliorum cruciatum ac ex
pulit psonas et res eorum uolētib

Capiunt in franca dnūsa omes judei

Capiunt templarij

Secretum templi

dulcinus et margarita hereticus crematur:

occupare q; ferrariam cõt ecclaz
occupauerant ob quod missꝰ fuit
in ytaliam legatus alatere cardma
lis de pellagrua q; septi mense augꝰ
ti nõ sine magna et grandia sanguꝝ
ms effusione ferrarensiuz et ue ne
torum ferrariam reuocauit ¶ Septi
anno pp mundanam iam pluuiarũ
fiunt toto uerno tpe grandis caristi-
tholose bramsqz ptibꝰ ac fere ĩ to
to regno francie et tata q; uix inue
nebatur blandum uenale nec pu
ms in foro q̃mmo pauꝑ herbas
ut bruti comedebant ¶ Anno eod
in festo assumpcoms beate marie
urginis insulam rodi capiunt
hospitalarij cum ceratu v'ano q;
caput ẽ insularum uicinarũ et ex
tunc radacta fuit sub dnõ ypia
nozz. Inde apta pz in trã scam ti
sitq; ypianꝰ ¶ Subsequẽter anno. dñi
ccc. vi. conuocato concilio gẽali
uiẽne cassatꝰ et ãnullatꝰ fuit oz
do templariozum post ãnis arcta
ter. C. lyremꝰ. q̃bꝰ mlitauit. Et de
mũ anno mꝰ. vij. eorum bona oz
dini sci iohanis iõsolimitani cer
tis sub pactis aplicata in quo q̃d
concilio inter alias ostitucones
editi fuit declaratoria et interp̃ta
tiua r'e frm minoꝝ. s. eoꝝ de
padiso. Sup qua et eo obstrua cõ
pe frm minoꝝ q; spuales dicebã
tur ad alteram tumultuas et altrãq;
p̃uatim et publice ostendebat iudi
cium sedis aplice postulando ¶ Dñi
sũmꝰ pontifex cũ sedisset ãno. bmꝰ
mensibꝰ decem. diebꝰ xb. ilb huc
mundi caligine substructa est. Et
uacauit sedes annis duobꝰ mẽ
sibꝰ tribꝰ. diebꝰ xbij.

Quo anno videlicet dñi. ccc. x
mj. electores alamanie quemsẽtes
in unum pro electione ĩperatoris di
uisi fuerunt in duos. alij ludouj
cum ducem bauarie. alij frederi
cum ducem austrie vi regem ala
manie nominauerunt. factaq; sunt
pp hoc inter eos diutina et grauis
contentio usq; ad stragẽs hoim
Tandemq; dux austrie captꝰ fuit
et dux bauarie sub impij s'uen
dicans usurpauit ¶ Lapso biẽnio
dicte electionis electꝰ fuit in sum/
mum pontificem:

Mõ magnam fa
mẽ in francia

Reaupat' auitas ro
di a Hpiams

Cassat' et annullat'
oz do templarioz

Iohannes

xxij. Cartuciẽsis in cathe
dra petri sedit annis. xix. et uaca
uit sedes xbj. diebꝰ ¶ Hic primo
anno sui pontificatꝰ scũ ludouicũ
epũ tholosanum canonizauit et
eodem anno in sacerdotali et pon
tificali dignitate hugonem epũ
sabinẽsem priuauit et tandem qz in
mortem sũmi pontificis ut dicebat
fuerat machinatꝰ eo in aliqua pte
corporis excoriato fuit obustꝰ ¶ Eo
anno ecc'am tholosanam erexit ĩ ar
chiepalem ipam in sex epatꝰ diui
dendo. Consequẽter in archiepatu nar
bonẽsi duas erexit ecclias cathed'
les eletensem. s. et scã poncij albiẽ
sem diuisit in duos. s. in se et in castrẽ
agenni in duos sedem ponẽs in q̃do
mo in epatu lemouicẽsi sedem oz
dinauit alia in abbacia tutelẽsi in
epatu petragor' in ciuitatem erexit
uillam de sarlato in epatu ruten
alium feat in uilla de uabro du
as erexit ciuitates in epatu puta
uien. s. malleacen et lucionen. Vltiõ
in nõ nullis uillis feat collegiatas
ecc'as canonicorum sec'larium cum
dignitatibꝰ et prebendis ut pote ĩ mote
albanẽsi in castro nouo de arrio
in uilla scẽ felicis in uilla de insu
la iordani in Villa mõtis regalis
in uilla scẽ paule de seuollyedesio
q; puto fecat qz ei esset oriũda ad
ymp. leucas de tholosa sicubi dã
rum ecc'iarum principem. ¶
Dicto pontifice anno dñi. ccc. xbij.
multas edidit decretales cũ plurĩ
tate beneficiorum inter quas est q̃
titucio execrabil' ¶ Eodem anno
misit ad studia gẽralia ostitucio
nes clementis in consilio vienẽsi
et ami et post pcum editas ¶ Sub
sequẽter anno. dñi. ccc. xv. anno
nizauit scm thomã de aquino de
ordine pdicatorum anno. l. a feli
ci eo transitu dẽ rei. Quo anno
ppetuo declarauit edicto hereticũ
esse censendum asserere ẽ et aplos
medul habuisse in ppõ nec ĩ coi
¶ Item affirmare q; ypos eiusq;
aplis in hijsq; ipos habuisse sa
cra scriptura testatur. Necnõ ius ip/
sis utendi q̃cquerit nec ulla dnãdi

Canonizat' scm thõ
mas de aquino:

aut ex ipis alia acqrendi erroneu
et hereticam declarauit pp quā opi
nionem de pauptate euangelica ml
ti frēs mīnores et sorores dicti ordi
nis diuersis in locis. Diuersisqz u
tibq fuere conbusti. Dicto summo
pontifice anno. ccc. xxb. postillam
filis petri iohānis ordis mīnoruz
Viterbiēsis dioc er qua fomētū sūpsit
secta quedam pestifera illorum. s. q
se pauperes de tertio ordine sti fran
cisci appellant exstitit gdēpnata. Et
qm in precedentibus sermonis facti
sunt de discordia orta inter electores
facultatem hītes eligendi īpatorē
sedit aiō dictum ordiri sermonem
Videlicet qz ludouico duce baua
rie petē gtempsit ofirmacionem
a papa multis pmissis processibus
ipm pduxit eiusqz electionem cas
sam et nullam declarauit. q ludo
wicus non approbatus sz reprobatus
anno ccc. xxbij. fauore ptis gebe
line vtaliam intrauit pueniensqz
ad cuitatem pisanam fuit recep
a pisanis ei honore debitū ad urbē
uenies in ponte tiberis multos
creando mīlites a pfato urbis sus
ceptus ē īmperiq diademate coro
natus. Dic ludouico qz dicto pō
tifice iam diudum processus fuit
nauerat contra ipm hereticorum di
cendum papam sub esse īpatori
seducto consilio frem petrum reul
uacq de corbario vratiue Dioc
de ordine mīnorum elegit ī pp
q electioni consentiens consecra
ri seu poci exoptauit se fecit anno p
dicto de mense may nō nullos
faciens cardinales. Cui etiā dō
ludouico cum suis reuerentiam
faciens usq fuit stupere eccle
universitatem. Dic frater petrus
dicebat vxorem habuisse uidel
iohānam mathei de corbario et
ea in vita ordinem mīorum pro
fessum fuisse et ipā dum ī papa
seu poci antipp electa fuisset ipm
repetit coram epo vratino. Fuitqz
sīnia lata pro eadem. tandem uo
ludouico recedente de vtalia item
fr petrus uenit ammoīs p lvinfa
cium comitem de pisis pape pre
sentatus et in pū. ad gram recepti
ubi fuit tractatu ut domesticus
et usqz ad terminum vite sue cō
seruatus ut hostis. Consequē

anno. ccc. xxviij. mortuo karolo rege
francorum sine herede masculo phi
lippus comes de ualasio nepos eiusd
karoli ex patruo regnum adeptus
ē francorum remis coronatus licet
ex oppto p procuratores suos ad
hoc missos instaret edwardus ā
anglie rex petens admitti ad regnū
tamq illum cui debebatur ex successio
ne meis sue gnati fuit sororis karoli te
defuncti. Est tamē consuetudo
antiqua regni francie filios non
succedere in regno idqz idem edu
dus repulso fuit nec admissus qre
inter eundem philippum et edua
dum grauis orta dissensio multis
duraūt annis q et franciam ultra
modum afflixit. Nec mirum si in
regno illo ītamissimo filia nō succe
dat. Nam et si in lege ueteri ut hēt
nūj xxbij. deo lege pcepta statuit
filias in hereditatibus succedē hoc tñ
uoluit in puis hereditatibus nulla
tenus uō in regnis Nam et deutro.
xxbij. cum precepit regem non hēre
nī de filiis israel solum et dī tenuit
in ch̄ō masculino locuto ē nō ait
in femenino et si legat eo athaliam
matrem ochozie omīe semen regium
interfecisse ut regnaret uti sex ānis
regnauit ut habet iiij. regum. x.
iō ipā qz contē legem regnauerat
extra ceptra templi fuit ducta et ī
terfecta. Vnde locuto est philippo
terre aīmq letitie dat mī hristo. qz
abstulerat dnō obprobrium ne mu
lier sup eos regnaret ex qlibz patet
q nō fuisset obprobrium reputatū
si mulier regnare debuisset ymo
extitisset gaudium q lex dīna īm
pleretur. Q gō in regno francie ex
filie successione ius ptendit cheme
rizat etiam lex illa erat iudicialis
et iudicialia in lege noua cessauerit
Cam trislato sacerdocio necesse ē
legis trāslacio fiat hēbr ad he.
vij. Sz sacerdocium ē translatuz
a aaron in xpm gō et tota lex tūc
lata sic gō iudicialia nō obligant
Circa hec tpia qō et altercā
ter theologos ortus de missione
fuadi dei pōst mortem bt̄orū quia
pp mortem preuentus relinquit
mdesasam. Sed eam successor
eius determinauit.

Nō gp in francia de gsue
tudine firmia nō succedit ī
Regno

Benedictus duodecim natione tholosanus sedit in cathedra pet' ānis octo. et uacauit sedes tredecim. Hic primus cepit constituere palacium ap'licam auinion. Hic circa collacōz beneficiorum timens q' conferret indignis durus fuit. Cmās latas p predecessorem suum contra ludouicum ducem bauarie se pro imperatore gerentem nūq' aggrauauit sed eis legatos misit monens et exhortans ut ad ecc'e redirent unitatem. Anno secundo sui pontificatus in die scōrum symonis et iude circa horam uespertinam uentus impetuosus ortus surgens diuersis īmundi ptib' aerem adeo fortiter āmouit turbinosum. nec tamen diu durans ut loeas in multis tecti eccl'iarum et domorū etiam plūbea ad magn' distantiam transportaret magna q; et multa fuit domorū eccl'iarum et monasteriorum ruyna. Eodē anno. mi. kl'. februarij decretales edidit q' incipit. Benedicto deo in omnibus suis deuotiam questionis agitate de ussione facali scōrum anī diem iudicij determinās q' auē sce' nichil īmit expurgabile p' statum ut decedunt faciem dei usdet. Mandans sub pena anathematis et incursionis hereseos ne quis ōl huius determinacōm dogmatizaret aut crederet. Circa idem tps dns alfonsus rex yspanie contra regem marochie concerto prelio t'umphauit et in signum victorie sde' rex uexillum sui dno' pape misit qd' usq; hodie in capella pape auinion conseruatur.

Clemens septimus de lemouicis electus fuit in papam anno dni mille'. ccc. xlij. in cathedra petri sedit annis vi.

Anno primo sui pontificatus in estate fuit tanta aquarum inundacio fē p totum mundū nō a pluuijs orta sed undiq; scaturire etiam in montibus asperrime uidebat' ad eo q' loca inconsueta occuparet et in eius' diuisionem

nauigio iret' et pmuros multarū ciuitatum et presertim ciuitatem colonien' ananibus scanderet'. pōtes et turres plurime ruerent ab aq's suffosse. Eodem anno de mense ianuarij pfatus pp' pūtibus ambitiosis romanorum in anno. l. futuro omnibus usitatibus urbem concessit indulgentiam plenariam et annum ulum instituit jubileum ip'petuum quem olim bonifacius octauus statuerat de centesimo in centesimum. iste de q'nq'agesimo q'nquagesimum.

Dictus sūmo pontifex anno secundo sui pontificatus ydus aprilis processū contra ludouicum ducem bauarie īnouans ip'm pena reprobauit. Monuitq; electores ut ad electionem procederent alio q' sedes aplica prouideret. Eodem anno de mense junij eduardo regi anglie contra philippum regem francie mare transituro ecclusam portum flandrie ouante exercitu francorum q'fugitiuis tanta strages facta q' aqua maris pleris q' diebus tincta sanguine uidere'.

Dicti pontificis tpre et āno vi. viij. inter philippum francie et eduardum anglie reges propecressi conflictus ibidem rege bohemie comes flandrie et q' plures terrarum dn' pp' regem francie aduenientes occisi sunt uictoria cedente anglicis. Subsequenti anno ec purificatōm beate uirginis cepit mortalitas animōn duraus ibi fere p annū et deinde p ptes alias serpendo p totam franciam ytaliam et almaniam grassabatur tanta uehemens ut uix uiuj inde sufficerent mortuos pre multitudine sepelire et multe ville et loca multo tpre deserte manerent nascebat' hominibus ulcera subasellis et in jugulne et hijs natis post tantū diem supuiuē nō poterant. aliq' etiam propio sanguine suffocabant'. Hanc pestilentiam aliqui asserebant ex quōctione q'rūdam planetarum ortum habuisset in signo agarij Cuius effectu uiginti annis erat duraturus et ex aere corrupto ita q' homines se mutuo

Statut' in jubileo quinquagenario.

instruebat

nō q̄ judei p totā alemanīā ꝙburūt

pr terremotū cad ecclia sc̄i pauli

Nota de cāde la

inficiebant sicut ad hoc erant dis
positi secundum complexiones ¶ An
no sequenti iudei p totam almāniam fue
runt combusti quib⁹ impingebatur
q̄ fontes et puteos intoxicassent et
aliq̄ torti id confessi fuerant esse uerū
¶ Subsequenti anno et vij̄ septembꝭ
terremotus fuit rome et in multis ci
uitatib⁹ ytalie. Tunc q̄z ecc̄a sc̄i pauli
rome ac plā alia edificia cecidērunt
¶ Hoc tempore dalphinatꝰ vienen̄
uenit ad manus karoli p̄genti iohā
nis regis francie ex ultimi dalphini
renunciacione q̄ ex milite factus
fuit patriarcha alexandrinus ¶ An
no dn̄i. h. visum fuit in prouincia
portentum ingens in celo quod aphis
vōt⁹ candela rotunda q̄ anno ī ala
mānia surrexit quedam secta pes
tifera genciū q̄ se penitentes cru
ciferos seu flagellatores appellabāt
confluebant hinc inde ex diuersis doc
tis cum indoctis nobilibꝰ cum ignō
bilib⁹ sine delectu psonarum congre
gatis et pegre cunctis sub uexillo cru
cifixi xxxiij⁹ diebus cum dimidio
pactis nunq̄ in uno loco p̄ter q̄
dieb⁹ dictas bina nocte q̄escentes
faciebant autem primam mane et
sero nudantes corpora solis femo
rib⁹ retentis se flagellabant fla
gellis nodosis acubꝰ insutis cum
tribꝰ cordis ictꝰ dentibꝰ ¶ Hec
secta cepit in superiori alamania et
ad inferiorem descendit. demūq̄z
ad ptes gallicanas et si prohibiti
fuissent adhuc minabantur violē
tiam se facturos. finaliꝫ uō n̄ q̄ do
minꝰ papa sub pena anathematis
id prohibuit mala plurima p eos
attemptata fuissent ¶ Et quia
ut primū ē deus primꝰ pontifex
electores Impatoris moueat ut
ad electionem procederent. io. colo
nien̄ treuerien̄ et maguntin̄ archi
epi dux etiam saxonie et iohānes
boemie rex in ulla rense treueren
sis dioc⁹ dim̄ karolum dicti regis
boemie p̄mogenitum in regem (a
lamanie elegerunt q̄ postea ī opido
bunnen colonien̄ dioc⁹ aquen̄ festi
catharine corona ferrea cetitit co
ronatꝰ eo q̄ urbs aquen̄ ubi hoc fi
ri est consuetum et fralis fordia ubi
electio celebrari consuevit Lauacro
tunc uquenti adhēbat ¶ Hic Impā

anno. lv. descendens in ytaliam coro
nam Imperialem sustepit et uxor eius
cum eo in basilica sc̄i pet̄ rome in die
sc̄o pasche. Statimq̄ roma exigens
ulcarum fecit marchionem montis
ferrati in ytalia et vicarium augustem
in ciuitate pisana. Verum q̄ popl⁹
romanus p̄ pus anno. s. vlti. no
bilium urbis regimen tirannico cō
culcato quēdam micholaum laurē
cij notarium urbis in tribunum
elegerat qui populi freti auxilio mul
tos nobilium occidit sequ lauari
faciens in concha. qui olim ostātu
q̄ Impator mundatꝰ ē alepra ipē die
sc̄o penthecostes miles factus talez
titulum usurpauit. candidatꝰ spūs
sancti miles mitigatꝰ seuerꝰ et clemēs
liberator urbis zelator ytalie amā
tor orbis et tribunꝰ augustꝰ. Iste
gubernando urbem pacem multā
in ea in vicinijs eius fecit dom̄ ka
rolum electum et electores coram
se citari mandauit. Doctores de iuē
siuo et alia multa egit. q̄ dignitati
et iuri Impij derogabant ¶ Cadē
habitum ignotum induens cuiaz
dn̄i karoli in bohemia adhuc stru
caturum sz ipm̄ agnitum sibiq̄z
pnūciatum. Idem Impator pape mi
sit q̄ ipm̄ anulloꝫ in carcere aliq̄n
diu incluserit sz aperto q̄ aduersus
ecclesiam michil attemptasset rela
xatꝰ dimittit⁹ et roma rediens a
postolo tumultuante primit⁹ ¶ Cui
impator fuit ut̄r pitus krānum et
multarū linguarum astutꝰ sagax
qui regnum bemie optime reformā
uit in ytalia cum maximo te
mens potentatu ope et fauorum
urbam q̄nti terribil⁹ p̄mo appa
ruit sz ato cum magna pcauma sz
maiori infamia reuersꝰ est ad pa
triam ad lares. ppos obiitq̄z senex
cum regnasset annis

Innocencius

Sextus natione lemouicen
in cathedra petri sedit annis decē
uel circa. ¶ Anno sui pontificatus
secundo vbi. septembr⁹ hora tercia
rum fuit eclipsis sol⁹ durans quasi
duabꝰ horis. quo anno yemps a
deo fuit aspera ut fluuij q̄ septem
septemanis congelati steterē et qua
drige magne omnisse p glaaes tū

Capit rex franc̃ae ais liu suo p rege ãglie

Nota mag̃ terremo

Redmit rex franc̃ae p tb̃ mylionibus auri

siere Dicti pontifias tempore et ãno
quinquagessimo quinto iacobi rex
aragonie breuissime statuit et deter
mis ad modum uent ad curiam ca
componendi cum ecc.a sup regno sardi
nie quod ab ecc.a tenebat. circa hec
tp̃ora ad petic̃om regis vrsie missus
fuit epi pactin de ordine carine lita
rum ad baptizandum ip̃m et pplm
sz illuc uenies uacuus reuertat.v
eo q̃ sincere non petebat idem rex
ut alienarent.v ab obsequio regis vn
garie ip̃m inuadentes Anno.lvj.
aduardi p̃gentis regis anglie uasta
unt ducatum aurelian̄ duce lancas
trie britanniam deuastante. Quo ãno
et die lune xbiij. septembris eduar
do ant̃ dicto et iohãne rege franc̃ae
ppe pictauiam cum suis exercitib
congregatis ip̃o rege cum esset fo
cor pacis federis ad que p̃ceps se
obtulit et q̃ dñi cardinales tracta
bant admittere renuente conflictu
erstitit et uictoria cedente dicto edu
ardo rex iohannes cum uxore filio
suo philippo capto est om̃ib⁹ aliis
aut fugie.ntib⁹ aut occisis. et sic nota q̃
non in multitudine exercitu sz de ce
lis ē uictoria Eodem anno in su
piori alamãnia fuit terremotus i die
sc̃e luce et pluribus diebus. ita uehemẽs
adeo q̃ ciuitas basilien̄ tota perijt
in ruyna et arta cum castris. lxxvij.
ceciderunt. Homines illis diebus
uagi in campis curr̃ebant nõ audẽ
tes in ciu.tib⁹ et locis ubi ed̃s erant
lapide p̃manẽ Eodem tp̃ore de
mense maij circa spiram argentinã
et treuerim fuit grauissimus terre
motus multisq; in locis terra apta
aquam albam et fetentem eiomẽs
castra et loca forcia casuq; dedit et ru
yne Circa hec tempora in die sc̃i
bartholomei fuit terremotus i regno
portugalie fortalicia subruens atq;
castra. Anno dñi M°. ccc. lvij. or
ta fuit guerra inter reges castelle et
portugalie et ciuitas tirgonen̄ cap
ta fuit p regem castelle. Anno uero
lx. duv mediolanen̄ obsedit lwo
nam q̃ restituta fuit eodem anno
ecclie romane. Quo tempore fuit
minati fuerunt processus aplica
c̃ barnabonem inuasorem terrarũ
ecclie. Quo tp̃ore iohãnes rex fr̃ãcie
pro tribus mylionibus florenorum
ulterius est et a populo regni sui
recep̃tus de mense januarij Eo
dem anno de mense februarij magnus ignis quasi aer totus ardere
uisus est in alamãnia. quo anno
et in state sequenti mortalitas recep̃t
in auinione ubi obierunt octo car
dinales et populo innumerabilis
et caristia magna fuit q̃ sarcinata
frumenti. vnj. flor. uendebat.v

Urbanus Quinto electus

fuit in sũmum pontificem
ip̃o existente abbate sc̃e uictoris ma
silien Anno pontifias tempore
anno primo rex anglie q̃ totam
aq̃tanniam recuperauit a manibus
regis franc̃ae uidelicet iohãnis su
p̃dicti. Circa hec tempora comes
fuxi cepit comitem armoniac cũ
pluribus aliis nobilibus multisq; ẽ
interfectis. Et ne impunita rema
neret terrarum ecclie inuasio et
occupacio facta p bernalwnem ãno
predicto et die xbris. nouembris. z
dictus sũmo pontifex citari fecit
eundem coram se et p̃nam diem
marcij seq̃ntem pro audiendo et de
clarando ip̃m hereticum q̃ anno lxm.
et marcij die tercia in consistorio
pri. dcis bernabonq mediolanen̄
fuit redargut.v hereticq et in crastinũ
fuit eclipsis solis hora nona quasi
duabus horis Quo anno et xbris
q°. dicti mẽsis dictus petrus rex
aprilis intrauit curiam q̃ die vene
ris sancta cruce signato ē p sumũ
pontificem una cum filio regis mi
francorum Dicteq; sũme pontifex predicauit. xmj. aprilis cruce
contra turcos passagium ordinãs
generale auq capitaneum constituit io
hãnem regem franc̃ae tunc p̃sentẽ
q̃ infra biennium suscepit passa
gium fuit̃ sz morte p̃uentus quod p
miserat nõ impleuit Hic sũmus
pontifex post. vnj. annos uel secundũ
alios ferè nouem sue assumpcionis
ad papatum uiam universe carnis
ingressus est. Cui successit

Gregorius

undecimus uocatus dñs
petrus de bellforte lemouicen̄ dioc̃
diaconus cardinalis. qui sedit a
mense octo uel circa electus duc̃ anno

anno dñi m. oſ. ccc. lxx. et xvbiſ. decembris. q̃ obiit rome. M°. ccc. lxx viij. et mensis maij xvbij. Et qa rethe petri pisces bonos ambit pit et malos quod fuit figuratum i archa noe ubi animalia munda et i mu da fuere repti mali pisces tu atro citer rethe petri cotinuerunt Post pdicti pontifices obitum q̃ vnus lus trorum spaco et amplius remansit aut resarari nõ ualuit ut aut de ta inueterata sustinatis uera habeat narracio sedet aũ describere q̃ ab huc mundi caligine sustracto dicto ſ gorio reuerẽdissimi dñi cardinales omes tunc rome degentes metu ut asseuerauerunt cadente mgstantes urum romanorum petentiu electi romanum uel ytaliam ad qñmẽ dum eorum mordiã. motum finxe re se elegisse dñm bartholomeu ba rẽsis archiepm. tunc roãne eccliе uice cancelarium facta fuit ſre electo ficta eorum relatu anno. oſ. ccc. lxx vnj. et die Caplis Ipe aũt urba nus sextus in sua fuit obediencia no minatus alia tela ute succisa fuit anno. oſ. ccc. lxxvij. die Octobꝭ pontificatu sui anno vij. Cum aũt ure cautum sit rõq; dicet quodq; impressione ne metu cadente ꝯstã tem urum fuit uiribꝰ nõ subsistit prefati cardinales reputantes ecc. ꝫ urusalem uacare in ciuitate fundo rum dñi roberti de gebẽnſ ba silice xp̃i. aplorum pbiterum car dinalem elegerunt et clementem vij. uocauerunt electo anno predco ſ. anno. oſ. ccc. lxxbiij. q̃ sedit in cathe dra petri annis xbj. obiit aũt vbj. septembris anno. oſ. nj. nonage simo. mo. quanta aũt ex istis duo bus de petri pontificio gcedẽtꝫ in die surrexerit ecca dupsio q̃ tus tuly exortus inde clerum q̃ asserit plebemq; inuoluerit xp̃iana cã ca ptim habeamq; manualia pro sequi pretereo cum proluritas pnti obuiet propposito. uerum tamen li brido tante in ualuit dñandi q̃ illo tpe nullo fuit trames repty p quez salma q̃rz euelli postq̃ tamen pre asa fuit tela ute dicti clementis car dinales auxione erutes intẽ qs erat domin. petrꝰ de luna draco nis cardinalis. postmoduz assupty

ad papatum rethe glacientes petri quod ruptum fuerat resarare post conclaue ingressum prinlegꝭ ad e lectionem procederetur se iuramento astrinxerunt q̃ si eorum uspiã i ppz pficẽtur oparet p omes uias racio nabiles et acomodus usq; ad cessio nem papatus inclusiue unitatis ui culum in dei ecc. Qz et de nuo dicty de luna suam post assumpcom fide interpriti obseruare spōpondit dñi cle. et Lx. sic pro sumis apud nos ha bitis pontiꝭ alia ps seqntes habuit sumos pontifices

Et primo dictum ar chiepm lu rem de q̃ iam sermo habitus est et sub quo sasura ecca ortum habuit et fomẽtu Cum successit quidam pbiter cardina lis dictus dñs petrꝰ de thomacellis q̃ electus fuit rome apud scm petrum anno dñi. oſ. ccc. lxxxix. die secũda nouembris pclusit autem tributii nature anno. oſ. ccca. nonꝰ die pma octobris pontificatu sui anno xb. Ve catusq; fuit bonifacius nonꝰ Re latu digno susteptꝰ q̃ cum huiusmodi neret sum presulis electio et cardia les pro nitrocundo conclaue i unu ẽrent collecti unꝰ cortesanꝰ sub hitu cuiusdam uiatoris ad ipos uenies dixit prosticastente huc usq; aydaz obuiabꝰ ipe florẽciam cui ualedicto ipe subuinxit bonifacium papam ab hac noueris luce migrasse cui tuos matura gressus et caue ne p trimittas dicere electoribꝰ quos pro electione adunatos reperies q̃ sine me procedunt nec meum prestolent adientum eorum em nõ intẽro elec tionꝫ q̃ audiẽs cardinales seniorꝭ dixit. Q̃ sunt hꝫ sermones quos nb annunciaſ. Nulla ptines ad clerom absens e. Q̃s igitur tibi talia cor sꝯ est et cortesianus acconcomitatuꝰ illum dñm quo nomine uocaret indagans et respondentes q̃ erat spũs scõ q̃ neq̃q̃ me interent electõm ut m dixit Ipo sic uisa functo electo fuit dñs cosmatꝰ de apulio neapolitanꝰ et fuit electꝰ rome apud scm petrum anno dñi. oꝰ. cccc. ij. in uigilia scẽ luce fuitq; uocatus innocẽcaꝰ. viusꝰ hꝫ gr. ausus ab hoc seculo anno. M. ccc. v. et die ser nouẽbris pxiꝰ sui ãno secundo. quem sumũ pontificem

Vrbanus

Clemens

Bonifacius

Innocens

cum romam nō uēr̄nt nec formida
rent oppm̄ere cuius nepos egre ferens
nec ultra sin auūculi molestias p trā
nos illatas tollerare uallens apud
sem̄ spm̄ de urbe ym· ciues urbem re
gentes et fidu aā ladislai regis ecc.e
infestos secū pauſſit ſumq; ſic amī
culum adictis molestijs expediūt
Cui ſucceſſit angelo corario preſbiter
cardinalis oriundi de uencas elec
rome apud sem̄ petrum anno dn̄i
M.o cccc. v. et in die sc̄i andree. ſuitq;
uocata gregorio xij. Et q; huic
tpr̄e cardinales ſue obediencie ſolli
cati de unica dn̄i ſabaoth ceperunt
procurare unionem ut ſtatim meta
ſtſmatis petri de luna geſta et opa
poſt aſſumpc̄om ad papatum op̄o
eſt inſerere.

Gregorius

Pro quo ſacnd

Benedictus de luna

q̄ dictus de luna vebm· ſeptēbris
anno dn̄i· o· ccc· xcm· fuit i aū
mone electus in ſūmum preſulem
uocatusq; benedictus xm· Qui
primusq; guſtaſſet pontificij dulcedi
nem tpr̄e clementis predeceſſoris ſui
ardenter proſecuto ē ecc.e reintegra
tiōm· Cuius occōne ꝑamiſſimū prīca
pem dn̄m karolum regem francoz
parisiq; psonal̄ uiſitauit ſuadens
eidem q̄ pro ſe animo ſtſmate ſācto
ua erat ut ulq; tolleret de ip
patu cessio. Verū q̄ appetitus gliscē
cium celſitudinem crebro aſcendere
et nullatenus deſcendere optat
Sic dicti de luna celſitudo papatus
imūnit animi et effm̄ q̄ ſurdi aure
trāſibat quocienſcūq; ſermones ei
fiebant de cessione Qui egre ferēs
domus illa illuſtriſſima et rpia
niſſima francorum. Cui ſup omīb uo
luntati fuit ſemp euellere ſtſmata
et ſubuenire plangis ecc.e infra ānū
aſſumpc̄oms ipīus de luna ad papa
tum dēū dns karolus francorum
rex et illuſtres p̄ncipes bituricen
burgundie patruos et aurelianen
frēm duces deſtināuit offerentes pro
pte regis et ſua ac tocius regni cōſi
lia auxilia et fauores pro ſcſmatis
extirpacione. Et aīm poſt ſermones
nō modicos habitos cum dicto de
luna ab eo michil aut ſpecifice ha
berent nī viam q̄promiſſi quā iuſte
appellabat prefati duces pro pte
regis et ſua direxunt q̄ceſſiones
uſa ipi dn̄i bn̄i· et ſui aduerſarij
erat illa ꝑ quam ſtſma facilius
elidi poterat attentis diuturnj.te
pōris et magna utiliq; pris adhe
rencia ac difficultatibus tam facti
q̄ iuris in cauſa ſtſmatis occur
rentibus postulantes ut eam uellz
acceptare offerre et proseq̄ preſer
tim q; cum eſſet legatus in fran tpr̄e
ſui p̄decessoris uiam ſanctorem
antea tumauerat pro unione habēda
et legem pacienter ſubire debebat
q̄ tuleret ipē. Videnſq; predicto
rer dicti de luna ſup uacuas dila
ciones et q̄ etiam ſi nulla fuiſſz
ad cedendum aſtricto promiſſioc
ecclie attenta uictura teneba tur
ut ecc.a q̄ unica ꝟeriq; iam diu de
ſtituta fuerat paſtorum ſolacio ym
diſpenſaretur uiro q̄ nō ex ſa̅gui
nibꝫ neq; ex uolūtate tantis natꝰ
foret. ſtatuit ſe neutralem habito
ſup hoc ſuorum regni p̄latorum
p̄ncipum et uniuerſitatum q̄ſilio
ubi de papatu ostendentes infra
ſemeſtre tum tam obmiſiſſent dn̄i
reintegrare inofitulem. Dicto
lapſo tempore plenarie edocti q̄
quisq; ostendi cium pſiſtere i dig
nata uolebat cathedra et honore
q̄ipito preconizari faceret et obſer
uare dictam neutralitatem que
facta extitit anno dn̄i· o· cccc· vm·

Conſecuti poſt certum tp̄oris
decursum reges· ſ· romanoꝝ caſtel
le et anglie regis francorū ſcptes
uestigia dictum benedictū q̄ cederz
papatuj ac cedente rēq̄ſuerunt q̄b
in pū· reſpondit oſistono ſe acce
dere mortali ſi uiam amplecterē
ceſſionis aquo aut fonte hec pro
dierit aſſercio ni ſolum ex libidie
dnādi q̄ teſte augo· opinones
ſunt legi et fidei contrarias dete
nant legentes. Vt aut horrēda
ruptura ecc.e ꝑamplius inueterare
dēū benedictū preſentiens dictos
p̄nāpes uelle ſibi facē dicto gregō
rio ſuos dam ante miſit nūcios
q̄quidem gregorio ambaxiatorib
dictorū p̄nāpū pariformiter ut
benedicto reſpondērat et reſpnd
ſicq; oſtito de utriusq; ostendenda
um pueſa uoluntate amb dioz

cardinalium collegia siue saltē ma
ior ps in ciuitate pisana conaliuz
generale utulqz obediencie quoca
uerunt inciandum die ānuncia
tionis uirginis gloriose anno preli
bato ubi cum ingenti prelatorum
copia et ambaxiatorum regum pn
cipum et uniuersitatum immorati
sunt usqz in xxbr· mensis iunij q̄die
electis primitus p sm̄am dictis o
dentibus de papatu iuris ordine
in oīb⁹ seruato elegerunt i sūmū
presulem dīm petrum de candia ba
silice xp· ap̄lorum presbiterum car
dinalium quē alexandrum quīt⁹
uocauerunt siqz stilisati additum
fuit nouum stilisma et ruptuze rupta
q̄sqz enim horum trium protēsaz
habuit obediencaam obijt bononie
hic alexander pontificato suo anno
i et die. mensis junij. Cpo
quo obitum clericis fuit dīs balthi
sar de cora diaconus cardinalis in
titulato iohānes xxiij· et fuit elec
tus anno dñi· o°· cccc· ix· et die me
sis junij. Quo pontifice tpōze
eo tunc existente in urbe rex laudis
lao urbem inuasit eamqz cepit et
dem dīm iohānem cum tota sua
curia ignominiose fugauit. Cui n
romanorum robur nec purgatoz
manus nec fortitudo castri sci āgeli
dicto sūmo pontifici profuit quin
bona sua et ne dum ipē uerum et
alij cortesam amiserunt reposuerat
nō nulli eorū bona in dicto castro ca
ibi putantes esse secura sz p dictuz
regem eccīe hostem obsesso in tere
to castellano uctu cuiusdam bōnar
de quidam eius germanus sz spurius
illectus muneribus et spensionib⁹
p dictum regem ei factis castrum
vnacū oīm suppellectili ei liberauit
Tandem direpta rōa in plerisqz
ptibus et sigillanter uno beati pet
cuius memoria adhuc stat et spolia
ta cum magna mulierum elegantis
forme captiuitatis recessit. omisqz
curialium opes ac sanctorum relq
as omni studio acquisitas accepit
q' anno sequenti infelix decessit. Dic
tusqz sūmus pontifex cum curia flo
rentiam fugit de hinc bononiam
rediit acuius urbis pallacio anno
dni· o°· cccc· xxxj· p̄ma octobris
post prandium me tunc ibi exīte
cessit uersus constanciam profectus
pro celebrando concilium generale
ubi· xxbiij· dicti mēsis appulit. Q¹
q̄dem sūmus pontifex in die oīm sc̄o
rum intra missarum solepnia demo
ui ghiāle conalium celebrandum et
an° lxl· nouēbris inciandū induxit
ubi p̄latorum et p̄ncipum v'amplatis
multitudo annis tribus cum medio
maxima resplenduit. Q^re die aduen
iente inter ceteras exortaciones ex
hortato ē oīs hōtes precaam sacraz
rārum ut solerter aduisarent si qua
uiderentur eis fructuosa pro incremē
to et tuicione fidei orthodoxe et
maxime intenderent recta nō nullos
errores q̄ in anglia et alij pullulaue
rant. Ortumqz ac fomentis ha
buisse dicebantur aquodam iohīne
wicleff· anglico cuius errores insub
sequēter stilentur.

Consequēter

Dictus sumus pontifex in
sancte consulto a constancia xv· mēs
marcij clam sub ymagine cuiusdā
ruricole anfugit licet p dicti mē
sis ultro papatus cessionem obtuliss
set et ne occasione dicte fuge synodus
ostāt rupturam pateretur. Diffinitii
fuit xxb· dei mensis q pp dicti sūmi
pontificis absencaam seu aliorum q
rūcaiqz prelatorum synodus nō esset
dissoluta sz in sua pristinat integritate
et auctoritate ymō stilus liquet cum
dissolutum non fuerit dem concili
um et felicem exitum habuit q adeo
et nō ab hominb⁹ fuit sic actuū. v°.
legit°. Cum aut dicto sūmo pontifex
licet sepius redire interpellato filerit
ad ostancaem synodum qz remeare
uoluit, fuit anno· o°· cccc· xv· et viij
maij ab oīm spūali et temporali ad
mīstracione suspensus. Et eueni
gio xxix· eiusdem mensis apud pisis
uelud symoniacus notorius bonorum
ac furium. ne dum romane uecius
aliaz ecclīaz dilapidator prius et
vnionis sponse xpi ac stilisatis i
ueteri fotor fuit smiliter electo. Cū
autem hec agerentur et fierent petrus
de luna et angelus corario i eorum
obediencaib⁹ petri pontificium q'sqz se
hrē astr uebat. Restat igit° p̄ssē
qualis horum duorum successo fuer
et finis. pro quo sciendum q̄ dictus

Nota de iohīne apud pisis uelud symoniacū

angelus ut ecc̃e calamꝫ- sub uenmret
suam misit ambaxiatam ad dictꝫ
concilium fretam ptestate credendi
papatui qua tandem karolꝫ de mala
testis eiꝰ procurator fecat. ipeꝫ ãgelꝫ
p dictam synodum fuit irreuocabiliꝫ
pronũciatꝫ legatus alatere i prouꝫ
cijs marchie achonitane et presidatꝰ
farsen. Quia uõ non dum ffijs
et pestilens sussura ecc̃e. prorsꝫ erat
extraducata catata extitit petrus de lu
na et cum ueritus nõ fuerit irritꝫ
facẽ qꝫ ij die sue assumpcionis ad pa
patum cum juramento promiserat
uuris ordine in omnibus seruato by-
kl̃. augusti. anno dom̃j. cccc.
xvij. smsalutez ueluti hereticꝫ sasina
tuas et a fide deuius uemens expsse
contra illum articlm unam scam ecc̃am
fuit a papatu electo omniqꝫ honore ꝫ
du ac dignitate orbatꝫ ipe tamẽ qz
iam in abissum oũm malorũ uene
rat usqꝫ ad aĩe et corporis diuisionẽ
se gessit prouerbio petri successore. nec
e ꝫ tractãda eius diuitiaes ꝫ tanta et
abstinata fuit qsuis i agone ut fert
mortis extis iuuit anti cardinalitꝫ
qꝫ eiꝫ fiñe tradito ecclĩastice sepultr̃e
ad electiõm properarent sũm pontꝫ
fias quod ueluti ppe salutis i memo
res plr̃e non horruerunt et quẽdã
egidium sanaj munionis in ydolũ
ereuerunt. quem clementem. vm. uo
cauerunt. Hic am finis mic degit
et moratur pam saule ai suis articlr̃
diab⁹ exceptꝫ illo hereticꝫ fort̃e. jo.
tarrerij qui sub dñjo et alis augdã
magnj pncipis fouetur et nutritur
in quodam castro uocato gelenica
apud quem residet ptãs tota prou
dendum ecc̃e. ut ipe asserit de sumo
presule pro eo qz amit dictꝫ demens hy
moniacam sũmum ambuit et ob
tinuit pontificatum iamqꝫ dictꝫ carre
rij anti cardinalis si uolentem accep
tare electiõm papatus reperiisset de
ipã se expediuisset. Vt aut dicta hyno
ginem dudum a pridie pollutisqꝫ co
tentaneum de ea manibꝫ attractata
et ad instar t̃pol atrociter dispartita
sub uno resarciretur capite et sponso
die uouis anno pdicto q fuit dies
sancti martinj intitulata xi. nouẽbr̃
reuerendissimj dñj cardinalis ai/a
lijs nuõ triginta interuenente/a

sensu dnõrum cardinalium p galli
um electorum elegerunt i summum
presulem reuerendissimum prem o
donem de colupna diaconũ cardina
lem t̃t. sci gregorij adrielli aureuz
quem uocauerunt.

Artnum qui nunc tum
actu uniuersali preest ecc̃e.
et prefuit annis duodecim. Quj
quidem summꝫ pontifex. bnj. tl̃. mar
cij mortem iam post assumpcionem
ut unpra doctrina ipiꝫ wicleffistar
suorumqꝫ sequacium demolliret
ac demum aut credentesqꝫ capi et
in carcerari p̃ prelatos et inquisitores
iussit. Sit tamẽ nõ dubium nois
exigentibꝫ de meritis eiꝰ sequaces
crebro inualescunt qꝫ totum fere re
gnum bemie aduersum est a fide
et in templis ubi altissimj nomen
laudabat⁹. Nunc hereses nocte pa
proclamant⁹. nec e ꝫ quis aduersꝰ se
opponat. alia hꝰ presulis gesta uir
tuosa. ideo silco qz nõ e assuetus dignis
hystoriographorum uigilijs gesta
describe nec abre qz nõ pot uigens
tute et sine trepidacione laudari q
et memjnit de pterito se hec qꝫ dole
at de futuro uidelicet ei supesse qꝫ
timeat utilius est enim hoi magis
meritorie laudem dare qꝫ uite qio nec
laudantis adulacio nocet nec laudi
temptat elacio. Laudare qppe
delemus post prailium predicare se
curum iam et salo uetat ait mor
tem hominem laudare predicti ꝫ
sũm pontificatus aug regimen et
uitam longeuã ac felicem deꝫ fi
nat et iocundam gesta nunc tego
silencio et proplauda suo tempore
reseruo. Quia in precedentibꝫ
dictum e ꝫ errores cuckliff infe
rentes pmitto stiendum e qꝫ ostan
dens conalium attendens qꝫ dap
nate memorie dictꝫ cuckliff. de
anglia iohannes hus de bohemia
et hieronimus de pragia eo qz plati
et aliqꝫ judiciarie ptãtis regimina
exercentes ueluti canes mutti lar
re nõ ualentes et fortasse nescie
tes eos canonice coherere nõ ci
rauerant pp qđ prefati hereticꝫ
ouile xpi p diuersa mũdi climata

et

l. pnat⁹ tenetꝫ de luna.

2 ioannes bñdictꝫ de luna

3 eligit⁹ ydolꝫ dem⁹ vnj⁹ pl̃ bñdictꝫ

vnglꝫ erario qpa patuꝫ essit promi cat⁹ legatꝫ ipeꝫ et irrenocabilis

cõdepnat° ioh̃es enclisff. :—

nõ errois enclisff

et maxime natalia ꝑpa miscerant dialogum et trialogum cum nõnullis aliis uoluminibꝫ ꝓ illum enclisff editus anno dñi. a°. ccc. xv. ꝯdepnauit decernendo ipm̃ enclisff. fuisse notorie hereticum pinacem ac i hereseꝫ decessisse aquibꝫ odiabꝫ seq̃tes articuli fuerunt abstracti ad ꝯdempnati. ¶ Dicimus sb̃a pans materialis et simꝫ sb̃a vim materialis manet in sacramento altaris. ¶ Item accid̃ia pans manent sub subiecto in eod̃ sacramento ¶ Item xp̃i non est in eodem sacramento ydemptice et realr in ꝑpa prica corporali. ¶ Si epc̃us uel p̃sbiter ẽ in pcõ mortali nõ ordinat nõ conflat non consecrat nec baptizat ¶ Non ẽ fundamẽtum in euãgelio q̃ xp̃s missam ordinauerit. ¶ Delet obedire diabolo ¶ Si homo delite fuerit contritus omis ofessio exterior ẽ supflua et inutilis ¶ Si papa sit p̃sciti et malꝯ et ꝓsequens membrum diabli nõ hñt ptãtem sup fideles ab aliquo e' datam nisi forte acquirat ¶ Post urbanum sex̃ non ẽ aliquis recipiendꝰ in papam ꝫ uquendum est more grecorum sub legibꝫ ꝑpis ¶ Contra sc̃pturam sacram est q̃ uri ecclĩastici habeant possessiones ¶ Nullꝰ p̃llatꝰ delet aliquem excomunicare ni' p̃us statim cum excomunicatum adeo et quꝫ sic excomunicat fit hereticꝰ ex hoc uel excomunicatꝰ ¶ Prelatꝰ excomunicans dicam q' appellauit ad regem et ad consilium regni eo ipõ ẽ traditor regis et regni ¶ Illi q̃ dimittit̃ p̃dicare siue audire uerbum dei pp excomunicatiõm hominum sunt excõicati et in die iudicij traditores xp̃i habebuntur ¶ Licet alicui diacono uel p̃sbitero predicare uerbum dei absq̃ auct̃e sedis aplice uel epi catholici. Nullꝰ ẽ dñꝰ ciuilis. nullꝰ ẽ p̃llatꝰ nullꝰ ẽ epc̃us dum ẽ in pcõ mortali. ¶ Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona tpalia ab eccl'a possessionatis habitualiter delinq̃entibus. i. ex habitu nõ solo actu delinq̃tibꝫ ¶ Populares possunt ad sui arbitrium dños delinq̃tes corrigẽ ¶ Decime sunt pure elemosiẽ et parrochiam possunt pp pcã suorum p̃llatorum ad libitum suum eas auferre ¶ Epales orõnes applicate unipsone ꝓ p̃llatos uel religiosos nõ plꝰ prosunt q̃ generales ceteris paribꝰ. ¶ Conferens clam fratri est excomunicatus ipso facto. ¶ Si aliquis ingreditur religionem priuatam siue possessionatorum siue mendicantium reddit' iẽpacor ab obseruantiam mandatorum dei ¶ Sancti instituentes religiones ꝑuatas sic instituendo peccauerunt ¶ Religiosi uquentes in religionibꝫ priuatis non sunt de religione xp̃iana ¶ Fres tenent' ꝓ labores manuum victum acquirere et non p mendicitatem ¶ Omes sunt symoniaci q̃ se obligant orare pro aliis mitt̃e ꝑpalibꝫ succurrentibꝫ orõ p̃sciti nulli uallet ¶ Omia de necessitate absoluta eueniunt. ¶ Iuuenum confirmacio clericorum ordinatio locorum consecracio reseruante pp̃e et epis pp̃ cupiditatem lucri temporalis et honoris ¶ Vniuersitates studia collegia, graduaciones et magisteria in eccl'a sunt uana ac uana gentilitate introducta et tm̃ prosunt ecc'e sicut dialꝯ ¶ Excõicatio papę uel cuiuscuiq̃ prelati nõ ẽ timenda q̃ ẽ censura anitr' ¶ Peccant fundantes claustra et ingredientes sunt uiri diabolici ¶ Dicere clerum ẽ contra rl'iam xp̃i ¶ Siluester papa et ꝯstantinꝰ imperator erruerunt ecclĩam dotando ¶ Omes de ordine mendicantium sunt heretici et dantes eis helemosinam sunt excõmunicati. ¶ Ingrediens religionem eo ipõ est inhabilis ad seruãdum ꝺ̃ii duplia precepta ¶ Consequenter: pueniendum ad celum msi apostataverit ab eadem. ¶ Papa cum oĩbꝰ cl'icis suis possessionem habentibꝫ sunt heretici eo q̃ possessiones habent et dm̃ sel'ares et laycos. In hoc eis consencientes etiam sunt heretici. ¶ Ecclia romana ẽ synagoga sathane nec papa ẽ immediatus et proximarius xp̃i et apl'orum ¶ Decretales et epl'e sunt apocriphe et seducunt a fide xp̃i et cl'ici sunt stulti quꝫ eas studentꝫ ¶ Imperator et dñi sel'ares seducti fuerunt a diabolo ut ecc'am doctarent de bonis temporalibꝫ ¶ Eleccio papę a cardinalibꝫ ꝑ diabolum ẽ introducta ¶ Non est de necessitate salutis credere romanam ecc'am esse supmam inter alias ecc'as si p romanã ecc'am intelligat' vniuersal'

ecc̃ autem concilium ꝯnerale ¶ Sa
tium ẽ credere indulgencam papẽ et
epc̃um aliquid uallere ¶ Jmmenta
illiata sint q̃ fiunt ad rolurandum
humanos ꝯtractus et ꝯmer·ca aug
lia ¶ dꝫ benedicty et bernardy dic
nati sunt ñ pmituerunt de hoc quod
habuerunt possessiones et mstituer
ac mtrauerunt religiones et sic a pipa
usq; ad mfimum religiosum omẽs
sunt heretici ¶ Omẽs religiones in
differenter introducte sunt a diabolo
¶ Sicut xp̃c ẽ simplus deꝫ et homo
sic hostia consecrata ẽ simul corpus
xp̃i ad mmimu in figura et ueius
panis in nã ¶ Sicut iohãnes figu
ralr fuit helias et non psonalr· sic
panis in altari figuralr est corpꝰ
xp̃i et ablq; ambiguitate hec ẽ figã
tiua locuco· Hoc est corpꝰ mmi sicut
ista ẽ helias iohãnes ¶ Fructꝰ istiꝰ
demẽcae qua fingit accidens sine
subiecto fore in altari ẽ blasphemare
deum et illudere eccl'iam p mendacia
accidentis ¶ Diffimentes puulos
fidelium sine bapc̃o decendentes non
fore saluandos sunt in hoc stolidi et
p̃sumptuosi ¶ Leuis et huys ofirma
co epc̃orum cum dictis precibꝫ tantũ
sple;ipmzatis ẽ exmocone diaboli
introducta ut populꝰ in fide ecclie
illudat ¶ Graue ẽ et infundabile
plurimi audire ofessionem ppli
cõi quo latim utuntur ¶ Jn hys
uerbis vos mundi estis ꝫ nõ omis
posiut diabolꝰ predicam qua prdes
cepit vanorum mtroduxit emm
ofessionem ex hoc puatam et in fu
dibilem et pꝰq̃ pcã ofessꝰ uero
fuerint legem statuit q̃ nõ pdat
malicia sic confessi ¶ Hec uerba acci
piam te in uxorem cugibliora sũt
in ꝯtractu matrimonali quã ista· E
go accipio te in uxorem et ꝯsentio
cum una pilla uerba de futuro et
post cum alia p dicta uerba de p̃nti
non delent frustrari uerba p̀ma p
uerba seamdaria de p̃nti ¶ Papa
q̃ se falsse nomynat seruꝰ seruorũ
dei sub nullo gradu ẽ in ope cuãge
lij ꝫ mundano et si sit in aliquo or
dine ẽ in ordine demonum deo plꝰ
cupabiliter seruiencia ¶ Papa non
dispensat cum simoniaco uel uoto
temerario ci xp̃c sit capitalis symo
niacus ¶ Oꝛ papa sit summꝰ pontifex
ẽ ridiam et vꝰ xp̃c nec in petro nec i
alio talem approbauit dignitatez·
¶ Oꝛ ex fide euãgelij ista papalis p
eminencia reperit ortum ẽ eq falsitz
sicut q̃ ex p̃mia ueritate error q̃libet
sit exortus ¶ Quodcam sunt proaira
tores et discipuli anti xp̃i papi· cardiã
les· patriarche· archiepi· epi· archi
diacon· officiales· decan· monachi·
bifurati· canonici· pseudo frẽs intro
ducti iam ultimo et questores· ¶ Pa
tet luce clarius q̃ q̃anqꝫ est humi
lior et seruicior ecc̃e et in amore xp̃i
fundacior ẽ in ecc̃lia militanti ma
ior et proximꝰ xp̃i vicarius reputãdꝰ
¶ Nec testium depositio nec Judi
as sisacio nec corporalis possessio
offert hominum sine gra dei uel
ius ad aliquid ¶ Nos non debemꝰ
prãre aut donare aliquid pcõri dei
cognoscimꝰ ipm̃ ee talem q̃ sic fo
uerem̃ proditorem dei uiui ¶ Sicut
p̃nceps uel dns cum eo in pcõ mor
tali non sortit nomen illius offici
i noiatiue et satis equoce· sic nec
papa epc̃ uel sacerdos dum lapsi fue
runt in mortali ¶ Omis habituꝰ
to in pcõ mortali caret q̃ũcuq; re
rum dominio et usu licito etiam lo
m oꝛis de genere ¶ Ex p̃na pꝰs
fidei ẽ ꝑse notum q̃ q̃q̃t homo i mor
li pcõ fecerit peccat mortaliter· ¶
Adueniam sc'lare dnm requirit
iustica et ratiuo dominantis· sic
q̃ nulla exis in mortli pcõ ẽ dnꝰ
alicui rei ex fide et opibꝰ quatuoꝛ
sectarum q̃ sunt clerus cesareꝰ luriꝰ
monachꝰ· Variꝰ canonicꝰ atq; frẽs
cuidenter dico q̃ nulla psona istaꝝ
ẽ membrum xp̃i n̄ in fine dierum
suorum deseruerit sectam suam sto
lide acceptatam ¶ Paulꝰ quidam
phariseꝰ pp meliorem sectam xp̃i de
ꝯ licencia sectam illam derelinq̃t
et hec ratio q̃re claustrales cuiuscuiq;
secte fuerint uel obligacione aut ꝑ
ramento stulto astricti debent libere
exire ista vincula et induere libre
sectam xp̃i ¶ Potestate qua fingi
papa et alie quatuoꝛ noue secte
sunt facte et ad seducendum subdi
tos introducte ut p̃latorum ¶ Ce
sareorum execiatio· atacco· ui cap
tiuacio et reddituum uendicio ¶
Quidam sacerdotes simplices su
pant p̃latos in huiusmodi potestate

bidet fidelib' qp magnis ptātis spuāl'
plo ē in filio imitanti xpm in morib'
qp in prelato q' p cardinales ē electus
¶ Substrahat populo decimas obla
ciones et alias piatas elemosinas
ab indignis antixpi discipulis ai hoc
facere scandum legem dei. nec ē timē
di sed gaudenter acceptandi maledi
co uel censura qp inferunt discipuli
antix ¶ Papa epi religiosi et clerici
titulo ppetuc possessioms dotati de
bent renunciare in manibz bracchij
sc'laris qp si nō fecerint debent p se
culares dominos cogi. ¶ Non est
maior hereticus uel antixpi qp ille q'
docet quod liatum ē dare possessiōs
sacerdotibz et leuitis legis dñe et do
tari possessionibz temporalibz ¶ Nō
solum prit dñi temporales auferre
bona fortune ab eccia habitualiter
delinqnte nec solum hoc eis licet sed
nō debent hoc facē sub pena damp
tionis eterne ¶ Si sacre pagine et
rōi debrama credere putet qp discipu
li xpi ptātem erigendi temporalia p
censuras eccl'iasticas et temptantes
sunt filij belial ¶ Deg michil potest
amchilare nec mundum maiorare
uel minorare sz aias usqz ad certum
numerum et nō ultra creare. Q'libz
creatura ē deg ubiqz omē ens ē cum
omē ens sit deg

finiunt errores he
retici et maledicti
Wcliff

Post dictum:

Wcliff insurrexit vna a'
mul preala q' ausa fuit exterminare
vineam dñi sabaoth dicta iohānes
hus qp dicta synodo bracchio sc'lari
remisit et fuit ustm tradita anno p
dicto. et vj. mensis julij. cū alig' erro
res hic inseruntur sz nō oms ¶ Pri
mo paulo nūqz fuit membrum dya.
licet fecerit quosdam actq actibus
eccie malignantiuz osimiles ¶ Vm
ca ē sta vniuersalis ecc'a. q' est prede
stinatorum et infra sequitur vniu
salis sta eccia. tm ē vna sic tm ē vna
numero omm destinatorum ¶ Deinq
nō fiunt nec ē caput eccie sce catholice
¶ Sacerdotes quomodolibz ē mjō
se uquentes sacerdocij polluunt pu
testatem ¶ Papalis dignitas acesa
re ioleunt et pape pfecto et institu
cio acesaris potestas emanauit. z
¶ Nemo gerit uicem xpi uel petri
nisi sequat eum in moribz ai nulla

errorū iohānis huius
Wcliff

alia sequela sit ptinencior nec aliter
adeo recepit procuratoriam potesta
tem qp ad illud officium vicarij re
gentis et morum informitas et insti
tuentis auctoritas ¶ Papa nō ē ma
nifestus et uerus successor principis
apostolorum petri si uiuit moribus
dissimilis petro et si gerit auariciam tuc
ē vicarius iude et puri custodia car di
nales non sunt successores collegij
ap'lorum ẏ ni viuant more ap'lorum
seruantes mandata et consilia dñi
nri ihu xpi ¶ Obedientia eccl'iastica
et obedientia pri adinuencionem
sacerdotum eccie ē pter expssam auctō
sacre pagine ¶ Diuisio immediata hu
manarum operum ē qp sunt uirtuosa
uel uiciosa qz si homo ē uiciosus et
agit q'cūqz tunc agit uiciose. qz sic ē me
quod unus dicat. q. siue prem mōdle
vniuersali inficiat actus hominis sit
uirtuis uiuificatt omis actus hominis
uirtuosi. ¶ Sacerdos xpi uiuens fidē
legem eius mis noticiam sacre scripte
et affectum edificandi populū potest
et debet predicare. Esto qp interdicerētur
ab'qp nō facēt sub sua excomunicatō
ne ¶ Si papa uel alius pllatus mādet
sacerdoti sic disposito nō predicare nō
debet ei subditus obedire ¶ Q'libet
pdicationis officiū de facto accipit
q' ad sacerdocium accedit et illud ma
datum debet execq' protensa excomu
nicatione nō obstante ¶ Pcensuras
eccl'iasticas excomunicationis suspē
sionis et interdicti ad sui exaltacōm
clero populum laycalem et subpeditat
auariciam multiplicat. malicia pte
git viam pparat antixpo ¶ Si papa est
malus et pticularem si ē pscitus et tuc et ju
das ē filius pdicationis et nō capit militā
tis eccie cum nec sit membrum eius ¶ Pa
pa et q'libet malus platus et pscitus ē ecc
eq' uocē pastor et uere fur et latro. z
¶ Papa nō dz dia stissimus et secūm
officium qz a's rex et deberet stissi
dia sui officium et precones dicēt
sancti ymo etiam diabolo deberet
uocari sq' cum sit officiarius dei

Predicto

rum errorum iōnimo et pūga
nsecutor et fotor in ducta sancta syno
do constancien. anno predicto et xxmo.
septembris omēz heresim de qua atthe
nus infamato fuerat et qp multis

temporibus dogmatizauerat et tenue
rat presertim iohānis cuchiff. et iohīs
hus abuiraunt ¶ Subsequenter anno
dñi cccc. xby. et die xxbij. mensis apl
fuerunt dati p promotorem dicti sac
consilij multi articuli erronei ctra
dictum iōmm̄ inter quos fuerunt
isti sequentes quos ipe tenuerat ¶ pmo
mdō siue diuina cēnaa non solum e
t'mitas psonarum sz etiam ēqualitas
rerum et ēquentias ¶ Item iste
res in diuinis sunt sic distincte q vna
nō e alia/tri quelz earum e deo ¶ Item
istarum rerum una e alia pfectiorz
¶ Item in rebus creatis ut in aīa ho
minis e pprie trinitatem rerum in
una essencia. videlicet memoria in
tellectum et uoluntatem in essencia
anime humane ¶ Item aīa hominis
e appīa ymago t'mitatis isto solo dcpto
q aīa bois est creata et finite pfcā
¶ Item de potencia dei absoluta de⁹
pater potuit nō genere filium ¶ Oēs
motus angeli siue uoluntas eius
seu intelligencia est cēnaa angeli
et tamē non e psona ¶ Omīa ficta
de necessitate gcōdicionata euenīet
¶ Sīl panis ut consecrationis nō
conuertitur in corpus dñi nichil
pōt ānichilare. ¶ Ymagines reputā
tes effigiem xpi uirginis et gloriose
uel cuiuscūq; alterius scī canonizati
in ecclīs nec in aliis locis non sunt
rigide nec ullateng venerande sz hec
facere e hereticum ¶ Viri et mulie
res de secta eucharistarum pōt con
ficere corpus xpi baptizare confessionis
audire atq; aliā qcūq; eccā sacramē
ta conferre dūm proferant uerba
ordinata ad consecratōm et sacrame
torum collōnē et q talia sacra sunt
tante efficacie et virtutis ac̄ per
sacerdotes iuxta formam ecclie cō
ficerent⁹ ¶ Q; indulgencie que
conceduntur p papam seu p archi
epōs ve epōs in nullo proficiunt. ¶
Nec dum dicto iōmm̄o plibatos
articulos uerum plures alios erro
neos quos breuitatis grā preterco
tenuit. et dogmatizauit. ut luce cla
rio probā' ertitit. — In synodo ost
ān. ob q ipe q'ut anns ad uoluntatem redierat virogz pestilentissim
q' in suo latuerat pectore euomue
rat. fuit pronūciatq; hereticq; et relapsq;

in ciuitate constantiensi et hoc anno dñi. Mo.
cccc. xby. et xxv. maij.

Sedet animo inserere huic opi antidota
statuta p dcām sacram synodum ost
tān ad futuris obuiandum schismatibz aquily omīa fere profluxere
ecc̄e in omodā q pp penuriam et
processū ostāi raritatem stirpere
acceptum est. Edicto emm pēpm
statuit dicta synodus q deinceps
de decenio in decennium comunia
gnālia celebrentur ¶ Q;um celebīo
ao agī contingit precipua cultura
e tanq̄ tribulorum spinarum he
reticorum errorum et schismatum stir
patura excessiuum correctiū deformium reformatiua et dñi vineā
ad frugem ulterius fertilitatis ad
ductiua ¶ In locisq; sūmo pontifex
p mensem ant finem cuiuslibet con
cilij generalis tri approbante et ratum
habente uel in eis sūmus pontifex aul
pm comunium deputare et assignare teneat⁹ cuius decimi tempus sumo
liceat pontifici de firmi suorum car
dinalium consilio ungente causa
breuiare nullateng autem q'telle
et si causa sub esset necessitatis mu
tandi locum concilij q aliter mē
diante sūmo liceat pontifici cum
suorum firmi aut duarum partium
assensu alium locum pius deputa
to loco uicinorem et aptum sub
eadem tri natione subrogare ni in
toti illa vigēt natione causa pp que
ap̄ fuit translatus loco ¶ Teneat⁹
tri sūmo pontifex loci mutacōnez
seu concilij abbreuiatōm publica
re et intimare solēpniter p annum
ante ¶ Statuit etiam edicto ppe
tuo q si duo aut plures aduersi
enti tpie pro sūmis se gererent pō
tifi.ib⁹ adie quo ipe pontificatu in
signa pub.ce assument seu admi
nistrare incipient intelligatur
ipe pure emmo concilij tunc forte
ultra annum preteritis ad annum
proximū breuiatq; ad qd ablqz a'a
uocatione omīs pllati impitor
ceteriqz reges et pncipes ac alij

Q; galiuz gnāle celebret de decenio in decennium

qad

q̄ ad cōcaluum tempre astricti sunt re
tenebuntur uel psonal̄ aut psōlēes
nuncios tanquam ad oē mendū
extinguendum et quilibet ipōrum
pro romano pntifice se gerentium
infra mensem adie qua stāz hre
pvuerit alium uel alios assump
sisse papatu insignia uel in papatu
ad mynistrasse sub interminatione
maledicionis eterne tenetur et
juris amissione. Si quod forte sibi
quesitum esset in papatu q̄n ipo
facto incurrat et cum hec ad omis
sit inhabilis dignitates actiue et
passiue concaluum ipōrum ad t̄mnz
cām predictum loco prius deputato
celebrandum indicere et publicare
nominatis p̄latis et p̄ncipibus
nec non in termino prefixo sub pe
nis predictis ad locum concaluq.
psonal̄ se transferre nec inde dis
cere donec p concaluum causa sui
matis plenarie finita fuerit. Nec
aliquis ostendendum de papatu
in ipō presideat concilio q̄nimo
suspensos ee uoluit ab omi admi
nistracione donec causa ipōrum per
concaluum determinata fuerit.

Diffinimus etiam edicto pp̄tuo
q̄ si forte electōm romanj pntificis
p metum qui caderet in ostantez
virum seu impssionem de cetero
fi contingeret ipam nullo tenere
uit ee efficacie aut momenta nec
posse psēq̄ tem consensum etiā me
tu predicto cessante ratificari aut
approbari nec liceat si casu acciderz
dnis cardinalibus ad aliam pro
cedere electōm donec p finale q̄lib
de electōne illa fuerit indicatum.
Et si procederent nulla erit electio
ipō iure. et isti sic eligentes et electi
si se papatu ingerat omi dignitate
et honore etiam cardinal̄ et pon
tificali erunt ipō iure p̄uati et in
habiles de cetero ad omes dignitates
et eo casu quo cardinales contra
fecerint electō futuri sūm pntifi
cis concilio et nō ipis cardinalibz
ptinebit. Diffinimus etiam dicta
scā synodo q̄ cardinales quā cas
sine suarum psonarum periculo po
terunt cadueas et temporalibz bonis
postponit teneantur se ad locum tu
tum transferre et metum p̄dictum
allegare coram tabellionibz pub
et psonis nobilibz ac exp̄me sp̄z

et qualitatem dicti metq. teneant.
etiam cardinales concaluum indicē
et publicare q̄decentiq̄z tempore se
psonā transferre et cause finem ex
petare contra etiam metum mpf
sionem ne molestia seu facionē ali
quam ppetrantes graues dicta scā
synodus indurit penas innouādo
signanter otentas in ostitucione. fe.
recor. Bonifacij. viij. ubi repies gra
ues penas Quia uō q̄ olim sr
uenerunt i magnificosmo nouitatef
ptim narrata sunt fm̄ q̄ in anibz
pntificis regimine emiserunt. Cui
hmodi pntifices tpore multa digna
memoria et merito exempli causa
sp̄ture mandandi plerisq̄z mundi
nisimbz contigerunt. Ne prorsus
obliuioni detrudentur libz ali
qua ad pnis multa pretereundo ue
luti magna referare inter q̄ q̄ anno
dnj. M. ccc. xxbi. non dubium in
effabili dei judicio p longum tpō
terremotus adeo fuerunt ualidi
p districtum regis aragonum q̄
multe basilice q̄ē leue putedāt
aliaq̄z edifiaa pl'ima fundit̄ rue
runt et cum hoc opida multa mul
torum hoim cum nece euerse sunt
et q̄ magis nos omes debz uertere
in stupore ne dum tui tremuit illis
in ptibz solum uerum p occitaniaz
linguam totam et uastoniam ac
ducatum acq̄tanie. Vnde visibilit
suspicandum ē hoc fore presagium
alicui magne nouitatis in orbe.

Dicti etiam pntifices tempore
flos et lilium mūdi regnum. s. frā
corum inter omia orbis opulen
tissima. opulentissimum cui omi ge
nu curuabat p tyrannum illum
noīe hericum regem anglie occupato
rem et inq̄ detentorem sic euestigio
est detectum quod stupendum ē occlis
uris quoq̄ de tam sublimi imo q̄
in effabili culmine et potentatu i hac
deuenerit momentanea humiliacē
Nec enim hoc sine dispensacione justi
cie dei accidisse credendum est

Hic tyrannus sub suo breui an
norum spacio redegit dnātui totaz
normanniam urbes etiam ciuitates
remen laudunen trecen belluacen
pluresq̄z alias ciuitates et castris et opidis
circūcirca adiacen neq̄z uolo ut rez
ptransire parisien quin se ulte ipi

q̄ Nō de terremotu aragonie

¶ Gratitate pau sientem.

tradidit. Omnium urbium orbis urbs infelicissima edic prout vñ tibi ceta tas tanta uesania tanta ingratitudo tanta prodicio tanta q̄ nullo se armatorum offerente agmine preceū te certamine nulla cogente fame. nulla intercedente peste. nullo se armatorum offerente agmine anglicorum te ultro suppositis dicō in reor ad hanc te pduxerunt tua stellera insaniam ¶ Olim dicebas ego sum et p̄ter me nō ē a nō sedebo uidua et ignorabo sterilitatem ¶ Deinceps non uocaberis dna regnū re uelata ē ignominia tua et palam ē opprobrium tuum ueniet sup te malum et nescies ortum eius irruet sup te calamitas quā non poteris expiare circūdabit te miseria quia nescis ulcionem de te capiet tuus rex et p̄nceps karolus francorum rex illustrissim⁹ nec auxiliari tibi poterit homo ille de quo confidis ¶ Et licet tela upte eius p̄fixa sit prochdolor p̄dicta eius obtinet heres de prole nō tamen sine offensu seu tacitum dissimulacione multorum regū predicti francorum hec fiunt et tollerant⁹ Illi g̃ habitant confessionis propue signum quibus contigit sacri uiolare promissum denotentur mīt amicos infidorum q̄ gentis sue eradium paucrunt reputent in prosperis scelorum titulos infamie sue q̄ uindices facti sunt propē patrie effusionem lumis nō euadunt nec corporum q̄ppe prie flām minue tes prodicionis notam temerarie incurrerunt. Ecce hijs in diebus i hoc regno olim gloriosissimo ubi dudum omis infidelitas procul pro dicit in aptum cāpum in fausta p fidia q̄ nephandorum sodalitatez cru entas sibi met amplexibus ad standa lum impulit et prodicionem nicolas regis ad suorum p̄niciem plebes ad euersionem q̄ppe prie gentes ad exhe redacionem regis nō solum q̄pus sed sternarunt gmouerunt plebium na tiones. ¶ Testis ē horum q̄ dño trā q̄ uerum ē exterminatione detta ¶ Testis ē celum sub quo attribu etur xp̄ianissimo p̄napi dnō ka rolo regi francorum moderno tri umphale uexillum q̄ p̄ q̄ asinus sit et fuerit derelicto omps tamen aq̄ est die victoria ei auxiliabit⁹ et cum propiaus respiaet qui in momento pro ut expedire updz huc humliauit et hunc exaltat ¶ Et q̄ hodie in bello obtinet crastino obta tur dum tamē humlietur et corde puro asilum petat. Nam et machabei cum fletu et lacrimis ut unum testi naret angelum pro populi israelitici salute rogauerunt nec defuit altissi mus mittens adiutorem de celo. Vi ri machabei more leonum cū impe tu irruentes in hostiles vi. Mia pedi tum prostrauerunt et equites. Oc. vj. ceteros in fugam uersi et licet mymo da mdiabilia dicto anglie tā p se q̄ p suos regno francie intulerit plima s. munitiones euertendo strages q̄ innumerabiles faciendo ferro ac flāma possetenus cēta deuastā do ¶ Ecce primum ecce stipendiū ire sei fidei ac cessus misserie in regno francorum ubi deliq̄rat cum celsiore fruereture potentatu pītis upte clausit horam nec infe liciissimo ad necem sui germani duas. s. clarencie q̄ quondam i cō flictu p antea expiraverat oclin dixerit sublat⁹ ē etiam emedio ut alios taceam anglicos quorū mīs feliciter computari nō posset anno dñi cccc. xvbmo de mense comes sala berien in aurelian obsidion ubi e missio et iacto lapis q̄dam aquada lombarda cecidit sup pedo ipius comitis sicq̄ omnibus expirauit Reuā si anglorum recubitiones nes et neces innumerabiles. si cetā ad uersa et incōmoda lance libretur profecto quisq̄ sane mentis dicet q̄ francos insurrexisse totq̄ eis dis pendia intulisse anglias nō profint imo tpā obsint spualē ac in ipis p phale uaticinium ad impletum e q̄ diat⁹ cadent in gladio p̄ncipes eorum et erit subsanacio eorum in cēm tram ¶ Hic enim anglie rex si hunc aggressionis odiosissz exi tum et q̄ ei et suis succedere poterat uti et successit puto ad hanc regni distitisset aggressione. ¶ Quippe discretionis est et prudentis ne du rimari negociorum finia uerū ad uertere finem ipsum ¶ Quid enim prodest alicui bene forte in p̄napijs agere q̄ demū terminari oticigit sine sinistro laudabilio ē ab illis inicijs abstinē q̄ cuento dubios inde hūt et q̄ magis ad infelicia q̄ felicia declinant uti sunt prelū q̄z

¶ Nō leo⁹ silium

euentus semp̃ abigno qz nõ est ꝑ
multitudinẽ exercitus sed de celis ẽ
victoria. Hic infelix rex regis p̃amꝰ ad
instar sue malut quieti insidias opp
nere suamq; tranq̃llitatem submit
tere casibus ac de iocunditatib; regẽ
uemre ad ultimas sue et ꝓfimtatꝫ
miserabilitez ꝓsẽtarum q̃ quiete ac
felicitate ꝓfrui qua pantea rfulge
bat. Dicti etiam pontifias tempore
cum rege ap̃ magna fruerent quiete
omiq; suus ꝓtentatꝰ pacifice regẽ
tur anno predicto et de mense augus
ti incredul seu infideles ptem vndz
regni hostiliter inuaserunt ubi uas
tatis agris et aliquib; opidis mẽ
sis ultra. or. et. v. ꝓsonas. ẏ caractẽ
insignitas sraim adduxerunt. Et
hijs supradicti non pretatꝰ nec cõtẽ
ti malis anno subsequti et bꝝ. Julij
ille lmi mucꝰ fidei soldanus aĩ exmp.
or. et bꝝ. nauibꝰ uenens fines dicti
regni intergressus cum rege ofluert
quibꝫ et suo aĩ exercitu viriliter pro
fide decertauit xp̃iana ei tamẽ nec
robur virorum nec pugnatorum
validꝰ mamꝰ profuit q̃n tandem in
manꝰ inciderit deo sic promittente
dicti soldani dei tamen grã in dicto
certamine pauci occubuerũt. ꝓ
tamẽ soldanꝰ uastatis et direptis om
nibus multis villis et opidis dicti
regni morasq; facta in eodem vv. die
bꝰ et plꝰ multis cum spoliꝰ magna
q; captiuorum turma in qua rẽs et
cum eo usq; ad nũm. bꝝ. or. ꝓsonꝝ.
et amplꝰ sine lesione aliquali ad
ctꝑa remeauit non tamen premissa
facta sint sine dapno et dedecõe fi
dei catholice. Dicti etiam pontifi
cis tempore anno dñi. or. cccc. vv bꝝ
in die ad vincula sc̃i petri Leonem
cẽ plebs et si nõ vniuersali ꝑs vna
s. de canetulo zembreariꝰ ghuelferꝰ
et grifombꝰ se ostituerunt rebelles
aduersꝰ ecclesiam et reuerendissimũ
prẽm dñm ludouicum t̃i sc̃e cecilie
cardinalem eorũ legatum. O
infelices uoluistis reputari de ge
nere ꝟ solitam vmitati estis rebel
lionem. O miseri omia miserij
digna clamitat uulgꝰ q̃ bene estat
nõ festinz ad motum. et q̃ sedet ĩ
plano non hꝫ vnde ruat. ab re uo
luistis uos subiugatore factis ambi
guis ut de mõ infelia cãũ daretis
intentibꝰ lõgam materiã uelud delec
tabiles fabulas recẽsendum cum de

Mõtebellonez leonicensem

sinistris successibꝰ aliorum libenter
hoim multeantur audit. Si reuere
dissimꝰ dñ legatꝰ dirum iugum uos
proditores uri sacinoris in exausatõ
nem pretenditis aliorꝝ sceleratorũz
ꝑsuz insequtes ritum qui ad exausan
das teste ꝑsalmigrapho in precis grunt
excusationes utiq; fronte erecta nlla
subest nobis facultas. Vim aliqs ꝓt
edicẽ q; prefatus dñs legatus supbe
cer mcose rigide uos reverit q; q̃ꝑ
urmi truncari nr interimꝫ inserit
q; inter uos stigmata aut diuisionis
fouit q; tirannidem aut rapacitatez
exercuerit q; ꝝm metum ue violen.
uobis intulerit q; q̃ꝑiam uerbo at
facto dehonestauit profecto fatei ha
betis q; nõ nouit tota ytalia q; ve
omis amplectebat eiq; cura et sollici
tudo tanta erat ut si oim et singulo
rum q̃i genitor esset nãlis. Nũa
ate gr̃ uos huic sacinoris et prodicõ
mis ꝓpria mocionis uestre cam
aduersus ecclesiam xp̃iq; vicarium
et aduersus urm legatum quibꝫ
foret in ordine ꝑsbiteralj et dignita
archiepali et cardinalatꝰ ac sedis
aplice legatus cum nõ erubuistis
ignominiose et dedecorose tractare
suisq; omibꝰ lonis spliare a tot
et tantis sacinoribꝰ uos proditores
res debebat retrahere nemꝫ ꝑ
eum uobis indulta de creatu pro
dicaonis et pollicita ꝑ eum duri
tiã ꝑ dñm nrm ha. gens tota q̃ in
fronte ausa fuistis ricephas incep
continuare. Ve. uc. tibi Leonoma
vidnata iam ex hac vnitate pre
sule lingius oim hominum ex
ꝓsita omiq; abiectiom dedita ate
olim ꝓp studium oim exempla v
tutum patebantur nic autem erro
ribꝰ eyundas fortasse tuj ad exau
satõm dices q; vniuersalꝰ nõ deli
quisti. Sz supradicti moti aliide
hoc fecere rimare infelix si t̃ exausa
cio hec asilum ꝓbet. Ve prudrem for
tasse in prodicionis origine hoc te
aliquãtulꝫ exausabat. sz cum tanto
scanto fieris tpe proditores inim
me te nuc uales exausare si apprehẽ
dãndi et ꝓfruj libertate te nicatau
libertas nõ dubium dulas the
sauro ẽ inconpabilis nec ti t̃ que
nit fiant nec multis alijs quibꝰ

naues sbiecta nautis: ſ

Nō optimā complexiōm

pur ſecuritas tñ ex debita ſubiectōne
contingit nec eſt aliud t' libertas q̄
pdicō libertatis ſeruatur a fluctibus
aquibus ſi libera fuerit mox nauſtra
ga diſſoluetur. ſic formica alijs ſub
necta te fouea cum ſurſum erigitur
finali miſeria captiuat^a t' g^o libertas
certa ē amiſſio libertatis. Si ſciencia
te impulit q̄ ſciencia miſtat queſō
prode qualem in hoc ſapiencia oſtē
diſti concepiſti ſuperbiam et pdidiſti
prudencia tuam q̄ pro michilo a
miſiſti gloriam mīſtrum mīng con
ſideraſti q̄ ſimo q̄ſ ſapiē humilitas
ſit quid ſtuuiſti ſi te ignoraſti ac ſino
uiſti quom ſuperbiſti nulla maior de
mencia q̄ p ſtiam cum inflatus pdē
ſcipencia ſu erubeſcis ſub eſſe dō
et eccle eiq̄ famulari. Audi apl̄m
inq̄etem. Seruire dō regnare eſt. Hoc
ſolum puto te mataſſe q̄ cum ecc̄
impingata dilatata et p p̄fatum
reuerendiſſimū dmm legati fo
ta uelud filia recalcitraſti et dere
liq̄ſti dmm tuum receſſiſtiq̄ a deo
ſalutari tuo Cauē tibi ia ens ypi
vicarij manū vindicem aliq̄ter ſup.
expti es cum vvb. die poſt tuum
ꝑpetratum nephas p̄celebatos pro
diteres anathematis gladio oc
cubuit infames p̄ſtros ēmpne
leſe maḡtatis reos declarat
quō te ſuper dicto eccl̄iaſtico ſup
poſuit. quō te vniuerſitate p̄uauit
quō te preſule ꝑpetuū orbauit.

Deautem impa
torum
tela inchoata inpfecta p
maneat dicto karolo de luce lxxiij
uro lrāto preito et linguarum ydi
omata dicto ſuccesſit i impio vvſce
lao cuius filio moribo et virtutibo
ſuu genitoris ad modum degener.

Vuerſclaus.
karoli bohemie regis
p̄fati filio iuuente p̄ electo ē
imperator q̄ p̄mo iuuenis prudēs
atq̄ robuſto ſe miſeram in uptam
ac libidinoſam prouolui. Nec
q̄q̄ ſepiſſime inſtancia pulſato mi
q̄ tamen ad ytaliam aut a^o pro co
ronā imperialibo diuu ſuo ſemper
prio torpido manens in regno H

Impator iohannem galeaze dmñi me
diolani ducali titulo p̄ inſignijuit
Q̄ iohānes rerum proſperitate at
q̄ munificencia tanta claruit ut
ab auguſto cōſcripſ extra parem ytā
lia clemencia atq̄ liberalitate nō
habuit Hic tandem quem come
ta ſydus p̄mieſem corruſcantibo ra
dijs morituruum ēe prediverat fe
rali peſte detecſſit poſt aug obitum
lumbardia p̄ annos xvj. ferro peſte
fame rapinis ac ſementibo ubiq̄
diſtordijs conſumpta remanſit vlr
ſelaum eundem q̄ ut p̄miſſum ē
ad ytaliam ſepe req̄ſitus nō veme
bat ac inſignijendo p̄fatum du
cem viſus erat impium alie
re electores germanie p̄uantes
impio rolretum bauarie ducem
comitemq̄ palatinum de quo di
cetur inferius romanum regem
elegerunt. Hic uuerſelaq̄ impio
p̄uatus hereticam p̄nacoſtmq̄
q̄ huſiſtas nuncupatur ſectam i
regno ipō confouet quoq̄ demū
cum fuit incendium atq̄ p̄ſūpō
ut poſt eundem vlreſſelai obitū
creſcente multitudine atq̄ pte^a
cunctas eccl̄ias atq̄ demū reg^m
ipm q̄ fundito ē deſtructum et
omīs plebs fere illis erroribus
ē infecta eo etiam ſupſtante ſi dei
grego. xvij. tempore dum de epi
tu leodien otencio foret exorta
cuntas leodien cum comite de
baerlleys cui nato i epm electo
fuerat ſymul et iohānes dux bu
uarie tunc etiam leodienſis elec̄
auxilio duas burgundie et com
tis hollandie fecta campeſtre lell̄m
inierunt in quo interfecta fuere vi
rorum fere xl^m paulo poſt iohānē
xvij. ecc̄. ro. preſidente rege polonie
cum mīo et fr̄ibo pruſſie de caſtro
rum jure certantes aliquorum tpl
lum conſeruare in quo plog̃ xl^m
pruſſenorum cum deo mio occubue
runt ipō p̄ſtremo vuerſelaō vlla
imperiali corona aut virtute red
mito obijt impatoris numero hac
tenus ammumerandꝰ

ROBERTVS
dux bauarie rex romanorum
ſic ſupra memoratus electo eſt ipō

wenceslao viuente confirmatoq; p
bonifacium nonum supradictum.
¶ Hic roberto iusto atq; catholico
electorum impulsu grauiter ferens
supradem iohannem gallie titulo
ducali insignitum esse florentinoq;
suasu collecta multitudine germa
norum ꝯ iohem rpm uenientes ad
ytaliam p montanas ciuitat lb
vicy eo inflammate pgentes arm
geros iohannis eiusdem cōflictus
atq; fugato cum suis iactura tur
pissima mox in priam rediit ubi
paulo post morte naturali decessit
postq; amiss duobus uel ct regnis

Sigismundus

filius memorati karoli de
lucebroch rex ungarie et fr dicti
Wenceslai eo supstite suasu et insta
cia pfati iohannis xxiij. post obitu
dicti roberti electus e imperator et p
eundem iohannem postea confirmat
¶ Iste sigismundus speciosa forma
imposq; statura prudens in con
silio linguarum plurium ydioma
ta doctis licet pl qualz exercitate
negociorum lentus parum ad vta
liam. s. laude uenit cuius et instan
pfatus iohannes papa concilium
generale in ciuitate constantien
de quo in proximo locuti sumus certo
tpe constituit ad qd idem iohannes
papa et sigismundus deo tpe pfecti
sunt ¶ Hic imperator triplicem fi
niculum extendendum de papatu
a filo conatus gravis dissoluit colli
gacionemq; impietatis quibus tāq; fi
lius peccorum ciuitatem fuerat rpi
sponsa elisit. Et ai pp dictum salsma
etera ecclie membra egritudine labo
rarent ¶ Hic piissimus imperator
sua uehementi religione nullis
fortunis sive periculis nullis labori
bus supplicationibus nullis prepa
cz propriis commoditatibus xpiane re
ligionis zelum ponens in vna acz
sissam iuotum unum dilectionis
vna in priam strauam fertilemq;
totum xpianitatem pro unione
universalis parentis xpiane pro
genitrici collegit ¶ Item sigismundus
imperator anno pnti. dñi. cccc. xxxvij.
et de mense augusti pdicto assumo
nihito cum emulis fidei xpiane ce
dem fecit maximam fluitq; tellus mul
to uestita cruore deo tamen cooperan
te multa multa turcorum voluthorum
et tartarorum occubuerunt ¶ Cum
bus hisdem imperatoris rex aragonum
a sicula regina iohanna nomine in
filium adoptatus nauigio potenti
neapolim venit ubi deum inter eos
exorta seditione rex ipe quasi totam
ciuitatem igne succensam spoliauit
Sed eo demum ad priam redeunte
penam simplem intulit marsilie a
uitl. Sic rex iste quasi eodem otio
tu prefatas ciuitates fere ad nichi
lum redegit pro istis et aliis bonis
susceptuzus.

Explicit

Collectarium
hystoriarum rome incepti
et finitum ab exordio mundi edis
serens omnia dimmia tam spualia
q; temporalia usq; ad dñm nrm
pontificem summum modernum do
minum martinum quintum et
usq; ad dñm sygismundum regem

Romanorum

Equoniam

me de gente in gente ro
mana ubi cepi et pfecta hoc opus
inter alias nouitates q; supuene
runt in orbe una e tam grandis ta
altissima tam inusita q; a mundi
origine simplis no legitur. io hunc
addendo opi de illa aliquid salvo
magestate e enim regnum francoz
puella q̄dam iohanna nomine cum
esset propinq; ruyne tōli et tasus.
Cuius acta et opa pcax censenda duz
na aut angelica q; humana puelle
gesta bellicosissima. malo silentio
tegē q; uel mmo leue aut no ple
ne edicere scribere tamen delectat q;
auisatum e sup credulitate ei pres
tita ¶ Presupponendum e in pri
mis q; multa falsa sunt probabilia
vmo fm phm no refert q̄dam falsa
probabiliora esse quibusdam ve
ris usq; adeo q; duo q̄dictoria si
mul stant in probabilitate licet no
in ueritate ¶ Adueztendum est

ulterius q̄ ista probabilitas si recte fundata sit et rite intellecta nō ē dicenda error uel erronea nisi ptinaciter extendatur assertio ultra terminos probabilitatis rac̄ huius ē q̄ loquens probabiliter se fundat in hoc q̄ rationes ⁊ apparentias habet pro pte sua utiq; verum ē simpliciter de pte oppositā q̄ ad eam sunt rationes et apparētie seu verisimiles coniecture et hoc simⁱ pōt esse et est sepe uerum nec ista contradicunt ¶ Attendendū est etiam q̄ aliqua concernentia fidem et bonos mores cōsiderant ⁊ in duplia dr̄a q̄ⁱ spectat ad pmiss aliq̄ enim dr̄ de necessitate fidei et in istis nō l; dubitare uel probabiliter opinari iuxta illud uulgatum dubio in fide infidelis ē et de talibus iuxta pḟatum fieri q̄stio nec lex illa barbarie hꝫ locum ni in talibus communis error faceret ius ymo tanto deterior q̄nto communior ēt. Demq; ferro et igne exterminandi iuxta ecclias̄ticas et aulles censuras q̄ hereticos latas. Locum etiam hꝫ illud metriam salubre nō putatur ludū fama fides ecclie ymo et pro tali ludo in his q̄ sunt fidei posset euocari sic iocans ad iudicium fidei tāq̄ de errore suspectus in fide ¶ Consideandum ē pro altera dr̄a eorum que sunt in fide uel de fide q̄ illa uocant ⁊ de pietate uel de deuocione fidei et nullo modo de necessitate de q̄bus solet dici q̄ nō credit nō ē ex hac dr̄a natus ¶ Spectant autem ad pietatem fidei tres q̄dicones in speciali Prima q̄ illa faciat ad exercitacōnez deuocionis et pie affectionis arcanum et diuina q̄. s. resonant in laudem diuine potentie uel clemēcie in miraculis et veneracione sc̄orum ¶ Altera condicio ē q̄ habeatur circa talia probabilis aliqua cōiectura uel eorundem relatione uel eorum fidelium attestacione qui dicāt se vidisse uel audiuisse ¶ Sup addit ⁊ 2ª condicio cum discretione pensanda q̄ uiros in theologia et bonis moribus eruditos q̄ in huiusmodi relacionibus eorum q̄ dicuntur de pietate fidei nō inducatur uel inmisceatur aliquod falsum uel erroneum q̄ manifeste sit in detrimentum fidei uel bonorum morum dirutem uel indirutem pulā uel occulte sup qua re cognoscendi uel determinanda non ē fas auribus palam et passim ferre sententias. uel reprobaciones. ymo nec approbaciones ostenciosis maxime q̄nō tolleranter ab ecclia seu prelatis aīt in una prouincia uel in multis ꝫ iudicium et determinacio debent referri ad eandem ecclesiam seu prelatos eius et doctores possent hic nōn multa in particularibus ut de materia q̄ceptionis ut de opib; probabilibus inter doctores sic de indulgencias quo ad circūstancias multas sic de ueneracione reliq̄arum i uno loco uel altero ymo diuersis sīl. ¶ Concludendum ē tamen ex premissis q̄ pie et salubriter pōt de pietate fidei et deuocionis sustineri factum illius puelle circumstancias attentis cum effectu patenti p̄sertim ex causa finali q̄ iustissima ē. s. restitucio regis ad regnum suum et pticia assimoꝝ inimicoꝝ iustissima repulsio seu delebellacio addito preterea q̄ in obseruacionibus suis hec puella non repitur uti sortilegus ab ecc̄a prohibit nec superstitionibus pulā reprobis neq̄ cautele hominuz fraudulent. neq; ad q̄stum ꝑpium ul' aliquid tale subdolum cum ī attestacione sue fidei exponat extremo priulo corpo suum ¶ Postremo si multi multa locantur et referant pro leuitate sua et garrulitate seu dolositate aut a sinistro fauore ul' odio subuenit illud cathonis ci thonis arbitrij uiri nō ē q̄ q̄stiōi cat. ⁊ est tamen arbitrij uiri quid ē dandū seu teneatur seruata modestia et continencia seu sedicione pro cui pulsa q̄ sicut dicit apostolo non oportet seruū dei litigare nos māt talem consuetudinem nō habemo ut. s. litigemus. ⁊ uel tollere oz uel ad superiores sicuti p̄missum est determinādū inferre. ita enī sunt in canonizationibus sc̄orum primaria quales canonizationes hic ī plib; q̄ leguntur nō sunt de necessitate fidei stricte loq̄ndo ⁊ pia deuocione q̄ nō est possibile p quoslibz reprobum detenenda uel repudianda et mō ceteris paribus q̄ alia in canone uulgata ¶ iungunt ad alsū urz

Nō de pietate

ıste circumstantie vna q̄ consiluum
regis et gentes armorum pturient
indua ad uocem istius puelle talit̄
credere et obseq̄ q̄ sub ea uel cui ea
crpsuerunt se conspirato nō ad lesi
tati picula dedecore oim procul pul
so quod euenire poterat si sub vna
mulierecula militantes victi fuissēt
p hostes procacissimos et urbsi ap̄
omīb⁹ qui audissent. altera exaltatio
popularis aī pui credulitate tanta
subseq̄ crementur ad laudem dei et hos
tium confusionem. altera q̄ latētes
immutationes etiam magn referuntur
in timores uarios ymo et langores
quasi pturientes cecidisse iuxta in
terpretacōm cantica illig a maria
sorore moysi tinpanizanti cū choro
laudantium et respondentium ¶ Ca
temq̄ dnō gloriose em̄ magnificat
tuq̄ et ē ¶ Sequitur irruat super
eos formido et pauor inpleatur et
cum deuocione facto nostro consona
recolatur et cantetur ¶ Pondrādū
ē ad extremū q̄ hec puella et ad he
rentes ei militantes nō dimittūt
uias humane prudentie faciendo
s. q̄ in se est q̄ appareat temptari
deq̄ ultra id q̄d nat̄ ē vīi constat
hanc puellam nō ee ptinacem in
absolucione ppīj capitis ultra q̄ re
putat se hr̄e adō monitōm uel ini
timtus possent insup addi multe
circūstantie de ipsa eig a puero
q̄ interrogate sunt et cognite diu
et multum diu et p multos deq̄bus
hic mchil inseritur ¶ Exempla
possent indua de delbora et de scā
catherina in confessione nō mig
nificulosa ita vetborum et aliis
multis ut de iudith et de iudi ma
chabeo de quib⁹ ut q̄ditet mistetur
semp aliquid nāle. neq; sequitur
epī p̄mum miraculū semp q̄cq̄d
ab hominib⁹ expectant uel expec
tabat ppter ea si frustrarent ab oi
spectacone sua et mā q̄ absit p̄dicta
puella nō oporteret concludere ea
q̄ facta sunt amaligno spū. uel nō
adeo esse facta. si uel pp mām inge
nuitudinem et blasphemias uel aliū
de iusto dei iudicio licet occulto
posset contingere frustratio spectā
mis mē in ira dei quā auertat
a nobis et Xpc oīa uertat ¶ Su

paddunt⁹ quatuor aulia et theolo
gica ornamenta unum q̄erunt regē
et consanguineos regere domus ei⁹
miliciam regis et regni. ecc̄e⁹ cum
populo. em puellam ipām quorum
ornamentorum iste unic⁹ q̄ finis
xpc uiuere pie ad deum iuste ad p
ximum et sobrie hoc ē uir tuose et
tpanter ad se ipm et in spāli pro mīo
documento q̄ hec gracia dei ostensa
in hac puella nō accipiat⁹ et tradu
catur p se aut ei⁹ ad natiuitates cu
riosas nō ad mūdanos questus nō
ad odia paalia nō ad sedicones
q̄tēsiosas non ad vindictas de p̄te
ritis non ad gloriacones inepta⁹
ei⁹ in mansuetudine et oīmīb⁹ cum
grārum actione cum literali ptera
temporalium subuenacone quilibet
laboret in ordine q̄tinq̄ uenat pur
in cubili suo ut de manu immico
rum uirorum literati seruamq̄ deo propi
cio illi in stitate et iustitia coram ipo
omīb⁹ diebq̄ uīis ¶ Secundo ca
ceptum ē dicē aliq̄s sup hoc q̄ ipa ues
te utitur uirili pro quo triplex ra
tionis inseritur ¶ Lex uetq̄ prohibēs
mulierem uestē uirili et uicē uestē
muliebri uti pro q̄to ē pure iudicia
lis nō obligat in noua lege q̄ secūdi
ueritatem tenendam de necessitate
salutis iudicialia antiq̄ legis ablata
sunt nec obligant in noua ut talia
sunt nī nouerit p̄sipiores eas insti
tuere seu confirmare contingat ¶ Ter
huiq̄ ordinebat aliq̄d morale quod
stabile ē in omī lege et illud possum⁹
exprimere prohibicione indecentis hu
bitq̄ tam in viro q̄ in muliere q̄ me
dium virtutis quod observare debet
circumstancias omīs debitas ut quo
q̄ ubi oporteat cur q̄ qualī oporteat
et ita de reliquis ut sapiens iudicabit
de quib⁹ nō est hic declarand p singla
¶ Ter huiq̄ nec ut iudicialis est nec ut
moralis dāpnat usum uestis virilis
et militaris. In puella mā uirili et
militari q̄m ex certis signis electi
rex celestis omī tamq̄ uexilli ferām
ad conterendos hostes iustitie et a
micos sublenandos ut in manu fem
ne puellariter et virgi. effundat for
cia imitatis arma auxiliantiū an
gelis q̄bq̄ virginitas amicta et cognita
p̄ri nōminum et ex sacris hystoriis

frequēter apparuit sicut in cicilia visibiliter: cum coronis ex rosis et liliis p hoc saluat^r ationis c̄mmunum quia aplō utendum prohibere infemina obstruat^r igitur et cessel os loq̄cāi in quacq; ubi diuina uirtus opat^r media secundum finis exigentiam dispmint^r ita ut iam nō sit securi detrahere seu culpare an temerarie ea q̄ adeo sunt ꝓm aplm ordinata. De nīq; possent pticulat^es addi mlte et exē pla de hystoriis sacris et gentiliuz sicut de camilla et amazonibus sicut preterea in casibus uel necessitatibus uel euidentis utilitatis ul' approbate ḡsuetudinis uel ex auctoritate seu dispensatiōne supior^m q̄z ista pro breuitate sufficiant et ueritate tenēda caueat pe hīs uisam causam ne p incredulitatem uel ingratitudinē uel alias insusticias faciat irritū dīm tam patenter et mirabilit' auxilium inchoatum pro ut i moyse et filiis isrl' post collata diuinitus tot promissa legimo contigisse dēm enim et si nō consilium sinam tamē mutat pro mutatione meritorum

Supradicte puelle gloriosissime bella et conflictus p amplius mirabiliores apparebunt si mulieruz actus bellicosi quos tam suaue i eo dicte quā hystoriis gentilium demonstrati sunt in medium deducantur. refert q̄ppe sacer codex iudicū. mq. q̄ debora q̄ populum iudicabat israeliticam barach conuocauit precipiens ei q̄ secum tolleret. x^m pugnatorum et nōgentos curru falcatos et totum exercitum regis iabin cui uidit barach q̄ nisi ipā pgeret cum eo ipe nō progrederetur q̄ et factum e totus q̄z ille exercitus i ore gladij fuit deletus nō tamē ibi legit^r q̄ ipā debora aliq̄ manualiter egerit De iudith etiam sup libri. c. viij. legitur q̄ holofernem p̄napi militie regis nabuchadonosor urbez iōsolimitanā obsidenti suoq; i stratu iacenti mirabili crudelitate sopito caput amputauit et secum ad urbem portauit suspensoq; dicto capite iussu dicti iudith sup muros urbis precepit uiris ihrlim ut unusq̄sq; arma caperet gradi cum strepitu ac ululatu insequerent^r assyrios quod et fecerunt usq; ad ultimū finium extremitatem nec a^d ñ ut premissum e egit iudith. De hester aut legitur xiiij. xv. et xvj. sui libri capitulis q̄ cum uestes deposuisset regias fletibus et luctu capta suis cepit indumenta et pro unguentis uarijs cinere et sterc̄ore impleu^t capite sicq; suum affluxit corpus ieiunijs q̄ potuit meruit in conspectu gratiam ut editum mortis aduersus populum iudaicum promulgatum processus tolleretur et q̄ liceret eis iudeis suis uti legibus In hystoriis etiam gentilium reperitur q̄ pithasilea cum mille puellis quarū cura pretiosissima erat armis bellicis insudare in suffragium regis priami uenit ubi sic uiriliter conflixerunt q̄ uno ictu irruentes i murmidones ex ipis primos truncauit et de grecis plusq̄ duo milia pro ut hystoria refert trouana Cum autem mā puella ecclesiaretur supradictis seu supsidiatur dictas mulieres liquere potest ex suis actibus strenuissimis et bellicosissimis quoruz solum exordium tangam nec ulterius extendam calami rationē ia dicta exīte enim ciuitate aurelianen obsessa p hostes regni et pp diuturnam obsessionem adeo angustiata q̄ cuilibet preter deum nullo auxilio poterat hec puella q̄ nūq̄ aliud nouerat q̄ pecorum custodiam puella assimis cum bellatoribus assocciata sic strenue sic uiriliter dictam aggressa est obsidionem in extimabili pugnatorum agmine ostipatā q̄ infra triduum totum illum exercitum a^t gressus aut fugauit reuera humanitus impossibile reputabat^r uisa ex acta pompa uolare pugnatorū decore et fortitudine armatorum concordi animorum strenuum iuuenum residuū orbis q̄ ipā triduo egit in uno mēse agere posse. sed uti hoc ñ ab illo in cuius facultate e concludi multos i manu paucorum et nō e dicta librare i multis et in paucis te igitur deum regem oīum regum collaudo q̄ humiliasti sic uulneratum superbum et in uirtute brachij tui extinxisti aduersarios nros Si de aliis circumstantijs grat^r huius

puelle etatis annorum xbij. forti^{do}
et aptitudo corporalis q^{p} in sustinē
dis hijs laboribꝫ hē ita ut nulli sit
ſ^{a} q^{m} aliqz robusto virili uel hijs as
sueto ymo nullus q^{z} ualeat a^{t} uellit
in diligencia eam subseq^{z} nullum/e
molumē^{n}. temporale q^{r}it ꝫ ei mul
ta s^{i} donantur nichil impendit. sz
ea reddiat responsa eo breuissima
et simplicia in facto siue legatōnis
prudentissima ujta honestissima
sobria et in nullo superstitiosa nec
sortilega sz non nulli emuli veritā
tis eam asseuerent sortilegam q^{p} &
nullatenus superstitiosa aut sortile
ga sic patere p^{ot} ex distinctione
signorum q^{z} fiunt p bonos q^{z} t^{pl}z
ab illis q^{z} fiunt p malos secernit^{o}

Primo ex uirtute operantis effi
cacia quia signa facta p bonos
dupna virtute fiunt in illis etiaz
ad q^{z} ujrtꝫ actiē nē^{o} se nullo modo
extendit // Secundo ex utilitate
signorum qz signa p bonos facta
sunt et fiunt de rebꝫ utilibꝫ signa
autem p malos facta sunt de rebꝫ
nocuijs aut vanis sic^{q} uolant
in aere uel reddunt membra hoim
stupida et hiuꝫ // Et hanc duaz
assignat Iratꝫ petrꝫ in Itinerario
clementis Terciaz dā ē q^{a} ad finem
qz signa bonorum ordinant^{o} ad effi
catōm fidei et bonorū morum. Sz
signa malorum sunt in manifestū
nocumentum fidei et honestatis
attento g^{a} q^{d} dicta puella dictum
p^{ul}q^{m} missam audiat ipā confitet^{o}
et semel in ebdomada devotissime
suscipit eucharistie sacramentum
qd^{d}qz sui actus vires transcendunt
femineī sexꝰ et pro re utili mutat
et equa puta pro regni francorum
pacificatione vñ sequetur fidei subla
uacio q^{z} uisis suffragijs olim p dez
regnum fidei et ecclie impensis sic
utiqz nō deduxset si in tot bellorū
maresilij immersum nō fuisz oz nec
concluderet adeo et nō asortilege pro
cederet^{o} vt aliq^{s} autumat sic predixi
emuli veritatis. // Quod plura
dicta puella a francorum rege unū
domū s^{i} dari impetrauit quod et
rex spopondit et ipā preast tunc re
gnum s^{i} dari. Quo rex admirat^{o}
post tractum temporis illi dedit. et
ipā acceptauit. uoluitqz s^{i} trās

q^{a}tuor regis secretarios consilia et
secretari solēpniter. Quo facto rex re
mansit aliquantulum admiratus
et ipū circumstantibꝫ aut. En hic est
pauperior miles sui regni et post
pusillum temporis coram dictis
notarijs ipi tang^{o} donatariā regni
francie illud remisit dō omipotenti.
Post autem alium temporis tractū
dei uisu ipm regem karolum de re
gno francie investiuit et de omibꝫ
voluit litteras solēpniter confici.

Explicit collectarium hystoriarū
compositum a fratre iohāne
de podio de hordine p^{dicatorum} D.

DEO GRĀS

Scriptor appellat^{o} barthas stephan

130

